

Vindob. 1835
an. 9. Janii

EX AELIANI
HISTORIA PER PETRVM
GYLLIVM LATINI FACTI,
itemq; ex Porphyrio, Heliodoro, Oppiano, tum eos
dem Gyllio luculentis accessionibus aucti
libri X V I. De vi & natura
animalium.

Eiusdem Gyllij Liber unus, De Gallicis & Lati
nis nominibus piscium.

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

Reg. 1958.

LVGDVNI APVD SEB,
GRYPHIVM,
M. D. XXXIII.

Cum Priuilegio, quod in calce libri reperies.

diligenter perſcripſerūt) Tum ſanè totam beſtiarum
tractationē regiæ religioni habendam arbitrabar. Ac
nimirum metuebam me profanam facturum eſſe, niſi
hanc hiftoriæ confectionem quantumlibet noſtro
peradoleſcenti ſtilo inconditā, tuo quali numini conſe-
ſecrarem: Verum quidem cum tanquam de integro
iterum & ſæpius te non ex imperij amplitudine, id
quod plerique faciunt, ſed ex animi tui uiribus expens-
derem: & diligentius conſiderarem acrem, & præſens
tem, & acutam, & limatam uel uerborum maieſtate,
uel ſententiarum, ingenij tui perſpicaciam, qua potes
omnium otioſorū, qui ſinguli omnem ætatem ſepa-
ratim in aliquam artem conſumpſerunt, ſcientiam fa-
cile uincere. Tum certe (eſſi enim planè tuum nomen
mihi ſemper ſanctum fuit) non in hanc tantam, quam
modò dixi, regiam religionem ueniſſem, huiuſce no-
ſtræ indiſtriæ ut tenuitatem ſub acumen ingenij tui
limatiſſimum ſubijcere auſus eſſem, niſi partim Geor-
gius Armeignacus, quem Rutenorum ſacris præfecit
ſſi, dum omnem mentem in cogitatione obſeruantia,
qua ſumma te colit, uehemētius deſigit, quàm ullam
meæ mediocritatis memoriam recordari potuerit, ad
hoc facinus tacito quodā rogatu, quæ eſt hominis ſin-
gularis modeſtia, me impulſiſſet: Cum tamen uel iure,
uel autoritate potuiſſet: ſiue quòd ad eius liberalita-
tem ſtudia noſtra adniterentur, ſiue quia eiufdem hor-
tatu in aſperitatibus ſaxetorum Rutenenſium, néue
animi languore, néue laboris inertia omnino lapidei
effice

efficeremur, hoc quantū est cunq; operis conati esse-
mus. Partim etiam nisi alio nullo neq; labore, neque
periculo illius præclari facti fidem tibi facere possem,
cuius te admonere iam pridem cupio, quàm si quod
tibi, si minus eruditū specimen ederem, attamen non
abhorrens ab eo conatu, quem (quoniam hic est ani-
mi atq; ingenij tui, quoniam etiam in isto honor tuus
amplissimus agitur) abs te solo exhauriēdū existimo.
Te profecto è regia dignitate non præstātius quicquā
efficere posse, quàm si quibusdam neq; indoctis, neq;
segnibus id dederis negotij, cū ut totius naturalis hi-
storiæ nouam periclitationē, tum uel maxime bestia-
rum Gallia aquatiliū, terrenarum, uolatiliū, no-
mina, mores, & figuras scriptis persequātur: neq; am-
plius tam ualde peregrina animalia ex nouo orbe de-
portata admiremur, ut nostrorū uim contemnamus.
Enim uero quot egregij pisces in littoribus tuis errāt,
non in uulgus solum ignoti, sed ne scriptorū quidem
ulla notatione animaduersi? Quot item aues, quorū
nomina in summa omnium ignoratione uersantur,
in conspectu nostro lapsus exercent? Quot etiam ter-
restres bestia, quarum spisse atq; uix domesticarum
nomina tenemus? Neq; idcirco ab ista laudis gloria
retardari debes, maxime Rex, quòd Aristoteles, &
Plinius, & post eos alij pleriq; Græci homines, quo-
rum omnia ferè quæ extant, non à nobis modò con-
uersa, uerum nostro etiam & iudicio, & ordine distin-
cta, iam nunc tibi repræsentamus, forsità tibi optime
A 3 prædica

prædicabuntur omnem animalium naturam scriptis
comprehendisse, à quibus sic longe uehementissime
dissentio, ut ab eis præclarè inchoatam multam ani-
malium uim, non planè perfectam, audeam dicere.
Cur enim tot, tantisque religiosissimis autoribus de ui
& natura animalium extinctis, non amplum locum
hominibus minime inertibus ad nouam commenda-
tionem relictum esse arbitremur? Cum sexcentis
apium scriptoribus nondum perditis, Aristarchum
Solensem constet duodequadraginta annos nihil
aliud egisse, quàm earum mores tum obseruasse, tum
scriptis mandasse. Equidem si uel ingenium, uel for-
tuna uoluntati par esset, non in unius solum apìs ex-
plicanda ui ætatem contererem, neque solius Galliæ
regionibus, sed solis quoque terrarum ultimis anima-
lium studium circumscriberem. Ac si inter religionis
hostes turò uersari liceret, iam omnes Græcas gentes
peragrassem, ut coràm, tanquam in rem præsentem
ueniens, pisces recognoscerem: quorum nomina ab
ijsdem Græcis, siue piscatoriam, siue nauiculariam,
siue pyriticam facientibus Venetijs, Ianuæ, & Mas-
siliæ curiosè percunctatus essem. Atque immanem
Africam, si fidum commercium ullum cum tam per-
sida Barbaria esse posset, pedibus & mari obiissem.
At enim ut hæc magna & difficilia priuatus quispiam
me longe præstantior audeat conari, certe conata po-
test efficere solus Rex excellens, cuiusmodi es, cuius-
modi Alexander fuit: qui cum animalium studeret
naturas

naturas cognoscere, aliquot uenatorum, aucupum,
piscatorum milia, itemque omnium qui uiuaria, armen-
ta, alucaria, piscinas, auaria haberent, in omnibus
Asiae Graeciaeque regionibus Aristoteli ad hanc de ani-
malibus commentationem obedire iussit. Tu magna-
nime Rex, cum largitate, beneficentia, animi magni-
tudine, doctrinarum studio nulli priscorum regum
inferior: dignitate uero, & robore animi contra for-
tunae relata etiam superior, ad omnia summa natus sis:
Quemadmodum Gallos non tantummodo Barba-
ria, quod leuius fuisset, infuscatos: sed longo sane in-
teruallo inscitiae tenebris, ut omnino deplorati uide-
rentur, excacatos ad mansuetiores literas restituis-
ti: Sic etiam debes feras bestias ad mansuetudinem, &
quasi ad humanitatem quandam, hoc est, ad homi-
num cognitionem traducere. Cum non solo nomi-
ne, quod tibi, posteritatique tuae felix & sempiternum
sit, sed re & ueritate primus sis e regibus Galliae, qui
omnium artium humanarum liberales disciplinas di-
gnas principibus, dignas regibus, toto pectore ample-
xus sis: uel quod ipsas amares, uel ut alios ad easdem
incitares, easque omnibus nobilibus ab ingenuitate
sua detestantibus abiectas obscuras e tenebris in lu-
cem extulisti, & in honorem quandam adduxisti.
Quas caeteri reges in tam ualde infimam humilitatem
depresserant, ut nunquam humo se excitassent, nisi
ualentem dexteram tuam porrexisses. Primus ex in-
scitia grauius laborantem nobilitatem, & peruerse
A 4 abuten

tempestatē armasses: Non igitur neq; fortunæ neq;
hominum fidei, quæ nulla fuit, sed proprio tuo animi
robori ad omnium magnarū rerum cognitionē in-
formato acceptum referre debemus, quod te incolu-
mem habeamus, quod non rursus exuta humanitate
de spe literarū conatuq; depulsi, in pristinam barba-
riem reuoluti simus. Neq; enim, nisi te saluo, spes ulla
ostendebatur sapientiæ, nedum sanitatis: neq; quo-
rundam quasi feritatem ad literarum mansuetudinē
traduci posse, neq; unquam afflatus ullus, nisi planè
uel diuinus, uel tuus nobilitatem non iam labentem,
& inclinantem, sed perpetua seculorum infinitate in-
summam omnium literarum ignorationē demersam
erexisset. Quæ antequā rex esses, non aliud quicquam
scientius imitari sciebat, quàm regum uel uestitum,
uel literarum inscientiã, præ qua omnem rectam ar-
tium doctrinam ab insignibus suis aspernabatur: fra-
ctos & minutos mores curiose sectabatur, antiquos
præclarè contemnebat. Sed fuit tum quod huic forsitan
ignosci posset, cum non quicquam esset tam ualde
nobile, tam planè regiū, quàm nihil sapere. Nunc
autem (ut natura comparatum est, quicunq; mores in
principibus elucet, eosdem in populo eminere) tuo
exemplo adducti elaborāt, non solum bene ut equis,
& armis, sed optime ut literis utantur, & tuam uiuen-
di formam imitantes, eruditis colloctionibus musarum,
fastidia condiant, aulaq; molestias temperent:
Cuius languorem olim sexcēta ludorum genera mis-
nuere

nuere non poterant, nunc leues libelli leuant, & sæpe
tollunt. Atq; etiam magistratus tam sacri, quàm pro-
fani, commentitijs cōmentarijs reiectis, ex oscitatione
& dormitatione nugatoriorū uoluminū experrecti,
tanquā ex glandibus ad bonam frugem se recipiunt,
ut nusquam unquam frequentius gymnasiū & lite-
rarum studiosis, & eruditis, quàm aulam tuam uide-
rim. Quod quidē tuum præclarū facinus non omni-
bus modo triumphis longe antepono, sed etiam cum
heroum donis (ex quibus tamen à sapiētissimis Græ-
ciæ, & Romanis Dij constituti sunt) exæquo, atque
adeo antefero. Quòd sanè eorum dona suis tantum
largitoribus ascensum in cœlum compararunt: Tua
autem non modò ad memoriæ æternitatē, & tuum
nomen consecrabunt, & uirtutē tuam Christiana di-
uinitate afficient, uerum etiam quotquot istis tuis do-
nis utentur, diuini efficiuntur. Illorum item fragilia &
caduca munera animos hominū effecerunt, atq; in o-
mnia scelera impulerunt, calamitates mortalibus au-
xerunt, clades magnas attulerūt: Tua contrā immor-
talia beneficia à uitijs animos uindicant, & corrobo-
rant, eorumq; corruptelā sanant, feritatē depellunt, li-
bidinem arcent, humanam fragilitatē ab errore susti-
nent. Non ergo ad dei numen propius accedere, non
diuinius de nomine ac dignitate Galliæ mereri possis,
quàm literarum tuitione. Hac enim iudiciorū ruinæ
instaurabuntur: perculsi, atq; prostrati omnium statuū
mores erigentur. Nobiles exempla suorum studiorū

ex similitudine tuorum capientes, in suam plebem eo magis mitigabuntur (quòd nulla gens sit tam immanis atq; barbara, quin literarū māuetudine mansuescat) atq; ad laudis gloriam ardentius inflammabuntur: fidelius pro te labores excipient: ac si sit necesse, uitam ponent. Ac ut omittā alias infinitas utilitates, quas ex ista tua in literas benignitate percipiemus, per te desinemus barbari & esse & haberi: ut si Cicero ab inferis excitatus, ad naturalem Gallorum facilitatem, simplicem, & syncerā perspiceret literarū humanitatem accessisse, non amplius tam aspere hos immanes appellaret: neq; id quod aliquando fecit, infimū ciuem Romanū amplissimo cuiq; Galliae anteferet. Sed nimirum te ob perfectam benè dicendi commendationem, & summā in liberali motu dignitatem, non tantum Pompeio, quem immortaliter laudauit, uerū Cæsari, quem omnis memoriæ clarissimū lumen dixit, & egregia indole uirtutis ac continētiæ Octauio, quem partum aureum nominauit, rectissime compararet: simul & exclamaret, O tempora, ò mores hominum, qui te perfidia omniū scelestorū usi decipere conati sunt, tuos Catilinas æternis notis inureret: te uerissimis ac iustissimis laudibus in cœlum efferret: daret tibi fasces: appellaret te imperatorem: decerneret in suo regno (hoc est, in foro) statuam: & siquid aliud esset, quod dari posset, adderet. Ac tandem peroraret, Gallos omnes noctes diesq; de salute tua & debere cogitare, & casus humanos, & incertos euen-

tus ua

tus ualitudinis, & naturæ communis fragilitatem ex-
timefcere. Idemq; graueret salutem Galliaë, in
tua unius mortalis anima positam esse. Sed quid mor-
tui hominis lamentabili oratione utor, cum similes
non folius Galliaë, fed omnium eruditorum, qui ubi-
que funt, uoces exaudierim. At quis non exaudiuit
luctum omnium, siue tuorum, siue alienorum, qui
cum musis ullum habent commercium? cum siue ho-
minum iniquitate, siue fato quodam acerbiozem ca-
sum subiffes, quam summa ista tua uirtus merebatur.
Quis tum, cui fit aliquis sensus literarum fuit, quin pe-
riculum commune omnium studiorum agi arbitra-
retur? Quis ex his non pro tua salute uota fecit? non
post tuam reuerfionem Musis litauit? non tacitus
optauit omnia tibi prosperius euentura esse? non
omnium dirarum obnuntiationem imprecatus fuit
eis, qui tibi istam offensionem struxiffent? Quis por-
rò tam agrestis ac durus, tamq; uirtuti infestus, qui-
buscunq; ille fuerit in terris, modò tuam uirtutem co-
gnitam habeat, non istam longe pluris æstimauit,
quam eorum omnium qui tibi cladem afferre conati
effent? Quis autem tum non iudicauit te honestius
decubiffes, & maiori cum dignitate cecidiffes, quàm
hostes ufos siue simulatione religionis, siue proditio-
ne amicitiarum, siue omnium perfida machinatione
feu stantes, seu potius iacentes, uirtutis insignia sine
uirtute reportaffe? Sed inuitus in isto fato meus lite-
rarum sermo uersatur, ut & singularem de te bono-

rum existimationem, & amicissimum cruditorum in
te studium cognoscas, ut tecum reputes quas homi-
num admirationes excitabis, quæ nominis tui testis
monia æterna à summis ingenijs cōsequeris, si quem
te non modo armatum, uerum etiam in afflictâ for-
tuna, senserunt musas adiuuisse, iam eundem te po-
tentissimis & maximis nationibus florentem, uideant
non desistere eas benigne & studiose colere, sed digni-
tatem ipsarum indies amplificare. Quæ tum tui no-
minis celebratio: quæ laudis posteritas: cum non in
sola Parisiorum gymnasia, quod tamen ipsum & ma-
ximum est, & cum omni æternitate adæquandū, sed
in omneis principes urbes, in omneis magistratus,
in omnem nobilitatem, in ipsam denique plebem intel-
ligent te literarum humanitatem sparsisse, ac dissemi-
nasse, ista quæ tanta literarum usurpatione omnia exci-
tasse, quæ infinitis seculis non iacebant, quod alicuius
spei, sed funditus extinguebantur, quod despera-
tionis erat, superiorum inciticia regum, quos, quanuis
maximi animi ac uirtutis uiros, uix sciremus natos
esse, non modò regnasse, nisi forte exesa tabellionum
scripta, uel rudes corporum statuæ nos admonuis-
sent. Tui uero animi effigiem nulla obscurabit poste-
ritas, sed quò magis inueterascet, eo politius antiquo
excellentiū scriptorum artificio exprimetur, ac illu-
strabitur. Quare summe Rex (ut pro omnibus, quo-
rum industria in scientia & cognitione consistit, lo-
quar) & per omnium bonorum de te præclarum iudicium,

dicium, & per posteritatem, quam immortalem ex literarum defensione habiturus es, oro, obtestorq; te, neu defatigeris in tuendis literarū studijs: neu omitas perficere sepe abs te deliberata, uerum bellis interspellata: sed efficias, ut quemadmodum cætera quæ constituis, exequi soles, sic disciplinarum negotium abs te iam prope affectum, uere & regie conficias. At enim me tibi longe pluribus communem studiorum causam commendare cupientem, obtrectatores interpellant, quos iam sero admodum cogito, huius meæ historiæ non fidem modo apud te eleuare (quod faciat quispiam me facile pati posse, honeste uero quomodo): Verum etiam funditus tollere quod acerbissime ferrem, conaturos esse. Quorum hominum iniquitatem ualde timerem, si eodem quo pleriq; reges ingenio affectus esses, qui cum de historia quipiam agitur, ad alios (quod ipsum miserabile uidetur) magna securitate rejciunt: Ac si quid admittunt, id ipsum quasi sortitione facta, non iudicio probant. At enim cum sis historiæ peritissimus, & prudens ingeniorum existimator, facile patior apud ipsum te exoriri huiusmodi obtrectatores, præsertim cum ex Athengo planè sciam non defuisse qui dixerint: A quo nam Proteo & Nereo, qui ex profundo emerfissent, Aristoteles didicerit quid pisces agant: Eiusmodi enim scribit, ut imperitis miracula uideri queant. Veruntamen isto tuo iudicio præditus Alexander, nō has obtrectationes tantum improbauit, sed inuis

tata liberalitate illius historiam profecutus fuit. Neq;
item tale quicquam auſi ſunt reprehendere Eubolis
des, & Cephifodorus, quanquam contra Stagyritem
uolumina conſcripferunt. Neque uel nobiliſſimi phi
loſophi ab Ariſtotelis inſtituto diſſentientes, huius hi
ſtoriam ſolertia animalium non ſolum ſpoliarunt, ſed
ipſi quoque ſeparatim certos libros de propria qua
dam beſtiarum ratione, & quaſi ſermone, diligen
ter perſcripferunt. Bene Vale.

DE BESTIARVM PRAESTANTIA,
caput generale, inſtar praefationis huic
operi praepoſitum.

PHILON Iudæus non rationis modo
beſtias, uerum cuiuſdam etiam ſiue ſer
monis, ſiue locutionis Porphyrius tra
dit participes eſſe: quam ſi minus in
telligimus, non mirum uideri debet,
neq; enim Indorum Græci, neque uel Britannorum,
uel Germanorum Galli aſſequuntur: ſed nimirum
ut horum ſonus nobis, ſic his noſter gruum clangori
ſimilis eſſe uidetur: etſi eis ſuus literatus, & nobis
quoq; noſter uidetur. Simul & quemadmodum be
ſtiarum ſonum auribus, non intelligentia capimus,
ſic Britanni colloquentes anſerum clangorem funde
re, atque ſtrepitu tantum aut longiori aut breuiori no
bis uti uidentur: ipſis uero ſua collocutio intelligitur.
Sed & beſtiæ ſimiliter ſuam intelligunt: contra nos
earum

earum tantummodo significationis expertem auditione, non intelligentia comprehendimus. Quoniam quidem ad ipsarum uoces peritus nemo quid significent, nos docuerit: tametsi huiuscemodi rerum fidem antiquis habemus. Earum intelligentes dicuntur fuisse cum alij plerique, tum Melampus Tiresias, Apollonius: ac nonnullę quidem nationes quorundam animalium uoces percipiunt. Etenim uarius & multiplex earum sonus diuersam significationem ostendit. Alium sanę sonum edunt cum sunt in metu, alium cum ad cibum inuitant, aliam mittunt uocem, cum ad pugnam prouocant. Canini enim latratus uarietate uenator intelligit: nimirum hęc modò leporem uestigare, modò inuenire, modò ab eo aberrare. Et bubuleus ex bouum mugitu noscit, uel cum is esurit, & sitit, uel cum uitulum quærit. Et rugiens leo, minas significat: & lupus ululans, perniciem illaturum se declarat: neque balantes oues quibus egeant pastorem latent. Næ multis, tanta in ijs uarietas est: ut uel hominibus ipsis qui totam ætatem in hanc rem consumpserunt, difficile sit earum infinitatem obseruare. Cum enim Augures in coruis & cornicibus aliquot uocum differentias notassent, reliquas humano ingenio incomprehensibiles omiserunt. Iam porrò psitaci, corui, picę humanum sermonem imitantur, & memoriã eorum quę audiuerunt retinent, & docentibus ad discendum studiose obediunt, sæpeque numero permulta domesticorum peccata indicant. Hyena autem, quam Indi Crocutam nominant,

C   nullo

nullo docente expressa hominis uoce utitur, ut quem
captu facilē obseruauerit, scientissime appellare sciat.
At enim dices nō omnes bestię nostratia imitari sciūt.
Quid tum? neq; omnes homines non ad animalium
solum uoces, sed ne ad latinum quidem sermonē do-
ciles existunt. Neq; uero minus alienū uidetur solam
hominis uocem, quod à nobis intelligatur, sermonē
appellare: quàm si corui solam suam dignitatē habe-
re, nos autem, quod humanā linguam non assequan-
tur, sermonis expertes existiment: quàm si Attici solā
Atticam sermonem dicant, alios huius imperitos ser-
mone carere arbitrētur. Neq; tamen bestię ignorant
hominū sermonem irascentiū, aut iucunde excipien-
tium, aut uocantium, aut insectantiū. Quid dicam de
ratione ipsarū? etenim cantibus moderatiores fiunt,
& ex feris mansuetæ redduntur. Quid canes ratio-
nantes? quid luscínias pullos suos cantare docentes?
quid quantum memoria ualeant, quanto eorum que
procreauerint studio teneantur? Quid quod neque
malè neq; benè factorum memoriam obliuiscuntur?
Pietatem aduersus parentes obseruant, disciplinā te-
nent, necessaria inquirere nouerunt, communitatem
seruant, societatemq; coeunt, temperantia utuntur,
animi magnitudine uigent, utilia appetunt, à pernī-
ciosis refugiunt. Non hic commemorabo sensibus
quanto nobis præsent, quanto exploratius salubri-
tatem, & pestilentiā, reliquumq; cœli statum præsen-
tiant. Nam succorum discrimina sic exacte tenent, ut
melius

melius quàm medici à perniciosis salutaria interno-
scant. Earum nullæ neq; ualētes, neq; imbecillæ suas
uires ignorant: imo præclarè quo membro præsent,
cognoscunt. Pardales dentibus, unguibus leo, ungu-
lis & etiã dentibus equus, cornubus bos, unguibus
Gallinaceus, aculeo scorpius utitur. Tum Aegyptiæ
aspides, Ptyades nuncupatæ, suorum insectatorum
oculos sputo excecant. Denicq; ad sui tuitiõẽ singu-
læ quippiã possident, quo utantur, locosq; pro tem-
porum uicissitudine ad suam commoditatẽ mutant:
& similiter atq; homines inuidia atq; malitiã, tamen
leuiore quàm homines, laborant. Neq; item ut ho-
mines ueneris libidine intemperanter abutuntur, sed
etiã plurimæ earum ut fœminam grauiditate affece-
runt, hanc non attingunt. Præterea quidem mares
parturientium fœminarum dolorem cognoscunt, eisdẽ
demq; commouentur, ut gallinacei: atq; etiã non-
nullæ incubãdo fœminas adiuuant, ad excludendos
ex ouis pullos, ut columbi: uicinisq; ad pariendum,
locũ ubi pariãt, prouident. In quibus simulacra cum
omnium uirtutũ reperiamus, nõne naturam ipsam
sentimus nobis clarissima uoce indicare, non incredi-
bilis uideri debere ea, quæ de ui & natura animalium
decem & septem libris complexi sumus? Nam si o-
mnia etiã atq; etiã diligenter obserues, singula ui-
deas ordinẽ tenere, & sui officij rationem colere: & ut
omittam alia infinita, suis altoribus cum blandicijs
obuiam proficiscuntur, dominum agnoscunt, atque

C : adeo

adeo longo temporum interuallo recognoscunt: sæpeq; eidem positas insidias indicant: suis gregalibus periclitantibus auxiliantur, gloriæ cupiditate mouentur. Taceo iustitiam, cuius obseruantes sunt: prætermitto eas quæ posteaquã cum pari suo tanquã cum uxore quadam coniunctę sunt, non aliam attingunt, neque ad fidem tuendam egent sponsalium tabulis. Neq; temerè, & sua sponte in homines efferantur: nam si ijs ipsis ad usum cibus copiose suppeditaretur, non inter se modo, sed ne hominibus quidem infestę essent. Quod ipsum & propter cibi inopiam, & propter angustas sedes suarum commorationũ sæpe facere coguntur. Quòd si in tantas uel cibariorũ uel locorum angustias homines compellerentur, feris ipsis longe immaniores essent: id quod in difficilimis belli & famis temporibus facile perspicitur, cū enim sanè inter se exedunt, & conficiunt, ac nimirum sine bello & fame domesticas & familiares animantes edunt & consumunt. Contrà uero bestię nec suo generi, nec alieno, quo cum domestico usu coniunguntur, quicquam nocent: simul &, tametsi ex inuidiæ odio & rivalitate laborent, non tamen eis maliciã usq; eò procedit, sibi ut benigne & liberaliter facientibus insidias moliãtur: imò uero firmissima eos beneuolentia prosequuntur, ut quacq; uersus beneficos in se sequatur, neq; quo minus id obeant, ullis periculis deterrētur. Homines autem nullis officijs tam fideles conciliari possunt, pro suo nutricio ut mori uelint. lam uero ea
bestia

bestiarum solertia nomine propius accedit ad hominis ingenium, quòd humanas artes imitatione consequantur: nam discunt & saltare, & aurigæ officio uti, & in fune ambulare: tum scribere, ac legere, lyraeque & citharæ fidiculas pulsare: tum sagittas mittere, & equitare: quin etiam signorum differentias ratione percipiunt, non modò humanam uocem præclare intelligunt. Neque præterea est cur quidam eas ideo tantopere contemnant, id quod sæpe faciunt, quia humanum officium non faciant, quòd conciones nõ habeant, consilia non ineant: cum uel ipsi homines hoc idem haudquaquam seruent: cum plerique priusquam consuluerint, rem ipsam exequantur, quod quidem ipsum bestiae non faciunt. Neque si urbes non habent, idcirco despiciendæ sunt: nam id ipsum commune habent cum Scythis, cum Amaxobijs. Nonnulli calumniantur eas exleges esse: sed quid aliud tandiu erant homines, quoad Apis primus leges, quibus carere non poterant, Græcis dedit. Neque unquam si tantopere contemnendæ essent, quàm plerisque uidentur, ueteres tam egregie eas nobilitassent, ut qui ab ijs nutriti essent: non tam ualde patres quàm nutrices bestias iactauerint: alius lupam, alius ceruam, alius apem, Semiramis columbas, Cyrus carnem: quinimo nemo iam paulo nobilior haberi potest, nisi eius ingenuitas effigie cuiuspiam bestiae insigniatur. Alij eandem in odium inuidiæ adducunt, & propter quarundam uenenum, & propter relictum

C 3 quum

quum ipsarum maleficium, quod utrunq; inferunt,
ut & cibo utantur, & laeſitæ, iniurias ulciscantur:
Idq; faciunt uel dolore stimulatae, uel pabuli angus-
tia compulſæ. Homines autem nullo impulſu, ſed
ſæpe ſua ſponte per ludum longe plurimas interfi-
ciunt. Ex quo intelligitur, hominis naturam imma-
nem, & feram, & planè immiſericordem eſſe. Sed re-
ctorum omnium ſtudiorum obtrectatores in me de
ingenio animalium longe plura commentari uolens
tem, uideo iam tranſuerſos incurrere, quorum ut uim
naturamq; animalium palatus erudite ſapiat, cor ſa-
nè ignorationis caligine oppletum, nihil de mea hiſto-
ria probabit, præter ſuauem uſum animalium, & cæ-
teras commoditates quas ex ijs uulgo homines per-
cipere ſolemus. Erunt alij & ij quidem non iuſtiores,
qui religioſum ſuum, ne dicam ſclerata, & impium,
à nullo neque aliorum ſacroſancto labore, neq; meo
profano iudicium ſuſtinentes. Primum ut quiddam
uel tenue, in magno uolumine non ſatis uerifimi-
le inſpexerint, ſtatim totum opus reiſciendum eſſe
censebunt. Ac ſanè quidem ualde timeo, ne dum tan-
tum ingenij, ſapientiæ, & quaſi humanitatis, & locu-
tionis in beſtjs eſſe conſcripſi, peruerſo quodam iu-
dicio has innocenteis prudentia ſpolient, cæteraq;
animi ſolertia mulctent, ſeu acerbe ferentes ſe non in-
genio & iudicio Elephantis, quibus longe ſuperan-
tur, ſed & prudentia & ſapientia ignobilibus beſtio-
lis inferiores eſſe; ſeu nō facile patientes geometriam
ſibi

sibi præripi ab araneis, arithmeticam à thunnis, dialecticam à canibus, astrologiam à formicis. Cur enim bestias sapere sustineant, cum non desint qui omnem humanam sapientiam improbent? Cur cum utranq; linguam cuius suauis sono etiam feræ permulcentur non satis probent, easdem loqui patiantur? Cur non pugnabunt cum meis bestijs, non luctatione & pugillatione? O si id accideret iucundum spectaculum sed & lubrica & periculosa foritarum argumentatione meas aceruales formicas, cum ipsas ne grano quidem sapientiæ uincere poterunt, obruere conabuntur. Sed quid mihi cupienti ludos facere, non cauea circoq; diuisos, sed decem & septem libris distinctos desideratius euenire posset, quàm doctis spectantibus, huiuscemodi obtrectatores descendere ad pugnandum, non cum Elephantis de sapientia, nam ipsi ipsi etiam magnæ nationes ingenio inferiores sunt, sed cum formicis, cum apibus, quarum tamen alterarum prudentia conuincerentur stultiitiæ, alterarum aculeis, si non sapientiæ, attamen doloris sensum perciperent. Ac si cum crabronibus pugnare uellēt, experirentur quidem, ut sint irritatione superiores, certe aculeis se longe inferiores esse: ac tandem, quod nollem, in pusillam cicadarum nationem impetum conuertentes, uniuersam silentij condemnabunt: nec eas excipient, quæ ab Aeliano mutæ esse dicuntur: imo uero, si eisdem perseveremus stomachum mouere, has media hyeme cantasse cauillabuntur. Quidlibet,

bet, modò ne configendis stilo muscis Domitianum
crudelitate superent, modò ne me bestiarium aspere
appellent, modò ne etiam me ad meas bestias remittant:
quorum alterum me profiteor, alterum Gallis
cum prouerbiũ esse agnosco. Sed ad quas primum?
ad boues ne? at cum his errare mallet, quàm cum
non parua hominum natione sapere. An potius ad
Elephantos? at hi suspiciosi sunt, querentur se quis
dem antea felices & latentes suo bono uti potuisse,
nunc uero inuidioso nomine sapientiæ, quam certi
homines propriam sibi uendicant, in odium hominũ
à me adductos esse. An ne me ad cicadas reiciant?
At hæc ut aliàs sæpe me suo cantu delectarunt, sic tibi
meo, ne non iam iccirco earum omnium fridorem
ferre queam, quia de uocalitate inuidiosius à me lau-
data, silentij damnata sunt, id quod eis à nullo unquam
tyranno acciderat. Ad asinos igitur me remittant:
sed quid magis exoptem, quàm si uel per horum
obtrectandi magiam, uel Pythagoreorum disciplinam
asinus fieri possem? nam sub huius pelle etiam
doctissimi impune philosophati sunt. At enim
si asinos sapere arbitrentur, potius annonæ charitatem
in macello ac pistrina omnia cessare faciēt, quàm
non confestim asinum cogant efferre, non o micron,
nam id ne uerberibus quidem unquam ab eo extorquebunt,
sed sanè o mega, si non clara, attamen contentissima
uoce, pronuntiare: ac quàm mox redarguāt cum
omni corporis caudæq; asseueratione affirmare
mare

mare hanc uocalem tantum longam esse: aut quòd
hæc afinina litera rotunda sit, eundem asinum con-
cludere, omnes Euclidis figuras orbiculatas esse.
Etiã nec contra huiuscemodi hominum feritatem, hu-
manitas ferarum mihi imploranda erit: etenim nulla
tam fera, tam immanis est, quæ non beneficij accepti
memoriã retineat. Ego autem non forte peius quàm
pleriq; quorum partim delphini exceperunt, partim
leones feruarunt, meritis sim. Atq; etiam hic ibidem
in primo aditu uestibuloq; reprehendent, quòd tra-
gœdias comedij misceam. Sed quid aliud malim,
quàm ut cum omnium bestiarum ludos facere stus
deo, etiam quemadmodum olim Romæ fiebat ad eas
rum spectaculum sales & iocos attulissem. Et ne diu-
tius te in nugis teneam, fac hos prauitate iudicij po-
tius, quàm ex æquo omnia æstimâtes, primum non-
nulla in hac historia leuitatis, deinde etiam mendacij,
iure & uere condemnare posse: omnia uero quo mo-
do: Fateor enim tecum, atque etiam præ me fero, ne
hanc historiam ab omni lapsu uendicare uidear, non-
nulla leuicula esse, sed tamen non multa, & cum alijs
indefinitis grauib; & doctis compensantur: ac tan-
quam neui in articulo pueri delectabunt Alcæos, hoc
est, non stultos alieni operis æstimatores: quos si
priusquam spinosos authores, unde hæc sumpsis-
mus, legerint, non dubito hanc nostram industriam
grato animo interpretaturos esse: quam ex Aeliano,
Oppiano de uenatione, Athenæo, Heliodoro, Por-
phyrio,

auctores a q' b' g' r' t.

phyrio, ac cæteris omnibus qui scripserunt de natura animalium post Aristotelem, non modo latinam fecimus, quod facilimū fuisset, sed Dionysium etiam Calsium, qui Magonem conuertit, imitati, ordinem & iudicium adhibuimus: atq; Aeliani historiæ, uel potius labyrintho lucem attulimus. Quid enim eius historia implicatius: ut certe non existimem quenquā si hæc minutatim concidisset, deinde tanquam sortes in urnam coniecisset, magis conturbare potuisse. Sisleo eiusdem, cætera quidem docti uiri, sed in hacre paulo minus diligentis, ineptias: quibus me moderari oportuit, aut omnem laboris existimationem abijcere. Veruntamen hæc omnia eruditorum magis, quàm nostro iudicio fecimus, quorum consilio nondum pœnitet me paruissse. Potius doleo, non præcisius Græculam leuitatem compressisse. Omnia quæ non inscribuntur Accessionis nomine, ex Aelianis non sunt: nam Accessiones confecimus partim ex omnibus Græcis autoribus, nondum conuersis, qui post Aristotelem scripserunt: partim nō pauca ipsi experti sumus, quæ omnia adiunximus.

HISTORIA DE

VI ET NATURA ANIMALIVM,
per Petrum Gillium tum ex Aeliano conuerſa, tum
ex Porphyrio, Athenæo, Heliodoro, Oppia-
no, tum eiufdem Gillij marte luculentis
acceſſionibus aucta.

LIBER PRIMVS.

De natura Elephantorum.

CAP. I.

LEPHANTO duos di-
cunt prominere exertos, quos a-
lij dentes, alij cornua uocant: ſin-
gulis pedibus numero quinq; di-
gitos indiuiſos, leuiterq; diſcre-
tos, ex quo fit, animal ſit mini-
me ad natandum habile: & ante-
riora crura multo poſterioribus lōgiora habet. Huic
ſub armis papillæ exiſtunt: Atq; ita promuſcide tan-
quam manu utitur: Lingua etiam ei bene exigua
eſt: Fel autem non ad iecur, ſed ad pectus ſitum habe-
re dicitur. Biennium gerere uterum audio. Alij non
tam diu, ſed ſeſquiannū tantum uentrem ferre aiunt.
Anniculo quidem uitulo equalem pullum edit: is ſta-
tim ut natus eſt, ore fugit, non promuſcide. Cum libi-
dinis furore ardet, incurſu parietes euertit, & ſimiliter
atq; aries frontis ui atq; impreſſione palmas proſter-
nit. Aquam nitidam nō bibit, ſed poſtq; aquam con-
a turbarit

turbarit, turbida potione delectatur. Idcirco somnū erecto corpore capit, quia ei esset operosum decumbere, simul & deinde à cubitu exurgere graue. Eius ætatis flos est sexagesimus annus. Hyemis & frigoris impatiens est. Ad ducentessimam uitam producit.

Eras

GILLII ACCESSIO. CAP. II.

QVemadmodum duobus dentibus Apri, sic Elephanti armantur, sed situ contrario: illis enim in sublime feruntur, his deorsum retorquētur. Non homini, nisi laceffiti, quicq̃ nocent: tum enim promusci de tanquam manu comprehensum, eū ad teli iactum iaculantur: ut sæpe antequam terram cōtigerit moriatur: neq̃ uelocitate quisquam tanta est, quem nō uel suo tardo gradu assequantur. Cum sunt in catulorū metu, infestissimi sunt. Eorum promuscis intus concava, suilli labri speciem, similitudinēq̃ quandam gerit: mobilis est, ut modo relaxetur, modo contrahatur. Eorum qui sunt confirmata ætate, ea magnitudinis dentes existunt, uicem ut postium præsent, & pro palis Nigris ad sepimenta utant: sæpe enim ad longitudinē decem pedum augetur. Eorū pilos ex nouo orbe terre deportatos uidi, qui ad duorum palmorum longitudinem procederent. Similiter rotundis pedibus, ut equi, sunt: sed amplioribus, ut plāta quoque uersum ad binos dodrantes accedat. Quinq̃ ungues habent, & pedē multipliciter scissum, ne si quando in humido solo consiterint, altius pedem imprimant. Iam quod in sermonem hominū uenit, uanum est

Velocitas

long. Arabis

pili

est, elephātos crura sine nodis articulisq; habere; imò uero habent flexiones, & ut aliæ bestia, quum libet crura flectūt, & erigunt, in ima enim propemodū cruris parte iunctiones et flexus habēt. Breuioribus sunt auribus atq; oculis quàm pro corporis portione. Pelle quidem robusta, sed turpi, teguntur, eam ferrum peracutum nō incidere potest. Peruagatum est, sicut Oppianus ait, elephantos inter se loqui, sed eorū collocationem nō omnibus quidem, sed solis domitoribus notam esse. Itemq; cum uicini sunt ad moriendū, præscire fatalem necessitatem. Nō ergo soli cygni extremum luctum canentes mortem prænoscent, uerū elephanti etiam quando proximi sunt ut moriantur, animo præsentiant. Cum eos ad bellum Indi armāt, in ditellas, geminis ex ferro catenis infra aluum cinctas, utrinq; tanq; caueam ligneam imponunt, atq; ad collum alligāt, singulas caueas terni milites ingrediuntur, in utriusq; medio auriga sedet, qui beluam patrio sermone alloquitur, & cum progrediendum, aut regrediendum est, ostendit: Ferias, inquit, hunc ab illo abstine manum. Itemq;: In hos inuade, ab ijs te cōtine. Atq; ea magnitudine tanq; castellum aliquando dorso constituunt, ut uel quindecim ex eo armati homines pugnent, quod cum pugnam committere moliantur, asseribus superintegūt: ad promuscidē lorica circūmunitā districtus gladius longitudine duorum cubitorum, crassitudine humane palmæ alligatur. Neq; modò sceminæ maribus ferociores, sed ad

*Et h. p. som. 15
Logis*

*De locis in 2j Ph
p. 15*

ut.

onerum uectiones etiam fortiores existimantur. Furoris tentatione eos aliquando laborare manifestum est, ex cursu furijs incitato. Mares foeminae excelsiores sunt. Eorum uaria est proceritas: nam alij ad duodecimum, alij ad decimum tertium dodrantem excelsitate procedunt, alij ad decimum quartum. Insueti insedendi in eis, non aliter quam ij qui in mari nauigant in nauis incidunt, neque insistere possunt. Non item in adolescentium elephatorum sessione fit negotium, imò ex illorum molli gradu sessor tantopere oblectatur, ut si mula ueheret. Cum in elephatum ascenditur, is in terram abiicit genua, & consensionis gradum scandenti facit: neque porro frenum eorum cuiusque inijcitur, neque funis ad ceruicem ullus adstringit, sed soluti ad insulam Zamzibaram gradiuntur: potionem qua ipsi pro uino utuntur, ideo ipsis largiuntur, ut ad praelium audaciores efficiantur.

GILLII ACCESSIO.

De elephatorum cornibus.

CAP. III.

Non paucis Philostratus probare conatur, ea quae ex maxillis elephatorum extra os eminent, dentes debere appellari: mihi potius cornua uidentur. Cum enim Halcas, bestias Celticas, ac Aethiopicos tauros ex Pausania considero, illas quidem in supercilijs cornua, hos uero in naso gerere, facile adducor cornua esse. Praeterea accidit etiam, ut uertē tibus annis, ceruis elephantisque cornua decidant, rursusque recentia exoriantur. Dentes non item confirmata aetate animalibus renascuntur.

nascuntur: necque etiam igni cedit dentium natura, imò expolientibus pertinaciter resistit: ac si cogantur, rumpuntur. Contrà, bouum & elephantorum cornua eriguntur, & flectuntur, ac nimirum in quasuis figuras contorquentur, & se ut fabricis libet, artificio attentari patiuntur. Necque enim hominum ullam debet habere admirationem, quòd elephatina cornua ab alijs discrepent, cum cætera huiusmodi animalium forma & magnitudo sit ab alijs bestijs diuersa.

De elephantorum obedientia, docilitate,
& musicæ studio.

CAP. IIII.

Wb

Sequitur, ut elephantorum deinceps dicam de arte numerorum, & obtemperacione, eorumque acutissimis sensibus, ac facilitate ad eas disciplinas assequendas, quæ ad discendum difficiles sunt uel homini ipsi, nedum tam ingenti feræ, & quæ aliàs tantopere animo agresti esset, duroque aduersus omnem pertractationem. Enimvero ad numerum saltare, tibiæ auditione demulceri, cursum tardare ad soni tarditatem, seque remittere ad remissionem tibiæ: rursus cum acute sonans impellit, festinare, discere assequi perfecte elephantus solitus est. Necque uero natura modò illum summa ex omnibus animalibus magnitudine ornauit, sed & disciplina mansuetum, & tractabilem edidit. Elephantum ad morum mansuetudinem & facilitatem erudito, nihil mitius, nihil ad id quod uolumus obtemperatius est. Cum Tiberij Cæsaris nepos Germanicus gladiatorum spectaculum edidit, plures iam grades utriusque sexus

elephanti Romæ erant, è quibus alij pleriq; generati extiterunt, quorum artus interea dum cõmittebant, & confirmabant, & membra infirma conglutinabantur, peritus uir ad pertrectandos eorum sensus, animosq; nunc eos disciplina mansuetiori, nunc terroris & mirificæ uerberationis plena excipiens, erudiebat. Primū enim eos maxima lenitudine & mollitudine, cibos nimirū illecebris, & uarietate suauium inuitamentorum refertos indulgens, ad disciplinā informabat, ut si quid esset agreste, expelleret, ex feritate ad mansuetudinem, & quasi ad humanitatē quandam transformaret: sicq; eis moderabatur, ut feritate expulsa, disciplinis & musicę studio operam darent, tympanorum sono nihil exterrerentur, pedum ingredientium strepitum, cantumq; miscellaneum ferrent, eos præterea exercebat ad non formidandam hominū multitudinē. Illa uero uirilis disciplina, non ad grauem plagarum ictum excādescere, coactos membrū aliquod ad saltandum flectere, non rabiose (cum essent maximo robore præditi) incitari. Cum magister elephantorū spectaculum edidit, ij tempore suo specimen dederūt, se recte institutos esse, illumq; in seipsis erudientis non operam perdidisse ostenderunt: nam duodecim numero theatrū ingressi, composito gradu incedebant, ac toto corpore diffuebant, tanto ornatu, nimirum stolis saltatorijs induti, solaq; magistri significatione uocis ordinatim instructi, ut ferūt, gradiebantur. Ac uero rursus, si illis hoc imperaretur, in orbem saltab

saltabant, eundemq; orbem ad imperantis uocem res-
 petebant, atq; nunc flores pauimentum ornabant spar-
 gentes, nunc modeste pedibus terram pulsantes mu-
 sica moderatā saltationem una consensione obibant.
 Damonem igitur, & Epentharum, & Aristoxenum,
 & Xenophilū, ac alios plerosq; pulcherrime musica
 eruditos iter paucos huius peritos existimatos fuisse,
 mirificū quidem, at nō certe incredibile, neq; ratione
 alienū fuit, cum homines essent rationis participes, ua-
 luisse ui intelligendi, ac ratiocinādi: at uero animal ra-
 tionis expers numerum & cantum percipere, formā
 & ornatum tenere, non à saltandi moderata elegan-
 tia aberrare, quæ didicerit repetere posse, hoc naturæ
 donum est, simulq; uis quædam admodum singula-
 ris. Illa uero uel ad ridiculæ insaniedum spectatorem
 inducere possint, in theatri harena humiles lectos spe-
 ctare, uario stragulo textili & magnificis operibus pi-
 cto ornatos: lauta item pocula, & argenteas crateras,
 aureasq;, permulta aqua repletas, mensasq; magnifi-
 cas, tanto pane & carnibus extructas, ut uel edacissi-
 morum animalium uentrem implere potuissent: omni-
 bus ita recte apparatus, conuiuæ intromissi sunt ele-
 phanti, mares sex, uirili ueste induti, totidemq; femi-
 næ, stola muliebri ornata, decorè epulis accubuere,
 ac in mensam promuscides tanq; manus porrexerūt,
 summaq; cū modestia epulati sunt: neq; ex ipsis quis
 piam uilus est uorax, neq; maioris partis rapax. Cū
 esset bibendum, unicuiq; cratera exhibebat, & hi quis
 dem

dem promuscidibus potionem haurientes, moderate bibebant: deinde circumstantes leuiter & festiue, sine contumelia aspergebant. Non pauca eiusmodi de ingenio & natura propria horum animalium admirabilia alij scripserunt. Ego recte & ordine in tabula quadam latinis literas uidi elephantum scribere: ueruntamen docentis manus subiiciebatur ad literarum figuram & lineamentū instituens animal: cumq; elephanta scriberet, eius oculos immotos, & deiectos esse per spexi, ut grammaticum quendam dixisses.

GILLII ACCESSIO.

CAP. V.

TAnta huic beluæ cum genere humano societas, tamq; prope accedit ad hominis ingenium, ut Cicero non uereatur affirmare, non paruam nationem hominū sensu ac ingenio esse multo inferiorem. Vbi semel ad hominem adsuescit, ab eo omnia patitur, ex eorūq; morum similitudinē in se transfert, neq; aliter q̄ per paruuli catelli ex hominis manu gaudet cibum sumere, atq; ad se accedentem promuscide complectitur, eumq; caput intra fauces immittere facile tandiu patitur, quoad homini libitum fuerit. Noctu autē suā seruiendi conditionē deplorare dicitur, nō contento barritu, quo sæpe aliās utitur, sed luctuosa uocis suppressione miserabiliter murmurat. Quòd si quis ita occulte gementi & lamentanti interuenit, uerecundia quadam motus, querelis suis moderatur, & gemitus facere desistit.

De uenatione elephantorum.

CAP. VI.

Qui

Qui uenandi elephantos scientiam tenent, nobis testantur, hos insectatione uenatorum pressos, cum robore immenso, tum impetu effrenato atque præcipiti, & quem sustinere possit nemo, sic quidem per maximas arbores, tanquã per segetes excurrere, easq; tanquam spicarum calamos, ubi cursum ramorum proceritate retardari uidet, perfringere: ubi uero ipsi ex arboribus eminent, & proceriores existunt, tum omni neruorum contentione currere, tum uiam insequentibus præcidere: nec mirum, locorum enim consuetudinem tenent. Cum autem se ex insectatorum suorum conspectu eripuerint, eosq; maximis processibus itineris longe & retro positos senserint, tum ex fuga recipiunt animum simul, & tanquã periculo libertati, insistant: ibiq; dum metus sollicitudine expulsa, ex immenso labore requiescunt: his interea ad cibi cogitationem memoria excitatur, iuncos & hederas per arbores erraticis implicationibus serpentes depascunt, atq; palmarum tenera cacumina, & aliarum plantarum adulescentiores truncos. Quod si rursus insectatores ad eos propius adsint, hi etiam iterum sese in fugam impellunt: Cumq; ab his multam uiam absunt, sese ex fuga colligentes, quietem curarum ex itineris labore habent. Insequentes autem præcipitate sole debilitati, syluam incendunt, & uiam ipsis obstruunt: quod ipsum sentientes elephanti, se sustinent à progrediendo. Ignem non minus quàm leones extimescunt.

De uenatione elephantorum.

CAP. VII.

Elephantorū alij palustres, alij montani, alij campestres. Paludibus capti, dementes, leuesq; sunt: Montani, prauī, atq; insidiosī, & nisi cum pabuli inopīa premuntur, nihil tutum ab eis expectandum: Campestres, mansueti, & lenes. Iam quemadmodum capiuntur, adiungam. Venatores quatuor aut quinque stadiorum locum planum, & minime impeditum, fossa latitudine quinque, simul & altitudine quatuor cubitorū, cingunt, itemq; ante fossam terram, ut murorum uicem præstet, exaggerant: in aggere subteranea latibula efficiūt, in quibus foramina relinquūt, per quæ lucem admittant, unde accedentes feras inuerti possint, tum ponte multo cespīte constrato, ne feræ insidias positas sentiant, fossæ transitus iungitur: ac nimirum ad maiorem ferarum illecebrā tres quatuorue ex mansuetioribus fœminas elephantos in claustrum concludunt: uenatores in aggeris latibula abstrusi manent in insidijs. Iam uero eiusmodi beluæ loca culta interdū non adeuntes, sed noctu tantum gregatim errantes, ad fossam appropinquantes, cum inclusarum auditionem acceperunt, eò confestim accedere properant, & circum aggeres tam diu concurrunt, quoad pontem nacti, intra munitiones ingrediuntur: si autem qui positi sunt in insidijs, pontem celeriter detorquent, alij magna celeritate uicinis proximis uicis elephantos inclusos denunciant: quo intellecto,

tellecto, ij in fortissimos quosque cicures elephantos
ascendentes, accedere contendunt: necq; tamen statim
ut eò accesserunt, cum feris pugnam committunt, sed
eas primum aliquandiu fame & siti frangunt, deinde
cum iam ijs infirmioribus & afflictis certamen insti-
tuunt, ac feros siti fameq; confectos cicures expu-
gnant, ac homines ex elephantis desilientes, primo
compedibus defatigatos deuinciunt, post uero cicu-
res incitant, ut feros usque uerberent dum in terram
procubuerint: tum ipsis laqueos ad terram abiectis in
collum inserunt, in eosq; humi stratos ascendunt, &
ne sessores excutiant, eorum collum acuto ense in or-
bem incidunt, & ad secturam funem alligant, ut ob
doloris sensum uinculis concedant, & ex feritate con-
quiescāt: eorum autem qui sunt atate uel infirma, uel
exacta dimittūt, reliquos in stabula abducunt, eosq;
primum pedibus colligatis, & collo ad columnā ad-
stricto fame domant, deinde aut herba, aut fronde-
scenti harundine pascunt. Hi molestia afflictū, pabu-
la recusant sumere: at enim cantibus & tympanis eos
demulcent, & deliniunt, atque ex immanitate ad tan-
tam humanitatem transferunt, ut sessores suos ex-
cussos contra uim hostium tutati sint, & sese pro illis
in mortem obiecerint. Si quem, iracūdia permoti, ex
suis procuratoribus occiderint, tam ualde illum desi-
derāt, ut mœrore conficiātur, interdumq; inedia cōsu-
mantur. Iam porrò ad hanc rationem cum elephan-
tis Aethiopes pugnant: Ex procerissimis arboribus

b : elephan

elephantorum introitus atque exitus obseruant, non in multos uno eodemq; tempore inuadunt, sed in singulos tantum magno robore animi insiliunt: nimirū speculator caudam beluæ appropinquantis ad arborem, in quam abditus is latet, desiliens, manibus comprehendit, pedesq; ad dextrum femur obijciens, securi, quæ ex humero pendet, expedita & acuta, dextri poplitis neruos succidit; in quo certamine utriusq; salus periclitatur. Interdum elephāntus incisis neruis in fauciam partem procumbens, Aethiopem secum in terram abijcit, atq; interficit: Interdum suo pondere hominem ad arborem aut saxum allidens, occidit: ac nimirum nonnulli elephānti dolore pressi, quando infidias facienti nocere non queunt, sese tandiu in fugam impellunt, dum crebro securis ictu decumbunt: tum ad terram stratorum posteriores partes incolæ uicini comedunt. Si elephāntus feritate effertur, statim ad arietis conspectum mansuescit. Qui ad elephāntos adeunt, splendidā uestem idcirco non ferunt, neq; puniceam qui ad tauros appropinquant, quòd sanè huiusmodi animalia constet ijs coloribus efferi.

De elephāto Albo Indico. CAP. VIII.

CUM Indus quispiam elephānti album pullum offendisset, atq; hunc etiam nunc tenerum aluisset, & paulatim mālucescisset, eoq; deinde ueheretur, & beluam amaret, & uicissim redamaretur ipse, ac simul suam elephāntus educationem, cum maximis amicitie officijs, huic Indo compensaret: Indorum
rex

rex id intelligens, muneri poposcit sibi elephantum mitti. Is ut uehementi riuallitate flagrans, amatoricè dolebat, si hunc alius quàm ipse esset habiturus. Itaque negans se daturum, unà cum elephanto in desertissimam regionem perfugit. Rex autem id ægrè ferens, ad eum insequendum misit, qui Indo auferrent, simul & illum comprehensum ad poenam reducerēt. Cum eò uenissent, ubi erant transfugæ, comprehenderetq; aggressi fuissent: ex superiori loco lapidibus eos homo appetebat, pariterq; elephante, ut iniuria insigni accepta, illorum impetum repellebat. Vbi Indus lapidatione facta percussus, de loco, unde se defendebat, præceps deiectus fuisset, elephante hominum more acerrimè se tuentium, pro suo nutricio cum propugnauit, tum uero ex inuadētibus partim occidit, partim in fugam impulit: tum altorem suum promuscis de circumplexus, ad stabula inuexit, ac tanquàm amicus permansit fidelis amico, bencuolentiã ostendens, qua admirabili suum educatorem prosequabatur. O sceleratos homines, grande illud sophos inter pocula iactantes, uirtutemq; crebro sermone passim inculcantes, nomenq; amicitiae, plenum uerborum, inane rerum temere anhelantes, in periculis autem amicorum desertores.

Quid agant elephantum
crescente luna.

CAP. IX.

AB interlunio recrecente luna, elephantos intelligo
quodam naturæ recondita notione, ex sylua
b 3 pri

primum, ubi pascuntur, ramos decerpere, eosq; deinde sublimes ferre, tum uero ipsos ad lunam suspicere, ac leuiter ramos mouere, tanquam supplicationem quandam lunæ præcedentes, eis ipsa ut propitia existere uelit.

Quales elephantos Indi capiunt. CAP. X.

Indi homines, licet permulti & magna machinati, non elephantos iam ætate procedente confirmatos facile comprehendere queunt. Quare ad loca fluminibus proxima, uenatores profecti, eorum catulos tantum capiunt. Elephantorum enim naturæ proprium est, rosca loca & palustria amare, & amnes amplecti, ubi uersari maxime student. Vnde etsi fluuiatiles non sunt, tamen riparios dicere possumus. Cum igitur eorum catulos, adhuc ætate infirmos, & teneros inde ceperunt, ciborum blanditijs & assentationibus eos ad parendum informant, ac instituunt, blandiloquentiaq; mansuefaciunt: Hominum enim indigenarum linguam elephanti intelligunt. Breuiter perinde illos quasi infantes pueros alunt, partim cibaria eis largientes, partim disciplinas tradentes: quæ res efficit, ipsi ut ad obediendi facilitatem transferantur, & exuta feritate, humanitatem induant.

Quæadmodum arbores euertunt elephanti. CAP. XI.

Cum ab Indis hominibus arborem elephanti radicibus extrahere coguntur, non prius ad eam extirpandam aggrediuntur, quam quatefecerint, ac tremefecerint arborem: sic periclitantes, euertere ne possit, an omnino

an omnino inuictam ab impetu sit se prestantura.

De elephantorum sapientia. CAP. XII.

Selephanti sapienter factum præterirem, me quis, cum sit auditu dignum, inscitia condemnare merito possit. Cum is qui hordeum huic admetiendi procuracionem habebat, hordei partem subtraxisset: illiusq; in locum lapidibus suppositis, ipsi debitam tamē mensuram cumulate seruasset, ut dominum utriusq;, si quando uidisset, falleret. Elephante uidēs eum qui sibi debitum fraudabat, polenta coquere: primū promuscide fabulū collegit, deinde in ollam infudit, sicq; solerter iniurijs, iniurias sibi illatas ultus est.

GILLII ACCESSIO. CAP. XIII.

Plutarchus narrat, ex permultis elephantis, qui Romæ erudiebantur, unum ad discendū tardissimum, cum sæpe uerberaretur, uisum fuisse ad lunam noctu, id ad quod docebat, secū reputare, & exercere. Idemq; affert, Romæ etiā elephantum ex pueris, qui promuscidem stilis pupugissent, unū sublimem corripuisse, ut statim eum in sublime, quantum maxime posset, iacularet. At enim sublato corū qui aderāt clamore, sensim & moderate rursus humi deposuisse, existimantē tāto metu iniecto, satis illū poenarū pepēdisse.

De Libycorum expeditione contra elephantos. CAP. XIII.

Libyci homines bellum finitimis de finibus propagandis, non modo inferunt, sed cum elephantis etiam de horum dentibus assequēdis, suscipiūt. Hanc

b 4 enim

enim causam cur petantur elephantī, prænoscētes, ex sese qui dente inutili sunt, ante cæteros reliquos, in prima acie constituūt, ad primum hostium impetum sine magna iactura excipiendum: reliqui qui in subsidijs manent, dentium robore integri, auxilium fessis ferunt: cum dentium altero, quem acutum ad propulsandas iniurias seruant, tanq̃ armis utuntur, tum uero altero radices effodiunt, tum arbores extirpant.

De reuerentia elephantorum aduersus senes
elephantos,

C A P. XV.

EX omnibus legibus humanissimam iudico, qua Lycurgus præcipit, natu gradibus minores, cum uel de sedibus, uel de uia decedere debere, tum uero eisdem reuerentia aduersus ætatem, quam ut affequantur omnes expetunt, assurgere oportere. Elephantorum genus à principio hoc idem solo naturæ ductu, sine Lycurgi, aut Solonis, aut Zaleuci Charondæue præceptione, sanctissime obseruant. Aetate affectis nimirum iuniores de legitimo cibo cedunt, eosdemq̃ summa & obseruantia colunt, & à periculis seruant. In fossam delapsos, iniectis fruticum fascibus subtrahunt, quibus tanquā scalis senectute graues ascendentes, liberantur.

De amore elephantorum erga filios suos.

C A P.

XVI.

Elephantorum flumen transmittentium minores natu sese traiciunt primi: hi uero qui sunt confirmata ætate iam grandes, fluctibus obruuntur, duntaxat pro

xat promuscidibus extra aquam eminentes, teneros
 uero pullos dentium proiectorum eminentia matres
 ferunt, ac simul tanquam uinculo promuscide illos
 complectentes, transuehunt: tum iuniores, uel labo-
 res, uel pericula suscipiunt, & antecedentibus ætate,
 de cibo & portione concedunt, propter obseruantiam
 per quam cultu quodam, & honore natu maiores di-
 gnandos existimant. Nunquam enim neque ex sene-
 ctute infirmū, neq; eum qui morbo teneatur, sui gre-
 gales deserunt: sed & fidissimi ei permanent, eiusq;
 cum cæteris in rebus student incolumitati, tum uero
 etiam si ipsi infectatione urgeantur, pro eo propu-
 gnant, & faucios, & fessos curant, ac integri, à uulne-
 ribus hastas, & iacula è corpore fauciorum, tanquam
 chirurgi periti extrahunt, ut ne homines quidem
 scientius. Pullos suos, adhuc à partu recentes, nun-
 quam deserunt: at sanè in illis à periculo tuendis con-
 stantissime permanent, priusq; animam amittunt,
 quàm suos catulos deserant. Nobis pueris uetula, cui
 Lænilla nomen erat, non solum nobilis mulier, sed
 etiam nota apud omnes erat, deq; ea fabulam ex se-
 nibus audiui tum peruagari, illam cum seruo, quem
 ardentissime adamaret, stupri consuetudinē habuisse,
 & suorum flagitiorum maculis liberos suos affecisse:
 hi enim ex ordine senatorio erant, & iam inde à patre,
 atq; maioribus stirpem generis patritij trahebāt. Itaq;
 dolore ex maternis stupris tabescentes, eam cum le-
 nissime submonuissent, ac maxime clam facinoris tur-

pitudinem ostendissent: hæc porrò libidine flagrans, simul & ex ea tantū efferata, ut liberis proprijs amorem suum anteferret: filiorum nomina apud principem detulit, ab eis insidias sibi factas dicens. Is autem suspiciosus & timidus, qui tum imperator erat, calumnijs aures facile patefacere solitus, eiusmodi scelus ab ingenuorum hominum cogitatione alienum facile credidit. Ita factum est, ut filij qui nefarium facinus nullum admisissent, indignissime necarentur: mater hanc ex delatione mercedem assequeretur, ut cum seruo licentius stuprum facere posset. Quid igitur aut Medæam, aut Procnen Atticam hinc commorem necesse est, cum memoriæ nostre exempla immanitatis proferre queamus.

De amore elephantorum erga dominos suos.

CAP. XVII.

CVM Porus Indorum rex, in prælio, quod cum Alexandro commiserat, multis telis confixus esset: elephantus quo uehebatur, etsi sanè multis etiã ipse sagittis uulneratus erat, defixa tamen in corpore Pori tela, leniter & caute promuscide extrahere non prius destitit, quàm dominum intellexisset, ex redundantis sanguinis profusione, debilitari, & euanescere. Itaque leniter et sensim se inflexit, ut ne ex alto decidens, Pori corpus graui casu affligeretur magis. Cum autem Pyrrhus Epyrotaurum rex ad Argos occubuisset, in eo conflictu elephantus fuit, qui sessorem suum tantopere amaret, ut non prius, quamuis auriga iam cecidisset,

cidisset, currere omiserit, quàm suum nutritiũ ex hostibus & seruasset, & intra fines amicos reportasset.

De elephanto mulieris amatore. CAP. XVIII.

IN Antiochia Syriæ urbe audio cicurẽ elephãtum fuisse, huncq; dum ad pastiones iret, mulierem corollas uendentem cum quàm suauissimè adspexisse, tum uero etiam quàm libentissimè in illius cõspectu acquieuisse, atque huius faciem promuscide terfisse, suauiterq; contrectando illi blanditum fuisse; Mulierem uicissim ex suo artificio illecebras amatorias, corollas uidelicet ad tempus ita cõtexuisse, ut cotidie illi quidem sumere operæpretium, huic uero etiam opus largiri esset. Postea autem quàm mulier excessit è uita, elephantus nec pristinæ consuetudinis cõpos, nec quam amaret amplius mulierem uidens, tanquã amans qui amasiam amiserit, sic eam desiderabat, animoq; incitabatur, ac qui antè mäsuetus fuisset, humanitate expulsa, feritatem induebat, tanquamq; homines ex tristitia, ac mœrore laborãtes de potestate animi exeunt, sic is furẽs ferebatur. Mulieris forma hoc animal capitur, atq; hebescens ad eius pulchritudinẽ, remittit furorẽ animi sui. Riualetm uero fuisse in urbe Alexandria elephantum ferunt Aristophanis Byzantini, de quadã muliere coronas texente. Omnia benelentia amat, unguentorũ & florũ odore permulcet.

De religione elephantorum. CAP. XIX.

EX orientem solem elephanti uenerantur, promuscidem, tanquam manum aduersus solis radios

alleuantes. Itaque hos ei charos esse & egregie diligere philopator Ptolemæus testis est nobis locuples. Is sanè post partam uictoriam eius belli quod cum Antiocho gessisset, cum quàm gratissimus aduersus solem, quem deum existimabat, esse uellet, proque uictoria ei gratias persolueret, tum alia magnifica sacrificia fecit, tum uero quatuor elefantos, bene magnitudine grandes, existimans se sic deum religiose colere, primum immolauit: deinde cum in somnijs minis dei percussus fuisset, ob inuisam numini talem hostiam, religionis metu permotus, pro immolatis ex ære quatuor elefantes in honorem solis excitauit: hoc ut supplici factò hunc sibi placatum efficeret. Ergone deum elephanti uenerantur? homines autem rationis participes, sitne deus necne sit, dubitant: tum si sit, humanasne res curatione, & administratione dignetur.

Quemadmodum contra insidias elephanti se gerunt.

CAP. XX.

Insidiæ quas elephantis uenatores instruxerint, non eos facile latent. Nam cum ad foueam, quam contra ipsos suffodere uenatores solent, proximi accesserunt, seu naturali quadã intelligentia, seu retrusa & abdita præsentione, & scientia rerum futurarum, à p̄grediendo ulterius se sustinēt: ac quàm mox itinere cōuerso, in uenatores inuadunt, uicque & impressione, sese in medios insidiatores incitant, simul & eos euertere conant, fuga ut salutē contra insidias superiores facti

facti adipiscantur. Id igitur temporis cum atrox pugna, tum uero uel hominum, uel elephantorum cædes, & occisio fit multiplex. Huius pugnae ratio talis est: Homines quidem eminus hastas & iacula intorquentes, ac collimantes, ictu directo eos feriunt. Contra elephanti, ex hominibus si quem cecidisse animaduuerterint, statim uiolenter illum & corripunt, & ad terram à se abiectum, proterunt, & conculcant: simul & cornibus (sic enim eorum dentes appellantur) tandem profligant, quoad miserabili, & referta acerrimis doloribus morte, hunc proiectum affecerint. Cum autem huiuscemodi animalia inuadunt, tanquam uela ex animi incitatione quam contentissime aures, quas habent patulas, intendunt, & pandunt more magnarum struthionum, quæ uel dum fugiunt, uel dum inuadunt explicatis alis feruntur. Itemque promuscibus, sub cornua redactis, & contractis, quemadmodum rostra nauium plenissimis uelis propulsa, sic elephanti uehementi impressione irruentes, multos mortales funditus euertunt. Tumque perinde ut tuba belli classicum sonans, clamores uastissimos edunt. Humi porro prostratorum, & genibus contritorum, & ossium obtritorum, tantus est strepitus, ut uel illinc longissime exaudiatur: nec non sæpe elisis oculis, naribus diffractis, fronte disrupta, facieque forma amissa, non uel à proximis cognatione sibi noscuntur. Iam ex his nonnulli ad hunc modum inopinatò seruantur. Quauis enim sanè uenatorè beluæ cursus celeritate cōprehen-

derit: præ tamen uehementi impetu, hunc traſcurrēs, genibus in terram præcipitibus actis, cornua aut in radicem, aut in quippiam aliud tale compingit: ex quo retinetur, ac uix dum ſe retraxit, cum uenator elapſus iam ſalutem fuga eſt conſecutus. In hac igitur pugna, elephanti ſæpe uincunt, ſæpe item uarijs terroribus iniectis uincuntur. Tubarum enim clangor uaſtum clamorem efficit, ipſiſq; homines armis concrepantes, clypeos uidelicet haſtis cõtundentes, & ululatum tol- lentes, ſtrepitu undiq; omnia circumſonare faciunt; tum uero partim in terra ignem incendentes, partim in ſublime tollentes, ac tanquam funda eum contor- quentes, partim ignitos torres iaculantes, atque etiã longas faces in ferarum oculos magna ui inferentes, & intrudentes, eis hæc omnia ægre intuentibus, timo- rem afferunt. Vnde adeo impelluntur, exterrēturq;, ut interdum in foueam, quam antè declinabant, de- trudentur, & compingantur,

Quemadmodum elephanti foſſas
tranſeunt.

CAP. XXI.

CVm elephanti foſſam tranſilire non queunt, de his unus aliquis in hanc ſeſe demittit, & tranſuer- ſus foſſæ ſtans, partim uacuitatē occupat, partim pon- tis ſe uicarium præſtat. Cæteri ſupra hunc gradientes tranſmittunt, & euadunt, ſimul & eum, qui pontis lo- co erat, hoc modo ex foſſa conſeruāt. Superiore enim ex loco quiſpiam porrigit pedem, quem is qui infra eſt promulſide circumplicat, reliqui autem uirgulto-
rum

rum fascēs deiciūt, ad quos ille, cum fortissime, tum cautissime pedibus adnitens, celeri ascensu subtrahitur. Apud Indos tractus est, cui nomen est Phalarus, quasi latine caluus: eōq; ita appellatur, quòd qui herbam in eo nascentem gustauerit, & pilos & cornua amittit. Itaque elephanti, nisi cogantur, non accedunt ad locum illum, imò uerò prope cum accesserint, perinde atque homines prudentissimi, ab omni illius loci germine refugientes, pedem referūt.

De castitate & probitate elephantorum. CAP. XXII.

Quemadmodum moderate elephanti libidines contineant, explicare cōuenit. Si igitur ab omni immoderata libidine castissimi sunt. Nūquam enim, neque ut constupratores, neque ut item ualde lasciuī societatem ueneris cum scemina faciūt, sed tanquam generis successione carentes, liberis procreādis dant operam: sic hi, eorum stirps ut ne deficiat, complexu uenereo iunguntur: Neque id sanè plusquam semel in uita, & eo duntaxat tempore, cum se iniri sceminæ patiuntur. Ut autem eorum quisq; uxorem impleuerit, non eam amplius attingit. Aperte porrò ac palam in aliorum oculis non coeunt, sed secedentes, aut sese in arbores densas, & frequentes occultant, aut in concauum locum, & profundum ad occultādos eos facultatem habentem, se abdunt. Iam quemadmodum malos aduersentur, & sceleratos detestentur, si cui est oriū, attendat animum ad ea quæ cōsequunt.

c 4 Cum

Cum autem cicuris elephanti moderator, coniugem non illam quidem amabilem, sed sanè diuitem haberet, amoris oculos primum ad alteram aliam adiecit; deinde eam uxorem ducere studēs, alteram priorem strāgulauit, ac prope ab elephāti p̄sesepi homo p̄cipiti consilio non defodit modò, sed alteram quam amaret, in matrimonium duxit. Elephantus autem cum tanti facinoris conscientia incitatus, tum uero suapte natura à malis abhorrens, nouam uxorem eò perduxit, ubi humata altera iaceret, cadauerq̄ dentibus refodiens & denudans quæ dicere nequiret, ex ipsis operibus hæc mulieri ostēdere conabatur: eam edocens, quibus esset moribus p̄deditus is, cui ipsa nupsisset.

De partu elephantorum. CAP. XXIII.

Elephāti partus in caput procedit ad lucem. Partus magnitudo est instar integræ ætatis, & iustæ magnitudinis porci. Nec uero si quis hunc à partu recentem contigerit, matres indignātur. Plane enim noscunt non animo quidem lædendi contrectari, sed ad ludicram delectationem, & blanditias suscipi, esseq̄ hominis naturam ea excelsitate animi, suo ut partui adhuc tantillo incōmodare nolle. Postea autem quàm in foueam inciderunt, & se iam teneri sentiunt, animaduertentes exitus locum nullum eis relictum esse, cum eos pristini animi, tum libertatis caput obliuio: tum uero facile cibos ex largientibus sumunt: tum si quis p̄bebeat, libenter bibunt, atque uinum

uinum si in promuscides effundas, sine recusatione admittunt.

De charitate, & pietate elephan-
torum.

CAP. XXIIII.

Cum alia pleraque naturali quodam amoris habitu Elephantos cum filijs suis conciliatos esse ostendunt, tum uero maxime illa, quæ consequitur naturæ commendatio ad amorem uehemens declarat, quanta eorum quæ procrearint charitate teneantur. Horum uenatores caueas instruunt, in quas cum animalia incidunt, ex his partim capiuntur, partim tolluntur. Huius uero fossæ faciendæ quæ sit ratio, aliâs dicam. Nunc pergo explicare, quàm in genere elephantorum matres charos pullos suos habeant. Cum enim in foueam pullum suum incidisse mater perspexisset, ne minimam quidem moram interposuit, nec eius cursum ulla ad pullum consequendum segnitia tardauit, quin uehementi dolore affecta, quanto maximo posset incitato incursum, in delapsum filium præceps ageretur, amboque eodem casu morte occumberent: hæc quidem materno pondere pressus contereretur: illa sanè præcipitata, caput diffringeret. Risu igitur obruendi, qui utrum naturalis sit, nec ne, amor parentum in filios, dubitant.

De eorum intellectu, & quòd pericula sua intelligunt.

CAP. XXV.

d   Anni

ANni æstiu tempore cum calor à sole intenditur, & æstus ingrauescit, tum elephantum ad calorem frangendum inter se crasso perfundunt ceno, quo partim uim caloris depellant, partim uel umbrosis speluncis, uel arboribus quæ ramorum frequentia eos opacare possint, refrigerentur, tum etiam sagacissime odorantur, tum acerrimis sensibus existunt, tum uero ex his, partim antegredientes, partim subsequentes, ordinatim eunt, atque horum primus narium sagacitate, herbam ante pedes suos positam sentiens humanis uestigijs esse transitam, eam euellit, & ei, qui à tergo proximus est, odorandam tradit: is rursus alteri, qui post eum stat: ac deinceps per omnium quasi manus sagaciter cõtrectatur, quoad ad illum ipsum qui extremum agmen ducit peruentum fuerit: is simulac olfecerit, barritum uastum edens, quasi signum ad fugam dat. Hi tunc in conualles profundas, aut in loca concaua & palustria, uel si minus id concedatur, in nemorosa campestria, ab eo loco iter auertunt, prorsusq; se totos auertunt ab his locis, quacunque frequentes homines iter facere solent: quòd ab hominibus ut animalibus sibi infestissimis, timeant. Cum eos cætera pabula defecerint, radices effodiunt, quibus pascuntur. E quibus primus qui aliquam prædam repererit, regreditur, ut & suos gregales aduocet, & in prædæ communionem deducat.

De amore elephantorum.

CAP. XXVI.

Eleph

Elephantum quanuis raro amare ferunt, quoniã,
 ut antè dictum est, libidinum moderatione tempe-
 ratus sit: tamen ipse illud admirabile, amore plenum
 audiui, quod consequitur: Vir uenandi elephantos
 haud imperitus, scribit se, cum ab Imperatore Roma-
 no cum potestate in Mauritaniam ad uenandos ele-
 phantos allegatus esset, ex elephantino genere adoles-
 centem formosam uidisse, coeuntem cum elephanto,
 & adolescente, & pulchro: alterum uero senio-
 rem, quia huius siue amator siue maritus esset, ut se spre-
 tum, ignominia loco hoc tulisse: quare acriter animo
 incitatu impetu fecisse, ut nihil proprius factum fue-
 rit, quàm nos, inquit, omnes perderet, sicq; incurrisse
 in illum formosum riuale suum, pugnamq; edidisse
 tanquam eum, qui de amica sibi erepta, doloribus
 acerrimis premitur: adeoq; infestis animis utrunque
 cum altero pugnam commisisse, ut ex impetu corni-
 bus ambo mutilarentur. Neutrum ideo non uicisse,
 quòd multa uerberatione eos uenatores distraxe-
 rint. Postea autem quàm amissis armis in posterum
 inutiles ad conferendam quasi manum inter se facti
 essent, riualitatem amantium conquieuisse.

Quemadmodum mansuesciant ele-
 phanti.

C A P. XXVII.

Quid elephantis, postquam capti sunt faciant, ut
 mansuescant, dicendum est. Primo in syluam
 non ita longo interuallo ab ea fossa, ubi compre-
 d : hensi

hensi fuerint, distantem, sic eos strictè constrictos funibus trahunt, ut ne permittant quidem, néue hi præcurrant, néue rursus retrahantur: deinde certo & dimenso spatio horum quenque ad maximam arborem alligantes, ut neu in anteriorem partem insilire, neu rursus admodum in posteriorem resiltre queant, néue ipsis ex funis laxitate facultas sit ad inferendum iniuriam, uictus tenuitate & fame, horum robur frangunt. Postea uero quàm eorum dormitores duritiam animi tandiu paulatim molliuerunt, quoad pristinae inexpugnabilis feritatis eos ceperit obliuio, de manu cibum sumendum dant. *Hi necessitate pressi, cum non malitiose iam, tum uero hilarioribus oculis, & mansuetioribus, quàm essent soliti, intuentur.* Horum autem, qui sunt ætate robusti, uinculis ruptis, cum dentium robore, tum uero promuscide arbores reuellunt, & frangunt, uixq; sero admodum, partim fame, partim ciborum illecebris, partim uerberibus mansuefiunt. Ut uero cicures euaserunt, panibus maximis, hordeo, caricis, uuis, capis, allijs, iunco, palma, hederaceis folijs, uescuntur.

Quemadmodum amant consuetam terram
elephanti.

C A P, XXVIII.

Abstracti à suis elephantis sedibus patrijs, quãuis uinculis primum & fame, deinde uarijs cibariis

riorum blandimentis mansuefacti sint, tanta tamen naturalis soli illecebra tenentur, ut patriæ memoria eis obscurari & euanescere nequeat. Quare cum horum plerique grauissimo mœrore suscepto conficiuntur: tum uero quidam ex his, uberrime flentes, tantam lachrymarum uim profundunt, ut oculorum sensibus capiantur. In nauis autem immittuntur, ponte utrinque ramis frondescensibus adumbrato, ad fallēda huiusmodi animalia, hoc enim ipsum cum uident, se per terram, quia eis hæc mare uidendi facultatem adimant, etiam nunc iter facere arbitrantur.

Quemadmodum elephantorum uulnera

Indi sanant.

CAP. XXIX.

Eorum quos ceperint Indi elephantorum uulneribus ad hunc modum medicinam afferunt. Aqua primum tepida hæc alluunt. Deinde si hæc ipsa luculenter sint alta, butyro unguunt, postea inflammationem leniunt, suillam carnem recenti sanguine madentem & calidam admouentes. Oculorum morbos ad hanc rationem sanant, ut Bubulum lac tepesactum infundant, quo hi remedio oculos aperiuunt, & magno cum uoluptatis sensu sicut homines, uim medicinæ agnoscunt. Cæteris quibus tentantur morbis, uinum nigrum medetur. Quod si hac medicina ex morbo non liberantur, insanabiles sunt.

Differentia cibi elephantorum gregariorum, &

certamini destinatorum.

CAP. XXX.

d 3 Elephantus

Elephantus quidem gregarius affluens, aquæ
 utitur potione. Ei uero qui ad bellum certat, non
 modo ex uitis confecti, sed etiam ex oryza facti
 uini usus indulgetur: simul & flores eis dantur, atque
 in prata ad legendos flores, quia suauitatem odorum
 amplectentur, aguntur: ipso enim odoratu flores in-
 ternoscentes colligunt, atque etiam hos lectos in cala-
 thum inferunt, quem eorum rector sustinet. Postquã
 hunc floribus compleuerint, tanquam uindemia fa-
 cta, lauatione similiter atque homines lauti delectan-
 tur: Vt uero ea usi reuerterint, eò ubi quassillũ flori-
 bus plenũ reliquerint, expetunt. Quod si rector affer-
 re tardauerit, barritum edunt, neque prius cibum su-
 munt, quã eis quispiã quos collegerint flores attule-
 rit, eos allatos de quassillo tollentes sui præsepis labra
 ornant. Hanc nimirum cibo suauitatem ex his bene-
 olentibus comparãtes, stabulum ubi diuersantur, flo-
 ribus permultis sternunt.

De magnitudine elephantorum. CAP. XXXI.

Indici elephantum nouem cubitorum altitudine, lati-
 tudine uero quinq; habetur. Maximi illic qui Pras-
 sij appellantur. Secundi uero ab his existimantur Tas-
 xilæ nuncupati. Militaris elephantus dorso suo uel
 nudo tres bellatores fert, alterum dextra, alterum si-
 nistra pugnantem, tertium retro uersus bellantem: ac
 simul quartum, manibus moderamina tenentẽ. Sicq;
 illis beluam dirigentem, tanquam nauem clauo nauis
 cularium, reiq; nauticæ peritum.

De astantibus

De astantibus elephantis Indorum regi.

CAP. XXXII.

Elephantus Indorum regem ad forum euntem, primus adorat. Huic præest rector, qui illū huius instituti commonefacit, ipsiq; memoriam disciplinæ instrumēti quo illum moderatur pulsu, atq; uoce Indorum propria renouat, cuius natura quadam admirabili recondita elephantis intelligētes sunt: tum etiam motus quosdam bellicos edit, uelut ostendens, quod hanc etiam disciplinam seruat. Viginti quatuor elephantis huic regi permanēt custodes alternis uigilijs, alij alij in stationē succedētes tanquā cæteri custodes homines. Sapientia item quadam Indica ad uigiliarū disciplinam erudiuntur, ne inter custodias somnum capiant. Hi igitur ad uigilias agendas præstantissimi excubitores, & à somno inuictissimi, & secundum homines fidissimi illic sunt,

De elephantorum cum suis dissidio.

CAP. XXXIII.

Elephantum à suillo pecore timere mox dicam, nunc explicare placet quod ad Megaram accidit: Cum ab Antipatro Megareses circumfederentur, acerrimeq; Macedones incumberent, primo in fues pice oblitos incendium Megarei excitarunt, deinde sic incensos in hostes immiserunt. Ii itaq; furore inflāmati, cum in elephantorum agmina incurrerūt, tum clamantes, nempe igni flagrantes, quali quibusdam furijs elefantos incitarunt, & grauius perturbarūt:

d 4 hi enim

hi enim nullum neque ordinem tenebant, neq; amplius, quanuis à primo ætatis tempore domiti fuissent, mansuefacti erant: siue quòd sua quadam recondita natura à suillo pecore longe abhorreant, grauiq; in id odio sint: siue etiam quia horum absorum uocis acumen perhorreant. Cuius rei non ignari educatores generis elephātini, unà cum suis pullos alunt, ex consuetudine eos ut minus horreant. Sic Romanos (quoniam non cornua modò arietis, sed etiam suilli pecoris grunnitum oderunt) Pyrrhi Epirotarū regis elephantos in fugam uertisse homines dicunt, uictoriāq; amplam ex eo bello retulisse.

De fortitudine elephantorum. CAP. XXXIIII.

INdorum regem hostibus bellum inferentem, belatorum triginta milia elephantorum antecedunt: tum uero maximorum & fortissimorum tria milia subsequuntur, ad hostiles muros ipso incurso evertendos institutorum: cum enim rex iubet, euertunt. Idēq; se audiuisse Ctesias scribit: idēq; Babylone se uidisse dicit, palmas ab his ad moderatoris sui iussum uiolentissimo impetu extirpatas.

De memoria & fide elephantorum. CAP. XXXV.

VAriam & multiplicem elephantorum naturam antè dixi. Nūc quā memoria sint bona quāq; diligenter præceptum officij aduersus præcipientes teneant, quā simul eorum qui quippiam eis committunt, uel expectationem uel fidem nō fallant, explicādum est. Cum Antigonus Megarensē urbem obsideret,

obsideret, mulier simul cum uno de elephantis bellatoribus uersabatur: hæc enim illius qui elephantum aleret uxor, infantē puerum pepererat, quem huic elephanto, lingua utens Indica, quam elephanti intelligunt, credidit. Ut uero is primum sibi creditus est, illum diligebat, & custodiebat, ex eoq; proxime adiacenti magnam uoluptatem capiebat: cum ploraret, oculos tum auertebat, tum uero ab eo dormiente muscas abigebat: Arundines ei pro pabulo obijciebantur, quas, & omnem cibum, nisi puer adesset reijciebat. Nutrix igitur necesse habebat postea quàm eum lacte compleuisset, elephāto curatori apponere, uel omnino elephāntus non parum iracūdia incitabatur, ac nonnunquam in uerbera erumpebat. Interdū etiam cum uagiret infans, cunas ubi iaceret mouebat: sicq; eidem ipsi ex hoc motu oblectamenta & solatia, sicut nutrix, afferri studebat.

De odio elephanti in adulteros, CA. XXXVI.

Obtrectationem ac riualitatem uehementem diuersorum animalium porphyrius, canis, & ciconiæ diximus suis locis. Nunc mihi exponendum uideretur elephanti odium in eos qui cum alienis uxoribus stuprum faciant: Nam cum uxorem sui domitoris & altoris stuprari manifestò deprehendisset, ambo, & eum qui stuprum inferebat, & eam qua cum id faciebat cornibus transfigens, interfecit, ac in stragulis constupratis, & lecto adulterato iacentes reliquit. Ut uerò primum elephāti rector uenisset, & manifestò

e

manifestò

nifestò nefarium facinus, & huius uindicem cognouit. Hoc quidem factum, ab India huc ad nos manauit. At Romæ aliud simile euenisse audio: præterquã quòd addunt, ibi elephantum non utrunque modò occidisse, sed & stragula ueste eos texisse, & nutritio aduenienti stragulam reiecisse, & retexisse, & proxime inter se iacentes demonstrasse. Ita ille tum facile iniuriam illatam sibi fuisse intellexit, tum etiam maxime facinus ei liquebat, ubi cornu quo ipsos confixisset, cruentum perspexit.

De fuga elephantorum, atq; ut sunt leonibus
formidabiles.

C A P. XXXVII.

Cum à uenatoribus elephanti, tanquam milites in bello, funduntur & fugantur, non alij ab alijs separatim, sed omnes simul & communiter in fugam se dant, ac simul inter se prementes ad gregales suos adhærescunt. Horum autem qui iam sunt firmata & integra ætate, reliquos sic circumcludunt, tanquam pugnacissimi propugnatores totum agmen circummuniunt: qui uero longius sunt ætate prouecti, atque matres sub se quæq; suos pullos ita occultantes, per raro hi paruuli ut uideantur, subtermedium obtinent locum. Quòd si hos ipsos sic frequentes coactos leones perspiciant, alij aliò in fugam tanquam hinnuli, ab elephantis sibi incredibiliter timentes, sese in fugam coniungunt: & tametsi antea formidabiles, maximos terrores adferebant, & uel solo conspectu denuntiabant, ex horum tamen aspèctione exterrantur.

Nunquam

Nunquam uero elephanta ab reliquorum agmine fecernitur, nisi aut filiorum suorum aut ægrotantium causa: pro his nimirum nihil non moliens in expugnabilis manet. Contra omnium ferarum uenena remedium est elephanti adeps, quo si quis inungatur & nudus cõtra efferaissimas bestias procedat, illesus discedet. Arietis autẽ cornua & suis grunniũ horrescit.

De humatione elephantorũ. CAP. XXXVIII.

VT Aethiopum sermonibus, græcanico fastu carentibus peruagatum est, elephanta, cum alterum perspexerit mortuum, non præterit, quin humum promuscide haustam, uelut sanctam & mysticã iniiciat, communem naturam miseratus mortuo parentans, ut ne aliquid impie committat: nam hoc quidem ipsum nõ agere, execrabile ducit. Quare ad hoc nefarium scelus uitandum, satis est ei uel ramum iniicere, quo factõ, abijt, communem omnium finem non aspernatus. Tum etiam ad nos is sermo permanauit, Elephantos cum ex uulnere, siue id in bello, siue in uenatione acceperint, uicini sunt ad moriẽdum, aut obuiam herbam, aut fortuito obiectum puluerem alleuantes, in cœlum suspicere, eumq; puluerem, herbamue iacere, & simul uoce sua propria lamentari, & miserabiliter supplicare, tanquã deum ob ea quæ iniuste, & indigne sustinent, obtestantes.

Quæ pars elephanti esui apta. CAP. XXXIX.

IN elephanto tametsi maxima corporis moles esse uidetur, ex eo tamen nihil esculentum est, nisi pro-

e: muscis,

muscis, & labra, & cornuum medulla. Eius animalis adeps, contra uenenata ualet. Nam si quis eo inungatur, eiusue suffimento expietur, hæc ab illo aufugiunt longissime. Duplici tum corde, tum sensu animi elephantus esse dicitur, & altero quidem ira incēdi, altero mitigari & leniri Maurorum sermonibus peruasgatum est.

De Indiæ elephantis.

CAP. XL.

SI Indicus elephante robore ætatis confirmatus Scapiatur, ex feritate ægre traducitur ad mansuetudinem; & quod desiderio libertatis teneatur ideo cædes facit: ac si uinculis deuinciatur & constringatur, magis incitatur animo, neque ullam seruitutem perperitur. At enim Indi uarijs & multiplicibus cibarijs illecebris eum delinire student: illi tamen nihil de acerbitate sua remittentes, nihilq; ab ijs blanditijs mitescens, ijs præclare contemptis, pergunt iisdem infestus esse. Quid igitur ijs comminiscuntur & machinantur? Instrumento quodam musico uernaculam cantiunculã ei canunt, is animum attendit, auremq; ad audiendum erigit, & suauitate illius demulcetur: animi incitatio comprimitur. Tum paulatim in obiectum cibum respicit, & tametsi omnibus uinculis exoluitur, tamen cantu deuinctus, non amplius ad pristinos mores à mansuetudine deficit.

Vtra maris an foemine cornua in genere elephatorum pretiosiora sint.

CAP. XLI.

Ex ele

EX elephantino genere cornua foeminae maius pretium, quam maris habere, ab huiuscemodi rerum scientia instructi, & praedicant, & illa nos docent, ni mirum in Mauritania quemadmodum quotannis cervis, sic decimo quoque anno cornua elephantis excidere solere. Itaque hi in cornua incumbentes, usque adeo ea impellunt & defigunt in terram expositam in planiciem, quo ad illa ipsa occultauerint. Nam praeter caeteris camporum patentium aequora & palustria amant. Deinde locum in quem abstruserunt & reposuerunt eiusmodi thesaurum pedibus exaequant & complasnant. Terra autem quod sit feracissima, post paulum herbam proferens, abditorum cornuum aspectum, uiatoribus adumbrat. Eorum peruestigatores qui sane ad illorum insidias, & astus prudentes sunt, in eum locum in quem cornua defossa suspicantur, utribus aquam deportant, & uero alium alio ex utribus dispertunt & disponunt, atque ibi commorantur. Alius quidam dormiens, alius potans, alius cantuunculam canens, suos amores meditatatur. Quod si cornua sint alicubi propere defossa, quadam mirabili illecebra ex uteribus sic aquam eliciunt, ut uasa exiccant & exinaniant. Si autem qui cornua exquirunt, statim sine canibus sagacissime praedam odorati, locum illum perfodiunt, & optatum consequuntur: si uero utres permanserint pleni, eos inde transferentes, alio se conferunt.

De elephanti Taprobanæ insulae.

CAP. XLIII.

c 3 De

IN magni maris insula Taprobanæ, palmita in ordinem sic mirifice plantantur, quemadmodum in elaboratis hortis opacantes arbores feruntur. Itemque per multorum & ualde grandium elephantorum pastiones in ea insula uigent. Ac nimirum hi insulani elephanti, animi robore, & uirtutis indole, & corporis magnitudine, eis qui in continenti degunt, præstantiores existimantur, eos magnis nauibus in cōtinentē transportantes Calingarum regi uendunt.

De inimicitijs elephantorum cum

draconibus.

CAP. XLIII.

APud Indos, sicut audio, graueis inter se gerunt inimicitias draco & elephante. Quare dracones haud insci imperitijs, ex arboribus elephantos ramos decerpere in pastus suos solere: in has ipsas arbores primo serpunt, postea eam sui corporis partem dimidiam quæ ad caudam pertinet, arborum folijs circumtegunt, alteram partem anteriorem funiculi instar appensam demittunt: eò cum accessit elephante ad arboris cacumina colligēda, draco in huius ipsius oculos insiliens effodit, & constrictum tenens, inusitato & nouo quodam laqueo strangulat.

De potione elephantorum.

CAP. XLIIII.

CLaræ aquæ potio elephante inimicissima est, turbulentam & sordidam suauissime bibit. Ac si ad flumen, aut ad lacum accesserit, nō priusquā cœnum pedibus perturbarit, & pulchritudinem aquæ deformarit, ad hauriendam aquam incumbit. Sine potione

tionem octo dies fert. Elephanti nouem ordeï modios Macedonicos exedunt, & metretas Lacedæmonicas quatuordecim bibere possunt, & rursus ad eiusdem diei uesperam octo. Ducentos autem atque trecentos annos uiuunt.

Quemadmodum telis confixi elephanti
liberantur. CAP. XLV.

ARS & doctrina curandi uulnera apud Homeros per manus, uel ad tertiam usq; ætatem traditur, Patroclum Menetij filium Achilles Pelei filius medicinam docet. Achillem uero Chiron erudit, disciplinas nimirum heroes tantum, & deorū filij exercebant, & radicum succos, uarietates herbarū, usum pharmacorum, temperationem, cationes tum inflammationibus, tum reprimendo sanguini propitias nouerant, multaq; inuenerūt, quibus quàm natura parum egeat, elephanti docet, cum enim uel hasta uel sagitta ictus est, oleæ flore uel oleo ipso, defixa tela expellit, atq; huiusmodi ratione ad incolumitatem restituitur.

FINIS LIBRI I.

LIBER SECVN

DVS, DE NATVRA ANI
MALIVM,

De leonibus.

CAP. I.

LEONVM varia est & multiplex natio: nam alij ad Istri ostia, alij robore Istrianis inferiores, in Armenia & Parthia nascuntur, crasso collo, & capite magno, oculis lucidis, supercilijis excel-
sis, & ualde ex naso eminentibus, collo & mento multo pilo luxuriantibus. Alios Arabia felix alit, collo & armis pilosis, & magno oculorum fulgore. Multos item nutrit Libya eximios, eorū horribilis tanquam facies est & omnia membra, excepto rubro ore, nigris floribus, cyaneo colore distinctis ornantur: non multo pilo uestiuntur, inter omnes robore immenso præstant. Leonum genus nunquam cibo iccirco caret, quòd ad illius inquisitionem haud quaquam segnis sit. Non somnum in altis cauernis capit, sed ubi intempestæ noctis interuentu apprehenditur, ibi animi fiducia palàm dormit.

De leonum natura.

CAP. II.

LEonis ceruix non multis uertebreis, sed unius dūtaxat rigida ossis perpetuitate constat. Si quis leonis ossa concutiat, ignis ueluti silicum attritu ex his elicitur. Ossa medullis carent, neq; enim fistularum modo

modo caua sunt, neq; ullo anni tempore à coitu abstinet, quinquies parit. Primo catulos quinq; edit: Secundo partu quatuor: deinde treis, sicq; deinceps unum numerum decoquit, unoq; minus parit. Postremò unum omnium præstantissimum leonum regem edit. Catuli à partu recentes exigui sunt, Duobus post partum mensibus ingredi incipiunt. Iam quod in sermonem hominũ uenit, fabula est, eos uulnam dilacerare. Cum fame tenetur, summo cum periculo ei occurritur. Postea uero quàm cibo completus est, mäsuescit, & simul lusionibus delectari fertur: Nunquam terga uertit in fugiendo, sed sensim pedetentimq; se recipit, cum fremitu contrà intuens. Ut uero ætate processit, ad stabula & pastorum subterranecas casas proficiscitur, quòd iam ad montanas prædas persequendas infirmus sit. Ignem exhorrescit. Ex his quicunq; crispior iuba est, ignauior & imbecillior est: qui uero pilo recto & simplici, generosior, & maiori robore animi præditus: & iam leonũ genus adeo auide cibos helluatur, ut solida membra exforbere feraat. Expletus uel triduo, uel quoad primi cibi concocti sint, nihil saepe edit: modica autem potione utitur.

Quemadmodum nascitur leo.

CAP. III.

DE animalibus oculis apertis solum leonem nasci Democritus ait: statim à partu strennuũ quidam edentem alij obseruarunt eum cum dormit caudam mouere, ut ostendat se non omnino dormire, ut

f cætera

cætera animalia, quod ipsum Egyptij se obseruasse gloriantur, leonem uidelicet à somno inuictum esse, nempe qui semper uigilet, idcirco hunc soli eos comparare existimo, quod sol laboriosissimus ad nullum temporis punctum uersari intermittens circum orbem terræ, ab instituto cursu nunquam conquiescit: cui rei Homerum testem afferunt, cum solem, inquit, operum & laborum quietem nullam habere. Cum autem insidias bubus molitur, suo robore prudenter utitur: nam noctu proficiscens ad stabula, fortitudine sua omnes quidem exterret, unum ut arripiat. Ut uero exsaturatus est, in posterum quidem reliquias feruare cupit, sed pudor certe eum prohibet in custodia reliquiarum permanere, tanquam ab inopia cibi famem metuētem. Itaque maxime hians, graui spiritu suo afflat, teterrimam aspirationem exhalans: sicq; eiusmodi aspirationi tetæ custodia permessa discedit. Cætera autem animalia quanuis eò accedunt & sentiant ubi illius reliquiae iacent, non attingere audent, metuentia uideri prædari, & deripere aliquid de rege suo uoluisse. Quod si ei feliciter ceciderit uenatus, illum relicti primi cibi capit obliuio, huncq; ut euanescentem & exoletum aspernatus, relinquit. Ac si ex uenatu nihil acciderit præde, ad primum tanquam penariâ cellam regreditur. Cum supra quam ferre queat cibo se compleuit, aut quiete & inedia se exhaurit, aut simiam nactus uorat, illiusq; ad esis carnibus uentrem mollitum extenuat. Iam porro iustus est leo,

est leo, & uirum qui se laceſſiuerit, ulciſcendi modum tenet: nam primum caudam uibrans, & per latera contorquens, ſe ipſum incitat, & tanquam ſtimulis admotis, exacuit, deinde inuadenti reſiſtit, & eū qui ſe appetiuerit, ſed ab ic̄tu aberrauerit, ut pariter ulciſcatur, exterret quidem, at nō lædit. A prima ætate cicur factus, cum manſuetiſſimus eſt, tum uero eius occuſatio facilima & iucunda: luſionibus delectatur: quiduis, modò id ſuo altori gratum eſſe ſentiat, libenter ſuſtinet. Hanno Carthaginenſis leonem, quo ad uectiōnes ſarcinarum utebatur, habuit, unaq; cum Berenice manſuefactus leo uiuebat, linguaq; eius faciei blandiebatur, leniter abſtergens, ac complanans rugas, demulcebat, cum eaq; in menſa conuiuebat, humaniter & apte comedens. Onomarchus Catanæ tyrannus etiam leones habuit conuictores.

Leo iniurias ſibi illatas ulciſcitur.

C A P. 1111.

EVm à quo iniuriam acceperit leo, probe nouit ulciſci, & quanuis ex eo ipſo non ſtatim ultionem ceperit, tanto tamen poſt iram retinet, quoad pœnas pro maleficio ſibi illato ſumpſerit: cui rei teſtimonio eſt Iuba Maurus, pater illius ipſius qui in triumphum Romam admodum puer ductus eſt. Is cum aliquando iter per deſertam regionem faceret, ut gentem quæ ab ſe deſeciſſet ſub iugum ruruſus mitteret, e ſuo comitatu quiſpiam, cum præſtanti nobilitate,

f 2 tum

tum egregia pulchritudine adolescens rei uenatoriae non imperitus, leonem casu secundum uiam animaduersum sagitta appetens, non ab ictu directo aberrauit, quin ei uulnus, non tamen mortem, intulit: Vulnere is accepto, statim se subduxit: tum ille qui uulnus ei inflixisset, unà cum cæteris discessit. Anno uersente interposito, lura rebus, ad quas cum exercitu profectus fuisset, præclare gestis, eadem uia regressus est ad eum locum ubi anno antè leo uulnus excerpisset. Is sanè etsi in magna hominum multitudine erat adolescens, ab inuadendis tamen cæteris suum impetum sustentauit: illum duntaxat qui se anno antè læsisset corripuit, & furorem acerbissimum, quem tandiu quàm dixi, seruasset, in illum ipsum hominem peradulescentem, quem ab alijs internosset, effudit, ac simul dilacerauit, nec illum quispian ab hac potuit calamitate uindicare. At grauissima leonis ira perterrefacti, quâ potuerunt, fugam quæsiuerunt.

Quemadmodum beneuole affectus est in bene
de se meritos leo.

C A P. V.

PRObitatem quæ beneficium agnoscat animalibus rationis expertibus inesse sine ulla ingenuarum artium doctrina & sapiëntia, quam circulatores philosophië quidã se excogitasse gloriantur, illa quæ mox dicã, argumëto sunt. Cum enim à senatore Romano seruus, cui nomen Androcles erat, aufugisset, quia fa-
cinus

cinus quodpiam nefarium (id uero quale fuerit igno-
 ro) admisisset, & uero in Aphricam uenisset: relictis
 urbibus in desertissimam processit regionem, ibiq; cū
 ardore solis torreretur, speluncam subiens, ab æstu
 quiescebat: hæc autem spelunca leonis erat cubile.
 Postea autem quàm ex uenatu leo summo cum do-
 lore quo laborabat ex pede transfixo stirpe à summo
 præacuta reuertisset, atque in iuuenem qui intra spe-
 cum abdebatur, incidisset, ipsum leniter aspexit, ac blā-
 diri cœpit, pedemq; porrexit, & quoad poterat sibi
 stirpem extrahi rogabat. Ille primo, etsi mors illi ne-
 cessaria erat, ab eo pertimuit, deinde postquam mans-
 fuetam uidisset beluam, & pedis morbum cognouis-
 set, tum id quod pedem uexaret, euellit, tum uero do-
 lore liberauit. Qua curatione leo delectatus, illum ho-
 spitaliter & amice tractando, & quæ uenaretur cum
 illo communicando, præmium salutis persoluit. Is
 quidem incoctis, ut leonum mos fert, pascebatur: ille
 uero assis uescebatur, communiq; utriusq; mensa se-
 cundum suam quisque uiuendi rationem utebatur.
 Itaq; totum triennium ibi Androcles ætatem duxit.
 Cum eiusmodi habitationis illum tæderet, iamq; soli-
 tudinibus eius animus expleretur, à leone discedēs,
 uagari cœpit. Cumq; ubi esset, intellectum fuisset, cō-
 prehenderunt eum, uinctumq; Romam ad dominū
 miserunt. Hunc dominus tum de his quæ admisisset
 facinoribus reum facit: ita factum est, ut is sic capite
 damnaretur, ut distrahendus bestijs daretur. Tum

uero ille Libycus leo fortè captus fuit, & in theatrum immiffus, fimul & eò ad pereundum coniectus est homo leonis aliquando hospes, & conuictor. Primū quidem feruatorem suum non recognouit: leo cōtrā statim hominē diuersorem suum agnouit, suauiterq; blanditus est, & totius corporis inclinatione ad pedes hominis se abiecit. Androcles tandem suum hospitem recognouit, & leonem tanquam peregrè uenientem amplexatur. Interea pardalis Androclē cum inuadere aggredere, leo illum, qui uidelicet ei aliquando salutem attulisset, ab huius laniatu seruauit, illamq; lacerauit. Spectatores, ut par erat, incredibili tenebantur admiratione: qui autē spectacula præbebat, Androclē accersit, ab eòq; totā rem cognouit. Inde primo rumor in multitudinem affluxit, deinde re cognita, populus clamorem sustulit, cunctusq; consensu multiplicem plausum dedit, homini ipsi, & leoni esse largiendam libertatem.

De leonibus senibus.

CAP. VI.

Leo cum ætate processerit, & iam grauis factus fuerit, tum ad uenandum infirmus, aut in specubus, aut nemorosis tractibus libenter requiescit, neq; tum uel cum infirmis animalibus, ætatis suæ infirmitati diffidens uersari fidenter audet: sed considerans corporis sui imbecillitatem, semper timide & diffidenter cum ijs agit. Ex hoc procreati & robustæ & uigētis ætatis fiducia nitentes, longe procedūt ad uenandum:

dum: ac patrem iam senem secum adducunt, eum impellentes: deinde in media uia, quam ingressi fuerint, illum relinquentes, toto animo ipsi in prædæ curam incumbunt, ac tantundem prædæ consecuti, quantum uel sibi uel genitori satis ad prandium sit, generoso quodam & contentissimo rugitu edito, parètem suum secum, is ut conuiuium ineat, tanquam conuictores ad prandium conuiuam inuitant. Senex tum sensim & pedetentim uelut reptans, eò accedens, primo filios amplexat, deinde lingua eis suauiter, uelut horum laudans felicem uenationem, blanditur: post & prandio dat operam, & cum his epulatur. Tameñ Solon qui lege sanxiuit filijs parentes alendos esse, hæc eos facere non iussit: sed natura humanis legibus nihil egens, ipsa immobilis lex ad hoc officij munus docuit.

De gressu leonis.

CAP. VII.

Cum leo ingreditur, nec recta iter facit, nec simplex ponit uestigium, sed uarium imprimi, & multiplex: modo enim progreditur, modo regreditur, tum rursus procedit, idemq; uicissim retro comeat, nunc quasi sursum uersus, nunc permixtum facit uestigium, deinde partim præcidit uiam, partim obliterat, ut ne uenatores eius uestigijs insistentes, lustrum, ubi cum suis catulis habitat, reperire possint: quod diuino munere proprium naturæ leonum donatum est.

De naturali affinitate leonis cum delphino.

CAP. VIII.

f 4 In media

IN media natura quædam communitas retrufa leo-
ni est, & affinitas cum delphino: non ex ea parte so-
lum quòd uterq; imperat, ille quidē terrenis bestijs,
hic uero aquatilibus: sed quòd senectute ambo tabe-
scunt, & cum sunt in ægritudine, illi terrestris simia
medetur, huic marina quoq; simia remedio est. Nam
ut in terra, sic etiam in mari aliquod est simiarum ge-
nus, quod similiter huic, ut illi, medicinam illa ipsa
morbi affert.

De leonibus Indiæ.

CAP. IX.

LEONES in India nasci maximos, ne tenuissima quæ-
dam dubitatio est: terra enim India mater optima
aliorum animalium in causa est. Hi immanissimi di-
cuntur, eorum pelles aspectu nigræ sunt, & horridæ
& formidolosæ. Si capiantur, mansuescunt quidē, mo-
dò ne maximi sint: tum uero adeo assuefiunt loro, ut
facile similiter atq; canes ad uenandos ceruos, apros,
tauros, & asinos syluestres duci queant: sagacissime
enim, sicut audio, odorantur.

Leo comedit carnes cameli.

CAP. X.

CAMELI carnes à leonibus comedi solere, testimo-
nio est Herodotus, cum in Xerxis camelos, qui
cōmeatum portarent, dicit leones inuasisse, & ex alijs
animalibus nulla, neque iumenta, neque homines
attigisse.

De leonibus Ægyptijs in deos relatis,
& de Sphynge.

CAP. XI.

Leonibus

Leonibus in Aegypto religiosus cultus non modò tribuitur, sed etiam ex ijs urbs nomen traxit: quorum sanè uim ac naturam exponere non alienū uidetur. Tempa habent sibi consecrata, & sedes ad commorandum amplas, & ad exercendum spatia & curricula laxa, tum eis bubulæ carnes quotidie præbentur, quas distractas atque ab ossibus nudas cum interea exedunt, & conficiunt, ab Aegyptiis incantantur Aegyptia uoce. Cationis argumentum huiusmodi est, ne ex aspicientibus quenquam fascient. Neq; uero eorum modò permulti diuinitatem & religionem apud ipsos habent: uerum etiam sedes eis dedicata, è regione contrarios auersosq; aspectus habent: quarum fenestræ, tam quæ ad solis exitum pertinent, tam etiam quæ ad occasum spectant, apertæ suauiore uiuendi rationem eis & iucundius habitandi domicilium efficiunt, tum eis etiam sunt exercitationum loca ad tuendam ualetudinem, tum propinquæ palæstræ. Eos ideo Vulcano Aegyptij consecrarunt, quòd sint natura uehementer ignita, atque adeo exteriorem ignem ob copiam interioris egerrime intuentur, & fugiunt: tum ipsos idcirco solis domicilia constituunt, quod ignei sint: simul & solem, cum est æstiuo tempore calidissimus, accedere ad leonem cœlestem dicunt: & ij quidem qui magnam Heliopolim incolunt, in templi uestibulis eos diuinæ cuiusdam sortis, ut Aegyptij dicunt, participes alunt. Nam ijs, quibus ppitius est deus somnio-

g rum

rum significationibus secundū quietem, futura non solum ostendunt, sed etiam à periurissimis, quòd iurandum non conseruent, & fidem uiolent, non longo interuallo, atque adeo euestigio, deo eis iustum impetum afflante, pœnas illorum fraudi debitas, repetunt. Empedocles inquit, si post excessum è uita homo de semetipso in bestiarum naturam demigrat, multo præstantissimam commutationem esse, quæ fit ex homine in leonem. Sin homines è natura sua in plantas commutantur, optimam esse conuersionem, & demigrationem ex humano genere in laurum. Quòd si Aegyptiorū, qui in notione naturæ uersantur, rationem æstimatione dignandam ducimus, hæc etiam non leui momento æstimare oportet, cum attribuit igni huius animalis anteriora, aquæ uero posteriora. Sphingen Aegyptij qui sculpturâ exercent, & Thebanæ fabulæ duplici natura conformantes, biformem nobis conantur repræsentare, ipsum ex corpore uirginis & leonis cum grauitate, & compositione architectantes. Sed hæc in fabellas reijcienda: nos leonum uim explicemus.

De leonibus cicuribus in templo Adonis.

nidis.

CAP.

XII.

IN Aelymæa regione templū est Adonidis, ubi leones tantopere cicures sunt, ut eos, qui intra templū ingrediuntur, amplexentur, & adulentur. Atque etiam si quis edens appellet, ij tanquam inuitati conuiuæ, accedunt, & acceptis quæ eis præbuerit, moderate

ratè discedunt.

De leone ulciscente canem contubernalem suum.

CAP. XIII.

QUOD de leone Eudemus dicit, non paruum admirationē habet: hoc ipsum eiusmodi est: Iuueni ferarū cicuratori, canem nimirum, ursam & leonem fuisse, eosq; primum, & pacem inter se seruasse, & amicitiam recte coluisse. Deinde cum canis aliquando & ursam inter se colluderent, & ludicris morsuunculis conflictarentur, ursam repente ad feros mores reuertisse, & canem simul inuasisse, & uentrem misero unguibus indignissime distraxisse, cuius atrocitatem tacti leonem indignatum, perfidiæ ursinæ odio, quod & fœdus fregisset, & amicitiam institutam uiolasset, inflammatum, iusta & merita iracundia contra ursam & exarsisse, & ab ea pares pœnas, quibus illa prius canem affecisset, repetisse.

De maurorum leonibus.

CAP. XIII.

CUM homine Mauro & aliarum rerum communatatem quandā habet, & aquam de eodem fonte bibit. Hunc audio, cum uenandi ratione falsus, fame premitur, Maurorum domos adire, ibi si uir adsit, illum ab ingressu prohibere: uicq; procul arcere: si domo is abfuerit, & sola mulier ad domum tuendā relicta fuerit, hanc obiurgatorio sermone, illum ut ne ulterius pergat, inhibere, illiq; ita moderari, ut is contineat sese à progrediendo, & minime famis immanitate efferuescat, Intelligit sanè leo uocem Maury-

g 2   siam.

siam. Verborum quibus mulier leonem increpat, huiusmodi sensus perhibetur: Non te pudet, cum sis leo omnium animalium rex, ad meum tuguriolum, uti pabulum tibi concilies, mulieri supplicatum uenire, uiceque hominis corpore male affecti in muliebres manus respicere, ut muliebri misericordia dignatus, quae tibi opus sunt, assequaris, quem potius in montibus ad captandos ceruos, aliaque animalia, quae ad leonis partum pertinent, exerceri: non autem more caniculi infelicis uictum quaeritare oporteret. His quasi cantionibus mulieris leo excatatus, afflicto animo & uerecundiae pleno, sensim oculos in terram deiciens, iustis rationibus uictus, discedit. Neque uero cum equos & canes ob conuictus communitatem minaces hominum sermones intelligere, & timere uideamus, mirum uideri debet, si leones Mauros homines intelligant, & uereantur. Cui rei testimonio sunt puerorum infantes, quos simili atque catulos leonum aequalique uictus ratione uno eodemque tecto alunt. Quamobrem leones Mauryas uoces intelligere posse, nec incredibile, nec praeter opinionem existimandum est.

De leone, urfa, & fabro materiario.

C A P.

XV.

IN Pangio Thracio monte, Eudemus ait, urfam quae leonis lustrum non ignorabat, a defensoribus uacuum esse: huius catulos, qui per aetatem se nondum tueri quarent interemisse, mox parentes cum alicunde
ex ue

ex uenatu reuertissent, & cum etiam leonculorum cædem factam uidissent, acerrimo, ut par erat, dolore pressos, ursam insecutos fuisse. Hæc uero summo cum metu quantum potuit itineris contendentem, in primam quancq; arborem conscendisse, ibiq; ut ab illorum insidijs declinaret consedisse: eam autem illi cum se uiderent ulcisci nequire, lænam quidem continenter summa diligentia ad arboris truncum insidias molientem excubasse, sursumq; uersus intentis oculis sanguinariam aspexisse. Leonem uero similiter atq; hominem ex liberorum morte moerentem, longe lateq; summo cum dolore totis montibus errasse, dum martiarium fabrum offendisset, cuius è manibus magnopere exterriti securim ubi is excidisse perspexisset, sese attollens, illum blande & suauiter amplexabatur, linguaq; illi faciem abstergebat. Quam benignitatem homo sentiens, suis rebus fidere cœpit: leo hunc cauda amplexatus ducebat: neq; securim, quæ huius è manibus effluerat, illum relinquere permittebat, sed pedesuo securim tollendam esse ostendebat, cum eius significationem homo non intelligeret, securim leo ore accepit, mordicusq; tenens, illi porrexit, ac deniq; illum ad lustrum suum, ubi constrati catuli iacebant, perduxit: id quod læna uidens, ipsa quoq; ad eos profecta, homini significabat, cladem miserabilem respiceret: atque postea sua significatione hunc impellebat, suspiceret ursam. Vnde homo coniectura assuetus aliquam hos ex hac grauem iniuriam accepisse,

omnes neruos ad excindendam arborem contendit, quam cum euertisset, ursam præcipitem in terram delapsam feræ distraxerunt. Hominem illæsum leo reduxit in locum, ubi prius ei occurisset, atque materiæ quam à principio cædebat, illū inuiolatū reddidit.

Leo non nascitur in Peloponneso CAP. XVI.

LEONES nō gignit Pelopōnesus, quod doctissimus Homerus non ignorasse uidetur, cum aiebat, Dianam in Tageto, & Erymātho Peloponnesi montibus delectatam fuisse in uenandis apris, & ceruis: leonum autem non meminit, & recte quidem, quòd hi ab ijs uacui essent.

Leones non unà cum leanis eunt. CAP. XVII.

NON ad uenationem, nec ad pugnam eadem uia leo & læna proficiscuntur: causam periti ad notionem animalium afferunt, eorum robur corporis esse, suis enim eatenus uiribus confidunt, ut uterq; nō egeat alterius.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum leones mansuesciant.

CAP. XVIII.

VT mansuesciant leones, non uerberibus cædendi sunt, nam sic acerbiores fiunt; nec rursus blanditijs ualde leniendi, ne superbiant; sed blanditijs minacibus facilius ex feritate ad mansuetudinem traducuntur.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum leones capiuntur. CAP. XIX.

Vbi

Vbi leonis ex spelunca ad aquam proficiscentis tri-
 tam uiam Libyci uenatores obseruarunt, rotun-
 dam scrobem latam, & altam faciunt: in eius medio
 columnam excitant, de hac agnum suspendunt, fossam
 maceria cingunt, ne cum appropinquat fera, dos-
 losum barathrum uideat: Agnus sublime fixus esu-
 riens, illius cor balatu incitat, ad quem, primum ut is
 exaudiuit, animo prompto & læto celeriter accedit,
 & circum maceriam acerrima fames diu uersari eum
 non patitur: statim enim transilit, inopinata autem fo-
 uea ipsum excipit. Vbi uero se in profundo interclusum
 intelligit, in omnes partes sese uersans, non cessat
 sursum uerlus impetum facere. Qui autem acco-
 lunt Euphratem, ad hanc rationem eos uenantur: ut
 ex uenatoribus, partim in equis uelocibus & forti-
 bus sedeant, partim pedites retia tendant: tres in insi-
 dijs collocati ad retia maneant, ex ijs unus in medio,
 alij singuli in utroq; retium cornu cōsistant, ut is qui
 in medio est utrinq; extremos alios audire possit: alij
 more bellico circumsedentes, piceas faces ardentes in
 dextra, in sinistra clypeos habeant: nam ijs concre-
 pantes, & incredibilem facium obiectarum metum
 feris iniiciunt. Omnes simul equites circumfusi, inua-
 dunt, & pedites cum strepitu sequuntur. Leones cum
 sic uociferatione uenatorum obstrepuntur, resistere
 non audētes, cædunt, tum ignis metu, tum uirorum,
 in retia incurrunt, ac comprehenduntur. Aethiopes
 minori negotio eos capiūt, magno robore uiri (quod
 g 4 ipsum

ipsum magnam admirationem habet) scutati, atque omni ex parte contra huiusmodi feras armati, flagellorum uibratione leoni in spelunca iacenti oblitescunt: Is hanc indignitatem non ferens, ore hianti atque imminente, inflammataque oculorum flagrantia, magno cum rugitu erumpit, & tanquam procella & turbo in eos celeriter irruit: illi firmo constantique animo eam tempestatem excipiunt: Atque interea cum is unguibus & dentibus eorum quempiam appetit, alius retro laceffens leonem percutit, & sublato clamore uexat. Tum idem confestim relicto priore, quem iam ore ceperat, ad posteriorem os retorquet. Alij aliunde irritant: at is martium robur spirans, huc & illuc irruit: hunc quidem relinquit, alium uero sublimem corripit. Tandem longo labore fractus, & spumam in ore agens, decumbit, ac nimirum humi stratum, & iam ualde quietum, uinculis constringunt, & tanquam arietem a terra tollunt. Neque hoc praetereundum, leo in folijs ilicis ut fecit uestigium, torpore tenetur: itemque si conculcat, uel si modo appropinquant folijs scillae herbae torpore capitur: haec uulpes in luporum cubilia non sine causa iniiciunt, insidiosae nimirum non ignorant quae eis infestissima sunt.

Scilla herba

GILLII ACCESSIO.

De pardale siue panthera.

CAP. XX.

Pardalis anterioribus pedibus quinque digitos habet, posterioribus quatuor. Huius generis femina maiore quam mas robore praedita est. Ea si uenenatam

natam herbam à gentili angore suo appellatam im-
prudens comederit, confectum exquirat hominis ster-
cus coëp inuento, ex ueneno seruatur, atq; sicut Ci-
cero ait, auditum est, pantheras quæ in Barbaria ues-
nenata carne caperentur, remedium quoddam has-
bere, quo ut essent usæ, non morentur.

GILLII ACCESSIO.

De pardalibus & lyncibus. CAP. XXI.

Pardalium duplex genus est, aliæ maiores, & dor-
so ampliores, & pinguiores: aliæ quidem mino-
res, sed robore non inferiores. Eandem coloris uarij,
& figuræ corporis speciem, similitudinemq; ambæ
præter caudam gerunt: nam maioribus minor est
cauda, minoribus uero maior. Velocissimè currunt,
& recta uia feruntur: diceret sagittam neruo expul-
sam: Vino delectantur. Pardaliū præterea duplex
est genus, aliæ enim lynces nūcupatæ, parua quidē,
contra lepores comparantur: aliæ maiores in cer-
uos, atq; oryges facile insiliunt: eiusmodi ambo cor-
poris figura similes sunt: & similiter utrisq; oculi su-
aüter fulgent. Facies utrisq; alacris perlucet: par-
uum utriusq; caput. Solus color dissimilis. Minores
quidem rubra pelle, maiores uero croceo sulfureoq;
flore distinguuntur. Mirifice amant suam prolem:
cum enim catulos à partu recentes uenatores clam fu-
rati fuerint, eæ autem uacuum cubile uiderint, in ma-
ximos luctus incidunt. Pardales ante pullos proce-
dunt, & cum uenatoribus pugnant, necq; hastatos hos-
h mines.

mines quicquam timent, necq; magnam iaculatorum multitudinem exhorrescunt. Imò uero suum partum acerrime propugnātes, micans ferrum & sagittarum missionem, & saxi factam lapidationem egregie contemnunt: ac sanè festinant uel antè mori, uel suos ab impetu uenatorum prohibere. Lyciæ & Cariæ pardalis, nec animosa est, necq; ualde ualet saltu, nisi cum est uulnerata: tum spiculis resistit, neque ferro facile cedit.

De pardalis suauolentia. CAP. XXXII.

ADmirabilem quandam odoris suauitatem olet pardalis, quam bene olendi præstantiam diuino munere donatam, cum sibi propriā planè tenet, tum uero cætera animalia hanc eius uim præclare sentiūt. Hæc autem hoc modo uenationē capit, cum horum quæ ad uictum opus sunt eget, sese uel in loca arboribus consita, uel folijs uestita, ita occultat, ut inuentu difficilis tantum respiret: hinnuli, dorcades, capræ syluestres, atq; alia eiusmodi animalia quadam suauis odoris illecebra attrahuntur, & proximè accedunt. Illa tum quàm mox de latebra exiliens, ad prædam se rumpit, atq; eam comprehendit.

Quemadmodum pardales simias capiunt. CAP. XXXIII.

QVamobrem in Mauritania pardales cum robore sint & uiribus præstantes, non cursu quo maxime ualent, simias persequi aggrediuntur, causa est, quoniã

quoniam non longe ante hanc excurrentes sese tradunt, sed & ut mox eam uiderunt, in fugam se conferentes, in arbores altas ascendunt, & illius impetum declinantes, illic confident. Veruntamen pardalis ad hanc rationem simia dolosior, insidias molitur, & dolos nectit. Vbi enim simiarum multitudo manet, eò profecta, ad terram se sub arbore abijcit, & uentre proiecto humi, sic iacet, tibias ut admodum remisse porrigat, oculos claudat, spiritu compresso sese ab anhelando contineat, & uero mortua uideatur. Illæ uero hostem ex alto despicientes, mortuam suspicantur, & facillime credunt id quod uehementer optant, nondum tamen descendere audent. At experimenti causa unam ex ipsis, quam audaciorem putant, ad examinandum pardalis affectum præmittunt: hæc quidem non omnino sibi præfidens descendit, sed timide & pedetentim primo decurrit, post metu repressa reuertitur. Tum uero iterum descendit, & cum proxime ad pardalim accessit, regreditur rursus. Tum tertio descendit, & illius oculos specularur, spiritum ducat necne periclitatur. Illa autem immotam se fortissime præstans, paulatim huic animos addit, & iam cum hanc permanere constanter sine damno circum illam sublimiores ex superiori loco simiæ specularur, fiduciam, & spiritum colligentes, ex arboribus frequentissimæ decurrunt, & circum eam concursantes, saltant, simul & supra ipsam gradientes insultant, & in illius contumeliam saltationem si-

h : micam

micam saltantes, multifariam ei illudunt, & gaudium quod de hac ipsa tanquam mortua immortaliter pergaudent, testantur. Illa autem omnia sustinens, simul ac illa ipsas insultando, & illudendo defatigatas esse intelligit, ex inopinato exsiliens, earum partem unam quibus lacerat, partem dentibus distrahit, atque opimum, & adipale ex hostibus prandium sibi abunde comparat, & tanquam Vlysses ancillarum contumelias & procorum, sic diu multumque harum insultationes perpetitur, ut hostes ulcisci queat.

Quemadmodum pardalis parcat suis familiaribus. CAP. XXIIII.

Ratione carentia, ab his quibus cum consuetudine quotidiana intercedit, magna amicitiae religio ne adducta abstinere, & parcere saepe solent. Pardalim enim audio, cum eam a paruula cum hominibus uenator uersari adfuefecisset, atque adeo mansuefecisset, eamque sane tanquam amasiam adainaret, & magna cura aleret, ob eamque rem haedum huic, quem simul cum ipsa aluisset, eam haedi esu oblectare cupiens, comedendum dedisset: edere illum, etsi occisus erat, recusasse. Cum enim primo die is ad pastum obiectus semel fuisset, ab eo ipso edendo se sustinuisse, quia propter cibi expletionem inedia uti necesse haberet. Secundo iterum die haedus huic allatus est, ab eo similiter, quonia adhuc fame non premeret, se continuisse. Tertio die quous esuriret quidem, & solito signo cibum requi

requireret, nō hōc dū tamē suū cōtubernalē attingere uoluisse, sed illo relicto, alterum sumpsisse. Homines autem suos intimos & pernecessarios nō modo produnt, sed sæpe etiam in fratres & parentes multa perfidiose faciunt & improbe & malitiose.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum pardales capiuntur.

CAP. XXV.

Vbi proficiscentis ad aquam ex spelunca pardalis, uenatores tritam uiam obseruarunt, ibidem rotundam & altam & latam scrobem faciunt, in eius medio lignum defigunt, ex eo catellum suspendunt, cuius testiculos tenuibus uinculis constringunt. Is uinculorum dolore pressus gemit, & latrans suo sono pardalim ad se commouet. Hæc non mediocri uoluptate gestiens, illuc se magnis saltibus incitat, & nulum dolum esse existimans, in positas insidias incidit. Simul & uino capitur: Vbi primū in Libya paruum fontem animaduenterunt, nō magno sonitu, sed eger rime scaturientem, & consistentem, & sub arenam subeuntem, unde pardales prima luce bibere soleant, eò uenatores noctu amphoras permultas dulcis uini plenas afferunt, quod iam decem annos in dolijs bene conditum constitit. Ac nimirum posteaquam hoc idem in fontem infuderunt, inde procul sedent stragulis tecti, nam nulla alia re se occultare possunt, neque enim sane lapidum, neque arborum tegmenta inueniuntur; ibi enim sola terrarum ab arboribus nuda

h 3 ex

ex omni parte ad uidendum patent: eæ autem arden-
ter sitientes & grauem sitim depellere cupientes, ad
nigrum iam fontem accedunt, & simul ut uini, cuius
studiosæ sunt, potione sitim expleuerunt, statim pri-
mo saltatione ludunt, deinde sensim obdormientes
humi sternuntur. Itaq; arcè & grauiter dormitâtes,
nullo negotio comprehenduntur.

Quemadmodum pardales uenantur Mauri.

C A P. X X V I.

Pardales cum Mauri uenantur, eiusmodi insidias
collocât, ut intra ædificatiunculâ lapidibus quam
primo struxerint, putrescentis iam carnis frustum ex
longiore funiculo appendant: deinde ex arundinis
bus ianuam rara structura imponant, per eas ut fœtis
dæ carnis odor emanet, & longe lateq; uagetur. Hûc
inclusum fœtorem feræ bestiae sentiunt, nam quodâ
modo tetrîs odoribus delectantur. Itaq; huius cibi
appetitione, huc illuc circumferuntur, & tanquam
quadam amatoria illecebra attractæ, & inci-
dunt in laqueos, & infelici esca constris-
ctæ tenentur, & uero illaqueatæ,
pcenas dant liguritionis &
helluationis im-
portunæ.

FINIS LIBRI II.

LIBER TERTIVS

DE NATVRA ANI
MALIVM,

De canibus.

CAP. I.

ANIS calua nulla offea commiffura
constat, fed offis perpetuitate contine-
tur. Cum fe plurimum in currendo
exercuit, multo effufiorem ad res ue-
nercas exiftere ferūt. Cumq; multum

ætate processit, ei dentes hebesunt, nigriq; reddun-
tur. Tanta narium exiftit sagacitate, ut nunquam ca-
ninam carnem, nedum etiam uarietate condimento-
rum fallaciffima temperatam guset. Tribus morbis
laborare solet, angina, rabie, podagra, cum homo in-
terea sexcentis morbis fit opportunus. Quodcunq;
autem à rabioso cane morsum fuerit, perimitur. Post-
quam podagra tenetur, perraro ex ea conualefcit, Ad
decimum quartum annum uita ei producitur.

GILLII ACCESSIO.

De uarietate canum.

CAP. II.

Totidem canum genera sunt, quot equorum. Qui
Texcellunt, sunt, Pæones, Aufonij, Cares, Thra-
ces, Arcades, Argiui, Lacedæmonij, Sauromatæ,
Cretenses, Magnetes, Amorgi, Galli, Aegyptij,
Hispani. Quòd si ex uarijs nationibus canem tempe-
rare cupis, Arcades Heliensibus misce, Cretenses
h 4 Pæonibus,

Pæonibus, Cares Thracibus, Thyrrenos Laconicis, Sarmaticos Hispanis. Ex iam commemoratis maxime præstat qui hac forma constat. Longo & robusto corpore, capite leni, oculis acribus & cælijs, dentibus exertis, ore largo, paruis auribus, tenui cute præditis, collo longo, pectore forti, anterioribus pedibus breuioribus, cruribus longis, scapulâs latis, lateribus inflexis, clunibus non pinguibus, sed multa carne plenis, densa & longa cauda. Huiusmodi enim longis cursibus comparentur contra ceruos, & lepores. Alij rursus sunt bellicosi, qui non modo in generosos tauros inuadunt, & apros occidunt, sed neque leones suos reges timent. Vasto corpore existunt, simo rostro, fronte horribili, oculis igneis, quorum pupillæ cæsiæ sunt, pelle tota hirsuta, robusto corpore, dorso lato: Hi non ueloces, sed magno robore, & animi & corporis, & acerrima audacia præditi sunt. Huiusmodi contra feras armentur. Colore albi aut nigri, non boni, neque enim solis ardorem, neque hiberni temporis acerbiter ferre possunt. Præstantes sunt, lupis, uulpibus, aut pardalibus similes. Vel qui frumentacei coloris speciem, similitudinemq; gerunt. Quod si catellos recte educare studes, caue caprarum, ouium, aut domesticarum canum mammas sugant, nam segnes & debiles efficiuntur, sed uel ceruas uel cicurem leenam, uel damas, uel lupam lacteant. Sic enim & robustos & ueloces efficies, cum enim recordabuntur se ab huiusmodi animalibus nutritos, pudebit

debit eos non robustos existere. Cum uias ad uidentum difficiles oculis & intelligentia homines, narium uero sagacitate canes assequuntur. Homines hyberno tempore nullo labore omnia oculis cernunt: nam & niuibus descripta omnia uidentur, & luto impressa uestigia pedis plantæ manent similia. Ver autem inimicum canibus: contra amicum autumnus: nam cum terra & multiplices, & uarias producat herbas, & floribus uarie olentibus, uerno tempore abundet, præterque sua sponte purpurefiant, omnes uiae inuestigandi canibus sagacibus debilitantur. At enim in frugifero & dulciū uuarum parenti autumnus, herbis fruticibus, floribus senescentibus, solus ferarum sensus canibus remanet. Quod si quis canum sagacitatem experiri uult, cum lepore, aut uiuo, aut mortuo longe lateque errat, primū recta, deinde obliqua, tum sinistra, tum dextra uia proficiscitur. Ac nimirū cum longe ab urbe aberrarit, facta scrobe leporē defodit: Vbi uero post ad urbem reuerterit, eandem uiam cū cane repetit, is leporis odoratione statim affectus, incitatur ad persequenda uestigia, ac post longam inquisitionem ad metam peruenit.

GILLII ACCESSIO.

De canis disciplina & imitatione.

CAP. III.

PLutarchus scribit, se non debere præterire eam canis disciplinā, quam ipse Romæ spectasset. Mimi docentis nimirū fabulam, in qua uaria & multiplex
i persona

persona agebatur, non modo appositè canis alios subiectos affectus imitatione cōsecutus est: sed etiam cum ueneni, quod quidem tanquam mortiferū poëmati subiectum esset, ueruntamen tum duntaxat uim conciliandi somni haberet, in eo ipso cane periculum fieret: is panem, ad quem uenenum admistum esset, sumpsit, & deuorauit, ac quàm mox præ se tremæ & ebrietate oppressi, animoq; deficientis similitudinem speciemq; gessit, ac nimirum se tandem ad terram abiciens, tanquam mortuus, humi stratus iacuit, scq; huc & illuc, ut fabulæ ratio ferebat, trahendū permisit, atq; etiā cum ex dictis & actis intellexit tempus esse excitandi, sese sensim primum tanquā ex arctissimo somno experrectus mouit, & alleuato capite aspexit, deinde illinc surrexit, simul & ad eum quem oportebat, & necesse erat cum gaudio profectus est, ut omnium sanè spectatorum, & ipsius Cæsaris (nam aderat Vespasianus senex in Marcelli theatro) admirationem & assensionem commouerit. Canum, sicut ait Cicero, tam fida custodia, tanque amans domitorum adulatio, tantumq; odium in externos, & tam incredibilis ad inuestigandum sagacitas narium, tanta alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominum commoditates esse generatos.

De canibus & Otide aue.

CAP. IIIII.

Lepus & uulpes canum metu exhorrescunt, atque interdum uel sola canis latrantis denunciatione
ex loco

ex loco undique septo, uepribus & dumetis uestito excitantur. Tum uero leonem in fugam compellunt, Ceruos item insequuntur. Verum auis nulla non carnem paruifacit. Vnam autem Otidem excipio, quæ propter corporis sui grauitatem, & tarditatem carnem perhorrescit. Eam enim pōderosa corporis mole constrictam alæ non facile alleuant: iecircoq; demisso atq; humili uolatu utitur, quia pondere deprimitur. Ex eo fit, ut nonnunquam à canibus capiatur: itaq; conscientia suæ humilitatis perculsa, simulac canes latrantes audiuerit, in dumeta, aut paludes excursionem se impellit, quibus & protegatur, & ab instanti periculo seruetur.

De canibus cynocephalis, deq; memoria

animalium.

C A P. V.

Bene fanè animalia discere ita percepi. Regnantibus Ptolomæis Cynocephalos Aegyptij literas legere, & saltare, & ad tibiam canere, & pulsare citharam docebant. Tum uero unusquispiam Cynocephalorum mercedem horum nomine sic scitè tanquam periti pecuniarum coactores exigebat, & id quod dabatur in marsypium, quod ferebat appensum, congebat. Sybaritas saltationem equos docuisse iam pridem peruagatum est. Elephantorum ad disciplinas docilitatem antè dixi. Minorum usui canes seruire, & res domesticas his planè sciunt administrare: & pauperi satis ad famulatum est, unum possidere canem.

i 2 nem.

nem. Probè autem animalia eorum quæ agunt, memoriam tenent, nec ad memoriã Simonidis arte, nec Hippia, nec Theodecti, nec alterius cuiuspiam de memoria præceptionibus egent. Nam uacca eò proficisci nouit, ubi ab eius uberibus ad macellum uitulus abstractus fuerit. Boum sub iugum mittendorum natio, libenter paret. Equus cum freni crepitum, & strata, & cætera ornamenta uidet, tum fremit, & exultans, unguularum supplensione obstrepit, & ex eorum conspectu, afflatu quasi furoris ad iter incenditur: uoce equisonis excitatur, & aures erigit, & naribus inflatis, celerem festinationem anhelat, quodam incredibilem cursus studio ad currendi memoriam rediens.

De canum beneuolentia erga nutritios
suos.

CAP. VI.

IPhidis filiam poëtæ ita decantant, ut eorū uocibus in theatra personent, heroinam illam laudantiū, siue quòd longe multumq; alias mulieres corporis castitonia superasset, siue etiam quia propriæ uitæ coniugem suum antetulisset. Verū bestia quocq; exuperantia amoris flagrant, cuius rei testimonio sunt huiusmodi, quæ insequuntur. Herigonæ canis suæ dominæ sepultura affecta immortalis est. Ille uero Gelonis tyranni, nō à sepulchro domini sui, nec ui, nec ullis blandimentis abscessit. Dario q; extremus regnauit apud Persas, in ea pugna quam cōtra Alexandrū suscepit, & cōmisit, cum à Bello & Nabarzane multis uulneribus confossus esset, & iaceret stratus; omnibus mortuum

uum relinquentibus, canis ab eo educatus solus per-
mansit fidelis, eumq; tametsi non amplius suum al-
torem, sicut tamen adhuc uiuentem seruauit. Lysima-
chi regis canis cum se seruare quiret, non inuitus eadē
qua suus morte dominus defungi uoluit.

De canibus Aegyptijs. CAP. VII.

ALij quidē canes feras, tum inuestigare, tum etiā
capere probe norunt: at uero Aegyptij fugacis-
simi sunt. Nam cum ea quæ in Nilo degunt timeant,
ab his admodum fugitiui sunt, neque quanuis illuc
sitis ad bibendum eos attrahat, ferarum Nilicarū mes-
tus quiete illos potione se complere permittit. Ideo ne
quid eorum, quæ infra aquam degunt emineat for-
ras, ipsosq; obtorta gula de ripa in altitudinem abris-
piat, non inclinatione corporis abiecta incumbunt
ad bibendum, sed ut primum ad ripam accesserunt,
festināter, & in transcurso lingua lambentes, rapiunt,
ac certe, ut ita dicam, potionem furantur.

De canum sapientia. CAP. VIII.

Ratiocinationem, & dialecticam, ac sane partitiō-
nem canem intelligere uero proximum est, cum
naturam omnium rerum habeat matrem inuictam.
Mihi uero quispiam cum dialecticis imbutus, tum
uenandi studio deditus, huiuscemodi dicebat. Ve-
natica quæ aderat canicula, aiebat ille, cum leporis,
qui nusquam uidebatur, uestigijs insisteret, cumq; ea
perscrutans, peruenisset ad fossam, dubitabat utrum
hoc dextrum an læuum iter ad insequendum lepor-

rem susciperet. Vt uero primū sibi uisa est, tanquam differendi perita, satis rem perpendisse, euestigio fossam rectā iter faciens transiliuit: is autem qui eam ipsam rationem differendi tenere mihi dicebat, sic colligens supra dicta demonstrare conabatur. Arguta canis, inquebat ille, primum secum considerate reputabat, uel hāc, uel istāc, uel illāc, lepus in fugā se contēcit. Deinde ratiocinabatur, non profectio hāc, nec istāc: ergo illāc fugit. Neque fallacibus conclusiunculis mihi errare uidebatur, nam nō perceptis in ipsa fossa uestigijs relinquebatur leporem fossam transiliuisse: recte igitur canis fossam transiuit, ea enim inuestigatrix diligens erat, & sagacissime odorabatur.

De amore canum erga dominos. CAP. IX.

AMantes dominorum esse canes, cum illa quae antē dixi argumenta sunt, tum sanē illud ipsum quod infra scribam. Gelon Syracusanus cum arctissime dormiret, se ictum è caelo cogitabat: Hoc quod ei uidebatur, in somnium erat. Is etsi dormiebat, inter somnium tamen contentissima uoce clamabat. Canis igitur quem ipse alebat, simul atq; alioris amici sui uocem audisset, tanquam quodpiam Geloni periculum crearetur, insidiarūq; compararentur, & in lectum maximo impetu profiluit, & circum dominum conuersans, uehementissime latrabat, uelut insidiatorem ulcisci cupiens. Gelon cum rei funestae metu, tum canis clamore somno quamuis arctissimo teneretur, solutus est.

De

De amore canum erga altores suos. CAP. X.

Firmiffimæ beneuolentiæ quam canes erga altores suos habent, illud certe magnam habet declarationem. Romæ bello quodam ciuili Caluus Romanus cum necatus efferet, huius uiri caput ex hoftibus nemo abfcindere poterat, cum tamen fuma contentionē fexcenti certarent, & facinus iftud confciscere pulchrū ducerent, priufquā canem quē is aluiffet, interfeciffent, ei affidentem, & beneuolētiam erga illum ipfum fidiffime & amantiffime feruantem, proq; eodem humi ftrato, & qui iam extremum fpiritum effuiffet, fic propugnantem, tanquam uirum commilitonem, & contubernalem bonum, & ad extremum amicitiaē obferuantem. Iam fortiter & præclare factum quod non uir, fed profecto canis cum bonitate eximia, tum robore animi feptus fecit, merito narrandum effer: Pyrrhus Epirota cum iter faceret, fortuito incidit in canem, cadaueri domini fui adiacentem, & illud ipfum cum fuma diligentia cuftodientem, ne quis poft mortem uiolaret, atque imminueret. Is autem iam triduum ferens inedia, diligenti cuftodia affiduus illud feruabat. Hoc fimulatq; Pyrrhus intellexiffet, hunc quidem miferatus, feputura affici iuffit: cani uero plenum cibum ad fe amandum allicientem dedit, paulatimq; illum allectans abduxit, atque adeo attraxit. Sed hæc quidem hætenus. Poft paulum cum exercitus luftraret Pyrrhus, militesq; recenferet, & uero canis adelfet: is non manfuetus fo-

lum, uerum cætera quàm tacitus erat. Ut uero in resensione militum interfectores domini animaduertisset, tum non se continuit, quin uasto latratu, in eos se rumperet, atque unguibus laniaret, simul & se ad Pyrrhum conuertens quoad poterat, testem in hanc rem citabat, quod homicidas teneret, latratum religioni habuit Pyrrhus, eiq; in suspicionem, & circumstantibus hi uenerunt de uiri morte. Itaque quæstione adhibita, ea quorum accusarentur confessi sunt. Non ita homines amicitiarum cultores, qui omni sodalitatum sanctitate spreta, amicos suos, cum uiuos, tum mortuos produnt. Quid commemorem, qualia facinora contra amicos de retinendo lucro admittant, quot insidias faciant, quas prodiones moliantur, ut profecto uehementer doleam, hominibus, fidiorem & amantiorem canem inueniri.

De laboris patientia canum.

CAP. XI.

ELate ampleq; nunc sentiant Pæoniæ mulieres, illaq; præclara facinora facientes magnos sibi spiritus fumant, quòd uno tempore, partim capite urnam aquæ plenam ferant, ita ceruicem erigentes, ut ipsis ingredientibus, immota urna permanens, nulla inclinatione propendat, partim infantem puerum è sinu suo appensum lactent, simul & habena in brachium inserta mariti equum ad aquam ducant, simul & manibus linum neant. Darius magna admiratione affectus est, cum ei ius dicenti suam sororem, cum procerastatura, tum forma præstantem Pæones eam quomodo

modo antè dixi exornantes adduxissent, ut ex eius cōspectu Darius sub iugum suum mittere Pæoniam aggredere, studio adductus, tam operosæ nationis. Verum natura ad gressum quantò præstantior canicula, cum enim uenaretur, quanuis uentrem ferret, leporem cepit, eaq; iam capta præda, statim domino cedens secessit, atq; quàm mox nouem catulos peperit, quos aluit postea. Quod si Aegyptij eò magnificentius sentiant, quòd eorum uxores à partu statim è lecto surgunt, ad obeūda domestica munia antè dictæ canis factum audientes, remittant spiritus inflatos, animiq; tumorem comprimant.

De canum uigilantia.

CAP. XII.

DE mulo supra ætatem suam laborioso, simul & de cibo publico ei ab Atheniensibus decreto, cū Aristoteles meminit, tum uero nos quodam loco commemorimus. Quod canis uigilanter quoque & fortiter, non modo pie & humaniter Athenis fecit, non alienum est cōsuetudine nostra, institutoq; opere declarare. Sacrilegus primum obseruato tempore intempesto, cum dormientes arctissimus somnus complexus esset, de multa nocte intra Aesculapij templum ingressus est: deinde ut permulta donaria ex æde furripuisset, re iam, ut putabat, confecta, discessum parabat. Excubitor canis intus aduigilans ad templi custodiam, æditimis qui noctu ad sacras ædes uigilias agebant, multo uigilantior expilatorem, dis-

k repto

reptoremq; insequeretur, quàm maxime posset ex-
pilationem direptionemq; horribili fremitu suo præ-
dicans. Fur primum saxi lapidatione facta, canem
appetebat: deinde ubi is latrare non desisteret, illum
allicere conabatur, panes & offas canum illecebras
obijciens: uerum custos incorruptus canis, uel fur
cum euasisset in domum suam, uel cum inde exiret,
se illi implacabilem, inexpiabilemq; præbens, furem
latrare non desinebat. Tandem intellectum est ubi
canis esset, ac simul animaduersum quæ ornamenta
deessent: Is ex hac canis uociferatione esse, qui tale fur-
tum fecisset, in Atheniensium suspicionem adductus
est: atque ut uerberibus & tormentis in eum quæsi-
uissent, totam rem cognouerunt. Itaque ex lege hic
capite damnatus, extremum dedit supplicium. Cani
uero cibus publice præbitus, & publicæ curæ, ut fi-
dus custos habitus est: nempe qui æditimorum nulli
inferior uigilantia fuisset, fide etiam superior.

De canum odio in adulteros. CAP. XIII.

Quemadmodum adulteris obtrechet, & inuideat
Porphyrio, animal etiam prudentissimum, non
modo moderatissimum, alibi si bona memoria sum,
me dicere memini. Iam uero caniculum Siculum
adulteris infestissimum fuisse auditione accepi. Cum
adultera mulier coniugem suum peregre redire au-
disset, illum qui cum ea stupri consuetudinem habe-
ret in latebras bene penitus, ut ipsa putabat, occultas-
uit, uerum etsi ex seruis non lautissimi modò, sed &
ianitores

ianitores pecunia corrupti, cum dominam ad occultationem adulterij iuuabant, tum adultero confidentiam ad inferendum stuprum afferebant. Tantum tamen huic mulieri hæc astutia absuit ad præcauendū, ut certe perparuus canis partim locum illum, quo adulter abdebat, latraret, partim pedibus fores constupratoris, receptatrices eousq; conuellere adoriretur, domino ut non mediocris terror inijceretur, ex eoq; suspicaretur ibi malum aliquod latere. Quare fores effregit, adulterum comprehendit, qui eo animo cinctus gladio noctem expectabat, ut primo dominum domus interficeret, deinde uero, quam antè dixi, uxorem duceret.

De amore canum in nutricios suos.

C A P. X I I I I.

CANUM beneuolentiæ proprium in altores suos illud de uiro Colophonio testatur: Is ad nundinas proficiscens, uti quædam ibi emeret, nam eius in mercaturis faciendis uersabatur industria: pecuniã, seruum, & canem secum accepit. Ac quidem seruus, qui eam ipsam pecuniam ferebat, cum uiæ aliquantum processissent, ad deiiciendam aluum ex instituto itinere diuertit, quem secutus est canis, is postquam necessitati dedisset operam, è terra marsypium tollere oblitus, discessit. At uero canis ibi remansit marsypio incubans: deinde simul ut ad emporium, dominus & seruus uenissent, re infecta, cum nummi eis abessent ad emendum, eadem uia qua profecti fuissent, reuer-

k 2 terunt:

terunt: atque cum eò uenissent, unde prius ille diuertisset, de recta uia ab itinere suscepto deflexerunt, eodem ubi sanè nummos seruus reliquisset. Vbi canem marsypio incubantem, præ fame uix spirantem offendunt, qui uix dum dominum & conseruum suum uiderat, cum à marsypio se remouens uno & eodē tempore, & custodia & uita excessit.

De Indicis canibus.

CAP. XV.

EX Indicarum rerum scriptis, de his quæ subsequuntur docemur, canes foeminas multò generosissimas, tum ad inuestigandas feras narium sagacitate præstantissimas, tum uero ad cursum uelocissimas in loca ubi tigrilibus est habitandi cōsuetudo, uenandi rationibus eruditi, perductas ut primū ad arbore alligarunt, aleamq; ut uulgò dicitur, iecerunt, discedunt. In has autem tigres incurrentes uenationis inopia, ex fame laborantes lacerant, si autem ad libidinem inflammati, & cibo completi sint, cum canibus complexu uenero iunguntur: nanque illi quoque cum sunt exsaturati, uerem meminerunt. Ex hac quidem tigrum consuetudine cum canibus, tigris quidem non generatur, sed semen ad deteriorem delapsum, maternum genus referens, canis efficitur. Si canes tigride patre nati, ut uel cerui, uel apri uenatum præclare spernunt, sic cum in leones incurunt, gaudio uehementi exiliunt. Summa Indus nobilitate homo Alexandro Philippi regis filio, horum

rum roboris canum, sic periculum fecit, ut primo ceruum emitteret, canis ex eo loco, ubi quiescebat, eum despiciatissimum habens, nihil se commouit, deinde ad aprum dimissum, quemadmodum affectus fuerat, in ceruum immotus permanfit: tum uero ubi ursus immiffus fuiffet, æque hunc, atque alios despiciatui ducens, ab eo inuadendo se tenuit, ad extremum hic leonem quem protuliffent in medium, ut uidit, cum ira exarsit, ac profecto tanquam iustus hostis in certamen descendiffet, sine mora intrepidus inuasit, atque acerrima comprehensione, leonem constrictum tenens, illius fauces premebat, & suffocabat. Tum Indus, qui hoc spectaculum regi præbebat, quiq; probe sciebat eius robur animi & constantiam, primum huic caudam abscindi iussit, is præ ipso leone, quem mordicus tenebat, sibi caudam facile abscindi patiebatur: deinde etiam crus unum suffringi imperauit. Is uero æque ut à principio urgebat, & perinde nihil remittebat, quasi alienum crus, & ad se nihil perti- nens suffringeretur. Post alterum, unde quoq; is nihil commotus arcte tenebat, tum tertium incidi præcepit, is similiter ut antè nihil se relaxauit à retinendo leone: tum etiam quartum crus abscindi uoluit, is nihilo remissior factus, nihiloq; minus leonis retinens maximo robore ad eius perniciem incumbebat. Deniq; etsi caput à reliquo corpore absciffum erat, illius tamen dentes, ex illa leonis parte, in quam primum defixi fuiffent, pendebant simul, & quanuis is

k 3 qui

quī eos in initio defixisset, iam mortuus esset, eius tamen ipsius etiā nunc ex leone appensum caput sublime ferebatur. Hic cum Alexander non mediocri dolore afficeretur, ipsius admiratione uirtutis obstupescit, quod is qui tale uirtutis experimentum dedisset è uita, quàm ex robore animi cedere maluisset. Quare Indus uidens Alexandrum ex huius casu dolorem non mediocrem cepisse, quatuor canes huic similes illius donauit: ille cum grato & iucundo animo eos munere accepit: tum uero cum ipsum qui dedisset tanto precio, quanto par esset præstantissimum regem, remuneratus est. Itaque horum quatuor munere Alexander ex memoria dolorem quem ex primo suscepisset, deposuit.

De fide quam canes uenatoribus in uenando seruant.

C A P. XVI.

OMnis canis uenaticus ex eo quod ceperit feram, non mediocri uoluptate afficitur, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, sic ea capta utitur. Si quidem non conceditur, bestiam seruat, quo ad uenator aduentarit, de totaque captura pro suo arbitratu statuerit. Quod si mortuo uel apro uel ceruo incidit, non attingit quidem, nec enim alienis se laboribus adscribit, nec quæ ad se non pertineant, sibi assumit: ex quo apparet emulationū uirtutis natura cum non expertem esse. Nec enim carnes quærere, sed uictoriam amare uidetur. Nec iam alienum est explicare, quid usu uenandi peritus canis agat, in eo ipso temporis

poris articulo, cum uenatur longo uenatoris uinculo alligatus. Antecedit, & filētio odoratur simul, & quādiu nulla ei præda occurrit, ante uenatorem præcurrit, quia suo sensu narium acerrimo ad sensum uenationis percipiendum habilior existat, atque alacribus & promptis ad inuestigandum naribus mangnos uenandi processus efficiens, uenatorem ad pergendum ire ulterius attrahit, & allicit. Si uero uestigia deprehēderit, et quodā bestię sensu afficiatur, hic se subito retinens, sistit pedem, & quod uenationis prouentus prope sit, gaudio perfusus uenatori blanditur. Eò ille cum proxime accessit, eius osculatione pedum, & cōplexu inuitat ad prædam. Ac simul ad institutam uenationem incumbere perseuerat, & pedetentim usq̃ eò procedit, quoad ad cubilis locū peruenerit, quem ultrā non progreditur. Quo animaduerso canis dux, propria uenatorum significatione prædā adesse, his qui retia ferunt denuntiat, hi autē retia circumiiciūt, canis intelligens uoce opus esse, ad excitandam ferā, latrat, ut ex fuga in casses incidens comprehendatur. Ex hac porro capta, canes quemadmodum uiri, qui ex pugna uictoriam retulerint, sic exultat lætitia, triumphat gaudio, & quasi uitulatur. Hæc de captis apris, & ceruis agunt canes.

De canum rursus amore in dominos
singulari.

CAP. XVII.

CUm Hircanis & Magnesijs canes quasi societatem bellorum gerendorum inire solebant, hisq̃

k 4 maximo

maximo ad bella inferenda, adiumento erant. In pugna ad Marathonem commissa cuiuspiam Athenienfis canis, summa contentione illi tulit auxilium, ac simul ex ea actione uterq; in uarijs descriptionibus honoris memoriam consecutus est. Hoc sanè admirabilis canum amoris exuperantiam declarat. Cum Polus, cuius dum uiueret munus erat tragcedias agere, animam quoq; egisset, & antiquo more cremaretur, canis eius alumnus in medios rogos sese immittens, uiuus unà cum altore suo exustus est. Rogo etiam eodem in quem Mentor impositus fuisset, huius canes uoluntariam mortem sibi consciuerunt. Vt uero Teododorum saltatorem sui propinqui, in sepulchrum imposuissent, eius Melitensis catellus, ultro seipsum in cadaueris tumulum iniiciens, pariter cum domino humatione & sepultura affliti uoluit. Natio Aethiopum est quæ canem, & habet regem suum, & illius etiam appetitui paret, si adulatur, eum nō iratum esse credunt: si latrat, iram agnoscunt: tū etiam uellicationes, ululatus, discursus coniectantes, ei obtemperant.

Qua ratione se curant, & sanant. CAP. XVIII.

Cum redundantia canis uexatur, herbam in Maçcerijs nascētem nouit, qua comesa, omne id, quo affligitur, cum multa pituita & bile euomit, sibiq; hæc uomitio salutem affert, sine ullius medici opera, quo ad expellendam bilem nihil ei opus est: rabiem hæc nisi tollatur, facit. Lumbricis uexatos Aristoteles ait herbam edere. Si uulnus acceperint, cum uulnerum oblige

obligationibus, tum pharmacorum temperationibus multam salutem dicentes lingua, hinc medicinam faciunt, atq; ad salutem plagam reducunt. Nec uero canem illa fallunt, quod etsi fraxini fructus ad pinguitudinem perducit sues, sibi tamen dolorem uertebrae coxarum contrahit. Itaq; uidens suillum pecus illius fructu exsaturatum, ab his recedit: contra autem homines ratione praediti, recte admonentibus non obtemperantes, perniciosi saepe rebus immoderate abutuntur.

Quemadmodum ius primigenium maximo natu suo
catulo canis largitur. CAP. XIX.

Canis etsi permultos ex sese parit catulos, horum tamen est numero primus prodiens in lucem patrem refert, omninoque similitudinem, speciemque illius gerit: caeteri ut casus tulerit, nascuntur. Quod studio & prouidentia naturae fieri uidetur, cum matri antereparentis patrem, tum caeteris catulis primigenium longe anteponentis.

De cane Eupolidis comici. CAP. XX.

Evpolidi poetae comico Augeas Eleusinius munere donauit canem, non modo genere molotis cum, sed etiam forma praestantem, quem eodem nomine Eupolis, quo Augeas erat, appellauit. Canis iam nomine Augeas, cum longa consuetudine, tum uero ciborum illecebris allectus, & blanditijs, diligebat dominum, ut praclare ostendit, cum aliquando seruus nomine Ephialtes dramata quaedam Eupolis

1   dis do

dis domini sui furriperet. Tum non latuit canem furax feruus. Is itaq; acerrimo impetu, crudeliq; incurrit in hunc direptorem, mordicusq; comprehendens interfecit. Post autem aliquanto in Aegina Eupolis excessit e uita, ibiq; eius corpus ad sepultura datum fuit. Huius uero canis morti illius ingemiscens, non tantum ululatu primo illius excessum e uita luxit, sed deinde mcerore inediaq; extabuit, in odiumq; uitae adductus ex altoris sui morte, extinctus est. Ex eo locus hic, ad huius casus memoriam conseruandam, canis luctus appellatur.

De natura canis, & quare ipsum uenerantur

Aegyptij.

CAP. XXI.

HAec etiam de natura canum accepi: catulos nasci caecos, a partuq; tredecim primis diebus ita oculis affectos esse. Postea tamen acerrimo oculorum sensu esse. Eum ipsum Aegyptij ueneratur, ex eoq; legem quampiam uocitarunt: cur id faciant, duplicem causam afferunt: Alteram, quod cum Isis usquequaq; Olyrim quaereret, canes praecurreres, partim una cum ipsa puerum inuestigare conarentur, partim feras reprimere. Alteram, quod cum stella canis (quem Orionis fuisse fama celebratum est) exoritur, tum cum ipso pariter Nilus sese attollens irrigationem in terram Aegyptum inuehit, in agrosq; redudat. Quamobrē canem ut fertilis aquae conciliatorem Aegyptij uenerantur.

Quemadmodum ex Democrito Sus & Canis

animalia multipara.

CAP. XXII.

Cur

CVr Sus & Canis sint tam fecundæ, & multipas Cræ, Democritus causam affert, quòd multiplicè uulvam, & feminis fellas receptatrices multas habeant: eas omnes semen non uno initu explet, sed iterum & sæpius eæ profeminantur, ut frequentia feminis receptacula impleantur. Mulas idem non parere ait, nec enim similes alijs uulvas animalibus habere, itemq; ex diuersis animalibus procreatas minime concipere quire: nec enim mulas esse naturæ opus, sed humanae machinationis, ut ita dicam, adulterinum inuentum, & furtum mihi uidentur: quod fecit Medus asinus, cum uim æquæ inferens, fortuito grauidam reddidisset, homines postea huius uiolentiæ discipulos factos, in consuetudinem procreandi adduxisse. Libycorum asini maximi non equas comatas superueniunt, sed duntaxat tonsas, nec enim has cum ornamento superbientes harum rerum periti aiunt eiusmodi maritos pati.

Mulas esse proceres

Vt sint ducendi Canes.

CAP. XXIII.

XEnophon de canibus hæc ait, per montes eos agitari oportere, sic enim minus libidine incenduntur: limites tranuersos cultorum locorum, & in liras digestoræ eis negotium exhibere, pedumq; offensiones inferre. Multo enim idè præstare ait, per aspera canes agitare, robustioribus enim fieri pedibus, & ad cursum præstantiores, corpora exercentes: tum uero ad meridiem hos æstiuo tempore agitandos

12 esse:

esse: hyeme per totum diem, autumno post meridiē, uere autem ad uesperam: Itemq; leporis uestigia multum hyemis tempore procedere, propter longiores noctes, parum autem æstate, quia sint tum noctes contractiores.

De amore Canis in dominos. CAP. XXIIII.

PRæter ea equidem quæ suprâ dixi, Xanthippi canes domini perstudiosos fuisse eo tempore, cum ingenti bello Persarum in Græciam exardescente Athenienses ex oraculis instinctu diuino afflatuq; editis, relicta patria, in classem demigrarunt: tum huiusce, quem modo nominaui canes unâ cum domino transmittenti, se ipsi ex Attica in Salamina traiecerunt.

De canibus Cynamolgorum Indiæ populorum, CAP. XXV.

IN his libris, quos Cnidius Ctesias de rebus Indicis conscripsit Cynamolgorum gentem, ait canes permultos, magnitudine Hircanis canibus pares, alere solere. Quamobrem sit hæc natio tam canum studiosa, causam idem affert. Cùm ab æstiuo solstitio ad mediam hyemem, tanquam apium examina, quæ ad alueos frequentes uerlantur, sic armenta numero ampliora bouum ferorum eos cornibus uehementer incitata appetant & noceant, hi non aliter hæc retundere ualentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipsos immittunt, qui facile boues debellent, & interimunt. Deinde antè commemorati homines,

homines, quas esculentas carnes existimant, sibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterq; communicant. Reliquo anni tempore cum non amplius eò boues accedunt, ad uenandas alias feras secum ducunt. Idcircoq; Cynamolgi appellantur, quòd à canibus lac exprimunt mulctra, tum uero sic idipsum quemadmodum nos uel ouillū uel caprinum bibūt.

De canibus.

CAP. XXVI.

CAnibus contra morbos, quibus tentantur, herbam natura præstantem dedit, nam segetem herbescentem, si lumbricis uexantur, depasti eisdem expellunt. Cum autem utrunq; uentrem exhaurire habent necesse, herbam dicuntur quandam comesse, cuius uí partim euomendo, partim deicienda aluo superfluentes cibos eijciunt. Vnde Aegyptios aluos purgare didicisse ferunt.

De canum libidine.

CAP. XXVII.

CAnes etiam cum mulieribus ueneris consuetudinem habere deprehensi sunt. Nam Romæ mulier adulterij accusata à marito fuisse dicitur: Adulter in iudicio canis esse prædicabatur. Inter canes cibi nulla est societas, ut persæpe de osse inter se sic laceant & distrahant, quemadmodum de Helena Paris & Menelaus. Solos uero Memphiticos canes in medium auditione accepi rapinas proponere, & cõmuniter uiuere. Maxime omnium animalium canes defixis oculis deorum simulacra intuentur.

I ; De

De canis studio erga homines. CAP. XXVIII.

Glaucam citharcedam à cane amatam fuisse au-
 dio; alij dicunt non à cane, sed ariete; alij ab anse-
 re. Atque apud solos Ciliciæ populos puerum, cui
 nomen esset Xenophon, canis amavit, aliumq; ado-
 lescentem in Sparta ob speciem gracculus amavit.
 Canem maxime omnium animalium hominis aman-
 tissimum dicunt. Cum homini occurrit, eum declinat,
 reuerentiã quadam & pudore ductus, cum uero iniu-
 ria affectum hominem ab alia fera perspexerit, tum ei
 auxiliatur. Ac Nicias quispiam ex uenatoribus, cum
 de improuiso in carbonariam fornacem lapsus fuisset,
 canes qui cum eo erant hoc intuentes, non illinc
 discesserunt, sed primo circa caminum ingemiscentes,
 & ululantes commorabantur: tandem prætereuntes
 leuiter, & sensim morsu uestium attrahebant ad id
 quod accidisset, tanq; auxiliores domino suo implo-
 rantes homines. Vnus igitur uidens hoc idem, suspi-
 catus est id quod erat, & secutus est canes, inuenitq;
 Niciam in fornace deflagratum, ex reliquis coniecta-
 uit rem ipsam.

GILLII ACCESSIO.

De canibus Scytharum.

CAP. XXIX.

IN Scythia canes cum asinis, in magnitudinis com-
 paratione coniunguntur, quibus ad uehicularum rotis
 carentia mercatores utuntur, ac duo homines in uno
 uehi possunt: quod ipsum ad lutulenta conficienda
 itinera inuentum est. Sex igitur canes ad uehiculum
 ordine

ordine ligantur, ij quocunq; ab auriga, qui unà cum mercatore, in uehiculo sedet, diriguntur, eò plaustrum uehunt, & lutum trāsmittunt. Vnum iam diem amplius laborem ferre non possunt. Itaque his lassis recentes atque integri canes succedunt, necq; tamen magna onera imponuntur, sed duntaxat negotiatorem, & aurigam & pellium fasciculum uehunt. Ergo uno quoq; die negotiator habet tandiu necesse commutare canes & aurigas, quoad ad montes, ubi emat pelles, peruenerit. Præterea hæc mihi de canibus dicere nunc uenit in mentē. Cretica canis expeditissima, saltuq; maxime ualet, ut Cretenses testantur, & fama peruagatur. Ex canibus maximi animi est Molossus, quia acriter animosi sunt Molossi uiri. Carmanius uir, & canis eiusdem nationis, animo agresti atque adeo duro, immansueti ac feri existimantur, ut natura mansueri nō queant.

FINIS LIBRI III.

LIBER QVARTVS

DE NATVRA ANI MALIVM.

GILLII ACCESSIO.

De equis.

CAP. I.

V M equorum totidem genera sunt quot hominum, dicam qui sunt præstantissimi. Tyrrheni, Siculi, Achæi, Cappadoces, Mauri, Scythæ, Magnetes, Epeæi, Iones, Armenij, Thraces, Erembi. Ex omnibus maxime egregium equum periti scientiæ equestris dicunt, qui hoc habitu sit: Paruum & excelsum caput attollat, eius mentum ad collum annuat, lata sit & alacris frons, ex uertice ad frontem crebri pili concutiantur, ac oculis acutis & igneis præditus sit, latis naribus, exiguis auribus, collo incuruo, amplo pectore, longo corpore, lato dorso, duplici spina, clunibus pinguibus, excurrat à tergo proluxa cauda, sceminibus bene compactis & musculosis, cruribus rectis, longis, & perinde ut ceruorum gracilibus, talus flectatur in orbem, unguibus rotundis sit & à terra altis, multo cornu, crassis, duris: huiusmodi mihi sit equus ad bellum destinatus. Tyrrheni tales sunt, & Armenij. Magnam autem admirationem habet, quod animaduertitur in equis Cappadocibus, iuuenes corpore infirmo esse, contra fortiores & uelociores

ciores quanto magis fenescunt; illos tum in atrox bel-
 lum compara, & cōtra feras bellicosas. Iam quis non
 miretur equorum robur, qui constantissime intueās-
 tur exercitus militum, & fulgentia arma non exhor-
 rescant. Quid quòd noscant quando consistendum
 sit, quando rursus irruendum: ac nimirum præclare
 intelligūt militare signum, mirificòq; quodam sensu
 hostem instantem, uel longinquo interuallo præsens-
 tiunt. Solertis enim naturæ munere, cauto & prudēti
 animo affecti sunt, suum sessorem cognoscunt, & ad
 eius conspectum hinnunt, illiusq; casum in bello
 grauissime dolent. Iam quanto ardore sint in pugna
 do Tiberij equus declarat, qui in pugna ore flammam
 interdum emittere cernebatur. Instituti in theatris se
 inclinant & erigunt, & saltatorios motus, uel homini
 ipsi difficiles, memoriter imitātur. Omnium uelocis-
 simi Siculi, & Libyci: Siculis uelociores, Armenij &
 Parthi: Parthis autem pedum celeritate Hispani præ-
 stant, at exiguo robore sunt, & corporis, & animi: &
 paucis stadijs eorum uires deprehenduntur. Egregia
 tamen sunt formæ pulchritudine. Maurorum equi
 maxime omnium excellunt, ad longum cursum con-
 ficiendum, & graueis labores tolerandos. Post hos
 Libyci longo cursu ualent, & ad solis ardores & me-
 ridianam sitim sustinendam præstant. Equi commo-
 di, alij ad alias feras insectandas uarijs pedibus: &
 cęlijs oculis contra ceruos accommodati sunt, contra
 urfos glauci, contra pardaleis ruffi, contra apros ni-
 gri,

m gri,

gri, contra leones egrjs oculis ornati. Inter omneis pulchritudine maxime illustris est Niffensis equus, exiguo capite, & densa iuba: eo propter mollem sessionem, & parendi facilitatem, reges utuntur.

De Lycospadibus equis.

CAP. III.

Equi Lycospades nuncupati, Græcorum hominum cum studiosi esse dicuntur, tum de huiusmodi hominum genere mirificam notionem habere, ut naturali quodam sensu ad eos amandos afficiantur: neque enim palpantibus se offenduntur, neque resiliunt, sed tanquam constricti tenerentur, totum diem cum ijs traducunt, atque somnum prope eosdem capiunt. Sin ad ipsos barbarus accedit, quemadmodum ex uestigijs sagaciter odorantes canes feras percipiunt, sic eos equi cognoscunt, & clamorem tollunt, & tanquam sanè feram bestiam extimescentes, dant se in fugam. Iam porro ijs ad quos allueverunt, & pabulum obijcientibus mirifice oblectantur, maxime aurigis formosi uideri student, quod quidem ipsum cum natant ostendunt: tum enim in aquam bene penitus procedunt, ut & nitidum os efficiant, & ne sordidum quippiam ex præsepi, aut de uia illi tum deformet speciosum nitorem, ac odorati unguenti suauitatem. Homeri & Simonidis testimonio, in amore, & delitijs habere existimantur.

GIL

GILLII ACCESSIO.

Cur Lycospades equi animosi dicuntur.

CAP. III.

Lycospadas alij ideo dicunt à frenis lupatis appellari, quòd his effrenationem eorum præcipitem fellores moderentur. Plutarchus ex parentis sui sententia existimat hos optimos & uelocissimos esse, qui à lupo appetiti, ex eius faucibus euaserint: quod ipsum dubitationem habet, cur ij quos lupo mordicus presserit acriter animosi efficiantur, cum feræ bestię morsus, terrorem potius, quàm animum facere uideatur: & timidi effecti, quemadmodum feræ tendiculis attentatæ magis insidiarum metuentes sunt, ita hi à currendi celeritate sese sustinent: Quamobrem dicimus huiuscemodi equos non ex eo magis ad currendum præstare, quòd cum pulli essent ex lupis euaserunt, sed quia animosi, & ueloces natura essent, propterea effugisse. Neque enim Vlysses iccirco prudens factus fuit, quòd ex Cyclope effugisset, sed quòd prudens esset, ideo ex Cyclope elapsus fuisse.

Quemadmodum equi carent palpebris inferioribus.

CAP. IIII.

Quia palpebris Equi in gena inferiore carent, propterea Apelli Ephesio qui equum quempiã pinxisset, reprehensionem attulisse ferunt. Alij non Apelli hoc accidisse, sed Niconi aiunt, cum tamẽ scientissime

m 2 tissime

tifsime reliquas cæteras equi pinxisset: hanc partem illi uitio uersam fuisse.

De Equorum lauacione.

CAP. V.

EX ijs qui equinæ tractationis periti sunt audiui Equum delectari lauacione & unguentis. Simonides in lambis dicit Persas post Cyri pugnam in Lydia camelos simul cum equis alere, equorum metum, ex camelis conuictu conantes expellere.

Equi Indici ad domandum difficiles.

CAP.

VI.

Indicum equum exultantem, & immoderatus excurrentem continere & coërcere, habenas adducere, uel remittere non est cuiusuis, sed hominum qui à primis temporibus ætatis ad rerum equestrium scientiam instituti sint: hi freno ipsos sustinere assueuerunt, simul & refractarium lupatis refringere, quos quidem equinæ tractationis bene periti, ex indomita effrenatione in exiguum gyrum compellunt: Veruntamen ad hunc gyrum agendum, atque ad conficiendum orbem manuum robore opus est, & summa rei equestris scientia. Qui huius disciplinæ sunt experientissimi, & callidissimi agitadores, currum uersare in orbem plane norunt: cuius certamen non est contemnendum, præsertim cum duos milites pugnantes ferre queat.

De equis Libycis.

CAP.

VII.

De

DELibycis equis hæc ex hominibus eiusdem gen-
tis audiui: equorum uelocissimos esse, nullo la-
boris sensu affici, ex habitus gracilitate & tenuitate
macilentos esse, totosq; ex sese aptos existere ad for-
tissime sustinendam dominorum negligentiam, pas-
bulum enim dominos eis nec largiri, nec eos cum la-
borauerint strigile perfricare, nec eis cubilia subster-
nere, nec ungulas expurgare, sed simulatq; iter insti-
tutum cōfecerunt ex equis defilientes, hos ad pastio-
nes dimittere, atque ita homines Libycos grandi ma-
cie cōfectos, & squalore sordidos huiuscemodi equis
uehi. Medos contra homines habitu corporis opi-
mo, & luxu similiter atque illorum equos diffluentes
adeo nitescere, ut pariter cum dominis equos, & ma-
gnitudine corporis & pulchritudine, atque adeo lau-
to extra corpus cultu delectari, & magnitudinem &
pulchritudinem suam sentire uideantur.

Quemadmodum equi rabie incitantur bibentes ex
Collinito flumine, & fonte Potniæ. CAP. VIII.

EQuos efferrari & rabie inflammari ferunt, bibens
tes ex Collinito flumine Thraciæ, qui defluit in
Bistonici stagnum, ubi Diomedis Thracis, qui im-
manes equos habebat, quos Hercules expugnauit,
regia olim fuit. Ex eodem morbo laborare dicunt
equos bibentes de fonte Potniæ, qui non longe ab
urbe Thebis abest. Itemq; Horotas & Gedrusios fa-
ma est tanquam scenum pisces equis edendos obijce-
re. Celtas audio, boues & equos piscibus alere. Et nō

m 3 nulli

nulli quoq; restantur, Macedones & Lydos piscibus equos suos pascere, ac nimirum oues Lydiae & Macedoniae ex eisdem pinguescere dicuntur. Apud Myfos cum equinum genus coit, quidam uelut Hymenaeum quendam nuptijs praecinunt, & cantus suauitate permulsa, equae grauidae fiunt, & formae pulchritudine, eximios pullos ex sese pariunt: iam uero equos aetate affectos aiunt pullos cum caeteris in rebus debiles, tum pedibus infirmos procreare solere, si casu equus lupi uestigium conculcet torpore comprehenditur: si item lupi calcaneum equi quadrigam transhentes conculcent, sistentur tanquam si cum quadriga conglaciassent.

Quemadmodum per se equos audaces & bellicosos efficiunt.

CAP. IX.

NE armorum fremitum, & gladiatorum ad clypeos resonantium crepitum equi extimescant, eos ad strepitum & sonitum assuescere cogunt, armataq; caedauerum simulachra sub ipsum scenum subiiciunt, ut caesorum conspectum in bello ferre consuescant, ut ne rerum terribilium metu affecti, ad rem militarem inutiles sint. Quod quidem ipsum Homerus haud sane ignorauit, cum Diomedem quidem in Iliade scripsit Thraces iugulare: Vlysem uero interfectos pedibus subtrahere, ne in cadauera incurrentes Thraces equi formidine perterrerentur: atque ad haec ipsa infueta, ut per formidolosa quaedam ingrediētes precipiti effrenatione efferrentur, si etiam ad discendum dociles

dociles sunt, neque rerum memoriam, quas perceperunt, ulla obliuio delet.

De Scythico equo coacto coire cum matre. CAP. X.

SCytharum regem, cuius nomē, quod nihil ad rem pertinet, sciens prætereo, equam habuisse audio, omni uirtute, quæ ab equo præstari queat ornatam, tum huius quoque habuisse pullum, cæteris equis uirtute præstantem. Cum igitur equum alium non reperiret, dignum qui huic ipsi equæ admitteretur, nisi eiusdem pullum, ambos in eundem locum coëgisse. Veruntamen eos cæteris quidem in rebus inter se amanter gessisse, & libenter uersatos simul fuisse, non tamen ad coitum peruenisse, quoad per insidias admissarij uestimētis adumbrati fuissent, tum incaustum stuprum admisisse, quod quidem factum primum ut ambo intellexerunt, tam impium flagitium morte dissoluere conati sunt: sese enim præcipites agentes, mortem sibi consciuerunt.

De Indicorum Pnyllorum equis. CAP. XI.

APud Indos Pnyllos (nam sunt etiam alteri Africi) arietibus non maiores equi gignuntur. Itemque oues non magnitudine agnos nostros superant. Asini tantuli nascuntur & similiter muli, boues, & quod illic cunctæ bestiarum per paruulum est.

De equis unum cornu habentibus. CAP. XII.

Terram Indiam equos uno cornu præditos procreare ferunt, quorum è cornibus pocula conficiuntur, in quæ uenenum mortiferum coniectum, si

m 4 quis

quis biberit, nihil graue, quòd cornu repellat malum ipsum perpetietur.

De beneuolentiã equorum erga nutritios suos.

CAP. XIII.

SI accurate & liberaliter tractetur equus, cum beneuolentiã erga eum qui sibi benefecit, cumq; amicitia acceptum beneficium compenfat. Iam quod longe lateq; peruagatum est, qualis in Alexandrum Bucephalus fuerit, propterea nihil mihi iucunditatis ad narrandum habere uidetur. Antiochi item equum prætereo, qui ut dominum suum ulcisceretur, Gallo nomine Centoarati, qui Antiochum in pugna interfecerat, necem intulit. Socles formæ pulchritudine egregius Atheniensis, quem mihi permulti ignorare uidentur, equum emit pulchrum, & tam uehementi in se amore incensum, ut cum adesse sentiret dominum, exultaret & gestiret, cum ascendere pararet, se ad conscensum præstaret obedientem, cum ante oculos consisteret, ille suauiter & amatorie in eum intueretur. Quæ omnia eatenus amatoria & iucunda uisa sunt, quoad petulantiam in adolescentem attentare conatus est, simul & fama turpitudinis de ambobus dissipata extitit, tum eam infamiam Socles sibi consulari non passus, ut in amatorem flagitiosum, & petulantem, odio incensus equum uendidit. Is non ferens ab adamato suo se distractum abesse, acerrima inedia uoluntariam sibi consciuit mortem.

Gillij

GILLII ACCESSIO.

De Bucephalo equo. CAP. XIIII.

Equus Bucephalus quem Demarathus Coryn-
thius Alexandro donauerat, cum ex omnibus or-
namentis nudus erat, equisonem etiam sibi insidere
patiebatur: Cum autem ephippiatus & cæteris regijs
ornamentis instructus, nullum alium sessorem quàm
Alexandrum admittebat, cui sua sponte, & nullo im-
pulsu astabat, & ut facilior conscensio esset, ei ascen-
denti sese corpore demittebat. Quo usus est ad om-
nia Asiatica bella Alexander.

GILLII ACCESSIO.

De Feris equis. CAP. XV.

IN Aethiopum terris ultimis & deujs ferorū atq;
Iagrestium equorum non parua natio, duobus den-
tibus acutis, & uenenatis prædita uersatur: quibus
non perpetua pedum ungula, sed similiter ut ceruo-
rum biffida est, iuba per mediam spinam ad extremā
usque caudam pertinet: Ac si quando eos positis la-
queorum insidijs Indi comprehensos in seruitutē re-
digere uelint, abstinent se propterea cibo & potione,
quod seruiendi indignitatem acerbissimè ferant.

De amore equæ in suos pullos. CAP. XVI.

Equa mater optima summa charitate, & fide pul-
lum suum amat, cuius sanè modi amoris Darius
ætate inferior non imperitus, equas à partu recentes
relictis domi pullis, ad pugnas ducebat. Pulli sic alie-
no lacte à matribus orbi, quemadmodum homines
n paren

parentibus amissis aluntur. Darius cum inclinata iam acie in eo prælio quod ad Iassum commiserat, Persarum res premi ccepissent, cumq; uictus fuga salutem adipisci necesse haberet, in equam ascendit, quæ quòd relictæ memoriæ pulli recordaretur, quanto maximo potuit studio, & celeritate eum ipsum prædicatur ex periculis eripuisse.

De Equarum libidine.

CAP. XVII.

SOLas de bestijs equas, etiam si uentrem ferunt, se siniri sustinere audio. Incendi enim eas libidine ex fœminis maxime. Itaque libidinosas mulieres equas uocari solere ab eis, qui grauius ijs conuitium facere student: unde ipsum equire ab hoc uno animali trahitur, maledictum in libidinosas mulieres.

De equa amata ab Equifone.

CAP. XVIII.

EQUam Eudemus ait adolescentem, ac armenti præstantissimam, tanquam omnium formosissimam puellam ab Equifone adamatam fuisse, primumq; sui amoris hunc flagrantiam moderatum fuisse. Deinde libidine inflammatum, usq; eò processisse cum equa, ut uenero complexu iungeretur, remq; tandem perficeret turpem. Vbi uero equæ pullus incæsto stupro matrem contaminari perspexisset, eam sic à domino tyrannicè tractari acerrime tulisse. Itaque impetu facto, uirum interemisse, atque cum obseruasset, ubi
huma

humaretur, eò profectum refodisse, omnibusq; sup-
plicijs cadauer iam nullum sensum ex mcerore percipi-
ens uexantis, afflixisse.

Quemadmodum asini equas incant.

C A P. X I X.

INter cæteras animantes equus magno elatoq; ani-
mo est. Enimvero magnitudo & celeritas ipsa cer-
uicisq; eminentia, & crurum facilis contractio, fas-
cilisq; porrectio, & unguarum crepitus inducunt,
cum ut audacius is exultet & gestiat, insolentiusq;
efferatur: tum maxime comata equa mollitie, & in-
solentia diffluens superbiat, eamq; ob rem ab asinis
se iniri indignissime ferat, ut maximo uicissim gau-
dio compleatur, cum equo tanquam nuptijs sociata
sit, ob idq; ipsum se plurimi esse arbitretur: cuiusmo-
di affectus gnari, qui sibi mulos gigni uolunt, equæ
iubam temere, & sine artificio tondent. Posteaq; asi-
nos admittunt, ea uero tum mariti ignobilitatem cuius
prius pudebat, & contra quæ antè resistebat, facillime
patitur, atq; eius rei Sophocles meminisse uidetur.

Quemadmodum equa capitur musica.

C A P. X X.

Tibiæ cantu usq; eò capiuntur Libyæ equæ, ut hu-
ius blandimentis ad homines mansuescant, & in-
sultare desinant: quocunq; eas cantiuncularum blans-
dicæ inuitauerint, eò pastorē consequuntur: cum ille
insistit, hæ etiam à progrediendo se sustinent, ac si
cantum contentiorem ad tibiæ canat, ex eo tanta uo-

n 2 luptate

luptate afficiuntur, ut lachrymas tenere non possint. Harum pastores ex Rhododaphne arbore pastoritiã fistulam excavant, cuius sonoro inflatu armentũ an- tegredientes demulcent. Euripides dicit, pastores hy- menæos ad fistulam cantantes, ad uenerem equas in- citare, atq; etiam equos ad ineundas foeminas incen- dere. Ad hunc igitur modum equinæ nuptiæ initian- tur, ut nuptiale carmen fistula præcinat.

De Hippomane,

CAP. XXI.

CArunculam unã cum pullo enatam, alij in fron- te insitã esse, alij ad lumbos, alij ad genitalia ad- hærescere aiunt, eam sane nuncupatam hippoma- nes, primum ut ex sese equa peperit, continuo deuo- rat, & dei benignitate misericordi in equinam stir- pem occultat, ne si, ut ferunt, id ipsum usq; ad extres- mum uitæ diem pullus semper insitum in se perseue- raret, habere, ad effrenationem impotentis ueneris, tam mas quã foemina rueret, & libidinis rabie equi- num genus funditus periret. Quod quidem ipsum penitus cognitum pastores habent, ac si quando ad moliendas alicui amatorias insidias egeant, ut ipsum ad cupidinem ueneris inflamment, diligen- ter obseruant quando equa uentrem ferens pariat, atque statim à partu pullum à pullo abscindunt, & in equæ unguam injiciunt. Nam in hanc abdis- tum & conditum optime seruiatur, simul & pul- lum quòd ipsum postea non lactaret mater illa, insigni

infigni & propria beneuolentiæ nota carentem, ex orienti soli immolant: nam ideo pullum uehementer amare ingreditur, quòd illam deuorarit carunculam. Iam quicumq; per insidias carnem illam gustauerit, proiecta & præcipite amatoria libidine còstrictus tenetur, furit & perbacchatur & uociferatur atq; effrenatus ad omnem muliebris sexus ætatem, cupiditatis adijcit oculos, ac morbum testans obujs omnibus quemadmodum conflagret amoris flamma, exponit. Tum ex eo illius corpus diffluit & extabescit, quòd ueneris infania animus exagitetur. Equam Olympiæ ex ære excitatam esse accepi, ad cuius conspectum equi amatores adhinnirent, ac amoris furore incitati cum ea gestirent uenerio complexu implicari, quòd abstrusa quadam artificijs machinatione Hippomanes recòditum intra æream statuam equos alliceret: neque enim erat tam diligens fabrica, ut ex ea equi eatenus fallerentur & inducerentur, ut tanto perè ad illius conspectum in uenerem stimulari deberent.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXII.

Olympiæ Phormis Arcas, sicut Pausanias tradit, ex ære equum posuit, in eundemq; quemadmodum in sermonem Eliensium uenit, Hippomanes includit: in hunc et si abscissa cauda turpior est, equi tamen ruptis uinculis libidinis furore feruntur, ac si de manibus ductorum effugerint, in eum ipsum ardentius multo, quàm in pulcherrimam equam, & uiuam,

& se iniri sustinentem insiliunt: neque enim quod ungulae cum ad aeream statuam adherescere cupiunt, lubrico lapsu eludantur, idcirco coitum desperant, imo uero magis magisque ore hianate atque imminenti adhinniunt, & uolentius inuadunt: neque, priusquam flagris & magno robore equisonis abstrahuntur, ab aereo simulacro depelli possunt.

DE BOBVS.

Bos iniuriae non immemor. CAP. XXIII.

BOuem licet mansuetum, non facile tamen illius qui sibi stimulos admouet obliuio capit: at iniuriam animo ac memoria uel longissimo interuallo continens, poenas pro maleficio sibi illato sumit. Nam cum est sub iugum missus, lorisque constructus, quodammodo similis est homini in uincula coniecto, & se quidem trahi quod impellitur, quiescit. Ut uero solutus est, alias ad bubulcum uersus pedem suum laxans, aliquod illius membrum contriuit, alias saepe in cornua incitatus, in cursu illum interfecit: Cum tamen in caeteros subito mansuetus existat, ac quietus in stabulum ingrediatur: neque enim ferus in eos existit, qui iram sibi non mouent.

De bobus cornu carentibus. CAP. XXIIII.

IN Nomadibus, qui ad Maeoticas paludes hyemant, & dies aestiuos in camporum aequoribus uiuunt, ex bobus partim sine cornibus nascuntur, partim ferrula ideo exsecantur, quod haec pars uim frigoris sufferre non queat. Apud Mysios, boues cornuum

num expertes sunt, non item in Scythia, ubi minime cornibus boues mutili sunt. Nec mihi molestus quispiam esse debet, quod contra scribam atque Herodotus, cum ait bubulo generi non esse in Scythia cornua. Accircoq; cornibus mutilum est, quod uniuersum caluarie os nullas commissuras habeat, nihilq; humorum confluentium propter duritiem resistentem capiat, & uero uenae per hoc ipsum os pertinentes, propterea graciliores & debiliores, quia minus alantur: Itemq; eorundem qui à cornibus nudi sunt, eò sicciorem ceruicem, ac minus fortem esse necesse est, quod ipsorum pertenuis uenae sint. Vaccæ Arabicæ propter alentium humorum confluxum, qui permultum generosæ propagationis nutrimentum cornibus præstat, eisdem excellunt: quæ uero cornibus carent, os humorem capere solitum, solidius habent, & haud quaquam hunc ipsum sibi humorem recipere potest. Quare incrementi causa cornibus existit influentia, quam sanè plurimæ & crassissimæ uenæ humore quantum ferre possunt, grauidatæ infundunt.

GILLII ACCESSIO.

De gibbosis bobus Scytharum. CAP. XXV.

Scythici in quorum dorso gibber est, & procerissimi, & ex omni parte albi, perparuis cornibus sunt, & minime acutis: similiterq; ut cameli eminenti dorso existunt, simul & cum dorso clitellæ imponuntur, perinde ut cameli genu flectunt, rursumq; susce-

pto onere surgunt, quod ipsum hominum, qui his ad grauissimorum onerum uectiones utuntur, disciplina facere solent.

De bobus Phoeniciæ & Lyciæ. CAP. XXVI.

Phœnicum libri testantur, indigenas uaccas ea esse magnitudine, ut uel procerissimi pastores cū mulgē stare, atque adeo in scabellum ascendere habeāt necesse, ubera ut possint pertingere. In Libya Indis finitima retrouersus pascētium bouum esse armenta auditione accepi. Causa cur sic pascantur est, quod ante oculos cornua habent, & quæ ante pedes sunt, uidere non queant. Ex quo fit ut ingressionem ad eandem retorquentes, herbam depascantur. Aristoteles ait Leucūtricorum bouum cornua atque aures, ex una stirpe cognata & simul contexta esse.

De Libycis bobus. CAP. XXVII.

Libycorum bouum tanta est innumerabilitas, tanta item celeritas, ut unum insequentes uenatores interdum fallantur, quod nimirum in alios feros incidant, & ille interim sub dumeta, saltus uē subiens se subducatur, alij autem similes exoriantur, & uenatorum oculos fallant: quorum quempiam si quis ingrediatur, insequi ne equo quidem, sed fessum longinquitate temporis comprehendet. Quod si quis uitulum adhuc tenerum ceperit, & non statim occiderit, ex eo duplici commodo afficietur: Nam præterquam quod & ipse commoditatem affert, matrem suam in captiuitatem inducit. Postea enim quàm uenator uitulum

tulum fune alligauit, ab eo secedit: illa filij desiderio inflammata, tanquam a silo stimolata fertur, cupiens dissoluta reſte eum abducere: ac nimirū cornua com- pingit, ut uinculum laxet & diſtrahat: At enim corni- bus in funis complicationem inſertis, unā cum uitulo conſtricta tenetur: Cuius uenator cum iecur detra- xit, & ubera excidit, & pellem exemit, carnes relin- quit auibus & feris.

De abſtinentia bouum in area. CAP. XXVIII.

NE boues in area ad trituram accommodata ſpi- cas interim edant, dum proculcant, eorum bu- bulo ſimo nares illinendæ ſunt: Quæ aſtuta machi- natio perficit, ab illarum ut ſeſe eſu abſtineāt. Hoc ni- mirum animal huiusmodi tetri odoris aſperſione de- territum, nihil, ne ſi fame quidem acerrima preme- tur, unquam ederet.

De obedientia domiti bouis. CAP. XXIX.

Natura etiam bouis eſt, cum ex feritate ad man- ſuetudinem traductus eſt, ut ad parendum facilis ſit. Enim uero ad feretrum portandū ſub iugum miſ- ſus quietus manet, ſiue uelis eum erecto capite quie- ſcere, ſiue ad terram inclinato abijci, tum in ceruice & dorſo puerum puellamue geſtari patitur. Equidem ipſe uidi, qui ſupra nihil ſe commouētes tauros ſalta- rent. Item boues inſtituti ſeſe in theatris inclinant, & erigunt, & motus uel homini ipſi difficiles ſaltant.

o GIL

Quid, inquit Cicero, de bobus loquar? quorum ipsa terga declarant non esse ad onus accipiendum figurata: ceruices autem natae ad iugum, tum uires humerorum & latitudines ad aratra extrahenda, quibus, quum terrae subigerentur fisione glebarum, ab illo aureo genere, ut poetae loquuntur, uis nulla unquam afferebatur, Ferrea tum proles exorta repente est, Ausacque funestum prima fabricarier ensem, Et gustare manu uinctum domitumque iuuenicum. Tanta putabatur utilitas percipi ex bobus, ut eorum uisceribus uesci scelus haberetur.

De cornu bouis Indici.

CAP. XXX.

Ptolemæo secundo ex India cornu allatum ferunt, quod tres amphoras caperet. Unde conijcere possumus, bouem illum, à quo eiusmodi tantum cornu extitisset, maximum fuisse.

GILLII ACCESSIO.

Quodnam uestium genus boues reformidant.

CAP. XXXI.

Qui ad boues accedunt, rubram uestem iccirco non ferunt, neque item splendidam qui ad elephantos appropinquat: quod certe eiusmodi colore eas bestias constet efferrari.

De Bubus Erythreis.

CAP. XXXII.

TAuris omnibus rigida & minime flexibilia existunt cornua: eamque ob rem cornibus perinde armati

mati furibunde appetūt, atq; ut homines armis tecti, in pugnam descendunt: Erythrei autem boues mobilia similiter cornua ut aures habent.

De certamine Indicorum bouum, qui cursu
ualent, CAP. XXXIII.

IN bubulo pecore, quod incitato cursu ualeat, curram Indi ponunt: & simul de eorum uelocitate rex & permulti principes decertant, neque turpe ducunt pro huiuscemodi animalium genere auro argenteoue sponsonem facere. Currendi meta bobus hæc constituitur, ut inter se nexi & iugati triginta stadia currant. Aequales & pares boues equis currunt, neque uelocitate boues ab equis internoscas: Ac si quando rex de suis bobus cum quopiam sponsonem fecerit, in tantum contentionis studium proccedit, ut is ipse in curru sequatur, atque adeo aurigam incitet. Is sanè quidem equos stimulis cruentat, à bubus uero manus abstinet, siquidem ij nullis admotis stimulis incitatissimo cursu feruntur: Ac nimirum tam ambitiosa est bubuli certaminis contentio, ut non diuites modò, sed inferioris status homines in eiusmodi concertaminibus permultum uersentur. Sunt item apud Indos alij boues, qui maximos hircos magnitudine non superare uidentur: li uel coniugati uelocissime currunt, nec minus strennue quàm Getici equi cursum conficiunt.

o 1 De

De genere bubulo castrato & non castrato.

CAP. XXXIIII.

BVbulo pecori castrato Democritus ait tortuos
sa, gracilia, longa nasci cornua. Contra testibus
prædito enasci secundum radicem, crassa, recta, mul-
toꝝ minus proluxa, eisdemqꝝ latiori, quàm alteros
fronte esse: Nam hic ibidem cum multæ uenæ sunt,
ab ijs ossa dilatantur, simul & cornuum eruptio
quoniam crassior existat, frontem huic in latitudi-
nem proferunt. Castrato uero quòd sedes cornuum
& initium enascendi perparuum habeat circulum, mi-
nus dilatantur.

De Apì boue.

CAP. XXXV.

APis apud Aegyptios efficacissimus deus credi-
tur, ex uacca quæ fulgure afflata conceperit na-
scitur, Epaphum Græci uocant. Atqꝝ huius generis
antiquã stirpem repetētes, Io Argiuam Inachi filiam
illius matrem fuisse testantur. Sed hunc sermonem
Aegyptij ut mendacem reiiciunt, temporis longin-
quitatem testem citantes. Epaphum enim multis post
sæculis extitisse ferunt. Primum uero Apim per
multis annorum milibus in homines uenisse. Insi-
gnes eius notas Herodotus, atque & Aristigoras ex-
plicant. Quibus Aegyptij non assentiuntur, no-
uem enim & uiginti eas huic sacro boui aptas, &
consentaneas esse dicunt. Quænam sint, tum quem-
admodum per corpus sparsæ, tum ut ipsis quasi
floribus

floribus insignitus sit, aliunde intelligendum. Cuius
nam autem ex sideribus naturam unumquodq; insi-
gne per notas designet, Aegyptij satis superq; decla-
rant. Etenim Nili ascensum, unum insigne significare
aiunt: aliaq; insignia aliarum rerum significationes
esse, haud profecto prophanis, & diuinæ historiæ in-
tellectu facilia. Cum autem fama emanauit, Aegyptio-
rum deum exortum esse, ex scribis & sacerdotibus
quidam ut documentum procreationi à patre tradi-
tum insignium notarum indicium accurate exqui-
rant, eò ubi diua uacca partum ex sese ediderit, acces-
dunt, atque ibidem domum ad orientem solem, ubi
sanè alatur, quatuor menses, excitant. Postea autem
quàm ibi nutritus est ex oriente luna, scribæ, sacerdo-
tes, & prophete eòdem proficiscuntur, & simul na-
uem huic sacram instruunt, eaq; ipsum Memphim
transportant, ubi sedes huic sunt & commorationes
suaues: tum curricula, puluationes, exercitationes,
& uaccarum formæ præstantia insignium edes, tan-
quam thalami in quos ingreditur, quum quam amat
superuenire appetit: Itemq; est puteus, & fons aquæ
potabilis, nam eiusmodi huic semper conducere mini-
stri & sacerdotes afferunt: Non item ex Nili portio-
ne, ne propter dulcedinem in immensam molem pin-
guescat. Iam uero quas pompas, quæ sacrificia Aegy-
ptij conficiant, cum nouæ alluuiõnis aduentum, tum
dei exortum celebrantes, quas etiam saltationes tum
agant, quos conuentus habeant, tum quemadmo-
o 3 dum

dum omnes urbes & uiri immortaliter gaudeant, longum esset explicare. Is autem ex cuius armento hæc diuina bestia exorta fuerit, beatus habetur, summâq; Aegyptiorum admirationem habet. Is bos præensione ualet: Nec sanè uel puellas, uel aniculas ad tripodem fessitantes habet, neque sacra potione implet, sed pueri diuino afflatu concitati extra ludentes, atq; inter se ad numerum saltantes, consulentibus futura prædicunt.

De acuto sensu Canum, & Bouum, & aliorum animalium. CAP. XXXVI.

CAnes, boues, fues, capræ, serpentes, & bestiae alie cum impendentem pestem, tum uero terræ motum, & cœli salubritatem & frugum fertilitatem præsentiant: Neque, tametsi ratione carent, ab eorum quæ sibi aut salutem, aut perniciem asserre queunt, intelligentia aberrant.

GILLII ACCESSIO.
De pugna & natura Taurorum,
CAP. XXXVII.

SEquitur, ut dicam, quemadmodum pro uaccis, taurorum maxime riualis & perpugnax natio, acerrime inter se certet, unus præstantissimus in minorum taurorum & uaccarum armentum dominatur. Hunc magnum regem perhorret grex armentorum cornibus armatum, uaccæ hunc maritum suum impotenti ferocitate exultantem, eo maxime tempore timent, cum diuersorum armentorum tauri alij in alios

alios mugiunt, & ab reliquis seperati, ceruicem iactantes inter se minitantur. Tum sane utrinque uehemens instat pugna. Primum infesto obtutu inter se intuentur, atque agresti iracundia ardentes, ignem naribus spirant, & terram pedibus spargunt, & puluerulenta iactatione, & martiali spiritu contentissime uociferans uterque prouocat alterum: Ac posteaquam tuba signum dederunt, ad pugnam acerbam effreni impetu ruentes, inter se mutuis uulneribus cædunt, & quæ admodum in pugna nauali duæ præstantes naues permultis militibus armatis fulgentes, & uehementi uento & remis propulsæ contrarijs, proris rostra inter se mutua allidunt, & concrepant armis, & strepitu uiuorum: sic taurorum in cælum tandiu clamor fertur concurrentium, dum eorum alteruter ex certamine uictoriam retulerit. Victus cum dolens de pugna à se male pugnata, tum uerecūdans in armento comparere, in syluam proficiscitur, & separatim à cæteris pascitur, ac in montibus aliquādiu se tanquam athleta quispiā exercet, dum collegerit uires, quibus cum se confirmatum sentit, statim uociferatur, adeo, ut sylua ad eius mugitus uehementer resonet: ac posteaquam se exercuit in pastionibus, remotus ab omni uenere uirium eneruatrice robori confidere incipit, & ad bellum descendens, facile ante uictorem, uincit. Taurorum multa sunt genera, & uarij mores: Aegyptij qui accolunt Nilum, & colore niuei sunt, & magnitudine omnium præstantissimi. Veruntamen mis-

tes, & ad hominum genus mansueti, facile imperio audientes sunt: Phrygij rubro colore & flammeo, altaq; & torosa ceruice præstant. Eorum ab alijs cornua longe diuersa sunt: neque enim consistunt, sed flexibilia huc illuc flectuntur. Aoniorum uarijs coloribus distinctorum perpetue indiuiseq; ungule sunt, eorundemq; unicum cornu, quod ex media fronte existit. Armenijs duplex cornu sic erraticis flexionibus tanquam hedera retorquetur: Ac si mucrone appetitur, ob corneam duritatem, non sine damno ferrum retunditur. Syrij bellicosi, magno robore, & lata fronte, cornibus robustis, aspectu truculento, nõ obeso corpore, neque rursus macilento, ad cursum & pugna præstant. Bistones ad faciendas caedes prompti, horribili ceruice & pingui, rubro pilo, & oculis terribilibus, cornuum mucronibus aduncis, & hamatis non inter se reflexis, sed sursum uersus surgentibus. Eos cum impegerunt uel in hominem uel feram, in sublime tollunt. Eorum lingua quidem angusta, sed asperrima, tanquam ferrum limare potest, ut cum lingit, sanguinem eliciat.

GILLII ACCESSIO.

De ardore libidinis tauri. CAP. XXXVIII.

TAurus tanto ardore genitalem neruum contendit ad uaccam adiunctus, ut sine motu ullo semen emittat: ac si à muliebri genituali neruus in aliam corporis partem aberrauerit, uaccam rigidissima intentione uulnerat: Neque tamen omni anni tempore uencris

ueneris libidine flagrat, sed decurso breuiter lasciu
ardoris spatio. Alias semper tanquã ratione quadam
& modo se à coeundo sustentat. Plutarchus ait, fero
cem taurum, si is ad ficum alligatur, mansuescere.

Quam acer & acutus in audiendo taurus sit.

C A P. XXXIX.

Vacca cum appetit coitum (appetit autem non
diutius quàm tres horas) tum quàm maximum
potest, mugitum edit. Ac nisi hoc trium horarum
spatio taurus accurrerit, in aliud certum tempus,
quod perraro accidit, naturam claudit. Taurus au
tem uel longo loci interuallo, ex clamore illius appe
titionem auribus concipiens, celerrime ad coitum ac
currere festinat.

Quemadmodum Taurus, Equus, Ceruus, Mi
thridatem amauerunt.

C A P. XL.

Mithridates Ponticus cum somnum caperet, sui
corporis custodiam non modo armis & satellitibus
excubitoribus cõmittebat, sed & tauro & equo
& ceruo, quos mansuefactos habebat: si enim ad cus
todiã eius dormientis aduigilantes, si quis accederet,
illius sensum ex ipsa respiratione quàm mox percipie
bant, atq; ille mugitu, alter hinnitu, alius sua propria
uoce, eum è somno excitabant.

Quemadmodum taurus animo incitatus pla
catur.

C A P. XLI.

TAurus animo incitatus, eo impetu cornibus appe
tit, ea impotentis animi effrenatione fertur, nihil
p ut cum.

ut eum, neq; bubulcus, neq; metus ullus reprimere queat. Atqui eū quidē ipsum homo sistit, atq; ab impetu continet, si dextrū ipsius genu fasciā deligauerit.

De Cornigeris apud Indos certantibus bestijs.

C A P. X L I I.

Magnus Indorum Rex quotannis diem unum proponit hominū cursibus & pugillationibus, tum luctationibus bestiarum, quæ sane inter se cornibus appetentes, mirabili natura quadā eatenus strenue decertant, quoad aduersarium funditus uicerint; Sicq; omni neruorum contentione, quemadmodum athletæ, ut aut maximo afficiantur præmio, aut gloriam capiant certaminis, nituntur. Rationis quidem expertes sunt feri tauri, arietes mansueti, asini uno armati cornu, hyenæ postremi in certamen ueniunt elephantī, ij inter se uulnerant, & alter sæpe alterum uincit, atq; adeo interimit: sæpe etiam uterq; uulneribus confectus, simul decumbit.

De tauris Aethiopicis, & quemadmodum uenantur.

C A P. X L I I I.

Feri tauri Aethiopici si cum Græcorū bobus conferantur, duplam habent magnitudinem, ac uelocitate corporis summè excellunt: tum rufis pilis uestiuntur, tum cæsijs oculis ornantur: & aliàs quemadmodum aures, sic cornua mobilia habent. At enim in pugna ita animi seruore contendunt & erigunt, pugna ut nulla flecti queant: Eius enim tergora tanto robore sunt, ut nullis neq; spiculis, neq; telis penetrari possint

possint. In equorū & boum armenta & feras omneis inuadūt. Itaq; pastores ad tuendū suum pecus, occultas foueas in magnam altitudinem depressoas, machinantes, moliuntur eis insidias. Hi cum deciderūt, acerbē ferunt, & atroci animi excandescētia suffocātur.

GILLII ACCESSIO.

De Bisonte tauro,

CAP. XLIIII.

Bison cerui speciem similitudinēq; gerit: cuius à media fronte inter aures unum cornu in excelsitate magis dirigitur, quàm ea quę nobis nota sunt, cornua. Ab eius summo sicut palmæ, sic rami late diffunduntur. Eadem natura fœmina, qua mas, prædita est: eadem etiam forma, eademq; magnitudine cornuum. Tauros bisontes nuncupatos, ex omnibus animalibus maxime ad capiendum Pausanias tradit difficiles esse, neque retibus ullis retineri posse. Iam quemadmodum capiantur, adscribam. Locum decliuem ac deuexum sepimentis primum uenatores circumclaudunt, deinde totam decliuitatē, & id quod ad radices in planiciem explicatur pellibus recentibus detractis consternūt, ac si recentibus carent, sicca coria ut lubrica efficiantur, oleo madefaciunt: post uero qui maxime ad sedendum in equis periti sunt, eiusmodi tauros in loci illius angustias undique compellunt: si autem ad primas pelles delabuntur, atque per accliuitatem usq; eò præcipites aguntur, quoad in planiciem delati fuerint: quo abiecti primò non curantur: Deinde quarto aut quinto post

p 2 die,

die, cum iam fames & labor eorum præcipuū animi robur fregerit, homines qui ad mânu faciēdas beluas præstant, ijs adhuc humi stratis, pineos nucleos edendos obijciūt, ac denicq̃ uinculis constrictos abducūt.

GILLII ACCESSIO.

Defero Tauro.

CAP.

XLV.

ATq̃, sicut Opianus ait, omnium animalium maxime ferus taurus carnibus uescitur, & domesticis tauris maior est, ac cum equo in uelocitatis comparatione coniungitur. Oris rictus ad aures usque pertinet: tum rubro colore nitescit, & oculorū candore noctu fulget, similiterq̃ ut aures, cornua aliās mobilia habet. In pugna uero cōstanter firmat, pili cōtra naturam aliarum bestiarū ad caput uersus spectant, inuictō robore cū alijs animalibus belligeratur, quæ postquā deuicit, exedit & conficit, egregieq̃ pastorū uires & canum multitudinē contemnit: eius pellis ab ictibus esse dicitur inuicta: Non ui comprehenditur, ac si in foueam incidit, aliāue dolosa machinatione capitur, pristinæ libertatis retinētissimus, sibi mortem consciscit. Trogloditæ, apud quos huiuscemodi belua nascitur, præstantissimā iudicant, cui insit leonis uis, equi celeritas, tauri robur, & quod magnam admirationem habet, ferro non concedit.

De Vacca.

CAP.

XLVI.

APud Aegyptios & Phœnices, sicut Porphyrius scribit, humanis carnibus potius usi fuissent, quàm uaccā comedissent: & quāuis tauris haudquāq̃ abstinere

abstinerent, tamen uaccarum usus non modo mensarum consuetudini, uerum etiam sacificationi interdictus fuit.

Cur uaccas ueneri consecrant Aegyptij.

CAP. XLVII.

IN Aegypti uico Schussa nuncupato, non magno quidem, sed certe eleganti, qui in Hermopolitæ præfecturam censetur, Venerem religiose & sanctissime colunt, quam Vraniam appellant: Atque uaccam etiam ideo uenerantur, quia affinitatem & conuenientiam cum dea ipsa habere existimetur. Etenim huiuscemodi bestia tãtopere ad uenerem incitata est, ut cum maris mugitum audit, ad coitum uehementissime exardescat. Atque adeo sicut harum rerum experientes confirmant, taurum à triginta stadijs ipso mugitu amatoriam significationem, quasi tesseram ueneris dantem, exaudiat. Itemq; Isim bubulis cornibus Aegyptij & fingunt, & pingunt.

De bobus Susorum.

CAP. XLVIII.

SVsias boues numerandi scientiam tenere Ctesias scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cadus ad irrigandos hortos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quòd sit eis certus & constitutus, siue etiam quia diu multumq; in eo se exercuerint, promptissime obeunt: Nullam enim earum ad opus remolefcere uideres, neque ad alterum supra quàm diximus cadum exhauriendum, nec uerberibus, nec blanditijs inducere posses.

p 3 De

SI buprestidem bestiam bubulum pecus deuorauerit, tantopere inflammationibus torquetur, ut & rumpatur, & non ita multò post efflet halitum extremum. Eiusmodi bestia uim cantharidis habet, cuius similitudinem gerit.

FINIS LIBRI IIII.

LIBER QVINTVS

DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

GILLII ACCESSIO.

De quinque generibus luporum.

CAP. I.

VIRI ad uim naturamq; animalium pe-
riti, quinq; luporū genera animadu-
terunt. Primus, quem uocant sagitta-
rium, rufo colore est, & permagno ca-
pite, tum uelocibus pedibus, tum eius
plurimis maculis albis uenter distinguitur: Horribi-
lem ululatum edit, incitatissimo impetu fertur, assi-
dua concussione caput mouet, igneis oculis intuetur.
Alter autem trunco corporis longo ex omnibus ma-
ximus & uelocissimus habetur. Hunc homines circū
& raptorem appellare solent: magno impetu ad præ-
dam incitatur, eius cauda & latera argenteo colore or-
nantur: mōtes incolit, quibus alta niue tectis proxime
ad urbes fame stimulat, tandiu cautē pedetentimq;
accessum facit, dum latenter præda ponitur. Est qui
Taurum montem incolat & Cilices uicos, & montis
Amani uertices: Inter feras eximia formæ pulchritu-
dine aureo comæ fulgore enitescit, non lupus, sed lu-
pi similimus, eoq; dentium robore præditus, ut sæpe
durum saxum & ferrum perforet. Syrium canem co-
gnoscit & quod exorientem extimescit, statim ideo

p 4 tandiu

tandiu in subterraneam latebram abstruditur, quoad pernicioſa canicula deſiſtat ardere. Sunt præterea alia duo genera cædis auida breui collo, latis humeris, hirsutis cruribus, roſtro & pedibus minoribus, paruis oculis: ex ijs eum qui dorſo & uentre exalbescit, & ſummis talis niger eſt, nonnulli miluum uocant. Alter niger, minor quidem eo quem modo dixi, ſed certe robore non inferior: Lepores uenatur, omnibus pilis inhorreſcit, Sepe etiam lupi cum pardalibus cõplexu uenero inſplicantur: Vnde naſcuntur thoës: ac pellis quidem uarietate matris, aſpectu autem patris ſpeciem ſimilitudinẽq; gerunt. Iam porrò tympanum quod lupina pelle conſtat, ſi inter alia tympana, ſicut Oppianus ait, ouillis pellibus inſtructa pulſetur, ipſum ſolum grauiter reſonat, alia obmutescunt, nimirum oues etiam mortuæ lupos mortuos perhorreſcunt.

De Lupis.

CAP. II.

Lupi collum in eas breuitatis anguſtias compulſum atque uehementer compreſſum eſt, ut contorqueri retroq; uerſari nõ queat: & ſi retro uelit aſpicere, totum corporis truncum retorqueat, neceſſe eſt. Acerrimis atq; acutiſſimis præditus eſt oculis. Enim uero intempeſta nocte, uel luna ipſa ſilente, lucis uſura perfruitur: Et tametſi omnibus tenebræ offunduntur, non huic tamen lux eripitur: Hinc lycophos id temporis appellatur, cum lucem is ſolus naturæ munere oculis perceptam habet. Et uero Homerus mihi uocare

*Com iſtius par
di lupi
Hæc*

*De uoce uehem
lupi*

uocare uidetur id tempus, cum iam tunc cernens lupus se in uiam dat *αμολύσιον νόστα*. iam porrò lycobanta iccirco annum nominari existimant, quòd erga lupum sol amorem habeat: tum eo Apollinē delectari aiunt, quia hic ex Latona in lupæ speciem similitudinemq; cōuersa, editus in lucem, & susceptus fuisse feratur: Cuius sanè rei Homerus meminit, cum Apollinem nominat lycegenem: Eamq; ob rem lupi simulacrum in Delphico templo, ad designandum partum Latonæ, ex ære excitatum esse arbitror. Alij non id propterea ibidem positum esse dicunt, sed donaria ex templo cum expilata direptaq; fuissent, eademq; à sacrilegis defossa, lupus indicauit, cum intra templum ingressus, prophetarum quempiam (sacram illius uestem mordicus compræhendens) traxit ad locum usq; in quem donaria occultata fuissent: Deinde anterioribus pedibus eum ipsum locum effodit.

De Luporum saturitate.

CAP. III.

EXaturatus lupus longum temporis interuallum in ediam fert, atque ei quidem uenter late projicitur, lingua tumescit, os obstruitur, & simul ut famem multo cibo depulit, similiter occurrentibus atque agnus mansuetus existit. Neque uero unquam tum, nec homini, nec bestijs ullis, ne si quidem per mediū agmen ingreditur, insidias molitur. Postea uero ei paulatim lingua extenuatur, ac in antiquam figuram redit, iterumq; lupus existit.

q

De im

De immanitate luporum. CAP. IIII.

LVpī natura immanes & crudeles ideo existimantur di sunt, quòd inter se uorant ad hunc modum. Mutuas sibi molientes insidias, eos enim ferunt primò in orbem circumagi, deinde excurrere, cum ex uertigine currendi & caligine eorum aliquis lapsus sit, in eum humi stratum cæteri omnes facto impetu ipsum laniant. Hoc quidem facere solent, cum uenationis facultate deficiuntur: Ita enim præ fame omnia nugas putant, quemadmodum scelerati homines nihil non præ pecunia præclare contemnunt.

De pugna Lupi contra Taurum. CAP. V.

CONTRA Taurum lupus ire, & simul eum à fronte ideo adoriri non audet, quòd & cornua extimescat, & eorum robur mucronatum declinare studeat. Quamobrem primum uelut recta uia contra eum pugnaturus esset, præ se gerit minas, & illius oculis sese crebro inculcat: deinde se retorquēs in dorsum insilit, & uerò acerrime ad eius perniciē incumbit, atq; cum naturæ astutia suam infirmitatem compensans, ipsum expugnat.

Quemadmodum delapsos boues in lacum Lupi capiunt. CAP. VI.

SI boui qui in profundam inciderit paludem, lupi interuenerint, extrinsecus terrorem ei iaciunt, eundemq; periculi denunciatione agitant, non extra paludem eum permittētes egredi, Quem diu multumq; poss

postquam in paludis angustias compulsus, & in luto uolutatus suffocari coegerunt, maxime omnium illorum strenuus in aquam insiliens, & mordicus bubulam caudam tenens, extra paludem in terram ipsum trahere aggreditur: Simul & huius alter caudam apprehendens, ipsum trahit, & secundum tertius, & hunc ipsum quartus: hoc idem usque ad postremum qui extra aquam consistit, faciunt. Atque ad hunc modum extracto in aridum boue, lupi explentur & satiantur. Iam uero bouis errantem uiculum per insidias inuadunt, & arreptis naribus trahunt. Is contra sese retrahit: & permulta interim pugna editur dum illi hunc uic expugnare, hic resistere conatur. Cum autem hunc tam pugnaciter contra se respugnare perspiciunt, eum obnitentem remittunt. Is ex uic retrahendi se, & contra eos tergiuersandi, retro uersus in dorsum suum recidit. Lupi facto impetu, eius uentrem lacerant, & distractum exedunt, & conficiunt.

De Lupo.

CAP.

VII.

ANimalium uim & naturam ne dii quidem à sua cognitione scientiaque aspernantur. Siquidem Euristenem & Proclum audio cum in matrimonium foeminas ducere constitutum haberent, profectos ad Delphicum oraculum, deum consuluisse, quò cum Græcorum Barbarorumue affinitate deuincti pulchre & prudenter nuptijs allegati uiderentur, ijs
 q 2 deum

deum respondisse, quâ uenissent, in Lacedæmoniam reuerterentur. Vbicunq; porrò terrarum summe ferarum animal ferens mitissimum eis occurreret, inde ducendas uxores esse, sic enim feliciter ipsis & prospere processurum esse. Cui oraculo obtemperantes, cum in Cleoneorum regionem uenissent, ipsis occurrit lupo, agnum quem alicunde diripuerat portans: Ex eo illi coniecerunt Apollinem de ijs animalibus oraculo significationem dedisse: proinde ipsos Thefandri Cleonymi probi uiri filias uxores duxisse. Ergo si probe Dñj tenent quodnam animal sit mansuetissimum, quodq; immanitate efferatissimū, non est nobis horum scientia negligenda. Pythocharis tibicen, cum ad tibiam magna contentione incitatos numeros caneret, luporum impetum representasse fertur.

De lupis Mæotidis,

CAP. VIII.

SECUNDUM Mæotidis paludis Conopium nuncupatum, lupi quos non à domesticis canibus differre dicas, cū piscatoribus studiose uersantur: Quòd si maritimæ prædæ partem fuerint assecuti, cum his uiris rem maritimam tractantibus, & pacem habent, & tanquam scedere deuinciuntur: sin nihil consequuntur, eorum retia lacerant, & distrahunt, & pro eo quòd nihil dederunt, damnum retribuunt.

De Lu

De lupis flumen traſcipientibus. CAP. IX.

LVpi fluuios transmittentes, ne ui fluctuum atque
 Impreſſione funditus euertantur, ſtabilitatem ac
 firmitudinem ſibi è natura ſua conſtituentes, ex unda
 rum tempeſtatibus ſe ſeruant, & flumina quæ tranſi
 ri non poſſunt, ad traſcendum facilia, hac machina
 tione efficiunt: Caudas nimirum inter ſe mordicus *MB*
 tenentes, reſiſtunt ad perferendos fluctus, nulloq; ne
 gotio tutiſſime tranſant.

Quemadmodum lupus conuellitur à lycocōto
 no herba, CAP. X.

PRoxime Nilum herba naſcitur, quæ non ſine cau
 ſa lycocōtonos appellatur, quòd eam lupus cal
 cans, conuulſionibus moritur. Propterea Aegyptij
 in terras ſuas cuiusmodi herbam importari prohibent,
 quòd hoc animal uenerentur.

GILLII ACCESSIO, CAP. XI,
 De Virſis.

VRſorum genus aſtutum, cædis auidum, turpe,
 pernicioſum, dentibus exertis armatum, os lon
 gum habet, eorum pedes hominum ſpeciem ſimilitu
 dinemq; gerunt, horribilis item ipſorum atque in
 feſtus rugitus, ſimul & perfidum & fraudulentum
 cor, ueneris libidine flagrat, & fœminæ noctes diesq;
 ad coitum inflammatiſſimæ maritos appetunt. Et
 tamen ſi feræ beſtiæ, præter lyncem, & leporem, uen
 tem ferentes à coitu abhorrent, eæ tamen nō modo

q 3 nulla

nulla grauiditate intermittunt coire, uerum etiam impotentis libidinis effrenatione acerrime dolent, quando marium facultas deest, ac priusquam certum pariendi tempus uenerit, uentrem elidunt, partumque uiolant, dum ad coitum exardescunt, assidue subigi gaudent, uno eodemque tempore & alendae proli, & explendae libidini dant operam. Nam à partu recentes statim coitus appetitione ardent.

Quemadmodum fingant suos catulos ursae.

CAP.

XII.

VRsarum pariendi ratio permira uidetur, nam nemo à partu uidens tam informem tamque rudem foetum ursam edidisse uitalem, partum iudicaret: simul enim ac in lucem hæc edidit, statim carnem illam nulla uitalis figuræ uestigia, nullamque animalis effigiem retinentem, amore complectitur, catulum agnoscit suum, ac eum in sinu gremioque fouet, & lingua fingit sua, & paulatim in confirmationem quandam sic effingit, ut aspicienti iam catulus ursae hic esse uideatur.

Quando ursæ parit.

CAP.

XIII.

Quemadmodum ursæ primo carnem informem pariat, deinde lingua conformet antè dixi: iam quod nondum narraui, dicam: Hyberno tempore parit, cum peperit, latibulis se tegit, nam frigoris uim reformidat, & ueris aduentum manet, nec ante tres menses catulos in lucem profert. Cum autem se habitu corporis opimo sentit, hoc enim ipsum morbi loco ducit, latibulum, quod Græci *φωλιον* appellant, expetit

expetit (Vnde affectus quo latēdi tenetur φωλιε Gres
cē nominatur) in antrum non recto motu sui corpo-
ris, sed supino ingreditur, & dorsi sui tractu repit,
uenatoribus ut uestigia sua obliteret: Ibiq; postquam
est ingressa, se quieti dans, habitum corporis exte-
nuat per quadraginta dies, è quibus quidem qua-
tuordecim immobilis manet, reliquis alijs mouetur:
tantum solo lingendo dextero pede se sustentat, eiq;
intestinum eatenus adducitur, ut propemodum cohe-
reat. Quod quidem ipsum ea sentiens, Aron herbam
agrestem edit, cuius natura uentosa intestinum didu-
cit, & dilatat, eidemq; facultatem receptandi cibi af-
fert. Cum autem cibus sese rursus refecerit, formi-
cas exedens, facile exinanitur, neque quemadmo-
dum hominibus ad deiectiones illi uel medici uel li-
bri opus sunt.

De Vrsis. CAP. XIII.

VRsa si insequētib; urgetur, eatenus suos quoad
potest catulos propellit: Cum autem se iam in-
telligit lassitudine deficere, & ut comprehendatur ui-
cinam esse, tum alterum dorso, alterum ore gestans, in
arborem ascendit, eorum alter unguibus ad dorsum
Vrsæ adhærescit, alter dentibus eiusdē retinetur. Vbi
uero ex fame laborans taurum inuadit, non aperto
marte pugnam committit, sed obliquo impetu paleas
ria appetens, prosternit. Hic quidem oppressus mu-
git, & denique succumbit; illa autem deuorando
expletur.

URſæ poſteaquàm uenatores, qui non humi modo ſe ſternunt, ſed & os ad terram abijciunt, & ſpiritum continent, odorati fuerint, tanquam mortuos relinquunt, eiufmodi enim animalium genus exiſtimatur mortuos odiſſe: mures etiam oderunt eos, qui in ſuis ſedibus & cauernis moriuntur: itemq; hirundines, & apes ſuas gregales extinctas eijciunt. Formicis etiam natura tributum eſt, ut ſui generis deſunctas ex cauernis efferant, ut mundius habitent.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum urſi etiam puellas amant.

CAP. XVI.

DE Philippo Coſſeo Conſtantiensium ſacris præſecto, ingenuarum artium perſtudioſo, qui hoc ipſum ſe ex bono authore cognitum habere, mihi ualde affirmauit, urſum accepi ex montibus Allobrogum puellam in ſpeluncam rapuiſſe, eandemq; uenereo complexu & oſculatione proſecutum fuiſſe, atque ex pomis agreſtibus, quæ permulta quotidie in ſpeluncam inferret maturiora, ſtudioſe delegiſſe, eidemq; edenda amatoriè dediſſe, ac nimirum cum ad cibi inquisitionem proficiſceretur, ingenti ſaxo ſpeluncam, ne puella exire poſſet, occluſiſſe. Cum autem poſt longam inquisitionem parentes urſinum latibulum præterirent, ſuam per adoleſcentem animaduertiſſe, ſaxoq; agre depulſo, eam recepiſſe.

Gillij

GILLII ACCESSIO.

Vrsi dentibus retia non lacerant. CAP. XVII.

VRsus idcirco dentibus retia non lacerat, quòd ijs bene penitus reconditis, ea ipsa propter labororū crassitudinem assequi non possit. Et ualet magis manibus quibus retia facile dirumpit: nam non modo anterioribus pedibus ad ingressum utitur, sed etiam cum quippiam accipit, aut se tuetur, ijs tanquā manibus utitur: ideoq; suauioris cibi eæ habentur, quòd plurimo motu exerceantur.

Quemadmodum asinum & orygem Aegyptij oderunt. CAP. XVIII.

BVsiritæ Abydus Lycopolis idcirco tubæ sonitū ab auditione sua detestantur, atque execrantur, quòd ab asino rudente eius clangor dissimilitudinē non habet, & simul eis qui Serapidis religionem obseruant, odio est asinus, atq; acerbitati. Cuius rei non ignarus Ochus Perses, Apim quidem interfecit, asinum autem & consecrauit, & sanctissima religione coli iussit Aegyptios ut molestia afficeret. Sed is sanè tanti sceleris sacro boui persoluit pœnas, nec iniustas, neq; minus graueis, quàm Cambyles dedisset, qui primus bello sacrilego religionibus indicto eiusmodi impietatem commiserat. Et uero etiam quos modo commemorauī Serapidis colentes, ex eo Orygem male oderunt, quòd ad solis exortum conuersus, sicut Aegyptij ferunt, aluum dericiat. Et Pythagoras
r rei de

rei de animalibus solum asinum afferunt ad harmoniam non factum esse, proinde absurdam bestiam, nullo sensu ad lyræ sonum affici. Geminos asinam ex sese peperisse non facile quenquam meminisse ferunt.

De asinis Mauritaniae.

CAP. XIX.

MAurusij asini primum ut se in uiam dederunt, incredibiliter incitata celeritate iter conficiunt, ut euolare, non excurrere uideantur: Deinde eos cito fessos de uia, & pedes & spiritus deficiunt, ac pedum tarditate ad currendum constricti insistent, & acerrimas profundunt lachrymas, non tantopere, meo iudicio, ob futuram mortem, quàm ob pedum infirmitatem, quare ut captiui ad equos alligati trahuntur.

De propria uim & natura quorundam animalium, & de Asino.

CAP. XX.

Hanc etiam uim & naturam quorundam animalium non alienum est explanare: Ouis & asinus ineptissimis sunt moribus, & degeneribus animis. Hinnuli, cerui, capræ syluestres, lepores timidi existimantur. Tum ex uolucris passeris, ex aquatilibus mugiles: libidinosus est perdix, clàm enim & silentio scæminas dicitur inire. Muscæ & canes importuni.

De asini cornibus Stygis aquam continentibus.

CAP. XXI.

In Scy

IN Scythia asini cornibus præditi nascuntur, quorum cornua Arcadiæ fluminis Stygis aquam continent, quæ transmittit uasa omnia, etiam si sint ex ferro. Hæc cornua à Sopatro apportata fuisse aiunt Alexandro Macedoni, & illum admiratum misisse Delphos, ut dedicarentur Pythiæ.

De Indicis asinis.

CAP. XXXI.

Syluestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi, eosque reliquo corpore albos, capite uero purpureo, oculisque nigris esse, cornuque in fronte gerere, cuius superius puniceum, inferius autem album, medium uero nigrum sit: atque non omnes quidem Indos, sed potentiores cum tantumquam armillis quibusdam brachia sic cornua auro certis spatijs ornarunt ex his ipsis bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque cum ipsum conuulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neque uenenis uulnibus ferunt. Quinetiam si quid prius pestilens biberit, tum id euomere, tumque ad sanitatem redire. Cum autem cæteri asini, quibuscunque in terris sint, tam domestici, quam syluestres, tum solipeda animalia, non talos habeant, asinos Indicos cornigeros Ctesias inquit, talis primum, iisque nigris, præditos esse. Deinde si quis eos confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse: neque modo corporis uelocitate longe multumque cæteros asinos superare,

r 2 perare,

perare, sed & uelocitate eadem multo equis & elephantis præstare. Cum autem in uiam se dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem ut sequi operosum sit. Eorum uero cursum transcurrere nulli concedatur. Postea autem quam foeminae pepererunt, patres circum pullos à partu recentes summa custodia uersantur, eorumque commorationes locis Indiae desertissimis sunt. Cum à uenatoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent uenire, eosque ferire. Tanto sanè hi robore existunt, nihil eis ut obsistere queat, quin statim & concidat, & perdat, equorumque incursum latera diserpunt, ac lacerant, & uiscera dirumpunt: ex quo fit, ut ad eos equi appropinquare ualde metuant, appropinquatio enim capitalem utrisque multam miserabiliter infert. Ex eo nanque conflictu non equi modò, sed & asini percunt: pergrauiter calcibus pugnant, eorum morsus eatenus acerbiores existunt, ut quicquid comprehenderit, funditus diripiant: ex his uero qui sunt confirmata ætate incompræhensibiles sunt. Carnes eorum quod amarissimæ sint, haudquaquam esculentæ.

GILLII ACCESSIO.

De Onagro.

CAP.

XXIII.

Onagro

ONagrorum genus uelox ut procella fertur, robustis unguibus armatur, immanem gerit animum, eorum corpus satis amplum enitescit, tum argenteo colore, tum longis auribus spectatur, nigra uitta in utroque extremo niuea corona ornata per medium dorsum decurrit, pastu aluntur herbarum, quas abunde fundit terra, fortibus feris opina præda sæpe fiunt, magna uxorū multitudinē gaudent, quoquò maritus ducit, fœminæ sequuntur, siue is ad pastiones, siue ad fontes proficiscitur, atque ad uesperam unà cum ipso ad domesticam sedem redeunt: ac nimirum ex obtrectatione, & riualitate tantopere laborat, ut sui pulli de matre sint ei suspecti. Itaque fœminæ parienti proximus assidens, partum expectat, ac si fœmina editur, amat partum, & lingens ipsum lingua conformat: Sin autem editum marem uidet, tum sanè animo incitatur, & ex ægritudine laborare incipit, quòd alter mas natus sit, qui matre aliquando potiri possit, quamobrem furenti animo & prompto pullorum testiculos aggreditur abscindere: Mater etsi pariendi doloribus debilitata, suo tamen infelici filio contra patrem auxiliari molitur, & quemadmodum in uastatione urbis, cum hostes filio interfecero matrem trahunt, quæ gnatum adhuc cæde palpitantem plangit, & magno gemitu plorat, genas lacerosans, & mamillas filij sanguine madentes uexat: Sic onagra uidens filium uicinum ad moriendum, miserabiliter lamentatur, & lugenti persimilis est. Dices
r ; miseram

miseram suum partū circueuntem suavi & supplicis locutione dicere: Marite, cur tuus aspectus tam truculentus? Cur oculi tui, qui ante lucidi essent, sanguinei apparent? An ne Medusæ faciem uides, quæ homines in saxa conuertit? an ne lænam plangentem arreptos capulos? O me miseram quæ partum edidi infelicem ob scelus paternum: O filium hoc miserorem, quod non unguibus leonum, sed plusquam hostilibus patris dentibus ob riualem inuidiam castraris: O quàm ualde acerbum est obtrectationis uirus. Naturæ enim (à qua prima commendatio proficiscitur, ut filios diligamus) uim longe superat, non enim eorum quæ procreauerit mouetur: non socios, non parentes, non fratres agnoscit.

De Onocentauro,

CAP. XXIIII:

ONocentaurum quisquis uidit, non incredibile ducet, quod fama peruagatum est, Centauros fuisse, neque fictores atque pictores in eorum descriptione errasse. Verum siue reuera fuerint, siue omnicera flexibilior, & ad fingendum habilior, fama illos finxerit, prætereo. De onocentauro quidem mihi nunc est animus explicare, quæ auditione, & fama accipi. Eum ipsum homini ore, & promissa barba similem esse, simul & collum, & pectus humanam speciem, similitudinemque gerere: mammas distantes ex pectore pendere: humeros, brachia humanam figuram habere: dorsum, uentrem, posteriores pedes, asino per similes esse: & quemadmodum asinum, sic cinereo

cinereo colore esse: inum uentrem leuiter exalbescere: duplicem usum ei manus præstare, nam celeritate ubi sit opus, eæ manus præcurrunt ante posteriores pedes: Ex quo fit, ut non cæterorum quadrupedum cursu superetur: ac ubi rursus habet necesse uel cibum capere, uel aliud quiddam tollere, qui antea pedes essent, manus efficiuntur: tumq; non graditur, sed in sessione quiescit: Animal est graui animi acerbitate, nam si capiatur, non ferens seruitutem, libertatis desiderio ab omni cibo abhorret, & fame sibi mortem consciscit. Hæc de onocentauro Pythagoram narrare testatur Crates ex Mysio pergamo profectus.

De mulo Atheniensi.

CAP. XXV.

Atheniensis mulus iam uetulus, quanuis immunitate uecturarum donatus esset, non laborum tamen, qui per affectam ætatem obiri queunt, studio exsolutus esse uoluit. Nam cum Vestalium templum Athenienses ædificarent, is nulla re onustus, nullius imperio, sed sua sponte adolescentibus mulis, tanquam ad iter faciendum dux anteibat: & quemadmodum quispiam senex artifex, per exactam ætatem quidem iam opere dimissus, ueruntamen experientia, & senili doctrina iuuenes ad laborem exacuens: Sic is ultrò citroq; commeans, ad opus iumenta incipabat. Quod quidem ipsum ut Atheniensis populus intellexit, per præconem declarari iussit, ut ne à frumentis prohiberetur, sed & expleri, & satiari permitteretur:

¶ 4 teretur:

teretur : & in prytaneo uictus huic, sicut athletæ iam ætate confecto, præberetur à populo.

De muli astutiâ.

CAP. XXVI.

Malitiose factum muli Thales Milefius manifestò deprehensum, ingeniose admodum ultus est: Cum enim ille sale onustus fluuium aliquando transmitteret, usu forte euenit, ut & caderet, & sarcina euerteretur, sal autem aqua perfusus liquefieret: Is ex eo quòd iam ab onere solutus, & liber factus esset, magnam lætitiâ, uoluptatemq; cepit, & simul ut quantum inter laborem & otium interesset cognouisset, in reliquum tempus fortunam sibi iam magis stram statuens, quam primo labem & casum inuitus fecisset, deinde summa cum uoluptate prudens & sciens admittebat. Hoc quidem ipsum Thales ubi intellexisset, sapientiâ ulciscendam illius malitiâ arbitratus, pro sale eum spongijs & lana onerari præcepit: Mulus instructarum sibi insidiarum ignarus, ex ueteri consuetudine cecidit. Cum autem aqua completum onus esse grauius sensisset, atque astutiâ in detrimentum sibi uersam percepisset, ex eo tempore sine fraude & molestia flumina transiens, ab omni lapsu tibias sustinebat, & salem ab eo incommodo integrum conseruabat.

De ruffis mulis Indiæ.

CAP. XXVII.

IN Indiâ equarum & asinorum greges sunt, & asinos equæ facillime admittunt, & rubros mulos pariunt, ad currendum præstantissimos, quos compe-
dibus

dibus captos ad Prasiōrū regem adducunt, ex ijs qui
bini comprehendunt domari possunt: Contrā uetus
li ab immanissimis, & carniuoris feris nihil differunt.

GILLII ACCESSIO.

De Tigride.

CAP.

XXVIII.

Tigride nihil ex omnibus feris ad spectandum iu-
cundius naturæ solertia finxit. Nam formæ pul-
chritudine tam ualde inter feras eximia est, quàm lon-
ge cæteris auibus pauo excellit: Leęnæ omnino simi-
lis uidetur, præter solam pellem, quam uariam mas-
culæ purpurescētes, & efflorentes exornant. Ad cur-
sum omnibus feris præstat. Vana quædam fama ex
eo uenit in sermonem hominum, huius generis nul-
lum marem esse, quòd fœminā sæpe uideas, marem
non item: hic enim relictiis pullis, primum ut uenato-
rem sensit, statim incitato cursu se in fugam conijcit.
Illa autem captiuos filios consequens, sua sponte in
casses incidit, ac si nauigaturi sunt, ad naues usq; pro-
ficiscitur, illisq; recuperatis, incredibili lætitiā abijt:
quòd si iam nauē, in qua capti pulli sunt, soluisset ui-
deat, mœrore gemituq; sese in littore conficit, sæpeq;
ex eo acerrimo dolore perit. Tigrem dicunt si tympa-
norum sono obstrepitur, insanire, atque furere, seseq;
discerpere, & lacerare. Megasthenes scriptis man-
dauit, in Prasijs tigres gigni leonibus duplo ferē ma-
iores, eo robore, ut si de mansuetis unus à quatuor
hominibus ductus, muli posteriorem pedem compre-
henderit, ad se trahat.

s

GIL

Quemadmodum amat Tigris suos familiares.

C A P. X I X.

PLutarchus scribit hæcudum, quo cum tigridi uiuendi consuetudo esset, cum deuorandum huic quisdam obiecissent, eiusmodi feram, quãuis alterius cibi nulla facultas esset, ab eo edendo non modò se sustinuisse, uerũ ut etiã ne hæcudo, sed alio cibo famẽ depelleret, caueã qua contineretur, distraxisse, & dirupisse.

De Camelis.

C A P. X X.

Herodotus scribit, Camelum in posterioribus cruribus gerere quatuor scemora, & totidẽ genua, & ueretrum inter posteriora crura caudam uersus spectare. Cum Camelos quinquaginta annos uisere percepi, tum bactrianos ad centesimum annum: tum mares ut pugnatiores sint à Bactris populis castrari, ita petulantia excissa maiori robore esse. Camelis etiam sceminis uulvas ferro exulcerari, ut partibus illis quæ ad furorem libidinis incitant adustis, ad bellum aptiores existant.

De uerecundo coitu Camelorum.

C A P. X X I.

Massagetæ, ut Herodotus inquit, suspensa ad plaustrum pharetra, cum uxoribus in aperto & propatulo loco concumbunt, & concubitum licet omnes aspiciant, præclare contemnunt. At contra nunquam Cameli coeundam ueneris palam societatem inter se ducunt, Quod quidem ipsum factine uerecundia,

recundia, an admirabili naturæ munere faciant, Desmocrito, alijsq; disputandum relinquo. Cum autem inter eos coniunctionis appetitum pastor exoriri sentit, aliquò concedit, & tanquam sponso decedit ingrediti thalamum cum sponfa.

De Camelorum pietate aduersus matrem.

CAP. XXXII.

TRagedi fabulas erroris plenas animis offundūt de Lan filio & Thelepho, qui simul recumbens, tametsi cum matre complexu uenero non iunctus fuerit, incæstum tamen stuprum cum ipsa cōfecisset, nisi eos diuino ductu draco diremisset. Animalibus enim rationis expertibus eiusmodi cōcubitus ex corporis contactu natura cognoscendos dedit, neq; ad eos coitus percipiēdos notionibus ullis egent. Etenim Camelus cum matre nunquam concumbit: Cuius rei exemplo est pastor quispiam, is cum fceminā quoad eius fieri poterat, exceptis genitalibus obtexisset, deindeq; filium matri sic opertæ admisisset: hic ex latebris coitus appetitione falsus, matrem imprudens suæ peruenit suam, quod ubi intellexisset, Camelarium scelerati coitus admissarium & mordicus premens, & ad terram abiectum genibus affligens, cum summis doloribus interfecit, atque seipsum præcipitem agens, uoluntariam mortem sibi consciuit.

GILLII ACCESSIO.

De Camelo Pardali,

CAP. XXXIII.

S 2 Exca

EX cameli & pardalis natura Camelopardalis constat, & eius tergum similiter ut pardalium maculosa pelle tegitur: præterea cum camelo communitatem habet. Collo est sanè longo, auribus paruis, longis cruribus, ijsq; non æqualibus: nam priora maiora, posteriora multo minora: ex media fronte geminum quiddam tanquam cornu existit: os ut ceruorum non durum: Tenues, & candidi dentes: splendidi oculi: cauda quemadmodum ceruorum, sic parua, & nigris summis pilis hirsuta. Decimo Aethiopicôn libro Heliodorus ait, Camelopardalim non modo ad cameli proceritatem accedere, sed & camelino capite, & colore tanquam efflorescentibus maculis, uario pãtheræ similem esse: eidemq; imas uentris partes humi sic subsidere, ut in leonibus uidemus, simul & humeros & priores pedes, & ipsum petus supra cæterorum membrorum portionem procerâ existere: tum tenui ceruice esse, collumq; olorini colli similitudinem & figuram gerere. Idemq; affert, propemodum ipsam duplo maiorem, quàm Libycã struthum uideri, & uelut pictos oculos habere, ac illius gradum à cæteris animantibus maximam dissimilitudinem habere: neq; enim gradiendi uicissitudinem crura simul efficiunt, sed dextra pariter, deinceps sinistra utraque mouet, tractationeq; tam facili motuq; est, ut eam quolibet tenui capistro, ad uerticem alligato magister ducere possit. Dion Prusensis tertio & quadragesimo Romanæ historiæ libro, Cæsarem

comme

commemoratur, hanc primo populo Romano spectandam dedisse: Tum etiam dicit, ex cæteris quidem partibus Camelum uideri, sed certe crura disparia habere, nam posteriora prioribus breuiora sunt, ut à clunibus quasi conscensionis gradus eius excelsitas leuiter attollatur, corpusq; reliquum excelsum prioribus cruribus sustineatur: Colore similiter maculoso ut panthera distinguitur.

De rhinocerote, & quemadmodum pugnant
contra elephantum.

CAP. XXIIII.

Rhinocerotis figuram nimis ualde frigidum esset describere, quum permulti ex Græcis & Romanis, qui illum uiderunt, eius formam planè sciant: at enim uim & illius naturam actionum non alienum est exponere: Quòd in summa nare cornu gerit, cuius mucro acutus existit, ex eo nomen traxit, neque ipsum illud de robore concedit ferro: quod quidem ipsum, cum est contra Elephantum pugnaturus, saxis exacuit, & limat: cætera non ei paria cum Elephanto, nam hic & procerissimus est, & fortissimus. Cornu igitur cuspidato Elephanti crura subiens, aluum discerpit, & lacerat: isq; effuso sanguine decumbit. Pugna eorum est de passionibus, pro ijsq; tuendis multi mori dicuntur: ac si aluum non præoccuparit rhinoceros, sed in aliam Elephanti partem aberrarit, Elephantinis dentibus distrahitur: ac tamen si eius pellis ea existat firmitate, ut ægre iaculo penetrari queat, tamen tam uolentus est Elephantum impetus,

S 3 ut eam

ut eam trañciat.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXV.

Rhinoceros non multo Oryge maior est, ex eius summo naso paruum cornu acutum nimirum adeo infestus gladius eminent, eo ferrum ut perforet, & impetu facto saxum discindat: eius frons leuiter rufa est, & dorsum maculis purpureis distinguitur. Huius generis sceminae nunquam apparent, quod ipsum Oppiano poeticae commentationis de eorum partu causam dedit.

GILLII ACCESSIO.
De Hyena. CAP. XXVI.

Medium Hyenae dorsum incuruescit, ac eius corpus fuscis uittis utrinque distinguitur, & permulto pilo circumuestitur, dorsum, & cauda stricta & longa: eius item pellis canum dentibus infestissima est, ac si eius pelle sis calceatus, tantopere canibus formidolosus ac horribilis existes, ut non te quicquam ij latrare audeant.

De Hyena. CAP. XXVII.

HYena dextra in manu uim sopiendi habet, & suo tactu somnum conciliandi, saepe numero in stabula ingressa cum dormientem aliquem deprehenderit, & pedetentim ad illum progressa fuerit, soporiferam, ut ita dicam, manum eius naribus admouet, sicque eas opprimit, hic ut sine sensu esse uideatur, ac tantum terrae suffodit, quantum sit ad eum ipsum obruendum satis: guttur uero & supinum & nudum relinquit,

relinquit, in quod incumbens, somno oppressum suffocat, posteaq; in latibulum abstrahit. Iam cum lunæ orbis plenus est, retro posito lunæ fulgore suam canibus umbram iniicit, quos statim mutos reddit, & tanquam ueneficio quodam eorum sensus perstringit: Deinde & elingues abducit, & optatis fruit. Itemq; ad stabula noctu profecta, humanum uomitum allimulat, eam ut canes exaudierunt, sic ad illam ipsam, tanquam ad hominem adeunt, ea uero comprehensos uorat.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXVIII.

HYENA homini canisue dormienti suum corpus ad mouet, ac si se ipsam maiorem dormiente sentit, naturaliter sua magnitudine sensibus eum priuat, ac ipsius manus non resistentis exedit, & conficit: sin se breuiorem animaduertit, statim properat fugere. Quod si in te incurrerit, caue iam à dextera ipsam excipias, quoniam sic obtorpesceres, ut nullo modo te posses tueri: sin autem ex sinistra in eam inuaseras, ipsam occides. Eius linguam si quis manu teneat, contra canum impetum maximam cautionem habebit. Si huius & pardalis pelles admiscerentur, pardalina pilos amittit, Hyena non item.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXIX.

De Crocutis.

BELUARUM, quas Ethiopes crocutas appellant, natura ex Cane & Lupo ut temperata sit. Certe his ambobus robore dentium superiores existimantur,

S 4 quum

quum enim omnia ossa conquassat, & corrumpit, tum exedit & conficit. Porphyrius in eo opere quod inscripsit de abstinentia ab usu carniū, Hyenam dicit ab Indis appellari Crocutam.

De Crocuta calliditate. CAP. XXX,

CAllida item Crocuta, primum enim sese in densas sylvas occultans, materiarios fabros nominatim inter se appellantes auscultat, illorumque cuiuspiam nomen addiscit: Deinde summa humani sermonis assimulatione comparans insidias, quod audiuit nomen humana uoce appellat, ad eam accedit appellatus, retro uero illa cedens rursus appellat, idem iterum sapientiusque ad humanam uocem accedit, ubi autem eum a socijs seduxit, & iam ab auxiliatoribus nudum constituit, correptum interimit, ex eoque quem uoce pellexit, sibi instruit & conficit cibum.

FINIS LIBRI V.

LIBER SEXTVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.Quemadmodum Suillum pecus uoracissimum:
Item de ciconia, uulpanfere, & upupa. CAP. I.

VILLVM pecus tantopere explendo abdomini deditum est, ut ne proprijs quidē suis foetibus parcat, neq; helluationem suam ab humano corpore abstineat. Quæ causa est, cur huiusmodi animal ut impurum, detestabile, & uoracissimum apud Aegyptios in summo odio habeat. Contra autem mitiores bestiae naturæ & misericordis & piæ participes præcipuo quodam honore à prudentibus uiris solitæ sunt affici. Ciconiæ enim apud Aegyptios eò uenerationem habent, quòd senectute affectos parentes alunt, idemq; ipsi idcirco uulpanferibus & upupis honorem habent, quia illi quidem sunt pullorum suorum amantes, hæ autem aduersus parentes existimantur piæ. Manethonem porro Aegyptium summa sapientia uirum accepi dicere, eum qui suillo lacte uescatur, uutiliginibus & lepra oppletum iri, quos quidem morbos Asiani omnes pessime oderunt. Aegyptij uero, quibus persuasissimum est, suos soli & lunæ inimicissimos esse, semel tantum cum festos dies agitant, eos lunæ singulis annis, aliàs uero
t nunquã

nunquam, nec huic ipsi, nec cuiquam alij deorum sacrificant: idēq; propterea faciunt, quia execrandos & detestabiles ducunt. Tum Athenienses in mysterijs iure optimo sues immolant, propter perniciem quam segetibus moliuntur. Nam ex spicis sæpe alias exina niunt, alias quæ nondum ad maturitatē peruenerunt uastant, alias effodiunt. Eudoxus ideo inquit, Aegyptios ab immolandis suis se sustinere, quòd posteaquam sementem fecerunt, eorum greges ad protegendam & conculcandam frumentorū sationem atq; depellendam in altiore terram & humidiorē inducere soleant, ut hac quasi occasione terra obducta ne ab auibus semina exhauriantur.

GYLLII ACCESSIO. CAP. II.

Sus, inquit Cicero, quid habet præter escam: cui quidem ne putresceret, animam ipsam pro sale datam dicit esse Chrisippus: qua pecude, quòd erat ad uescendum hominibus apta, nihil genuit natura fecundius.

Quemadmodum Suillum pecus alioris suarū uocem intelligit. CAP. III.

Porculatoris uocem suillum pecus sic agnoscit, ut etiam si ab eo procul seductum fuerit, appellansem intelligat, cui quidam rei testimonio est id quod proxime sequitur. Cum maris prædones ad Tyrrenam terram pyraticam nauem appulissent, ex hara permultos

permultos suos furto abactos imposuerunt in nauim, quam soluentes ad nauigandum incubuerunt. Subulci præsentibus pyratis silentiū tenebant, suosq; eatenus abduci quiescebant, quoad ex portu latrones se eripuissent, & à terra soluissent. Tum uoce suis audiri solita suarij quàm maxime poterant exclamantes, eos retro uersus ad se reuocabant. Porci primum ut sublatum clamorem pastorum exaudierūt, statim se in alterū nauis latus compellentes, eam euerterunt: malefici pyratae naufragio quàm mox funditus perierunt, suos ad suos enatarunt.

De Sue & Salamandra, CAP. IIII.

Suem suauiores carnes habere iandudum creditum est, ac si quando salamādrā comederit, ipse extra periculum est: eos autem qui suis carnibus uescantur, interimit.

Vt falix nihil bestijs nocet, & de Suillo pe-
core. CAP. V.

Si quis tritum falicis semen bestijs dederit bibere, eis non modo quippiam non nocet, sed etiam alit: Sin homo id ipsum biberit, facultatem liberos gignendi ei adimit, & semen genitale perdit. Quare Homerus abstrusa naturæ perscrutatus, mihi, cum falices frugiperdas suis uersibus dixit, earum uim adumbratè ostendisse uidetur. Cum autem cicutam homo biberit, ei sanguis quasi conglaciat, & eatenus concretionē spissus fit, ut inde moriatur, Suillum uero pe-
t 2   cus,

cus, huius saturitate se licet compleuerit, tantū abest eius ueneno tollatur, hac ut maxime pinguescat.

Suillum pecus non nascitur in India. CAP. VI.

A Pud Indos nullum suem neq; ferum neq; cicurum nasci Ctesias Cnydius ait, & suilli generis usum Indos à se detestari, & tantopere ab eo uescēdo, quàm ab humanis carnibus, abhorrere. In Macedonia sues muti esse dicuntur.

De Sue alato. CAP. VII.

Suem alatum Clazomenis exortum fuisse auditū est, qui Clazomenios agros uastaret. Quod quidē ipsum in Clazomeniorum finibus Artemon confirmauit accidisse; unde illic locus decātatus, Sus alatus nominatur. Id quod si cuiquam fabula uideatur, & ego hoc idem non ignorem, tamen de animali dictū facile patior. Agatharides ait sues in Aethiopia cornua habere.

De suis medicina. CAP. VIII.

Sunt sues medicæ curationis non imperiti, nam cum imprudentes Hyosciamum comederint, etsi egerrime afficiuntur, tamen reptantes sese ad aquas trahunt: quo profecti, caneros legunt, & deuorāt, eorumq; cibo ad incolumitatem resituuntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Aprō. CAP. IX.

A Per longē multumq; præstat inter feras, in desertissima solitudine & recessu locorū præcipitū & deuio

& deuiorum uersari solet, ad ueneris libidinem inflā-
 matissimus est, ceruicis setis sic inhorrescit, ut cristæ
 galearum esse uideantur, spumas agit in ore, magno
 fridore dentium concrepat, efferuescentem spiritum
 anhelat, coeundi furore ardet, ac si scemina eum sic
 libidine furentem patienter manet, omnem illius bis-
 lem extinxit, & libidinem sedauit: Sin autem coitum
 refugit, is confestim doloris stimulis incitatus, aut
 ipsam ui expugnata inuit, aut mortuam in terram
 dentibus abijcit. Oppianus lib. III. de uenatione
 ait: Cum ad terram procubuit, canibus & multis has-
 tis debellatus, dentem illius inflammato anhelitu
 tantopere ignescere, ut si quis de ceruice setam detras-
 ctam ad eiusdem etiam inspirantis dentem admoue-
 rit, candens in orbem contrahitur ac aduratur, ac si
 eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita uesti-
 gia pelli ipsorum imprimantur.

Quemadmodum Aper dentes acuit. CAP. X.

APrum priusquam in aliquem inuadit, dentes
 exacuere ferunt: Cui rei testimonio est Home-
 rus, cum ait, Album acuens dentem. Atque etiam in-
 telligo Suillum pecus sese in luto uolutās, ac turbidā
 aquam bibens, cum pingue euadere, tum cibus qui ue-
 hemēter insient & expleāt, delectari: tum etiam quies-
 tem & suille tenebris oppletum appetere. Non igno-
 rans præterea Homerus, ut sus uidens sceminam, sese
 extenuet, & carnes atterat, facit mares separatim à
 sceminis cubare. In Salamine si sus segetem herbescē-

t 3 tem

tem fuerit depastus, eius dentes lege Salaminensium
exteruntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Cervis.

CAP. XI.

Cerui ueloces, picti, emuli, excelsis cornibus & ma-
gnis oculis, debili collo, exigua cauda, gracili-
mis cruribus, dorso pingui, quaternis naribus, hebeti-
bus cornuum mucronibus, atque corde pusillanimo
præditi sunt. Nunquam enim capite pugnarent, neq;
cum fortibus feris, neque cum acribus canibus. Veho-
menti amoris libidine flagrant, ut tanquam gallinae
cei totos dies ad uenerem non cessent incumbere.
Cornuū ramosi mucrones, lanugine uestiuntur. Non
similiter atque aliæ fære bestiae ueneris coitione utun-
tur, sed insolentia coniunctionis implicantur: Neque
enim stantes, neque inclinati complexu uenero iun-
guntur, sed magna celeritate currentes ineunt scemi-
nas, simul & tametsi properantes fugere uxores pedi-
bus amplectuntur, non earum tamen cursum retar-
dare possunt, sed inexorabiles ad consistendum, ma-
ritos ferunt, & fugere perseuerant, ij autem duobus
pedibus innitentes, non eas antè relinquunt, quàm
coitum absoluerint. Formæ pulchritudine, & magni-
tudine cornuum, & uarietate ramorum ex omnibus
feris maxime efferuntur. Elapsa cornua, ne quis eis
potiatur, in terram occultant, ab ñdemq; inopes in
densa arbusta ideo se abstrudunt, quod uereantur a
suis ornamentis nuda capita feris ostendere: more
classis

illa est bona
sed non est
timor ne ornent
quod si non est
etiam

classis nauium mare transnant : unus cæteros antegraditur, dux ad transmittendum : hunc alter capite innitens tergo, insequitur, & similiter ceteri deinceps subsequuntur. Cum autem primus antecedere defatigatur, ad extremum agmen recurrit, & caput in alterum, inclinans paulum à labore recreatur. Secundus recens, defatigato succedens anteit, atq; alij omnes in aliorum uicem succedentes, duces efficiuntur : pedibus tanquam remis utuntur, cornua excelsa tanquam uela uentis permittunt. Mutuo inter se odio omne serpentium ceruorumq; genus flagrat inexpiabili, serpentem ceruus longe lateq; inquirens, tandem in illius uestigia, longis flexionibus apparentia, iucundè peruenit, naribusq; ad cauernam admotis, ad pugnam pugnare nolentem ipsum, profert. Serpens extracta, in altum tollit collum, & crepitu dentium horribilis est, & acerba sibila anhelat : Contrà ceruus ridenti similis euestigio inaniter pignantem, & cerui collum & crura circumplicantem, in sexcenta frustra lacerat. In Libycis finibus magna uis serpentum, ceruum (cum solus humi stratus iacet) undiq; inuadit, & in eius pellem dentes configit, neque cerui ulla pars est, quæ non serpentibus circumfusa sit, aliæ caput mordicus premunt, aliæ collum & pectus, uentremq; distrahunt, aliæ item utrinq; circum latera uersantes instant, nonnullæ crura, aliæ dorsum depascuntur, aliæ ex inguinibus pendent hostiliter infixæ. Hic omnibus doloribus refertus, primum fugere tentat, & ru-

git, & quoquouersum se uersat, sed magna turba circumfessus, non potest elabi, sed tamen ore dilaniat infinitam & bellicosam gentem, & cornibus insequitur. Illæ uero nihil remittunt, uel ceruinis dentibus decerptæ, audacter incumbunt: Is alias dentibus dissecat, alias pedibus perdit, ac serpentum per terram permultus sanguis diffluit, earumque membra semicomesta ad terram abiecta palpitant, aliæ laceratæ in latera magno dentium robore inhærescunt, & sola capita à reliquo corpore abscissa cerui pellem adhuc pertinaciter retinēt. Quum autem ceruus se ita affectum sentit, diuino quodam naturæ munere fluuium inquirat, unde cancellos corripiens, medicinam sibi facit, confestimque ferarum reliquiæ ex eius pelle excidunt, cicatrices autem obducuntur.

De Ceruorum cum serpentibus dissidio.

CAP.

XII.

Mirifico quodam munere naturæ ceruus serpentem funditus uincit, neque enim ipsum, tametsi hostis in latebrā abditus effugere potest. Etenim ille naribus suis in serpentis cauernam incumbens, uehementissime inspirat, & spiritu suo quasi amatorio quodam alliciens extrahit, inuitumque profert, ac nimis procumbentem illam mādere ingreditur. Quod hyeme facere maxime solet. Si quis autem cerui cornua in pulueres excidat, posteaque excisos in igne pulueres conijciat, fumus inde nascens undique serpentes ne illius quidem nidorem sustinentes, fugat.

Quid

medicinalis
serpentis

Quid agant Cerui amissis cornibus.

CAP. XIII.

IN latebras amissis cornibus sese cerui abdunt. hoc diligentius ab hostibus sibi cauentes, quòd à cornibus iam inopes cum à pristino robore, tum ab armis se nudos existiment. ~~Cauere etiam dicuntur, ne~~ quando in uulnera, quæ acceperint recentia, solis radiis incumbens priusquam abducantur, carnem putrefaciat.

Quo in loco cerua parit. CAP. XIIIII.

Secundum uias cerua parere solet, quod quidem si ipsum sapienter facere uidetur, uel quòd hinnulis suis insidias à feris timeat fieri, uel quia celeritatis fiducia homines egregie contemnat. Non enim, tametsi infirmior, dubitat eos effugere posse: postea autem quàm se opimo corporis habitu affectam sentit, non amplius iuxta uias partum edit, quod iam se minus accommodatam ad currendum intelligit: at enim uel in saltibus uel conuallibus parit.

De Ceruorum moderatione. CAP. XV.

Ceruus ad uiuendum præsentibus contentus est, nec plura desiderat, imò uero hominibus temperantius multò & uentri moderatur, & cupiditates cõtinet. Nam in Hellesponto collis est, ubi cerui quorum altera diffissa est auris, sic pascuntur, illius extra fines ut nunquam progrediantur, nec enim alias pastiones desiderant, nec prata alia bonitate præstantiora

tiora concupiscunt: & uero satis habent omni ann
tempore præsentibus uesci. Quid ad hæc homines?
quos sanè nunquam ne orbis quidem terræ explere
queat.

De Syrorum ceruis.

CAP. XVI.

IN Amano, Libano, & Carmelo Syriæ montibus,
Cerui nascuntur, qui cum in Cyprum transmittere
uolunt, gregatim ad littora perueniunt, ibique tandiu
secundos uentos præstolantur, dum per placatissimam
quietem belle sibi flare senserint, tum fidenti
animo sese trajicere mare ingressi, & ordine natant,
& uero in antecedentium tergo subsequentes capita,
reponunt, ac nimirum dux idcirco retrocedit, quia
non habet ubi nitatur, & post omnes clunibus proxi-
mi antegredientis, nitens ex labore quieti sese dat,
simul & extremum agmen ducit. In Cyprum ideo
transiunt, quòd pastionum, quæ illic amplissimæ
esse dicuntur, desiderio tenentur, & profecto adeo fe-
racem Cypri se incolere regionem testantur, de agros
rum ut bonitate Aegyptijs non concedant. Eodem
modo Epirotici cerui in Corcyram, quæ contra Epi-
rum est mare, transeunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cerua.

CAP. XVII.

Cleero dicit ceruas paulo ante partum perpurgas
se se quadam herbula quæ felis dicitur.

Cur cer

Cur ceruorum cornua renascuntur.

CAP.

XVIII.

CAusam ceruis cur cornua renascuntur Democritus eam dicit, uentrem ipsas calidissimum esse, & eorum uenas per uniuersum corpus pertinentes esse rarissimas, & os quod cerebrum amplectitur, membranæ instar tenuissimum & perrarum esse, indeque ad summum capitis uerticem crassissimas atque optimas uenas exoriri: itaque cibum & huius nutrimentum minime concoctum, à natiuo calore in totum corpus eiusque partis distrahi. Idemque ait eis pinguitudinem extrinsecus circumfundi, simul & cibi uim per uenas in caput retorqueri, & reflecti, ex eo cornua permulto humore irrigata enasci. Continenter enim uicinis ad cadendum succrescentia & influenza summouent, atque expellunt priora, ac sanè exortus humor extra corpus durefcit ab aëre eum ipsum consolidante, & in corneam duritatem confirmante. Humor autem qui etiam nunc intra cutem subest mollis, & tener, partim ab exteriori refrigeratione durefcit, partim ab interiori tepore tener manet. Quocirca recens cornu enascens, & intrinsecus premsens, uetus tanquam alienum expellit, & sanè humor concrefcens, ad depellendum antiquum infirmus est, at durefcens, priora extrudere potest, quorum pleraque interno robore extrahuntur: nonnulla arborum ramis circumplicata & feram ad cursum incitatam uiimpedientia abrumpuntur: Eo pacto ues

tera excidunt, recentia ad erumpendum parata, naturæ munere proferuntur.

De Cerui cornu, & lapide serpentes fugante.

C A P.

X I X.

Ceruini cornu suffimento serpentes fugari manifestum est. Fluuius est, nomine Pontus in quo lapis inuenitur, cuius suffitu serpentes pelluntur, ac si quis aqua perfuderit, incendio conflagrat: si ardentem stabello incendere uelis, restinguitur, atque eius suffimentum odorem sulfure tetriorem emittit, in quod quidem ipsum, etiam Nicander consentit.

Quemadmodum Apri & Cerui musica capiuntur.

C A P.

XX.

Tyrrenorum sermone peruagatum est, apros, & ceruos apud eos cum retibus & canibus, ut uenandi sanè usus ferre solet, tum multo maxime musicæ adiumento capi, quod quidem ipsum quemadmodum fiat, iam porro dicam: Circumiectis retibus, & cæteris instrumentis accommodatis ad faciendas bestijs insidias, collocatis, homo ad tibiam canendi bene peritus, quoad eius fieri potest, omnem cantus contentionem remittit, & relaxat, & quidlibet ad canendū suaue preclare usurpat, & sensim pedetentimque progrediens in montium uertices & conualles, atque, ut breui explicem, in omnia lustra ferarū, & cubilia, tibi cantu

cantū influit, ac nimirū primo in eorum aures influen-
tis soni insolētia ipsos exterret: deinde cum impotenti
uoluptate aures tenentur, tum nullo negotio compre-
henduntur, cantusq; suauitate permulsi, & deliniti, in
eorum quæ procreauerint & domesticarum sedium
obliuionem ueniunt: Etiam si feræ bestię non à locis
ubi uersari assueuerunt, aberrare solent. Sic igitur
Tyrrenæ bestię paulatim tanquam suadæ illecebra
ducuntur & quasi cantu præstrictæ, in laqueos sese
inserunt, quibus illaqueatæ comprehenduntur. In
Scythia natio quædam ferorum hominum est, qui ex
feritate ceruos in eam mansuetudinem traduxit, ut in
cicuribus illis tanquam equis insideat.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Phalangium ceruis pernicio-
siosum.

CAP.

XXI.

Phalangium non minus ceruis quàm hominibus
ipsis perniciosum existit, & celeriter pereunt, nisi
syluestrem hederam comedant: neque ea adesa, phan-
langij acerbitas eis quippiam noëet. Cretenses iacus
landi periti, feras captas in uerticibus montium pa-
scentes percutiunt: eæ accepto uulnere, statim Dicta-
num herbam comedunt, & euestigio iacula excidunt.

De hinnulo intelligente Græcum sermonem.

CAP.

XXII.

Ptolemæus secūdus, quem etiam Philadelphum
appellant, cerui hinnulum munere accepit, qui
cum aleretur, sic ad Græcum sermonē assuefecerat,

u 3 ut lo

ut loquentes intelligeret, cum tamē ante hunc ipsum creditum esset, solam Indorum linguam ceruos percipere.

GYLLII ACCESSIO.

De Bubalis,

CAP. XXIII.

VT magnitudine inferior bubalus est quā ceruus, lato capite præditus, similiter dama longe inferior est, tum splendidis oculis, suavi colore, alacri aspectu est: tum rectū à capite cornuum rami exoriuntur, quorum mucrones retro ad tergum uersus retorquentur. Domesticam sedem mirifice amplectitur, nam si ipsum uinculis astrictum uenatores in alienum locum longinquum abduxerint, ac ibidem in pastionibus liberum & solutum reliquerint, non obliuiscitur ad consueta loca redire, neque diu patitur apud exteros ut hospes erret, neque enim solis hominibus amica patria est, sed eius desiderio etiā feræ bestię tenent.

De feris Capris,

CAP. XXIII.

CApræ feræ ad lummos Libycorum montium uertices commorantur, ad bouum magnitudinem accedunt, ipsarum armi & crura luxuriosis pilis diffluunt, tibijs paruis, frontibus rotundis, oculis raris, & concauis, non ualde proiectis sunt. Cornibus post primum exortum utrisq; ab alteris longe auersis, & aberrantibus, & incuruis, non enim similiter atque aliarum caprarum recta existunt, sed eatenus retorquentur, ut ad armos pertingant. Ex capris longe maxima ad saltandum habilitate sunt: nam ex cacumine
in aliud

*De canibus feris
Gross. f. 111*

in aliud longe distans cacumen transiliunt, & tametsi
 sæpe earum quæpiam, dum ex uno uertice in alte-
 rum saltare contendit, ob nimiam interuallorum dis-
 stantiam per prærupta saxa præceps agitur, nihil ta-
 men læditur, sic est aduersus saxorum duritiem mem-
 brorum resistenti firmitate, ut nec cornua frangat,
 nec caput diminuât. In summis montibus plurimas,
 solertia quadam captandi caprarij generis, nimirum
 uel iaculis, uel retibus, uel laqueis à doctrina artis ue-
 naticæ instructi comprehendunt. Iam in patentium
 camporum æquoribus quilibet uel tardus pedibus
 eas, quòd ibidem non ualent ad fugiendum, capere
 queat. Earum pelles & cornua aliquot commoditas
 res habent, nam in frigidis tempestatibus ad uim fris-
 gorum atque hyemē excipiendam pastoribus & sa-
 bris materiarijs pelles mirifice profunt. Cornua ad
 hauriendam de præterfluentium riuorum confluen-
 tibus, aut è fontibus potionem, ad depellendam sis-
 tim, non minori usui habentur, quàm uel calices ipsi:
 tanta enim capacitate sunt, ut in bibendo respirare sit
 necesse. Ab homine expoliendi bene perito cornu
 politum tres mensuras capere potest. In Copto
 Aegyptia urbe & magna conficiendorum aliorum
 sacrorum religione Isim Aegyptij colunt, & uero eos-
 dem cultu hanc ipsam uenerantur, quo aut cõiuges
 aut liberi à lugentibus afficiuntur: Vbi Isis hanc religio-
 nem possidet, ibi acerrimi ad pestiferum uulnus
 inferendum scorpj maximi uersantur, qui ut percuss-

ferunt, statim interficiunt: ad quorum uitationem omne cautionis genus Aegyptij adhibent, sexcenta quoque machinamenta moliuntur, ueruntamen lugentes ad Isidis sanum caprae ferae ex omnibus tegumentis nudae inter scorpiones humi iacentes ab horum acerbitate integre incolumesque permanent, ex quo fit, ut Coptite eius caprini generis foeminas ad diuinitatem & religionem consecrent, & religiosissime colant, easdemque Isidi in amore & delitijs esse existiment: contra autem mares immolant.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXV.

Ferae caprae, sicut Oppianus inquit, nostris domesticis haud multo maiores, sed ad currendum uelociiores sunt, ac si quis cornibus ipsarum ceram infundit, uitae uiam, & spiritus meatum intercludit, quod tenuis spiritus per media cornua ad cor ipsum proficiscitur. In hoc genere mater suos pullos etiam atque etiam diligenter curat. Quam quidem maternam educationem filij cum pari studio compensant, & quem admodum homines pariter aetate affecta infirmum alunt & laboriose patris educationi satisfaciunt, sic caprarum pulli, charos parentes senectute confectos tractant, pabulum nimirum suo ore collectum eis porrigunt, & ex fluuio haustam aquam ad potionem afferunt, ac nimirum eorum corpus horridum linsentes, nitidum reddunt. Quod si solam matrem comprehenderit, continuo etiam suam capies teneram prolem, eam sane existimares tanquam uerbis filios impellere

impellere ad fugam, procul talibus gemitibus orantem: fugite filij infestos uenatores, ne me miseram capti materno nomine priuate. Eos contra circum matrem errantes, diceris primum luctuosum cantum occinere, deinde humana & supplici uoce loqui: Per Iouem uenator te rogamus, per Dianam ipsam, charam matrem, libera, & nos infelices præmium suscipe: fleete tuum durum cor, uerere deorum iura, & genitoris tui senectutem. At enim cum uenatoris inexorabilem animum sentiunt, sua sponte in uincula incidunt, & cum matre capiuntur. Cicero dicit capras in Creta feras, cū essent confixæ uenenatis sagittis, herbam quærere, quæ dictamus uocaretur, quam cum gustassent, sagittas excidere è corpore dicunt.

De Dorcadibus & Cemadibus. CAP. XXVI.

DE Libycis dorcadibus, & cemadibus animus est mihi nunc dicere. Dorcades quanquam uelocitate sunt mirabili, tamen inferiores sunt in currendo equis Libycis: earum aluus nigris uittis distinguitur, reliqui corporis color rubet, & pedes quidem eis longi sunt, cornibus caput ornatur, oculi nigri, longissimæ aures habentur, *scipio* à poëtis nuncupata, turbinis instar celerrime fertur, flauis pilis spectatur, cauda est tum pilosissima, tum exalbenti, eius oculi cyaneo colore tincti uidentur, aures peraltis pilis repletae, neque modo in terra pedum celeritatem ostendit, sed etiam cum in fluuij confluentem inciderit, unguis pedum remigans, fluctus perumpit, & uero in

lacubus natate gaudet, unde sibi pastum comparat: uirides iuncos & cyperum depascitur.

De naturali medicina, quam capræ sua sponte nouerunt, CAP. XXVII.

CAliginem oculorum caprinum pecus probe curare scit: Cum enim conturbatum oculum, & non probe affectum ad uidendum sentit, cum ad rubi spinam & admouet, & referandum permittit: hæc ut pupugit, pituita statim euocatur, nullaq; pupillæ læsione facta, uidendi usum recuperat. Neque sanè hominum sapientia ad faciendam sibi medicinam eget, ac potius huiuscemodi curationem homines ab ea didicisse existimantur. Anhelandi aliud quiddam plusculum habet à cæteris animalibus: Pecuarij fermiones, & pastoritij eam ex auribus & naribus respirare testantur, sensuq; audiendi, ex omnibus ungula bipartita præditis animalibus, acerrimo esse. Causam quare id fiat, ignoro.

Quemadmodum capræ uitant hominis saliuã ualentem interficere Scolopendras marinas.

CAP. XXVIII.

CApræ saliuam humanam perniciosam esse noscunt, itaq; uitant, quemadmodum nos conamur quæ homini sunt perniciosa, effugere: ueruntamen sæpe imprudens sibi noxia homo haurit, at non item capras saliuã hominis latet, quæ marinas scolopendras potest interficere, postea uero quàm capra proxima

proxima est ut iuguletur, non amplius cibum attingit. Ac nimirum indignum putans se in extremo ouili pecoris agmine incedere, gregem quidem antegreditur, at ipsam hircus barbæ fiducia antecedit.

De Capris Lyciæ.

CAP. XXIX.

CAllisthenes Olynthius, capras scribit in Lycia densissimæ & prolississimæ hirsutas esse pilos, ut muliebres crines esse uideantur, & passim tanquam oues tondere, ex eisdemq; nauium fabros rudentes contexere. Libycorum capræ ex pectore ubera appensa habent. Sardiniam pecudum optimam esse parentem, Nymphodorus scribit, caprasq; procreare, quarum pellibus pro uestimentis indigenæ utantur, tamq; mirifica ui esse, ut hyberno tempore calefaciant, æstiuo refrigerent, simulq; in ijs ipsis pellibus cubiti magnitudine pilos innasci, atq; ei qui ijs indutus fuerit, si commodum uideatur cum est frigida tempestas, pilos ad corpus conuertit, ut ab ijs caleseat: cum autem est estas, inuertit, ne calore uexetur. Non silentio præteribo Orthagoræ, is in libris, quos conscripsit de rebus Indicis, inquit, in Coytha uico sic nuncupato ab indigenis pisces capris comedendos obijci.

Alexander Myndius ait: Capras in Cimanti natas sex menses non bibere, sed tantum in mare intueri, & ore hiantes illinc auras excipere. Idemq; affert Illyricas capras ungues quidem habere, sed non bifidos. Mirifica quædam etiam Theophrastus narrat, pisces Babylonæ ex fluuio egressos in arido pasci.

X 2   Quem

Quemadmodum ex Eryngio herba cursum

Caprae sistunt.

CAP. XXX.

Sex caprarum grege quæpiam eryngium herbam
ore sumperit, Plutarchus eam dicit primum, ac
deinceps reliquum caprarum gregem tandiu à pro-
grediendo sustinere, quoad de eius ore herbam pas-
tor detraxerit.

De Capris Aegyptijs.

CAP. XXXI.

CApræ Syriæ quantum aliæ nullæ lac habere di-
cuntur. At Aegyptias quinq; parere ferunt. Cau-
sam huius rei esse Nilum, cuius aquæ fecundissimæ
sunt. Itaq; pastores, quibus curæ est de augendo pec-
core, aquam ex Nilo lactis inopibus pecudibus &
infecundis dare solent. Caspiæ Caprae & albissimæ
sunt, & cornibus mutilæ, & ad maximorū equo-
rum magnitudinē accedūt. Earum uilli adeo molles,
cū Milesijs lanis ut mollitudine cōparari possint, ex
ijsq; sacerdotes & Caspiorū ditissimi uestes cōficiant.

De Capra adamata à caprario.

CAP. XXXII.

In urbe Sybari homo peradolescens, nomine Cra-
this, cuius opera in tuendi caprini pecoris munere
uersabatur, cum cupiditate libidinis flagraret, in eam
amoris caprini consuetudinem cecidit, ut si quando
ueneris rebus uti haberet necesse, cum omnium ca-
prarum formosissima uenero cōplexu iungeretur,
eamq; ipsam in anasiæ numero locoq; duceret, do-
naq; non à caprae desiderio abhorrētia daret, hæderā
nimirū, & iuncū edendū eidē obijceret, os illi reddens
ad oscu

ad osculationē suauolētius, sed & molles, & teneras, ut nymp̄ha mollius dormiret, herbas substerneret: quod quidē ipsum ut hircus gregis dux perspexit, riu- ualitate laborare, atq; interea suum occultare animū cœpit, quoad aliquādo tandem eum somnum capere deprehēdisset, tum enim omnibus reuocatis uiribus, factō in eum impetu, cerebrum diminuit. Cum eius modi factum ad indigenas permanasset, non modo ei tumulum magnificum excitarunt, sed ex eo etiam fluuium Crathim nominarunt, infantem autem puerum ex eius cum capra consuetudine susceptum, caprina habentem crura, & faciem humanam, in deos repositum, deorumq; honore affectum fuisse, & Syl- uanum deum esse in sermonem hominum uenit. In beluis igitur obtrectationem & riualitatem inesse hircus docet. Septimo post die, quā in lucem editus hircus est, coire incipit, & quanuis sterile semen emit- tit, omnium tamen maturissime quadrupedum ingre- ditur coire.

Quemadmodum utrunq; æquinoctium significat
arictis cubitus. CAP. XXXIII.

ARies sex hybernos menses in leuum latus iacēs, quietem capit: Contraq; ab æquinoctio uerno in dextrum incumbens somnum accipit, ad utrunq; igitur æquinoctium ipsam aries mutat cubandī ra- tionem.

GYLLII ACCESSIO.

De arietibus Scytharum. CAP. XXXIIII.
x ; In

IN Scythia arietes asinis magnitudine non inferiores, & cauda tam sanè longa, & lata, ut ad triginta libras accedat: eximia formæ pulchritudine, & ad uescendum optimi sunt. Coraxorum lana tanta erat coloris pulchritudine, ut emissarius aries talento uenderetur.

De ouibus.

CAP. XXXV.

OMnium maxime animalium oues ad parendum faciles sunt: Etenim ad uerba pastoribus obediunt, & canibus obtemperant, & capras sequuntur, simul & inter se amant. Luporum insidijs minus idcirco patent, quòd non ita separatim à reliquis errant, quemadmodum singulæ capræ à gregalibus suis segregantur. Arabes dicunt, ouium greges apud se musica plus sanè quàm cibo pinguescere: sale delectantur, quòd eiusmodi cibus potionis desiderium mouet. Neque etiam ignorant, ut boreas & auster maximo ad conceptionem adiumento sint: atque ut boreas concipiendis maribus sit idoneus, sic fœminis auster, præclare tenent: perindeq; ut uel hac uel illa prole sit opus dum ineuntur, aut in hunc aut in illum uentum spectant. Achilles ad comburendum socium in rogis iacentem prece obsecrationeq; humili & supplice uti, tum ut Iris ei uentos imploraret, & ipse quoq; aduenientibus sacrificium tanquam præmium polliceretur, necesse habuit. Neoclis filius uentos facta sacificatione placare Atheniensem populum docuit: oues nō item: at uero uentos administratos conceptuum

conceptuum sua sponte & non appellatos & promp-
ptos habent, ad quos periti pastores eas dirigunt:
Cum enim auster fiat, tunc ut fœmineæ prolis nume-
rus augeatur, ouibus arietes admittunt.

De ouibus sine felle. CAP. XXXVI.

OVes in Ponto sine felle esse dicuntur: Contrà in
Naxo insula duplici felle prædita esse. Aristot-
telis filius Nicomachus in Budianorum regione ait,
albam ouem nullam nasci, sed nigras omnes esse.
Oppianus libro secundo de uenatione, tradit, in Gor-
tynidæ & rufas, & quadricornes oues esse. Ad Ga-
ramantas ouillum pecus carne & lacte alitur: Aegy-
ptus tam abunde herbida est, ut bis anno oues ex
se se pariant, bisç; tondeantur. Ctesias ait, apud Indos
ouillæ caudæ latitudinem cubitalem esse. Alexander
Myndius dicit in Ponto amarissimo absinthio pin-
gues fieri. Qui ouillam lanam pexerit, atque ex ea ue-
stem confecerit, scabiem, ut ferunt, procreabit ei, qui
ea uestietur.

In gelidis locis oues fellis expertes sunt.

CAP. XXXVII.

IN regionibus perfrigidis cum niue & hyeme ue-
hementi anni tempus infestum est, fellis expertes est
ouillum pecus: Intra enim ouilia compulsam, nouo
pabulo non utitur. Deinde ineunte uere, cum ad pa-
stiones proficiscitur, felle impletur, quod ipsum Scy-
thicis ouibus usu maxime euenire solere aiunt.

De Indicis ouibus. CAP. XXXVIII.

X 4 Oues

OVes Indiae & capras ad maximorum magnitudinem asinorum audio accedere. Quatuor foetus cum plerumque pariunt, tres uero cum minimum: Nunquam enim ibi neque ouillum pecus, neque caprinum tribus minus edit. Caudae ouillae longitudo ad pedes usque pertinet, Caprinae uero in eam procedit longitudinem, ut terram contingat: Idcirco eas pastores ouibus matricibus abscindunt, quod tum sic facilius ineantur. Tum ex earum adipe oleum exprimitur. Arietum quoque dissecant caudas, atque adipem extrahunt. Eatenusque deinde sectio coniunctissime committitur, cicatricis ut ne tenue quidem uestigium appareat.

De potione fluuij Crathis, quo pecora albescunt.

C A P. XXXIX.

Confluentem candidi coloris efficientem Crathis fluuius emittit. Nam ouillum, & bubulum pecus & omnis grex quadrupes, sicut Theophrastus ait, ex eo bibens, de nigro rufoue albus fit, boues quoque in Euboea ferè omnes albi nascuntur. Poetae Euboeam bouum principatum tenere testantur.

De colore quem animalia ex uarietate fluminum mutant.

C A P. XL.

AD diuersam potionem colorum mutationem oues faciunt, quod quidem ipsum ex ui & natura annium usu eis euenire eo anni tempore, cum in euntur, solet: Itaque ex albis commutatio in nigras fit, contraque ex nigris in albas conuertuntur. Haec autem

autem cum ad Antandrum amnem accidunt, tum ad Thraciæ fluuium, cuius nomen Thraces accolæ tibi dicent, tum uero ad Troiam Scamâder ex aqua sua potantes oues fuluas efficit, ex eo factum est, ut huic qui initio Scamander nominaretur, deinde aliud nomen aduētitiū ouium color Xanthum imposuerit.

De Arabicis ouibus.

CAP. XLII.

PRæditas esse oues Arabiæ caudis insolitis & diuersis Herodotus scribit: earum sanè duo genera ponit, unum dicit caudas maxima magnitudine habere, ut dimetienti non tribus breuiores sint cubitis, quæ si trahantur, omnino ad terram atteruntur, & exulcerantur. At pastores ad fabrilem artem instituti, plostella fabricantur, ad quæ quidem ipsa alligatæ caudæ nituntur & sustinentur, quo fit, ut à uulneratione defendantur. Alterum caudarum genus dicit esse cubitali latitudine.

Quemadmodum ad amplificandam prolem ani-

malia excitantur.

CAP. XLIII.

EX animalibus, sibi quo plus prolis nascatur, harum rerum curatores, & pastores ouium, caprarum, & equarum, genitalia tempore coitus, delibutis multo sale & nitro manibus, perfricant: unde ijs uehementior coitus appetitio exoritur. Alij ea pipere, alij nitro perungunt, alij urticæ fructu, sunt etiam qui myrrha & nitro eadem inungant: ex ea sanè fricatione fœminæ & libidinosiores euadunt, & mares sustinent.

y GIL

OVes feræ non multo quidem nostris ouibus domesticis maiores, sed certè ad currendum uelociiores, & ad pugnandum fortiores, tum retortis cornibus, tum infestis & robustis frontibus armatae. Sæpe in syluis suillum pecus ad terram abijciunt, & prosternunt; Interdum impetu facto inter se pugnant. Neq; ubi semel pugna commissa est, fas putant fugere, imo frontibus confertis, alterutram est necesse aut uictoriam referre, aut stratam iacere mortuam.

SEro admodum suos parentes homo cognoscere incipit, cum tamen intueri in patrem, complecti matrem, uersari cum domesticis doceatur, atque eius etiam oculis, ac animo nomen paternum crebro insculcetur, & decantatum habeat. Agni uero simul ut sunt in lucem suscepti, circum matres statim erratico saltu concurrere, & domesticum incipiunt ab alieno internoscere, neq; tamen ad huius rei notionem præcipientium opera habet uti necesse.

ORyx in syluis uersatur, feris infestissimus, colore est lacteo, excepto ore nigro: cornibus excelsis, acutis, nigris, ferrei mucronis similitudinem gerentibus armatur: tum immani est animo, & superbo: neq; enim

enim canis latratum timet, neque apri efferuescentem feritatem, neque tauri mugitum refugit, neque Pantherarum tristem uocem, neque ipsius leonis uehementem rugitum horret, neque item hominum robore mouetur, ac sæpe robustum uenatorem occidit. Cum autem eiusmodi fera aut aprum, aut leonem, aut ursum uidet, statim inclinatis cornibus, in terram caput confirmat, ac inuadentis impetum manet, atque interficit. Etenim in eius pectore facile ferarum cornua eluduntur, & celeriter suum sanguinem manantem lingua exsorbet. Interdum inter se pugnant, neque ubi semel pugna commissa est, fas putant fugere: alterutrum necesse est uincere, aut mortuum iacere, eamque ob causam mutuis cedibus ambo percunt, & agrestium quispiam, aut bubulcus, aut arator in mortuos incurres, ad pedes stratam prædam summa cum admiratione nullo negotio consequitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Oryge.

CAP. XLVI.

ORyx cum luna exoritur, eam obtutu infesto suspiciens, clamorem tollit, idque illius odio, non amore, eam facere ex eo liquet, quod prioribus pedibus terram effodit, & caput occultat, quod ægre illius exortum ferens, eam intueri abhorreat. Hoc idem in orientem solem facit, ac postquam ex fonte bibit, aquam puluere lutoue immisso, perturbat, ut alijs animalibus fiat inutilis, eundemque Aegyptij dicunt eo die quum astrum oritur quod ipsi Sothen, nos Canem,

y 2 seu

feu Syrium appellamus, uocem mittere.

GYLLII ACCESSIO.

De Histrice.

CAP.

XLVII.

NON in opacis syluis quicquam horribiliore aspe-
ctu, neque infestiore existit, quàm histrix. Lupo
est magnitudine paulo minor, asperis, & densis simis
liter setis, atq; uarium erinaceorum genus horret. Vn-
guium robore, & dentium ad dissecandum præstan-
tia confidentes sunt lupi, ursi, pardi, leones: Histrix
non item, ueruntamen non à natura armis ad se tuen-
dum destituitur.

De Cynocephalis,

CAP.

XLVIII.

POST uastam Aegypti solitudinem, quam omnem
septem diebus transiri ferunt, secundū uiam quæ
ad Aethiopiam pertinet, Cynoprosopi homines hæ-
bitantes, ex uenatu Doreadum & bubalorū uiuunt,
nigro aspectu, capite & dētibus caninis præditi sunt,
quæ eorū similitudo cum canibus effecit, ut hic ipso-
rum mentionē interposuerim. Vocis quidē expertes
sunt, sed strident acute: infra barbā mentū possident,
sic promissum, ut serpentium simile id esse uideatur:
eorum manus robustis unguibus, & acutis armantur,
similiterq; toto pectore, ut capite ipso hirsuti habentur,
atque etiam pedum celeritate & ualent, & captu
difficilia non ignorant, loca ea esse ubi aquæ existant.

De Cynocephalorum uictu.

CAP.

XLIX.

CYNOCEPHALI ex eo nomen trahunt, quòd canino
præditi sunt capite, cætera membra humana hæ-
bent:

bent : ferarum pellibus induuntur, & iustitiæ retinentes, ledunt neminem : Cumq; Indici sermonis intelligentes sint, tamen nihil loquuntur, sed ululant : ferina uescuntur, quam quidem quia uelocissimi sint, ideo facile comprehendunt, & captas bestias interficiunt, non tamen eas igne, sed ad assatulum solem mēbratim concisas coquunt. Alunt etiam ouillum & caprinum pecus, atque lac bibunt. Lihidinosi Cynocephali, & hirci ad res uenereas ardent, hos enim cum mulieribus uenereo complexu iungi ferunt: illos libidinis furore in uirgines insanire, & uim inferre. De Cynocephalis mihi etiam illa ueniunt in mentem explicare, si esculenta testaceis inuolucris circumuestita reperiant, cuiusmodi sunt amigdala, glandes, nuces, excernunt præclare, intelligentes intima quidem esculenta esse, extima uero reijci oportere : uini item portione uti non recusant : atque etiam carnibus uel elixis uel assis exsaturantur, & his quidem recte & suauiter apparatus, magna delectatione afficiuntur : Contra ex non accurate elixis ualde offenduntur : ueste indui mirifice gaudent, ac si eorum catulos etiam nunc per paruulos ad mulieris ubera admoueas, tanquam pueruli lac exfugunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cynocephalo.

CAP. I.

AD lunæ rationem huiusmodi animal uarie afficitur : Cum enim luna est in coitu, mas neq; uidet, neque comedit, sed ex multo mcerore laborat,

y 3 atque

atque sic oculos in terram deijcit, ut lunæ uicem dolere uideatur. Fœmina etiam cum similiter nō uidet, atque eodem affectu tentatur, tum eius genitale sanguine fluit, eamq; ob causam Aegyptiorum sacerdotes eos alebant, ex ijs ut lunæ ratio perspicua esset. Maxime omnium animalium eiusmodi bestiae natura iracundæ sunt. Iam cum est æquinoctium, nō modo cotidie in singulas horas duodecies meiunt, quod ipsum etiam toties noctu faciunt, uerum etiam similiter in singulas horas duodecies latrant.

De Indicis animalibus satyrorum similibus.

CAP.

LI.

Finitimos Indiæ montes transmittenti, ad intimum latus densissimas conualles uideri aiunt, & Corusdam locum nominari, ubi bestiae satyrorum similitudinem formamq; gerentes, & toto corpore hirsutæ, uersantur: atque equina cauda præditæ dicuntur. Eæ cum non à uenatoribus agitantur, in opacis & spissis syluis solent uiuere. Cum autem uenantium strepitum sentiunt, & canum latratus exaudiunt, in montium uertices incredibili celeritate recurrunt: Nam per montes iter conficere assuetæ sunt. Contra eos qui se insequuntur pugnant, de summis montibus saxa deuolutes. Ex ijs nonnullæ, sed ægerrime tandem, aut ægrotantes, aut grauidæ comprehenduntur. Illæ quidem propter morbum: hæ uero ob grauiditatem.

FINIS LIBRI VI.

LIBER SEPTIMVS

DE VI ET NATVRA ANIMALIVM,

De Catobleponte, apud Libycos. CAP. I.

VM multiplices & uarias Africa pro-
creat bestias, tum Catoblepontem sic
nuncupatum parere existimatur: tau-
ro similis spectatur, truculentus, terri-
bilisq; aspectu: alta ei & densa sunt su-
percilia, oculi non perinde quidem magni ut bubuli
subiiciuntur, sanguine suffusi: non directè, sed ad ter-
ram uersus intuetur: à uertice incipiens iuba, equinæ
similis, per eius frontem promittitur, quæ si usque ad
faciem pertinet, formidabiliorem eum reddit: mortis-
feras depascitur herbas, ac simul ut taurino aspectu
conspexit, statim horret, & iubam erigit, ea autem in
excelsum excitata, atq; apertis labris per guttur quid-
dam uehementer acutum & horrendum emittit, ut
aër supra caput obducatur, & inficiatur: animalia au-
tem appropinquantia, quæ hoc cœlum hauriant, gra-
uiter affligantur, & uocis usum amittant, in letalesq;
conuulsiones incidant.

De Indico Manticora. CAP. II.

APud Indos nascitur immenso robore præditum
animal, cui Indorum lingua Manticoræ nomen
est, magnitudine maximi leonis, colore rubrum, canis

y 4 modo

modo uillosum : facie eadem prope quæ hominis :
 dentium triplici utrinq; ordine mucrone acutissimo-
 morum , caninis maiorum : auribus hominis simili-
 bus, nisi quòd hæc & grandiores , & uillosiores sunt,
 oculis cæcis , & his non dissimilibus hominis : pedi-
 bus & unguibus eisdem qui leonis: summa cauda illi
 Scorpionis modo terreni , aculeo plusquam cubitali
 armata, reliquum caudæ, utrinq; aculeis cuspidatum
 est, quos tanquam tela, si quis insequatur , eminus iac-
 ulatur : Aculei si quem attigerint, letales emissiones
 habent. Cum in anteriorem partem uersus aculeos
 iaculatur , caudam intorquet : sin retrouersus , acu-
 leos emittit, tum extensissime caudam porrigit. Acu-
 lei quos iaculatur, pedali magnitudine & funis crassi-
 tudine sunt. Ctesias Indos sibi affirmasse ait , locis
 emissorum aculeorum alios succrescere , ut sit huius
 pestis perpetua successio. Humanis, ut idem affert,
 carnibus maxime delectatur , quocirca complureis
 homines interficit , nec duntaxat in singulos homi-
 nes inuadit, sed plureis collectos, uel ipse solus interi-
 mit. Reliqua item animalia uincere potest. Quòd au-
 tem humanis carnibus sese complere ei suaue sit, eius
 nomen ostendit. Indicè enim ideo Mantichora appel-
 latur, quòd bestia hominum conficientissima sit , ex
 rebus quas agit nomen trahens. Eadem est qua per-
 nicissimi cerui corporis uelocitate eius pullos aculeas-
 tis nondum caudis armatos uenantur , caudasq; eo-
 rum ad saxum elidunt, atque crebris ictibus confrin-
 gunt

gunt, ut aculeos ne postea producere queant. Vocem edunt proxime accedentem ad fistulæ sonum, tubæq; concentum. Ctesias apud Persas hoc animal se uidisse testatur, ex India regi Persarum muneri missum.

De Monocerote, ab Indis nuncupato Car-

tazono.

C A P.

III.

Montes esse dicuntur in intimis regionibus India, ad quos difficulter eatur, ubi quæ apud nos bestię domesticæ sunt, feras aiunt esse, ut oues, capras, boues, & per se, & sua sponte errare: & canes ferros, ab omni cura pastoritia exsolutos esse: earum quidem ferarum innumerabilitatem infinitatemq; & historicorum & Indorum sermones testantur: inter quos Brachmanes numerandi, qui hoc idem sentiunt: in ijs Monocerotem, quem uocant Cartazonon, numerant: eumq; magnitudine ad confirmatæ ætatis equum accedere dicunt, iubaq; & pilis fuluum esse: pedum bonitate, & totius corporis celeritate excellere, atque similiter ut elephantos pedum digitis induisis esse: apri caudam habere, inter supercilia cornu uno, eodemq; nigro, non leui quidem, sed uersuras quasdam naturales habenti, atq; in acutissimum mucronem desinente ornatum existere: omniumq; maxime animalium obsonam uocem & contentam mittere: & ad alias quidem bestias ad se accedentes mansuescere, cum uero gregalibus suis pugnare. Neque modò cum maribus naturali quadam contentione

z dissi

disfidere, sed cōtra etiam fœminas certare, pugnamq; usq; ad mortem ingrauescere. Nam & maximo robore præditus, & inexpugnabili cornu armatus est: desertissimas regiones persequitur, simul & solitarius errat. Coitus tempore ad fœminā mansuetē assuescit, & gregalis fit: Cum hoc tempus trāsierit, & uentrem fœmina ferre cœperit, rursus efferatur, & solus uagatur. Prætorū regi illius pullos etiā nunc teneros aiunt deportari, eosdemq; festis diebus ad pugnā cōmitti, ad robur ostendendum: Nam integræ ætatis & perfectæ nullum unquā quisquā meminuit captum fuisse.

De Chamæleonte.

CAP. IIII.

Chamæleon Indiæ animal, non uno atq; eodem colore spectatur, sed & sese furtim subducit, & uidentiu oculos ueluti perstringit: Nam nigro colore si eum offendis, mutat se ipse, & aliud coloris genus instituit, ac se cito in uiriditatem inuertit, & quasi mutatione uestium facta, alius rursus uisus album colorem, tanquam aliam personam histrio, sic induit, naturam ementitam: sed etsi non ueneficijs, ueluti Medæa quædam, aut Circe illitus est; tamen præstigijs potens, uidentium oculis eludere solet. Alexander Myndius dolore & molestia cibi inopia, à Chamæleonte ad hunc modum serpentem affici ait: Mordicus scilicet illum bene latam festucam & ualidam tenentem, sub eaq; perinde se ut sub clypeo uersantem contra hostem serpentē uenire: Serpentem uero quia festucæ latitudinem circumplecti non possit, Chamæleontem

leontem dentibus configere non posse: itaq; hunc ab ipsa confici, exediciq; nequire: membra enim ut illius reliqua serpens mordeat, non tamē ea in ipsius carnē penetrare potest, tanta nimirum pellis firmitate & robore existit, nihil ut prorsus serpentis morsus sentiat,

De Tharando,

CAP. V.

Ruborem, pallorem, liuorem, homini & bestijs cutem mollem habētibus, & minime uillosis, accidere, nihil mirum: Tharando uero animali, cui est tergus impenetrabile, & uillus urforū magnitudine, admirabile uideri debet: seipsum enim cum uillis suis hic uertit, milleq; colorum species cum summo uidentiu stupore reddit. Scythicum animal est, dorso & magnitudine tauro simile, eius coriū ne spiculo quidem penetrari potest.

GYLLII ACCESSIO.

De Vris,

CAP. VI.

VRi, magnitudine paulò elephātis inferiores, tauro-
rorum speciem similitudinēq; gerunt, magno robore, & magna uelocitate sunt, ut nullum animal, neq; hominem, neq; feram non assequantur. Hos studiose foueis captos interficiunt. Assuescere ad homines, & mansuetieri, ne paruuli quidē excepti possunt. Amplitudo cornuū & figura (sicut Cæsar ait) & species multum à nostrorū bouum cornibus differt. Hæc studiose conquisita argento Germani olim circūcludebant, atq; in amplissimis epulis pro poculis utebantur. Hoc se labore durabant adolecentes, atque

z z hoc

hoc genere uenationis exercebant. Et qui plurimos ex his interfecissent, relatis in publicū cornibus, quæ essent testimonio, magnam laudem ferebant.

GYLLII ACCESSION.

De Halce Celtica bestia.

CAP. VII.

Halce eadem sunt figura qua capræ, eadem uarietate pellium, sed magnitudine paulo antecedunt, mutilos cornibus Cæsar esse dicit. Pausanias in supercilijs cornua habere mares testatur, fœminas contrà omnino carere. Harū crura nodis articulisq; carent, neq; cū dant se quieti procumbūt, neq; si quo afflictæ casu conciderunt, erigere sese, aut subleuare possunt. Arboribus p̄ cubilibus utūtur, ad eas enim reclinatæ somnū capiūt, quas impressione uestigiorū cum uenatores animaduenterūt quo se recipere solite fuerint, omnes aut à radicibus subruūt, aut succidunt arbores tantum ut summa species earum stantiū relinquantur, huc cū se cōsuetudine inclinauerūt, infirmas arbores pondere affligunt, atq; unà ipsæ concidunt. Pausanias item scribit, cerui, & cameli mediā speciem similitudinemq; gerere, & solā ex omnibus feris inuestigari & uideri ideo non posse, quòd quàm sagacissimè hominē uel longinquo interuallo, odorari ferat, atq; in cauernas & speluncas in magnā altitudinē depressas abdatur: itaq; uenatores locum mille stadiorū circūcludunt & cōprehendunt, quòd si intra ambitū illū nō delitescat, nulla alia machina cōprehendi pōt.

De Monope Pæonico.

CAP. VIII.

Pæoni

PAconicum animal, quod Monopem Pæones nominant, piloso tauro magnitudine simile. Cum ab insequētibus urgetur, præ uexatione acre & igneū reddit stercus, quod quidem ipsum si in uenatorum quempiam incidit, mortem affert.

De Pœphagis animalibus Indiæ pulcherrimam caudam habentibus.

CAP. IX.

INDicum animal Pœphagus, duplo quàm equus maior, spississima cauda, & nigerrima præditus est: humani pili subtilitatem eius setæ uincunt. Permagis eas idcirco Indiæ mulieres æstimāt, quòd eis ipsis crines suos pulcherrime implicent & deuinciant. Ad bina cubita singulæ ipsius setæ longitudine procedunt: ex una radice triginta simul exoriūtur. Omnium animalium timidissimus est, nam si à quopiam se in spectum sentit, euestigio quanta potest maxima celeritate sese in fugam properat conijcere, in quam magis studiose quàm celeriter se impellit, ac si cum insequentibus canibus & equis ad currendum promptissimis urgetur, intelligat se appropinquare ut comprehendatur, prius occultata cauda contra stans, uenatores intuetur, simul & ex magno timore colligit se, & quadam fiducia nititur, neque enim iam cauda abdita se ullius precij putat amplius uisum iri, quòd præclare scit in causa caudam esse quamobrem tantopere appetatur. Veruntamen interea quispiam præstanti telo illum ferit, & ab occiso caudam præmium prædæ abscindit, & pelle, quæ utilis est, ex toto corpore

2 3   detracta

detracta, cadauer abijcit, quòd eiusmodi carniū ufum nullum Indi habent.

De animali Cepo nūcupato.

CAP. X.

TErrenum quoddam animal Pythagoras scribit fecundū mare rubrum procreari, & Cepum, hoc est hortum, appositè iccirco nominari, quòd tanquā hortus uarijs coloribus distinguatur. Cum est confirmata ætate, pari magnitudine est cum Erythriensibus canibus. Iam porro huius colorum uarietatem, sicut ille scribit, animus nobis est explicare. Eius caput & posticæ partes ad caudam usque prorsus ualde igneo colore sunt, tum aurei quidam pili disseminati spectantur, tum album rostrum, inde ad collum aureæ uitæ pertinent: Colli inferiores partes ad pectus, & anteriores pedes omnino albi: mammæ duæ manuum implentes cæruleo colore uisuntur: uenter candidus: pedes posteriores nigri sunt, rostri forma Cynocephalo rectè comparari potest.

De feris animalibus Samijs.

CAP. XI.

EVphorion in commentarijs scriptum reliquit, Samum cum olim desertissimam fuisse, tum in ea bestias feras, maxima magnitudine, nomine Neades fuisse, quarum sola uoce terra discederet: Indeç profectum esse id prouerbium, quod uulgò Samij dicūt, Maius in Neadum. Idemç affert, earum ossa maxima uel sua ætate extitisse.

GYLLII ACCESSIO.

De Subo.

CAP.

XII.

Subus

SVbus ruffo colore, & robustis cornibus geminis
 Sarmatus, in utraq; sede uiuit. Cum in mari natat,
 eum permultus piscium grex consequens osculatur,
 quod ex illius cōspectu summa uoluptate afficiatur:
 sed præcipuo quodam studio circum ipsum uersan-
 tur Pagri, Oculatæ, Acus, Mulli, Astaci. Id autem ha-
 bet admirationem, quod feræ bestię alieni generis
 amore teneantur. Attagenes enim ceruorum, & Per-
 dices damarum, Otides equorum, Pfitaci luporū stu-
 dio flagrant. O uehemens amoris numen, quāta uis
 tua, quantum cogitas, quantum imperas, sola terra-
 rum tuis sagittis commouentur extra fines. Longè
 lateq; mare uagabatur, at tuo nutu ac ditione suo al-
 teo se continet: ascēdisti in cœlum, nouit te magnus
 olympus. Timent te omnia cœlestia & terrena, & mi-
 seræ gentes mortuorum: quæ etsi (sicut poëtæ perhi-
 bent) Lethei hausta aqua omnem dolorem fugarunt,
 te tamen adhuc horrent: tibi Sol, & Iouis fulmina ce-
 dunt, & diuersæ feræ coniunguntur. Attagenes in
 ceruorum dorso saliant, in damarum item Perdices
 alas explicantes se refrigerant, Otides circum pedes
 equorum cōcursant, Sargi ad conspectum caprarum
 accedunt, circum Subum omne piscium genus errare
 gaudet, atque ordine iter faciens, à tergo dextra & si-
 nistra eadem comitatur: sed scelestus ille externam
 amicitiam contemnens, marinos socios exedit & con-
 ficit. Hi uero tametsi ob oculos uersantem mortem
 uident, tamen interfectorem suum neque oderunt,

neque relinquunt, Sed scelerate Sube & fraudulente, non impune innocenteis pisces occideris, nam ipsi tibi perniciem piscatores molientur.

De Sphinge.

CAP. XIII.

Sphingem alatū tum pingunt, tum fingunt omnes qui in ea arte quæ actionem manuum habet cum actione coniunctam operam ponunt. Sphingem Aegyptij qui scalpturam exercent, & Thebanæ fabulæ duplici natura conformantes, biforem conantur nobis repræsentare, ipsum ex corpore uirginis & leonis cum grauitate & compositione architectantes. Sed hæc in fabulas reijcienda, nos animalium naturas persequamur.

Quemadmodum Ichneumo utriusq; sexus est par-

ticeps & aspidi & crocodilo hostis. CAP. XIII:

Ichneumoni utriusq; sexus participi à natura tributum est, ut & suo semine grauiditatem & partū alijs afferat, & ipse quoq; uentrem ferat, & ex sese pariat, qui in pugna quam inter se pugnant uicti fuerint, ea bellicæ offensionis nota inuruntur, ut & in uiliorem sexum censeantur, & muliebria patiantur. Contrà, ij qui ex bello superiores euascrunt, uictos subigunt, & simul suo semine implent: at uicti ex ea male à se pugnata pugna, hoc præmio afficiuntur, ut & partus dolores sufferant, & ex patribus qui iam ante fuissent, matres reddantur. Cum homini infestissimis bestijs aspide & crocodilo inimicitias gerunt. Latonæ & Lucinæ sacri esse existimantur. Apud Aegyptios Hera-
cleopolitas

cleopolitas uenerationem & religionem possidere feruntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Ichneumone.

CAP. XV.

IChneumo ut paruus sit, cum certe magnis prudentia & robore animi bestijs conferendus est: nam solerti machinatione duas bestias maxime feras aspidem & crocodilum interficit. Cum enim hic humi iacet stratus, illius autem immenso rictu os patulum est, tum is dolosa consilia de illius pernicie iniens, limitis oculis tandiu eum obseruat, quoad arcto oppressum somno intuetur: tum confestim singulari animi fiducia mortis portam intrat, & per latum guttur in aluum delabitur: Crocodilus uero inexpectatum malum in uentre sentiens, somno soluitur, & incitato cursu furibundus & consilij inops, longe lateq; uagatur, modò in imam fluuij sedem se demergit, modò magnum acerbitalis uirus anhelans, sese ad terram abijcit: at non ideo Ichneumo quicquam læditur, sed magis ad uiscera inhærescens, suaui expletur cibo, ac nimirum exsaturatus, iam exinanito crocodili uentre, exsilit foras. O incredibili robore animi septum Ichneumonem, quid te, qui tam immane & mortiferum hiatus subire audeas, audacius dicemus: lam porrò aspidem ijs artibus expugnat, totus præter oculos & caudam arena obrutus, aspidem expectat, ac cum hanc ignem spirantem animaduertit, statim caudæ girum agens, immanem feram prouocat:

A ca au.

ea autem capite elato & exerto dente, frustra pugnare aggreditur: nam Ichneumonem nihil metus tardat ad excipiendam pugnam, imo uero ipsam mordicus premens utrinque se in orbem contrahentem lacerat, & mortiferum uenenum ore eicientem conficit, & occidit. Hunc alij caniculo dicunt similem esse, alij mustellæ. Ideoque hac ætate quod murinam speciem similitudinemque gerit, uulgò murem Indicum uocant.

De Ichneumone & Aspide. CAP. XVI.

Agyptiarum pugna ferarum cuiusmodi est Aspidis & Ichneumonis: Hic non inconsultè ac temerè in bellum descendit, neque illa trepidantius timidiusque certamen init. Ille tanquam uir omnibus armis septus in luto uolutatur, ac agglutinati luti operimento obducitur, sicque postea iustis armis se tectum arbitratus, in certamen uenit: si lutum desit, aqua se alluens, seque in altum madidumque sabulum abiiciens, ex improuisis rebus ac fortuitis, arma ad tuitionem sui ingeniose comparat, continuoque cum capitali aduersario depugnat: summas autem nares suas, teneras, ac ualde aspidis morsui opportunas, suæ caudæ flexu septus, tuetur: si eas aspis assequi possit, hostem debellauit: sin minus affecutus fuerit, frustra dentes contra lutum exercet. Contra autem Ichneumo illi anteuertens, si ex inopinato fauces comprehenderit, illam strangulat. Quocirca tota uictoria cum sit posita

sita in anticipationem, uictor existit, qui moribus aliorum præuerterit. Crocodilorum fecunditati salutariter natura obsistit, nam oua quæ ex sese Crocodili secundum flumina parere solent, inquit Ichneumo, ac perdit, & quod magnam admirationem habet, nec oua comedit, nec ad suam, sed ad hominum utilitatem naturæ instinctu conterit.

De Simia.

CAP.

XVII.

Simia actuosum animal, & ad omnia imitanda habile: Omne quod corpore agitur, si doceatur, præclare discit, & id ipsum actione repræsentat: ac si saltare doceatur, saltationem assequitur: Si ad tibiam canere, canit. Ego aurigæ munus obire uidi, habenas nimirum uel abducendi, uel remittendi, & flagello simul utendi: breui si quis ad alia quæpiam instituat, non fallit docentem: adeo uarium natura animal est, & multiplex, ut ad omnem actionem sese uerset. Cum cæteris in rebus omnium bestiarum simia peruersissima est, tum peruersior in ijs, in quibus hominem imitari conatur: Cum enim nutricem ex eminenti loco perspexisset puerum infantem in pelui lauare, & fascias in orbem contrahere, & in arctum ad aquæ expressionem contorquere, atque quo reliquisset loco puerum obseruasset, simul & circa eum ipsum à custodibus magnam introsperisset solitudinem, fenestella quæ tum pateret in domum intrauit ad puerum, quem similiter ut factitari à nu-

A 2   trice

trice uiderat, ex lecto sublatum integumentis nudauit, & aquam, succensis carbonibus, calescentem, in miserum infantem infudit, atq; interfecit.

De Simia & Fele.

CAP. XVIII.

Cum Feles simiam in Aegypto insequerentur, hæc autem omni neruulorum contentione in fugam se impellens, rectà conscendisset in arborem, atque illi ad eandem arborem ascendissent, (ad corticem enim inhærentes sursum correpere sciunt) hæc sanè ut sola à pluribus circumuenta ex arboris trunco ad ramorum cacumina se uertens diu multumq; ex ijs extremis pependit: Illi tum quòd eò accedere non quirent, ad aliam se conuerterunt uenationem. Hæc autem ipsa studiose & diligenter se ex periculo seruauit, nec cuiquam aliq, quàm sibimetipsi, salutis præmium debuit.

De Simijs Prasijs Indiarum.

CAP. XIX.

In Prasijs Indijs simiarum genus esse ferunt, humanis sensibus, & magnitudine Hircanorum canum: tum earum comam etsi naturalem, artificio tamen ueritatis imperito elaboratam uideri, tum barbam ipsarum speciem satyricæ similitudinemq; gerere, caudamq; leoninæ similem spectari: reliquo corpore albas, capite & extrema cauda flauas esse. Neq; uero quòd uiuendi ratione & genere ipso syluestres sint (montanis enim rebus & agrestibus pascuntur) propterea

propterea feras esse, imo natura cicures, ad suburbiū Latagis urbis frequentes proficiscuntur, quibus cotam oryzam rex comedendam obijcit, ac quotidie cibaria eis proijciuntur: expletæ in domesticas sedes cum magna moderatione redire, neq; obuium quicquam lædere dicuntur.

De Prasijs Simijs.

CAP. XX.

IN Prasijs Indorum regione Megasthenes simias scribit, maximis canibus non inferiores esse magnitudine, quinq; cubitorum caudam habere, tum ex earum fronte comas propendere, easdemq; barbam promittere: tum facie alba esse, & uero corpus nigrum spectari, neque malitia cæteris simijs ingenta, sed mansuetudine & humanitate imbutas esse.

De Simijs Indicis.

CAP. XXI.

IN India, Clitarchus tradit, simiarū genus uarium & multiplex oriri, tantamq; earum in montibus multitudinem esse, ut uel Alexandrum magnis copijs septum eæ frequentes perterrefecerint, quod arbitretur se sibi insidiantem exercitum uidere. Nam cum Alexandro se ostenderunt casu, excelso & recto corpore erant, non capiuntur retibus, neque sagacium canum uenandi solertia præditorum: sed cum sit animal saltationis auidum, saltare cupit: si item quempiam uiderit calceos induentem, imitatur: & si quem uiderit oculos pingentem, aut lauantem, hoc idem facere studet: itaque pro his ex plumbo factos graues calceos proponunt, & laqueos subijciunt, ut pes qui-

A 3 dem

dem ingredi possit, & interim firmo uinculo retineri. Itemq; uisco decipiuntur, nam illis uidentibus Indus pelues aqua plenas in earum cōspectu ponit, ex eaq; oculos oblini, ac mox uiscum pro aqua reponit: illæ aspicientes (ut sunt ad omnia imitanda aptæ) continuo descendunt, oculosq; & ora ipsi similiter uisco oblinunt, itaque postea facillime capiuntur.

De Simijs.

CAP. XXII.

TYgres domitos, cicures pantheras, oryges quadricornes, columbas, quas negant mansuefieri posse, ad suum regem Indi afferunt: tum generosos canes, de quibus supra scripsi: tum simias nonnullas albas, alias nigras, nam rufas ideo in urbes non adducunt, quòd ueneris libidine inflàmatae, in muliebrem sexum furentes sint: ac si quando deprehendunt, eas tanquam adulteros odio persequentes, interficiunt.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXIII.

VT Elephantus uini potione obliuiscitur fortitudinis, sic Simia hausto uino, fraudis immemor, non est ad capiendum difficilis. Cum ex sese binos foetus parere soleat, non æqualem tamen utrisq; impartitur amorem: sed alterum amat, alterum odit. Præmitto plura dicere de tam turpi bestia, quis enim non doleat, quum uidet tam turpiter assimulæ tam hominis faciem, tristem, fraudulentam?

GYLLII ACCESSIO.

De Cercopithecis.

CAP. XXIII.

De

DE bonis uiris nostræ ætatis accepi, Cercopithecos magnum detrimentum agricolis Calecuthensibus afferre, quòd in arbores conscendentes, liquorum ex quo uinum illi conficiunt, effundant, uasâq; quibus liquor excipitur, euertant. Cercopithecic crocodilos intueri tantopere perhorrent, ut ne longinquum quidem crocodilinæ pellis conspectum ferre possint: ac nimirum potius per ignes & aquas effugiant. Quod quidem ipsum cum experirer, & ex altissima fenestella conditum crocodilum his longo interuallo distantibus ostenderem, cum clamore, & alui deiectione, & tremore, & si uinculis constricti tenebatur, per obiectos ignes & aquas euadere furenter conabantur.

GYLLII ACCESSIO.

De Simiulpa.

CAP. XXV.

Iqui nostra memoria Payram regionem lustrarunt, bestiam dicunt se uidisse quadrupedem, ex anteriore parte uulpem, ex posteriore simiam: præterquam quòd humanis pedibus sit, & noctuæ auribus, & subter communem uentrem, instar marsupij alium uentrem gerat, in quem tam diu eius catuli occultantur, dum turò exire, & sine parentis tuitione cibaria inquirere possunt, ac nimirum non ex eo receptaculo prodeunt, nisi cum lac fugunt.

De Vulpe & Vespa.

CAP. XXVI.

Vulpes in exuperantiam infinitæ tum malitiæ, tum fraudis progreditur, nihil ut nō & malitiosè

A 4 se, &

se, & dolose agat: Cum enim uesparium refertum esse animaduertit, retrorsum eò accedit, atque tota à uespeto auersa, ab aculeorum sanè uulneribus declinās in cellas uesparias immittit, hirsuta cauda, eademq; bene prolixa, uespas concutit, Cum autem uesparum circumuestitam spissis pilis caudam impetentium referta est, tum eam ipsam uel ad arborem, uel ad parietem ad maceriemue allidit: Itaque multa caudæ attritione his extinctis, in reliquas inuadit, perindeq; eas ut primas interimit: lamq; reliquas cæteras ab aculeis intelligens inopes esse, os in uesparium abijciens, id ipsum uorat.

De Vulpis insidijs.

CAP. XXVII.

Vulpem bestiam improbam poëtæ & fraudulens tam appellare solent. Sedet improbus Erinaceus terrestris & insidiosus, nam ut uulpem is uel audiuerit, uel uiderit, os contrahit, pedesq; comprimit, & se totum in globosam formam concludit: Illa autem cū hunc sic in arcum constrictum comprehendere non quit, in eius os urinam reddit: hic uel ex contractione, uel ex uulpis fraude spiritu intercluso suffocatur.

Quemadmodum uulpes insidias parat Erinaceis, Otidibus, & piscibus.

CAP. XXVIII.

Vulpes fraudulentum animal, insidias hoc pacto in Erinaceos terrenos molitur, ut cū eos rectos, quòd à morfu uulpinum impetum spinis prohibent, expugnare non queat, ipsos summa cautione oris leniter & caute primum euertens, supinos constituat, deinde

deinde & laceret, & qui antea essent formidabiles, ex-
 edat, conficiatq;. In ponto sic Otidas uenatur, ut &
 sese auertens, & in terram abijciens, tanquam auis col-
 lum, sic caudam extendat: eæ autem hac insidiarum
 instructione seductæ, ad illam, tanquam ad suam gre-
 galem accedunt, illa uero se uertens nullo negotio ca-
 piat. Tum uero secundum fluuiorum ripas gradiens,
 paruulos pisciculos callide exceptat, nam caudam in
 aquam deijcit, in quam ij innantes densis pilis com-
 prehenduntur, quod quidem ipsum uulpes sentiens,
 caudam ex aqua remouet, & repente se in aridum
 subducens eam excutit, pisciculi excidunt, atq; ab ea
 deuorantur. Thraces quando conglaciantes fluuij
 periculose transeuntur, uulpis indicio, & periclitatio-
 ne percipiunt: nam si glaciem resistentem, & nihil ce-
 dentem transmiserit, eius uestigia fidenter persequun-
 tur. Ad hunc modum transmissionem non esse peri-
 culosam hæc experitur, ut ad glaciem aurem admo-
 ueat, ac si intra non subsonare atq; subterlabi fluctus
 sentit, libenter se consistenti glaciei credens, prima
 transmittit: sin aliter, nequaquam transit.

Quemadmodum à uulpibus lepores captantur.

C A P.

X X I X.

Lepores interdum à uulpibus non tantum cursu,
 sed etiam magis arte comprehenduntur. Captio-
 se enim circumuenire, inducere uulpes probe nouit:
 Cum enim noctu in leporis uestigium inciderit, & sen-
 sum ex eo perceperit, animam continens, spiritumq;

B com

comprimens, sensim & pedetentim usq; eo uestigijs
 leporis insisit, quoad in ipso cubili eum deprehens
 dens, tanquam de insidijs securum animi & insperan
 tem capere aggreditur. At enim non hic dissoluto &
 ignauiter remisso animo, sed suspensio & sollicito so
 rnum capit, simul ac primum uulpem aduentantem
 sensu comprehenderit, de cubili exsilit, properans fu
 gam capere, & cursum ad summam celeritatem facit:
 uulpes item uestigijs eum insequens ingreditur cur
 rere: uerum longam uiam ubi hic confecerit, ut qui
 iam longinquo abscellu contra uulpem superior fa
 ctus sit, sub dumeta, aliaue fruteta densiora subiens,
 ex longo cursu, libenti animo & prolixo se quieti dat:
 at uulpes euestigio insequens, ei non concedit ex fuga
 ut consistat, & laboris quietem habeat, sed ad alteru
 cursum ex quiete eum excitat, & agitat: postea uero
 quam incitato cursu is permultu uiae procedens, ite
 nera non minora quam prius fugerit, rursus uehemens
 ter quietem cupit capere: Illa uero frutetum quo se is
 coiecerit urget, ac radicitus excuties, ab assiduo cursu
 non sinit conuiuiscere: itaque is iterum excurrit, illa
 quoq; non se ad insequendu tardans, currere insisit,
 cum autem continenter ex alio alius cursus hunc uigi
 ljs diu multumq; fatigatum exceperit, currendo sel
 sus, & laboribus succumbit, & longius procedere des
 sinit: ipsa uero consecuta, cum ipsum non sanè cursu,
 sed longinquitate temporis, & captiosa inuestigatio
 ne comprehendit, iam porro foetus suos quum in plu
 reis

reis locos lepus dispergit, hoc pacto arbitrans à rapinis tutiores esse, tum summo in eos amore flagrat, neq; à uenaticis modò insidijs de se timet, uerũ etiam uulpium incursiones perhorrescit, nec minus auium impetus extimescit, sed & coruorum, & aquilarum uocem multo maxime metuit, atque horret: & sanè quidem cum his auibus nulla pace coniungitur, sed sese abstrudit in dumeta, in aliãue fruteta, aut cespites, aut cum necessitate urgetur, in quoduis aliud latibulum se occultat.

De uulpibus Caspijs.

CAP. XXX.

A Myntas in mansionibus, quas sic inscripsit, eam ait Caspiarum uulpium esse multitudinem, ut non modò agrestia stabula adeant, sed urbes quoq; ingrediantur: nihil tamen nocentes, neq; rapientes, sed ita cicures Caspijs tanquàm caniculæ adulantur.

GYLLII ACCESSIO.

De Vulpis fraude.

CAP. XXXI.

Intimas cauernas, quæ multos habeant exitus, procul inter se distantes incolit, ne circum exitum unum positis uenatorum insidijs comprehendatur. In omnes hostes suos infestissima est: neq; modò contra canes, sed & cum feris robustioribus, & cum uenatoribus molitur pugnare. Neq; solis bestijs terrenis, sed etiam aquatilibus, & uolatilibus mille insidias comparat. Cum auium greges subuolantes uidet, humistrata iacet, simul & oculos claudit, & animam continet, & prorsus extinctæ speciem similitudinẽq;

B 2 gerit.

gerit. Cum autem eam sic ad terram abiectam aues despiciunt, mortuam arbitantes, gregatim delabuntur, in eaq; selsitantes ludunt: at uulpes eas ad rostrum appropinquantes ore hiante atq; imminente, deuorat.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum glaciæ indicem Thraces habent uulpem, CAP. XXXII.

Thraces congelatum flumen molientes transmittere, uulpem, Plutarchi testimonio, præmittunt, glaciæ indicem, quantum firmitatis habeat: ea enim pedetentim & moderate gradiens, aurem admouet: ac si ex strepitu confluentem non multo infra ferri sensit, statim cõiectura assequitur, frigoribus fluuium non bene penitus congelasse, sed tenuem & infirmam glaciem existere, itaq; regreditur: sin subterlabens aqua non admurmurationem facit, confidenter transit. Quod quidem ipsum non acrem bestiae sensum dicimus esse: sed ex sensu ratiocinationem. Sic enim uulpes colligit, ipsum strepere motu præditum est, quòd autem motum habet non gelu constringitur. Itemq;: Quod aquæ non glaciatur liquidum est, quod autem liquidum, facile concedit.

De Lepore, CAP. XXXIII.

De Lepore mihi hæc in mentem hoc loco ueniunt explicare. Non enim sanè prius sub solitum cubile subire, & succedere, quàm modò ingrediens, modò

modò egrediens sua conturbarit uestigia: ut ne ea struentibus sibi insidias appareant, naturali quadam sagacitate homines astute decipiēs. Quædam propria ei à natura ingenerata sunt: Palpebris patentibus somnum capit, eius annos indicant foramina quædam, nam quot sunt illi corporis cauernæ, totidem annos ætatis agit: uno & eodem tempore quædam in utero inchoata & imperfecta fert, quædam parturit, quædam modò peperit.

Quemadmodum mas Lepus parit.

CAP. XXXIIII.

DE uiro rei uenatoriæ bene perito, & cætera quã bono, & à mēdacijs alieno, auditione accipi, mares Lepores uno eodemq; tempore tum alios implere, tum ex sese parere, tum nutrire, nempe qui sint utriusq; sexus participes. Idemq; testabatur aliquando duos, aliquando tres parere. Huc etiam addebat, marem semimortuum captum fuisse, ipsum autem prægnantem fuisse, atq; in dissectū utero tres lepusculus repertos fuisse, eos primum extractos immobiles fuisse, deinde à sole intepescentes, reuixisse, & eorum quendam postea respexisse, celeriterq; & linguã porrexisse, & cibi desiderio os aperuisse: itaq; lac ei admotum fuisse, & paulatim alitum fuisse.

Tempora & uentos Lepus cognoscit.

CAP. XXXV.

Rationem tum uentorum, tum temporum lepus planè scit. Hyeme apricis locis cubilia idcirco in
B 3 format

format, atque imprimit, quòd apricationem uehemēter appetit: frigus hostilem in modum declinat, æstate uero, altioris sedis studio captus ad aquilonem cubitat. Temporum commutationes nares ei indicant. Non oculos claudit cum somnum capit, imo uero cum reliqua membra somnum accipiunt, interea tamen oculi uident. In passionibus tum nocturnis tum longinquis pabulū inquirat, siue quòd fortè peregrini cibi desiderio tenetur, siue etiam quātum equidem intelligo, ut se exerceat, & pedum celeritatem firmet. Viam retrouersus pertinentem cupide amplexatur, consuetam sedem omnibus locis antefert, eoque non parum sæpe capitur, quòd assuetum cubile relinquere non possit.

De Leporum uelocitate montanorum &
campestrium.

CAP. XXXVI.

Lepus quem canes & equi insectantur, si campestris sit, celeriore & concitatiore cursu, quam montanus uiam conficit, propter corporis exiguitatem, & tenuitatem. Cum enim gracili habitu sit, ipsum celeritate præstare uero proximum est. Primum igitur ex terra exsiliens saltu fertur, & per dumeta aliaue densiora uirgulta expeditus perlabitur. Tum uero sicubi herbæ sint altæ & frequentes, ex eis facile sese explicat, atque elabitur: ac quemadmodum leonibus caudæ ad excitandas uires magno adiumento esse dicuntur, sic huic aures roboris numina, & uexilla, & cursus incitamenta existunt; fugiens eas ad tergum reuertitur.

torquet, sicq; ipsis tanquam stimulis torporē & igna-
 uiam, ne à currendo retardetur, concitat. Iam porro
 cursum nec unum, nec rectà tenet, sed & huc illuc se
 uersat, & uero de recto cursu defleciit, ut exerceat ca-
 nes, & circūueniat ad id quidem diuerticulum, quo
 uult iter conuertere: de auribus alterutrā intorquet,
 atque inflectit, eaq; quasi moderatrice cursum diris-
 git. Neque uero improuide uno eodemq; tempore
 omnes suarum uirium neruulos contendit, sed & im-
 petum insequentis obseruat, & si ad insequendum tar-
 dus & segnis sit, non omnem suam celeritatem pro-
 fundit: Sed duntaxat canes antegredi maturans, sese
 integrum seruat, & uiribus suis moderatur, ne omnē
 suam currendi facultatem urgens, ex incitato cursu
 uiribus deficiat. Penitus enim cognoscit se ad cur-
 sum longe multumq; antecellere, & uidet impensius
 laborare non esse necessē. Quòd si pedum celeritate
 canis ad conficiendum interpollet, tum omnibus re-
 uocatis uiribus lepus quanto maximo potest cursu
 fertur. Cum autem longe multumq; canibus ante-
 uerterit, & longo sanè interuallo uenatores atque
 equos reliquerit, tum sanè in aliquem tumulum ascē-
 dit, & in posteriores pedes sese erigens, tanquam ex
 aliqua specula, & insectantium certamen prospicit, &
 quantum equidem existimo, eos ut debiliores ridet.
 Post ex eo loco intuens, se omnia superiora habere, is
 nimirum quietem & tranquillitatem adeptus, ex lassit-
 tudine grate & libenter dormit. Montium incolæ nō

tam ueloces, quàm qui in planicie uersantur, nisi quãdo sub montem subiectos habent tractus in planiciem explicatos, quò ex montibus decurrant; unde fit, ut tametsi montes incolant, tamen in campis exercentur, unde sæpe campani homines eos excitant, atque insequuntur. Cum autem proximi sunt ut capiantur, campestris uia breuitatem declinantes, in altiores locos & montosos se conuertunt, in suas nimis sedes festinantes, idcircoq; euadunt, & insperatam salutem assequuntur, quòd canibus & equis montium itinera infesta atque inimica, pedes obterunt & debilitant, sed eo acerbius canes uexantur, quod carnosos pedes & minime ad perpetienda saxa resistentes, & quemadmodum equi ungulas habent. Contrà, lepus conuestitos pilis pedes habet, & duritatis & asperitatis patientes. Iam ex leporibus qui in crebris dumetorum frequentia locis commorantur, laboris inertia segnes, non ad cursum uelocitate ualent, ex pedum tarditate ad fugiendum laborantes. Nam huiusmodi opimo habitu, & cessatione torpentes, currendi insueti sunt, & ad proficiscendum longissime perimbecilles. Ipsorum ratio uenandorum talis est. Primùm per frutices per paruulos & minime continenti crebritate densos permeant: densiores uero, qui transiri non possunt, transiliunt: ueruntamen ubi fruticetum aliud ex alio nexum latissime continuatur, ibi hoc ipsum facere coacti cum sint, corporis grauitate ad saltum parum ualentes, sanè quàm cito laborant
& succum

& succumbunt. Canes uero ab eis ipsis primum aberrant quòd non eos propter minutarum arbuscularum frequentiam uident, & uero per frutices saliunt odoris sensu illecti, deinde tandem aliquando uisos, insequuntur, de cōtentione currendi nil remittentes: illi autem ipsi ex continuatione saliendi ad capiēdam fugam longiorē remollefcunt, & uiribus defecti comprehenduntur: atq; etiam ut facile fursum uersus feruntur quòd posteriora membra longiora habēt: sic sane deorsum uersus egre ideo decurrunt, quia anteriora cum sint breuiora, eos afflicent.

GYLLII ACCESSIO, CAP. XXXVII.

HEgesander Delphus in commentarijs memoriae tradidit, Antigono Gonata regnante, in Astypalaea maximam leporum multitudinem extitisse, ut Pythiam Astypalenses de eis cōsulere habuerint necesse: eam respondisse canes alendos esse: quo facto uno anno plus quàm sex milia cepisse. Ex eo enim tam ingens leporum numerus procreatus fuerat, quòd Anaphæus quispiam in eam insulam duos lepores inieciisset, quemadmodum etiam Astypalensis quidam in Anaphen duos perdices antè dimisisset, unde tanta perdicum uis in Anaphe exorta fuerat, ut sedibus incolae pellerentur. A principio lepores non habebat Astypalaea. Xenophon & Herodotus maxime sēcūdum animal genus leporaceum testantur. Nam etsi comprehenditur à feris auibus, atque

C homi

hominibus, tamen adhuc redundat, fœctuum enim alius in uentre pilosus, alius à pilis nudus, alius in uulua recens fingitur, alius in lucem profertur. Xenophon leporem ait clausis oculis uigilare, apertis dormire. Apud Bizaltas lepores bina iccora habere Theophrastus dicit. Lepores ut sint omnes sanè longis & pilosis auribus, tibijs neque magnis, neque æqualibus: certe diuersos inter se colores habent, alij cyanei, alij in solis terrarum nigris fusci, alij in rubris terris rutili, nonnulli omni ex parte albi.

GYLLII ACCESSIO.

De leporis astutia in tuenda sua procrea-
tione. CAP. XXXVIII.

EX suis lepusculis alium alibi lepores ponunt, ut iugeris sæpe interuallo distent inter se, ne si uel homo uel canis interuenerit, omnes simul periclitentur, ipsi autem lepores ad cubile redeuntes, postea quàm uarium & multiplex posuerunt uestigium, ab alijs longe remotum, extremum saltum saltant, ne nimirum uestigiorum perpetuitate somnum capientes deprehendantur.

De Cuniculis. CAP. XXXIX.

Aliud est etiam genus leporum, natura perparuum, nec tamen augetur unquam, ei cuniculus nomen est: quod quidem ipsum nouatum à me non est, at etiam in conscribenda historia Græci quidam usi sunt, quod à principio Hispani imposuissent.

Caudam

Caudam cæteris breuiorem habet, cætera reliquis leporibus consimilis est, præterquam quòd magnitudo capitis quippiam differt, quia exilius sit, & minima carne præditum, eius uniuersum corpus candidius quàm reliquorum leporum.

De Fele.

CAP.

XL.

Quemadmodum ex felibus mas est libidinosis-
mus, sic amantissima catulorum fœmina: quæ ueneream idcirco maris consuetudinẽ refugit, quòd is calidissimum, ignisq; simile semen emittat, genitale ut fœminæ comburat. Eiuscẽ quidẽ rei mas non ignarus, communes catulos suos interimit. Hæc autem nouorum catulorum desiderio permota, eius libidini morem gerit. Quòd autem ab omni retro odore feles abhorrere dicantur, eò excrementa sua prius fossa facta, in terram occultant.

GYLLII ACCESSIO.

De Fele.

CAP.

XLI.

Felem marem Aegyptij dicunt pupillas ad solis rationem uariare, cum enim exoritur sol, tum longæ fiunt, in meridie rotundæ uidentur, ad uesperam autem obscurantur; cum odore unguentorum Plus-tarchus scribit grauius uexari.

GYLLII ACCESSIO.

De Talpa.

CAP.

XLII.

Cum ad comprehendendas talpas fictile uas angustis faucibus in scrobem de industria factum

C 2

demi

demissilem, earumq; una in hoc ipsum incidisset, & exitus non ei pateret, quòd sursum uersus propter decliuitatem adreperere non posset, altera ei opem & salutem tulit, terramq; effosam in uas tandiu coniecit, quoad exaggeratione facta, altera exire potuerit. Sed quis ille sensus sine oculis concipere alterius casum, & liberandi rationē percipere, quam haud scio an cæcus homo sine uocis indicio assequi queat.

FINIS LIBRI VII.

LIBER OCTAVVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.

De Muribus.

CAP. I.

MVRES cum sua sponte foecunda animalia crebros partus ex sese edūt, tum multo supra consuetudinem accedente salis usu foecundiores. In Paro insula ferrum exedere & conficere dicuntur. Amyntas in Tere done Babylonica scribit, eodem cibo uti.

De Murium iecore.

CAP. II.

ACoitu recrescente luna, muris iecusculum mirabilem in modum sibi fibram quotidie quandam progignit, usque ad plenam lunam. Deinde luna decrescente fibræ pariter decrescunt, ac in unum corpus extenuatæ paulatim evanescent. In Thebaide cum grandine pluit, mures in terra apparere audio, qui partim etiam nunc cœnum limosum, partim iam carro existunt.

De Aegyptijs Muribus ex pluuiâ nascentibus.

CAP.

III.

Primum ut in Aegypto pluit, per paruulis guttis Mures nasci solent, qui longe latec; totis aruis uagantes, maxima calamitate ex spicarum circumro sione & succisione segetes afficiunt, & manipulorum

C 3 aceruos

aceruos uastantes, magnum Aegyptijs negotium exhibent: eo fit, ut ij insidias eis conentur muscipulis tendere, & sepimentis repellere, & fossis ac incensio- nibus arcere: sed mures ut minime ad muscipulas ac- cedunt, sic cum sint ad salendum apti, & sepes tran- scendunt, & fossas transiliunt. Aegyptij uero de spe & conatu depulli, omni machinatione insidiarum, tan- quam parum efficaci relicta, se ad suppliciter depre- candam à Deo calamitatem uertunt. Mures diuinæ iræ metu, in montem quempiã aciei instructione ordi- nem quadrangulum conseruantes discedunt: horum omnium natu minimi primo in ordine consistunt, maximi uero extremum agmen ducunt, eos qui lassit- tudine deficiunt, urgent, ac seiplos sequi cogunt. Quod si ex itinere minimi natu laborantes subsistat, omnes quoq; consequentes, ut est in more belli institutoq; positum, insistunt, & interquiescunt: Simulq; se, ut primi mouere ceperunt, cæteri continuo omnes sub- sequuntur. Hoc idem qui Pontum incolunt mures illic agere dicunt. Ex omni autem domo cuius ruinæ impendeant qua primum datur, celeriter demigrare creduntur. Cum autem uocem felis aut uiperæ sibi- lum exaudiuerunt, è nido musculos in locum alium transferunt.

De Muribus insulæ Heracleæ.

CAP. IIII.

Quantum est cunq; murium in Heraclea, quæ in Ponto insula est, deum & religiose colet, & quod deo cunq; dedicatum est, non attingit. Itaque cum ui-
tis

tis, quæ ibi deo frondescit, & soli eidem ad religionem consecrata est, cuiusq; racemos dei administri ad sacra seruant, uuæ affecutæ fuerint maturitatem, tum de insula mures decedunt, ut ne si remanerent, per imprudentiam eas contingant, quas tangi fas non sit: post uero ubi id anni tempus præterierit, ad domesticam sedem reuertuntur. Atque hæc quidem Ponticorum murium est probitas. Contrà Hippon, Diogoras, Herostratus, reliquiq; dei hostes, quomodo uel à racemis, uel alijs rebus consecratis cupiditatem manusq; abstinuissent, qui ne ab ea quidem insaniam suam assensionem sustinuerint, quominus & nomina deorum, & opera quomodocunq; tollere conati fuerint.

De Muribus.

CAP. V.

CVM mures in aquatile uas de lapsi ascendere non queunt, mutuas inter se caudas mordicus tenentes, sese subtrahunt, secundum quidem primus, tertium secundus: sic enim eos mutuas inter se operas sapientissima natura ponere docuit.

De Muribus terræ Caspiæ.

CAP. VI.

AMYNTAS in Mansionibus, quas sic inscripsit, in Caspiam dicit infinitam murium multitudinem accedere, eosdemq; in perennibus fluuijs rapide precipitibus intrepidè innatare, & caudas inter se mordicus tenentes, firmamentum habere, eoq; firmo uinculo fluuios transmittere. Cum autem in arationes transierint, segetes succidunt, & in arbores ascendentes fructus edunt, & ramos frangunt: Quibus Caspij

C 4 ubi

ubi resistere non queunt, hoc modo infestas eorum incursiones moliuntur ulcisci, ut non habentibus uncinatos ungues aibus quippiam noceant, quæ quidem ipsæ tantis gregibus ut nubes esse uideantur eò aduolantes, mures sedibus pellunt, & suo proprio quodam naturæ munere à Caspijs famem depellunt, neque magnitudine inferiores quàm Aegyptij Ichneumones: Itemque agrestes sunt & acerbi, & robore dentium non aliter dissecare ac deuorare possunt, quàm mures ferrum in Terebone Babylonis, quorum pelles molles institores ad Persas uehunt, quibus uestes confuuntur, & corpus optime fouetur.

Quemadmodum Mures domum collapsuram prænoscent.

CAP. VII.

QUOD uicinam domum ad edendas ruinas mures & mustellæ præsentiant, idcirco eius casum & prolapsionem præuertentes, ex ipsa emigrant, quod quidem ipsum in Helice oppido usque euenisse dicitur. Cum enim Helicenses impium facinus in se aduersus Iones admisissent, eos nimirum in altaribus mactantes, tum sanè his propinqua ruina ex ostentis portenta fuit. Nam quinque ante diebus quam Helice funditus euerteretur, qui in ea essent mures, mustellæ, serpentes, & uerticillæ, cæteraque eiusmodi ex eo loco exierunt: quod quidem facinus Helicensibus id ipsum intuentibus, summam quidem admirationem mouebat: ueruntamen quam ob rem discederent, causam conijcere non poterant, postea uerò quàm ex urbe hæc

hæc animalia excessere, ex terræ motu tantæ labes domorum noctu factæ sunt, ut non modò ex hoc casu defederit urbs, & conciderit, atque ex permultæ tempestatis alluione funditus deleta fuerit: uerum etiam cum forte decem naues Lacedæmoniorum in urbis portu stationecq; essent, ex marinorum æstuum tempestate perierunt. Diuina enim iustitia, satellitibus atq; ministris bestijs, ad ulciscēdos impios homines utitur. Cui rei etiã testimonio est Paucus Lacedæmonius, qui cū fabros Dionysianos iter facere ad Citheria per Spartā prohibuisset, post in sessione Ephorum à canibus laceratus fuit, & distractus.

Quemadmodum sua sponte mures cum moriuntur, eorum partes non generatim, sed sigillatim extinguuntur.

CAP.

VIII.

MVres qui non ex insidijs, sed sua sponte moriuntur, defluentibus membris, è uita paulatim excedunt: unde profectum id quod est in prouerbio, Iuxta muris interitum. Cuius Menander meminit in Thaide. Flagrãti autem libidine dicunt mures esse, testemq; Cratinum afferunt, dicentē in poëmate inscripto, Fugitiuis: Age nunc tibi ex æthere murinã lasciuia Xenophontis fulmine percutiam. Atq; scemiam quoque murem maiore Veneris rabie flagrare dicunt. Et rursus apud Epicratē in poëmate quod inscribitur Chorus: Postremò subijt detestabilis lena, deierans per Dianã esse uitulam, esse uirginē, esse pulcherrimã indomitã: At illa murina erat. Superiectione salacissimã

D

cissimã

cisimam eam dicere uoluit, quum prorsus murinam uocauit.

De Muribus bipedibus.

CAP. IX.

IN Cyrene diuersa tum colore, tum forma murium genera nasci ferunt, ac quosdam ipsorum quemadmodum feles, ita lata facie esse: alios uiperæ speciem similitudinemque gerentes, acutas spinas habere, quos indigenæ echenatas uocant. In Aegypto audio bipedes mures maxima magnitudine esse, & prioribus pedibus tanquam manibus uti, eosdemque rectos duobus pedibus nitentes gradi: cum autem insequentibus urgentur, salire. Hæc Theophrastus. Ex panibus multis & uarijs simul positis optimum quencumque feligens circumrodit: quare optimi panis iudicium in muribus existimatur esse.

De Murium religione.

CAP. X.

MVres item adorant ij, qui Troadis Amaxitum incolunt: unde Apollinē, qui apud eos maxima religione est, Smynthium appellant: Murem enim Smynthiū Aeoles & Troiani nominant: sicut Aeschylus in Sisypho testatur, cum ait: Sed agrestis quis est Smynthius. Tū uero apud Smynthios circures aluntur mures, eisque uictus publicè præbetur, atque infra altare ubi degunt, latibula habent. Apud etiam tripodem Apollinis mus manet, de cuius religione hanc accepi fabellam, Per multa murium millia cum Aecolium & Troianorum segetes inuasissent, atque immaturas succidissent, & simul eis qui earum sementē fecissent

cissent, infructuosas reddidissent: cumq; Delphicus deus de hac re consultus esset, respondisse: Oportere sacrificare Smynthio Apollini, Eos quibus datū esset oraculum respōsum secutos, ab hoc murium impetu liberatos fuisse, & frumentū eis ad solitas messes peruenisse, Huc etiā addunt, Cretenles in coloniā domo missos, Pythium rogasse, quempiā sibi locum ad habitandum appositū ostenderet: Illum oraculū edidisse, ubi terra geniti bellum eis inferrent, ibi confidendū, atq; urbem excitandā esse: ita eos profectos ad Amaxitum castra posuisse, ut illic quiescerent: muriū uerò incredibilem multitudinē erupisse, & clypeorum lora derossisse, & arcuum neruos exedisse: ex quo coniecturam duxerunt, illos esse terrigenas: proinde ad armorum inopiam redactos, hunc locum incoluisse, atque Smynthio Apollini templum excitasse.

De Mustella, quam Thebani in Bœotia adorant.

C A P.

X I.

AEgyptij quòd diuersa animalium genera in deos referant, & sacra religione colant, multiplex & uariis ritibus eos consequitur. At Thebani, natione quidem Græci, ritu obruēdi, qui mustellam religiose uenerentur, & dicant, Cum Herculem Alcmena parturiret, & parere non posset, hanc accurrisse, & parturienti uincula dissoluisse, eoque esse factum, in lucem ut Hercules expeditus exiret.

De Mustella, & serpente, & earum pugna.

C A P.

X I I.

D 2 Perni

Perniciosa belua mustella est, perniciosa etiam serpens. Nam mustella cum serpente pugnature, primum quidem rutam edit, deinde fidenti animo ad pugnam tanquam armis tecta procedit: Causa est rutæ odor, serpentibus infestus.

GYLLII ACCESSIO.

De Sciuris.

CAP.

XIII.

Sciurus ea est solertia, ut in maximis solis feruoribus ad frangendū calorem erecta cauda & patula sese ita opacet, quemadmodū pauones, ut uehementē æstatis ardorē defendāt, se excitata cauda adūbrant.

De Herinaceorum terrestrium & Lynxis

inuidia,

CAP.

XIIII.

Terrestris Herinaceus inter animalia inuida censetur, statim ut capiū, urina sua reddita, tergus suū conspergit, cuius uī perfusum corrumpitur, & quod futurum erat ad multa utile, reddit inutile. Et Lynx etiam urinā suam in terrā occultat, quæ ubi concreuerit ac congelarit, lapis efficitur, ad sculpendū accōmodatus, & simul ad muliebrem mundum expetitus.

De Herinaceorum prudentia,

CAP.

XV.

Herinaceus eorum quæ ad uitæ usum pertinent, natura sua nec imprudens creditur, nec imperitus comparandorū & condendorum in hyemem fructuum: Planè enim nouit, non omni tempore percipiendorum tempestiuitatem fructuum datam esse, quare cū hirsutus spinis tam sit, seipsum in locis, ubi pomorum acerui constructi sunt, uolutans, suis aculeis

leis transfixa portat non pauca in thesaurum cauer-
narum, in quas abdita atq; condita seruantur: unde
promere queat, cum nulla ex parte extrinsecus fru-
ctus colligi queunt. Terreni Herinacei nunc uete-
ratoriam explicabo: Cum enim is uicinus est ut ca-
piatur, contortissime seipsum concludit, & tanto perè
contrahit, ut comprehendi non queat, simul & ani-
mam continet, spiritumq; comprimit, & ab omni mo-
tu conquiescens, mortui speciem præ se fert.

GYLLII ACCESSIO.

De Herinacei, & serpentis pugna. CAP. XVI.

Serpens & Herinaceus mutuo inter se odio flagrât:
Cum hic illam ad pugnam descendere sentit, callis-
dus spinis totum se contrahit in orbem, & imam par-
tem ab aculeis inopem ad terram firmiter abijcit. Ea
uero inania uulnera infert, quòd aculeis prohibeatur
dentes infigere: & tametsi aculeis affligitur serpens,
tamen non tam diu omittit eum oppugnare, dum aut
pari casu moriatur uterq; aut ex mortua Herinaceus
prudens elabitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Herinaceorum solertia. CAP. XVII.

Mirificam procurationem Herinaceus habet: cum
uuæ maturescere incipiunt: sub uites subit, & pe-
dibus ex racemo uuas ad terram deijcit, scq; huc &
illuc uersans, spinis eas colligit, ut illius aliquando acu-
leos cum transfixis uuis plenos intueremur, serpere
racemum, & ambulare opinaremur. Deinde in late-

D 3 bram

bram ingressus, exedēdas catulis suis easdem obijcit. Duo uero foramina eius cubile habet, alterum ad austrum, alterum ad boream pertinet: ac pro temporis ratione, tanquam uelum gubernatores nauis, sic id quod ad uentum spectat, obstruit, alterum autem aperit: quod ipsum cum quispiam animaduertisset, eam gloriam assecutus est, ut ex eo uentos futuros prædiceret.

De Testudine & Vipera, CAP. XVIII.

Terrena Testudo cum Origanum comederit, Viperam præclare contemnit. Quòd si eius facultatem non assequatur, comesa ruta contra hostem armatur. Iam si utriusq; facultate caruerit, à serpente exeditur, planèq; conficitur. Cum testudini serpentē comesse contigerit, cunila adesa statim illa extra periculum ueneni est, quod aliter confestim ab usu hanc funditus sublaturum fuerat.

De libidine Testudinum, CAP. XIX.

Ex terrenis Testudinibus mas ad uenerem inflammatisissimus est. Demonstratus scēminam humi ad coitum stratam ait supinā iacere, deinde expleto coitu, propter testæ magnitudinem cum se conuertere nō queat, escam paratam à marito relinqui cum alijs animalibus, tū aquilæ: unde fit, ut mares eas ad coitū ideo illicere non possint, quòd scēmine magna moderatione libidines contineant, & salutem uoluptati antereponant. At enim mares mirabili quadam natura illecebram amatoriam, & omnis metus obliuionē afferentem

rentem fœminis iniiciunt: neque tamen huiuscemodi illecebræ sunt cantiunculæ, quales Theocritus, pastoritiæ lusionis compositor, nugatur: sed occulta herba, cuius neque ille nomen se scire dicit, neque aliū cognoscere confitetur: itaque mares eam ore continent, ad libidinem fœminas alliciunt: & quæ antea fugiebant, nunc exardescunt ad coitum, & nullo de se timore afficiuntur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum humi latet, CAP. XX.

OMne hybernum tempus testudo intra terram abdita manet immobilis: cuius naturam non ignorantes homines, eam ineunte hyeme terræ operimento obducunt: post uero hyemem ibi locatam ac sitam, ubi terra obruerunt, reperiunt, sine cibo totam hyemem traduxisse. Oua non modo incubare solo aspectu dicitur, sed etiam ad exclusionem perducere.

De Rubeta rana, CAP. XXI.

ESt rubetarum genus, cuius facta non modo perniciosa, sed illius aspectus aspicientibus infestissimus existit: Nam si quis ex ijs, qui malas artes ingeniose facitare sciunt, eam primo contriuerit, deinde eius sanguinem siue ad uinum, siue ad aliam potionem admistum, cuiuspiam per insidias bibendum dederit, is sanè sine mora perit. Eius aspectus hanc improbitatem habet, ut eam aduersam si quis acriter intueatur, & illa contra improbo obtutu suo respiciat, ac suam aspirationem humano colori hostilem anhelauerit

D 4 uerit

uerit, hominem eo pallore afficit, ut ægrotanti similis esse uideatur: ac pallor per aliquot dies manet, deinde euanescit. Tymeus, & Neocles medicus rubetas dicunt duo iecora habere: & alterum quidem occidere, alterum alteri aduersantem salutem afferre.

De Cochleis.

CAP. XXII.

Perdices & Erodios idcirco defugiunt Cochleæ, quòd eos pernoscent penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces ibi serpere, ubi illi ipsi uersentur: eos tamen naturali quadam astutia Cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniunt: Si quidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur. Aues autem, quas modo dixi, in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant: ut uero nihil inuenerint, eas ut sibi inutiles abijciunt, atque discedunt. Illæ uerò singulæ ex saturatæ pastu, atque ex aberratione qua hostes sefellerunt seruatæ, ita in testas tanquàm suam propriam domum reuertuntur.

Pilularius Scarabeus caret foemina,

CAP. XXIII.

In suo genere Scarabeorum natio foeminei sexus quòd sit expers, ideo in fimi pilam semen emittit, quam octo & uiginti dierum spatio & uolurat, & concalescit, deinde foetum procreat. Aegyptiorum porro bellatores Scarabeum in digitis insculptum habere solebant, ex eo adumbrante nimirum legislatore, solos omnino mares pro patria bellum gerere oportere, quòd sane scarabeus caret foemina. Scarabeum perdis

perdis, si rosas in eum injicias.

GYLLII ACCESSIO.

De Scarabeis.

CAP. XXIIII.

Scarabeus ex bubulo stercore pilulam rotundam ad coeli similitudinem conficit, quam ab ortu ad occasum uersus tandiu ipse uersat, dum ad mundi figuram perduxerit: postea autem quam eadem defoderit, duo de triginta dies terra obrutam esse finit, quot enim dierum spatio luna duodecim coeli signa percurrit, totidem scarabeorū genus animatur. Nono & uicesimo post die eam refossam in aquā deijcit, idemque triginta tanquam digitulis præditus est, solis ardore solet excæcatus perire.

De Formicis.

CAP. XXV.

Factis melsibus, circum areas uersantes Formicæ ad trituram conueniunt aut singulæ, aut binæ, aut ternæ: domicilia sua & consueta tecta relinquentes, triticum legunt, eadem semita iter faciunt: aliæ ad legenda grana eunt, aliæ onus portantes redeunt, ac summo cum honore & modestiâ aliæ alijs de uia decedunt, & multo magis expeditæ onus gerentibus, in cauernis granorum acruos sibi construunt, ac singula semina exterebrant, quod excidit, in suum prandium conuertunt, reliquum uero quod circūrosū remanet, sterile est. Ergo ista generosissime æconome & custodes formicæ intra cauernam machinātur, ne imbrium fluxionibus integra semina rursus in fruges è terra exeant, unde in cibi inopiam & famem incurrant,

E currant,

currant, unde illis labor & sedulitas pereat. Hæc igitur, sicut alia pleraq; , natura formicis largita est.

Rerum cœlestium notionem habere, cursum syderum tenere, atq; uim intelligere, saperet; p̄ Babylonios & Chaldæos testantur historici. Formicæ uero neque cœlum suspiciunt, necq; digitis mensis dies numerare sciunt: hoc tamen eis natura donauit admirabile, ut mensis nono quoq; die, non pedem ex cauerna egredientes, admodum quiete tecto se teneant.

De ingenio Formicæ. CAP. XXVI.

CLeantem hæc de formica historia coëgit & inuisum & fortissime contradicentem bestias concedere rationis non expertes esse. Nam cum aliquando otiosa sefsione fruentem, ferunt formicas, quæ complures ad eius pedes essent, animo cœpisse uacuo & soluto contemplari, alteras nimirū uidisse alicunde mortuam in alienarum domiciliū & suarum minime contubernalium portantes, in formicariæ cauernæ faucibus consistere, atque inde continuo alteras perspexisse prodire, & cum externis uelut quiddam contrahentes, iterum & sapius ultro citroq; cōmeare, deniq; lumbricum tanquam redemptionis pretium atulisse, cumq; alteras accepisse, & simul quàm ferrent mortuam dimisisse: alteras cum gaudio & libenter similiter atq; uel fratrem uel filium recepisse. Quid ad hæc dicit Hesiodus, qui scripserit louem naturas distinxisse, bestijsq; terrenis, aquatilibus, uolucris dedisse, ut & inter se conficerent, & minime quidem mutua

mutua inter se iustitia uterentur: hominibus autem iustitiæ munus largitum fuisse. Atqui non hæc dicit Priamus, siquidem is ipse homo ab homine, & heroë, & ex Iouis stirpe oriundo, ipse quoque Iouis progenies, multa Hectorem pecunia redemit.

De Formicarum sedulitate. CAP. XXVII.

Formicæ in primis sedula atque operosa animalia, tanto laborandi studio tenentur, ut ne noctes quidem in suo opere cessent, modò sit plena luna: nec uero, quemadmodum homines inertiae, fugæque laborandi excusationes prætedunt: Quid enim inertium dierum multitudinẽ commemorẽ, necesse est: Indicta sunt Dionysia, Lenæa, Saturnalia: alia Spartam sunt translata, alia Thebas recepta: quin singulis etiam urbibus, mille dierum inertissimæ segnitiae nõ apud barbaros solum, sed etiã apud Græcos indicta sunt.

De terræ fossionibus, quas faciunt formicæ.

CAP. XXVIII.

AEgyptias fossas & Creticos labyrinthos historici literarum memoria celebrat, & poetarum natio uersibus decantat: uerum fossionum quas formicæ efficiunt, uaria diuerticula, flexiones, anfractus nondum sciunt: enimuero ex mirabili sapientia subterraneas ædificatiunculas tortuosissimè construunt, ut uel difficilem inuentu aditum, uel omnino inuium insidias sibi molientibus efficiant: terram enim quam effodiunt, pro foraminibus aggerant, & tanquam muros quosdam, & propugnacula circumijciunt, & ne

E 2 ex celo

ex cœlo aqua pluuiâ defluens seipsas funditus allu-
uione perdat. Intermedia item sepimenta, cauernas
alias ab alijs secernentia, solertissime machinantur,
atq; ut de splendidis hominum œdibus fieri solet, do-
mum suam triplici regione formâq; circūscribunt: al-
terum enim in ea locum Andronem, in quo mares ha-
bitent, ædificant: alterum Gynecium nuncupatū, ubi
fœminæ pariant, moliuntur: tertium granorum acer-
uis destinant: cum tamen ab Ischomacho & Socrate
rei œconomicae peritis nihil tale didicerint. Quum au-
tem tanquam ad pabulandum proficiscuntur, natu
grandiores similiter eas, atq; exercitus duces, ducūt:
ut ad segetes peruenerunt adolescentiores sub stipula
stant, duces uero ascendūt, & spicas abscissas inferiori-
bus deiciunt: hæ uero circumstantes, aristas distra-
hunt, simul & ex earū uallo & uaginis grana inclusa
explicant: neque ad excutiendum ullo instrumento
egent, neq; ad uentilandum uiris, neq; uentis ad pur-
ganda à sordibus grana, ex frumentis, quæ homines
exarant, cibos sibi conficientes, humanis laboribus
fruuntur. Illud etiã auditum habeo prudenter factum,
eas humatione mortuas afficere solere.

GYLLII ACCESSIO.

De Formicis.

CAP.

XXIX.

Formicarum domestica dispensatio & prouiden-
tia explanari non potest, neq; enim ullam formi-
carum industria eminentiorē uirtutis effigiem natura
finxit. In ijs inest amicitia, communitate iunguntur,
in ijs

in ijs fortitudinis imago elucet, & laborãdi studium: insuper insunt, multa moderationis & frugalitatis femina, multa prudentiæ & iustitiæ. Cum quippiã quod esculentum sit ferre non queunt, derodunt & diuidunt, ut à pluribus commodius portari possit: Cumq; femina situ corrumpi sentiunt, ut reficiantur, extra cauernam eijciunt. Introitus non rectus, sed diuerticulis, flexionibusq; interceptus, in tres cauernas definit, quarum una commune ipsis domicilium est, altera ciborum receptaculum, in tertiã mortuas esse runt. Si earum aliquas uras, reliquas fugabis. Eas auditione accepi sensum diuinationis habere, cum futura est annonæ caritas, & fames, tum enim maxime ad recondenda frumenta, & reliqua femina suo usui apta, operosiores existere.

De Formicarum prudentia.

CAP. XXX.

SVa sponte, prudentia, non aliena institutione ualent etiam apud nos animalia, non totidem tamen quot sunt in India: Illic enim eiusmodi sunt, Elephantus, Pfitacus, Sphinges, & nūcupati Satyri. Nostrates formicæ cauernas quidem & latibula quædam effodiunt, sub terra habitantes: at Indicæ singulari sapientiã præditæ domunculas commodas in excel-sis locis construunt, non in deuexis & planis, qui facile inundari queant. In eis ambitus, & ut ita dicam, fossas Aegyptias, & Creticos labyrinthos magna sapientia effodientes, domesticas sedes constituunt: non rectas quidem, & peruias, aut in quas quippiam in-

E 3 fluere

fluere possit, sed sinuosis foraminibus obliquas, in quarum superficie foramen unum relinquunt, per quod quidem ipsum ingrediatur ipsæ, & semina quæ colligunt, in suos thesauros inferant. In excelsis quidem locis latibula machinantur, ut fluminum alluviones effugiant.

GYLLII ACCESSIO.

De Formicis Indicis.

CAP. XXXI.

ONescitus Formicarum Indiae scribit se uidisse pelles, pantherarum similes. Megasthenes in Derdis Indis montanis ad orientem pertinentibus, dicit collem esse, cuius circuitus ter mille stadiorum sit, ubi auri secturas Formicæ, uulpibus non inferiores magnitudine, excauent, & terram perfodiant, & hyberno tempore, quemadmodum talpæ, sic ad cauernæ fauces terram exaggerēt, & simul aurū eijciāt, quod ipsum vicini latenter diripiant, aperte enim non possunt obsistentibus formicis, quæ non modo eos in furto præsentis deprensos impugnant, atq; interficiunt, sed & longissime in fugam impulsos insequuntur. Verum ut eæ à longinqua insectatione retardentur, ferarum carnes distractas in plurima loca spargunt, quas interea cum ipsæ comedunt, cum auro elabuntur.

De Formica Laërte nuncupata, & eiusdem nominis Vespis.

CAP. XXXII.

Mortiferum genus quoddam formicarum esse dicitur, quæ Laærtæ nūcupantur. Eodem nomine Velpas

Vespas quasdam appellarūt. Hæc ait Telephus Cre-
tensis ex Mysio pergamo profectus.

De Campe uermiculo.

CAP. XXXIII.

Campe & olera exedunt, & celeriter cōficiunt: eis
mulier, si per media olera peruaserit, ex mēsis
laborans, perniciem affert.

Gyllii accessio.

De Bufonibus.

CAP. XXXIII.

Subterraneæ bestię, quas uulgò Bufones uocant,
Stotam hyemem oculis clausis manēt in terram ab-
strusi, somno sepulti, miseri, sine cibo, sine luce, neque
in suis cauernis quicquam præter somnum habent:
hyemali morte affecti, terra tandiu humati iacēt, dum
uernum tempus incalescit: tum tanquā reuiuiscunt,
& ex humatione excitati, cibum iandudum sumere
obliti, quasi reminiscuntur.

De Aranei textrina.

CAP. XXXV.

Textrinam & lanificia deam nomine Erganē inue-
nisse fama hominum celebratum est: Araneus
uerò ad textrinum opus sua sponte naturaq; natus
est: non enim textili artificio studet, neque aliunde
filum assumit, sed ex suo uentre stamina deducit, ce-
leritate pedum uenabula contexit, atque in retis spe-
cie diffundit: tum filis quæ ad texendum de uentre
suo detrahit, isdem uentrem suum studiosissime alit.
Mulieres autē quæ maxime ad nendi artifiçiū digito-
rum argutijs ualent, filumq; elaboratissimū confice-
re præclare sciunt, non cum eo subtilitate operis sunt

E 4 con

conferendæ : huius nimirū filū, tenuitate pilū uincit,

De geometria Araneorum. CAP. XXXVI.

Non modo texendi solertiam Aranei præclare tenent, ac similiter ut Minerua, Erganae, Pinyte deæ tereti manuum ministerio & tenui ualent, sed & natura etiam sunt ad geometriam eruditi, nam & centrum seruant, & quasi circino circunducunt, & circūscriptionem exacte sciunt. Neq; tamen Euclide egēt, geometricis rationibus erudito. Ad mediū centri sedentes, insidias prædæ suæ tendunt. Neq; modo texendi rationem norunt, uerum etiam farciendi artificio excellunt. Nam si ex eorum quippiam solerti opere ruperis, statim à ruptura tanquam sartum tectum, integrumq; præstant.

GYLLII ACCESSIO.

De Araneorum solertia. CAP. XXXVII.

Aranei opus cum mulierum textrina cōmunitatē habet, & hominibus utendi retibus scientiā attulit. Sed quid non ex illius opere maximā admirationē habet? Tela nō ex stamine cōstat, sed tenuis membrana nulla perpetuatē habet: neq; glutinatur perspicuo quopiā glutine: simul & eius color licet aërius sit, ad delitescendum tamē superficiem obscurat. Iam porro quanta illius solertia in gubernanda machina. Primū enim ut quippiā comprehenderit, statim reticulum cōtrahit, quod ipsum nili fieret in conspectu nostro, fidē nō haberet, & fabula planē uideretur. Est etiā mihi admiratio summa in Araneo, quāta celeritate sese huc illuc

illuc iaculetur, uel cum telā textit, uel cum prædā comprehendere conatur, ultro, citroq; sursum, deorsum ad punctum temporis commens. Neq; modo culices muscasq; capit, sed & asilos & fucos. Quis uenator scientius retibus utitur: musca laqueis irretita effugio pennarum elabi studet, & fremitu resonat, pedibusq; reticulum conuellere conatur, sed exitus nullus patet: nanc; araneus celeriter huc illucq; sese uersans, eam in angustias compulsam, acutis pedibus urget, & occidit.

De Phalangijs Zacynthi. CAP. XXXVIII.

IN Zacyntho Phalangiorum morsu percussis, bene periti dicunt, non ea modo accidere, quæ alibi ictis usu euenire solent: sed eadem ipsa etiam omnia acerbiora fieri. Primum enim, ut quis morsus sit, totum eius corpus obtorpescere, & debilitari: post tremore affici, & frigidissimum esse, & uomitum cum conuulsione subsequi. Iam porro quod audientibus terrorem inijcit, & uidentibus admirationem mouet, exponā: Cum ab eorum morsu quidam integri atq; intacti balneas, quarum lauatione phalangio uulnerati fuissent usi, subijissent & pedes abluissent, omnibus doloribus, quibus torquentur morsu pressi, exarserunt. Phalangij genus esse dicunt, qui Rhox appellatur, quoniam acino nigro similis sit: nascitur in Libya, longis pedibus præditus, os habet in media aluo, celeriter perimere potest.

De Mure araneo.

CAP. XXXIX.

F Mus

MVs araneus si in orbitam inciderit, tanquā uin-
culis capitur, ac moritur: ei qui ab eo fit morsus
remedio est, terra ex orbitarū transitu sumpta, eaq̄
simul ut uulnus aspersum sit, statim sanatur.

De Scorpijs.

CAP.

XL.

MAres Scorpij infestissimi habentur, foeminae
multo remissiores: non enim tantum uirus acer-
bitatis habēt. Eorum nouem esse genera accepi, albū,
fuluum, fumosum, nigrū, uiride, uentricosum: aliud
canceri simile, infestissimū, hoc flammeum appellant:
aliud etiam ferunt alatum esse, & duplici aculeo ar-
matum: aliud quod septem haberet internodia. Non
oua scorpij, sed foetus animantes pariunt.

Quemadmodum Libyci Scorpij dormientibus
insidiantur.

CAP.

XLI.

FRaudulenti etiam natura Scorpij, & dolosi exis-
tunt: etenim Libyci ab eorū multitudine metuen-
tes, ad uitandos ipsos omnia machinamenta moliu-
tur: foccos ferunt in lectis cum longe à pariete remo-
tis, tum in excelsum collocatis, tum fulcrorum pedi-
bus in hydrias aquae plenas impositis, sublimes so-
mnium capiunt, qua machinationis molitione facta,
sele quieto, & tuto somno usuros arbitrantur: atqui
Scorpius si quid, unde semetipsum in tecto suspēdat,
nanciscatur, ibi fortissime pedibus inhærescit, simul
& exerit aculeum, & deiecit: secundus igitur ex tecto
descendens per primum serpit, atq; suis fragellis ad
illius aculeum adherescit, & sublimem sinit suum acu-
leum:

leum: item à secundo tenetur tertius, à tertio quartus: quintus similem ordinem conseruat, itemq; cæteri omnes. Deinceps per primos decurrunt, postremus dormientem ferit, & per superiores recurrit: Similiter ab illo secūdus, tum uero ab ultimo tertius, reliquiq; sese subducunt, quoad uelut sanè catenam soluentes, inter se omnes subtraxerunt. In Caria Latmo dicuntur esse Scorpij, qui indigenas mortifera percussione interimant: externos uero leniter mordeant. In mari rubro duorum, & sæpe trium cubitorum scorpij nascuntur. Scorpij alati mira magnitudine in India procreantur. In Aethiopia Scorpios lacertis audio expleri, & aspidibus, uerticillis, omniq; serpentium genere: quorum excrementa conculcantes, exulcerari auditione accepi.

Quemadmodum Scorpium necat herba The-
lyphonus. CAP. XLII.

THelyphonum herbam Theophrastus narrat, si eam ad Scorpij dorsum admoueas, hunc statim perire. Idemq; affert, eundem ad integritatem ualitudinis restitui, si eum candida helleboro oblinas: atq; equidem Thelyphonum probò, non item helleboru: quòd sanè ita homines egregie diligam, ut acerbe & penitus scorpios oderim. Callimachus etiam canit in terra Trachimia arborem nomine Smilum nasci, ad quam appropinquantes, & eam contingentes serpentes, pereunt.

F 2 De

De Scorpjis qui nascuntur inter Mediam &
Sufiden.

CAP. XLIII.

IN itinere secundi diei eorum qui à Persicis Sufis in
Mediam proficiscuntur, quod permagna Scorpiorum
multitudo nasci dicitur. Idcirco Persarum Rex
quum eò suscepit iter, triduo antè omnibus imperat
ut eos uenentur, & ei qui plurimos confecerit donat
munera: nisi hoc fit, locus transiri non potest: nam
subter omnem lapidem & cespitem abditus scorpj
manet. Megasthenes in India Scorpiones dicit ma
ximos procreari, & similiter aculeis atque Europeos
pungere. Pammenes in eo opere quod de uer
nenatis scripsit, alatos tradit scorpiones in
Aegypto nasci duplici aculeo arma
tos, & id quidem ipsum ait se
auditione accepisse, sed
ex sese hanc histo
riam profis
teri.

FINIS LIBRI VIII.

LIBER NONVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM,

De gula Serpentum:

CAP. I.

V M uoracissimæ Serpentes sînt, & longam & tenuem habeât gulam, sese humo excitant, scq; celsas & erectas constituunt, extrema cauda nitentes, ut in aluum procliuior delabatur ci- bus: pedibus carent, serpunt uelocissime, earũ quæ- dam similiter atque iacula semetipsas iaculantur, ex eoq; quod agunt nomen trahunt, nam laculi nomi- nantur.

Quemadmodum oculorum hebetudinem
sanat Serpens.

CAP. II.

INeunte uere, cum senectutem serpens exuerit, tum etiam uisus hebetudinem, tanquam oculorum sene- ctutem, abijcit: quo ex morbo, admotis ad mara- thrum oculis, liberatur: nam ex eius hyberna in lati- bulis obscuris mansione, oculos hebetes & præstri- ctos frigoribus calefaciens marathrum purgat, atq; acres & acutos efficit. Hæc etiam uis & natura ad serpentium nationem pertinet, cor quidem ut in gut- ture habeant, fel autem ad intestina, testiculos ad cau- dam possideant: longula sanè oua & mollia pariât, in dentibus uenenum gerant. Tum serpenti, cum

F 3 exuta

exuta senectute rursus noua pelle exultat, nette occur-
reris : neue item in eam incideris, cum ex latebris cer-
ui anhelitu extracta, se in fugam impellit.

De Serpentis ortu.

CAP. III.

Hominis mortui spinæ medullam putrescentem
in serpentem conuerti aiunt, exoririq; feram, &
serpere animantem immanissimum ex mansuetissis-
mo. Atque bonorum honestorumq; hominum reli-
quias *requiescentes non modò quietem pro premio,*
sed etiam eorum animas bona, quæ toties attestata
sunt, à sapientibus habere. Malorum uero hominum
spinas post è uita excessum talia monstra parere. At
id aut est totum fabulosum, aut si adhibenda ei fides
sit, præmium meo iudicio dignum suis moribus ma-
lus retulerit, qui serpentis pater efficitur mortuus.

De Serpentibus Indiæ.

CAP. IIII.

Multas & diuersas terra India serpentes profert,
quæ non solum hominibus, uerum etiam alijs
animantibus perniciosè incommodant : eademq; her-
bas, defendentes à uenenatorum morsuum pernicie,
gignit : ad quarum usum & scientiam tantopere per-
riti sunt indigenæ, ut quodnam medicamentum cuiq;
serpentium aduersetur, probe teneant : simul & ne
acerrima ueneni uis celerrime per corpus manet,
néue id ipsum conficiat, præsens sibi mutuò ferunt
auxilium, quod necessarium regio ipsa abunde sub-
ministrat. Iam porro serpentem quæ hominem inter-
fecerit, Indi (permultis in hanc rem testibus Libycis
& Aegy

& Aegyptijs Thebarum incolis utentes) dicunt, idcirco subterraneam latebram (quia terra suis ipsa sedibus eam non amplius recipiat, atque quasi gremio suo in exilium eijciat) ingredi nequire: Sed postea errare, uagari, & pluribus iactatam miseris, aestiuo & hyberno sub dio ærumnosum omne ætatis tempus degere: neque amplius à coniugibus adiri, neque ab ijs quos ex se procreauerit, parentem agnosci. Ergo pœnas, diuina prouidētia uindice, etiam rationis expertia, ob cedes hominum factas, dependunt. Quod quidem ipsum à me commemoratur, uir prudens ut ex earum supplicio documentum, ne ipse humanam occisionem efficiat, capere possit.

De serpente Thesalo, qui Aleuam pastorem

Thesalum amauit.

CAP. V.

EGemon in Dardanicis uersibus cū alia de Aleua Thesalo conscribit, tum in eius amorem inusitata magnitudine serpentem cum ad Thessalicum fontē, nomine Hæmonium, boues pasceret, uenisse, sensimq; adrepere ad adamatum solitum fuisse, & comam, quam ille auream haberet, osculatione profectum fuisse, & faciem linxisse: etenim si Glaucae citharcedæ, quā Ptolomæus etiam amaret, amore aries incensus fuerit, & in Iasso urbe puerum delphinus amauerit, quid uetat serpentem amore in forma præstantem pastorem flagrasse, & cum oculos acres atq; acutos haberet, bonum eximiæ pulchritudinis iudicem fuisse. E natura igitur bestiarum est, nō modò sui ge-

F 4 neris

neris, sed etiã alieni animalia, modò formosa, amare.

De Serpentibus Euphratem accolentibus.

CAP.

VI.

EVphrates, qui inter Parthos, & Syros interme-
dius fluit, quàm longe cæteris fluminibus præ-
stet, aliàs dicam: iam nunc de eo ipso, quod Parthi,
& Syri non ignorant, quodq; ab hoc instituto sermo-
ne non abhorret, ponam. Ad primos ortus huius
fluminis quædam serpentes nascuntur hominibus
externis, non item indigenis, inimicissimæ, atque usq;
eo infestæ, ut eos morte mulcent. Trogloditarum
genus hominum, quod ex habitandi & uiuendi ra-
tione nomen duxit, serpentibus idcirco formidabile
est, quòd eas huiusmodi hominum natio exest, ac
conficit. *Teterrimum odorem serpentes inter se mi-
stæ emittunt.*

Quemadmodum Serpentes Agnos & Nepeta
persequitur.

CAP.

VII.

Permultam serpentium fugam Nepeta & Agnos
faciunt & longe lateq; expellunt, in Atheniensem
Thesmophoris Atticæ mulieres Agni folijs cubilia
substernunt, quòd serpentibus sit infesta, & quòd exi-
sumetur ab appetitione ueneris prohibere, unde no-
men traxisse uidetur. Herba etiam Libanotis nuncu-
pata serpentibus formidabilis est.

De Serpentibus bicapitibus.

CAP. VIII.

Bicapites serpentes, binis pedibus ad caudam præ-
ditas esse in flumine nomine Arcade, quod ad
Persicam

Perficam Pfitacen est, Ctesias inquit: easdemq; capite albas, reliquo corpore nigras: quatuor cubitorum magnitudinem habere, & quos percusserint interire. Interdium eas haudquaquam natate solere, sed noctu uel aquantibus, uel linthea lauantibus perniciem inferre. Aegyptios sua propria quadam magica ratione, accepit cum de caelo aues deducere, tum serpentes primum praestringere, deinde ex latibulis facillime extrahere,

De magnitudine Serpentium. CAP. IX.

IN nauigatione maris rubri Alexander dicit se serpentes uidisse longitudine quadraginta cubitorum, & crassitudine pro recta longitudinis portione. Clitarchus item, in India serpentem sexdecim cubitorum gigni, atque etiam aliud serpentium genus non speciem similitudinemq; aliorum gerere, sed magnitudine multo inferiores esse, & tanquam pigmentis distinctos, sic uersicolores spectari: uittas enim à capite ad caudam pertinentes habere, alias aereas, alias argenteas, nonnullas rubras, alias aureas, easdemq; pestifero morfu celerrime interimere posse. Aethiopia dracones ad longitudinem triginta passuum progredientes generat, & nomen proprium non habent, sed duntaxat elephantorum interfectores ipsos nominant, & proueniunt ad summam senectutem. In Phrygia autem dracones ad magnitudinem quadragentum pedum procedentes nasci ferunt, qui quoti
G die

die mediâ æstate hora cum forum hominum con-
 uentu plenum esse solet, & iam prandendum est, ex
 cauernis procedere, & ad nuncupatum in ponto
 amnem Rhindacum cauda ad terram adniti, reliquo
 erecto corpore toto guttore eminente, & paulatim
 laxato ore hiante, uolucres superuolantes, tametsi
 sublime & perniciousiter ferantur, sua aspiratione tan-
 quam amatorio quodam ad se attrahere, ac allicere:
 eas autem ex horum spiritus ductibus detractas in
 illorum uentrem decidere, atque illabi: & hæc quis-
 dem sibi maxime propria ad occidentem solem age-
 re, ac seiplos postea occultantes, gregibus ex pa-
 stione ad stabula redeuntibus insidiari, multamq[ue]
 perniciem inferre, atque inde prandium sibi abunde
 comparare,

GYLLII ACCESSIO.

De magnitudine Serpentium. CAP. X.

SECUNDUS Ptolemæus, cum uim & naturam ani-
 malium, quæ suo conspectu & robore mouerent
 hominum admirationem, studeret cognoscere, pro-
 positis præmijs, ad eorum inquisitionem nō paucos
 excitauit: quod ipsum in causa fuit, cur de uario &
 multiplici genere animalium, antea ignotorū, Græci
 notionem habuerint. Nam non modò elephantos,
 atq[ue] alias feras, quarum aspectus magnam admiras-
 tionem faceret, uenatores in conspectum regi dede-
 runt,

runt, uerum etiam regia munerum magnificentia incitati, communiter constituerunt uiam quampiam ingentem serpentem Alexandriam ad Ptolemæum in conspectum adducere: quorum consilium etsi multis difficultatibus affici uidebatur, tamen bene atque feliciter euenit: serpens enim longitudine triginta cubitorum secundum aquam stabulabatur, quæ cum aliàs in orbem complicata & humi strata iaceret immobilis, in alias tamen animantes ad aquam uenientes repentino impetu inuadebat, atq; ore ad eadem imminente nonnullas comprehendebat, alias cauda circumplicatas exforbebat. Cum autem eam longinquam uenatores spectassent, & laqueis, & catenis capi posse arbitrati essent: primum firmo animo, & magna confidentia perrexerunt ad eam ire, deinde cum ad ipsam appropinquantes inspexerunt, igneum oculorum fulgorem, squammarû asperitatem, strepitum quem faciebat dum mouebatur ingentem, dentes ex ore eminentes, horridum & trucem aspectum, exalauerunt timore, simul & timide & pedetentim in illius caudam iniecerunt uincula, ad quorum contactum fera bestia magnis editis sibilis sese retorquens, eum qui sibi propinquior esset unum deuorauit, alium fugientem, & iam longinquum cauda exceptum, interfecit: cæteri metu percussi, fuga salutem adepti sunt. Veruntamen haud quaquam omiserunt inire non uiam aliam huiuscemodi bestiae capiendæ rationem: quòd sanè commodi spes, quæ ex illius comprehensione

G :   hensione

hensione ostendebatur, metum uinceret. Cum itaque non ui, sed dolosa machinatione eam attentandam censuissent: Primo robustis funibus rete beluæ capax confecerunt, post uero obseruato serpentis cubili, atque egressu, regressuq; notato, simul & capto tempore, cum soleret exire, ut permulta animalium cæde facta sese expleret, cauernæ aditum terra & lapidibus exaggeratis obstruxerunt: Deinde bestiae à faciendis rapinis reuertenti iaculatores & funditores, tum equitum magnus numerus, tum tubicines, ut clamore tubarum ea obstreperetur, omnes sese quidem ostenderunt, sed certe aliorum exemplo ad cauendum periti, nulli accedere propius ausi fuerunt. Vbi uero se hac tanta multitudine circumfusam uidit, excelsò capite, & horribili sibilo ingentem terrorem minitabatur: at enim & coniectione telorum eminus, & equorum conspectu, & latrantium canum multitudine, tum tubarum sono perterrita, ad soliti latibuli aditum sese impulit: quem posteaquam obstructum inuenit, non tantopere seua extitit, imò uero consilij inops, armorum equorumq; strepitu, & tubarum sono obstupefacta, in rete incidit: ac ubi se irretitam sensit, non modò horribile sibilum edebat, sed etiã dentibus rete lacerabat. Verum cū eius robur multa uerberatione fregissent, & dentes cōtriuissent, iam ad resistendū remollescentem, & illaqueatā, Alexādrīā ad regem adduxerūt. Hæc enim paulatim subducto cibo ita de uiribus remiserat, ut ex immani feritate ad māsuetudinē traducta

traducta, singulari admiratione spectatores afficeret. Ptolemæus uenatoribus perfoluto præmio, & dimensio alens cibo serpentem, externis ad se uenientibus, mirificum spectaculum præbebat. Neque hoc certe à ueritate remotum iudicabit, qui memoria nostra in nouo orbe terræ, Senegæ nuncupatæ, ea uasitate serpentes uiderit, solidas ut capras nulla earum laceratione deuorent. In Hispana itē insula inusitata magnitudine excellunt, sed tantopere innocentes, ut omnino haud noceant quicquam. In Ecuba usus serpentum suauissimus existimatur, ijs ut soli reges uescantur. Ad Calechutum in tantam amplitudinem procedunt, ut maximorum suum similes efficiantur, excepto capite, quod uastius existit, ac nimirū quod earum usus omnibus interdictus sit, ideo earundem tanta est uis. Errorē enim implicatus Calechuti rex, adeo acri interdictione eas tuetur, ut eum qui serpentem confecerit, non minus acerba, quàm si hominem interfecisset, morte mulctetur. Simul & curat mapalia ad ipsarum tuitionem contra pluuias aquas ædificari. Causam autem cur eas tantū æstimet, afferunt, quod ipsas de cælo delapsas, diuina esse numina arbitretur: quod quidem ipsum ex uulnere quod infligunt colligit, nam eo solo subitam mortem inferunt.

In Macra loco sic nuncupato Possidonius scribit, mortuam spectatam fuisse serpentem iugiter longitudine, tanta crassitudine, ut ex utraq; parte astantes equites inter se intueri non possent, tamq; largo rictu

imminuisse, insidentem ut equo hominem exhauriret, ac singulas squammas clypeo maiores fuisse.

Ex Paulo Veneto accepi in regione, quã Caraiam ipse uocat, quam se pedibus obiuisse testatur, serpentes longitudine decem passuum, & crassitudine decem pedum nasci, prioribus pedibus quidem carentes, sed corũ loco ungues habere leonis similes, tum grandi capite, tum oculis quoquouerſus pedẽ unum amplis tamq; oris rictu largo imminere, ut hominem deuorent: Nullumq; esse neq; hominem, neq; aliud animal, quod non eas horreat intueri. Ad hanc rationem capiuntur: interdum intra subterraneas cauernas abduntur, noctu uero longè lateq; uagantes, cibum inquirunt: nullam animalium nationem extimescunt, imo leones & ursos exedunt, & conficiunt: postea uero quàm sese cibo expleuerunt, ad domesticam latibrarum sedem redeunt. Cum gradiuntur, tam alte uestigia imprimunt, ut sui corporis pondere in ea terra sabulosa mirabilem foueam efficiant, ut dolium quodpiam uini plenum circum sabulum uersatum dicat. Iam uero uenatores huiusmodi feris insidias molientes, permultos, & robustos palos ex supremo capite acuto ferro munitos in sabulo uicino cauernæ ubi latitare solent, interdum defigunt, eosdemq; sabulo obruunt, ne ex ijs quæpiam uideri possint. Cum autem, ut solet, noctu ad cibi inquisitionem prodiens, magna sui corporis mole ad arenam adrepit, sæpe latentis ferro transfixa, perit, aut graui accepto uulnere, fauciam

fauciam uenatores, qui in insidijs collocati sunt, impetu facto interimunt.

De Dracone puellæ amatore apud Idumæos.

CAP.

XI.

A Pud Idumæos, seu Iudæos, cum Herodes rerū potiretur, eximia magnitudine Draconi perpulsam admodum adolescentem sceminam in amore fuisse indigenæ prædicant, ad quam ille quidem uenitaret, & simul cum ea amanter dormiret. Hæc uero etiam si amator quoad poterat leniter & mansuetè ad ipsam adreperet, eius tamen metu perterrita, & sese subduxit, ut ex amicæ absentia eum amoris obliuio caperet, menstruum spatium absuit: at ei sanè quàm absentis desiderium augebatur, indiesq; amatorius affectus eatenus ingrauescebat, ut noctes & dies ad eum locū, ubi cum adolescentula uersari solitus erat, frequens accederet. Cum uero eam quam amabat nō inueniret, tanquàm amator, cui amor optatis non respondet, acerrimo dolore afflictabatur. Postea autem quàm puella reuertisset, ab eo confestim est abdita: atque is ualde amatorie, plenus suspicionum, tanquàm spretus, ob eamq; rem amantissima ira incitatus, reliquum per adolescentis corpus circumplicis eius cura parcè & molliter uerberabat. Non ergo expertia rationis animalia optimus ac maximus negligit: sed ex his & alijs quemadmodum & erga ea affectus sit, & singula curet, ostenditur.

G 4 Gillij

De Dracone Aetolidis amatore. CAP. XII.

DRaco Aetolidis amator, sicut Plutarchus scribit, ad eam noctu uentitabat, neque tamen ad puellæ corpus subiens, quicquam nocebat: sed prima luce sensim, atque moderate discedebat: quod ipsum cum diu multumq; fecisset, eam genere proximi longè summouerunt: quam cum draco non inuenisset, huc & illuc errare ad huius inquisitionem cœpit: tandem eam nactus, non leniter, ut ante solebat, sed asperè cum spiris illius manus alligabat, tum extrema cauda sic tibias multa uerberatione uexabat, ut leuem quandam & plenam amoris iram exercere uideretur.

De Dracone & eius adamato puero,

CAP. XIII.

Cum paruulus draco, Arcadiæ indigena, simul cum puero infante, natione etiam Arcade, educaretur: & puer ætatis progressu iam adolescens esset, & Draco etiam permagnus euasisset, & mutuo inter se amore flagrarent: Proximi adulescentulo cognatione illius magnitudinem perhorrentes, nam is aspectu horribilis, perpauculis diebus ad corporis magnitudinem inusitatas progressiones effecerat, illum unà cum puero in eodem lecto dormientem, quam longissime gentium exportant: Puer autem reuertit: ille syluam ibi nactus, in ea remansit. Temporis interuallo hic ad integram ætatem & perfectam processit, ille Draconis amans & amatus etiam, ad confirmatam progressus

progressus, cum per desertam sui amanti regionem aliquando iter faceret, in latrones incurrens, strictis gladijs appetitus fuit, & percussus quidem, siue quòd doleret, siue quia opem imploraret, auxilium, ut par erat, exclamauit. Draco autem bestia, & ad audiendum acerrima, & ad uidendum acutissima, postquã puerũ, quo cum amoris consuetudinẽ habuerat, exaudiuit, edito sibilo, tanquã iræ suæ denunciatione formidinũ terrorem illis iniecit; cuius metu trepidantes scelerati, alij aulio disperguntur: quosdam depressos acerbissima morte affecit, atq; ut eum comitatus fuisset, postea ad eum locum reuertit, quo expositus fuerat; neq; tamẽ ei ex eo iratior factus est, quòd in solitudines abiectus fuisset, neq; ut peruersi homines antiquum amicum in periculo deseruit.

Quemadmodum Dracones gratiam referre
nouerunt,

CAP. XIII.

LYcaoni Emathyæ regi, nomine Macedo, filius fuit, ex quo postea, antiquo nomine obsoleto, nominata regio est: ex hoc quoque Pindus, id enim ei nomen erat, filius procreatus, cum robore animi atq; uirtutis indole præditus fuit, tum forma etiam excellens: ex illo etiam alij liberi nati improbo animo affecti, & corpore minus strenui. Cum Pindo & uirtutem & cæteras illius dotes inuiderent, non modo eum oppresserunt, uerumetiam pœnas tanti malefici pendentes, seipsos funditus perdiderunt. Pindus
H sentiens

sentiens se fratrum inuidia ardere, atq; ab ijs infidias
 sibi comparari: regno, quod à patre acceperat, reli-
 cto, cum robustus esset, & ad uenandi studium pro-
 pensus, non solum quidem uertit, sed certe illic ibidē
 æuum in uenando agitans, cum semel hinnulos in-
 sequeretur, & summa uirium contentione equum in-
 citasset, ab eis qui secum uenabantur, se longissime
 abduxit: hinnuli uero altissimam cauernam subeun-
 tes, ex insectantis conspectu se eripuerunt, atq; ex pe-
 riculo se seruarunt: is ex equo desiliens, cum hunc ad
 proximam arborem alligasset, cumq; ut diligentissi-
 me potuit, latebram illam manibus perscrutans, hin-
 nulos exquireret, sibi denunciantem uocem exaudi-
 uit, ne hinnulos tangeret: quare ubi diu multumq;
 circumspexisset, nec quicquam uideret, uocem ut ex
 maiore quadam causa redditam extimuit, & simul in
 equum ascendens, ex eo loco discessit. Postero autem
 die ad eundem locum reuertit: non eò tamen, quo illi
 se abdidissent, ingreditur, uocis memoria, quam auri-
 bus acceperat, deterritus. Cum igitur dubitaret quis
 nam pridie se ab insectanda præda auertisset, ac, ut par-
 erat, circumspectaret montanos pastores, aut uenato-
 res: interea ci inusitata magnitudine draco apparet,
 ex magna parte corporis adrepēs, collumq; & caput
 paululum attollens, & ad se uelut intendens. Collum
 autē cum capite erat ea proceritate, ut uel cum proces-
 sissimo homine exæquari potuisset. Verū ut eius con-
 spectus Pindum exterruerit, certe non in fugā impus-
 lit: at

lit: at enim is sese ex maximo terrore colligens, sapien-
 ter bestiam mitigauit: nam ex auibus quas immolaret,
 ei cibum edendum obijcit, & tanquam hospitalem men-
 sam & redemptionis suae praemium apposuit. Is sane
 uelut donis delinitus, & captionibus, ut ita dicam, prae-
 strictus, ex eo loco excessit: quod quidem ipsum ita iu-
 cundum Pindo fuit, ut ea quae uel ex uenationibus mo-
 tanis, uel ex aucupio capere posset, ut draconi non in-
 gratus adeptae salutis mercedem afferret. Neque tamen
 sine fructu has ei donationes ex praeda constituit, nam
 fortuna ei prospere ire coepit, omnium enim quae uen-
 naretur, secunda uenatione fungebatur, siue terrena,
 siue uolucra persequeret: quare gloria magna apud
 omnes erat, quod contra feras congregeretur, & eas
 expedite caperet: iam uero ea erat proceritate, ut cor-
 poris mole perterrefaceret: tum uero firma corporis
 constitutione, tum pulcherrimo oris habitu, sceminas
 ad se amandum ut uehementer inflammaret, & sane ce-
 libes omnes quasi furentes atque bacchantes ad eius uen-
 nationes proficiscerentur, & nuptijs alligatae a mari-
 torum custodijs asseruatae, mallent cum illo concum-
 bere, quam in numerum dearum referri: plerique hominum
 eum, quod ipsius uirtus & forma suam omnium admi-
 rationem excitaret, diligebant: soli fratres in senso atque
 inimico animo in illum erant. Quamobrem eum ipsum
 aliquando solum uenantem ex insidijs aggrediuntur,
 atque in propinqui fluminis angustias compulsus, au-
 xilioque destitutum, strictis gladijs appetunt, atque adeo

H 2 truci

trucidant: hunc exclamantē cum draco ipsius amicus exaudisset, (etenim est animal sensu audiendi cū acerrimo, tum uidendi acutissimo) suo ex cubili prodijt, & simul impios circumplicās, suffocauit, & uero cæsūm summa diligentia tam diu custodire non destitit, dum cognatione defuncto proximi desiderio permoti ad illum humi iacentem uenissent. Hi propius facti etsi iusto in luctu & squalore essent, sepultura tamē & iustis exequiarum interfectum custodis metu afficere prohibebantur: ueruntamen hic recondita quadā ac mirabili natura, intelligens se illos arcere de præsidio stationeque cadaueris discessit, quò commodius nulla interpellatione supremam gratiam à propinquis assequeretur: magnifice igitur & splendide honore sepulturæ ornatus fuit, atque etiam fluuius factæ occisioni proximus, ex mortuo nomen traxit. Bestiarum igitur uis est, eis à quibus beneficium acceperint gratiam referre.

De Dracone quem in India inuenit Alexander Macedo.

C A P. X V.

Alexāder cum alia pleraque animalia apud Indos inuenit, tum draconē, quem quia sacrum in antro quodam Indi existimarent, & summa religione colerent, idcirco precibus Alexandrum obsecrarunt, ne in illum ipsum inuaderet, quod quidem ipsum ille annuit. At enim draco cum exercitus strepitum sensit, (quòd sit animal tum audiendi, tum uidendi acerrimo, atque acutissimo sensu præditū) maximo sibilo, & summo

& summo afflatu edito, omnes exterruit, & perturbavit. Septuaginta cubita longus esse existimabatur: nō eis totus apparuit, sed illius solum caput ex antro emittit: eius oculi ad magni clypei Macedonici magnitudinem accessisse dicuntur.

De diversorum locorum Draconibus &

Aspidibus.

CAP. XVI.

ONescritus Astypaleus duos in India scribit dracones fuisse, alterum sex & quadraginta, alterum octaginta cubitorum, eisdemq; Alexandrum ardenter uideri expetuisse. Regnante Philadelpho, duos item ex Aethiopia Dracones in Alexandriam deportatos fuisse, apud Aegyptios peruagatum est, alterum magnitudine quatuordecim, alterum tredecim cubitorum. Euergetis regis temporibus tres etiā fuisse, unum nouem, alterum septem cubitorum, tertium magna cura in Esculapij templo nutritum fuisse: atque etiam Aspides quatuor cubitorum Aegyptij apparuisse afferunt. Iam qui de Chiorū rebus historiam conscripserunt, ad quandam Pellæi montis uallem, proceris arboribus frequentem atque opacam, maxima magnitudine Draconem inquit procreatum fuisse, cuius sibilum Chij uehementer perhorrescerent, cuius magnitudinem nulli neque agricolæ, neque pastores accedendo propius considerare auderent, sed ex solo sibilo ingentem quandam & formidolosam feram bestiam esse suspicarentur, eius tamen magnitudinem tandem mirabili quadam ma-

H 3 china

chinatione atque solertia cognitam fuisse: uento nimirum uehementissimo uallis arbores concussas, & uiolenter collisos ramos ignem concepisse, & simul inde ingens incendium excitatum, locum omnem comprehendisse, & feram circūdedisse, atque interceptam, cum elabi non posset, ardore flammæ conflagrasse, Itaque nudato loco omnia conspicua facta fuisse: & uero Chios metu liberatos cum spectatum uenissent, inusitata magnitudine ossa, & immane caput offendisse ut ex his quantus uiuus ille fuisset, conijci posset.

Cum poma Dracones comedunt, syluestris lactuæ succum idcirco exorbēt, quod hæc illis ne inflatione impleant, magnum adiumentū affert. Cum homini aut feræ cuiusdam insidias facturi sunt, mortis feras radices edunt.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XVII.

DRACO cum colore nigro est, tum uentre subuiridi, tum eximia formæ pulchritudine, tum dentium triplici serie armatur: Pinguis caro eminens ex inferiori mento barbæ speciem præbet: ad infligendum uulnus, etsi ualde irascitur, parum efficax existit, neque ideo ut aliæ serpentes, eius plaga doloris sensum habet, quod exigua est & similis ei, quam facit mus: atqui ut infesto animo contra eum aquila cum alijs de causis pugnat, sic Draco ex fruticibus prodiens, facile aut ouem aut leporē eximit ex unguis aquilæ. Nam is interea cum aquila pugnat, lepus sese in fugam dat, ueruntamen frustra Draco obtutum

tum oculorum in aquilam retorquens, eam persequitur, quòd in sublime elatam attingere non possit.

De Basilisco.

CAP. XVIII.

EX Aspidis quidem uulnere longo tempore quispiam sanus fieri possit, uel exsectionem membri, uel exustionem ignis fortiter patiendo, uel accommodatis medicamentis malum sistendo, ne serpat longius: Basiliscus uero etsi magnitudine palmi sit, tamen uel serpentum maxima illius aspectu non longo interuallo, sed quam statim expirationis appulsu exsiccat. Et si baculum quem quispiam teneat morderit, baculi dominus necatur.

De sibilo Basilisci.

CAP. XIX.

IN Africa mulos uel cæsos, uel siti animo deficientes, Archelaus ait, plerosq; mortuos humi iacere proiectos, sæpeq; magnam serpentium uim influere ad eorum cadauera depascenda, easq; Basilisci exaudito sibilo, se statim in cauernas, infraue harenas abdere: illum uerò eò profectum, in tranquilla permultæ pacis libertate prandere. Postea uero quàm pransus sit, sibilo repetito, latitantibus serpentibus significare, se iam pransum ex cadaueribus abire.

De Aspide.

CAP. XX.

Aspides in diadematibus pictas Aegyptiorum reges gerunt, ex eius bestiae forma regni firmitatem adumbrate significantes: earum quædam ad longitudinem quinque cubitorum accedunt: nonnullæ rutilo, plurimæ nigro, cinereo uel colore perspicuuntur.

H 4 Amplius

Amplius quatuor horas quos momorderint, uiuere non queunt: eos conuulsio, & uisus obscuratio consequitur. Ichneumo autem Aspidis oua disperdit, & tanquam catulis suis futuram hostilē perniciem sume mouet. Libycam aspidem sua aspiratione oculorum usum aduersus se respicientes eripere: alias non excecari quidem, sed tamen celeriter interficere.

Qualia sunt Aspidis morsus uestigia, CAP. XXI.
Morsuum uestigia tam perparū apparentia aspis imprimunt, ut indicia uix acri oculorum acie deprehendantur. Cur uero sint tam obscura, ignotaque, causam hanc esse audio: Ipsius uenenum ad transmittendum peracutum, mirabilique celeritate ad intima transitionem faciens. Cum enim hæc ipsa morsum effecit, uenenum non eminet & apparet, sed sub cutem subiens, intra meatus bene penitus subest, atque sic ad intima delabitur, ut nihil extet atque emineat. Quare ab Octauianis Cleopatrarum mors non facile oculis comprehensa est, nisi tandem sero admodum ex duobus punctis difficilibus ad uidendum animaduersis, mortis obscura significatio deprehensa est. Cum tamen secus Aspidis morsus uestigia manifesto appareant, his qui historiam horum animalium tenent.

De morsu Aspidis.

CAP. XXII.

Vlperarum, & aliarum serpentium morsus non caret remedio, ex hisque fieri potiones atque unguenta percipio, cationesque quorundam illitum uenenum mitigauerunt: solum aspidis morsum non curari posse, esseque

effecq; omni medicina robustiorem. Dignum hoc animal odio ob redundantiam mali; at fera scelestior, & quæ minus uitari possit, fœmina uenefica, qualem fuisse Medeam, & Circen audimus; nam aspidum uenena & morsus opera sunt: illarum autem uenena uel solo tactu necare feruntur. Cum Pompeius Rufus Romæ ædilitium munus obiret quinquatrijs, ut solet in Romano foro fieri, circulator alijs permulctis, qui eandem quã is ipse artem facitarent, circumstantibus, ad suam ipsius ostentandam sapientiam, simulq; ex artificio suo specimen dandum, aspidem ad brachium admouit, & ex impresso morsu malum ex fugit. Cum postea non aquam quam sibi præparauerat exorbuisset, quòd ea esset subducta, ex insidijs nimirum uas fuerat euersum, ueneno non exhausto atq; eiecto, secundo post die sine doloris sensu cum sensim & pedetentim pernicie ueneni illapsa, eius os cæteraq; membra extabuissent, uita priuatus est.

De morsu Aspidis.

CAP. XXIII.

Aspidis morsum Cleopatra lenissimum esse pericitatione percepit. Cum enim, aduentante Augusto, quænam sine acerbo doloris sensu mors esset in conuiuio de circumstantibus exquireret, eam quæ gladio inferretur, doloribus refertam esse, ex ijs qui aliquod uulnus accepissent, reperiebat: acerbam autem ex uenenis, & laboriosam: conuulsionem enim facere, & stomacho, & cordi dolorem inurere. Eam uero quæ aspidis ictu afferretur, plenam lenitudinis esse,

I esse,

esse, ut uel solo tactu interdum interimat.

De Aspidibus prope Nilum habitantibus.

CAP. XXIII.

IN utraq; Nili ripa aspides latibulis se tegunt, & tanquam ædes suas homines, sic hoc flumen omni alio tempore iucundè & suauiter accolunt. Cum autem in agros Nilus redundat, tum enim triginta circiter antè diebus, longius ab eo fluuio in loca eminentiora unà cum foetibus suis demigrāt: quod quidam munus à natura acceperunt, tanti ut fluminis, tamq; operosi quotannis accessionem & decessionē non modo non ignorent, sed ab eius etiam damno cauere sciant: atq; etiam testudines, & cancri, & crocodili in ea loca Nilo inaccessa id temporis oua transferant, unde ij qui oua eorum offendunt, quādo Nilus sit agros irrigaturus, facile colligunt.

De Aspidis amore.

CAP. XXV.

QUOD Aegyptij de aspide dicunt, id libenter sapientiae studiosi audiunt. In quadam Aegyptiorum passione, nomen ab Hercule trahente, formosum puerum anserum custodem, ab aspide tam mirifice adamatum fuisse, ut is cum obdormisset, è somno ad declinandas insidias, quas aspidis coniuuerialitate commotus ei moliretur, ab ea excitatus fuerit, & sibi cauerit.

De Aspide quam Aegyptij Thermotin nominant.

CAP. XXVI.

Thermotin

Thermotin Aegyptij aspidem appellantes, & sacram esse aiunt, & summa religione colunt; Itaq; ea Isidis simulachra tanquam regio quodam diademate coronāt. Eandem etiam ferunt non in perniciem proborum hominum natam esse, enimvero commisituntur eam se ab ijs abstinere. Contrā autem improbis necem afferre: iidemq; inquit sexdecim aetates uiuere, atq; in sacris aedibus ad unumquens; angulum subterranea facella exaedificant, ubi sanē aspidi habitanti bubulum adipem edendum interuallis quibusdam obijciunt.

Quemadmodum Aspides ab Aegyptijs mansuescunt.

CAP. XXVII.

Philarchus libro duodecimo in uulgo edidit, aspides ab Aegyptijs uehementer coli, eisdemq; ex eo cultu mansuescere, ciboq; cicures fieri; neq; simul cum pueris infantibus uiuētes, eis quippiā nocere, & uero appellatas ex caueis prodire, atq; ad appellantē accedere: digitorum autem crepitu uocantur. Aegyptij in aspidum nationem hospitalissimi: Primum ut pransi sunt, statim temperatas uino & melle farinas in mensam, in qua pransi sunt, exponunt: postea plausu dato, eas tanquā conuiuas ad prandium uocant: Illae uero uelut ad condictam coenam inuitatae, aliae aliunde erumpentes, accedunt, & mensam circumstant, ac reliqua omni spira in solo terrae relicta, caput alleuantes circumlabunt, sensimq; atq; moderate explentur. Cum autem Aegyptij de nocte ha-

I 2 bent

bent necesse surgere, ne ipsas in tenebris conculcent, iterum percussione digitorum utuntur, eis ut de uia decedant, signum dantes: Illæ sanè sonitus discrimen intelligentes, confestim in latibula abstruduntur: itaque is qui de lecto surgit, postea in nullas ipsarum incurrit.

GYLLII ACCESSIO.

De Aspide.

CAP. XXVIII.

Aspis omnium uenenatorum pestilentissima, aridis squammis rubet, simul & omnino formidolosa & horribilis est, tardis tractibus serpit, somniculosis oculis assidue innuit, ac nimirum primum ut uel strepitum uel uocem auribus percepit, segnicie ac somno excusso, in orbem contrahitur, atque ex medijs spiris terribile caput alleuat: ex eius fronte gemine carunculae callo similes eminent: oculis est ualde rubentibus, ceruix squallet & tumet, cum sibilum edit, aut in obuios uiatores acerbam aspirationem anhelat, ex tunica quæ quatuor maxillæ dentes contegit, uirus euomit.

De Vipera.

ῥοπί ἕχιδος ἢ ἕχιδῶνος.

CAP. XXIX.

Exip ἄνω ἢ ἕχιδῶνος genere, non natura nonnulli differre aiunt: illum marem esse, hanc foeminā. Alij etiam natura differre existimant. Et sunt quidem qui dicant, ῥοπί τοῦ ἕχιδος percussum cōuulsione affici, non item ἄνω ἕχιδῶνος. Alij dicunt ἕχιδῶνος album morsum esse,

esse ^{χαις} non eiusmodi, sed liuidum. Nicander dicit, cum morsum inflixit ^{χαις}, duorum dentium uestigia apparere: Cum autem ^{χολυα} leserit, pluriū uideri.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXX.

Vipera modò magnum, modò paruum gyrum agit: duris squammis horret, segni tractu serpit, irritata oculis ualde rubet, & geminam linguā iactat, simul & caudam contorquet. Ex Viperis foemina cum obujs infestior, & morsu acerbior, & corpore pinguior existit: tum ne illi occurreris, cum in coitu maritum momordit: sola animal, reliquæ serpentes ex sese oua pariunt: si fagi contingit ramulo, sistitur.

De Viperae coitu & partu. CAP. XXXI.

Vipera sua circumplicatus foemina cum ea coit, hæc uero sine molestia iniri se patitur: postquã ad coeundi finem peruenerunt, uxor pro coitus consuetudine mala significatione amoris, maritum excipit: nam ei ad collum inhærens, morsu abscindit caput: itaque ex uiperino coitu hic perit, illa uero pregnans efficitur. Non autem oua parit, sed animantes partus edit, iam iam idoneos ad perniciem inferendū. In ipso enim partu matris aluum distrahunt, & lacerrant, per se disruptum uentrem erumpunt, ulciscētes patrem in hunc modum: Heus mi Tragede, quid ad hæc Orestæ Alcimones?

Quid Theophrastus sentit de partu Viperarum.

CAP. XXXII.

I 3 Viperae

Viperæ catulos Theophrastus scribit parentis uterum non exedere, atque conficere: neque sanè ut quiddam ludens dicam, foribus effractis obstructum exitum pererrumpere: at enim foeminã uteri angustijs compulsum non parere, sed dirumpi. Cuius sententia ita rem habere mihi ad ueritatem planè persuadet: Siquidem marinæ Acus, quia tenues sunt, & haudquaquam sinuosam & capacem aluum habeant, iccirco similiter à suis foetibus afficiuntur, et si iam ante fabulose earum partus descripsi: tamen ne mihi Herodotus succenseat, quales ipse conscripsit.

Quemadmodum Viperæ salua hominis perniciem infert.

CAP. XXXIII.

Serpentium uenenum cum pestiferum est, tum multo aspidis pestilentius. Contrà, quæ nemo salutaria præsidia facile inueniat, etiam si adleuationis aliquid afferendum doloribus, atque adeo ad liberandum ab illis ipsis doloribus acerrimis sapientissimus sit, uenenatis serpentibus incredibiliter perniciosum uenenum in homine ad hanc rationem deprehenditur: Si uiperæ collum summa cautione contineas, in osq; illius diductum expuas, sputum in eius uentrem delapsum, tanta ei pernicie existit, inde ex tabe ut uiperæ putrescat. Huc accedit, hominis morsum uel homini ipsi esse perniciosum, nulliusq; animalis morsui de acerbitate concedere. Nymphes librorum quos conscripsit de Ptolemæis nono, Viperas dicit in Troglodyde, si cum alijs conferantur, ingenti nasci magnitudine

gnitudine: decem enim & septē cubitorum existere.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum ex escharum usu Viperæ magis

uenenatæ sunt.

CAP. XXXIIII.

VEneni uim ex passionibus corroborari, cum alij pleriq; scripserūt, tum maxime Pausanias de homine Phœnicæ dicit se audiuisse, in montibus Phœnicæ ex usu radicum Viperas magis efferari. Idemq; Phœnix Pausaniæ narrabat se hominem uidisse, ut Viperæ impetum effugeret, in arborem ascendere: simul & Viperam insequentem postea quam ille ascendisset, uenisse, & grauem aspirationem & pestilentem in arborem afflatisse, hominemq; ex eo statim periisse. Contrà, Viperas quæ in balsamis Arabiæ arboribus habitant, acerbitalis uirus nō habere, quòd balsamorum non modò suauissimo succo utantur, uerum etiã umbra oblectentur. Cum autem colligendi opobalsami tempus uenit, pro se quisq; perticis arbusculas concutit, ut Viperas in fugam impellat: neque enim eas, quòd balsamis consecratas existiment, occidere audent: ac si quis ictus sit à Viperis, uulnus non est perniciosius, quàm si ferro impositū fuisset, omnisq; ueneni metus abest: quòd sane odoratissimū pabulum ueneni pestilentiam temperet, & mitiget.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Viperarum & alicuius generis

Araneorum morsus curantur musica.

CAP.

XXXV.

I 4 Quod

QVoddam Araneorum genus olim in Italia non
 uisum, nunc in Apulia frequens, quod uulgò
 Tarantulam nuncupant, alio anni tempore ad nocen-
 dum non magnam uim habet: in maximis uero solis
 ardoribus acerbitalis uirus pestiferum infligit: huius
 perniciosi una hæc salutaris inuenta est medicina, ut
 ictus uario & multiplici cantu tibicinum, aut cithari-
 starũ, aliorũmque musicorũ permulceatur. Is tamen si
 sermonis & oculorum usum amiserit, ac omnis sensus
 expers sit, tamen confessum ut tibiæ auditionem acce-
 pit, tanquàm è graui experrectus somno, oculos pau-
 latim alleuat, ac recepto animo se humo tollit, & ad
 musicæ rationem saltare ingreditur, neque à saltandi
 conuenientia aberrat: imò uero etiam à saltatorijs
 musis antea auersi scire saltare tum uisuntur. Itaque si
 Apuliam obeas, circumspicies alios uicos tympanis,
 alios fistulis, alios tibijs ad eiusmodi depellendũ ma-
 lum undiq; circũsonare: ac si tibicen, aut lyricen, aut
 tympanistes pullare desistat, is qui iam recreatus uis-
 debatur, & conuenienter ad sonum saltabat, statim
 animo deficitur, & omnium sensuum stupore affici-
 tur: ac sanè rursus repetito cantu colligitur, & acrius
 saltare cõtendit. In sermonem hominum uenit, quod
 mihi alienum non uidetur, huius ueneni uim harmo-
 nia & uocum concentu per totum corpus manare, ex
 eodemq; occulto quodam naturæ munere dilabi, &
 euanescere: enimuero qui ex hoc morbo laborarunt,
 si quid residueat, quod bene curatum non fuerit, si
 quando

quando musicam auribus conceperint, maxime animo commouentur, & manibus, pedibusque tandiu gestire non desinunt, quoad illa uis funditus uicta sit. Theophrastus scribit, quosdam uiperarum morsus uel tibiaram, uel fidicularum, uel aliorum organorum cantu adhibito sanari. Ismencas Thebanus dicitur plures Bœotiorum coxendicum dolore laborantes tibiæ sono ad incolumitatem restituisse.

GYLLII ACCESSIO.

De Cenchryne, CAP. XXXVI.

Cenchryne & maxima magnitudine est, & leonē uocant, siue quòd eius squammæ uarijs maculis distinctæ sunt, siue quòd cauda erecta se ad pugnam incitat, siue etiam quia leonum more humanum sanguinem exsorbet. In maximis caloribus insidias percori molitur. Caue quantumlibet magno animi robore sis, neue occurras, neue contra hanc pugnes: ac potius ne rectà fugias, sed diuerticulis, flexionibusque bestię cursum retardes. Nam serpentum genus cum rectà iter facit uelocissimum est, cum autem uiam flexit, tardius serpit.

De Cerastris serpentibus. CAP. XXXVII.

Cerastes serpens ferum animal, colore album, gemina supra frontem gerit cornua Cochleæ cornibus similia, non similiter tamen atque illius tenera. Longe alia ratione in cæteros Libycos homines, ac erga nuncupatos Pnyllos cerastræ afficiuntur. Illis enim infesti sunt, cum his foedere deuinciuntur.

K tur,

tur, pacemq; seruāt. Enimuero Syllorum gens ab eis si mordetur, non modò non sentit morsum, sed eos etiam qui in id mali inciderint, facillime sanat, si priusquam totum ueneno corpus imbutum sit, ex ipsis quispiam uel accersitus, uel sua sponte ueniens, os aqua colluerit, illiusq; manus, qui morsus sit abluerit, ex ueneno statim tum conualefcit, tum ab omni malo liberatur. Libyci autem homines aiunt, uirum cui sua uxor uenerit in suspicionem adulteri, quicq; ex ea susceptos liberos adulterino sanguine natos suspicetur, experimēti causa in dolium ceraftarū plenū infantem puerum conijcere, sicq; abijciendo, tanquā artificem aurum igni, ingenuitatem pueruli experiri. Ceraftas protinus insultare, acerbosq; fieri, innatum malum puero minitantes, eos ut puer attingit remollescere, unde Libycus ille se legitimum patrem agnosceat. Cum serpentium, tum phalangiorum hostes ceraftæ habentur. Hæc uero si Afri cōminiscuntur, non me, sed semetipsos fallunt.

De Pfyllis Africis, & de Ceraftis.

CAP. XXXVIII.

AGatharcides dicit, in Africa Pfyllorum gentem esse, & nihil quidem ad uiuendi rationem à reliquis hominibus differre, ueruntamē cum alijs nationibus peregrinum eorum corpus comparatum admirationem habere: non enim uenenatas eis bestias quippiam nocere posse, neq; phalangiorum mortiferis uulneribus ut cæteros homines affici, neque scorpionum

pionum aculeis lædi solere. Cum enim uenenatum quiddam ad eos accesserit, & uel eorum corpus attigerit, uel aliquem odorem exhauerit, ueluti soporiferam bibisset potionem, sopitur: & tandiu debilitatur, quo ad ab eo Pſyllus recesserit. Callias libro decimo historiae quam cōscripsit de Syracusano Agathocle, Ceraſtas inquit pestiferū morſum infligere solere, & bestias ratione carentes, & homines interficere: nisi Libycus uir natione Pſyllus, ad curandum accesserit. Hic sanè siue euocatus, siue fortuitò aduenerit, & plagam adhuc terribiliter dolentem uiderit, sola salua dolorem mitigat, & perstringit: Sin percussum offenderit, ægerrime dolentē, intra dentes permultā aquā haurit, & os suum primo ex ea colluit, post uero eam in poculum iniectam uulnerato exorbendā tradit. Quod si ueneni acerbitas acrius inualeſcit, hic ægros tanti nudo nudus accumbit, & proprio suo corpore morbi uim frangit, & malo hominem liberat.

GYLLII ACCESSIO.

De Ceraſtis.

CAP.

XXXIX.

LOca mediterranea Libyæ arenosa ceraſtis abundant, quorum color arenæ similis: Ideo non paucos decipit, quòd eos ab arena non internoscāt: Itaq; coloris errore falsi, pedibus illos cōculcantes, uitæ periculum subeunt. Ceraſtes fraudulēta uiperæ non ualde dissimilis, interdū quatuor, interdū duobus cornibus esse uidetur: squāmis horret, eius color exalbescit; secundū uias ut prætereūtibus molliatur insidias,

K 2 iacet.

iacet. Et uipera quidem recta celeriter obuios appetit: Contra Ceraſtes diuerticulis, ſerpendiq; flexionibus cum ſonitu gradum faciens, impetum facit.

De Dipſade,

CAP.

XL.

Dipſas, cuius uim & naturam eius nomen nobis declarat, inferior quidē eſt magnitudine, quā uipera, ſed tamen in occidēdo quā celerrime ſuperior: eius morſu confixi, etſi aſiduam potionem hauriunt, ad ſitum tamen exardeſcunt, & ad bibendum eatenus inflammantur, quoad celerrime rumpūtur. Eam Soſtratus cum albam eſſe ait, tum duas in cauda lineas nigras habere, & ſicut audio, uario & multiplici nomine nuncupatur. Quidam Præſterem uocant, alij Cauſonem, nonnulli Centrida, alij Annobaten, à quibusdā Melanurus appellari fertur: Cum in Africa tum magis in Arabia naſcitur.

GYLLII ACCESSIO.

CAP. XLI.

Dipſas paruæ uiperæ ſpeciem ſimilitudinemq; gerit, ſed celerior eſt: ijs quos percuffit mortem infert: ab ea uulneratus acerrima ſiti ardet, & tanquā taurus ore hiantē, atque imminente ad flumina proſcumbit, tantāq; potione, dum uenter diſrumpitur, ſeſe explet.

GYLLII ACCESSIO.

De Dryina ſeu Chelydro.

CAP.

XLII.

Huiusmodi ſerpēs, quā alij Dryinam, alij Chelydram appellant, in cōcauæ quercus fagiue latebras abſtruſa uiuit: nonnulli etiam Hydram appellant:

lant: ea relictis paludibus domesticis sedibus in pratis ranunculos uenatur. Quòd si à crabronibus inuaditur, statim in concuam quercum bene penitus perfugit: non acuto capite est, sed lato, & plano: ex eius corpore teter odor manat: ab eo percussus, teter rimum odorem olet, & angor mentem tenebris opletā tenet, caligo oculis offunditur: ab eodemq; alij isti caprarum aut ouium modo balant.

De Hæmorrhoo genere Viperarum.

CAP. XLIII.

HAemorrhous è genere Viperarum, in saxorum cauernis domesticam sedem habet, pedē unum tum longus est, tum à capite in tenuitatem eius corporis habitus procedit: Colore est partim flammeo, partim nigro: eius caput tanquam cornibus quibusdam inhærescit: sensim & pigrè serpit, uētris squamis terram premens: tortuosa non recta uia progreditur, gradiendo leuiter substrepit, unde eius senicies ostenditur: primum ut momordit, statim punctus cyanei coloris exoritur: percussus: stomachi doloribus affligitur, uenter celeriter exhauritur, caligine offunditur, sanguis per nares & aures cum biliolo ueneno mittitur, uesica sanguineam urinam reddit: Cicatrices si quæ sint in percussi corpore, etiam si conseruerunt, tamen recrudescunt.

De Amphibena.

CAP. XLIIII.

HYdrum Lerneam, Herculis certamen, decantent poëtæ, & ueterum fabularum opifices, quorum

K 3 è numero

è numero est Ecataeus historicus. Chimerae naturam tricipitis canat Homerus, res profecto sic in fabulis numerandas, ut uerum est Amphisbenam sanè ferpentem duo habere capita, alterum in anteriori parte, alterum in posteriori: cum enim aliquò necesse habet progredi, caudæ loco alterum ponit, altero pro capite utitur: tum rursus si ei retro sit opus cedere, capitibus contra quàm prius utitur.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XLV.

AMphisbena parua est, & semper oculos tenet abris oppletos habet: cum terreno colore est, tum pellis uarijs maculis distinguitur, ex oleastro bassillus amphisbenæ pelle inuolutus, ex frigore laborantes calefacit.

De Colubro. CAP. XLVI.

Colubro percussum dicunt statim odorem teterisrimum reddere, ex eoq; quòd tam male oleat, ei neminem appropinquare posse. Idem quoq; ait, eundem percussum cum obliuione circūfundi, eiq; oculis multam caliginem offundi, tum rabiem & summū tremorem eidem exoriri, tertioq; die perire.

GYLLII ACCESSIO.

De Colubro siue Natrice. CAP. XLVII.

Quam latini Natricē, & Dioscorides Hydrū uocat, Nicander Chersidrum appellare uidetur. Is in locis parum aquæ habentibus, aut paludibus uersans, ranis infestissimus existit. Cum palus solis ardoribus exsiccata est, tum in arido uiuens, mortiferam

ram plagam infligit.

De Hydris Corcyrensis, & Typhlope, quam
Caciliam uertere possemus. CAP. XLVIII.

IN Corcyra serpentes procreantur, quæ se retrouer-
sus ad insequentes retorquent, & spiritum malum
anhelantes, ab impetu suos infectatores reprimunt,
ab scæp̄ auertunt. Typhlopa, quam etiam Typhles
nam nominant, & Cophiam, murenæ caput habere
simile in sermonem hominum uenit, tum per paruulis
oculis esse. Ex his duobus nominibus alterum ex eo
trahit quòd non sint ei oculi probe affecti ad uiden-
dum. Cophiæ nomen idcirco habet, quòd hebetes
eidem aures sint: adeo item dura est pelle uix ut tan-
dem secari queat.

De Iaculo.

CAP. XLIX.

IAculus serpens omni animantium generi insidias
imolitur: huius cautio in faciendis insidijs eiusmodi
est, ut secundum uias abditè lateat, persæpe etiam
correpens, in arborem ascendat: ibicp̄ sese contorte
concludens, & in orbem coarctans, caputcp̄ in spis-
ram occultans, ut prætereuntes tacitus ex occulto
perspexerit, in id ipsum quod præterit, siue fuerit be-
stia, siue homo, se iaculetur. Nam ualet saltu, ut uis-
ginti cubitorum spatium transilire queat, prouinuscp̄
ad ea quæ saltu appetit, inhærescat.

De Hyena serpente.

CAP. L.

HYenam si uideas nunc quidem marem, nunc
quàm mox uidebis foeminam: Si uero nunc
K 4 foemi

foeminam, postea marem : utriusq; enim sexus partis ceps est : eundem marem cui ante nupserat, uxorem ducit : quotannis autem genitalia immutat. Caneum igitur, & Tyresiam non ostentatione uerborum, sed rebus ipsis exprimit, & declarat hoc animal.

De Præstere serpente.

CAP. LI.

Primum ut morsum Præster è genere serpentium effecit, statim stuporem infert, & immobilem reddidit : post menti obliuio & tenebræ offunduntur, ut neque notionem habeat, neque respirare, neque mœiēre queat : simul & percussum à pilis nudū iam morsu factum suffocatio sequitur, cum conuulsionibus & morte acerrimis doloribus referta.

GYLLII ACCESSIO.

De Scythale.

CAP. LII.

SCytale forma cum Amphisbena non dissimilitudinem habet, præterquàm quòd cauda est tum pinguiore, tum crassiore. Scytale eadem est latitudinis qua manubrium ligonis, & longitudine lombrici. Cum uerno tempore ex cauernis saxorum prodit, foeniculi ramos exedit.

De Sepedone serpente.

CAP. LIII.

In Nest in Sepedone serpente immanis pernicies, & præterquàm quòd celerius graditur, Hæmorroi speciem similitudinemq; sicut ait Nicander, gerit : & eodem modo gyros & flexiones persequens, non restà progreditur : quod quidem ipsum causa est, quã obrem inspectantes nesciant de eius magnitudine iudicare

dicare. Vulnus quod infert acerbissimum habet, & bene penitus intrat, & putrefacit: qua ex ui no-
men traxit. Inexpiabili celeritate ipsius uenenum in
uniuersum corpus transitionem facit: Capillus pu-
trescit & funditus interit, tum superciliarum & pal-
pebrarū pili defluunt, oculi offusi tenebris obscuran-
tur, & marcescunt.

Qua ui & natura sit præditus Seps serpens.

CAP. LIIII.

SEps è genere serpentum, ex eo magnam admira-
tionem excitat, quòd colorem in eorum quæ con-
tingit similitudinē immutat: eius imos quatuor dētes
tuniculæ quædam occultant, ex ijs uenenū emittens,
celeriter & putrefacit, & interimit.

GYLLII ACCESSIO.

De Serpente quam alij Sepa, alij Chalcida

uocant.

CAP.

L V.

SEps ideo etiam Chalcis appellatur, quòd quibus-
dam lineis, æris speciem, similitudinemq; gerenti-
bus, eius dorsum distinguatur: Itemq; ad octo pal-
morum longitudinem accedit, tum in Syria, & Li-
bya, & Cypro nascitur, in faxis domesticam sedem so-
let habere.

De Paria serpente.

CAP.

LVI.

PARIAS, seu PARUAS (sic enim uult Apollodorus)
igneo colore est, & acerrimo oculorum sensu, &
largo ore, nihil mordendo nocet, sed mitis cum sit,
deorum humanissimo Aesculapio ipsum consecra-

L runt,

runt, & eius ministerio dedicarunt.

De Porphyro serpente Indica. CAP. LVII.

TErram Indiam historici permulta ferre uenena, & plantas dicunt, è quibus partim salutaria sunt contra morsus serpentum, partim mortifera. Cuiusmodi ui est Porphyrus serpens, palmi magnitudine, colore accedente ad purpuræ similitudinem, capite plusquam niueo, & lacte multo candidiore, locis Indiæ calidissimis reperitur: ei mordendi idcirco potestas est nulla, quòd dentium expers sit: ergo hac ex parte eum quasi mansuetum dicere possumus. Non item ex omnibus partibus, nam eius uomitio si quod uel hominis, uel alterius animalis attigerit membrum, totum tabescat necesse est: Idcirco eum captum à cauda ex arbore suspendunt, ut illi caput ad terram uersus propendat: tum sub eius os uas subiiciunt æneum, in quod ex eius ore guttæ redduntur, quæ primum ut deciderunt, continuò concrescunt, aspicienti ut amygdalinæ lachrymæ speciem præbeant: ab eo extincto uas remouetur, in cuius locum alterum etiam uas æneum supponitur, in quod saniosus liquor, aquæ similitudinem speciemque gerens, ex iam mortui ore serpentis defluit: Similiterque hic concrescit, atque condensatur: horum tamen uterque colore differt ab altero: hic niger est, illæ primæ guttæ electri similes sunt: è quibus si cui magnitudine sisami in cibo portione uel detur, acerrima primum conuulsione percellitur, deinde ei oculi peruertuntur, cerebrum
per na

per nares expressum delabitur, sicq; ille miserabiliter quidē moritur, sed tamē celeriter: si quis sisamo minus ex illis sumpserit, non continuò is quidem moritur: sed certe ex hoc malo non euadit, sed denique cum mora extinguitur. Quòd si ex eo ipso nigro qui ex mortuo iam serpente defluit, sisami quoq; magnitudine quis comederit, extabescit, anniq; interuallo consumitur. Pleriq; eorum in biennium processerūt, paulatim morientes.

De Lacertorum dissectione. CAP. LVIII.

SI quis seu fortuitò Lacertum, seu consultò in caluaria percutiat, & uirga medium discindat, huius partium neutra moritur, sed ab altera seorsum utraq; graditur, & duobus pedibus adrepens uiuit. Deinde si coitio utriusq; cum altera fiat, consensione quadam tacita, & naturali colligatione uelut conseruntur, conuexunturq;: atq; ex separatis duabus partibus unus atque idem rursus efficitur lacertus: & tametsi loci prius affecti uestigium cicatrix indicat, tamē & uitam pristinam retinet, & ei cætera persimilis est, qui talia nunquam perpeffus sit.

De Lacerto. CAP. LIX.

NON hic antiquorum testimonio mihi erit opus, quæ ipse uidi explicabo. Cum uir quispiam Lacertum magnum & opimum comprehendisset, atq; aereo stilo excæcauisset, eundemq; in fictilem ollam,

L : recen

recentem utrinque eatenus exiguis foraminibus pertusam, ut neque spirare fera prohiberetur, neque tamen exitum haberet, conclusisset: & simul terram roscedam, & herbam, cuius nomen non explicauit, imposuisset: ac deinde ferreo annulo, cui inesset gagates lapis, in quo lacertus incisus erat, nouem signa impressisset, quorum quotidie unum deleret: post ubi nono signo sublato ollam reclusisset, lacertum uidi, oculorum usu recuperato, clarius quam ante excæcationem aspicere.

De Lacertis Indiæ.

CAP. LX.

Polykletus maximos ait lacertos in India, tum ualde uario colore, nasci: ut pellis floridis quibusdam picturis maxime distincta, & ad tactum mollis, & tenera sit. In Arabia Lacerti ad duorum cubitorum magnitudinem accedunt.

De Salamandra.

CAP. LXI.

EX animalibus tamen Salamandra non est quæ ex igni nascuntur, quales sunt Pyrigoni: contra tamen hunc ire audet, contraque illius flammam ueniens, tanquam aduersus hostem quendam, sic eam expugnare aggreditur. Cuius rei testimonium fabri, quorum opera atque artificium igne nititur, afferunt: nam quandiu eis ex flammæ splendore ignis flagrare eorumque artem fabrilem adiuuare uidetur, huiusmodi animal magna securitate ipsi negligunt. Cum autem ignis euanescit, ac restinguitur, frustra que folles flant, hoc sibi

hoc sibi tum animal aduersari præclare intelligunt.
 Quare hoc ipsum peruestigant, atque inuestigatum
 ulciscuntur: ignis autem postea iterum succentus fa-
 brile opus modo ut ante erat solitus alatur, iuuare
 perseverat.

GYLLII ACCESSIO.

De Salamandra.

CAP. LXII.

Salamandra animal quadrupes, lacertæ simile caus-
 da breui præditum est: nonnulli dicunt eam cus-
 te, & squammis carere: neque modo lacerti
 magnitudine esse, uerum etiam Crocodi-
 li terreni speciem similitudinemq;
 gerere, morsuq; infestis-
 simo esse.

FINIS LIBRI IX.

L 3

LIBER DECIMVS

DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM
AQVATILIVM.

De Balena.

CAP. I.

BALENA quemadmodum Delphinus, lac habet, colore quanquam nigro non est, maxime tamen Cyaneo, qui medium inter nigrum & uiridem locum tenet, conspicitur: non brachijs, sed fistula (sic enim huius respirandi uiam appellant) spiritum ducit. Sedes & commoratio huic est pelagus, in siccū egreditur, ubi à solis radijs calescit.

De maximis Cetis.

CAP. II.

AD littora, aut minime profunda loca, aut breuia ex cetaceo genere nullum appropinquat: sed in alto, & profundo uersatur. Eximia autem magnitudine existimantur, Leo, Libella, Pardalis, Phyliter, Pristes, Maltha belua inexpugnabilis, Aries uel ipso aspectu infestissimus, & periculosissimus, procul enim licet compareat, maris procellas & tempestates ciet & agit. Libella cum sit aspectu infausto, infeliciq; non est prospera nauigantibus. In Lacedaemonico mari accepi ingentia cetegigni: eamq; ob causam quidam Cretenses Homerum dicunt Lacedaemonem

nem cetosam appellasse. Circa Cytheram insulam cetes prædicant maiori granditate generari, eorumque neruos accommodatos esse ad conficiendas, non solum Psalteriorum, & musicorum aliorum organorum fidiculas, sed ad bellica etiam instrumenta, atque ex his confectæ arcuum chordæ censentur optimæ. Theocles libro quarto, ad Syrtim ait cete procreari triremibus maiora. Circa Gedrosiâ Indiæ regionem, non ignobilis Onesicritus atque Orthagoras scripserunt, cete longitudine dimidiati stadij, & latitudine pro rata longitudinis portione nasci, tantoque robore septa esse, ut sæpe cum naribus respirarint, tantopere in sublimem marinos fluctus iactent, ut hæc imperitis maximæ maris tempestates esse uideantur.

De Cetis & uarijs piscibus Taprobanæ insulæ.

CAP. III.

Taprobanæ insulæ mediterranei, mare incognitum habent, maritimi uero Elephantorum uenationem nisi auditione & fama haudquaquam acceperunt, omne studium atque operam ad piscationem conferunt: Id mare magnum eam insulam ambiens, infinitos pisces procreare ferunt, habentes capita leonum, pantherarum, & arietum, aliorumque animalium, & quod magnam admirationem habet satyrorum speciem similitudinemque pisces nonnullos gerere, ac cetes existere muliebri facie, eisque pro crinibus spinas esse, quorum genera tam monstruosa exacte explicare non queunt. Ac in eodem mari beluas in utraque sede uiue-

L 4 re

re audio, & nocte segetes & herbas depasci, quodq; palmarum fructu iam maturescenti gaudeant: idcirco eas arbores amplexu suo concutere, & excussos uio- lento impetu, exedere, & cōficere, eademq; cum iam incipit dilulescere in mare abdi, tum etiam per multas Balenas Delphinis insidiātes ibidem esse aiunt. Tum duo Delphinorum genera illic nasci, alterum ferum & inexpiabili immanitate, piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum, circum homines natare, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atq; obiectum cibum libenter sumere.

De Cetaceo genere Gangis.

CAP. IIII.

Ganges Indiae fluuius, initium ducens à fontibus, cum per se fluit, & nōdum ad alios admixtus est, altitudine est uiginti passuum, latitudine uero octa- ginta stadiorum: cum autem alij in eum influxerunt, altus sexagenos passus profluit, dilatatur & diffundit- tur in quadraginta stadia. Insulas Lesbo Cynroue maiores efficit. Cete procreat, è quorum adipe farinae conficiuntur. In eo etiam testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine sit, quam dolium capax uiginti amphorarum.

GYLLII ACCESSIO.

De Britannici Ceti magnitudine.

CAP. V.

De bonis autoribus accepi, superiore anno beluā in Britannicum littus expulsam, atque eiectam fuisse, longitudine nonagenum pedum, proceritate uiginti septem, Cuius oris rictus ad duodeuiginti, mandibula

mandibula ad uiginti duorum palmorum magnitudinem & triginta. Costæ ferè omnes ad longitudinẽ XXI. pedum, atq; ad crassitudinem sesquipedalem accederent: Itemq; duas pinnas habuisse, quarum singulæ essent quindecim pedum longitudine, earumq; alteram decem boues uix abstrahere potuisse: linguã uiginti pedes latam fuisse, oculos inter se quinq; ulnis distantes possedisse, eosq; pro corporis portione paruulos, nimirum bubulis non maiores extitisse: & dentibus caruisse, tantum tanquam aliquot laminas carneas loco dentium apparuisse.

De duce cetacei generis.

CAP. VI.

OMne ferè cetaceum genus duce ad sibi moderandum eget, illiusq; oculis ducibus ad uidendum utitur. Is autem dux est, quemadmodũ harum rerum periti testantur, longus piscis, colore albo, capite prælongo, angusta cauda. Huncne ducem unicuiq; cetaceo natura dederit, an amicitia quadam is adductus, cetum ultro antegrediatur, haud scio planè, sed id tamen factum naturæ impulsu arbitrarer, nam hic separatim nunquam ab illo nauigat, sed ante huius caput antecedens, ipsius dux existit: etenim cuncta illi & prouidet, & præsentit, caudaq; præmonstrat singula, tum horribilia formidolosaq; inhibet, tum ciuaria conciliat, insidiasq; à piscatoribus positas signo quodam ostendit, atq; quem locum propter magnitudinem ipsum adire non oporteat, præsignificat:

M nequando

nequãdo nimirum cetaceum genus irretitum funditus pereat. Quod mirum uideri debet, minimam bestiam maximo animali uitę causam asserre, cum enim belua huiusmodi ad pinguitudinẽ peruenit, amplius nec uidere nec audire potest: Carnium enim moles, & uidendi & audiendi uiam intercludit, & tanquam illius luminibus obstruit, quare eius oculus improbe afficitur ad uidendũ: quod si is pisciculus, quo ad necessaria utitur, perit: illi quoque pereundum est.

GYLLII ACCESSIO.

De Physteribus.

CAP. VII.

Qui in mari rubro nauigant, ut contra cete, quę illic ingentia errant, se defendant, tyntinabula à prora & puppi suspendunt, quorum sonitu deterrita, ad naues non appropinquant. Nearchi classi in Arabicum sinum nauiganti maximũ terrorem Physteres iniecerunt, quod eiusmodi nimbos anhelarẽt, ut quę posita ante pedes essent, uideri non possent. Cum autem ad nauigandum duces illis timentibus indicassent beluas esse, quę facile ex tubarum sonitu perterrerentur, Nearchus naues in nimborum inflatos fluctus propelli ac beluas tubarum clamore obstrepit iussit, cę autem concitãdis fluctibus contra puppim speciem præ se pugnæ ferebant: ueruntamen quã mox tempestates cõ mouere desistentes, in imam maris sedem se abstruserunt. Iam ut uiuæ ad terrã haud quaquam solent appropinquare, sic mortuorũ ossa in littus expelluntur, atque eniuntur, quibus Ichthyophagi

phagi tecta conficiunt, qui diuitiores sunt, eorū grandioribus ossibus pro materia utuntur, & ex cralsioribus portas conficiūt: à bonis inopes ex spinis eorundem domos ædificant.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum capiuntur cete. CAP. VIII.

CEte in alto uersantur, & semper inexplebili cibi belluatione flagrant. Quisnam cibus tantus erit, ut ad illorum gurgitem ac uoraginem explendam satis esse possit? Omnia cetacea exceptis canibus, tarda in natando sunt, neque sine pisciculo duce quoquam progrediuntur. Hic singula illis ostendit, siue præda capienda sit, siue quodpiam periculum instet, siue propinqua uada uitanda: huic ad solam caudæ motionem illa parent, per hunc audiunt & uident, neque tantopere uastis beluis uires profunt, quàm astutia paruuli pisciculi. Quamobrem astutus piscator ut huiusmodi beluas capere possit, uaria & multiplici escarum illecebra, hunc primum capit, deinde nullo labore monstra comprehendit: neque enim à duce orbamplius maris uias uident, non propinquum periculum sentiunt, sed tanquam pondera quædam temere uagantur, ignara quò nam fluctibus deferantur. Nam quò duce priuata sint, & carnea mole in oculos emittente, eorum aspectus tenebris circumfundatur: Ideo ad scopulos & littora offensionem accipiunt. Tum robusti piscatores ex eiusmodi beluis quampiam in-

M 2   fidijs

fidijs attentare deliberant, sed primo illius magnitudinem pondusq; coniecturis allequuntur. Hæc autem signa sunt magnitudinis si illius uertex extra aquam paululum eminent, nō obscura significatio est, beluam ingentem esse: quòd si dorsum bene emineat extra summam aquam, non tanta est; nam minores quia leuiores sint, idcirco altius eminent. Piscatores huic robustissimum hamum ad catenam ferream alligatum proijciunt; hæc ut escam uidet, nulla cunctatione interposita, effreni auiditate eam appetit, atque statim ferro eius guttur transfigitur, cuius dolore incitata, catenam exedere & conficere conatur: quod ipsum postquam diu multumq; conata est, acerrimis doloribus affecta, in pelagi profundum demergitur, atque omnem funem, huic relaxant, quòd nullis uiribus humanis retrahi possit, & facili exagitata fera nauem cum remigibus in profundum retraheret: simul & amplos utres uenti plenos ex funibus appensos beluæ mare subeunti obijciunt: Illa uulneris dolore stimolata, non utres contemnit, imò uel maxime reluctantes & summam aquam semper appetentes, in altitudinem maris deprimere conatur. Cum autem peruenit ad imam maris sedem defatigata quiescit, ingentes fluctus anhelans: at enim quiescere cupientem utres non permittunt: sese in sublime efferentes: Itaque contra hos renouat atque instaurat pugnam, & iterum ac sepius frustra utres detrahit, nam hi sursum uersus subuolant. Illa uero

uero grauiter dolens , rursus profundum petit , & modò alieno impulsu, modò sua sponte trahitur , & tantopere furit, ut existimes sub fluctibus Boream stabulari: tandem in summo mari fluitantem, alij hastis, alij tridentibus, alij securibus cædunt, & multa uerbositate expugnatam, in littus expellunt, atq; eijciunt.

De Tritonibus.

CAP. IX.

ET si non admodum explicatam rationem ad demonstrandam Tritonum formã piscatores afferre posse dicuntur, magna tamen fama est in sermone hominum sanè multorum, cete quædam à capite ad medium corporis humanã speciem, similitudinẽq; gerentia in mari nasci. Demonstratus in libris quos de piscatu conscripsit, conditum Tritonem in oppido Tanagra spectatum fuisse, cætera quidem, sicut idem ait, fictis & pictis similem: eius uero caput, quòd ueritate obscuratum esset, & euanuisset, non facile intelligentia comprehendendi & percipi potuisse: sed ad solam tactionem illius squammas asperas & duras dilapsas fuisse. Idemq; affert, quempiam ex magistratibus Græciæ, qui sortitione facta annum magistratum gerunt, cum eius naturam exquirere expeririq; uellet, paulum quiddam de corio detraxisse, atque in succensum ignem iniectisse, idq; ambustum in circumstantium nares teterrimum odorem immisisse: Neq; uero, quemadmodum inquit, terrenum ne an marinum esset animal coniectura assequi poteramus.

M 3 Gillij

PAufanias scribit se Tritonem Romæ uidisse, cuius capitis coma eiusmodi esset, qualis ranarum palustrium, pilos non alios ab alijs distinxisses. Reliquum corpus squammis tenuibus inhorresceret, brachia sub aures subijcerentur, nasus ab humano dissimilitudinem non haberet. Præterea adiungit, cum ore ampliore, & dentibus ferinis, & oculis glaucis fuisse, tum manuum digitos unguibus cochleæ testarum similibus instructos habuisse: eidemq; caudam sub aluo pro pedibus, ut Delphinis, fuisse. Cum Venetijs essem, quidam Dalmatæ, spectata fide uiri, mihi religiose testati sunt, se ad oppidum Dalmatiæ, Spalatum nuncupatum, uidisse marinum hominem, qui se spectantibus summum terrorem inieciisset. Cum se in terram incitauisset, ut mulierem, quæ circum littus fortè tum uersabatur, corripere: uerum ubi eam fugere prospexisset, statim ad mare regressus, imam maris sedem petiuit. Eundem mihi descripserunt, hominis omnino speciem similitudinemq; gerere. Itemq; magna fide homines, qui ad mare rubrum permultum temporis uersati essent, sanctissima asseueratione mihi affirmarunt, illic marinos homines sæpe capi solere, quorum durissimis pellibus calceamenta tam robusta conficiant, ut ad quindecim annos durent.

Non igitur quod de Tritonibus, & Nereidibus, hominibusq; marinis iam usque ab heroicis temporibus

ribus in sermonem hominum uenit, uanum esse constat. Cum ex Plinio, tum ex hominibus, & patrum & memoriæ nostræ: nam ut præteream ueteranos piscatores, qui mihi testati sunt, cum mare uicinum est ad pariendas tempestates, se ex alto humanos gemitus sæpe exaudiuisse. De bonis item autoribus accipi Theodorū Gazam cum in Peloponneso esset, inter plures beluas, tempestatibus in littus expulsas, Nereidem uiuam spectauisse, facie & humana, & pulchra, corpore squammis umbilico tenus obducto, cætera locustarum caudæ similem fuisse, & permulta multitudine, quæ ex omni uicinitate ad huius spectaculum concurrerat, circumfusam, humanos gemitus, & lamentationes edidisse: ac denic̄ magnam uim lachrymarum profudisse: quod ipsum cernens Theodorus, natura ad misericordiam procliuius, effecit, ut populi corona ei de uia decederet. Hæc sentiens sibi reditum patere, sensim brachijs & cauda ut maxime poterat, adrepsit ad mare: Cumq̄ magno impetu sese præcipitem egisset, ad punctum temporis ex hominum cōspectu sese in maris altitudinem eripuit. Item ex ijs qui consuetudinem habuerunt cum Georgio Trapezuntio accipi, cum hic ad quempiam maritimum fontem inambularet, eximia formæ pulchritudine puellam uidisse, extra aquam puberenus eminentem, & tanquam lasciuia gestientem, modò in imam sese abdere, modò ad summam aquam frequenter tandiu efferre, quoad conspectam se sentiens, nusquã

M 4 postea

postea comparuit. Cum nuper Malsiliæ essem, piscator & senex, & probus mihi narrabat, se puerum de parente suo audiuisse regi Renato à piscatoribus captum muneri missum fuisse marinum hominem. Et similiter Alexander Neapolitanus ait, Draconettum Bonifacium ciuem suum sibi narrasse, dum in Hispania militaret, non dissimilem hominem marinum ex Mauritaniae oceano ad regulos suos, sub quibus stipendia faceret, allatum fuisse: senili facie, capillo & barba horrida, colore cæruleo, & maiore proceritate quàm humana, tum pinnis membranula interlucente intertextis. Idemq; affert, Tritonem in Epiro mulieres quæ de iugi quodam fonte maritimo ad hauriendam aquam proficiscerentur, ex occulto obseruare solitum fuisse, ac si solam haurientem aut spaciantem in littore animaduerteteret, ipsum ex latebris pedes tentim ad eam accessisse, & ui compressisse, & arreptâ concubitus causa sub undas subijcere solitum fuisse. Cuius quidem facinoris fama cum ad accolas emanasset, etiam atque etiam diligenter obseruare coeperunt, & laqueorū insidijs positis, paucis diebus eum comprehenderunt: ueruntamen cibum sumere recusantem, inedia & tædio extabuisset, & diu uiuere extra aquam non potuisse. Peruagatum est eos ueneris libidine in mulieres flagrare: itaq; Epiroticos qui fontem illum accolunt edixisse, ne postea nisi in uirorum comitatu mulieres locū illū obirent. Et hæc è multis quæ mihi de ijs decantata sunt, præstrinxisse satis sit.

De

De Cetis quæ & Rotæ appellantur. CAP. XI.

CEte immensa corporis mole exaggerata, in altitudine maris uersantur, & uero fulcinis feriuntur, Inter huiuscemodi beluas numerantur, quæ Rotæ appellantur: Hæc gregatim natant maxime prope Athonem montem. Eas non fortes esse ferunt, earum uertices apparent, & adco longis sunt hirsutæ spinis, ut hæc extra mare emineant. Cum remigationis strepitum perceperunt, tum circumuersantur, & circumuoluuntur, ut quàm altissime sese in profundum detrudant, rursusq; ex imo gurgite ad summum sese efferentes, reuersiones in orbem faciunt, unde nomen traxerunt.

De marinis Arietibus. CAP. XII.

MArini arietes, quorum quidem nomen apud multos peruagatum est, sed non tamen historia omnino explicata, nisi ex ea parte, quatenus à piscatoribus & fîctoribus ostenditur. Circa Corsicum & Sardoum fretum hybernant, atque ex summa aqua eminentes spectantur: Simul & maximi delphini circum eos natant. Mas aries frontem alba uitta redimitam habet, ut uel hanc Lyfimachi, uel Antigoni uel alterius cuiuspiam regum Macedonia diadema dicas. Aries uero fœmina quemadmodum barbæ appendiculas gallinacæ quosdam possident, sic ipsa cirros ex imo collo pendentes habet; neq; modò eorum uterq; mortua, sed & uiua corpora exest, & con-

N   ficit:

ficit: in natando magnos fluctus facit: tempestate quã ex sua agitatione ciet, naues funditus euertit, ac eos qui secundum mare uersantur, rapit. Iam porrò qui Corsicam incolunt, dicunt, uirum qui ex tempestate naufragium fecisset, natandi bene peritum, ubi per multum maris natando transmisisset, circa Corsicam crepitudinem quandam assecutum ascendisse, ibique constitisse: post uero quàm aries cum oculis comprehendisset: posteriore sui parte plurimum mare contigit, deinde ab intumescente æstu elatum instar procellæ & turbinis hominem corripuisse. Itemque tanto narium robore prædita est huiusmodi belua, spiritum ut uehementer & permultum anhelet, & immensum aëra respiratione ad se attrahat, eaque aspiratione marinos uitulos ad hanc rationem comprehendat. Cum enim arietem nouerunt uicinum esse, ad moliendas sibi ipsis insidias, in terram celerrime enatantes, in subterranea saxa conduntur: is cognita fuga, insequitur, & contra antrum stans, ex corporis odore prædam intus esse percipit, & narium illecebra quadam acri inter se & uitulos aërem intermedium attrahit. Hi tanquam uel sagittam, uel spiculum, sic sanè illius appulsum declinant, & refugiant. Tandem tamen uiolētissimo anhelitus ductu inuiti, & tanquam loris quibusdam, aut funibus constricti, ex latebra extrahuntur, & ab ariete deuorantur. Ex earum naribus enatos pilos harum rerum periti magnos usus afferre testantur.

De Del

De Delphini amore erga suam procrea-
tionem.

CAP. XIII.

Mulierum in filios studium magnam quidem hominum admirationē habet. Veruntamen perspicio filijs qui è uita excesserunt superesse matres, nec ex eorum casu more delphinorum perire, sed tristitia mitigata, in doloris obliuionem uenire. Delphinus autem scemina, omnium maxime animalium eorū quæ procreauerit, studio tenetur. Ex sese geminos parere solet. Cum autē piscator aut tridente eius procreationem uulnerauit, aut hamo cæpit, enim uero longi hami ex parte superiori ad quam funis alligatur perforati, cuspides uncinatæ defixæ in Delphini corpore eum retinent, is quandiu in omnes partes resiliendo uersans aliquod robur habet: Piscator funem relaxat, ne ui abrumpatur, eiusq; culpa cum ferro delphinus discedens ex captiuitate euadat. Cum autem ex uulnere delphinum labori succumbere atque aliquantum de contentione insultandi remittere piscator animaduertit, sensim ad nauim subducit, prædaq; potitur, iam uero mater nec castuli sui casum perhorrescit, nec metu reprimitur, sed incredibili desiderio filium insequitur, & quòd filium in media cæde uersantem sibi deserendum non existimat, nullis terroribus ab insequendo deterretur, atq; adeo eam filio uenientem subsidio percutere manu facile est, ut collibuerit uolenti cedere: unà cum filio capitur, cui sese ex periculis seruare & discedere

N : inte

integrum erat. Ac si adsint ei ambo catuli, intelligatq; alterum læsum esse, atq; ut diximus, captiuum abduci, integrū alterum caudæ uerberatione persequitur, ac mordicus premens ablegat, atq; aspirationē oculi tam mittit, tanquā tesseram, ut fuga salutem adipiscatur. Cuius admonitu discedit ille, ipsa uero remanet, ut capiatur, atq; simul cum filio altero moriatur.

Quemadmodum Delphinus semper mouetur.

CAP. XIII.

Delphinum perpetuo motu præditum esse ferunt, nec quoad uiuit, ne dormiens quidem à motione conquiescit: Cum enim necesse habet dormire ex alto ad summam aquam elatus, ut totus uideatur, dormit; non enim somni expertus est: atq; ita dormiēs, in profundū tandiu depellitur, quoad imam sedem maris contingat: ad quam postquam funditus delapsus est, terre pulsu ē somno excitatur, deinde ex alto emergit, ac repetito somno similiter atque prius ad maris fundum appulsus, expergiscitur, tum rursus eminet extra aquam, & hoc ipsum sæpe facit, eamq; ob causam inter quietem ac actionem agens, nunquā omnino à motu quiescit.

Defunctos sui generis Delphini sepeliunt.

CAP. XV.

Mortuorum etiam memoriam delphini tenent, & suos gregales extinctos non produunt, imò uero defunctos in inum delabētes, cum ex altitudine ad

ne ad summam aquam alleuant, tum ad cōtinentem uelut funere illos efferentes, hominibus ipsos sepeliēdos tradunt: post uero sequitur magna Delphinorum multitudo, tanquā funeri operam dantium, atque in extinctos honorem cōferentium, sanēq; eos ab impetu aliarum beluarum ne deuorentur defendentium. Itaque homines rei musicæ intelligentes reuerentia studij in Delphinorum musicam adducti, humatione eos afficiunt. Vos uero inscitiae ueniam agrestibus hominibus qui à musis auersi sunt, Delphini tribuite, quandoquidem uel ipsi Athenienses Phocionem probum uirum inhumatum proiecerūt: tum Olympias, quæ filium Iouis peperisset, ut ipsa gloriabatur, & ille profitebatur, insepulta iacuit. Pompeius Magnus cum tot tantasq; res præclaras gessisset, summis uictorijs partis, de triplici orbis parte triumphasset, interfectoris sui patrem seruasset, & in regnū restituisset, Aegyptij non modo interfecerunt, sed capite mulctatum, proiectum ad littus reliquerunt.

Omniū uelocissimi sunt Delphini. CAP. XVI.
Non modo aquatiliū bestiarum, sed etiam terrenarum omnium Delphinus uelocissimus, & ad salendum præstantissimus est, nauium enim, sicut Aristotelis ait, malos transilit, & causam conatur afferre eiusmodi. Quemadmodum enim urinatores animam continent, sic ille primo spiritum comprimit, deinde corpus sicut sagittam neruo expulsam iaculatur, nam spiritus intus compressus, & illum urinatos

N 3 IORES

tores impellit, & iaculatur.

De amore Delphinorum in suum genus.

CAP. XVII.

VRbs Thraciæ, cui nomen est Aenos, præclarum dat testimonium Delphini amoris, quem erga suam nationem habet. Cum forte euenisset, Delphinus ut uulnere accepto, non mortifero quidem, sed sanguinem mittenti, caperetur: reliqui non comprehensi, id ipsum ut senserunt, maximis saltibus ad portum gregatim profecti, probe studium suum captiuo nauarunt. Paruuli Delphini cum ijs qui sunt confirmata ætate ideo natare solent, quia nondum ex ætatis infirmitate soli audent. Hi igitur adolescentes de suis periculis pertimescentes, captiuum deseruerunt. Natu maiores, tanquàm socium quendam homines genere se contingentem, sic ij tristes pergebant illum comitari, & magno studio subleuare: Cum uel homines ipsi cum intimis & necessarijs infelicibus suis studium & curam perraro communicare soliti sint.

De Delphino oppidi Iassii.

CAP. XVIII.

AD Iassium urbem Delphini amores iandudum decantati erga formosum puerum, nõ sine mea commemoratione, & literarum memoria mihi relinquendi uidentur: Itaque cum Iassium gymnasium, ubi pubes Iassia exerceri solita esset, mari adiaceret, unde pueri, qui nondum ex ephēbis excessissent, post exercitationes in curriculo ad mare peruenientes, antiquo more lauarentur, ex ijs natantibus ad unum aliquem

aliquem formæ pulchritudine præstantem Delphinus quem ardentissime amaret, proxime profectus, primò exterruit puerum, post uero consuetudine uterq; in alterius amorem se insinuans, beneuolentia coniuncti fuerunt, atque inter se firmam amicitiam fecerunt: ac iam inuicem ludere cœperunt, modò adnantes inter se certabant, modò puer tanquam pulum equiso, sic in Delphinum subnatantem ascendēs & audacius exultans, in amasio sedebat: quod quidem facinus summam Iassensium & hospitem admirationem habebat. Enimuero Delphinus puerū amores ac delicias suas uehens longissimè in mari procedebat, atque adeo tam longe, quàm puero insedenti placeret, progrediebatur: Deinde ex alto reuertens, eundem illum littori reddebat, atque mutua dimissione uterq; ab altero, hic quidem in maris altitudinem, ille uero domum suam discedebat. Iam porrò ad tempus cum gymnasia dimittebantur, ad excipiendum puerum Delphinus præsto erat: Puer autem cum ex amasio expectatione, & eius collusionem uoluptate afficiebatur, tum supra humanam conditionem formosus circumspiciebatur, qui sanè non modò hominibus, sed beluis quoq; ratione carentibus formosissimus, & si non certe diu, uideretur: siquidem fato quodam succubuit. Cum enim permultum se exercuisset, & currendo defatigatus esset, supra dorsum Delphini seipsum temerè iniecit, non animaduertens aculeatam spinam dorsu erectam esse, atque horrendam

tem, cuius acuminibus eius umbilicus quia exulceratus esset, ex eo factum est, ut & uenæ quædã abrumperentur, & permultus sanguis efflueret, ibiq; puer extremum spiritum effunderet. Id Delphinus partim ex pondere sentiens, non enim iam ut consueuerat tam leuis & expeditus insidebat, nempe qui spiritibus sese non subleuaret, partim sanguine imbutum mare cernens, id quod res erat ut intellexit, amasio suo superstes uiuere noluit. Quamobrem multo robore quemadmodum nauis remigatione & plenis uelis propulsa, sic simul cum defuncto in littus se expulit, atque eijcit, amboq; hic iam quidem mortuus, ille uero animi defectione exspirans, humi strati iacuerunt. Laus ô bone Euripides non tale facinus propter Chrysiptum cõsciuit, quamuis, sicut tu ipse ais, & fama docet Græcorum, primus pueros amare ceperit. Iassenses ciues, ut illorum uehementem amorem cum honoris gloria compensarent, sepulchri monumentum commune utriusq; & formosi pueri & Delphini amatoris constituerunt, & statuam quæ forma eximia puerum in Delphini dorso sedentem haberet, excitarunt, atque etiam numismata ex argento atque ære fecerunt, & eorum imaginibus signauerunt, ad demonstrandum utriusq; miserabilem casum, ac nimirum tantum facinus memoriæ tradiderunt, ut dei amicum honorarent. In urbe Alexandria Proles mæo secundo regnante, simili amore Delphinum flagrasse audio, quæ si Herodotus nouisset, minus sicut mihi

mihī uidetur, ea quæ de Arione Methymneo dicuntur, miratus fuisset.

Parem gratiam Delphini bene de se meritis referunt.

CAP. XIX.

AD referendam gratiam delphini hominibus iustiores sunt, cum tamen lege Persarum quā laudibus tollit Xenophon minime teneantur. Cceranus sic nuncupatus, natione Parus, à piscatoribus delphinos ad Byzantium captos argento redemit, & liberos dimisit; ex ea libertatis largitione hanc collegit gratiam, ut naue quam uiris (sicut in sermonē hominum uenit) Milesijs uectoribus plenam duceret, in medijs angustijs Parij maris funditus euersa, & uectoribus naufragio perditis, illum ipsum delphini ex hoc periculo seruarunt, eiq; ad parem gratiam cum beneficio quod priores ab ipso accepissent, persoluedam satisfecerunt: quod quidem ipsum saxum nomine Cceranium, quo ipsum exposuerunt, facile ostendit. Itaque postea Cceranum mortuum secundum mare illud cognatione ei proximi sepultura affecerunt: quod quidem ipsum, ut delphini senserunt, frequentes tanquam ad iusta funeri persoluenda ad littus conuenerunt, & quoad pyra arderet, tandiu sicut amicis fidi amici permanserunt: Deinde restincto rogo discesserunt. Non item certe homines ac potius uiuos colunt, & eos quidem diuitijs diffuentes & opibus. Contrà uero ab ijs defunctis & si iustis exequiarum carent, se totos auertunt, ut ne gratiam

O

tiam

tiam pro beneficijs, quibus ab eis dum uiuerēt, affecti fuerunt, persoluant.

De amore & musicae studio Delphinorum.

CAP.

XX.

Quanto Delphinis in studio musicae sit, ex Arioste Methymneo Aegyptij & Lesbij testantur, quātoque ipse amatorio affectu flagrent, Theophrastus delphini de amore erga elegantem formam puerum praedicant, Leonida autem Bisantius in urbe Pleroselino nuncupata, se cum Aeolida nauigando praeterueheretur, delphinum in illius portu urbis habitantem, cuius uibusque huius tanquam hospitibus suis utentem uidisse confirmat. Idemque affert hunc delphinum de manu aniculae cuiuspiam, eiusque mariti educari solitum fuisse, plenosque inuitamentis cibos illi ab eisdem suppeditatos fuisse: neque tamen, puer cum eis esset infans pariter alendus, illum alere destitisse, sed ambos educasse: ex quo conuictu delphinus puerque mutuum inter se amorem conciliarunt. Delphinus urbem, quam dixi, ueluti patriam suam flagranti studio amplexabatur, portumque tanquam domum suam amanter incolebat, & suis nutricijs gratiam educationis sic persoluebat, ut cum aetate grandis factus esset, deique manu educantium cibum capere non haberet necesse, iam longius progressus, & ex praedis quas capiebat partim sibi ad prandium haberet, partim suis educatoribus adferret: unde fiebat hi uehementissime laetarentur, ab eoque illud

Iud uectigal acerrime sibi & puero expectarent, no-
menq; similiter delphino ut puero imposuerāt. Puer
ex illa uiuendi cum delphino consuetudine hanc col-
legerat fiduciam, ut ex crepidine, locisq; è mari emis-
sentibus illum auderet appellare, facileq; ad se leni
appellatione euocaret, ac siue ille remigationē quan-
dam contenderet, siue cum alijs gregatim errantibus
lusione aliqua delectaretur, totū gregem præ studio
festinandi uenire ad puerum desultaret, siue multa fa-
me pressus ueniret, illum tamen puer tanta cele-
ritate reuocabat ut uehementi impetu more nauis ple-
nissimis uelis impulsæ ferretur, atq; ad puerulum ap-
propinquans, ad illum luderet, & adsiliret, nunc cir-
cum illum adnans, nunc illum ipsum uelut prouo-
cans, ut ad certamen secum amasium suum alliceret.
Hæc cum delphino qui uetulis & puero uectigalis
esset prædicata, tum alia pleraq; quæ urbs illa habes-
bat, spectaculum prætereuntibus dare solebant.

De Piscatorum Euboicorum communionẽ prædæ
cum Delphinis.

CAP. XXI.

EVboicorū hominum sermone huc narratio que-
dam perlata est: illorum piscatores pariter æqua-
literq; cum delphinis pisceis quos cæperint commu-
nicare audio, ad huiusmodi piscatum tempestatum
quietem opus esse, id quod si acciderit, tum de prora
laternas quasdam piscatores suspendunt, quæ etsi
intra se ignem habeant, sic tamen lucem transmittunt,

O : ut ignis

ut ignis quidem obtegatur, lumen uero transluceat, piscibus splendor timorem facit, & molestiam affert, quare insidiarum ignoratione obstupescentes quid sibi uelit quod uident appropinquare aggredium-
 tur, causam tanti sui timoris cognoscere studentes. Cuius rei consideratione perterriti, aut ad saxum quoddam stant frequentes cum tremore & metu, aut ad littus impulsii exiliunt, sic obstupefacti, ut de cœlo tacti esse uideantur, facileq; iam sit tridente per-
 cutere. Delphini cum ignem à piscatoribus incendi animaduertunt, seiplos statim ad subsidium ijs ferendum comparant, & illi quidem sensim & pedes-
 tentim remigant, ij uero formidine exterrentes impellunt pisces, eorumq; effugia reprimunt, ne elabi-
 queant: ij igitur & ex delphinorum natatu, & piscato-
 rum remigatione undique in angustias compulsi, quòd sentiunt sibi nullum ex tantis angustijs exitum patere, idcirco stant & manent: unde efficitur,
 ut eorum magnus numerus capiatur. At tum del-
 phini uelut repetentes communis laboris remunera-
 tionem, sibi debitam ex illa piscatione, eo procedunt, quibus prædæ auxiliatoribus si cum fide &
 grato animo piscatoris æquabilitatem distribuunt, persuasum his habetur, qui in re maritima uersan-
 tur, rursus ad piscandum, etiam si minus inuitentur, adiutores fore: sin autem piscatores prædam cum his
 communicare omiserint, hosteis experientur, quos
 antè amicos habuerant.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum ad Puteolos puerum Delphinus amauit, CAP. XXII.

ATque ut magis ætatis nostræ permulti homines ab omni ingenuitate disciplinarum auersi, ad animalium notionem mansuescant, qui nullum alium animalium sensum agnoscunt, nisi quem palatus sapit, adiungam quæ Appion Aegyptiacorum libro quinto scribit, se ad Puteolos uidisse Delphinum, cum à puero quem uehemēter amabat, Simon appellaretur, ad eum ipsum accedere, & pinnarum aculeis quasi uagina inclusis, ne amans læderetur, ascendenti dorsum præbuisse, & insedentem sæpe triginta passuum millia peruexisse: ad quod spectaculum Roma atque ex tota Italia concursum factum fuisse: ac nimirum postea quàm puer ex morbo periisset, Delphinum sæpe ad consuetum littus adnare solitum fuisse, cumq; tandem puerum in primo uado se expectare solitum nusquam uidisset, eius desideratione extabescentem uitam amisisse, in pueriq; sepulchro sepultura affectum fuisse.

De natatione Delphinorum, CAP. XXIII.

Delphinus scemina similiter atque mulier mammas habet, simul & uberrimo lacte catulos suos lactat: ex ætatum ratione dispositi, gregatim natant, etenim per paruuli etiam nunc ex ætate infirmi in primo ordine locantur, hos natatione proximi sequuntur qui sunt confirmata ætate: nam Delphinus cum catulorum

O 3 tulorum

tulorum fuorum amantissimum animal est, tum de
ijs uehementer metuens, diligenti custodia eos conser
uat: ac nimirum sic natant, ut tanquam in militari cu
neo alij in prima acie, alij secunda, alij tertia constituã
tur: natu minimi ante prænatant, post uero hos sces
minæ sequuntur, deinde mares extremum agmen du
centes, filiorum & uxorū nationem inspiciunt, atq;
obseruāt. Quid ad hos Nestor bone Homere; quem
ais ad instruendas acies principū suæ ætatis præstan
tissimum fuisse.

De eorum intellectu & prudentia.

CAP. XXIIII.

Quam uehemēti Delphini musicæ amore teneã
tur, quamq; admirabili ad uocis cantum studio
conciētur, sermone & literis multorum longe lateq;
peruagatum est: quàm item hominum amantes sint,
cum alij pleriq; scripserunt, tum nos, ante explicauis
mus: nunc iam de intelligendi prudentia dicere, non
alienum est. Simul enim ut in retia Delphinus inci
dit, statim primo quidem quiete & libere manet, neq;
omnino fugere meminit: sed & epulatur, & alios ses
cum captos depascitur, & tanquam huic condictum
esset conuiuium, ex ijs exsaturatur. Deinde cum se
extrahi atque ad littus appropinquare intelligit, den
tibus lacerato reti, è seruitute liberatur. Iam siquan
do piscatores posteaquàm captiui Delphini nares ho
losceno iunco traiecerint, quodam obsequio atq; in
dulgentia cum ex potestate idcirco dimittant serui
tuteq;

tuteq; liberent, ut hac notionis nota iniusta, si iterum capiatur, apertiora det indicia, se aliàs captum & seruatum fuisse. Is uelut indicium & notam pristinae captiuitatis ueritus, non amplius ad saginam appropinquat. Cum Delphinus quispiam comprehensus in piscatoriam subtractus esset, alij tum permulti nauiculam hanc circumatantes, tandiu se ibi crebris saltibus uersarunt, & tanquàm piscatoribus pro huius salute supplicantes, prouoluerunt, dum piscatores ad captiui misericordiam inducti fuissent, eisq; ita suppliciter quasi petentibus celsissent, atque irretitum ex uinculis in libertatem expediuissent.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Delphini lugent suam mortem.

CAP.

XXV.

A Delphinis captis tanti fletus gemitusq; fiunt, ut cum in nauis, ubi permulti Delphini tenebantur, pernoctarem, mihi acerbissimum dolorem inuulerint: adeo eos animaduerti humano gemitu, & lamentatione, & magna lachrymarum ui suam conditionem deplorare, ut ego huiusmodi piscium misericordia lachrymas tenere non potuerim: ut proximum, quem magis genere sentiebam, dormiente piscatore in mare abiecerim: malui enim lædere piscatorem, quàm mihi ad pedes stratum, quasi supplicantem nõ subleuare: sed nihil promoui hoc abiecto, reliqui alij magis magisque gemitu auxerunt: ut non obscuris signis mihi uiderentur petere similem liberationem. Itaque

O 4 totam

totam noctem in acerbissimo luctu uersatus sum.

GYLLII ACCESSIO.

De coitu Delphinorum.

CAP. XXVI.

Delphini similiter atque homines complexu uenero iunguntur, atque horum penis perinde quasi hominum arrigitur: non enim semper patet, sed occultatur. Cum autem ad coitionem inflammatur, extra eminentem proferunt: horum foetus uel à partu recentes circum matrem natantes saliant, modò in maternū os intrans, modò circum oculos erraticam natatione uersantur. Hæc uero eos incredibili gaudio perfusa circumplectitur, & mammas in singulos dispertit, eisdemq; iam admodum adolescentibus ad natandum dux existit, & docet quemadmodum pisces comprehendere oporteat: neque prius quàm confirmatori ætate sint, à parentibus discedunt: neq; hominum quisquam tam auersus est ab omni humanitate, quin ex natatione ipsorum summam uoluptatem capiat, cum mari tranquillo, uentisq; leniter flantibus, Delphinorum gregem uideat natos antegredientes, uarium & multiplicem pinnarum gyrum agere, atque à tergo parentes uenientes obseruare catus suos, neue in beluas incidant, neue etiam piscatorum insidijs attententur.

GYLLII ACCESSIO.

De præstantia Delphini.

CAP. XXVII.

In omne propemodum piscium genus dominatur: neque modo robore præstat, sed & formæ pulchritu

pulchritudine & celeritate excellit : nam tanquam sagitta neruo expulsa, sic ad natandum uelox est. Et si milititer atq; uolucris aquila, terrenis leo imperat, & serpentibus draco, in piscium natione hic dominatur : neq; enim ad eum pisces appropinquare, neque intueri audent: quòd sanè eum regem suum timeant. Is cum cibum inquirat, multos piscium greges turbat, eorūdemq; longā & latam fugam facit, omnesq; maris meatus timore implet : nimirum optimum quencq; diripit & prædatur.

De mansuetudine & diuinatione Crocodilorum. CAP. XXVIII.

DE Crocodilis hanc etiam auditionem ex Aegyptijs accepi, sacros esse, & mansuescere, & à ministris se facile contrectari sustinere, & sibi frustra escula lenta in dentes insita, extrahētibus patulum os præbere, atque antiquiores & præstantiores diuinatione pollere, Aegyptij ferunt : idq; Ptolemæi testimonio comprobant: cum sane cum ex crocodilis antiquissimum & præstantissimū appellaret, non exauditum fuisse : cum cibaria ei comedenda obiecisset, reiecisset: inde sacerdotes collegisse, ex Ptolemæo idcirco crocodilum, quòd eum uicinum ad moriendum prænosceret, cibum capere noluisse.

De Crocodilo & Trochilo. CAP. XXIX.

Cum his qui sibi adiuuētum importare queunt, etiam acerrime fera animalia pacem gerunt, & scedere deuinciuntur, ingenitoq; sibi malo se exsoluunt.

P uunt.

uunt. Cuiusmodi Crocodilus censendus est, quē inter natandum hiantem hirudines in illius os innatantes referciunt, cum molestiam illi exhibent: id ille sentiens, Trochilo ad medicinam dolori suo faciendam eget. Itaque hirudinibus ubi confertus est, ad litus progressus, & solis radios intuens aduersos maxime hiat: tumq̄ trochilus in illius fauces rostrum inferēs, hirudines extrahit: quod facillime patitur Crocodilus, sentiens auxilium: ita fit, is hirudinibus ut praeceat, ille adiuuetur, proq̄ præmio Trochilo computat, quòd nihil eum ledat. Ad hanc rationem de Nilo aquam haurientibus crocodili abstrusas insidias instruunt: nam per uirgulta, quibus sunt tecti: & intuentur, & subter ea ipsa natantes, & sic operati, se ad litus magnis saltibus incitant, confestimq̄ ex uirgultorum latebris erumpentes, aquatores dum aquam hauriunt uiolento raptu interceptos deuorant: quod quidem ipsum Crocodilorum malitiam & fraudem facile ostendit. Duo Crocodilorum genera Ganges fluuius generat. Horum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atq̄ immisericordi in quidlibet uoragine carniuori sunt. In eorum summo rostro, quiddam tanquam cornu eminet: his ipsis admistris ad ulciscendos maleficos, turpissimis iudicijs conuictos, Indi utuntur: nam eosdem rerum capitulum dānatos eis obijciunt: necq̄ ad percutiendos eos securi, laqueoue ad frangendam ipsorum cervicem carnifice egent. In tam ualde magnā sæpe magnitudinem

tudinem excrefcit Crocodilus, ut Pſamnitichi Aegyptiorum regis tempore Philarchus uiginti quinque cubitorum dicat uifum fuiſſe: regnante Amalide, ſex & uiginti cubita exceſſiſſe. Amometus in quadam Libyca urbe dicit Sacerdotes ex lacu quodam canationum illecebris præſtriſtos Crocodilos decem & ſeptem cubitorum educere. Ad comprehendendos homines, aliãſue beſtias, Crocodilo hæc eſt malitia & ueteratoria, ut quã nouerit eos in flumen deſcendere, uel ad aquationem, uel ad conſenſionem in naues, uiam ore, quod quidem ipſum multa compleuerit aqua, de nocte madefaciat, præcipitem efficere ſtudens, quo faciliorem ſibi captu prædam reddat: ij ſane quoniã lubricum gradum ſuſtinere non queant, præcipientes aguntur, & crocodili impetu corripuntur, & deuorantur. Iam tametſi non pauca ſint Trochilorum genera, & nomina, quæ ſanè quidem quoniã dura ſunt, & ab aure religioſa & terete auerſa, prætereo: haud quaquam cum ijs omnibus federe deuincitur, amicitiamq; colit Crocodilus, ſed cū ſolo nuncupato Cladorincho ſocietatem, atque amicitiam facit. Enimuero nulla hic offenſione hirudines ei legere poteſt.

De Crocodiſis & Accipitribus. CAP. XXX.

Crocodilus natura timidus, improbus, malicioſus, fallax cum ad rapinas faciendas, tum ad comparandas inſidias acerrimus, & promptiſſimus exit,

fit, omnem strepitum perhorrescit, humanam uocem contentiorē extimescit: eos à quibus paulo confidentius inuaditur, reformidat. Tetryntæ, sic nuncupati Aegyptij, qua ex parte comprehensibilis, atq; expugnabilis sit, præclare intelligunt. Etenim eius oculos, quòd sint hebetes, planè sciūt peropportunos esse ad uulnus accipiendum: atq; etiam eiusdem uentrē, quia molli & tenui sit cute, idcirco commode feriri posse. Contra uero tergum, & caudā ab omni ictu inuicta ideo existere, quòd tecta sint, & quasi armata squamarum robore, testis, crustisue haud dissimilium. Igitur quos modo dixi populi, eos comprehendere soliti, tam ualde ijs ipsis inimico infensòq; animo sunt, ut illic fluuius à crocodilis tantopere conquiescat & liber sit, ut fidenter ibidem natatio exerceri possit. Non item in Ombitis, uel Coptitis, uel Arsinoitis tutum est aut pedes lauare, aut aquam haurire: sed neq; in ripis inambulare, nisi summa cautione, liberum est. Iam accipitrem Tetryntæ sanctissime colunt. Contra eos Coptitæ ut crocodilorum hostes odio adducti sæpe in crucem agunt. Porrò hi ob similitudinem quam cum aqua crocodilis esse affirmant, hos diuino honore afficiunt. Illi autem accipitrum genus adorant, propter comparisonem quam cum igne ijs esse affirmant: atque huius rei testimonium afferunt, quòd similiter atq; ignis hi ueloces & uiosenti sint, tum etiam aquam simul cum igne existere non posse afferunt.

Quemad

Quemadmodum erga Crocodilos Aegyptij
sunt affecti.

CAP. XXXI.

CROCODILORUM colentes Ombitæ Aegyptij popu-
li, sic hos dierum celebratione dignantur, quemad-
modum magnificentissima celebramus Olympiæ cer-
tamina. A crocodilis suos liberos rapi mirifice gau-
dēt, & matres ex eo magnam lætitiā uoluptatemq̃
capiunt: & simul magnificè, & amplè de se sentiunt,
quæ nimirum deo cibaria pepererint. Contrà Apol-
lonopolitæ comprehensos ex alto suspendunt, atque
eos primum flebiliter gementes, permulta uerbera-
tione affligunt: deinde ijs concisis uescuntur. Sexas-
ginta dies uentrem ferunt, sexaginta oua totidem die-
bus ex sese pariunt, totidemq̃ dies hæc fouent. Sexas-
ginta uertebras in spina habent, quam totidem ner-
uis alligatam esse ferunt. Curatio partus ab eisdem
sexaginta diebus peragitur: annos uiuunt sexaginta:
totidem dentes possident: totidem quotannis dies
sine ullo cibo in latibulis quiescunt. Iam Crocodili
qui in paludibus, manu Ombitarum factis, nutriun-
tur, eis domestici & uernaculi sunt, & se appellantes
intelligunt. Capita idcirco hostiarum eis edenda
obijciunt, quòd ea ipsi non comedunt. Apollonopo-
litæ eiusmodi bestiam oderunt, quòd dicant, Typho-
nem eius formam induisse. Alij non ob eam causam,
sed quòd Psammiti regis iustissimi uiri filiam Croco-
dilus rapuerit, eius cladis recordatione suos posteros
uniuersam eorum nationem odisse. Cum ex sese
P 3 pepe

pepererunt, hoc experimēto legitimum ab spurio in-
ternoscunt, ut si quid simul atque exclusus est, rapue-
rit, in reliquum tempus in Crocodilini generis nume-
ro lococq; à parentibus ducatur: sin ignauia eū ipsum
tardauerit, ad comprehendendam alicunde aut mu-
scam aut lacertulas, eum parens tanquàm à se degene-
rantem, nihilc; ad se pertinentem lacerat, atque tan-
quàm ad solis radios aquilæ suorum ingenuitatē ex-
periuntur, sic celeri alacritate prædam capiēdi ij suos
probant,

GYLLII ACCESSIO.

De Crocodilorum pastu.

CAP. XXXII.

AD Arsinoen, ante Crocodilorum oppidū nun-
cupatum, Crocodili magnam religionem ha-
bent, ut eximie certo quodam lacu panis usu & car-
nium alantur, tum uini potione, quæ omnia à peregr-
nis, qui ad horum spectaculum ueniunt, afferuntur.
Strabo dicit hospitem suum, honoratum uirum, se-
cum placentas, & allas carnes, & plenum mulsi uascu-
lum Crocodilo apportantem, ad lacum profectum
fuisse, & beluam in ripa offendisse, eiusc; os partim
ex sacerdotibus aperuisse, partim primum placentas
in oris hiatus immisisse: post carnem, postremò mul-
sum iniecisse: Huncc; deinde in lacum insiluisse, & in
contrariam ripam peruenisse. Atque etiam cum alius
hospes dona eidem afferret, cum sacerdotibus lacum
circumisse, inuentoc; crocodilo similiter obtulisse.
Plutarchus commemorat quendam nomine Philis-
num

num, qui Aegyptum obiuerat, sibi narrasse, se in opido Antæo nuncupato, aniculam inspexisse, simul cum Crocodilo in lectulo dormire, eidemq; hūc portum rectum adiacere. Si quando à petita præda oberrat, sibi ipse irascitur: animalia quæ cæperit, multa caudæ suæ uerberatione debilitat: nam in hac parte Crocodili præcipua uis est. Testudines & Crocodilos dicunt cum in terra partum ediderint, obruere oua, deinde discedere, ita & per se nascuntur, & educantur.

Est etiam admiratio in bestijs aquatilibus his

quæ gignuntur in terra ueluti Crocodili, aquatilesq; testudines ortæ extra aquam, simulac primum nati possunt, aquam persequuntur.

FINIS LIBRI X.

P 4

LIBER VNDECIMVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM

De Thynnīs.

CAP. I.

TEMPORVM commutationē Thynni sentiunt, Solstitia præclare noscunt, nihilq; ijs ad hanc rem cœlestium rerum peritis opus est: ubi eos hyemis initium deprehenderit, ibi libenter cōmorantur, & ex eo loco ad uernum æquinoctium nō se commouent. Eosdem Aristoteles ait altero oculo acutius, altero hebetius uidere. In quem hoc idem cōsentit Aeschylus, cum inquit, Sinistrum oculū Thynni more intorquens, eoq; limi & obscuro aspiciens. Pontum ingredientes, ad dextrum latus unde acrius uident, terram constituunt, egredientes ad contrariū littus se accommodant, & terram secundum eum oculum quo clarius uident, statuentes nauigant.

Cur uota nuncupent Neptuno Thynnorum piscatores.

CAP. II.

CVM Thynni circumretiti tenētur, Neptuno mariorum depulso piscatores uota faciunt, ne Gladius piscis, neue Delphinus in captiuorum numero sit. Nam sæpe Gladius, qui iam sit ætate confirmata, lacerato reti Thynnorum gregi irretito, ad se exuens dum ex laqueis facultatem dedit. Delphinus etiam ad

ad moliēdas retibus insidias acerrimus, ijs perniciem affert. Quemadmodum in Propontidem Thynni innatant & enatant, supra scripsi: iam porrò qui Hieracliam, Tion, Amasiam, ponticas urbes incolunt, planè sciunt quo anni tempore eiusmodi pisces eò accedant: Quare permulta contra eos instrumenta comparant, naues, retia, speculam in excelsum excitatam, quam in littoris eminenti loco, & circumspesctum facilem habenti, defigunt: cuius conficiendi rationem molestum mihi non erit explicare: Tigna bina excitant, intercepta & iuncta inter se, trabibus latis & crebris immisissis, & facilem ascensum speculatori præstantibus, Singulæ naues utrinque sex iuvenes expedite remigantes habent, retia bene longa sunt, itaque uerno sole illucente, uentis placide & tranquillè flantibus, cælo læto & quasi ridente, conquiescente à tempestatibus mari, frequentes Thynnorum piscium greges in Pontum innatant: quod quidem ipsum simul ex specula prudenter & acute speculator prospexit, piscatoribus unde ueniant, denunciat. Hi ad uocis significationem retia tendunt, ac si intra retia ingrediantur, sicut dux exercitus, hoc ipsum signo dato edocet. Cum Thynnorum cohortes in altum sese incitauerint, is qui ex specula acerrima oculorum acie horum actiones obseruat, contenta uoce exclamat, rectà ad altum remigationem contendendam, illucque insequendos esse: hi porrò alligato ad alterum tignū, quod speculum sustinet, perlongo retium fune, na-

Q ues

ues ordine remis propellunt. Postquam enim lingu-
lis manibus rete distentum est, prima nauis, ubi suam
retis partem eiecit, discedit: hoc idem facit deinceps
secunda, & tertia, & quarta: qui quintam remis impel-
lunt, adhuc idcirco conctantur, quòd hi nunquã lax-
xare debēt: Deinde alij aliò remigāt, & pro se quisq;
retis partem trahit, postea quiescunt: Thynni circum-
uallati non se loco mouent, itaq; comprehenduntur.

De Thynnīs Bubonicis.

CAP. III.

AD promontoriū Bubonicum innumeræ Thyn-
norum gentes uersantur, corū maximi similiter
ut sues soli, & separatim natant, alij more luporum
bini proficiscuntur, alij quemadmodū capræ, quæ in
lactis pastionibus gregatim pascuntur. Ex oriente Ca-
nacula & ingrauescente æstiuo calore, in Euxinum na-
tare contendunt, & marinis fluctibus ab feruidè ra-
diato sole calescentibus, inter se uelut conferti cons-
textiq; confertis turmis natant, & corporū coniun-
ctiōe ad perfruemdam opacationem colligantur.

Quemadmodum Thynnōrum piscationem Itali &
Siculi nuncupant.

CAP. IIII.

THynnorum piscationem Itali & Siculi Cetiam ap-
pellare solent, tum loca quo hi abdi soliti sunt,
tum magna retia, cæterumq; instrumentum quo cas-
ptari assueuerunt Cetotheria ideo nominant, quòd
magnos Thynnos in numerū reliquorum cetaceorū
referre uelint. Celtas audio, & Malsilienses, atque or-
mnem Africā maximis & firmissimis hamis ex ferro
confe-

confectis Thynnos comprehendere solere.

GYLLII ACCESSIO.

De Thynnorum mathematica ratione.

CAP. V.

AEquinoctia & solstitia tam præclare Thynnus intelligit, ut ea etiam hominem doceat, neq; ad corū notionē Astrologicis canonibus eget: ubi enim cunq; terrarū hunc bruma cōprehenderit, ibi tandiu cōmoratur, quoad æquinoctij tempus uenerit. Nam quod ad cocundā societātē, & mutuū inter se amorē tuēdū Thynnīs arithmeticę rationes opus sunt: idcirco mathematicā disciplinā exacte tenent, ut gregatim natantes, semper figurā quadratam efficiant, atq; sex lateribus comprehensi, soliditatē ex semetipsis omnibus constituent, & quadratū ordinem ex omnibus lateribus in natando seruent, ut si speculator eminentes Thynnos probe numerare sciat, statim totius gregis numerū ineat, quòd sanè præclare teneat, altitudinē latitudini, & longitudini, æquali ordine respondere debere. Thynna nullum iniquiorē piscem censeo neq; scelerationē in mari uiuere. Primum enim ut ex sese peperit, statim suam procreationē, quantācunq; capere potest, immisericors deuorat.

De Siluris piscibus.

CAP. VI.

IN Bubaſto Aegyptia stagnum est, ubi cicures per multi Siluri aluntur, & exultantes alij in alios faciunt, & obiecto ad se nutriendos pane pascuntur: ijdem etiam in fluminibus procreantur, ut in Cydno

Q. 2. Ciliciæ

Ciliciæ fluuius: sed ij quidem idcirco minuti proueniunt, quòd eius confluens nitidus & frigidus sit, quo non ipsi delectantur, sed turbido potius, ac planè limoso, eoq; pinguescunt: & Pyramus quidem, atque Sarus Cilices fluuij, eos longe pleniore ferunt, tum Orontes Syrorum fluuius eos progignit. Ptolemæus item fluuius, & Apamiense stagnum maximos generant. Per multis deniq; locis mansueti pisces, & se appellatibus obtemperantes aluntur: ut in Epiroticæ, olim nuncupatæ Stephanepoleos, templo, atq; in Peloro Siculo olim Syracusiorum propugnaculo: tum in templo Iouis Labradei fons nitidus mansuetos pisces habet, monilibus, & aureolis in auribus ornatos, quod quidem templum septuaginta stadia ab urbe Milasa distat. Ex huius Iouis statua gladius, nomine Carius, appensus, ideo uenerationem habet, quòd Cares primi officinas belli instituerunt, pecunia militarunt, loris clypeos appenderunt, cristas galeis accommodarunt. Cares sunt appellati à Care Ioue Cretensi: Iupiter Labradeus nominatus, quòd permultum pluisset. In Chio ad portum, nuncupatum *γῆσπύραυ*, cicurum magnus est piscium numerus, quos Chij ad solatiū senectutis exacta ætate affectis alunt. Inter Euphratē & Tigridē fons interesse prædicatur, cuius aqua usq; ad imā sedē perlucida est, & fluuius nomine Bura aqua albā emittit, ubi piscium mansuetorū greges exultantes errant.

Quemadmodum Istrianus Silurus capitur.

CAP.

VII.

Myfi.

MYsi, non ij qui Telephi Pergamum incolunt,
 sed inferiores, qui ad Pontū prope Heracleam,
 & Tomin accedunt, quicq; munitis natura locis Scy-
 tharum incurfiones propulfant, talem piscandi ratio-
 nem tenent, ut Istrianus piscator ad Istri ripam boum
 par impellat, non ad arandum, nam quemadmodum
 (ut in sermonem hominum uenit,) nulla boui com-
 munitas cum Delphino intercedit, sic piscatoris ma-
 nibus unde amicitia cum aratro? Sed ad piscandum
 potius iugatos boues, aut equos in ea loca primum
 impellit, ubi commodam piscationem arbitratur, atq;
 ad ripam iumentis pabulum apponit, unde interea
 hæc complentur, postea funis bene robusti alterum
 caput ad medium iugum alligat, ex altero capite hæ-
 mum appēdit, quem asso tauri pulmone instructum,
 ad illiciendum Silurum deijcit, ex linea ad quam hæ-
 mus alligatus est, quantum satis est plumbi ad mode-
 randum tractum appendit: ubi Silurus bubulæ escæ
 sensum percepit, statim escam appetens, hamum in-
 caute deuorat, & transfixus ex eo euadere cupiens,
 omnibus uiribus funem exagitat, quod quidē ipsum
 animaduertens piscator, cum summo gaudio quàm
 mox à sessione exurgit, & boues equosue admotis sti-
 lis incitat, ac iumentis cum cetaceo bene robusto lus-
 tatio est: Nam hic Istri alumnus omni uirium con-
 tentione in altitudinē deprimit, illa contrà retrahunt:
 sed piscis uincitur ex amborum tractu, atq; in ripam
 boum iugo expellitur.

Q 3 De

CAnicularum marinarum tria sunt genera, quarum maxime quaedam inter cete robustissima numerantur, ex reliquis duobus generibus, aliud Galeos, aliud Centrina appellari solet: quod colore uariatum est, Galeos nominatur, reliquum genus, qui Centrinus appellatur, non errabit. Eis innati sunt aculei duri, & aduersus omnia resistentes: quorum alter in capitis summo uertice, alter in cauda atque uenentum quiddam habent. Postrema duo genera paruorum canicularum in caeno capiuntur. Piscandarum ratio haec est, album piscem illecebram ad eas captandas demittunt, ex his si qua capiatur, caeterae omnes hoc uidentes in captam insiliunt, ac eam, nisi repellatur, hamo ex profundo extractam ad nauem usque insequuntur: inuidia quadam hoc eas facere existimantes, quasi illa quae capta est, sibi uni escam aliquam praedata alicunde esset, atque ex ipsis nonnullae in nauem insilientes, saepe sua sponte capiuntur.

Canicula marina simul atque peperit, nulla mora interposita, suos paruulos simul cum ea natantes habet. Si quis uero eorum timeat, ingreditur rursus per genitalia in uentrem matris: ubi timor abierit, is prodit, tanquam rursus editus.

Multa ante de Canibus marinis diximus: fluuiatiles caniculae terrestrium canum paruulorum speciem

speciem similitudinemque gerunt. Pilosa sunt cauda: earum sanguis aqua & aceto mistus, intumescētes hominum nervos lenire existimatur: atque ex pelle ipsarum calcei conficiuntur, qui nervis salutares esse dicuntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Canicularum amore erga suum genus.

CAP. XI.

EX studio & amore quo inter se mutuo ardent Caniculæ, & Centrinæ & Galei pereunt. Nam primū ut piscem ad hamum alligatum piscator eò ubi domesticam sedem habent, deiecerit, statim horum aliquis ore hiante atque imminenti escam appetit, & simul subtrahitur: quem captum cæteri omnes tam avidè subsequuntur, ut simul uolentes perire, non ante surgiant, quàm socium extractum uiderint: Quare maxima horum magnitudo tridente, uel hamo, uel alijs machinis facile comprehenditur.

Quemadmodum Canicula ex Fuci herbae succo perit.

CAP. XII.

Summa æstate Caniculæ & cæteræ maris bestię, quibus innata audacia est, ad prærupta maris littora accedunt, & in summos fluctus, atque in angustos & altos sinus innatant, pelagias sedes & commotiones fugiunt: & pelagiam pabulationem continent, in saxis ad imam maris sedem adhærescentibus fucus herba nascitur, cuius magnitudo instar Miricæ est, similem fert papaueri fructum, alio anni tempore

Q 4 conclusa

conclusa manet, post solstitium panditur ex inuolucro, quod quidem ipsum & tam durum, quam testæ ostreorum, & aspectu flauum est, id uero quod intus est cæruleum est. Ex hac perniciosum pharmacum manans, noctu igneum splendorem, & scintillas quasdam iaculatur. Sub caniculæ exortum huius pharmaci malitia magis magisque ingrauescit: ad eius floris speciem flammeam marinæ caniculæ incurrētes, partim huius pharmaco epoto, partim in brāchias influēti moriuntur, ac quān mox in summa aqua fluitant: qui bene periti sunt, in hoc inuestigando pharmaco ex ijs cataceis aliud ex reliquis membris, aliud ex ore piscis colligunt, quod quidem ipsum cynosphastum appellant.

De Scolopendra & urtica. CAP. XIII.

Scolopendra marina, terrestri perquam similis est, quam primum ut homo contigerit, statim pruritu mordetur, & simili atque is qui ab urtica terrestri pungitur, doloris sensu afficitur: pisces item Vrticæ pruritus mouent, & uredinem concitant, sed non tam acrem quān centipeda. Post æquinoctium Vrticarū genus esculentius est: Scolopendram terrestrem saliaua disrumpi ferunt.

De Scolopendra cetacea. CAP. XIII.

Scolopendræ uim & naturam quanto equidem maximo potui studio, cum multū ac diu perscrutatus essem: sic mihi persuasi, quoddam etiam maximum cetum marinum Scolopendram esse, quam de mari

mari tempestatibus in littus expulsam, nemo est tam male sanus & audax, quin aspicere horreat: ij qui res maritimas percissent, eas inquit spectari eminentes è mari, & narium pilos magna excelsitate apparere, & eius caudam similiter atq; locustæ latam perspicere, reliquumq; corpus conferri posse cum triremi iustæ magnitudinis: non enim intra aquam abditum, sed per summum mare innatans perspicuum esse, atq; permultis pedibus utrinq; ordine tanquam ex scalmis appensis natate.

GYLLII ACCESSIO.

De Scolopendra. CAP. XV.

Scolopendræ marinæ tactio piscatoribus infestissima est: postea enim quàm hamum hæc contigerit, nullus piscis ad hamatam escam accedit, quod huius retro odore procul pellatur.

De Scari libidine. CAP. XVI.

Scarus cum alijs herbis, tum alga uescitur: omnium piscium ad uenerem inflammatisimus est. Causa cur capiatur, est cupiditas inexplebilis in sceminam, ea non ignorantes rei piscatoriæ peritissimi, hoc modo ei insidias ponunt, ut comprehensæ sceminæ summum os ad tenuem funiculum ex sparto confectum alligent, eamq; uiuam per mare trahant, ubi eorum cubilia esse & in quem locum congregetur, norunt. Conficiunt etiam graue plumbum figura rotundum, longitudine trium digitorum, quo ex chordis ap-

R pensio,

penſo, trahitur Scarus ſcœmina captiua: aliquis eorũ
 naſſæ in piſcatorio nauigio accommodatæ os late di-
 ducit, datq; operam ut naſſa in Scarum captum con-
 uertatur, ea enim ſenſim demittitur, lapide ad certam
 menſuram factò: mares uero non aliter quàm homi-
 nes ad cõſpectam amatã libidinis furore ferũtur, cir-
 cumq; eam concurſantes, alius aliũ præuerrere, eiq;
 appropinquare & cõtingere ſtudet, ut ſolent iuuenes
 uehemẽter amantes, aut oſculum, aut uellicationem,
 aut aliud quodpiam furtum amatorium uenantes,
 qui deducit ſcœminam ſenſim & pedetentim, inſidijs
 collocatis, rectã ad naſſam, cum amata dices duce-
 re amantes. Cum proxime ad naſſam hi acceſſerunt,
 plumbum in interiorem partem à piſcatore tradus-
 ctum, & linea decidens, ſcœminam in naſſam detra-
 hit, quo ſimul influentes mares capiũtur: ac pœnam
 dant Scari cuiusmodi furentis libidinis,

Quemadmodum Scari ſuos gregales captos
 liberant. CAP. XVII.

Scari gregales ſuos optime uindicant, ac adeuntes
 ſunem dentibus conficere conantur, ut ex hoſti-
 bus ſeruent captum, & ſæpe funem cõcidentes, cum
 liberauerũt, neq; ob id petunt redemptionis præmia:
 ſæpe non aſſequuntur ſocij liberationem, tametſi id
 quod ſuum erat, promptiſſime præſtiterũt. Iam uero
 in naſſam cum inciderit Scarus, dicunt eum poſte-
 riorem partem ſuam de naſſa enſcere, reliquos uero,
 qui non

qui non sunt capti, circumnatantes eum morfu corripere, & foras socium proferre. Si uero in caput exierit ipsorum quispiam: qui foris est, caudam ei porrigit, ille comprehensa cauda sequitur. Hæc illi quidem faciunt, more hominum, qui tametsi libros de amicitia non didicerunt, tamen à natura hauserunt leges amicitiaæ.

De Scarorum cibo,

CAP. XVIII.

DE marinis piscibus solum Scarum similiter ut ouillum pecus & bubulum ruminare audio. Rei maritimæ periti, ut ait Leonides, Corianum escam Scaris obijciunt, ad cuius illecebram allecti expeditè capiuntur.

De Sargis.

CAP. XIX.

SArgis piscibus idonea domicilia saxa & cauernæ sunt, quæ non latis luminibus illuminantur, sed tanquam fenestellas paruulas, habent tanto intervallo distantes, quo pertinere & permeare solis splendor earumq; distantia lumen solis complere possit. Cum enim omni luce Sargi delectantur, tum uero solis maxime radios sitienter expetunt: in loco multi eodem habitant, apud paludes & breuia uitam agunt, uicis nam proximam continentem se habere gaudent. Capras uehementissime amant, namq; cum caprarum proxime & secundum littus pascentium unius aut alterius umbra in mari apparuerit, protinus gaudio exsistentes, summo studio adnatant, ac saltu non ad-

R : modum

modum ad saltandum idonei capras contingere affectant, sensum caprini odoris percipiunt, et si sub fluctibus natant, itaque uoluptate gestientes ad eas accedere student. Quòd autem tanta amoris infania in capras existunt ex his idcirco capiuntur quæ tanto pere desiderant. Nam piscator caprinam pellem extractam cum cornibus induens, insidias parat sole à tergo relicto, atque farinam caprino iure madefactam in eam maris partem spargit, ac abijcit, ubi habitare solent Sargi, quibus tanquam filtro quodam odoris supradicti allecctati accedunt, farina uescuntur, pellis alsimulatae caprae conspectu permulcentur: ex his autem multos piscator hamo robusto capit: cuius linea alba non ex arundine appensa est, sed uirga cornea simulac ad hamum adhæserit, subtrahere expeditissime cõuenit, ne alios conturbet. Manu etiam capiuntur, si quis spinas, quas ad tuitionem sui excitant, à capite ad partem inferiorem reuocando & fluctendo declinet, premendoque ex lapidibus, in quos ad latendum se compellunt, extrahat.

De Sargorum piscatu.

CAP. XX.

SArgos hoc modo Cares capiunt: Cum enim molles & remissas auras auster afflat, & ad harenas moderate & leniter fluctus resonant, tum ad piscatum arundine piscator nihil eget, sed spine regie bene robusta uirga, ex qua summa lineam appendit, atque ad hamum escam muris piscis conditi accommodat: deinde

deinde in piscatorij nauigij puppe sedens, insidias tenet, easq; in mare demissas leuiter mouet, simul & ei puer probe tenens ut sensim pedetentimq; nauis impellenda sit, ad terram uersus remigat: tum Sargi permulti exultantes & gestientes, escam assequi sese ex suis latibulis incitant, & profiliunt, atque escæ illecebra allectati, in hamum congregantur, cumq; propius à terra sunt, cibi auuiditate capti, facile comprehenduntur.

De Ellope.

CAP. XXI.

ELlopem sacrum piscem à poëta uocari existimant, Erarus inuentu creditur, in profundo Pamphilio capitur: Sed neque tamen etiam inde, nisi uix & ad modum raro: quòd si capiatur, coronis ob secundam piscationem sese non modò piscatores ornant, sed & piscatoria nauigia fertis redimiri curant, & plausu, & tibiarum sono prædam testantes, ad terram nauem applicant. Alij propterea non hunc, sed Anthiam sacrum existimant, quia locus quem Anthias incolit, & beluarum expers, & urinatoribus tutus est, & cum piscibus pacem seruat. Cuius fiducia pisces confirmati, ibidem pariunt. Naturæ causam penitus retrusam & abditam non meū est explicare: non magis quàm exponere causas cur Gallinaceum Leo & Basiliscus timeant: cur Suillum pecus Elefantus horret: in quibus exquirendis, etsi qui permulto abundant otio, plurimum temporis consumant, nō tamen optatum assequuntur.

R 3 De

De pisce Aulopio.

CAP. XXII.

QUicircum insulas Tyrrhenicas nuncupatas in
 maritimis rebus uersantur, cetaceum quempiam
 piscem Aulopion appellant, cuius uim, & naturam
 explicare non alienum est: magnitudine maximum.
 Aulopion maximi Thynni superant, & robore Aulo-
 pios cum illis collatus, primas fert. Quãuis Thynno-
 rum natio fortissima est, & aduersarij Aulopij prom-
 pte repugnantis primum impetum ui sanguinis con-
 sistētis sustinet, quo celeriter dispulso, uincitur. Aulo-
 pios uero per diu pugnam tolerat, ac nimirum contra
 piscatores decertat, & sepiissime uictoriam reportat,
 sese urgens, & caput in profundum deprimens, sua
 enim natura ore ac tanquam ceruice est robusta. Cum
 est captus, eximia forma spectatur: oculis est patulis,
 rotundis, magnis, cuiusmodi Homerus bubulos ca-
 nit: Dorso est ceruleo, & uentre candido, à capite ad
 caudam pertinens aurea quaedam linea in orbem
 definit. Iam quàm insidiolis captionibus comprehen-
 datur, mihi sicut auditione accepi, exponendum est.
 Homines ad piscatum prudentes, loca ubi domestica
 sedes, & commorationes arbitrantur Aulopios
 tenere, ex speculatione præcipiunt & præsumunt:
 deinde postquam permagnū piscium Coracinorum
 numerum ceperunt, & nauem suam anchorarijs inhi-
 bitionibus in stationem compulerunt, strepitū quens-
 dam more uesparum faciunt, & Coracinos ad illicien-
 dos eos prætendunt: ubi uero ij strepitum exaudie-
 runt

runt, & esculentam illecebram animaduverterunt, alij aliunde eò ire pergunt, & gregatim circum piscatoriã errant, atque eatenus & plausu & cibo ad piscatores mansuescunt, siue meo iudicio escæ cupiditate capti, siue quemadmodum piscatores inquirunt, suo permulto robore nitentes ut non ab hominum contactu refugiant, nonnulli ex eis cicures sunt, quos sane piscatores ut beneficos ab alijs internoscunt, fœdere cœ cum ijs deuinciuntur, pacemq; seruant, eos tanquam duces sectantur; alij feri Aulopij, quos ut piscatores & capiunt & occidunt, ita à mansuetiorum captura se abstinent quasi, fœdus quoddam cum ijs sancitum habentes. Nec uero piscator bene peritus, quantalibet inopia prematur, mansuetum Aulopon prudens & sciens comprehendit, quinimo si eum ipsum imprudens ceperit non mediocri dolore afficitur. Capitur aut hamo transfixus, aut mortifero uulnere ictus.

De Acu. CAP. XXIII.

Marinae Acus quòd sunt pertenues, & minime tortuosam & sinuosam uterū foetuumq; capacem habent. Idcirco catulorum suorum non sustinentes incrementum dirumpuntur. Non igitur pariunt catulos sed expellunt atque eiciunt.

De pisce Adonide Exocoeto appellato.

CAP. XXIII.

Piscis aspectu flauus, è genere mugilum, saxa incole, & simul in ijs uicitare solet: eius sanè duo in

R 4 uulgus

uulgius nomina minime ignota sunt: alij enim Adonin nominant, alij Exocæton, quod extra mare in arido cubet. Cum enim est tranquilla tempestat, is tum in siccum undarū impetu peruectus, ad saxa sese exponit, ibidemq; libenter & quiete altum somnum capit. Cum autem alijs omnibus animalibus tanquam foedere deuinctus est, pacemq; habet, non similiter cū incolis maris auibus pace coniungitur, sed & eas perhorret, ac si earum quæpiam comparuerit, sese uersat, & tandiu saltatorio quodam facto tripudio saltat, dum de saxo in undam defiliens, salutem adeptus fuerit. Cum autem mare & terrā amicam habeat, ipsum idcirco Adonin, quemadmodum mea fert opinio, si appellarunt, qui huiuscemodi nomen ei imposuerūt, quod Adonidis, qui Cynaræ regis filius fuit, uitam inspexerunt: cum sanè duabus in amore deabus fuisse, alteri marinæ, alteri terrestri.

De castitate Aethnei piscis.

CAP. XXV.

Sunt igitur & castitate præstantes pisces Aethneus, Sira appellatus, posteaquam cū pari suo tanquam cum uxore quadam coniunctus eam sortitus sit, aliā non attingit: neque ad fidem tuendam sponsalium tabulis illi opus est, neque malæ tractationis poenam timet. Neque Solonem ueretur, ex quo leges nobiles & urbes graues profectæ sunt, quibus libidinosi homines non parere nihil uerentur.

GYLLII ACCESSIO.

De Amiarum pugna cū Delphinis.

CAP. XXVI.
Cum

Cum Delphinis magnum & hostile certamen in-
 ceunt solæ Amiæ, corporis magnitudine Thyn-
 nis inferiores, quibus etsi carnes infirmæ & molles,
 dentes acutissimi sunt, his maxime cōfidentes potentē
 piscium regem, tam præclare contemnūt, ut cum so-
 lum quempiam ab alijs segregatum obseruauerint,
 undiq; tanquam signo dato, frequētes in eum ipsum
 inuadant. Delphinus suo robore nitens, primum ho-
 stium impetum negligit: pōst uero longe lateq; inse-
 quens, partim earum lacerat, partim exedit & confis-
 cit. Postremò harum magna multitudine circūfessus,
 dolet, quòd se unum solum contra tantam multitu-
 dinem uideat. Itaq; reuocatis omnibus uiribus, ab his
 ingreditur se fortissime defendere. Hæ contrà Del-
 phini membris circumfusæ, atq; ad eadem pertinacis-
 ter inhærescentes, dentes defigunt, simul & partim
 ex his illius latera conuellunt, partim rostrum & pin-
 nas, partim uentrem acerbis moribus affligunt, par-
 tim summam caudam comprehendunt, partim dor-
 sum exedunt: tum aliæ ex uertice, aliæ ex collo pen-
 dent. Is autem uario & multiplici dolore refertus, in-
 star turbinis mare concitat, & permulto furore agi-
 tatus in omnes partes sese uersat, & saltanti similis,
 nunc tanquam procella fluctus summos concursat,
 nunc in profundum defertur, sæpe magna maris in-
 terualla desaltans, reijcere conatur ex amen audacium
 piscium. Hæ uero nihil de uolentia remittentes, ma-
 gis magisq; in eum incumbunt, & cum demergitur,
 S eandem

eandem uiam ipsæ conficiunt; cum rursus extra aquã eminent, eadem quoq; tractę unã cum ipso in sublime feruntur. Diceres Neptunũ nouũ quoppiã monstrũ ex Delphinis & Amijs finxisse: adco enim sanè dentium pertinacia colligantur, ut ex illius corpore nunquam dentes tollant, nisi partẽ apprehensam abstrahant. Cum autem aliquod spatium ei dant respirandi à certamine, tum uideas rabiem ducis irati, tum mortifera Amijs pernicies infertur. Hæ quidem in fugam se impellunt, ille uero fulmini similis, has acriter insequitur, & discerpit, & lacerat, simul & effuso multo sanguine, purpurefcit mare. Itemq; Amiæ hamo captæ, lineam excedunt, & consumunt.

Quemadmodũ Anguillæ capiuntur. CAP. XXVII.

Homo piscandarum anguillarum usu peritus ad sinuosum locũ ubi latius confluens dilatatur uel in saxis ex aqua eminentibus uel in arbore radicitus uentorũ turbinibus extirpata & iam putrefcẽti sedes; per pinguis intestini ouilli tria aut quatuor cubita patentis alterũ caput in aquam deijcit, quod aque uorticibus agitatũ uoluntatur, idemq; illius alterũ extremũ manibus tenet, in quod quidem ipsum arundinis frustum perinde longũ atq; gladij capulum insertũ est. Neq; uero diu anguillas esca latet, quin cõtinuo carũ prima queq; fame stimolata hiantẽ ore atq; imminẽti hamatos ac unciatos dentes suos in idipsum intestinum defigit, atq; hoc idem crebra insultatione detrahere conatur. At enim piscator anguillã intelligẽs, ad fluctuans

fluctuans intestinum inhærescere, arundinē ad quam alligatum est intestinū ori suo admouet, & quoad potest intestinū inflat, quod quidē ipsum defluere hominis aspiratione & impletur, & penitus intumescit, & uentus in anguillam illapsus, illius fauces opplet, atq; anhelitum eatenus obstruit, ut ea non queat neq; respirare, neq; infixos dentes detrahere: quare suffocatur, & captiua subtrahitur. Ab alijs separatim piscibus uiuit, neq; cum ijs temere inuenitur.

De Anthias amore in suam nationem.

CAP. XXVIII.

VT homines fidi & commilitones ueri, perinde pisces inter se ulciscuntur, quos Anthias uenationis maritimæ periti nominare solēt, ex his quilibet cū nouerit conuictorē sociū captū esse, celerrime adnare festinat, ac dorsi sui nixu ad eum inhærescit, incursum impulsūq; pro uiribus prohibent captiuū abduci.

Quid capti Anthiæ faciant. CAP. XXIX.

ANthiæ cum sunt capti, miserabile præbent spectaculū, mortē suam lugere & quodāmodo supplicare uidentur. Ac nimirū quemadmodū homines qui in latrones immisericordes, & cædis auidos incurerunt aufugere conātur, sic sane ij retibus insultātes, insidias transilire conātur. Qui hoc genus mortis euadunt, in terram pisciū hostem exiliūt, atq; hic ibidem mortem obire malunt, quàm gladio perire.

G Y L L I I A C C E S S I O .

De Anthiæ prudentia.

CAP. XXX.

S : Anthiæ

ANthia Plutarchi testimonio cū gregalē quempiam suum captum sentiunt, statim ei adiuuēto sunt ad se eripiendū ex ferro atq; spinis inhorrescunt easq; erectas ad lineam admouēt, ut earum firmitate hanc discerpant & lacerent.

De procuratione Aputarum. CAP. XXXI.

APuæ pisces ex sese nec procreāt nec procreātur, sed è limo enascūtur, cum enim ccenum in mari concreuerit, ualde & limosum & atrū efficitur, atq; ex sua quadam uoluptate, mirabili natura & uitali tepefcit: Atq; in permulta animalia nimirū Apuas immutatur, eæ autem sic in putrido luto & sordibus tanq; lumbrici generati ad natandū maxime ualēt. Tumq; mirabili causa quadā ad salutaria impelluntur, eò nimirum ubi ad tegendā uitam perfugia, & ad tuendā propugnacula habeāt. Hæc autem perfugia sunt scopulosa saxa è terra eminentia, ac in multiplices sinus tremebundorū fluctuū, & saxifragarū undarū uerbiratione multo tempore excauata. Hæc ideo abdita eis perfugia natura indicauit, ne fluctibus cōuellerentur ac labefactarent: debiles enim sunt ad resistēdum & infirmę cōtra fluctuū incursionses. Nullo cibo ad sese alēdas egēt, nancq; ad uitā eis satis est mutuo linctu se lambere, uerriculis tenui filo cōtextis cōprehendunt.

De Asello marino. CAP. XXXII.

COr in uentre marinum asellum habere harum rerum periti asseueranter nos docent: Atq; in sermone hominum uenit huius partum nunquā deprehen

prehensum fuisse. Vt cæteris quidē partibus interioribus non cum alijs differt, sic certe suo proprio quodam more nihil non solitarium amat, neq; se cum alijs sociari gaudet. In cerebro lapillos molari figura possidet, alijs quidem pisces tempestatibus perfrigidis occultantur, hic autem exortu caniculæ latet.

De Aspargis piscibus. CAP. XXXII.

Aspargi pisces marini sapientes sunt ad diligenter penitusq; cognoscendam temporum mutationem, nam ineunte hyeme ad uitandam frigorum uim ex natatione conuiescunt, & consistentes ipsa comoratione & quiete æquabiliter & fraterne sese tepesciunt. Postea uerno tempore ingrediuntur longiora itinera facere, neque modo obuijs, sed ijs etiã quos inquisierint & inuestigarint, cibis pascuntur.

De Aurata pisce. CAP. XXXIII.

Aurata omnium piscium timidissimus est, nam sub arcturi tempus, cum maris accessus & recessus maxime fiunt, & eo altius exaggerata arena, ad littus relinquitur, ut naues sæpe ex omnibus aquis nudæ in terra iaceant. Tum piscatores postquàm arborum ramos frondibus cõuestitos paxillorum modo in mucronē acutos in arenam defixere, discedunt: post autem rursus accedēs mare secum imbellem Auratarum multitudinem attrahit. Quæ ubi æstus recit procavit & recessit, in exigua aqua concauis locis tenta relinquuntur, & uero ramorum metu quiescunt. Adeo nimirum ramos uento agitados exhorrent, ut

S 3 ne loco

ne loco quidem se commouere audeāt. Quamobrem primo cuiq; magnum meticulosorum piscium numerum capere & ferire licet. Neque modo ab usu piscandi instructi, sed etiam totius piscationis rudes, atque adeo pueri & foeminæ capere possunt.

De Callionymo pisce. CAP. XXXIIII.

DE rei piscatoriae bene peritis audire potes ex piscibus quendam esse nomine Callionymum. Huic Aristoteles ait in iecore fel sitū esse, pro portione corporis maxime omnium copiosum: Iecur autem ad dextrum latus collocatum esse. Cui quidem rei testimonio est Menæder in Melenia: Facio, inquit, te habere fel Callionymo copiosius. Anaxippus item in Epidicazomeno, Nisi moueas & sic ut Callionymi ferere efficias omne fel. Sunt qui eum dicant esculentum, alij pleriq; negant.

De Capitonis piscis cōtinentia. CAP. XXXV.

CAPITO è piscium genere est, qui in paludibus degunt continentissimus, ac in uictu temperatissimus esse creditur. Etenim nullam animantem inuadit, sed cum omnibus pacem seruare solet. Si uero in quempiam iacentē inciderit, hunc in suum prandium conuertit, non prius tamen eum attingit, quàm caudam mouerit, si immobilis sit, hunc prædam sibi facit, si uero moueatur, eo intacto discedit.

De Capitonis amore. CAP. XXXVI.

VIm & numen multa genera piscium nouerunt, cupidinis ne hos quidem qui in summa maris altitu

altitudine degunt, contemnentis. Etenim Capito diuinum huius numen colit atque ueneratur. Non tamē omnis Capito, sed ille quē à faciei acumine nomināt, qui piscium genera & differentias nouerunt. In sinu Achaico multi quantum audio, capiuntur. Quare capiuntur, libido in causa est, maxime uero corū in res uereas libidinis furorem captura testatur. Cum ex Capitonibus scēminam piscator uenatus fuerit, alligaueritq; aut longa arundine, aut sparto etiam longo, in littore pedetentim ingrediens ad natantem piscem & salientem pertrahit. Per eius uestigia quidam subsequens retia fert, obseruans ubi & quando diligenter accurrendum sit. Itaque agitur scēmina, mares uero qui hoc uiderint: ueluti adoleseētes libidinosis formosae puellae praetereunti cupiditatis oculos adijcietes in eam feruntur, libidinis furore agitati. Ille autem retia dericit & in ea quidem saepe piscium ueneris appetitione accedentium magna copia incidit. Tum uenator oportet curet, ut scēmina captiua formosa sit & bene pinguis, ut plures ad eā accedāt pulchritudinis illecebra, tanquam esca illecti. Si macilenta sit & sine corpore, multi ea spreta discedunt, quicūq; uero horum est uehemēti amore ductus, non discedit, mehercle non formae, sed coitus desiderio detentus.

De Capitonibus maris Ionij. CAP. XXXVII.

IN mari Ionio ad Leucadium & Aetium Epirotica loca, Capitones uelut confertis turmis frequētes nant, ipsorum captura quae ad hanc rationē fit, miris

S 4 fica

fica est. Piscatores bini obseruato tempore cum luna filet nauem cœnati conscendunt, & à terra soluentes, modo mare à tempestate conquiescat, silentio & moderate remigant, simul & eorum alteruter sensim ac leniter remo nauem impellit, alter recubans, suam nauis partem usque eo deprimat, quoad eius labrū proxime ad aquam accesserit. Capitones horumq; speciem similitudinemq; gerentes mugiles siue quod ex nocte lætitiā & uoluptatem percipiunt, siue etiam quia à tranquillitate maris delectantur, latebras relinquentes, sic ad summam aquam efferuntur, ut ex aqua summo rostro emineant, & natate usque eo pergant, donec ad littus propius accesserint. Quod quidem ipsum piscatores postquam perspexerunt, sedata remigatione & pedetentim accessu ad pisces facto, nauigant, ubi uero ex piscatoriæ motione fluctus cieri ac agitari cœpti sunt, à terra statim pisces refugiunt, & frequentes in partem nauis inclinantem & præcipitantem sine retibus innatant, & uero sub potestatem piscantium cadunt.

De marinis Cicadis.

CAP. XXXVIII.

Est etiam Cicadarum genus marinum, quarū maxima parui Carabi similitudinē speciemq; gerit. Veruntamen cornua non similiter atque ille magna, nec aculeos habet, pinnæ ipsius exiguæ terrenarum alis similes sunt. Hominum pleriq; ab ea idcirco se abstinent, quòd sacram existiment. Seriphij in retia uel fortuito delapsam non sane retinent, sed mari redunt

dunt, atq; etiam mortuam flentes & sordidati humanatione afficiunt, quod eam dicant Perseo Iouis filio, quæ ipsi summa religione colunt, consecratam esse.

De Citharo pisce maris rubri. CAP. XXXIX.

IN mari rubro piscis procreatur cuius corpus ita figuratum est, ut similitudinē Lingulæ eius latitudo gerere feratur. Squammæ non magnam tangenti asperitatem habent. Cum sub aureo est colore, tum lineis à summo capitis uertice ad extremam caudam sic distinguitur, ut eas citharæ fidiculas contentas esse dicas, unde is Citharus appellat. Os ei pessum it & subsidet, idemq; nigerrimum est, cinguloq; croceo circumligatur: uertex uarietate distinguitur, fulgore aurco & nigris quibusdam lineis, pinnas aureas habet, ruffo colore multipliciter uariatur: Cauda est nigra præter extrema, ea enim candidissimo colore asperguntur: alij item picti nasci dicuntur, toto corpore purpurei, certis interuallis aureolas lineas possidentes, eorum uero caput cingulis uiolaceis illustratur, uno (quod est ante oculos) ad branchias pertinente, altero secūdum oculos usq; ad medium caput excurrente, alio autem tanquam monili sic collum circumplicante.

De Denticibus piscibus. CAP. XL.

DEntices tam congregatiles sunt, ut nec sibi esse à gregalibus suis æqualibus solitudinem & segregationem ferant. Ac nimirum per adulescentes separant

T ratant

ratim à reliquis natant, ij uero qui sunt confirmationi ætate etiam inter se uitæ communitate illo prouerbio coniunguntur, Aequalis æqualem delectat, & præfentes præfentibus tanquam ijs quibus cum societas aut amicitia coniunctio ex consuetudine usuq; frequenti delectantur. Aduerfus piscatores sic machinantur, ut cum piscator in eos cibum demiserit, congregati & in orbem consistentes inter se conspiciant, & quasi signo dato inter se, admoneant ne prope ad cibum accedant, néue demissum cibum attingant, atq; in hunc ordinem instructi permanent. Sin autem solituagus ex alio grege accesserit, hamumq; deuorauerit, ac suæ solitudinis premio accepto subtractus fuerit, confidentiores efficiuntur, quòd non sint capti, sicq; ex fiducia se tuendi negligentiores facti, capiuntur.

De marino Dracone.

CAP. XLII.

Marinus Draco alijs piscibus reliquo corpore dissimilis est, eius caput & oculorum magnitudo terreni Draconis speciem similitudinemq; gerit, magni enim sunt & uenusti, maxillæ etiam similitudinem quandam habent cum terrestribus, & eius pellis non procul abesse à terrena palpanti uidetur, simul & infestis & uenenatis armatus est aculeis.

De Engraulis siue Engrasicholis.

CAP. XLIII.

Engrauli pisces, quos alijs engrasicholos, alijs Lycostomos appellant, paruuli pisciculi natura fecundissimi albi perspiciuntur. Et quod ab alijs piscium gregibus

bus exedi & confici ualde metuāt, ideo ad insidias quibus sunt opportuni uitandas eatenus cōfertis turmis densi natant, ut eorum quiscūq; ad uicinum proximum adhærescat, ut ne scaphæ quidem incurrentes, eos diffocient, nec si quis remis dispergere conetur, eorum societatem dirimere possit. Ita inter se restricte & pertinaciter, tanquā contexti contrahuntur, ut tanquam ex aceruo frumētorum aut fabarum si quis in eos immiserit manum, accipere queat, non tamē sine uī abstrahuntur, quin per sæpe distrahātur, ut & eorum alteram partem abruptam capias, & alterā relinquant, & in plerisque caudam retineas, in alijs non assequaris, ex alijs caput reportes, & alteram partem in mari reliquam facias. Eorum conferta & continens natatio à rei maritimæ peritis bolos appellatur, qui permultas piscatorias nauis interdum implet.

De fluuiatilibus Equis. CAP. XLIII.

Fluuiatiles equi Nilī alumni, segetū ut maturitas uenit, & flauent spicæ, non eas continuo depasci ingrediuntur, sed extrinsecus coniecturis assequuntur quantum ad se explendos satis sit. Post talem considerationem pascere aggrediuntur, ac postquā sunt pabulo cōferti, auersis uestigijs retroq; uersus ad Nilum cedere properant. Hoc enim ipsum eo pacto machinatur, ut agricolas sese inuadētes aduerso corpore non à tergo excipiant. Summe impius est, parentem enim suum exest & conficit.

T : GIL

Cum ad confirmatã ætatem peruenit, statim periclitatur an uiribus superior parente suo euaserit, ac si pater cedit, eum uiuere permittit, ipse uero cū matre coit. Sin quo minus cū matre libere uenereo complexu implicari possit, pater oblitit, eū ipsum interficit. Ad quinq; cubitorū excellentiã accedit, belua est quadrupes, eius ungułæ bubularū speciem similitudinemq; gerunt, utrinq; ternos dentes maxime omnium animalū extra eminentes habet, auris & cauda & uox equo similis, reliquū corpus non elephãto dissimile: Tergoris robore omnes beluas superat: In utraq; sede uiuit, interdū quidem in mari, noctu uero in aridum egressus, segetes depascitur. Ea est fecunditate ut quotannis pariat. Hac arte ei insidias moluntur, ut tela ad funem alligata tandiū contentissime in eum iaculentur, quoad eorum crebra missione exanguis factus comprehenditur: carne est durissima, & ad concoquendum difficilima.

Glanis piscis, incola Meandri & Lyci Asianorū fluminum, & Europæi Strymonis, speciem siluri similitudinemq; gerit. Ex piscibus suorum fecundissimus est, nam simul ut fœmina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum tuitione exsoluitur. At uero assiduū se præstans mas custodem ad conseruationē eorū, quæ procrea

procreauerit, aduigilat, & eos ab omnibus insidijs prohibet: atque sicut Aristoteles inquit, hamum deuorare potest.

De Glauco pisce,

CAP. XLVI.

Glauco piscis pater factus, quos sustulit ex coniuge diligentissime cauet, ne insidijs impetantur, neue pernicijs ulla eis inferatur, & quoad grandes sint & robusti ac sine periculo natate possint, tandiu ille custodire non intermittit. Nunc à tergo cum eis natans, nunc uero non à tergo, sed adnatat modo ad unum eorum latus, modo ad alterum. Si quis uero ex paruulis timere coeperit, ille timore cognito, ore hians paruulum excipit, deinde timore praeterito, quem deuorauerat, reuomit qualem acceperat, ille rursus natat.

De marino Grue.

CAP. XLVII.

Marinus Grus Corinthiaci maris alumnus ad quindecim pedum iusta mensura dimetitorum magnitudinem procedit. Eius & caput & os alitis Gruis speciem similitudinemque gerit: squammæ peninis gentilis auis ei similes sunt. Tanto robore saliendo est, ut tanquam emissum à contento neruo telum feratur. In sermone Epidaurorum uenit, hoc animal ex nullo pisce generari, sed cum uolucres grues Thracium frigus fugientes, tum sceminæ ad coitum exarscipientes, tum mares ueneris libidine conflagrantes, inter se complexu uenero iungi cupiunt, sceminas suspensum coitum sustinere non posse, idcircoque ses

T 3 men

men emittere quòd uoti compotes fieri non possint. Ac si supra terram uolent, id ipsum ad nihilum recidere, sin supra mare, id delapsum tanquam thesaurum per manus traditū, sic à mari hunc foetum afferuari, animantemq; effici, neque uelut in aluum sterilem illapsum perire. Demonstratus, cuius ante mentionem feci, Hunc, inquit, piscē uidi, & magnopere considerauī, cumq; ut alijs ostendere possem, sale cōdire uellem, atque coquis ipsum secantibus uiscera intuerer, tum ex utroq; latere spinas similiter atque tabulas legum triangulas esse, tum eius iecur in longitudinem procedere aspexi, tum iecori subiectum fel longum, follem tanquam scortum habere, ut faba recēs uideretur. Vbi uero primum iecur & fel exempta fuissent, ambo statim intumuisse, ut iecur instar epaetis maximi piscis uideretur, fel uero lapidem, super quem forte positum fuerat, consumpsisse.

GYLLII ACCESSIO.

De pisce Hamerocita, siue Callyonimo nuncupato.

CAP. XLVIII.

Piscium partim prudentes, partim etiam (ut nobis hominibus non omnibus inest prudentia) incauti. Nam Hamerocita insigni ad tuitionē sui est temeritate & singulari segnicie, tum suam insaturabilem rabiem nunquam explere potest, imo uero usque eò procedit huius inexhausta cibi helluatio, quoad cibo onustus, in terram se abiecerit, & quispiam alius piscis hunc humi stratum occiderit, Eum autem esse inflatissimi

bili abdomine hoc ipsum declarat: Nam si edendum cibum huic capto obieceris, suam satietatem tandiu superare conatur, dum cibus exaggeratus ad ipsum os redundat. Supra caput habet oculos, interdium in arenis semper iacet, noctu tantum excitatur, & errat, ex quo nomen traxit, ut *Vespertilio* uocetur. Ergo laboris inertiam procul omnes homines arceant, fruendæ uoluptati modum statuant, neque uarij & multiplicis cibi refertis mensis delectentur. Nam partim ex hominibus omneis edacitatis habenas remittunt, & uentris cupiditatibus omnem licentiam permittunt: partim prudentes sibi moderantur & finem fugiunt *Hamerocitæ*.

De maris rubri *Hygrophœnice* pisce, de *Lacerto*
& *Charace* & *Sagittatio*. CAP. XLIX.

Pisces in mari Rubro nasci ferunt, cui nomen *Hygrophœnix*: is nigris lineis quas ceruleæ intersciant maculæ distinguitur. Eiusdem maris *Lacertus* est, cuius magnitudo ei qui nascitur apud nos, æqualis est, uirgatus spectatur, lineis nimirum aureolis circumdatur à branchijs ad caudam pertinētibus, quas media argentea distinguit. Ore est hianti, maxilla inferior eminent in superiorē, uirides oculos habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt. Eius item maris foetura est *Charax* nūcupatus piscis, pinnas habet, & utrinq; & à tergo auri similitudinem speciemq; gerit. Inferiores partes purpureis cingulis illustrantur, similiter eiusdem cauda auri colorem gerit. Purpureus

T 4 color

color oculis pulchre adumbrat. Sagittarius in eo mari procreatur, & quoniam herinacei speciem & similitudinē habet, firmis & bene longis armatur aculeis.

De Hyena, Trachuro, Thunno, Torpedine & Pulmone piscibus.

CAP. L.

SI piscis marini Hyenæ nuncupati pinnam dextrā ad hominem somno confopitum admoueas, sane quā eum ipsum perturbabis. Etenim formidolosa secundum quietem spectra uidebit, acerbaq; in somnia perpetietur. Item si postea quā Trachuri caudam abscideris ipsumq; in mare liberum remiseris, eam equæ uentrem ferenti appendas, nō multo certe post abortum pariet. Iam uero si quis qui nondum excoerit ex extrema pueritia Thunni sanguine illinat, nō pubescet; hoc idem Torpedo & marinus Pulmo efficiunt, nam in aceto putrefactæ eorum carnes & mento aspersæ fugam pilorum facere dicuntur.

De Hippocampo.

CAP. LI.

REi piscatoriq; bene periti homines dicunt Hippocampi uentrem in uino decoctum si quis dederit cuiuspiam bibere, cum primo ex ea potione acerrimo singultu affici, deinde tussire, & sicca quidem tussi uehementer torqueri. At enim nihil excreare, sed & superiorē ei uentrē intumescere, & calidas fluxiones in summum caput efferri, & uero per nares minutatim defluere, ac pusculentum odorem reddere, simul & oculos eius sanguine suffulos ignei coloris flagrantia laborare, & eorundem oculorum genas inflari, & uomendi

uomendi quidem cupiditate ardere ferunt: uerum nihil emittere. Quod si natura euicerit, hunc tamen periclitata prius morte in obliuionem & dementiam incurrere: sin in uentrem inferiorem delapsus fuerit, ipsum omnibus iam membris captum e uita excedere. Ex morte porro qui euadunt, mente capti aquam summo studio persequuntur. Hanc enim ipsam idcirco experit aspiceret, tum stillantem audire, quod sane eis ægritudinis leuationem afferat, & somnum conciliet. Itaque ad perennes fluuios, aut ad littora, aut iuges fontes, aut lacus commorationes eis gratæ sunt & iucundæ, cum tamen non magnopere desiderent bibere, sed & ipsum natate, & pedes aqua alluere eis plurimum iucunditatis affert. Sunt qui non hæc mala dicant huius bestię uentrẽ creare, sed Hippocampũ algam acerbissimam ex qua ita afficiatur, depasci. Veruntamen solertia ueterani piscatoris & ad res maritimas bene prudentis salutaris etiam repertus est Hippocampus, is & Cretensis erat, & filios admodum adolescentes piscatores etiam habebat. Accidit etiam ut hic piscator Hippocampus simul cũ alijs piscibus caperet, & peradolescentes à rabida canicula morderentur. Cum eorũ in Methyna Cretensi ad littus iacentium uicem dolentes spectatores interficiendam caniculam censerent, & illius iecur medicamentum ad rabiẽ edendum iuuenibus dandum esse: alij confulerent à Diana salutem petendam esse, senex piscator eos de consilijs quæ afferrent, laudatos dimisit, &

V Hippo

Hippocamporum exenteratorum alios alios eis comedendos dedit, alios in acetum & mel cōtrivit, iſq; morſus ulcera obligavit, atq; hominum adoleſcentiū rabiem uicit, eoſq; ad incolumitatē tandem reſtituit.

De Iulidibus piſcibus.

CAP. LII.

Iulides piſces ſaxatiles ſunt, quibus os ſcleratiſſimi ueneni refertum eſt, quemcunq; piſcem deguſtarunt, inhabilem ad edendum, pernicioſumq; ei qui poſtea guſtauerit, efficiunt, Piſcatores cum Squillam quam media ex parte Iulides exediſſent & conſeciſſent, ſine ullo prætio parabilem offendiſſent, cumq; inopia preſſi guſtare ingreſſi eſſent, illorum aluos uehementes cruciatus exceperunt, In piſcatu urinatores & natatores infeſtiſſime perſequuntur, ac ut terrenæ muſcæ mordicus premunt, ſimiliter Iulides frequentes in eos quos dixi incurrentes, morſu affigunt, quas repellere neceſſe habent, aut ab his demorſi, cruciabuntur, in quibus repulſandis totus urinandi & natandi labor perit.

De Lepore marino.

CAP. LIII.

Lepus marinus mortē ſæpe infert, atq; uentrē acerrimis doloribus torquet, partum abigit, ſtomachum diſſoluit, in cœno gignitur, & ſæpe unā cum Apuis capitur ſpecie Cochleæ tegmine nudatæ cernitur. Magni maris Lepus (nam alterum qui in alio mari naſcitur ante dixi) ex omni parte ad terreni ſimilitudinem accedit, præter pilos: nam terreſtris pili & molles

molles sunt, & ad tactum haudquaquam resistentes. Contrà, illius spinosi & erecti, hunc qui contigerit, læditur. Cum quidem ipsum in summa aqua maris natare, non in altitudinem demergi dicunt, celeri autem & concitata natatione uti, ex animalibus eò difficilissimum ad capiendum esse, quòd neque in rete incidit, neq; ad lineæ escam accedit. Cum ægritudine afficitur, natare non quit, simul & funditus expellitur atq; eijcitur. Quisquis tum manum ad eum admouet, nisi medicina adhibetur, perit, ac si hunc bacillo tetigerit, hoc idem periculū ei procreatur, quod Basiliscus baculo tactus affert. Radicem ad idem mare nasci ferūt, haudquaquam in uulgus ignoram, quæ animi defectioibus illius qui sic affectus fuerit medetur:

Ea enim animo deficienti naribus admota, facit ut is reuiuiscat, & recreetur:

Sin negligitur, tam sane robu-
sta pernicie hic præditus
est, ut ad mortē usq;
homini mor-
bus
procedat.

FINIS LIBRI XI.

V 2

LIBER DVODECIMI

MVS DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.

De Lolliginibus & Sepijs. CAP. I.

LOLLIGINES & Sepiæ duabus sunt tanquã promuscidibus præditæ, quibus ad saxa cum est in mari tempestas, adhærescunt, & tanquam anchoris iactis firmitate, fluctuum incursionibus resistunt: post cum est tranquillitas, solutis promuscidibus rursus natant. Non contemnendam scientiam tenentes vitandi sane tempestates, atq; ex periculis salutem conseruandi.

GYLLII ACCESSIO.

Cur Lolligo significat tempestatem.

CAP. II.

LOlligines in summam aquam maris elatæ ideo tempestatem præsignificant, quòd ab omni tegumento nudæ tempestatis impatientes sunt, neq; enim testa neq; squammis obductæ sunt, sed molli pellicula tectæ, intus osseum quiddam habent. Quare tempeporum iniurijs opportunæ celeriter præsentiu't mare inhorrescere. Polypus quòd sit è genere mollium, tum etiam in aridum exit, & cum uenti impèdent, flagellis ad saxa se alligat. Lolligo exsilit, marini profundi commotionem fugiens.

De Po

De Polypi edacitate.

CAP. III.

Polypus cum alijs cibis pascitur, est enim edacissimus, ad fraudemq; & insidias callidissimus, tum uero suorum membrorum, cōficientissimus est, quorum argumentum est: Nam si uenatio eum deficiat, brachia sua deuorat, ac uentrem morfu uellicat, inopiamq; uenationis leuat, deinde renascitur quod deest, hoc tanquam promptum prandium ad famē restringendam comparante natura.

GYLLII ACCESSIO.

De Polypi edacitate.

CAP. IIII.

Polypi acerrima edacitate sunt, persapeq; inter se non abstinent, sed à maiore minor editur: atq; in hunc modum insidias piscibus moliantur, sub saxa subiecti desident, & in horum colorem se conuertūt, ut saxa sane esse uideantur. Atque pisces ad eos tanquam ad saxa adnatant, & incauti sic ab eorum brachijs tanquam retibus comprehenduntur.

De inimicitijs Polypi, Murenæ, & Locustæ.

CAP. V.

Malum ingens & morbus agrestis & inhumanus inimicitia: atque odium inhærēs, penitusq; insitum, quod etiam ratione carentibus natura ingenuit inexpiable, atque implacabile. Murena cum Polypo capitali odio disidet. Polypus cum Locusta graues gerit inimicitias. Murenæ etiam teterrima hostis est Locusta, atque infestissima. Murena Polypo brachia abscindit, dentium firmitate: post autem in eius

V 3 uentrem

uentrem subiens his malis eum quibus uerisimile est, afficit. Hæc enim è genere nantium est, ille uero serpentium more graditur. Si Polypus in saxorum colorem se uertat, nihil ei astutiæ hæc fallaces profunt, Murena eius ueteratoriam plane tenet. Cum uero Polypus Locustas à se comprehensas occiderit, exprimit carnes, atq; earum succum exhaurit, ac nimirum Locusta cornibus erectis iracundia furens, in eum mox dum Murenam lacessit. Hæc igitur aculeos quibus hostis præmunita est, mordicus tenet, illa uero pedes acutos tanquam manus prætendens, utrinq; cuti inhærere fortissime non intermittit, hæc discrutiatuf seseq; huc & illuc uersat, & acutas testas amplectitur, quibus confixa remollefcit & succumbit: deniq; remissa iacet, locusta ex hoste instituit prandium.

GYLLII ACCESSIO.

De pugna Polypi, & Murenæ, & Locustæ.

CAP. VI.

ODio inimicitiarum capitaliter inter se dissident Polypus, Murena, & Locusta, & mutuis inter se cædibus pereunt. Cum Murena ex saxo ad inquirendum cibum prodiens, Polypum inspexit, in summa aqua paulatim erraticis flagellis natantem, statim incredibili gaudio elata, hanc iucundam appetit prædam, is sentiens se in proximum discrimen adductum, sese in fugam impellit. At nulla machinatione tardus in natando effugere potest Murenam, expeditissimo lapsu natantem, itaque mordicus eum premens, inuisum

tum pugnare cogit. Hic igitur coactus magnum & difficile inire certamen, primum uarium & multiplicem gyrum agens, brachia huc illuc uersat, conans horum iactatione ipsam à sese depellere, at enim nulla arte euadere potest. Contrà Murena Polypi lubricis membris circumplicata, facile ex his tanquam aqua effluens elabitur. Is uero modo dorsum illius, modo collum, modo caudam circumplectitur, modo in os eiusdem incurrit, ac nimirum quemadmodum ad lustrationem imperiti homines inanes ostentant uires, sic Polypi acetabula non palestrice iacta, Murena acutis dentibus discerpit & lacerat, & partim ex his mandit, partim semicomesta & palpitantia, huc illuc distrahit. Iam rursus magna fiducia Locusta Murenam ad pugnam lacessit. Hæc irritata, in certamen descendit, at cæsi animo infesto hanc contra uenit, tamen ipsam duro tegmento circumunitam parum lædit, & frustra ideo dentes defigit, quòd tanquã à silice repulsi, sic eius durissimo tegmine retusi, hebescunt & debilitantur. Veruntamen Murena magis magisque tantisper animo incitatur, dum suum collum tantopere striete longis illius brachijs quam ferreis forcipibus teneri sentit, nihilque remitti quantumlibet uiolenter sese in fugam impellere conetur, & summo doloris sensu affecta, quoquouersum corpus suum intorqueat. Cum enim aculeatum locustæ dorsum circumplectitur, interea aculeis transfigitur, tandemque multis uulneribus acceptis, sua imprudentia conficitur. Iam porro

locustam filiceis forcipibus & robustis aculeis armatam & uelocem, tardus Polypus & mollissima pelle obductus expugnat. Hic enim cum eam in cauerna iacentem deprehenderit, in eius dorsum latenter inuadit, & uincula circumijcit, & fortibus acetabulis fauces intercludit, ne spirare possit. Locusta uero illius circumplicatione uicina ad moriendum, nunc quiescit, nunc mouetur, nunc ad saxa alliditur, is uero non intermittit tandiu oppugnare, quoad exederit & confecerit.

De Polypi pugna cum Aquila. CAP. VII.

CVM in saxum non admodum è mari eminens Polypus aliquando correpens ascensisset, ibique explicatis alis summa cum uoluptate, quod frigida tempestas esset, à tepore solis calefceret, neque sane se in saxi colorem uertisset, quod quidem ipsum cum ad declinandas, tum magis ad moliendas piscibus insidias facere solet, Aquila acris & acuta in uidendo, praedam, si non sibi futuram bonam, attamen paratam & promptam sibi & suis pullis perspicue cernens, quanto potuit maximo alarum impetu in Polypum insiluit. Sed & piscis hic circumpliantibus Aquilam & pertinaciter adhaescentibus cirris, in profundum detraxit, hostem capitalissimam, simul & interfecit, quae quidem Lupus hians (ut est in prouerbio) inani spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Sed homines plura eiusmodi perpetiuntur, ut Cambyfes Cyri filius apud Massagetis, ab Herodoto decataros, & Policrates

Polycrates ad diripiendum aurum magno studio & diligentia in Oroetem profectus, decepti fuerunt. At bestia ea pericula ignorat, homines uero non cauent, quin etiam scientes & prudentes in hac ipsa incurrunt.

De Polypi libidine.

CAP. VIII.

EX piscibus libidinosissimum Polypum, catenus flagranti ueneris cupiditate incendi ferunt, dum & omnibus corporis uiribus exhaustis debilitatus, & ad natandum & cibaria inquirenda tantopere infirmus factus fuerit, ut postea alijs præda efficiatur. Cum enim paruuli pisciculi tum cancelli & cancri ipsum exedunt & conficiunt, quamobrem eum non amplius anno uiuere dicunt, foeminamque etiam propter crebros partus ocyus consumi.

Quemadmodum Polypi & Osmyli adrepunt ad arborum fructus.

CAP. IX.

Polypos & Osmylos in siccū egressos aestiuo tempore, ex maritimis arboribus frugiferis fructus subripiunt, sæpe agricolæ & deprehendunt, & pro direptis fructibus poenas ex comprehensis sumunt.

Quemadmodum Polypi fiunt maximi & expugnati difficiles.

CAP. X.

Temporis longinquitate Polypi adeo magni euadunt, ut ad ceti magnitudinē accedant, cetateque generis numerum obtineant. Puteolis oppido Italiae auditum est, Polypū cum inuisitata ad corporis molē facta progressione, ad maximā magnitudinem peruenisset, egregie spreto & neglecto maritimo uictu,

X in conti

in continētem processisse & terrena pleraq; uastasse, & per subterraneam specum, Puteolanas sordes in mare transmittentem, in maritimam domum ascendisse, ubi mercatorum res, fassamentaq; in magnis uasis essent, brachiorum circumplexione uasa primo stricte comprimentē corrupisse, deinde fassamenta depopulatum fuisse, Mercatores uero ingressos, ubi dolia disrupta inspexissent, & permagnū earum rerum, quas nauī aduexissent, numerum exhaustum deprehendissent, stupuisse: Ac nimirum cum ab insidijs fores integras, tecta ab omni irruptione intacta, parietes non perfollos intuerentur, quis nam populator fuisset, nulla cōiectura assequi potuisse: At enim cum reliquias conditorum piscium animaduernerent, eos constituisse, ex domesticis audacissimum armatum intus in insidijs ponendum esse: Polypum uero noctu ad assuetas tanquam epulas adrepentem reuertisse, & tanquam athleta aduersariū strictissime correptum suffocat, sic flagellis uasa circumplicantē perfregisse: eum porrò qui insidias moliretur, etiam si lunæ fulgore domus illustraretur, omniaq; conspicua essent, non tamen, quoniam solus esset, bestiae metu perterritum, hanc aggressum fuisse, sed mane mercatoribus totam rem explicasse: quod quidem ipsum ij audientes, ei fidem enarratarum rerum non habebāt. Deinde tum negociatores ob tantum acceptum detrimentum, periculi memoria deposita, consenserunt simul ingredi, & congregari cum hoste: tum alij inusitati & incre

& incredibilis spectaculi studio sua sponte sese auxiliatores unà in domo illa concluderunt. Postea uero quàm sub uesperam in solita dolia fur inuasisset, ex eis partim cloacam obstruebant, partim armis tecti in hostem irruentes, gladijs eius brachia abscindebant. Cumq; quemadmodum frondatores arborum robu ftiissimos ramos secant, sic ij ipsius membra circuncidissent, tandem uix non pauci eum ipsum confecerunt, atq; oppresserunt: & quod quidē admirationē habet, in terra piscem mercatores fuerunt expiscati, huiusq; beluæ propriam ueteratoriam nobis ostenderunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Polybi libidine.

CAP. XI.

POLYPUS in uenero complexu extremū spiritum effundit: non enim desistit coire, priusquàm membrorum robore defectum humi stratum, quiuis qui ad eum appropinquat, siue sit is cancellus, siue cancer, siue alij pisces, quos antè deuorabat, ipsum tādū membratim decerpunt, & lacerant, dum uitam amisserit. Fœmina item ex pariēdi dolore perire solet: non enim discreta oua, sed continentia inter se, & coherentia ex angusto foramine pariūtur; quamobrem non biennium amplius uiuit.

De Sepia,

CAP. XII.

CVM se à peritis piscatoribus captari cognoscit Sepia, suum atramentum emittit, quo circumfusā, ab oculis piscantium remouetur, eorumq; per-

X 2 stringit

stringit oculos: piscatores uero cum sit in eorum oculis, nihil tale uident. Et Aenæa tenebris circumsepto fefellit Achillem Neptunus, ut ait Homerus.

GYLLII ACCESSIO.

De Sepiæ astu, CAP. XIII.

Astute pisces Sepia capit, nam brachijs quæ à suo capite exoriuntur, tanquam lineis eos in arenam occultata imprudentes comprehendit. Iam ad eam capiendam neq; nassæ, neq; retium insidiæ opus sunt: sed amoris illecebris eam ad hanc rationem piscantur, ut Sepiam sceminam trahant, quam ut uel longissime mas uiderit, statim cupide in eam fertur, & amicam flexibilibus nodis etiam atque etiam diligenter circumplectitur: atq; interea cum sunt in hac implicatione, ambo piscatorum insidijs in piscatoriâ subtrahuntur. Ego Malsiliæ uidi in hunc modum capi: Specula nimirum in lignum incisa ex chorda appensa in aquam piscatores demittunt, & sensim fluctantia trahunt: Sepia ad sui simulachrum sese iaculat, ac suis flagellis lignum circumplicans, dum se apparentem in speculo amatorie intuetur, interea reticulo circumuenta subducitur.

De pisce nuncupato Luna. CAP. XIII.

Demonstratus uir à piscandi scientia eatenus instructus, ut probe rem piscatoriam interpreteretur, pisces formæ pulchritudine eximium dicit appellari

appellari Lunam, exigua magnitudine, lata figura, Idemq; affert, cyanei coloris speciem similitudinemq; gerere, in dorso pinnas habere molles & lenes, eademq; in natando explicare, & ad similitudinem lunæ semicirculum efficere, simul & eum ipsum cum est plena luna, tum impleri, tum implere. Nempe arbores si ex his illum appenderis decrefcente luna, exficari, atque interire: ac si ad plantas admoueris, eas marcescere, & euanescere: si iam plena luna in id aque, quod in perfossis puteis reperitur, quis hunc piscem iniecerit, aquam iugem & perennem fore: sin extrema luna, aquam exarescere. Quod si hunc eundem in fontem scaturientem conieceris, quomodo dixi de puteo, is ad rationem lunæ modò euanescet, modò implebitur.

De Lupo marino.

CAP. XV.

Lupus piscis à Squillis superatur, quanquam piscium maxima uorago est. Cum autem se ipsas ulcisci Squillæ non queunt, pro ulsione extremum spiritum in uictoria effundere non dubitant. Equidem earum astutias & fraudes non grauabor narrare: Cum se interceptas sentiunt, fastigium quod eminet à capite, quodq; simile est acutissimo triremis rostro, atque in summa parte secturas habet, modo serrulæ uncinatæ. Hæ itaque non humili spiritu, sed plane regio, cum sese hoc mucrone instruxerunt, summa leuitate saliant, & tanquam saltatorium uersant orbem. Lupus ore maxime hiante atque imminenti cum sit,

X 3 pelle

pelle tenera & molli Squillam ex lassitudine uiribus defectam comprehendit, atque prandium fore arbitrat. Squilla primum in gutturis laxitate saltat, post aculeos in miserum uenatorem defigit: huic interiora exulcerantur, tumescenciaq; plurimum sanguinis mittunt: denicq; suffocatione Lupum interficiens, interficitur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Lupus & Mormylus ex retibus euadunt.

CAP. XVI.

LVpus & Mormylus, cum piscatorum insidijs se Cirretitos sentiunt, scrobe facta sub arenam aut coenum subeuntes, sese occultant, ut ne cum piscatores euerricula in littus expellunt, atque eijciunt, ipsi quoq; euerrantur, & abripiantur: atque etiam Lupus hamo captus sese in excelsum iaculatur, & huc illucq; tandiu lineam uersat, dum luculentiore facto uulnere ex hamo elabatur: quamobrem ab Aristophane omnium piscium sapientissimus appellatur.

De Melanuro.

CAP. XVII.

Timidissimi piscium Melanuri, suæ timiditatis testes habent piscatores: neque enim capiuntur nassa, neque ad eam accedunt. Si quando eis saginam circundederis, imprudentes comprehenduntur. Cum autem placidum & quietum est mare, ij ad imam maris sedem in petris aut algis quiescunt, tegumentoq; proteguntur, quocūq; corpus occultari potest. Cum in alto aduersa tempestas est, piscesq; alios uident in altitu

altitudinem ex fluctuum impetu descendere, hi tum fiducia implentur, simul & ad litus appropinquant, atque spumam super se fluctuantem, se ipsosq; cooperientem, satis esse ad se tuendum arbitrantur. Vix dici potest quàm pernoscent, eo die, nocteue cum feritas maris & immanitas efferuescit, tum à piscatoribus nō adiri mare. Ac cum maris tempestates sunt, ex his uiuunt cibus, quos è saxis partim eruunt, partim è terra euellunt: nec tamen nisi sordidis pascuntur, & abiectis quibus non facile alius piscis, nisi fame oppressus, uesceretur. Cum maris tranquillitas uiget, in solo sabulo pabulum inquirunt, hincq; pascuntur.

De Merula marina.

CAP. XVIII.

Merula marina domiciliorum & sedicularum loco in petris & cauernis stabulatur. Eorū quisq; cum multis complexu uenereo iungitur: etsi hoc genus matrimonij contemnendum, multarumq; esse studiosum, delicatorem ad res uenereas dicerem esse Barbarorum. Et tu qui Xenophontia Cyri pædiæ studuisti, diceres esse Medorum, & Persarū. Omnium autem piscium est maxime Zelotypus, cum semper aliās, tum maxime cum eius uxores pariunt. Cum enim parturiendi doloribus eæ tenentur, domi quiescunt: mas autem, nempe maritus, foribus incubans, cauet ne extrinsecus insidiæ inferantur, metu paruulorum: uidetur nondum genitos amare, metuq; paterno motus, his timere: & totos dies in eorum custodia permanet, nihil gustans. Cura ipsum alit, Sub cre-

X 4 puseu

pisculum uespertinum intermittit hanc custodiendi necessitatem, cibumq; exquirat, singulisq; coniugibus, quæ sunt intus, siue sint in partus doloribus, siue iam enixæ cubent, algas multas in cauernis, & circum petras ad uictus comparisonem affert. Experiens piscator cum insidias Merulæ molitur, hamū Squilla implicatum deijcit, atque is idem submouet lineam, excitans & exacuens piscem ad cibum. Squilla uero mota speciem quandam sui præbet ingressuræ in cauernas Merulæ, hoc enim ipsum capitaliter odit. Quamobrem cum id fieri sentit, inuadit, existimans eam hostem esse: non enim tum cibis curæ illi est: cumq; Squillam dentibus lacerauerit, discedit, cibo præstabiliorem & antiquiorem curam uigilandi ducens. Cum porrò quiddam ex obujs comesurus est, primo perfringit, deinde iacere sinit, uidensq; hoc idem non palpitare, & iam mortuum esse, comedit. Fœminæ uero quandiu marem uident propugnantes, domi manent, formamq; tuendæ familiæ seruant. Cum uero periit, cæ præ mœrore acquiescere nequeunt, errant, eas enim tristitia foras educit, tumq; capiuntur. Quid ad hæc poëtæ dicunt, Euadentem, & Alcestin dudum nobis gloriose lugentes.

GYLLII ACCESSIO.

De Mugilis iustitia.

CAP. XIX.

EX omnibus piscibus Mugiles mitissimi & iustissimi sunt, nullius enim neque sui generis, neq; alterius piscem lædunt: sine damno cuiusquã pascuntur: à sanguinis

fanguinis & carnis usu se abstinēt, algis & cœno uiuunt: mutuo inter se linctū corpora permulcent: neq; horum quisquam suos fœtus exedit. Alij pisces hostilem in modum inter se infesti sunt: itaq; assidui uigilant, qui semper à maioribus periculum sibi creati timent. Neq; enim modò ad moliendas alijs piscibus insidias prudens est piscium natio, uerum etiam piscatorum artibus illudit, & naturæ solertia humanum ingenium uincit. Mugiles irretiti, non se insidijs circumuallatos esse ignorantes, in sublime efferuntur, & nituntur retia transilire, neq; à prudenti consilio aberrant: nam sæpe retium excelsitatem tranſciantes, ex mortifero periculo euadunt, ac si primi saltus aberratione in rete rursus dilabuntur, non postea amplius tentant transilire, sed anxij quiescunt, & prostrati à prædone cædem expectant.

GYLLII ACCESSIO.

De piscium ingenio & Mugilis astutia.

CAP.

XX.

Rerum expetendarum fugiendarumq; prudentes uniuersos pisces esse, cum ex alijs eorum actionibus patet, tum quòd non tam paruo negotio capiuntur quàm à Lupis, Asini: & Meropibus, Apes: & Hirundinibus, Cicadæ. Omnium enim piscium prudentissima periculorum præsentio, & incommodorum summa cautio atque prouisio est. Quamobrem uariorum & multiplicium instrumentorum insidijs piscatorijs attentantur: quod quidem liquet, è re
Y   haud

haudquaquā in piscatorum uulgus ignota. Etenim piscatores, etsi ad captorum piscium tractum robore opus est, tamen omni spreta crassitudine, tenuem calamum deligunt, ut ne huius ampla umbra piscibus insidiarum suspicionem iniiciat: neque item lineam multis funiculis contexunt, neque horridam atque asperam efficiunt, ne fraudes prænoscant, atque etiam ut setæ quæ ad hamum pertinent, exalbescant, eisdem piscatores machinantur: sic enim marini coloris speciem similitudinemque gerentes albæ setæ piscium astutiam fallunt. Atque idcirco angustis hamis contra Mugiles, & Amias utuntur, quòd huiusmodi pisces cum paruum os habeant, latos hamos fugiant. Quare Mugilum genus suspectum habens hamum latum, circum ipsum erratica natatione uersatur, & cauda hamatam escam conuellit, ac si eam excutere non queat, os primo contrahit, deinde summis labris de hamo escam detrahit. Iam quod singulare quiddam iactatur de Gruibus, eas porro uolatum obuertere contra uentos, id ipsum omnibus pisces præclare intelligunt: semper enim contra fluctum natant, & cauent neue retro spirante uento squammæ explicentur, neue his denudatum corpus affligatur. Itaque contra uentum ueniunt, ut & branchiæ contrahantur, & undæ undique corpus, ne squammis inhorrescat leniter premant.

De Mullo pisce.

CAP.

XXI.

Mullus

MVllus piscis edacissimus est, omnia sibi obuia promiscue immodesta quadam intemperantia helluari cupit. Horum nonnulli saxatiles appellantur, à locis quæ incolunt nomen trahentes, quæ quidem loca habent minuta & rara saxa, crebrasq; algas inter hæc interiectas, ac intermedias, ubi subidet limus uel arena. Hominum & piscium cadaueribus uescitur, & sordidissimis maleq; olētibus delectatur.

Eleusinae sacris initiati, idcirco Mullo pisci honores habent, uel quòd is ter anno parit, uel quia mortiferum homini leporem exest, planeq; conficit.

Cur non edunt sacerdotes Mustellum & Mullum pisces. CAP. XXII.

MVstellum piscem aiunt nunquam sacerdotes edere: non enim, quoniam ore parit, mundum cibum esse. Quidam non ipsum ore parere ferunt, sed insidiarum timore percussum, ut occultet catulos suos deuorare. Deinde cum nihil ab insidiarum comparatione timeret, uiuos euomere. Itemq; Mullum nunquam attingunt, nec sacerdotes, nec scemina Argolicæ lunonis sacerdos. Causas cur ab eo abstineant, quodam loco antè me dixisse memini. Ab ijs qui artem culinæ callent auditione accepi, Mullorum uentres non rumpi, sed integros permanere, si prius eorum os coci osculentur.

Quemadmodum Murena coit cum Vipera.

CAP. XXIII.

Y : Cum

Cum libidinis impetus plena est Murena, in aridum progreditur, sponsi iniquissimi desiderio permota, latibulum Viperæ intrat, ibique ambo inter se colligantur, atque coitu implicantur. Vulgo hominum opinio ait, Viperam stimulis libidinis concitatam, ad mare accedere, & ut adolescens in amoribus dissolutus, cum lyra fores pulsat amatae: sic Vipera sibilo edito amatam euocat, ea è mari exit, natura diuersorum locorum incolas in cupiditatem unam, & cubile idem cogente.

De piscium mansuetudine & de Murena.

C A P. XXIIII,

Pisces ad hominum mansuetudinem mansuescunt, & cum appellantur, egregie intelligunt, & è manu largientium cibos capiunt, ut Anguillæ in sacra Arethusa. Murena Crassi Romani omnium prædicatione celebrata, sic in auribus & gemmis distincto monili tanquam sane eximia formæ pulchritudine puella ornabatur, & appellantis uocem Crassi agnoscebat, atque ad eum adnatabat: cumque quippiam ei porrigebat, gaudio exiliens, prompto & parato animo accipiebat. Hanc ille mortuam fleuit uberius, atque honore sepulturæ affecit. At enim cum aliquando aspere & acerbe Domitius in hunc dixisset, Stulte Crasse, Murenam fleuisti mortuam. Ad hæc respondens Crassus: Equidem, inquit, de bestię morte fleui: Tu uero nulos ne ex trium quidem uxoribus interitu, quas ad sepulturam dedisti, luctus percepisti.

De Viperæ & Murenæ coitu.

C A P.

XXV.
Cum

Cum proximum est ut Vipera complexu uenero iungatur cum Murena, uenenum uomitione eijcit, atque expellit, ut suauis decorusq; sponsus uideatur. Postea edito sibilo, tanquam Hymenæo quodam ante nuptias misso, sponsam appellat: atq; ubi mutuam ueneris libidinem inter se expleuerunt, hæc quidem ad mare regreditur, illa uero exsorpto ueneno & recollecto, ad domesticam sedem reuertitur.

De Muribus marinis.

CAP. XXVI.

Incolæ domorum Mures cum ad cætera omnia timidi & perimbecilli habentur, tum maxime strepitus timore afficiuntur, sed nihil peius quàm Felis uocem perhorrent. *Timidi etiam agrestes, sed domesticis audaciores: non item marini.* At enim etsi nõ magno sunt corpore, inexpugnabili tamen septi sunt robore atque muniti: quippe qui ad propugnandum duplici confidunt armaturæ, præduræ nimirum pelliculi, & dentium robori: cum enim ualentibus piscibus, & rei piscatoriæ peritissimis hominibus pugnant.

De Mustello & Mustella, terrestri & marina.

CAP. XXVII.

Terrestris Mustella fera bestia atque insidiosissima, in defunctos homines inuadit, & nisi arceatur, eorum oculos diripit & exsorbet. Mustella breuis piscis, nullam cum Mustello communitatem habet: Nam hic quidem chartilagineus est, & pelagijs, & magnitudine præstans, simul & canis speciem similitudinemq; gerit. Mustellam uero dices esse Iecorinum

Y 3 rinum

rinum. Pupillæ oculorum ad Cyaneum colorem accedunt, eius mentum quàm Iecorini maius est, & minus quàm Chremytis, Algas depascitur, & saxatilis est, atque similiter ut terrena omnium cadauerum, in quæ incurrit, oculos exest, & conficit.

De Myrone pisce.

CAP. XXVIII.

Piscem esse accipi nomine Myronem, unde nomen duxerit, haud equidem scio, eum ipsum esse dicunt marinum serpentem: ac si illius utercunq; oculus erutus tanquam amuletum gestetur, oculum improbe affectum, ad uidendum curabit, & simul huic alterum renasci loco eruti aiunt: ac oportet uiuum dimittere, uel frustra illius oculum geris amuletum.

De Orcyno.

CAP. XXIX.

Orcynus cetaceus piscis, rerum suarum prouidens est. Hamum quo transfixus fuerit, in maris altitudinem sua impulsione deprimens, ad solum allidit, eumq; oris pulsatione expellere cupit: quod si id minus fieri queat, ab hamo exceptum uulnus luculentius infert, dilatatq;, atq; exsiliendo id quod sibi molestiam exhibet, expuit abijcitq;: sæpe id non affectus, inuitus ad piscatoris prædam subtrahitur.

De Orpho.

CAP. XXX.

Orphum piscem marinum si postquam cæperis, dilleces, statim non moritur, sed motum non parum diu retinet. Hyberno tempore cum in speluncis se tenet, tum uero ad continentem libenter commoratur, quod magis littoralis sit, quàm pelagijs.

De

De Orphis sacris piscibus Myrensiū.

CAP. XXXI.

IN Myrensi Lyciæ sinu Apollinis templum est, ad cuius sacerdotem uitulinas carunculas distrahentem Orphi adnatant, & tanquam sanè conuiuæ ad epulas inuitati, carnes comedunt: & uero immolantes ex eo magna uoluptate afficiuntur, quòd pisces sua sacificatione pascantur. Quod quidem ipsum res suas bene & feliciter sibi casuras esse significare persuadent, idcircoq; propitiū esse sibi Deum dicunt, quòd suis cibis pisces expleantur. Quòd si caudis carnes in terram eijciant tanquam sordidas à se detestantes, inde sibi iram Dei protendi arbitrātur. Itemq; huiuscemodi piscium genus sacerdotis uocē & agnoscit, & si ad eos à quibus appellatur, accesserit, sic incredibilem ipsis lætitiā affert, ut si contrā fecerit, magnum dolorem eisdem inurit.

De Oue & Epatho piscibus marinis.

CAP. XXXII.

IN specubus abditæ latent maris incolæ Oues & Epathi, & à piscatoribus Præpontes nominari soliti. si quidem quanquam natura maximi uideantur, tamen ad natandum segnes sunt: non enim à suis latibulis longe aberrant, imò uero circum ea ipsa semper uoluantur. Infirmioribus piscibus adnantibus infidias faciunt. Asellus inter eos numerari potest, hic exortum caniculæ extimescit.

De Oxyryncho maris rubri.

CAP. XXXIII.

Y 4 Oxy

OXyrynchus, quem mare rubrum profert, ore est prælongo, oculis ad similitudinem auri fulgentibus, eius dorso signa pallore insignita sunt, pinnæ priores ei nigrae existunt, eæ uero quæ sunt in dorso albæ: cauda proluxa & uiridis, quam mediam aureo la linea interfecat.

De Oxyryncho Nili pisce. CAP. XXXIIII.

OXyrynchus Nili alumnus, ex acumine rostri non men trahens, illic uenerationem & religionem habet, ut piscatores ualde timeant, nequando is piscis apud eos sacer, & magna religione præditus hamo traiciatur: quem si fortè hamo ceperint, nunquam tamen edere audent, atque cum pisces retibus comprehenduntur, diligenter etiam atque etiam perferuntur, nunquid horum piscium imprudentes unà cum alijs ceperunt: Malunt enim nihil piscium excipere, quàm hoc retento maximum piscium numerum assequi.

De Oxyrynchis Caspijs. CAP. XXXV.

IN maximo Caspiæ lacu Oxyrynchi ab acumine rostri nuncupati, magnitudine octo cubitorum procreantur. Eos Caspij captos distrahunt, & muria conditos atque exsiccatos Camelis Ecbatana uehunt, si mul & adipe detracto, farinas ex ijs conficiunt, & huiusmodi fassamenta quidem uendunt. Oleo uero pinguisimo & suaueolenti unguuntur, atque etiam exempta ex ijs uiscera excoquunt. Vnde ad permultos usus accommodatum fit glutinum: nam non modo ad

ad quæcuncq; applicatum fuerit, adhaerefcit, fed & fir-
miſſime retinet, ut & decem diebus madefactum nun-
quam poſtea diſſoluatur: & eo ad Elephantos com-
prehendendos uenatores utantur, & pulchra facino-
ra edant.

De Pagris & Meotis piſcibus Nili.

C A P. XXXVI.

Agyptij Syenitæ ſacros piſces Pagros ducunt;
atq; Elephantinam ſic nuncupatam incolentes,
eadem exiſtimatione Meotas piſces ornant. Cauſa
uero cur huiusmodi piſcium genus hanc apud eos po-
pulos uenerationem habet, & magnam religionem
poſſideat, ex eo profecta eſt, quòd aduentantem Ni-
lum hi præcurrentes, futuram aquam prænunciant,
& mirifica quadam ui eius acceſſionem præſentien-
tes ex ſua anteceſſione ſuſpenſas Aegyptiorum men-
tes optima ſpe recreant. Idcirco etiam eo honore affi-
ciunt, quia in eo permanent nullum ut ſui generis
comedant.

De Pardali piſce.

C A P. XXXVII.

Pardalis piſcis, ut n̄ qui ipſum uiderunt, dicunt, in
mari rubro naſcitur, colore & maculis orbicula-
tis, ſimilis eſt terrenæ Pardali.

De captura Pelamidum.

C A P. XXXVIII.

Rationem piſcandi Pelamides haud fanè peruul-
ſam non à ſeria conſideratione alienum eſt ex-
plicare. Decem iuuenes ad ſummum ætatis uigorem
florefcentes expeditâ nauem & celerem conſcédunt,

Z & ſi

& simulatq; se cibo expleuerint, pariter continuo æqualiterq; in utrunq; nauis latus distributi remigare contendunt, atq; huc illuc errant: eorum unus aliquis ad puppim sedens, armatas hamis lineas ad utranq; nauis partem demittit, tum ad singulos hamos escam ex Purpura pisce confectam stricte religat, tum Lari marinæ auis pennam ad hamū quencq; alligat, ut ab occurrente aqua sensim & leuiter agitur. Pelamides autem escæ sic instructæ illecebra delinitæ in hamos innatant. Cum autem ex ijs aliqua liguritione apprime stimulata, os in escam impegerit, tum reliquæ consequentes hamis configuntur, ut hami ob multitudinem uno eodemq; tempore transfixorum piscium uexentur. Iuuenes uero remigare desistentes, de transiris surgunt ad subtrahendas lineas multitudine piscium onustas, quos posteaquam in nauem subdixerūt, secundissima piscatio ex permagno piscium numero aperte ostenditur.

GYLLII ACCESSIO.

De captura Pelamidum. CAP. XXXIX.

Pelamides ubi Cyaneas transierunt saxum quoddam ex littore Chalcedonio eminens sic ex albescit, ut his ipsis immanem injiciat terrorē, & euestigio in ulteriora littora se conuertant. Deinde fluctuum impulsu præcípites actæ Byzantium deferantur, ubi earum permagna uis comprehenditur. At Chalcedonijs, quòd saxi metu ad Chalcedonis littus omnino non

non accedant, nullas capere possunt.

De Persæo pisce maris rubri. CAP. XL.

IN mari rubro piscis nascitur quem Persæum Arabes nominant. Græci quoque eodem nomine appellant: nam utriusque Louis filium Persæum uocant, ex cuius uocabulo nomen traxisse piscem hunc prædicant. Is paræi magnitudine est cum Anthia maximo. Aspectus similitudo illi etiam est cum Lupo: naso est leuiter adunco, cingulis aureis distinguitur, quæ à capite ex orientia oblique feruntur, & ad uentrem usque pertinent, frequentibus & permagnis dentibus munitus est. Ex omnibus piscibus qui in eo mari uersantur robore & audacia maxime excellere dicitur.

De Physa pisce. CAP. XL I.

PHYSA Aegyptius piscis admirabili natura præditus est, nam cum notionem habere ferunt, quando luna augeatur & diminuatur, eiusque iecur cum luna pariter decrescere pariterque recrescere, corporisque habitu modò esse opimo, modò gracili & tenui.

De Phyllalo pisce maris rubri. CAP. XL II.

IN mari rubro, sinu Arabico, piscem Leonides Bizantius gigni ait, Gobio ætatis perfectæ non magnitudine inferiorem: nullos oculos, nullumque os habentem, more tamen piscium branchias his innatas esse: capitis figuram etsi minus expressam coniectari posse: infra inum uentrem formam quandam leuiter contractam in sinum apparere, quæ smaragdi coloris

Z 2 rem

rem reddit, hanc ei oculorum loco & oris esse idem ait. Quisquis hunc gustauerit, sentiet se magno malo suo expiscatum illū fuisse: nam statim ut gustauerit, acerrimis doloribus premitur: deinde illius uenter cum extrema uitæ pernicie disrumpitur: ueruntamen & is tanti mali si semel capiatur, pœnas pendit. Cum primum est extra aquam, inflatur: & si eum tetigeris, magis magisq; intumens exardescit. Tumq; si quis eum assidue moueat, præ siti totus perlucet, & tanquam morbo inter cutem deniq; disrumpitur. Si quis hunc etiam nunc uiuentem in mare uelit reijcere, is su pernatat more inflatæ uento uesicæ, quocirca ex affectu Leonides ait *Phyffalum* appellatum esse.

De Pompylis piscibus. CAP. XLIII.

Pompyli pisces pelagij in ima sede maris uersari soliti, uel omnium piscium quos auditione accipimus, maximopere cognoscendi sunt. Si siue terram male oderunt, siue hæc ipsa illorum odio tenetur. Hi autem sic circum nauis altum secantes, tanquam amicas concurrant, easq; stupant saltantes. Et nautæ quidem quantum absint à terra ignorare solent, at Pompyli, tanquam canes magna sagacitate propinque quam prædam præsentientes, sic terram non longe abesse ante multo sentiūt: idcirco non tanto amplius studio nauium tenentur, longius eos ut persequi committando uelint, sed quasi signo ad abeundum sublato, frequentes in altum redeunt. Vnde nautæ contententem,

nentem, tametsi fascibus non eam assecuti, sed à Pampylis eruditi, propinquam esse sentiunt.

De Pampylis piscibus. CAP. XLIIII.

Pompylum piscem dicunt non modo Neptuno, sed etiam incolis Samothraciæ Dijs sacrum & charum esse. Ob eamque causam piscatorem nomine, sicut dicitur, Epopeum, ex Icaro insula profectū etate iam affectum, quòd aliquando cum nihil aliud pisciū præter Pompylos cepisset, eosdemque cum filio comedit, protinus huic pisci meritas poenas persoluisse. Etenim cetacea belua factò in eius piscatoriā impetu, ipsum deuorauit. Pompylum hostili odio Delphini persequuntur; neque hoc ipsum tamē impune faciunt: Cum enim hunc gustauerunt, inefficaces, stupidiq; continuo redduntur, & quod furore inflammati consistere non queunt, idcirco in littora expelluntur, atque fluctu eiecti, à Coruis, Gaiijs cæterisque maritimis auibus exeduntur, & conficiuntur. Apollonius Rhodius siue Naukratites, dicit, hunc aliquando hominē fuisse portitorem, qui cum puellæ Apollo amore teneretur, quacum etiam complexu uenereo iungi conaretur, hæc autem effugiens Miletum uenisset, & Pompylum precibus obsecrasset, ut se traiceret, is quidem paruit: at uero Apollo sese ostendens, hanc quidem rapuit, nauem autem in lapidem, Pompylum uero in piscem conuertit.

De Remora. CAP. XLV.

Z 3 Echeneis

Echeneis pelagius piscis, aspectu niger, longitudine ne cū mediocri, Augulæ æquandus. Nomen à rebus quas agit habet, ab inhibendis nauibus. Echeneis da Græcè scientes appellarunt. Nauis secundo uento, & plenis uelis propulsæ extremam puppim mordicus premens, tanquam indomitum atque effrenatum equum freno robusto inhibens, uiolentissime ab impetu reprimit, & constrictam tenet: frustra quæ uentis uela datur, frustra uenti afflant: quæ res uectos res angit, & sollicitos uehementer habet.

De Scombris piscibus.

CAP. XLVI.

In mari Ionio prope Epidamnū insula est, quæ Atheinas appellatur, eam piscatores incolunt, & lacus est, ubi Scombrorum, qui ad piscatorum consuetudinem assueuerunt, & mansuefacti sunt, greges aluntur. Iis sane cibaria edenda piscatores idcirco obijciunt, quòd cum iisdem fœdus quoddam sanctum habent, atque adeo firma pace deuinciuntur. Nam hoc pisciū genus ab omni captura tum liberum est, atque ad errandum sine ulla exceptione solutum: tum uero eatenus ætate procedit, ut uiuat ibidem ad summam senectutem. Nec tamen ætatis tempus ignauiter trahit, neque in suos altores ingratum est: at enim de piscatoribus pastum cum mane acceperit, piscationē capescit, ut se nutricantibus præmium pro nutrimento persoluat. Quare ex portu soluens, ad feros Scombrus gentiles suos natate cōtendit, ac simul ut ad eos peruenit, cum ipsis ita continuo tanquam cum aliqua phalange

phalange suorum popularium errat: & nimirū cum eiusdem generis sint, non inter se fugiunt, sed simul natant: post autem cicures circum feros concursantes in orbem consistunt, & suorum corporum obstructione eos fuga exituq; intercludentes, suorum nutritiorum (ut pro ijs quibus expleti cibis fuerint, illos remunerentur) aduentum acerrime tandiu expectāt, dum piscatores cō profecti, captorum permultas cædes effecerint. Deinde cicures properātes ad portum regrediuntur, atque ibidem intra cauernas abditi, à piscatoribus cibaria expectant, quæ quidem ipsa eis cotidie largiuntur, si ipsos ad piscatum adiutores atque amicos fidos habere uelint. Quòd si hominibus exiecore laborantibus, atque ex arcuato morbo ægrotantibus Scombrum edendum dederis, quemadmodum rei piscatoriæ bene periti docent, ad sanitatem redibunt.

De Simia maris rubri.

CAP. XLVII.

Est etiam in mari rubro Simia, non piscis quidem hæc, sed bestia cartilaginea, & uelut squammarū expers, eaq; ipsa non magna. Colore est terrestri similis, tum aspectu speciem similitudinemq; eiusdem terrenæ Simiæ gerit. Non pisceo tegmine reliquum corpus, sed illiusmodi circumuestitur, cuiusmodi testudinis inuolucrum est. Eadem similiter atque terrestris resima est, eius reliquum corpus instar torpedinis latum est, ut dicas auem esse alas explicantem. Cum natat, uolare uidetur: cum igitur terrestri partim differt,

Z 4 partim

partim conuenit : maculis distinguitur.

De Thriffis Aegyptijs. CAP. XLVIII.

Qui Maræotim lacum accolunt, Thriffas illinc cantu & pulsibus testarum concrepantium consonantibus piscantur. Etenim eæ tanquam saltatrices saltantes in piscatoria, ad se comprehendendas explicata, instrumenta incidunt, atque cum saltatione & lusione Aegyptij splendidam prædam consequuntur.

De Thymo pisce. CAP. XLIX.

Piscem Thymalum, sic nuncupatum, Ticinus fluiuius Italiae procreat : Is ad cubiti magnitudinem accedit, & Lupi & Mugilis communem & mediam speciem similitudinemque gerit. Eius capti odor non indignam admirationem habet : non enim ut cæteri pisces pisculentum quædam mittit odorem, imo uero existimes te eius gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere. Tanta odoris suauitate fragrat, ut qui eum ipsum non uidet, gratissimam Apibus herbam, unde nomē duxit, intus esse putet. Non quidem hamatis escarum aliarum illecebris, sed solo culice, bestia noctes & dies homini infesta, quod hac sola delectetur, comprehenditur.

De Torpedine. CAP. L.

VT Remora, quod naues remoratur, ex eo nominatur, sic id quod à torpedinis piscis tactione obtorpuisset, ei nomē dedit. Ex matre mea, cum essem puer, audiui, si quis eam contigerit, manum obtorpescere. Itemque de sapientibus uiris hanc auditionem
accepi

accepi. Quòd si quis rete in quo fuerit capta attigerit, torpere: sin autē quis eam uiuam in uas impoluerit, & marinam aquam infuderit, eamq; aquam quis ex uase in hominis aut manū aut pedem infuderit, membra hæc non dubitāter obtorpescere. Theophrastus in eo opere quod inscripsit de Latentibus, dicit, propter frigus in terram se abdere.

GYLLII ACCESSIO.

De Torpedine.

CAP. LI.

Piscibus non est iustitiæ pudor quisquā, neq; amicitia, imo odia atq; inimicitias inter se omnes crudeliter gerunt. Robore enim firmior debiliore exedit, & conficit: alius qui dentibus præstat, infirmioribus uim infert: alius aculeo uehemens, atq; pestiferū uulnus infligit: alij quibus neq; uires neq; aculei natura tributi sunt, ingenij armis teguntur: astutia nimirum & fraude, qua sæpe piscem & robustiore & maiorem perdunt: Torpedini uirium experti, & pelle molli obductæ, hanc uim ingenuit natura, ut tamen si corporis debilitate in natando tam tardos motus habet, ut cum natat, ad iudicandum difficile sit moueatur nec ne: tamen eius tactus dolosum robur habet. Primum enim ut quispiam ipsius membra contigit, continuo obtorpescit, cuius quidem muneris præclare intelligens Torpedo, sese supinam in terram abijcit, & humi strata iacet immobilis tanquā mortua: Ac si quis ex piscibus ad eam appropinquat, hic primū tanquā uinculis constrictus tenetur, & tanquam arctissimo
a a somno

somno opprimitur. Post uero hæc quanuis non leuis sit, tamen celeriter ex latebris erumpens, piscem mortuo similem edit: Et sæpe ita in natantes pisces incurrens, eorum celeritatem tardat, & uel properantes suis uinculis astringit, & debilitati, fugere obliuiscuntur. Illa uero eos à fugiendo retardatos torpore, excudit & consumit.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Torpedo hamo capta se liberat.

CAP.

LII.

TORPEDO cum se piscatorum insidijs captam sentit, sese ad lineam admouet, statimq; per lineam & calamum huius torpor ad manum piscatoris permanat. Qua quidem machinatione sæpe ex piscatoris manu obtorpescente calamus defluit, & ipsa elabitur.

De Trocta pisce.

CAP.

LIII.

PISCIS Trocta, cuius naturam nomen & os declarant, dentes habet frequentes & continentes, quibus quicquid inciderit, perfringere potest. Hamo captus solus ex piscibus non se ab hamo retrahit, sed impellit sese in ferrum, chordam consumere cupiens. Piscatores contrà machinātur longas anfas: ille uero quoniam quodammodo ualet saltu, anfas sæpe transilit, ac linea qua agitur concisa, ad piscium domicilia reuertitur. Hic etiā sui generis grege coacto, Delphinus inuadit, & ij quidem si quem segregatū circumuenire possint, fortiter inuadunt: plane enim sciunt Delphinum suis morsibus uerberari aspere solere.

Itaq;

Itaq; Troctæ ei acerrime instant. Delphinus contra resilit, subsilit, atque indicat ut ex dolore torqueatur, idcirco tenaciter urgent, simulq; ad saltum Delphini tolluntur. Hic eos repellere conatur, illi uero nihil remittentes, uiuum lacerant: postea uero quàm prosequisq; aliquam eius partem uulnerauit, discedit. Delphinus uero libenter enatat cum conuiuas (ut ita dicam) minus inuitatos cum suo dolore exceptit.

Vbi Vituli marini pariant. CAP. LIIII.

Vituli marini primum in arido fetus suos pariunt, deinde in lucem editos paulatim cum in humidiora loca subducunt, atq; ad degustandū mare eos introducunt, tum in aridum natalem locum reducunt, inde rursus in mare deducunt, & quàm mox educunt. Sæpèq; numero cum id fecerunt, aptissimos ad natandum efficiunt, partim doctrina institutos, partim natura ad mores & sedes maternas amandas impulsos.

GYLLII ACCESSIO.

De Vituli marini studio in suam prolem.

CAP. LV.

Eorum quæ procreauit Vitulum marinum maxima cura attingit. Non in mari, sed in arido parit. Totos duodecim dies in sicco commoratur: decimo tertio die catulos tanquam ulnis complexa, in mare demergitur. Neque enim modo homines suam procreationem charam omniq; luce dulciore habent,
aa : sed

sed & uolucres, & crudelissimæ feræ foetuum suorū charitate tenentur. Neq; pro ijs quicquam supplicij sustinere, atq; uitam ipsam amittere recusant. lam pastor sæpe in pastionibus Leonem aspicit pro catulis acerrime propugnantem, & præclare contemnente factam saxorum lapidationem, & crebram missionem telorum, neq; uel infinitis uulneribus confectus, inuictō robore animi prius omittit eos tueri, quàm omnino moriatur: neq; enim sanè tantopere sua morte mouetur, quàm ut ne ab antro sui catuli abripiantur. Neq; item pastor ad canis à partu recentis cubile appropinquare audet, & tametsi antea cum ea quasi societatem tuendi gregis coiuerat, tamen illius iracundia, qua de suis catulis ea permouetur, is deterritus, abscedere cogitur: neq; quenquam agnoscit, at difficiles omnibus aditus habet. Arreptam uitulam grauiter mater luget, & longe lateq; magno gemitu uagatur, ut pastoribus ipsis acerbum dolorē moueat. Vituli marini exeunt quidem de nocte magis, sed & interdiu & extra mare dormiunt: quod quidem ipsum narrantem Menelaum Telemacho, & Pisistrato Homerus facit in Odyssæa, cum de Proætæo & eius diuinatione, qua is uteretur, ipsis narratorem inducit.

De Vituli marini amore.

CAP.

LVI.

Vitulum marinum, Eudemius ait, in hominem Spongias piscari solitum, amore flagrasse, eoq; ubi

ubi subterranea petra esset, extra mare progressum cum spongiatore uersatum fuisse. Quòd autem, cum is deformissimus esset, uitulo formosissimus uideretur, nihil forsitan mirum uideri debet: cum sæpenu-mero homines in mulieres turpissimas amore inflam-mentur, contrà ab elegantibus ualde abhorreant.

GYLLII ACCESSIO.

Vitulus marinus quemadmodum capitur.

CAP. LVII.

Vitulus marinus robusto corio obductus, neque hamo, neque fuscina comprehenditur: At primum ut irretitus tenetur, piscatores statim magno studio rete in littus expellunt, atque eijciunt. Nam etsi uarijs & multiplicibus retibus illaqueatus est, ea tam unguibus facile laceraret, & piscibus simul captis adiumento ad exitum esset. Quamobrem magna celeritate ad terram subtrahunt, ubi & tridente & fortibus hastis secundum tempora eius caput percutiunt, sic enim celeriter necatur.

GYLLII ACCESSIO.

De piscibus Vitulorum similibus. CAP. LVIII.

Qui nouum orbem obiuerunt, in flumine Gam-
bra nuncupato, testantur piscem procreari *Vituli marini* speciem similitudinemq; gerentem, præ-ter caput, quod equinum existit. Nam quemadmo- dum uitulus partim aquatilis, partim terrenus habetur, sic is in utraq; sede uiuit, eademq; est qua bos cor- poris uastitate, præterquam quòd cruribus est longe
nullusulm

aa 3 graci

gracilioribus : Itemq; bifulcis pedibus, cum duobus dentibus extra eminentibus, atque adeo magnitudine ad duos dodrātes accedentibus, sicut Aper armat.

Quemadmodum ex piscibus Hirundines & Accipitres uolant. CAP. LIX.

Accipitres marini, Hirundo pelagia, eū quippiam metuunt, ex mari exsilire dicuntur, ac Hirundines quidem pinnarum longissimo & sublimi tractu gregatim more auium efferri, Accipitres uero paulo supra summam aquam maris tolli solent, ut ad iudicandum sit difficile, natent ne an uolent.

De marina Vulpe. CAP. EX.

Quemadmodum Vulpes terrena animal fraudulentiū existimatur, ita etiam marinæ Vulpi machinatio quaedam atq; solertia ad declinandas insidias attributa est. Principio enim ad hamū nō accedit, aut simul ut hunc deuorarit, statim tanquam uestē inuertens, & interiora sua euomit, & ad hunc modum ferarum expellit.

GYLLII ACCESSIO.

De eiusdem insidijs. CAP. LXI.

Non modo terrena Vulpes dolosa, sed & marina astuta est. Ea igitur non escam ob auiditatem uitat, imo uero & hamum egregie cōtemnit, & antequā piscator lineam subtraxerit hæc subito exsilens abscondit lineam, & rursus libera natat, ac sæpe duos tresue hamos deuorat.

De Mustello pisce. CAP. LXII.

Mustellus

Mvtellus marinus cum timet de suis, eos recipit
intra seipsum, ac rursus eadem uia eisdem reuo
mens, iterum uiuos & incolumes parit.

Quemadmodum nouerunt animalia in quo ha
bent fortitudinem ut Xiphias, Pastinaca,

Murena.

CAP. LXIII.

IN qua parte insitā uim habeat, præclare nouit unū
I quodq; animal, cuius cum insidias facit, fiducia nis
titur: Ut Gladius piscis, ea parte unde nomen traxit,
tanquam gladio utitur: Pastinaca aculeo se tuetur:
Murena dentibus eo commodius se defendit, quòd
eorum prædita sit duplici ordine.

De Xiphia, & alijs piscibus Danubij.

CAP. LXIII.

INitium Europeorum fluminum maximi Danubij
I ad Septentriones uentos sub alpium radices subie
ctum contra solis exortum à non magno fonte nasci
tur: deinde simul permulti, tanquam stipantes indis
genarum fluminum regem exoriuntur, & eorum cõ
fluens continuatus & perennis est: quorum nomina
qui huiusmodi fluuios accolunt, planè sciunt, ij post
quam in Danubium influxerunt, primogenio nomi
ne appellari desistentes, Europæ fluuiorum regi de
suo nomine decedunt, atque ex eo nominati, simul
in Euxinum defluunt. In hoc flumine permulti & di
uersi pisces nascuntur, Coracini, Autacei, id est, ingen
tia cete, & nigri Cyprini porci, Percæ, & Gladij, qui
conuenientissimum nomen habent, cum enim omni

aa 4 tempore

tempore teneri sunt, & tactu suaues, & grati, tum omnino nec obliqui dentes, neque immanes spectantur, nec sic horret spina in dorso, quemadmodum Delphinorum, nec in cauda: sed quod magnam uel audientium uel legentium admirationem moueat, in mucronem rostrum procedit, & rectum porrigitur, sensimq; & leniter in longitudinem & crassitudinem augetur: & cum ad cetaceam magnitudinem peruenit, illius mucro triremis rostro similis est: neque modo cum sibi inopia urgetur mucronati rostri incursum pisces interficit atque exest, sed etiam maxima cete propellit & ulciscitur, non quidem armis ex ferro confectis, sed natura comparatis, ut ij qui magnitudine processerunt, contra nauem mucronem in eam defisgentes, uenire audeant. Quidam gloriantur se spectasse nauem Bithyniae in littus expulsam atque eiectam uetustate aut uacuitate oneris, atque in eam Gladij caput inspexisse, cuius, cum in nauem mucronem suum defixisset, & nullis uiribus ipsum retrahere quouisisset, corpus colli neruis retentum fuit, & rostrum infixum, ut à principio inciderat, remansit. Capitur in mari & Danubio, quod & falsa, & dulci aqua delectetur.

GYLLII ACCESSIO.

De Xiphiae Gladio,

CAP. LXV.

Xiphiae Gladium Oppianus ait acutiorem ferro existere, cuius horribilem mucronem haudquam durus lapis ferre possit, neque priusquam spiculo

culo transfixerit, quidquam comedit. Idemq; scribit, extincto pisce, simul etiam corrumpi gladium, armaq; unà cum domino extingui, & deinde os manere inefficax, neq; cum eo quidquam effici posse. Ego tamen cum ad portum Moneci Herculis, à pisce huius Gladij iam abscissi robur tentarem, dura saxa mucrone excuabam.

De marinis Cantharis. CAP. LXVI.

PVgnant de foeminis iuxtà ac uiri de pulchris mulieribus, hirci contra hircos, tauri contra tauros, de ouibus arietes depugnant cum procis. Intuentur etiã foeminas Canthari maritimi. Quod uero in amatores suarum coniugũ odium acerbum habent, acerrimas pugnas edi uideres, nec tamen illis more Sargorũ piscium de mulieris certamen instituitur, at non aliter quàm Menelaus cū Paride pro una uxore decerant.

FINIS LIBRI XII.

bb

LIBER TREDECI

MVS DE VI ET NATVRA
ANIMALIVM.

De Rana Piscatrice,

CAP. I.

GENERE Ranarum quædam Pis-
scatrix appellatur, nomen ex ijs actio-
nibus rerum quas molitur trahens:
hæc ante oculos, has sanè pisciculorū
capiendorum illecebrashabet, longus
los nimirum pilos eos sibi conscia à natura comparas-
tos esse, dandæ ansæ ad illiciendos in escam pisces,
fese in turbidissima et referta limo loca abdit, atq; illic
ibidem silentio delitescens, porrigit pilos & præten-
dit: paruuli igitur pisciculi ad eos adnatant, & extre-
mum quod propilatatum est escam esse putant: ea uero
in abstrusis insidijs manens, ubi illos propius access-
sisse perceperit, pilos ad se subducit, subducuntur
enim occultis quibusdam uijs: pisciculi autem qui hel-
luatione & liguratione allecti proxime accesserint,
comprehenduntur, & ei esca fiunt.

De Ranae marinae partu.

CAP. II.

NON animatos partus edit, sed similiter ut aues
Nex sese Rana marina ouum parit: cuius quidem
fœtus, uel à partu recentes capite præditi sunt, tum
magno tum aspero, eamq; ob rem cum quippiã mes-
tuunt, ipsa intra se recipere non quit, nam illam etiã
rursus

rursus subeuntes, exulcerant non modò cum in aspectum lucemq; proferuntur in exeundo lædunt: non ergo faciles partus habet, nec foetibus bona perugia præstat. Huius ouum non naturæ ouatæ speciem sive multitudinemq; proprie gerit, cum sit squamosum, asperum, & ad tactum resistens, & durum.

GYLLII ACCESSIO. De eadem. CAP. III.

RAnæ marinæ, inquit Cicero, dicuntur obruere sese arena solere, & moueri prope aquã, ad quas quasi ad escam pisces cum accesserint, conficiuntur à Ranis, atq; consumuntur.

De Raia & Squilla Indicis. CAP. IIIII.

Non maiores Argolico clypeo Raia gignuntur in India, itemq; Squille Locustis maiores Indice sunt: quæ autem ex mari ueniunt, in Gangem forcipes maximas & tangentibus asperos habent: quæ uero ex mari rubro in Indum excidunt, leues audio habere spinas, & forcipibus carere.

De aculeo Pastinacæ. CAP. V.

EX omnibus bestijs infestissimo ac periculosissimo mo aculeo Pastinaca prædita est; cuius rei testimonio est, si cum quis in arborem uirentem & florentem infixerit, nõ longo interuallo emarcescere differt, sed potius euestigio exsiccat: id ipsum facit in animalibus, nam si quod contigerit, necat. Ab omni medicina inuictus existit aculeus, etenim primũ ut pupugit, statim interficit: quæ quidẽ ipsius arma uel rei maritimæ peritissimi perhorrent; necq; enim alius quisq;

bb 2   necq;

nec; uulneratrix ipsa medicinam facere potest.

De eiusdem natatione, siue uolatu. CAP. VI.

Pastinaca marina cum natandi est cupiditate affecta, natare potest: cum rursus uolandi studio tenetur, sursum uersus sublimis uolat. Aculeum, cuius antè mentionem feci, mortiferum habet, ut uel celeriter non modò homines, sed etiam animalia alia perdere queat. Quod quidem ipsum ut non admirabilitatem facit, certe id stupendam admirationem habet, quòd si ad maximā arborem, & uegetam, & summe uirentem, aculeum admoueas, & defigas, non multo post amittit folia, quæ postquam defluerunt, totus truncus similis est arboribus, solis ardoribus exsiccatis, æstate cum est maxima siccitas.

De piscibus uenenatis,

CAP. VII.

Gobio, Draco, pisces marini pungendo uenenum gemittunt, minime tamen mortiferum: Pastinaca sæpe aculeo mortem infert. Leonides Byfantius hominem piscium naturam & discrimina ignorantem, è reti ait pastinacam arripuisse, putabat infelix ille Rhombū esse, simulq; ut ille rapuisset, in sinū suum abdidisse, clamq; se subduxisse, tanquā quiddā lautū & pretiosum nactus fuisset: ubi Pastinaca ex cōpressionē dolere cœpisset, aculeo eum, qui se diripuisset, confixisse, atq; infelicis furis uiscera perdidisse, furem autem prope Pastinacam proiectum iacuisse, quod maximo argumento fuit illum naturæ imprudentem fuisse

fuisse piscis, quem contigisset. In mari rubro Gobij duorum & sæpe trium cubitorum nascuntur.

Quemadmodum Pastinaca saltatione & Musica capitur. CAP. VIII.

Cum Pastinacam subnatantem piscator intuitus fuerit, ridiculum quiddam in piscatoria saltat: & ad tibiam, quam tanquam illecebram fert, canere incipit: hæc ex ea re magnam lætitiã, uoluptatẽq; cepit. Etenim, sicut ferunt, aures habet, tum musicæ, tum saltationis oculos intelligentes, atque hac permissiõne illecta sensim ad summam aquam effertur. Interea cum is qui cantu & saltatione illecebras egregie machinatur, alter quispiam piscatorio captu imprudentem subducit.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem. CAP. IX.

Neque uulnere, quod Pastinaca infligit, quicquã pestilentius, neque bellica tela quæ fabri machinantur infestiora existunt: neque iacula, quæ ueneno Persæ imbuunt, tantopere pernitiõsa sunt, quàm uiuentis Pastinacæ aculeus. Iam quod dicam, quis audire non horreat? Extincta Pastinaca, non tamen aculeus extinguitur: imo uero inuictum seruans robur, non modo animatis nocet, sed & inanimatis, perniciem affert, & saxa corrumpit. Quod autem Aelianus eam posse uolare ait, falsum existimo.

Quemadmodum suorum conuictorum Astacus memor est. CAP. X.

bb 3 Si

Si quem Astacum comprehendisti, eum longissime Sexportes, relicto ibi signo, unde ipsum cæpisti, eodem cum ipsum unde comprehensus fuerit, arreplisse reperies: si inquam modò ita ex mari exportaueris, ut deinde sic prope deposueris, ut in mare adrepre queat.

GYLLII ACCESSIO.

De Squatina,

CAP. XI.

ET si summa cura eorum quæ procreauerit, Squatinam attingit, non tamen similiter atq; Canicula in uentrem ea recondit, sed in hiatus sub pinnas subiectum eos metuentes occultat.

De Locustæ & Polypi inimicitijs,

CAP. XII.

Locusta ideo inimicitias cum Polypo graueis habet, quòd hic eum illius brachia circumplexus fuerit, aculeis, quos in dorso insitos habet, præclare contemptis, & pro nihilo habitis, illam ipsam circumplicans, suffocat. Cuius sanè rei haud inficia Locusta, à Polypo summe refugit, cū nullius rei metu afficitur, tum ante uersus progreditur non prætensis quidem, sed obliquis & demissis in latera cornibus, partim ut ne aqua contra natationem ueniens reprimat cornua, partim uero ne ultra progredi prohibeatur: si fugit & retrocedit, tum longe lateq; sua cornua & porrigit, & tanquam remis scapham propellens, sic sese commouens, multum conficit itineris. Quòd si Locustæ inter se pugnant alij contra alios, ita erectis cornibus ueniunt

ueniunt, ut incurrentes arietes allidunt, & conferunt frontes.

De Polypo & Locusta.

CAP. XIII.

TAm uehementer Polypum Locusta extimescit, ut si quando uno & eodem reti ambo comprehendantur, hæc continuò moriatur. In Thurijs fluuius Lusias appellatur, tametsi perlucidos liquores habet, nigerrimos pisces tamen procreat.

De marino Leone.

CAP. XIII.

Marinus Leo, cum Locusta similitudinē habet, præterquam quòd maiori habitus tenuitate & gracilitate est. Cæruleo colore est, & subnigris maculis distinguitur, forcipes illius maximæ & cancrorum speciem similitudinēq; gerunt: à piscatoribus bene peritis, membranas quasdam habere dicitur appēsas ex testis & colligatas, sub quas subiectæ sunt molles carunculæ & teneræ, quæ Leonis adeps appellatur. Is ad hoc ipsum homines adiuuat, ut squalidam atq; horridam faciem ad nitorem adducat. Rosaceo delibutus, & in unguentum confirmatus, formæ pulchritudinem conciliat, & candorem enitere facit. Id etiam auditione accepi, terrenum Leonem summè timere marini aspectum formidabilem, neque eiusdem odorem ferre: itemq; illum ipsum dicunt marini extritarum crustarum puluerem in aquam infusum bibentem à uentris morbo liberatum iri.

De Cancris cursoribus.

CAP. XV.

bb 4 Inter

INter Cancrorum diuersa & multa genera, quidam I appellantur Curfores, quòd longe lateq; uagetur, modo circum littora errant, modo longius proficiscuntur. Causa sæpe erroris ut uel in loca saxosa, uel cœnosa perueniant: uel argumentum tantæ errationis, quòd plus quiddam allequi cupiant, in Thracio Bosphoro, ubi fluctus rapidi ex Ponto deferuntur, & angustijs diffringuntur, ut Cancros contrà uenientes facile euertere possint: quod ipsum Cancrì præcientes, postquam eò peruenerunt, singuli in sinuoso quodam loco se tenent, simul & reliquos expectant. Deinde in eundem locum congregati adrepentes, per præcipites crepidines in siccum ascendunt, & fluctuum uim euadunt, iter pedibus conficientes. Cum autem hanc uiolentiam pedibus prætergressi sunt, rursus per crepidines in mare recurrunt.

De metropoleos Ephesiae Cancris hostibus
serpentium.

C A P. XVI.

AD paludem, quæ iuxta Ephesiam metropolim existit, aiunt cauernam esse maxima magnitudine, serpentium plenam: ut magnum acerbatis uirus habent in mordendo, ita tametsi ex cauerna prodeuntes usque ad circumiectam paludem serpunt, tamen natate conantes, ad primam aquam consistunt, Cancrorum, qui eas extensis forcipibus comprehensas interficiunt, metu deterritæ: itaque conualescunt, atq; à transmittendo se sustinent, cancrorum custodias formidantes, & pœnarum metum exhorrescetes: ac nisi mirabili

mirabili naturæ dono paludis fauces Cancris incole-
rent, & tuta illic omnia præstarent, dudum pestiferis
serpentium moribus incolæ perissent.

De Cancris.

CAP. XVII.

Cancrorum genus Lutarium colore alijs albius
spectatur: hi in luto nascuntur: cum incessit eis
timor, humo se excitant ad uolatum, & perparuis
alis subleuantur, quibus quidem gradientes uti mi-
nime necesse habent. Cum autem iniectus eis est me-
tus, nonnihil in his subsidij, non tamen admodum fir-
mi habent, enimvero comprehenduntur quod sursum
subleuare non queunt. Quidam eos comedunt, & ex
coxarum uertebribus laborantibus remedio esse ferunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cancrorum astutia.

CAP. XVIII.

Quicunque perspexerit qua machinatione cancer
Ostrea capiat, illius laudabit & diliget solertiã.
Ostreum interea suas conchas cum patefacit, is suis
brachijs sublato calculum in concharum hiatum
inijcit: quo interposito, Ostreum testas claudere non
potest, quare à Cancro exeditur & conficitur.

De Cancellis & Turbinibus.

CAP. XIX.

AConchis quidem inopes & nudi primum Can-
celli nascuntur, deinde eas tanquam domicilia ad
habitandum deligunt. Cum enim uacuas & inanes
offenderunt conchulas Purpuræ aut Turbinis, pri-
mò intra eas ingrediuntur, deinde cum in ampliorem
cc magni

magnitudinē excreuerunt, quā ijs ut capi queant, in testam laxiorē tanquā domum alteram demigrāt, neq; modo in supradictorum conchas immigrāt, sed & in permultas alias capaciores transeūt, & ampliorē rem nacti, ea tanquam maiore domicilio gaudent, ac saepe de spolijs multo certamine inter se contendunt, uiribusq; inferiore repulso, uictor exuuias assequitur. Turbines regem habent, cui se faciles ad obtemperandum praebent. Rex non modo magnitudine praestat, sed longe etiam & multum pulchritudine caeteris omnibus antecellit. Quod si commodum ei uideatur demergi, hoc quidem ipsum primus facit; si emergere, idem incipit: itemq; si commigrandum sit, ipse primus tentat, caeteri subsequuntur. Quicumque hunc regem habet, bene rem geret, omniaq; ei commode cadent. In urbe Byzantio drachma Attica ei qui hunc comprehenderit, praemium proponitur.

Quemadmodum musica Paguri capiuntur.

C A P.

XX.

PAGUROS musicae illecebrae machinatione piscatores capiunt: ij enim in latibula abditi, primum ut ad instrumentum quoddam musicum pisces sua uiter canere ingressos audiuerint, statim tanquam amatorio quodam ad exeundum non modo inducuntur e latebra, uerum etiam uoluptate alleciti, extra mare egrediuntur: hi quidem retro, ad tibiam canentes, cedunt: illi autem sequentes, in arido comprehenduntur. Crusta ipsis rumpitur, & senectute quemadmodum serpens

serpens, sic integumēto se ipsi exuunt. Cuius circum-
plicatione suum corpus cum obductum esse sentiunt,
tum huc & illuc tanquam furis incitati feruntur, ple-
niorem uictum inquirentes, ut tumoris accessione &
corporis mole inflati, inuolucrū suum rumpere possint,
ex quo ubi elapsæ sunt, atq; se explicauerunt, in
fabulo iacent, mortuorum similitudinē speciemq; gerentes.
De nascente porrò pelle, etiam nunc molli &
tenera, maximo afficiuntur timore. Vt autem ex dissolu-
tione & diuulsione se paulatim collegerūt, & quor-
dammodo reuixerunt, primum sanè gustant fabulū.
Tandiu timidi sunt, & uiribus suis diffidētes, quoad
tegumento circūuestiantur: id simul ut ceptum fuerit
conglutinari atq; ad naturam testæ traduci, tum
continuò tegmini tanquam armaturæ confidentes,
adsunt animis, & omittunt timorem.

De Chamis.

CAP.

XXI.

CHamæ marinæ & uariæ & multiplices sunt, nam
Caliaæ asperæ, aliaæ leues: & hæ quidem digitorum
compressu confringuntur, illæ uero uel ægerrimè saxo
conteruntur. Quædam ipsarū nigerrimæ sunt, non
nullæ argentei coloris similitudinē gerere uidentur, ac
quemadmodū earum est uarium & multiplex genus,
sic multas & diuersas sedes habent. Quædam enim
in littoribus dispersæ, iacent in arena, nonnullæ sub
algam subiiciuntur, aliaæ in limo commorantur, aliaæ
in saxis & stabulantur, & præfulciuntur. Aestiuo tem-
pore cum fit messis, in Istrico mari gregatim natant.

cc 2

Euri

Euri & Austris idcirco fugiētes sunt, quòd eos uentos ferre non possint. Contrà ex tranquillo mari mirifica uoluptate afficiuntur, & Fauonij mollibus auris afflari gaudent, eamq; ob rem in latebras abditæ, cum à tempestatibus mare sentiunt conuiuescere, & Fauonium flare, tum relictis sedibus, ad summam maris aquam natant, & explicatis brachijs, sic tanquam uel sponsæ prodeunt, uel rosæ ad solis radios exporrectæ, ex inuolucris erumpunt, alteram concham substernentes, alteram erigentes: simul & altera pro uelo, altera pro nauis ad nauigandum utuntur, ut si eas procul uideas, classem nauium existimes. Quòd si nauem ad se accedere sentiunt, aut bestia impetum, aut ualentioris piscis natationem, metu percussæ, contractis testis, frequentes delabuntur, & occultantur.

De Cochleis Ponticis.

CAP. XXII.

Persarum regem Cochleæ Ponticæ imitatur, æstiuos dies Susis agentē, hybernis uero Ecbatanis: etenim ad nuncupatā Propōtidem calidam hyemāt, æstiuum autem tempus ad Aegialum agitant, propter molles auras quas hoc mare eis afflat.

De Nerite.

CAP. XXIII.

Cochlea marina magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur: eò maris, ubi foris diu uacuitas est, & tranquillitas uiget, & in saxis ad imam maris sedem adhærescentibus, nascitur: hæc Nerite appellatur.

De Con

De Conchis maris rubri.

CAP. XXIIII.

IN mari rubro quædam Conchæ nascuntur, quæ tum testas scabras, cõcauas, & secturis plenas, tum extremas partes acutas habent, tum coeuntes inter se sic alterno incurſu coniunguntur, ut tanquam duarum ferrarum coeuntium dentes uideantur inter se conuenire; unde fit, ut si piscatoris natantis quacuncq; partem, etiam si sub eam os subest, mordicus apprehenderit, amputent.

De Polypo pisce Nauta nuncupato.

CAP. XXV.

NAutilus è genere Polyporum Concha una præditus est, cum ex ima maris sede ad summam aquam effertur, inuertit & mutat Concham deorsum uersus, ut ne hausta aqua rursus demergatur: ubi ad summam æquoris peruenit, & mare ab aduersa tempestate conquiescit, supinam Concham uertit: hac enim tanquam Scapha nauigatione fertur. Is autem duo brachia in utrumq; latus demissa, sensim, atque moderate mouens remigat, domesticamq; & natiuam nauem propellit: ac si uentus flat, brachia quæ tanquam remos prius longe lateq; porrigebat, gubernacula constituit, atque cæterorum brachiorum longe lateq; passorum remigatione utitur, inter quæ media est membranula pertenuis, ea passa, & intenta pro uelo utitur, sicq; cum est sine metu nauigat, si quippiam à ualentioribus beluis metuit, se demergens Concham aqua complet, & simul ex pondere in profundum

cc 3 fundum

fundum delabens, sese occultat, atque ita hostem effugit. Post ubi mare est tempestate uacuum, & à beluis quietum, de imo maris gurgite se extollēs, rursus per summum mare nauigat, unde nomen habet.

De Margaritis & Conchis. CAP. XXVI.

INsano hominum uel pretio uel sermone celebris est atq; illustris Margarita, & simul mulierum admirationem habet. Maris foetura est, hunc ad partum deduci aiunt, cum in apertas Conchas fulgura affulserint. Bona tempestate, & tranquillo mari Conchæ, huius genitrices, capiuntur: eas posteaquam piscatores comprehenderunt, ab illis Margaritam animorum libidinosorum illecebram eximunt. In maxima Concha, paruam inuenire est: contrà in parua, magnam. Alia inanis est, alia non plus quam unam habet, pleræq; adeo multos uniones possident, ut sint qui dicant, in una Concha uiginti procreatos fuisse. Quòd si quis ante legitimum pariendi tempus Conchas aperuerit, carnem quidem reperiet, huius autem palmam piscationis non assequetur. Humoris ne minime quidem in se continet. Iam uero qui uendunt, aut emunt, earum pulchritudinem & precium ex candore & magnitudine estimant: & quidem hanc artem facitantes, pleriq; ex eis locupletati fuerunt. Non etiam illud me fugit, auulsis his lapidibus, quasi redemptionis præmio persoluto, Conchas liberas dimitti, iterumq; uniones renasci. Quòd si priusquam lapis eximitur, huius altrix bestia moriatur, unà cum carne

carne putrescere, & perire dicitur. Suapte natura rotundus & levis est, probeq; circumscriptus. Si quem ex eis uelis afflabre aliter quàm natus est expolire, is artificium prodit: non enim cedit, sed asper fit, & se fraudibus atque insidijs ad speciem indicat attentari.

De Indica Margarita.

CAP. XXVII.

Indica urbs est nomine Perimuda, cui eo tempore cum in Baetris Eucratides regnaret, Soras ex generis regij stirpe profectus imperauit, hanc quidẽ ipsam Ichthyophagi incolentes, Margaritas retibus comprehendunt. Margaritiferae Conchæ magnorũ turbinum similitudinem gerentes, gregatim natant, & quemadmodum Apium examina duces, sic eæ reges habent, tum formæ pulchritudine, tum magnitudine præstantes. Summa autem contentione urinatores ideo certant ad capiendum gregis ducem, quòd eo capto, cunctum gregem rectione orbatum, non loco se mouentem, assequuntur: quàm diu rex fugiendo elapi potest, sapienter eas regit & conseruat. Iam porò captas in paruulis dolijs sale condiunt, cum crofa caro fuerit, & defluerit, unio solus relinquitur. Optimus Indicus, & in mari rubro procreatus existimatur. Itemq; in occiduo Oceano, ubi existit Britania, nascitur. Indicus terrenus dicitur naturam habere nõ propriam, sed fœturam esse crysalli, non gelu concrefcantis, sed fossitij.

Inaniora sunt testacea & crustacea, & infirmiora iumenta, luna decrefcente.

CAP. XXVIII.

cc 4 Testa

Testa crustæue insectorum hoc etiã proprium est, ut ad decrefcentem lunam ex inanitate & exilitate corporis laborent: quod quidem ipsum, declarant testacei generis Purpuræ, Buccinæ, & his affines: itemq; crustacei generis Paguri, Locustæ, Astaci, Cancri, & id genus. Itemq; imbecilliora, infirmioraq; decrefcente luna, iumenta fieri dicuntur: camq; ob causam harum rerum prudentes, in hac mensis parte genita, quòd minus laboriosa sint, consulunt non alenda esse.

De Patellis.

CAP. XXIX.

Patellas non sanè à saxis auellas, ne Milonis quidem digitis, qui Punicum malum cum apprehendisset, arcte adeo comprimebat, ut non aduersariorum quisquam posset extorquere è manu. Eas autem quicuncq; de saxo, ad quod adhæferint, abstrahere aggreditur, magna quidem uoluptate ex earum comprehensione afficitur, quòd eas uersans, sperat se præda potiturum esse, ueruntamen illarum compos quarum fieri studet, nequit: tandem aliquando ferro abraçæ abscinduntur à saxo.

GYLLII ACCESSIO.

De Ostreis.

CAP. XXX.

Ostrea neque coitu, neque parente procreantur, ac nimirum omnia ex cœno nascuntur: illorum neque scemina, neque mas distinctus est, sed eiusdem naturæ sunt, atque adeo inter se similia, ut non marem à scemina interno scere possis.

De

De Pinna.

CAP.

XXXI.

Pinna belua marina, è genere concharum est, pandit sese hiatu testarum, & carunculam extra conchas eminentem, ex sese præterdit, tanquam escam circūatantibus piscibus. Cum Cancro comparandi cibi societate facit, eamq; ob rem Cancer cum piscem quempiam adnatate uidet, illam leuiter morfu admonet, tum Pinna magis ac magis suas conchas patefacit, ac pisceis innatantes conchis compressis edit, partemq; socio tribuit.

GYLLII ACCESSIO.

De Pinna.

CAP.

XXXII.

Pinna, inquit Cicero (sic enim græcè dicitur) duabus grandibus patula conchis, cum parua Squilla quasi societatem coit comparandi cibi. Itaque cum pisciculi parui in concham hiantē innatauerint, tum admonita Squille Pinna morfu comprimit conchas: sic dissimilimis bestiolis cōmunititer cibus quaeritur. In quo admirandum est, congressūne aliquo inter se, an iam inde ab ortu naturæ ipsæ congregatæ sunt.

De Purpura.

CAP.

XXXIII.

Purpura uehementer edax est, longam linguam habet, ea attrahit quæ comedit, eadem etiam capitur. Capiendi modus eiusmodi est, Paruam nassam denso contextu, exiguis maculis purpurarij piscatores contexunt, intus in media nassa Strombus piscis illecebra appenditur, ad eam alliciendam: Purpura

d d maio

maiolem in modum linguam distendere contendens eò pertinere, & Strombum ipsum assequi conatur: & ne ab esca quam ligurit, aberret, omnem eam necesse habet exerere: itaque ipsam eatenus exprimit, quoad intumescens retrahere non quit: unde fit, ut eam piscator liguritione irretitam comprehendat.

De Purpura.

CAP.

XXXIII.

Purpurarius infector, si postquã purpurã non in hominum cibum, sed ad tingendas lanas comprehenderit, inexhaustum uelit fieri colorem, & perfecte tinctum, uno saxi ictu purpurã interimat. Quod si leuior plaga inferatur, & etiam nunc spirans relinquatur, atq; iterũ lapide percutiatur, ad tincturã fit inutilis, nam ex eo dolore tincturam amittit. Quod quidẽ ipsum præclare Homerum intellexisse dicunt. Idcirco cõp uno ictu celeriter morientes purpurea morte affici ait, peruulgatum suis uersibus illud canens, Cepit hunc purpurea mors, & fortis Parca.

G Y L L I A C C E S S I O.

De Purpuris.

CAP.

XXXV.

Purpuræ congregatiles, sicut apes, quasi communitatem cõeunt fingendorũ fauorum, in quibus fœtus suos procreant, & cõmuniter uiuunt. Tyrj hæc de purpuræ inuentione dicunt: Cum canis Herculis in saxo adrepentẽ purpuram uidisset, eminentem extra cõchas, carnem exedisse, & illius sanie sua labra Phœniceo colore tinxisse: ut autem uenisset heros ad puellam nomine Tyrum, quam in amore habebat,

ipsa cõp

ipsaꝝ canis labra insolito colore purpurascere animaduertisset, dixit se non fore amplius in Herculis amore, nisi sibi uestem ex eadē tinctura, qua canis os efflorescebat, cōficeret. Quamobrē Hercules ex bestia studiose cōquisita tabem collectā puellæ attulit. Iam porrò Phœnices Purpurarū captarum testas cōfringunt, & carnes ad tincturā condiunt, & aqua dilutas, & fordibus expurgatas, succensis ignibus in lebete coquunt: earum sanguis ut ab igne incalescit, fluit, & efflorescit, partimqꝫ flauescit, partim Cyaneo colore fit, partim in alium colorem conuertitur: ac iam quicquid imposueris, in illius colorem commutatur. Purpure tinctura in sole uersari gaudet, ipsa enim sole radiata illuminatur, & magis illustratur.

De Testudinis prudentia. CAP. XXXVI.

Testudinum amor circa curam foetuum suorum ex eo perspicitur, cum parturiunt, ex aqua egrediuntur, atqꝫ in arido ex sese secundum mare oua pariunt, quæ cum uel ad incubāda infirmæ sint, uel diu in terra uersari non possint, ea primum leui & molli arenarum cumulo obruunt, deinde, notam pedibus imprimunt, qua post reuersionem locum recognoscunt. Alij uero dicunt foeminam triginta dies oua perseuerare custodire, eademqꝫ interea à mare nutriti: posteaqꝫ libenter & promptè sic suos foetus, tanquam aurum defossum homines, refodere. Caput marinæ testudini abscissum, non continuo moritur, sed & uidet, si ante oculos ei manus obuersetur, illos

dd : clau

claudit: & paulo etiam propius si manum admoueas mordet: longe lateq; fulgorem eius oculi iaculantur, quorū pupillæ candidissimæ ac splendidissimæ cum existant, eruuntur, ut uel auro includantur, uel molibus imponantur: quamobrem mulierum admiratione plurimi aestimantur.

De Indica & fluuiatili & terrena Testudine.

CAP. XXXVII.

Testudinis Indicæ & fluuiatilis testa non minor est quàm scapha iustæ magnitudinis: decem enim le guminū modios capit. Ac illic quoq; terrenæ Testudines gignuntur, magnitudine maximarum glebarum, quæ in altis arationibus terræ non difficilis excitantur, bene penitus intrante aratro, & sulcum facillime proscindente, & glebas in excelsum excitante. Eiusmodi Testudinum genus aiunt testas exuere, ac sanè easdē ab agricolis sic ligonibus abstrahi, quemadmodum uermes ex uerminosis locis: eademq; nō amaræ, ut marinæ sunt, sed & suauēs, & pingues habentur earum carnes.

De Testudinibus maris magni.

CAP. XXXVIII.

In nuncupato mari magno Insulam esse nomine Taprobanem peruagatum est, longitudine septem mil. stadiorum: latitudine uero quinq; mil. Vrbes autem non habere, sed quinquaginta & septingentos uicos: tecta ex ligno facta non esse, sed ex integumentis maximarū Testudinū, quæ in eo mari procreantur: Vniuseu

Vniuscuiusq; superficies integrum tectum præstare potest, nam singulæ testæ ad quindecim cubitorum magnitudinem procedunt, ut sub eis non pauci habitare queant, ac nimirum uehementissimos solis ardores defendant, & prolixam umbram efficiant, sicq; ad perferendos imbres resistunt, ut melius quàm omnes regulæ pluuiarum uim repellant. Neque enim sic eas habitatores, quemadmodum tegulas fractas sarcire habent necesse, nam totum tectum ex solida testa constat, ut suffosso saxo & cauernoso & natium tectum efficienti, similis esse uidetur. In Gange Indiæ fluuio, Testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine est, quàm dolium capax uiginti amphorarum.

De Testudinibus Troglodycis. CAP. XXXIX.

Nymphes librorum quos conscripsit de Ptolemæis nono, Troglodydis dicit Testudinum tegmēta ea esse magnitudine, ut sex modios Atticos singula capiant.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XL.

Testudines ideo incredibiliter timent, & oderunt maritos suos, quòd haudquaquam eis similiter ut cæteris bestijs iucundus coitus sit, imo maximum dolorem eis affert: nam maris os & durum, & aculeatum, & inflexibile scēminam intolerabili doloris sensu afficit. Quamobrem dentibus inter se pugnant, quod hæc infestum coitum effugere contendat, ille inuitam tandiū cōuellit, quoad robore uictā subege-

dd 3 rit

Cupio habere

*Certo in optulo
vix qd fct dcl
hinc comes rit
vultu hinc*

rit, & tanquam longi belli præmium cœperit, & pulchram rapuerit in bello puellam: eorum coitus terræ norum Canum, & Vitulorum marinorū similis est.

De Echinis piscibus.

CAP. XLI.

TUrbo & tempeſtas ad terram Echinos allidens è mari funditus in aridum expellit: hi eius periculi metuentes, cum ſentiunt mare inhorreſcere, & uentorum acerbitate procellas cieri, ſuis ſpinis lapillos adgeſtandum faciles tollunt, ut libramentum ac firmamentum habeant, ut ne procellarū incurſui, ad euerendum opportune periculum, à quo ſibi timent, uehementer ſubeant. Eos obductos teſta, atque aculeis communitos, ſi quis contriuerit, & alia ſeparatim ab alijs fruſta in mare abiecerit, hæc tamen cohærentiam & coitionem inter ſe faciunt, & affinem partem recognoſcunt, & applicata cohæreſcunt, uelut conſeruntur, ſimul & naturali rurfus quadam cõciliatione integrantur.

Quibus rebus commodus ſit Echinus marinus
& terreſtris.

CAP. XLII.

AD ſtomachum hebetantem non parum proficit Echinus marinus, etenim uel omnium ciborum faſtidio laborantem, in priſtinæ ualeitudinis ſtatum reſtituit, atque ueſicam (quemadmodum harum rerū bene periti affirmant) uacuum facit: eſſi corpus ſcabie infectum eo perungatur, ad ſanitatem redit: uulnerum ſordes cum teſtis crematus extergit: Cinis terreni herinacci cremati ad picem admixtus, & locis à
pilo

pilo nudis illitus, pilum (ut sic dicam) à suis sedibus fugituum reducit: in uini autem portione sumptus remedium ad dolores renum adhibetur: ad aquam intercutem datus, medicinam efficit: ex eiusdem iecore ad affum solem exsiccato Elephantiasis morbi sanatio efficitur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum prudenter à tempestatibus sibi cauet Echinus,

CAP. XLIII.

EChini haudquaquam à consilio inopes, etenim uentorum turbines & procellas cum sentiunt exoriri, dorso quisque lapidem quem suis spinis possit ferre accommodat, ut contra tempestatum incursiones, ne ad littora expellatur, firmamentum ac robur habeat.

De Stellis marinis.

CAP. XLIII.

STellæ marinæ crusta intectæ, Ostreis tam crudeliter inimicæ sunt, ut hæc ipsa exedant, & conficiant. Ratio insidiarum quas eis moliuntur, eiusmodi est: Cum testacea suas patefaciunt Conchas, ut & refrigerentur, & si quid quod pertineat ad uictum inciderit, compressis Conchis exceptent: ea suo pede intra testas insito, eos claudi prohibentes, Ostreis explentur.

De Spongia.

CAP. XLV.

SPongiam dirigit pusilla bestia, non specie quidem Cancro, sed magis Araneo similis, neque enim inanima hæc est, nec sanguinis expers, sed partus maris animans saxis innascitur: & quemadmodum cætera animalia motu prædita sunt, sic hæc ipsa suum quen-

dd 4 dam

dam motum habet: ueruntamen animalculo ad se sensu afficiendam, atque illud admonendam quod sit animata, eget. Nam propter quandam raritatem ingenitam & mollitudinem pertusam non se commouet, sed cum quippiam in sua foramina inciderit, ab ea bestiola quam dixi Araneo similem excitata, id cōprehendit & exedit: cum autem ad euellendam eam ē saxi hamo accedit, ipsa ab eo animali cōuictore suo stimulata inhorrescit, & contorquens se arcūissime contrahit, quæ causa hercule est, cur piscatori plurimum negotij facessatur.

GYLLII ACCESSIO.

De Spongijs.

CAP. XLVI.

Certamen ineunt magnum & difficile piscatores cum spongijs ad scopulos adhærescentes inter se iunctas tanquam messorum uibrata falce à saxo abscindunt, atque abiecta omni cunctatione fune socios admouent, ut ex ima maris sede celeriter subtrahantur. Nam ab spongijs cæsis sanies ad piscatorum nares manans, non modo tetrum odorem redolet, sed ad nares adhærescens, sæpe eos suffocat.

De Castore.

CAP. XLVII.

Fiber in utraq; sede uiuit, nam die quidem in fluuios abditus ætatem agit: nocte in terra uagatur, casu & fortuito obiectis uescitur. Quòd autem causam ab insequentibus uenatoribus cur tam cupide persequatur non ignorat, idcirco mordicus premens usque incumbit ad elidendos testes, quoad ab se absciderit, & sic

& sic eos abiecerit, tanquã homo summa prudentia in latrones incurrens, quæcũq; portat ad se redimendum exponit. Quòd si postea quàm exfectus & ex periculo seruatus fuerit insectantibus iterum urgeatur, hic sese alleuans, atq; quamobrẽ insequi ulterius pergere non debeant, causam ostendens, ad reuertendum quod iam ea parte quam expetunt careat, uenatores inducit. Persæpe etiam nunc testiculis præditus cum à uenatorum conspectu se longissimo cursu remouerit, eam partem desideratam ita astute comprimit, & occultat, ut insectatores fallat.

De Verme Indico. CAP. XLVIII.

Indus fluuius bestiarum ferarum expertus est, solum in eo nasci uermem aiunt, speciemq; eorum qui ex ligno gignuntur, & aluntur, gerere, ad septem cubitorum longitudinem & eo amplius procedere, eius crassitudinem decem annos natus puer, manibus uix complecti queat. Iis in superiori oris sede unus dens inest, in inferiori alter, ambo quadranguli cubitalem longitudinem habent; quod enim cunq; siue animal, siue lapidem comprehenderit, facillime conterit. Interdum ima in sede fluminis uersatur, coeno gaudens: noctu ad terram procedit, & in quocunq; inciderit uel Equum, uel Bouem, uel Asinum, conficit, atq; in suas sedes trahit, & in flumen abstrusus, membra omnia, excepto uentre, exedit: ac si de die fame premittur, & siue camelus siue bos in ripa bibit, uiolentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit,

ee & ro

& robusto tractu in aquam abreptum edit. Eius pel-
 lis duorum digitorum crassitudine est, eiusmodi au-
 tem machinatione capitur: Hamum robustum ad fer-
 ream catenam alligatum deiciunt, & ne ferrum de-
 uoret, agnum aut hœcedum ad illecebram in hamum
 implicant: deinde in fluuium demittunt. Triginta
 uiri hasta & ense accincti, & corneis sudibus bene ro-
 bustis, si percutere sit necesse, adsunt: deinde hamo
 captum trahunt, & abstractum, interficiunt: Triginta
 dies appensum tenent, atq; ex eo in fictilia uasa cras-
 sum oleum stillat: singuli uermes quinq; olei sextar-
 rios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum ap-
 portant. Huius ea est uis olei, ut sine ullo igne eius in-
 fusa hemina quencuncq; lignorum aceruum combus-
 rat. Ac si uel hominem uelis uel aliud animal exures-
 re, primum ut hoc infuderis, funditus statim defla-
 grauerit. Eodem ipso Persarum regem aiunt capere
 hostium urbeis: necq; arietes, testudines, aliaq; bellica
 tormenta ad eas capiendas opus esse: nam cum fictilia
 uasa unius heminae capacia eo impleta & obstructa
 in portas iaculatur, uasa quidem ad portas allisa rum-
 puntur, at oleum delapsum ignem circumfundit, ut
 restingui non possit, & flamma insaturabilis combus-
 rit homines pugnantes. Hæc Ctesias Cnidius.

DIVISIO PISCIVM. CAP. XLIX.

Cartilaginea uocantur, quæ squammis carent, ut
 Murena, Conger, Torpedo, Pastinaca, Bos, Mu-
 stellus,

stellus, Delphinus, Balena: hæc enim sola sunt de aquatilibus uiuipara. Mollia appellantur, ex aquatilibus ofsium expertia: ut, Polypus, Sepia, Loligo, Vrtica: quæ etiam sanguine, & uisceribus carent. Crustis tenuibus tecta: Astaci, Squillæ, Cancri, Paguri, hæc senectutem exuunt. Siliceis testis conclusæ, Conchæ, Murices, Buccine, Turbines, Echini, Locustæ. Iam dentibus ferratis prædita esse dicuntur, quæ dentes teretes & acutos habent: ut, Lupus, Canis, Leo, Panthera, hæc eadē sunt carniuora. Vtrinque dentati, Homo, Equus, Asinus, & sanè adipem habent. Dentes continuos possidet, Bos, Ouis. Dentes exertos habent, quæ extra dentes eminentes ostendunt, Aper: nam Elephanti potius quàm dentes cornua appellanda sunt. Insecta: ut Vespe, Apes: hæc enim spiratione carere dicuntur. Ambigentia: Equus fluuiatilis, Natix, Castor, Crocodilus. Latibulis teguntur, Lacertus, Salamandra, Testudo, Crocodilus, Serpens: hæc etiam senectutem exuunt, præter Crocodilū, & Testudinem. Bifulca: Equus, Asinus, Bos, Elephanti, Capra, Ouis, Sus. Multifida: ut, Homo, Canis. Planipeda: Cygnus, Anser. Cutis alis prædita, Vespertilio. Vincinatis unguibus sunt, quibus incuruum est rostrum: ut Accipitres, Aquilæ.

De Piscibus Nili.

CAP. L.

MAximis æstatis caloribus cum in Aegyptiorum
magros Nilus redūdat, & dilabitur, atque explicat

ee 2 tus ma

tus marini æquoris speciem similitudinēq; gerit, tum Aegyptij ibi piscātur, ubi antea arationes essent, & nauibus ad fluuij accessiōem accōmodatis nauigant: Postea uero quā Nilus redit ad se, atq; ad pristinā modi rationem à natura sibi attributā, pisces à parētis fluuij decessu deserti, ad breuia limosa adhærescunt, atq; agricolis ad prædā relinquunt. Quamobrē huiusmodi alluuiō Aegyptijs pisciū messis dici potest.

De Piscibus Hieropolitanis. CAP. LI.

AD Bambicem, olim sic appellatam, nunc uero Hierapolim à Seleuco nuncupatā, pisces & sacri habentur, & confertis turmis natant. Duces item habent, & cibos quos eis uorandos obijciunt, exedunt, & conficiunt, maximēq; ex omnibus piscibus amicitiam inter se seruant, perpetuāq; pace deuinciuntur, siue quòd deus hunc animorū consensum eis afflat, siue etiam quia obiectis escis cum abunde expleātur, necesse non habent aliorum attingere escas.

De Piscium coitu. De Lupo & Mullo. CAP. LII.

NON uno eodemq; tempore pisces habent libidinem procreādi: uerum alij uerno tempore se ad uenerem rumpunt, alij æstiuo ad coitum impelluntur, alij autumnō amoris flamma conflagrant, complures hyeme uenerem complexum expetunt: plurimi, ut semel peperere, deinde toto anno à pariendo conuiescunt. Lupum unius anni spatio binos partus edere audio: Mullum ter singulis annis uentrem ferre, eius nomen significare aiunt.

De coitu

De Coitu animalium.

CAP. LIII.

Vigente uerno tempore, & efflorescente terra, libidininis ardore bestiae terrenae, aquatiles, & uolatiles flagrant. Ex piscibus alij frequentia oua, atq; alia ex alijs nexa, arenis atterunt; alij interea cum natant, infinitatem quandam ouorum expellunt, atq; eijciunt, quorum non pauca à tergo nantes exsorbent. Enim uero mares antecedunt, & semen spargunt: foeminae uero sequentes insaturabiliter hiantes atque eminentes explentur. Iam quòd piscium quidam sic cum foeminis uersantur, tanquam cum uxoribus, easq; custodiunt: quòd etiam ex piscium genere aliqui riualitate laborant, atque obtrectatione, antea dixi. Ex eis plurimi in uenerem magis uerno tempore exardescunt, & magis in Pontum secedunt, quòd illic cubilia naturae munere piscibus sint à feris bestijs, quas mare alit, libera: soli Delphini minuti illic errant. Polypis, Paguris, Astacis caret, qui sanè paruulis pisciculis perniciosi existunt.

GYLLII ACCESSIO.

De partu piscium.

CAP. LIIII.

Quid dicam, inquit Cicero, quantus amor bestiarum sit in educandis, custodiendisq; ijs, quae procreauerint, usque ad eum finem, dum possint se ipsa defendere: etsi pisces, ut aiunt, oua cum genuerunt relinquunt, facile enim illa aqua & sustinentur, & foetum fundunt.

Non omnes pisces muti.

CAP. LV.

cc 3 Qui

Qui omnes pisces silentij condemnant, eos multos affirmantes, ij in eorum natura indocti sunt & rudes: nam ex ijs nonnulli editis sibilis strident, & grunniunt: Lacerta enim, Chromis, Aper, grūniunt: Chalcis sibilat: Coccyx similiter atque auis sua gentilis, unde nomen traxit, uocem emittit.

Quemadmodum ad pariendum pisces enantant
in uicina flumina,

CAP. LVI.

Pisces cum uicini sunt ad pariendum, ex falsilagine ad flumina lacusue mari suo propinquos sese incitant, aquam à tempestatibus conquiescentem cupide amplexantes: tranquillitas probe affecta est, ad excipiendos piscium partus, & conseruandos ex damni contractione, atque insidiarum comparatione, propter beluarum quietem & paucitatem: cuiuscemodi libertatem & immunitatem flumina & lacus habere solent: atque ideo Euxinus pontus plurimis piscibus abundat, quòd non solitus sit beluas procreare: & sicubi autem Vitulos marinos profert, minime ij quidem grandes euadunt: à cæteris autem omnibus beluis maleficis pisces ibidem tuti sunt.

Quemadmodum pisces diuersas sedes & cibos
habent.

CAP. LVII.

Permultas sedes commorationum pisces habent: alij enim in saxis uersantur, alij ad harenas adhærescunt, nonnulli ad herbas commorantur: Nam permultæ herbæ marinæ & uariæ habentur. Earum quædam musci, quædam algæ appellantur, quædam ampeli,

ampeli, quædam staphyline: sunt etiam quæ fuci uocentur: est quædam nomine brassica, quarum aliæ alijs pastus ministrant, nec piscium quisquam aliam atque eam quam assueuerit depasci attingit.

Dulci aqua in mari pisces aluntur. CAP. LVIII.

ARistoteles, & ante hunc Democritus, ex hisç; Theophrastus dicit, non aqua salsa, sed dulci pisces qui mare incolunt ali: idemç; quod propemodum incredibile uidetur, ex ipsis operibus confirmare uolens, quandam potabilem in omni mari aquam esse, id experimento docet: nam si quis concauum è cera uas tenui opere finxerit, atque in mare demiserit inane, alicunde appensum, ut aquam transmittere queat, die ac nocte una dulciculo & potabili humore completur. Empedocles Agrigëtinus aliquam etiam ait dulcem non omnibus notam in mari aquam esse, qua pisces nutriantur: causamç; affert, cur in salso dulcis sit, quam ex eius scriptis cognosces.

GYLLII ACCESSIO.

De fossili & uario piscium genere. CAP. LIX.

Theophrastus pisces ait fossiles in Heraclia & ad Tium Ponticum Milesiorum coloniam nasci. Idemç; pisces hyberno frigore congeliantes narrat, non sensu prius affici, quàm in patinam coniecti succensis ignibus coquuntur. Simul & in Paphlagonia pisces nuncupatos fossiles, mirifica natura esse, nam bene penitus effodiuntur ex locis neque fluuioꝝ rum influxiones, neque calidas aquas habentibus, ex

ee 4 eisç;

eisq; uiui exciduntur. Mnaseas Patrensis in Clitore
 fluuio tradit pisceis loqui. Philostephanus Cyreneus,
 Callimachi familiaris, in eo opere quod inscripsit, De
 mirabilibus fluuijs, dicit pisces quosdam in Aorno
 flumine similiter atque Turdos loqui. Nymphodo-
 rus Syracusanus mugileis & anguillas tantopere in-
 quit cicures esse, ut de largientium manu cibum su-
 mant. In Arethusa Chalcidensi mugiles etiam man-
 sueti & anguillę in auribus tum argenteis, tum aureis
 ornati accipiunt à largientibus cibos, à sacerdotibus
 uiscera, & caseos. Polybius quarto & tricesimo libro
 historiarum, inter Pyreneos & Narbonem dicit agrū
 esse, per quem Illiberis, & Ruscyno fluuij præterfluē-
 tes, urbeis gentiles suas ferūtur à Gallis habitatas, esse
 autem agrum illum capanum, tum tenui & rara ter-
 ra, tum multo gramine uestitum, in eo pisceis fossiles
 esse. Cum enim sub gramine terra ad duo triaue cubi-
 ta arenosa sit, & subterlabatur errans aqua, pisces etiā
 simul cum aqua sub terram cibi gratia subeunt. Nam
 quod graminis radice delectantur, ideo agrum sub-
 terraneis fossionibus implent: eiusmodi autem pisces
 refossi capiuntur. Theophrastus item commemorat
 pisces, qui sic ex fluminibus in terrā tanquam Ranæ
 exeant, & rursus in aquam redeant. Postea autem
 quam (sicut ait Nicolaus Damascenus, quarto & cen-
 tesimo libro) ad Apameam Phrygię urbem, Mithri-
 datici belli temporibus è motu terra discessisset, lacus
 qui antè ibi nulli comparuissent, repente extitisse, flu-
 uiosq;

uiosq; & fontes nouos ex eisdem locis terræmotu
 excitatos fuisse, ueteresq; exaruisse, ac nimirum plu-
 rimam aquam tum dulcem, tum salam, tametsi ab
 eis locis mare longe abesset, ex uisceribus terræ sic
 emanasse, ut tractum uniuersum illum tum Ostreis,
 tum alijs piscibus marinis referferint. Multis etiam
 locis constat piscibus pluuisse. Phantias treis dies scri-
 bit in Cheronesso piscibus pluuisse. Philarchus libro
 quarto, testatur se uidisse sæpe plueri piscibus. He-
 raclides altero & uicesimo historiarum in Pæonia
 scribit & Dardania Ranis pluuisse, tantamq; multitu-
 dinem delapsam fuisse, ut & uiæ earum plenæ essent,
 ac nimirum primos dies partim necantes, partim do-
 mos occludentes, tolerasse: ueruntamen nihil profes-
 cisse, nam non modo uasa ijs replebantur, sed & cum
 cibus simul uel elixæ uel assæ reperiebantur. Itaq; cum
 ex aggeratis Ranis impediti, nō possent neque aqua
 uti, neque in terra pedem ponere, neque mortuorum
 tetrum odorem ferre, ex ea regione excefferunt. Scio
 etiam Possidonium Stoicum, cum loquitur de pi-
 scium multitudine, hæc scripsisse, eo tempore cum
 Sarpedon ad Ptolemaidem deuictus, in mediterræ-
 neam regionem, cum reliquis copijs cederet, & Try-
 phon uictor cum exercitu secundum mare iter confi-
 ceret, subito marinos in sublimē elatos horribili mur-
 mure ad terram accessisse, & eos omneis alluione
 oppressisse, pisciumq; ingentes accruos cum mor-
 tuis simul maris recessu relictos fuisse. Quod ipsum
 ff   postea

postea quàm Sarpedon audiisset, eò profectum, & hostium clade delectatum fuisse, & piscium copiam Neptuno uictori sacificatione facta asportasse. Neq; præterea silentio prætereundi, qui piscibus in Lycia diuinant, de quibus Epicharmus secundo libro *Lyciæ siacharum* historiarum ita scribit: Cum ad mare accesserunt, ubi Apollini lucus consecratus est, cuius in medio excauatus sicca in harena locus *Διῶν* appellatur, qui oraculum petunt, gemina uerūa ex ligno facta, decem assarum carniū frustis implicata portantes, eò accedunt, & sacerdote quidem in luco *σέβου* sitante silentio uerūa in *Διῶν* coniciunt, & quid inde euenturum sit, expectant. Post obeliscorum iactum, locus ille maximis impletur aquis, ac nimirum ea piscium multitudo accedit, ut rei spectaculū stupidum spectatorem detineat. Cum autem consultor piscium quos uiderit genera uati denunciauērit, ab eo eorum quæ postulauerit, responsum fert. Apparent autem Orphi, Balenæ, Pristes, & multi alij ad aspectum nostrum insoliti.

De uaria & multiplici Piscium natatione.

C A P.

L X.

VAgantur pisces atq; errant, alij quidem frequentes, similiter atq; uel greges porcorum, uel ordines militum turmatim euntium, uel acies longior quàm altior, à fronte nimirum ad tergum porrecta: alij ordinibus à fronte ad tergum sigillatim explicatis, cum ornatu proficiscuntur, alij cohortum similitudinem

tudinem speciemq; gerunt: nonnulli uelut decuriati natant, tum quidam instructis ab uno cornu ad alterum ordinibus natant: sunt qui in cauernis se tenent, ibidemq; æuam agitant.

Quemadmodum in summa hyeme se pisces tepesciunt.

CAP. LXI.

HYeme summa & teterrima, cum mare maximis turbulentiis & acerrima tempestate furit, tum ad imam maris sedem pisces adhærescunt, horrentes perfrigidam maris tempestatem. Itaque ex ipsis sunt qui arenas pennis exaggerent, & his tecti seipsi tepesciant, alij in saxorum angustias compulsi atq; compressi, ibi in protectione à frigore libenter quiescant, alij in pelagi cauernas abditi atque abstrusi summam maris inhorrentem uitant, neque enim in mari imo tam aiunt furentes & inflatas, quàm in summo tempestates cieri & agitari. Ineunte uere, cum cœlum serenum est, & dies lacti illucet, & herba prata conuestiunt, plantæ uirere incipiunt, tum pisces maris tranquillitatem sentientes, ad extimum & summum mare efferuntur, uagos & saltatorios agunt motus, & tanquam peregre redeuntes, prope à continenti natant.

Quemadmodum in sinibus uadosis pisces capiuntur.

CAP. LXII.

Sine nasis, hamis, ac euerriculis hoc pacto pisces comprehenduntur, ut homines in piscatorio artificio callidi, ad maris sinus uadosos & minime inaccessos

ff 2 cessos

cessos eo tempore cum ij à procellis & tempestatibus
conquiescunt multos mortales adducant, eosq; iu-
beant arenā eatenus proterere, & conculcare, quoad
ex uehementi pedum impressione, bene alta uestigia
faciant, ne ipsa tamen uestigia concidens arena cōfun-
dat, néue uentorum perturbatione aqua concitetur:
non longo interuallo eò ingressi in uestigijs impres-
sis amplos pisces consopitos, Passeres, Rhombos,
Torpedines, & plerosq; alios eiusmodi capiunt.

De acrimonia piscium in audiendo Lupi, Salpæ,
Mugilum, & reliquorum. CAP. LXIII.

Sensu audiendi acerrimo esse Lupum, Chromin,
Salpam, Mugilem, ex Aristotelica præceptione
patet. Lupum præterea præclare intelligere se in ca-
pite possidere lapidem hyberno tempore perfrigi-
dum, sibiq; infestissimum. Itaque illo ipso anni tem-
pore cum lapidem calefacere haudquaquam inscium
cōtra lapidis frigus remedium esse ipsum tepescere.
Similem etiam lapidem Chromin, Pagrum, Vmbrā
habere, eandemq; uitādi frigoris, quā Lupum sequi
rationem. Itemq; esse in piscium genere parasitos, cui-
usmodi Peduunculum appellatum, quæ Delphinus
cæperit deuorantem, itaque ex eius præda tanquam
ex locupleti mensa refertum pinguescere, eo nimirum
Delphinum tantopere delectari, ut cum ipso libenter
quæ comprehenderit, communicet.

De piscibus qui uiuunt in feruenti aqua,

CAP. LXIIII.

In Africa

IN Africa ferue ntis aquæ lacus esse existimatur , in quo pisces & ui uere, & natate dicuntur, & ad obiectum cibum assilire : ac si quis in frigidam eos iniecerit, auditione accepti ipsos interire.

De piscibus paludis Pæonidis. CAP. LXV.

ZEnothenus scribit in Pæonide palude quosdam pisces procreari, quibus adhuc palpantibus si eos bubulo pecori edendos obijcias, expletur libentius, quàm cæteri boues sceno. Contrà ab eorundem mortuorum usu, sicut idem ait, tantopere abhorret, ut non attingat.

De Ranis Seriphij. CAP. LXVI.

IN Seripho Ranæ prorsus mutæ sunt, si uero has aliò importes, acie quiddam & tragicum sonant. In Pierium lacum qui non perennis est, sed hyeme tantum existit, ex aquis in eum confluentibus Ranas si quis iniiciat, silent : alibi tamen uocales. Seriphij de his Ranis gloriantur, hoc uidelicet fieri munere quosdam Perseo diuinitus dato : qui cum rediret cum capite Medusæ, & terram iustrasset permultam, cumque ut par erat fessus prope lacum illum somnum capere uoluisset, Ranas strepentes interpellasse : itaque Perseum molestia affectum, à patre loue deprecatum fuisse, ut Ranas clamare prohiberet : Patrem uero eius precationem exaudisse, ac Ranas illius loci perpetui silentij condemnasse. Theophrastus tamen hanc explosens fabulam, & Seriphiorum uanam gloriationem redarguens, aquæ frigiditatem affert causam esse, cur

ff 3 hæ

hæ mutæ sint. Lacus in Pheneo est qui nullos pisceis affert. Cicadas propter frigidam corporis constitutionem non canere idem ait, quoad sol iam procedente die incaluerit. Cum ex Italia Neapoli Puteolos iter facerem, Ranas perspexi, quarum pars quæ ad caput pertinet, repebat, & duobus pedibus agebatur, altera nondum conformata concretioni limosi humoris similis trahebatur.

Quemadmodum ex Ranis ad coitum mares
alliciant fœminas. CAP. LXVII.

VT hominum illecebræ quædam amoris esse dicuntur, sic Ranaë amatorium quiddam in uoce usurpant. Etenim quemadmodum ad captandos amores suos, homo amans lasciuam cantiunculam cantare solet, sic suæ cuiusdam emissione uocis quam ololyginem uocant, coitus significationem mas fœminæ dat, atque ut eam allegerit, ambo noctem, quòd in aqua non queant coire, expectant. Interdiu uenero complexu implicari horrent, at noctu in magna securitate ueneri dant operam. Cum uocalius quiddam quàm sint solita, sonant, pluuiaë aduentum denuntiant. Quod Natricem Rana male oderit, atque incredibiliter pertimescat, ipsum ideo contra summa uocis contentione exterrere conatur. Ranaë sine pedibus nascuntur, deinde ætatis progressu subcrescunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Ranis Aegyptijs. CAP. LXVIII.
Aegyptia

Agyptiarum genus Ranarum sapientia excellit. Nam si in Natricem inciderit, arundinis frutum obliquum mordicus tenet, & nihil de robore remittens, firmissime retinet. Is igitur eam non potest deuorare, propter arundinem: non enim ore arundinem complecti potest: ex quo fit ut Rana Natricum uim prudentia superet.

De piscibus Armenia.

CAP. LXIX.

IN Armenia excelsum saxum auditione accipi per multam aquam emittere, atque sub ipsum subijci fontem quadrangulum treis passus altum, singulaque eius latera stadij dimidium occupare, & simul cum aqua piscis frequentes excidere, cubiti magnitudine, tum maiores, tum non multo minores: & ex ijs partim delabi semimortuos, partim adhuc palpitantes ad mortem præcipitare. Et peruagatum est eos colore esse nigerrimos, & non aspectu insuaueis. Veruntamen si quid eorum uel homo uel fera bestia gustarit, statim mori. Propterea Armenios quod ferarum multitudine redundant, primum eos collectos ad solis radios exsiccare. Deinde ne hausta piscium aspiratione graui & pestilenti pereant, ore & naribus obturatis hoc piscium genus dissecare, quod quidam ipsum in farinas redigunt, & ad ficus admistas in ea loca, quæ maxime abundant feris, diffeminant. Bestiæ primum ut eas attigerunt, statim moriuntur, atque ea fraude Apri, feræ Capræ, Cerui, Ursi, Asini syluestres necantur, nam eiusmodi animalia ficuum & farin

ff 4 narum

narum auidiſſima ſunt. Iam uero alio modo tollunt Leones , Pardales, Lupos. Nam in domesticarum Ouium & Caprarum diſciſſum latus farinas ex ijs piſcibus temperatas abdunt. Poſt uero hanc eſcam ad eos alliciēdos obijciunt, ac cum eiſmodi quippiā Pardaliſ, Leo, Lupus guſtarint, continuo moriūtur.

Quemadmodum Lycij per piſces diuinant.

CAP. LXX.

A Vſpicijs quidam diuinant uolatus auium & ſedes conſiderantes. Et in hac ſapientia clari habentur Tireſias, Polidamas , & pleriq; alij, qui uiſcerum ſitus & naturas præclare tenent; alij farinis, & cribris, & caſeis futura præmonſtrant. Audio item Lyciæ uicum nomine Syrrhum eſſe, inter Myram & Phellum, ubi ſunt qui ad piſceis ſeſſitando, ſciant quid ſibi uelit appellatorum piſcium accessus, & reſſus: quid item oſtendunt, cum non parent: quid cum frequenteis ueniunt portendant facile intelligūt. Atque eiſ diuinationis periti ſciunt, quid cum ſalitiſ piſcis, demonſtrat, quid cum mortuus fluitat, quid cibum ſumens, quid etiam reſſans præſignificet.

De uarijs piſcibus Taprobaniſ inſulæ.

CAP. LXXI.

TAprobaniſ Inſulæ mediterranei mare incognitum habent: Maritimi uero Elephantorum uenationem, niſi auditione & fama, haudquaquam acceperunt: omne ſtadium atque operam ad piſcationem conferunt. Id mare magnum eam inſulam ambiens

biens, infinitos pisceis procreare ferunt, habentes capita Leonum, Pantherarum, & Arietum, aliorumque animalium: & quod magnam admirationem habet, Satyrorum speciem similitudinemque pisces nonnullos gerere, ac cete existere muliebri facie, eisque pro cri nibus spinas esse, quorum genera tam monstruosa, exacte explicari non queunt. Ac in eodem mari beluas in utraque sede uiuentes audio, & noctu segetes & herbas depasci: quodque palmarum fructu iam maturescenti gaudeant, idcirco eas arbores amplexu suo concutere, & excussos uiolento impetu excedere, & confiscere, eademque, cum iam incipit dilucescere, in mare abdi. Tum etiam permultas Balenas Delphinis insidiantes ibidem esse aiunt. Tum duo Delphinorum genera illic nasci, alterum ferum & inexpressibili immanitate, piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum, circum homines natante, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atque obiectum cibum libenter sumere.

Quemadmodum in Eridano & Tenaro pisces

capuntur.

CAP.

LXXII.

Vbi insignis Eridanus, & ignobilis Tenarus conuersionem faciunt, ibi hoc piscandi genus accolæ exercent, ut hyberno quidem tempore arationibus operam dent: deinde incunte uere, nondum confluentem frigoribus congelari desinente, qui antea agricolæ essent, nunc piscatores facti, sinosum locum deligunt, quem per acutis securibus circūcidunt, & quidam

gg

dam

dam lacui simile efficiant : non tamen glaciem prope ripam secant, sed in suo statu consistere sinunt, atque locum à glacie nudatum circundant amplo uerriculo. Quod quidem ipsum piscatores in ripa consistentes trahunt, ac nimirum permulti etiam piscatoriae artis imperiti piscium captionē animi causa spectant. Cum autem ij qui adducunt prope ripam uenerunt, tum piscatores extrinsecus glaciem ripae continentē frangunt, atque in praedam incumbentes in rete piscis extrinsecus, retrudunt. Ex quo fit, ut ij duplicem fructum percipientes, alterum ex terra, alterum ex flumine, & nautae & agricolae censendi sint.

Quemadmodū ex Istro congelante pisces capiuntur: & de natura Antaceorū, CAP. LXXIII.

Est etiam Istro sinus adeo profundus & latus, ut mare esse uideatur, in quem onerariae naues mare transmittētes ad usum accolentium insinuantur, atque appelluntur. Itaque tempestatibus cum is quatitur, quemadmodum mare inhorrescit, Sunt etiam in eo insulae & recessus quidam, in quos refugere licet, & crepidines riparum bene eminentes, quibus cū aestus reciprocatur, fluctus refringuntur, atque eodem uelut in angustias compulsi, in mare retunduntur. Hoc ipsum ineunte hyeme fieri solet, tum enim hunc auge scentem Boreas impellit & concitat. Hic adeo duram glaciem desert, ut haec uecturas omneis sustineat. Contra acerrimus Boreas flans huic resistit, & sic in altitudinem deprimit, ut bene penitus congeliet, & eius

eius confluens uis occultis infra delabatur, glacies
 campi patentis æquor esse uideatur. Ac nimirum ho-
 mines uel equis infidentes, uel iugata iumenta agen-
 tes, iter faciunt. Nauem onerariam in confluyente uer-
 santem tantopere aqua frigoribus concrefcens circū-
 ligat, ut nec passa uela, nec gubernatores opus sint,
 quòd ea glaciei uinculo constricta tenentur: nec sanè
 nauis esse uidetur, non enim amplius fluctibus uerbe-
 ratur, sed in magna planicie tumuli, aut cuiusdam spe-
 culæ similitudinem speciemq; gerit. Vbi nauæ exsi-
 liunt, in flumine excurrentes, plaustrisq; onera trans-
 uehunt, tum glaciem in orbem perfodientes, puteum
 excauant, ut uel putei uel maximi dolij os esse uidea-
 tur. Permulti pisces lucis desiderio ex glacie tanquã
 ex tecto effugere cupientes, in apertum os innatant,
 eodemq; frequentes congregantur, ut inter se tru-
 dant. Vbi ut in stricto scrobe cum permulti alij pi-
 sces facile capiuntur, tum plurimi Cyprini, & Cora-
 cini, & Percæ, & Xiphia, qui nec dum confirmata
 ætate, nec mucronato rostro existunt, & ij
 quidem teneri: nam qui ætate processerunt, ad maximi
 Thunni magnitudinē accedunt: ij sane pinguis-
 simo abdomine sunt, ut eius uentrem lactantis Scrophæ
 suos foetus ubera dicas: sicq; aspero corio teguntur, ut
 eo perpoliatur hastæ. Ab illius capitis uertice ad cau-
 dam mollis & stricta membrana pertinet, quam ad
 assum solem exsiccata, flagellum ad concitanda iu-
 menta efficere possis. Cum est iusta magnitudine, sub

glaciem subiens, nunquam ad caueam peruenit, sed aut sub saxa subijcitur, aut in imam harenam ad uitandum frigus abdicitur. Nam id temporis cum gelidum est flumē, & perfrigida tempestas, nullis nec herbis nec piscibus uesci necesse habet: tantum inertia laboris gaudet, & alitur ex pingui suo succo. Et quēadmodum Polypi, cum praeda destituuntur, brachia sua circūrodunt, sic is suam pinguetudinē exedens uiuit. Ineunte uere, iam libere fluente Istro, odit ignauiam: itaq; sese ex latibulis ad summā aquam incitās, aquae spuma expletur: Vbi magno murmure rapidus fertur, ibi frequens uersatur, & à piscatoribus ad hunc modū insidias ei molientibus facile capitur, ut hamus cum linea in spumā demissus, sub alborē occultetur, & ferri splendor minime perspicuus sit: is tum ore hiantē atq; imminēte, liguriens insidiosam escam deuorat, ex eoq; perit, unde prius alebatur.

Quemadmodum in Macedonia non admodum usitate pisces capiuntur. CAP. LXXIII.

Huiuscemodi Macedonicam piscandi rationem hauditione comprehensam habeo: in fluuio nomine Astræo, qui inter Beroeam & Thessalonicen medius fluit, distincti uarijs coloribus pisces gignuntur, qui indigenis muscis in fluuio uolitantibus pastū sibi comparant. Eæ nec simile de specie quicquā aliarum muscarū habent, quæ ubiq; sunt, nec ad Apum similitudinem accedūt, nec Vesparū speciem gerunt: harum tamen aliquam cuiuscq; propriam particulam referunt,

referunt, tum in audacia quiddam simile cæterarum muscarum habent, tum magnitudine Apibus similes sunt, tum Vesparum colorem reddunt, & similiter quidem atque Apes bombitatione strepūt, eas Equiseles appellant indigenæ, eæ ad summam aquam uersantes, Piscium nationem non latent. Nam ut ex his quispiam earum aliquam per summa apparentem cōspexit silentio sub aquas subiens, ne prædam aquæ agitatione loco moueat, proxime ad illius umbram accedit, & quemadmodum uel de grege ouem Lupus, uel anserem ex cohorte Aquila rapit, sic is ore hianti atque imminenti eam deuorat. Quod quidem ipsum etli piscatores haudquaquam ignorant, non ijs tamen muscis ad inescandos pisceis utuntur, simul enim ac hominis manu continguntur, & natiuum colorem perdunt, & pennæ euanescunt, & inepti ad escam piscium omnino redduntur. Quæ causa est, cur earum odio incensi, ipsas à se detestentur. Veruntamen qui piscandi scientiam cognitionemq; præclarè tenent, captiosa quadam machinatione atque solertia eiusmodi pisceis circumueniunt: Purpurascente enim lana hamum circūuestiunt, & ad eandem lanam gallinacci pennas duas cerei coloris speciem similitudinemq; gerentes, accommodant, & conglutinant, quaternum cubitorum est arundo, ad quam alligatum est ferrum, totidem est linea, atque has abstrusas insidias in flumen dericiunt: pisces colore illecti, cupide pergunt contra uenire, ac nimirum lautum cibum

se habituros ex pulchro aspectu arbitantes, hamatis
elcis configuntur, iisdemq; acerbis captiui fruuntur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum piscantur in insula Ecuba.

CAP. LXXV.

NEquē uero in superiore piscatione cuiusquā ad-
miratio existet, qui uel de bonis autoribus no-
ui orbis auditionem acceperit, uel ipse insulam Ecu-
bam peragrauerit, ubi ad cymbam, quæ ex concaua
arbore tota constat, piscem fune alligatum uectores
post se trahunt, cuius formam qui inspexerunt, dicūt
Anguillæ speciem similitudinēq; gerere, excepto ca-
pite, quod tum grandius est, tum pelliculam habet
crumenæ non dissimilem, qua primū ut Testudines
aut alios pisces extra aquam eminent, statim exsolu-
tus, telo infestior, omniq; aue uolucrior in eos fertur,

& proiecta pellicula inuolutos comprehendit,

neque sane ante mittit prædam, quàm

in summam aquam ad piscatores

peruenerit: ij postquam capti

uos pisceis legerūt, hunc

rursum ad nauis

culam relis-

gant.

FINIS LIBRI XIII.

LIBER DECIMVS

QVARTVS DE VI ET

NATVRA ANIMAS

LIVM.

DE VOLVCRIBVS.

De Aquila.

CAP. I.

QVILA uiolentum animal & tyrannicum, neque modò in assequendis ad uiuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam usu carniū delectatur, nam ad se explēdam Lepores, Hinnulos, Anseres ex cohorte, & alia pleracq; rapit. Vna tantum ex Aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes nō attingit, sed & ad uictum ei herba satis est: etsi Pythagoram Samium non audiuit, nullam tamen animantem edit. Ex auibus maxime acres & acutos oculos habet, in quam Homerus hoc consentit & testimonio est, in morte Patrocli similem huic aui inducens Melanlaum, cum requireret, quem ad Achillem mitteret nuntium, tristem quidem, sed tamen necessarium de morte eius amici. Aquila non solum sibi, sed hominum oculis utilis habetur. In melle Attico eius felle sumpto si cui hebescunt oculi inungantur, plane uidebit, habebitq; oculos acutissimos. Non modo presentem & uiuentem reginam auium Aquilam ceteras

gg 4 omnes

omnes uolucres extimescunt, atque eius conspectum exhorrent, sed & pennæ eiusdem si quis cum aliarum pennis commiscuerit, incorruptæ atque integræ manent, aliæ cum illis communitatem non ferentes, putrescunt. Aquila nunquam fontium ad potionem eget, nec puluerulentas uolutationes quærit, sed & contra sitim superior est, & laboris allevationem extrinsecus obiectam non expectat: uerum & aquas & quietem præclare contemnens, sublime fertur, sursumq; in cœlestem locum uolans, maxime procul ex alto æthere acutissimè inferiora uidet. Cuius alarum crepitum ubi primum Draco auribus perceperit, in latebras statim abditur. Hoc autem indice suorum pullorum ingenuitatem legitimã Aquila experitur, eos adhuc implumeis ac ex ætate infirmos solem intueri aduersum cogit, ac si quis illorum solis radios ægre intuens, nictatione oculos obnubat, nido expellit, & uelut adulterinum abdicat. Sin autem solē sine nictatione respiciat, extra suspicionem est, atque ideo inter legitimos adscribitur, quòd cœlestis ignis est generis incorruptus index.

De Aquila quæ Gordio regnum præsignificauit,
& de Lupo qui Gelonem Syracusanum seruauit.

CAP. 11.

EX Aquilæ significatione filiū suum nomine Midam, Gordias regem fore coniecit: cum supra huius caput arantis primo uolasset, deinde totū diem in iugo selsitare nō prius destitisset, quàm is ad uesperam

ram arationem dimississet. Lupus item maxima magnitudine cum in ludum inuasisset, & de manibus Gelonis Syracusani pueri tabellas rapuisset, Gelon de sella surrexit, & sane quidem feram non timore perterrens, sed tamen acerrime tabellarum suarum retinens, cum insequeretur. Postea autem quam hic extra tabernam ludii literarii fuisset, hæc quidem labem fecit, & repentina ruina concidens, pueros unam cum præceptore confecit, & oppressit: solus Gelon diuinæ prouidentiae munere sodalibus suis superfuit. Quod ipsum non eum à Lupo occisum, sed potius seruatum fuisse, magnam profecto admirationem habet. Non igitur rationis expertia Deus negligit, imo uero chara habet, cum diuino instinctu partim ex his regnum præsignificarit, partim ex impendente periculo serauerit. Ergo bestiarum etiam hæc est uis, in amore ut sint diuino numini.

De contentione Aquilæ & Cornicis. CAP. III.

ET si Aquilas conflictationibus Cornices eludere studet, has tamē illæ præclarè contēnunt, & deorsum ferri sinunt: ipsæ uero sursum subuolantes, æthereum locum secant, quod quidem ipsum non Cornicum timore agunt. Quisnam hoc dicat, qui plane sciat Aquilarum uim: sed potius propria quadam animi magnitudine carum infra se uolantium lapsus facile patiuntur.

De Aquila Chrysaëto nuncupata. CAP. IIII.

Aquilarum genus quod alij Chrysaëton, alij Stellarem appellant, non sæpe apparet; eius generis

hh nctis

neris Aquilam Aristoteles uenari ait Hinnulos, Lepores, Grues, Anseres ex cohorte. Aquilarum maxima hæc existimatur. In Creta ui tauros inuadi ab ea solere in hunc modum narrant. Interea Taurus se cum abiicit ad pastum, ex insidijs Aquila in ceruicem inuolans, crebras illi ac acerrimas plagas rostro infligit: Ille tanquam a silo excitatus, primum incenditur ad cursum, deinde quâ potest se in fugam confert. Quandiu in plano & stabili loco fertur, ab Aquilæ molestia requiescit, ea nimirum quoad in planiciem excurrit, nihil ei negotij exhibet, at quieta uolans illum acerrime obseruat, quacunque ingreditur. Cum illum proxime ad præcipitem locum ac decliuem accessisse uidet, explicatis in orbem alis, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes sunt, nihil illum prouidentem, magna ui præcipitem agit, laniatucq; uentrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio præda potitur. Ab aliena præda se continet, nihil enim tale etsi humi iacet attingit, sed ex suis laboribus gaudet, atq; à comunicando cum alijs se sustinet. Posteaquam expleta atque exsaturata est, sua aspiratione graui & tetra reliquias imbutas relinquit, alijs iam ad usum ineptas. Aliæ ab alijs longissime nidificant, ne mutua ex loci propinquitate inopes prædæ pereant.

De Aquilæ amore erga suos nutritios & suos pullos.

C A P.

V.

Vnum

VNum genus Aquilarum est, quod in nutritios suos admirabilem charitatem retinet, cuius rei exemplum est Aquila Pyrrhi, quam ab omni cibo se prorsus abstinentem, mortuo domino suo immortuam fuisse ferunt. Quod idem alumna uiri priuati fecisse dicitur, sese nimirum in medios rogos, cum dominus cremaretur, immisisse: sunt qui dicant non uiri, sed mulieris alumnam fuisse. Ex omnibus animalibus maximo studio in foetus suos existit: quare acerrimo odio eum persequitur, quem in nidum inualisse conspexerit, non inultum, impunitumque dimittit, nec ad repetendam poenarum moderationem quandam rostro utitur, sed illum alis uerberat, & unguibus lacerat.

Quemadmodum ab Aquilis terrestres Testudines occiduntur.

C A P. VI.

TErrenas Testudines à se comprehensas ex alto deijciantes Aquilæ ad saxa allidunt, & ex cõtrita Testudinũ testa extractam carnem exedunt, conficiuntque. Itaque Eleusinius Aeschylus tragicus poeta de uita misgrasse dicitur. Cum enim is in saxo sedens, ex consuetudine institutoque suo & philosopharet, & scriberet, eius caput à pilis nudum, Aquila saxum esse arbitrata, Testudinẽ, quam in sublime extulerat, in idipsum deiecit, & sine aberratione ictum dirigens, uirum interfecit.

Quemadmodum Lepores uenantur Aquilis.

C A P. VII.

LEpores & Vulpes ad hunc modum Indi uenantur, neque enim ad capturam eorum canibus egent:

h h 2 Aquil

Aquilarum & Coruorū & Miluorū pullos educūt, ad uenationemq; instituunt. Instituēdi ratio hæc est: Primum ut ad Leporē & Vulpem mansuefactos carnem appenderūt, eos de manibus dimittūt, ad quos à tergo insequēdos auibus emissis fruendæ carnis ad eos ipsos alligatæ potestatem uenatores concedunt. Aues autem acriter insequūtur, & simul ut uel hanc, uel illam cæperint, præmium pro captura carnē consequuntur. Hæc nimirū apud eos prosequēdi has bestias maxime illecebra est. Postea uero quàm eas exacte ad uenandi scientiā erudierunt, in montanos Lepores, ac feras uulpes emittunt: aues consueti prandij spe quæ ex obiecta præda eis ostenditur, & insequuntur, & celeriter comprehendunt, atque, ut Ctesias ait, quod cæperunt, dominis reportāt, non plane insciæ pro carne illa prædæ domesticæ antea appensa, se ex fera præda nunc uiscera habituras esse.

De Aquila redamante puerum, CAP. VIII.

PVerum auium studiosissimum, Philarchus memoriam prodidit, Aquilæ pullum quem dono accepisset, uario & multiplici cibo aluisse, & studiose diligenterq; curasse. Nam cum ipsum nō tanquam rem ludicram alebat, sed tanquam uel amores suos & delicias, uel natu minorem germanum fratrem, sic sane is Aquilam magna cum cura & diligentia tuebatur. Cum autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam uehementer exarsissent, atq; accidisset ex morbo ut puer laboraret, tum ei Aquila assiduitate officij assidebat.

alsidebat. Cum enim is quietem caperet, ipsa quoque quieti se dabat: cum uigilaret, eadem assisistebat: cum non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat. Postea uero quam è uita excelsisset, atque efferretur ad monumentum sepulchri, cum prosecuta est: postque ubi cremaretur, in medios rogos se immisit.

Quemadmodum Aquila ab homine auxilium
 assecuta, statim sibi benefacta retribuerit.

CAP. IX.

Decem & sex uiri frumentum in area baculis excutientes, uastissimis solis ardoribus cum ardentissime sitirent, unum ex suis ut aquam de proximo hauriret fonte, miserunt: Is messoriam falcem in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat: ubi uero ad fontem uenit, Aquilam extrictissime offendit serpente circumplicatam, iam iam proximam ut strangularetur: in eam, ut sæpe solet, inuolauerat: uerum tamen non suarum fraudum compos in ea ipsa expugnanda euaserat, at enim spiris illius circumuenta, uicina erat ad pereundum. Agricola uel quòd nō ignoreret, uel quòd auditione accepisset Aquilam Iouis nuntiam & ministram esse, & item quòd egregie teneret feram bestiam esse, falce serpentem ab Aquila abscidit, & uinculis eam, unde effugere non poterat, exsoluit. Cumque his obiter gestis reuertisset, atque hausta aqua uinum temperatum omnibus ministrasset, ij quidem audissimè bibere ingrediuntur: is autem qui aquam hausisset, iam post illos bibiturus erat (nam

hh 3 rum

tum famulus non compotor erat) ad labra poculum cum admouisset, seruata Aquila circum locum illum etiam nunc uersans, sic in poculum inuolauit, ut portio effunderetur. Ille quod grauer sitiret indignatus ait: Hanc ne gratiam, cum sis illa (nam auem recognoscebat) tuo conseruatori refers? ita ne Iouem gratiarum inspectorem & praefectum uereri? Cum hac elocutus se ad alios conuerteret, uidet ex uenenata portione palpitantes, extremum spiritum efflari. Serpens, ut conijcere licebat, suo ueneno fontem imbuerat. Itaque redemptionis praemium ei qui se conseruasset, Aquila cum pari salute compensauit. Haec dicit Crates Pergamenus, & Stefichorus in quodam poemate graui & antiquo, & in uulgus haudquaquam per uulgato.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem.

CAP. X.

ALiae aues uolandi idcirco diuerticulis flexionibusque in caelum, quod recta non possint, efferruntur: sola Aquila directo uolatu in sublime fertur. Aliae item rectam uiam flectunt, cum ad terram delabuntur: Aquila deorsum uersus recta defertur: eam Aegyptij non aquam, sed sanguinem testantur bibere. Quod si in pugna uicinam se ad succumbendum sentit, sese supinam ad terram abiicit, & in hostem unguis dirigit, quod ipsum cum hostis praestare non possit, in fugam facile impellitur. Aliorum animalium non semper maribus sceminae ad coitum obediunt, Aquilae

Aquilæ coitum nunquam recusant: nam ter & decies, quamuis initæ sint, si tamen mares præterea eas appetant, parent. Unguibus lapidem in suum nidum supportant, ut eo depressus nidus, firmiter constet.

De Gryphibus.

CAP. XI.

GRyphem Indicum animal audio similiter quadrupedem ut Leonem esse, robustissimis item existere unguibus, Leonum similibus: tum esse posticis partibus nigrum, anticis uero rubrum: alas autem ipsas non item eiusmodi, sed albicantes ferunt. Ctesias eos ait Aquilino ore esse, & capite cuiusmodi pictores fingunt: oculis autem igneis, nidosque in montibus facere, utque ætatis processu grandes non capi, ita earum pulli comprehendendi posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumque effodere aiunt, & simul eo ipso nidos construere: quod uero auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contra Indicos auri, quod ueri quidem simile uidetur, custodes esse negant: neque enim Gryphes auri egerent: at contra ipsos cum ad colligendum aurum homines accesserunt, hos de pullis suis maiorem in modum timentes, pro eis pugnare, atque cum alijs etiam animalibus concertare, eaque funditus uincere. Contra autem Leones & Elephantos non stare: idcirco indigenæ, quod ab huiusmodi animalium robore timeant, non interdiu, sed ad collectionem auri noctu proficisci, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus ubi Gryphes uersantur, ac ubi aurum effoditur, desertissimus

hh 4 mus

mus est. Quocirca aurum uenari studentes, mille, aut bis mille armati eò perueniunt, simulq; saccos afferunt, silentem lunam obseruantes. Quòd si Gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur, quòd & eorum uita ab illorum atrocitate seruatur, & quòd etiam aurum Indi domum auertunt. Sin in furto deprehendatur, perierunt. Cum semel eò profecti sunt, domum non nisi triennij, aut quadriennij interuallo reuertuntur. Aristeas Proconesius in suis uersibus dicit eiusmodi aues cum Arismaspis de auro pugnare.

De Vulturibus.

CAP. XII.

IN hominum cadauera Vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia inuadunt, ac hominem uicinum ad moriendum quando supremum uitæ diem agat, diligenter obseruant. Expeditos in bellum exercitus præsentione quadam cõsequuntur, plane scientes & quòd ad bellum proficiscuntur, & quòd omnis pugna strages edere solet. Vulturem non nasci marem aiunt, sed fœminas omnes generari: quam rem non ignorantes hæ bestia, pullorumq; solitudinem ac inopiam timentes, ad gignendos pullos talia machinantur. Aduersæ Austro uolant, uel si Auster non spirat, ad Eurum uentum oris hiatu se pandunt: spiritus uenti influens, ipsas implet. Dicunt Vultures non nidificare: Vultures uero, qui sunt mediij inter Vulturum genus, & Aquilarum, esse tum mares, tum nigros colore, quorum quidem nidos reperiri audio, attamen oua eos excludere non existimo

existimo, sed pullos potius parere, eosq; statim à partu uolatiles esse intellexi. Vulturibus unguentum perniciem infert. Barcei gens Hesperia ex aliquo morbo mortuos, ut muliebriter & ignauiter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremat: Eos uero qui in bello morte occubuerint, ut summa uirtute ornatos, Vulturibus deuorandos obijciunt: quòd eas aues sacras existiment. Romulus in Palatino colle ex duodecim Vulturibus optima auguria egit: Nam ex auium numero commutatione in duodecim homines facta, principes totidem Romanos, quot aues perspexisset, uirgis antecedere iussit. Eiusmodi uolucres Iunoni sacras Aegyptij ducunt, atque earum pennis Isidis caput, & uestibulorum fastigia ornant.

GYLLII ACCESSIO. De eisdē. CAP. XIII.

Vulturum genus cum sit acris oculis atq; acutis, longo interuallo quod edendum sit, despicit, ac futuro bello septem ante dies, quàm pugna committitur, locum præuidet, in eamq; partem in qua alterutra pars succumbet, respectat. Quamobrem reges olim speculatores solebant præmittere, qui renunciarent ad quam nam partem oculos uultures referrent. Iam porro trecentos & sexaginta quinque dies quibus annus conficitur ad hanc rationem eiusmodi auis partitur: centum & uiginti in terra commoratur, nusquamq; humo tollitur, quòd sane totus & animo & corpore in alendos pullos sit: ducentos

ii & qua

& quadraginta neq; concipit quicquam, neque alit, sed sibi tantum uiuit. Quinq; reliquos dies in conceptionē consumit. Quòd autem nihil in amore ardens quàm pullos habeat, ex eo satis liquet, quòd totidem dies quot modò commemorauit, sic in alendā prolem incumbat, ut non se ex pullorum loco cōmoueatur, ac se quando nutrimenti facultas desit, ne fame pulli pereant femori suo uulnus infligit, & manantē sanguinem eis ipsis exsorbendum dat.

GYLLII ACCESSIO.

De Accipitre.

CAP. XIII.

Varium & multiplex genus accipitrum: Thynnunculus, Buteo, Aquila Vulturi similis, quæ Cymindis appellatur. Perdicotheros Apollinis minister esse dicitur: Offisragam, & Harpam Mineruæ attribuunt: Columbarium Mercurio dicunt sacrum esse: Iunoni Tanyssipteron: Buteonem Dianæ: Marti deorum Morphnon: item alios alijs Dijs consecratos esse. Accipitres non minus quàm Aquilæ ad aucupandum habiles, neque magnitudine Aquilæ inferiores, de auib; longe hominum studiosissimè habentur. Eos in Thracia auditione accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupandi coire: homines explicatis retibus quiescere, accipitres autem superuolantes exterrere auis, ac intra retia compellere. Thraces si quas ceperint aues, cum accipitrib; partiri, eosq; tum ad aucupij societatem fidos habere: Sin cum his earum partem quas ceperint

cæperint auium, non communicauerint, dissociari atque distrahi. Iustæ magnitudinis accipitres & integræ ætatis cum Vulpibus pugnaciter certare, & sæpenumero contra Aquilas & Vultures pugnare: à cordibus tanquam sacro quodam initiatis se sustinere. Nunquam enim auium corda ueluti religione quadam cōstrictos edere. Hominem mortuum si inhumatum perspexerint, iniecta gleba humare dicuntur: etsi illos hoc ipsum Solon, sicut Athenienseis, non facere instituerit. Quòd si corpus attigerit, ieiunus manet, nec; si unus tantū aquam in sulcum deriuet, aquam gustat: quòd sanè existimet illi unico homini incommodare, sua nimirum portione aquam ex illius usu auferens. Sin plures homines irrigant, uis dens affluentis aquæ copiam, uelut ab eis inuitatus, libenter bibit.

De Accipitribus tinnunculis. CAP. XV.

Accipitrum genus quod nominatur Cenchrus, nulla eget portione. Ardenti in scæminas amore inflammatur, morèq; hominum amatoria leuitate flagrantium, semper sectando eas in oculis fert. Si quò clàm scæmina abscesserit, ex eo maximum capit dolorem, & clangorem fundens uastum exclamat: utique homines uehementer amantes ex amore uexantur, perinde amatorijs molestijs affligitur. Cum ex oculis laborat, syluaticam lactucam euellit, eiusq; acerrimum succum expressum suis oculis imponens, ad sanitatem restituitur. Hoc uti medicamento ad sanans

ii : dos

dos oculorum dolores medici dicuntur, unde oculorum medicina Hieracia, quasi Accipitraria appellatur. Vnde uidere licet homines se auium discipulos profiteri, atq; etiam præ se ferre non uereri. Sacilegum medicum Delphis, cum in eum incurrisset Accipiter, eius caput conuellens, indicauit. Itemq; nostri Accipitres esse creduntur qui censentur in genere Aquilarum. Ineunte uere delecti ex omnibus duo in Aegyptum allegantur, ad speculandas insulas quasdam desertas quæ Libyæ adiacent. Ii autem ubi reuerterint, præeuntes eò alios deducunt: quibus duobus cæteri peregre illius profectiois festum agunt. Cum ad eas insulas peruenerunt, quas illi duo speculati commodiores sibi indicarunt: hic in multa quiete, & tranquillitate pariunt, & excludunt, passerescq; & columbas uenantur: pullos cum magna redundantia alunt, deindeq; firmos ad uolandum in Aegyptum abducunt, tanquam ad paternas sedes.

Vt meminerunt beneficij accepti etiam fere bestia, & de Accipitre. CAP. XVI.

NON tam immanes beluæ existunt, quin liberaliter acceptæ, beneficiorum acceptorum memoriam studiose diligenterq; seruent. Nam eas in eos ipsos à quibus beneficium acceperint, uehementer gratas esse, testimonio sunt uel Aegypti admodum fera animalia, Feles, Ichneumones, Crocodili: & Accipitrum genus est quod escæ illecebris capitur, isdemq; mansue

manusfactum, postea nūquam abscedit ab eo quem experitur in se benignum. Homo autem & rationis particeps & munere prudentiæ ornatus: tum etiam, quod uel rubor ipse facillime indicat, uerecundia præditus, qui modò amicus erat, nunc repente hostis, uel leuissimis de causis, grauissimus fit: & quæ illi credita sunt, uel tenuissima suspitione iniecta, euomit.

Interea accipiter quoad uiuit, cum apud Aegyptios egregie charus deo esse existimatur, tum post excessum è uita futura ostendere, ab eodemq; somniorum significationes proficisci, atque apud eosdem populos tripodam accipitris aliquando fuisse, unde oracula consulentibus diuino instinctu afflata funderentur. Perdices Paphlagonum duplici corde Theophrastus confirmat. In Bisaltia duplex iecur lepores Theopompus ait habere: Apion uero nisi nugatur, Ceruos locis quibusdam quatuor renes habere. Idemq; affert, Oeneo in Menide regnante, bicipitem Gruem apparuisse, tumq; Aegyptum feracem extitisse: atq; sub alio rege quadricipitem auem uisam fuisse, & quanta antea nunquam Nilum alluuiione redundasse, frugumq; ubertatem mirificam fuisse. Quadricornem Ceruum Nicocreon Cyprius habuit, quem Pythio consecrauit. Ego Bouem quinq; præditum pedibus uidi, sacrum & dedicatum deo, qui colitur ad Alexandriam in luco ubi Perseæ arbores consitæ, perspulchra umbra opacant: pedem is in armis appensum habebat cum ad ingrediendum adiuuātem, tum

ii 3 absolute

absolute factum.

Quemadmodum Aegyptij Accipitrem colunt.

CAP. XVII.

Accipitrem Apollini consecrant Aegyptij, & uenerantur. Oron sua lingua Deum hunc appellant. Auem autem eiusmodi Thaustum nominant. Cum Apolline idcirco conuenientiam habere aiunt, quod de aibus soli Accipitres semper nullo negotio aduersos solis radios intuentur, neque intentis oculis sursum uersus iter suscipere grauantur, nec diuina flamma offenduntur: ijdem ipsi serpentibus & uenentatis bestijs inimicissimi sunt, nec enim ipsos serpens, nec Scorpius, nullaque alia mala bestia latere potest: nullas fruges exedunt & conficiunt, sed & carnes uorant, & sanguinem exsorbent, ijdemque suos alunt pullos: ad libidinem sunt inflammatisissimi: os tibiae illorum si ad aurum admoueatur, sic ipsum illecebra quadam mirabili ad se allicit, quemadmodum Heraclotem lapidem sua ui praedicant quasi praestigijs & captionibus ferrum ad se attrahere.

GYLLII ACCESSIO.

De eodem.

CAP. XVIII.

Accipiter cum ex sese tria oua peperit, unum solum selectum alit, alia duo frangit, quod ipsum eo tempore facit, cum unguis amisit, quod tres pullos tum alere nequeat. Accipitris natura tota sanguine & spiritu constat: hominis misericordia mouetur, eodemque

eidemq; iacenti mortuo ingemiscit, illiusq; oculos terra obtegit.

De magna Struthione, quam Sextus Pompeius
& Aufonius Passerem marinum appellant.

CAP. XIX.

TAmetsi alis penna frequentibus magna Struthio prædita est, à terra tamen nec tollitur, nec in sublimem feritur, at celerrime duabus alis explicatis graditur, quas uentus tanquam uela implens propellit: uolare autem nescit. Et si permulta oua parit, non tamè omnia ad frugem perducit: ad fœcunda ab infœcundis secernit, tantumq; frugiferis incubat, simul & ex ijs pullos excludit, & sterilitate affecta, eis ipsis editis pupillis alimenta præbet. Quòd si quis eam insectetur, propter corporis grauitatem uolando effugere nequit, sed duntaxat explicatis alis, gressu ipso effugere aggreditur: sin propior facta est, ut capiatur, obuios lapides sic pedibus retro ad hosteis uersus tanquam funda iaculatur.

Ex minima origine in maximam crescunt magnitudinem Crocodilus, Struthio
magna Elephantis.

CAP. XX.

HAec tria ex minimis euadunt maxima animalia, ex aquatilibus, Crocodilus: ex uolucris, magna Struthio: ex quadrupedibus, Elephantis. Iuba rex Elephantum scribit patri suo fuisse, qui multa secula uixisset, nempe qui emanasset, & per manus traditus fuisset, usque ab huius alta stirpe. Et Ptolemæo

ii 4 Phila

Philadelpho Aethiopem Elephantum fuisse, qui uel multas ætates uixisset, uel ex hominum consuetudine, uel institutione mansuetissimum: atque idem ipse ait, se uidisse Elephantum Seleuci, cognomine Nicænoris, qui usque ad Antiochorum postremam expugnationem uixisset.

De eiusdem natura.

CAP. XXI.

IN Struthionis uentre, cum is à fordibus expiatur, lapides inueniuntur, quos hæc postea quàm deuorauit, in omaso prope reticulum diu asseruatos concoquit: ij sane ad efficiendam oculorum medicinam salutare sunt: atque illius adeps & nerui auxilium & salutem neruis hominum afferunt. Eademq; in cursu deficiens lassitudine, comprehenditur ab equitibus, etenim in orbem currit: uerum equites ei orbem præcidentes, currendo defessam assequuntur. Ad hunc etiam modum capitur, pedibus sanè nidum ex sabulo architectans, in solo humilem nidum fingit, & construit, cuius medium concauum efficit, labra ambientia alte exaggerat, ac tanquam muro circummunit, ut munitio eminens pluuiam in nidum influere, & pullos etiam num teneros alluere prohibeat. Amplius octaginta oua ex sese parit: non tamen uno eodemq; tempore ex ouis pullos excludit, sed ex his partim iam in lucem proferuntur, partim intra oua informantur, & conglutinantur, partim etiam fouentur. Cum autem ipsam sic incubantem uir eius uenationis bene peritus animaduernerit, peracutas ex ferro cuspides

cuspidēs spiculorum more rectas circum nidum defigit, & alicubi prope in occulto latens, ex insidijs rei euentum acerrime expectat. Struthio uero quoniam amore, quem erga foetus suos acerrimum habet, flagrans sitienter cum eis uersari cupiat, ex inquisitione pastus reuertitur, ac nimirum priusquam in nidum introeat, huc illuc uersans oculos, circūspectat, quòd metuat ne quis sese speculetur. Deinde ardentissimo pullorum studio uicta, etsi ferrum splendescit, ita tamen alis passis, tanquam uelis contento fune explicatis, intra nidum mirabiliter ingreditur: nam cuspidato ferro transfixa, acerba morte afficitur: Venator uero repentinus eò accedit, simul cum matre pullos capit.

GYLLII ACCESSIO. De eadē. CAP. XXII.

ET si Struthiocamelus quandam similitudinem Cameli gerit, tamen inter uolucres numeratur. Non tamen iisdem insidijs quibus aliæ aues attentatur, sed Equis, & Canibus, & uinculis comprehenditur. Ea magnitudine est, ut in lato dorso infantem puerum ferre possit. Illius tibiæ procerissimæ, & Camelorū similes frequentibus compactæ sunt squamis: excelsum item caput, & paruum: longum etiam collum, & Cyanei coloris: oculi magni: rostrum breue, acutumq;: molles plumæ: ungula fissa. Cum effugere non quit, intra arbusa aut umbrosa loca caput abscondit, quòd ea corporis pars cæteris debilior sit.

kk De

Hominibus Cycnus præstat, non modò enim nouit quando ipse appropinquat ut moriatur, sed ut placatissime & lenissime mortem ferat, à natura est præclarissimum donum consecutus: in morte enim nullum acerbi doloris sensum inesse se in optimam spem induxit. Homines autem quod nesciunt, id & exhorrent, & summum malum existimant. Olori tanta animi est tranquillitas in extremo uitæ spiritu, ut sibi tanquam nœniam canat. Quod autem non angore atq; molestia implicatus eum extremum cantum edat, Socrates testatur: sed potius alacri animo affectus. Neq; enim qui animo dolorē capit, bilem ducit cantu: Neq; modò ad mortem, uerum etiã ad pugnam fortis est. Iniuria item non lacepsit, tanquam sanè moderatus & uir prudens, sic lacepsenti & insidianti de animi robore nihil cõcedit. Cæteræ quidem aues cum eo pacem habent, & quasi fœdere deuinciuntur: ab Aquila uero sæpe hostiliter appetitur, nunquam tamen uincitur, sed eam prouocantē animi non solum robore, sed iure etiam optimo uincit.

In mari Aphrico, Aristoteles ait Olorum gregem sæpe apparere, & cantum tanquã ex choro quodam consonãti, suauem quidem, at lugubrem, & uelut ad misericordiam inclinantem à præternauigãtib; exaudiri. Fontes, lacus, paludes, aliãue loca aquis redundantia incolere solent, ubi earum rerum periti dicunt eos musicas rationes exercere. Cycnis sedes & com
mora

morationes sunt in lacubus, paludibus, stagnis, & perennibus fluuijs, quorum confluens moderate & sedate fertur. Suapte natura pacati sunt, ad senectutemq; perueniunt non sibi grauem. Robori quo magno præditi sunt, confidentiores existunt: non tamen ut inique in cæteras aues dominantur, sed ut laceßiti iniurias propulsent: facile Aquilas prouocati uincunt.

De Anser.

CAP. XXXIII.

IN Aegio Achaia urbe præstantem forma puerum, nomine Amphilocum, sicut Theophrastus refert, Anser amauit. Nam cum in Aegienfi custodia is puer cum perfugis ab Olenio teneretur, ei Anser dona afferbat. Nihil igitur mirum in Chio Glaucem citharædam homines, cum ea esset pulchritudine eximia, adamasse. Siquidem ab Ariete, & Anseres etiam eandem audio amatam fuisse. Anseres Taurum montem transmittentes Aquilarum metu singuli mordicus lapidem tenent, ut ne clangorem fundant: tanquam enim silentij frenos sibi iniicientes, montem tranßuolant, atq; sic suppressa omni clangoris significatione, persæpe Aquilas fallunt. Quod autem natura calidissimi sunt, idcirco lauacionum cupidissimi existunt, etenim natare gaudent. Et quemadmodum cibarijs summe humidis, quibus interius refrigerentur, delectantur: sic nec lauri folia, ne siquidem fame opprimantur, attingunt: nec rosam laurina sua spon te, nec adhibita ui, edunt. Præclare enim intelligunt, siquid tale comederint, se uita priuatum iri. Contra homines non modo in cibo & potione, sed per somnum

kk 2 infidijs

insidijs attentantur: sexcentiq; partim uenenata positione perierunt, ut Alexander: partim cibo, ut Claudius, & Britannicus eius filius, ac ueneni ui sopiti, de lecto non surrexerunt.

De beneuolentia Anseris erga altorem suum,

C A P.

X X V.

CUm Lycadem peripateticum altorem suum Anser tantopere amaret, ut & cum ipso simul ambularet, & cum ille sederet, hic quoq; ab ambulando quiesceret, & ipsum nunquam relinqueret, eum ipsum Lycades mortuum non minus ambitiose, quam aut fratrem aut filium sepulturæ honore affecit. Anseres acrius quam canes ad custodiam aduigilare, Romani planè & explorate perceperunt. Cum enim acerrimum bellum Galli eis intulissent, simul & ui atq; imprefione intra urbem irrupissent, Romanicq; præter arcem Capitolinam, ad quam difficilis ascensus erat, cepissent: quam etiam fidei suæ permiffam custodiebat M. Manlius consul, qui filium suum, etsi rebus præclare gestis, & pugna strennuè pugnata, tamen quòd iniussu imperatoris pugnasset, morte multauit: Eam Galli undiq; sibi inaccessam uidentes, & noctem intempefta ad inuadendos ex insidijs arctissimè dormientes, accommodatã rati, qua non custodiebatur, ac silentium à custodibus erat, non arbitrantibus inde Gallos inuasuros esse, aggrediuntur: ac tum capta arx fuisset, nisi anseres interfuissent. Nam Canes obiectum cibum silentio edebant. At enim Anseres

Anseres, cum ex eorum natura sit ad obiecta cibaria clamores tollere, & minime ab strepitu conuiescere, editis clangoribus, M. Manlium, & circumfusas custodias è somno excitarunt. Ex quo factum est, ut nunc iam quotannis Canes suæ fraudis poenas Romanis dent, cum ad memoriam ueteris eorum prodicionis. Anser certis diebus in honore est apud Romanos, & magna pompa in foro incedit.

Quemadmodum libertatem in uolando amant

Attagenes,

CAP. XXVI.

Attagenes aues ferunt ex Lydia in Aegyptum deportatas, & in syluam demissas, primo Corurnicis uocem misisse: post cum fluminis alluione cœlum pestilens factum esset, quo multi passim mortales perierunt, eiusmodi aues non intermisisse maioris expressione, quàm quemuis explanatissime lingue puerum loqui, & dicere, *τοῖς τοῖς κακοῖς τὰ κακά*, id est, Ter mala malis. Itemque aiunt eas captas neque mansuescere, neque idcirco amplius pristinas uoces edere, quòd seruitute conticescunt, & obmutescunt. Quòd si ex potestate in libertatem uolandi dimittantur, & in suas sedes perueniant, rursus loqui, pariterque cum libertate uocem recipere. Huius Aristophanes meminit in comœdia inscripta auibus: suum proprium nomen loquitur & canit.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem,

CAP. XXVII.

kk 3 Alexan

Alexander Myndius dicit Perdice paulo maiorem esse Attagenem, eius uersicoloribus pictum maculis dorsum, figulinæ testæ coloris speciem similitudinemq; gerere: præterquam quòd magis rufum est. Quòd autem graui corpore sit, & breuibus alis, ideo facile comprehenditur: puluatione gaudet, tum fœcūda est, & sicut Gallinacei grano utitur.

De Gallinaco.

CAP. XXVIII.

Gallinaceum ex oriente luna quasi diuino quodam spiritu afflatum bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem sol ipsum nunquam fallit, tum uehementissime uocem contendens, semet magis magisque cantando uincere conatur. Latonæ in amore esse aiunt, & quòd ei affuerit parienti, & quòd etiam nūc parietibus adsit, & faciles partus efficiant. Matrice Gallina extincta, is ipse incubat, & pullos ex ouis excludit, ac tum silentio utitur, quòd fane sibi conscius sit se muliebri munus obire, & parum uiriliter facere. Ac si cum altero pugnans uincatur, idcirco nō canit, quòd ex illa mala pugna spiritus fracti illi uocem supprimant. Cuius offensionis uerecundia confusus, in primam quamq; latebram sese occultat: Is autem qui ex certamine uictoriam reportarit, tum oculorum eminentia, tum ceruice erecta simul & cantus contentione insolenter effertur, & triumphanti similis est. Illud item in eo mirificum, cum limen intrat, tamen superum altissimum existit, is tamen sese inclinat: quod quidem ipsum superbia inductus facere

cere uidetur, ne uidelicet crista uspiam offendatur. In locis ubi cœli status uuidus est, Gallos non cantare Theophrastus inquit. Si sceminarum facultas non sit, omnes subigunt in cohortem suam recentem uenientem. Leo ab eo magno timore afficitur: eodem timore est Basiliscus, cum enim eum uidet, tremit animo: cumq; eundem audit canentem, terrore concussus, propemodum emoritur. Quam rem non ignorantes qui per Africam iter faciunt, Gallum itineris comitem sibi adiungunt, qui eos à tam pestilenti malo Basilisci prohibeat.

De Gallo qui uini ministrum amauit: itemq; de
Graculo & Apibus. CAP. XXIX.

PHilon dicit, eum qui Nicomedi Bithyniæ regi potula administraret, à Gallinaceo adamatū fuisse: tum Graculo formosum puerum in amore fuisse: tum etiam Apes amatorio affectu flagrare: ob eamq; causam à pungendis hominibus quos amant, aculeos sustinere.

De Gallinaceis Indicis. CAP. XXX.

IN In dia Gallinacei nascuntur maximi: nō rubram habēt cristam ut nostri, sed ita uariam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, ut Pauones trahunt: eorum pennæ smaragdi colorem gerunt.

kk 4 Gillij

De Gallinaceorum certamine. CAP. XXXI.

AThenienses post uictoriam eius belli, quod cum Persis gesserunt, legem constituerunt, quotannis ut certo die Galli in theatro publice certaret: unde uero initium lex duxerit, dicam. Contra Barbaros cum Themistocles exercitum duceret, & Gallos non ignauiter pugnantem animaduertisset, exercitum confirmauit, his uerbis ad milites usus: At hi neque pro patria, neque pro penatibus, neque pro sepulchris maiorum, atque libertate, neque pro pueris mala sustinent: sed ut ne uincantur, neuter cedit alteri. Quæ cum dixisset, Atheniensibus animum auxit. Itaque id factum, quod eis fuisset significatio ad uirtutem, ad similibus factorum monumentum seruari uoluerunt.

Theophrastus scribit, ex Gallinaceis libidinosiores domesticis agrestibus esse, itemque mares statim à cubili uelle coire, foeminas autem magis procedere die.

De Gallo peregrino. CAP. XXXII.

Is quem ex nouo orbe deportatum uidi, eadem est qua Pavo colli proceritate, quod ipsum simul cum capite à plumis omnino nudum est: tantum purpurascens pelle obducitur, & tam ualde crassum est, ut pellem quæ antea laxa & uacua spectabatur, cum uocem mittit, sic contendat & inflet, ut ad brachij crassitudinem accedat. Vox cum fragore per collum longe lateque uagans redditur, ut liquorem in dolium infusum

fufum diceretis ftrepere : in fua tamen uoce quiddam gallinaceum recinit. Eius capitis uertex colore partim albo , partim cæruleo , partim purpureo diftinctus; crifta caret: quædam rubra appendicula carnea ex eius fummo roftro per fuperiorem roftri accliuifitatem, tantopere eminent, ut digiti longitudine inferius dependeat, quàm roftum ipfum, quod quidem ipfum ea fuperintegitur, ut hoc nifi è tranfuerfo uideri non queat. Hanc quidem appendiculam cum pafum capessit contrahit, ut quæ antea digito longior, quàm roftum propendebat, modò contracta ad roftri longitudinem non accedat. Huius plumæ tum Accipitris speciem fimilitudinemq; gerunt, tum extremæ albæ uifuntur: cruribus est proceriffimis, eiuſdemq; unguis fimiliter ut noſtratum aduncitatem habent, & diftinctionem. Illius quem uidi corpus & rotundum erat, & Pauonis excelsitatem fuperabat : oculorum ambitus cæruleo & purpureo colore efflorefcebat, & perinde ut Accipitres acri atque acuto uiſendi ſenſu uigebat. Cum quiſpiam ad gallinam appropinquat, totus inhorreſcit, plumis & gradu ſuperbo exterrere accedentes conatur : gallina illius alba erat, & Pauonem cum plumas caudæ amiſit, referebat.

G Y L L I I A C C E S S I O .

De Gallina.

C A P . XXXIII.

GAllina ardet ſtudio & amore pullorum: primum Genim ut Circū auem rapacē ſupra tectum gyros

11 agere

agerè cognoscit, statim uehementer uociferatur, & cœ
 uicem iactans, atq; in gyrum contorquens, caput in
 altum tollit, ac omnibus plumis inhorrescit, tum ex
 plicatis alis tímidos pullos, & sub alato tegmine pipi
 pientes protegit, auemq; procacem retrocedere cogit:
 Deinde eos ex latibulo plumeo prodeuntes studiose
 pascit. Tantum nimirũ erga filios amorem, non
 modò in hominũ, uerum etiam in serpentiũ, atq; im
 manium ferarũ corda inseruit deus, ut uipera uisa fue
 rit, quos peperisset, lingua lambere, & tanq; expolire:
 ut prudẽter dictum sit, procreationẽ suam tam charã
 omnibus animalibus quã animam esse. Gallinã
 item, auesq; reliquã, sicut Cicero ait, & quietũ requi
 runt ad pariendũ locum, & cubilia sibi nidosq; con
 struũt, eosq; quã possunt mollissimè substernũt, ut
 quã facilime oua seruẽtur: è quibus pullos cũ ex
 cluserũt, ita tuentur, ut & pennis foucãt, ne frigore læ
 dantur, & si est calor à sole, se opponãt. Cum autem
 pulli pennulis uti possunt, tum uolatus eorũ matres
 prosequũtur. Contra homines sæpe non modò alũt,
 sed etiã cũ plurimos liberos susceperunt, ut ne multi
 plicentur, eos de medio tollunt, ac nimirũ cũ matris
 bus etiã uenero complexu iungũtur. Quod sanè ut
 uel ipsis beluis scelestum ac nefariũ facinus putatur:
 ita Cyro & Parysatidi Persã pulchrũ & legitimũ uis
 debatur: nam Cyrus matrem nefariè & turpiter ama
 uit, & uicissim ab ea impie redamabatur.

De Pauone.

CAP.

XXXIII.

Non

Non modò Pavo se non ignorat ex aibus for-
 mosissimum esse, uerum etiam ubi formæ sita sit
 pulchritudo, præclare tenet, atq; ea elatus & ceruicis
 lam iactat, & ex pennis, quæ ei non mediocre orna-
 mentū afferunt, maximos spiritus sumit: his enim spe-
 ctatoribus metū injicit, & æstiuo tempore natiuū &
 non accersitū habet tegmentū. Quòd si quem uelit
 exterrere, pennas primū explicat, deinde ad injiciens-
 dum terrorem his concrepat, capitisq; elatione, ac sus-
 perbo supercilio uelut triplicem cristam iactat. Cum
 refrigeratio ei necessaria est, tum pennis & in
 anteriorē partem reflexis, ex sese corpus suum opa-
 cans, caloris uim frangit, & propulsat. Si retro atq; à
 tergo uentus fiat, alas paulatim pandit, atq; uentus
 interspirans auras & molles & suaues ei afflat, unde
 is refrigeratur. Quòd si laudatur tanquam formosus
 puer aut mulier pulchra, corporis præstantiam belle
 ostentat, sic is ipse pennas ornate & ordine erigit, ut
 uel florido prato, uel uariæ picturæ similis esse ui-
 deatur. Ac uero ante pictorum oculos se ad imitan-
 dum exponens, abunde sui pingendi potestatem facit,
 & spectatorem conspectu suo expleri facile patitur:
 Et quaquauersus conchatam caudam intorquens,
 & gemmatiorē & uariam magis quàm sint Medo-
 rum Persarūue uestes, suam stolam ambitiose ad-
 modum & elate ostentat. Ex Barbaris ad Græcos ex-
 portatus esse dicitur. Primum autem longo tempo-
 ris interuallo rarus, deinde studiosis elegantiae & pul-

chritudinis pretio spectatus fuit Athenis, & uiros & mulieres admittentes ad huiusmodi spectaculū, ex eo quæstum fecerunt: atq; ut in oratione contra Erasistratum Antiphon inquit, marem & fœminam mille drachmis æstimarunt. Hortensius homo Romanus cœnam primus Romæ sacerdotij adijcibilem cum Pauone dedit. Alexander Macedo eiusmodi aues apud Indos uidens, earum admiratione commotus, in eos qui has occiderent, grauem poenam constituit. Id Pauonis proprium, etiam notione dignum est: quod treis annos incipit ex sese parere, & uarios colores fundere: non continenter quidem, sed duorum dierum interuallo ouis incubat, & simul sic irrita & uana quemadmodum cætere aues oua parit. In India omnium maximi qui ubiq; sunt, Pauones nascuntur.

De Porphyrione aue.

C A P. XXXV.

PORPHYRIO animalibus excellit, & formæ pulchritudine, & nominis cōuenientia: ex puluerulentis uolationibus insatiabili gaudio cōpletur: in locis ubi columbarū lauatio esse solet, lauatur, nec prius tamē se uel in puluerem uel lauationem dat, quàm in ambulacionem ueniens, certa spatia confecerit: cum patitur, se testes sui prandij habere dolet: itaq; secedit, & latens in occulto, comedit: acerrima riualitate ardet, & mulieres quæ sunt sine uiro obseruat: si cum matrefamiliâs stuprum fieri cognouerit, se strangulat. Volans non sublime fertur. Quod autem ex eo ipso

eo ipſo homines magnam lætitiã, uoluptatẽq; capiunt, ideo circa ipſius curam cibariõrum perſpicunt, diligenterq; illum alunt. In magnificis ſplendisq; domibus Porphyrio ludicra delectatio eſt, quarum intra clauſtra ſacer & ſolutus errat. Pauonem, ut formoſus ſit, luxurioſe tamen uiuentes homines comedunt: cuius pennæ magnum quidẽ ornamento habent, ſed is ſine corpore exiſtit. Porphyrio nem cibi gratia in cœnis appoſuiſſe hominem ſcio neminem, nec Calliam, nec Cteſippum uiros Athenienſes, nec Hortenſium Romanum, quos è multis lurconibus paucos mihi commemoraffe fatis fuerit.

De amore Porphyriõnis erga ſuos contubernales.

CAP. XXXVI.

Porphyrio præterquam quòd & riuãlis eſt, & obrectator, ea ſanè etiam naturæ indole præditus eſt, ut eorum, quibuſcum uſu coniunctus eſt, amantiſſimus eſſe dicatur: eum ipſum & Gallum in eodem uerſari domicilio percepi, eaſdemq; ambulationes & æqualia ſpacia conficere ſolere, eiſdem uelci cibis, cõmuniter puluerulentis uti uolutionibus, mirificumq; ex his rebus amorem inter ſe mutuũ contraxiſſe. At enim cum utriuſq; dominus feſto quodam die cum ſodalibus, ut epulare ſacrificium faceret, Gallum occidiſſet, Porphyrio conuictore priuatus, tantum doloris accepit, ſibi ut inedia mortem conſciſceret.

De libidine Perdicum.

CAP. XXXVII.

11 3 · Ex

EX auibus Perdices, quòd ad libidinem ueneris
 inflammatisimi sunt, idcirco cum foeminis assidue
 uersantur. Homines autem qui Perdices ad cer-
 tamen alunt, cum eos ad pugnam inter se incitare uo-
 lunt, suam cuiq; uxorem praesentem esse curant: hac
 enim machinationis commentatione Perdicum timis-
 ditas repellitur, & mala pugna uitatur: nam male pu-
 gnando uictus nunquam in conspectum, nec ad ama-
 tam, nec ad coniugem audet uenire, ac potius morte
 occumbit, quàm commissam pugnam non summa
 contentione pugnatam amica uideat: quocirca ne-
 quid à se turpe commissum illa uideat, atq; ut amicae
 suae probetur, omnes neruos contendit. Tale quid-
 dam Cretenses de duobus amantibus praedicant: Sic
 enim audio amatorem Cretensem cum alijs rebus
 praestantem, tum bellicis strenuum, habuisse amato-
 rium hominem peradolescens summa indole uir-
 tutis, liberali forma, uirili animo, quod clarissime eius
 illud pulcherrimum factum ostendit: eum ipsum ali-
 quando in pugna uersantem, hostium frequenti co-
 horte toto impetu in eum irruente, ad humi strati ca-
 daueris offensionem allapsus fuisse, quod illi egregie
 ad nobilitandam eius uirtutem cecidisse, Creten-
 ses aiunt: nam cum hostium proximus quispiam gla-
 dio stricto plagam ei auersam illaturus esset, retro ad
 hostem uersus intuens, nequaquam inquit turpe, &
 imbelle uulnus posticae parti imponas, at aduerso po-
 tius pectori infligas, cum ut ne timiditatis me meus
 amator

amator condemnet, tum ne me turpitudinis notis inustum aspiciat. At uero hominem rationis participem in se turpe facinus admittere uereri, non admodum mirabile uideri debet: at Perdicum rationis expertem turpitudinis uerecundiam retinere pergrauedonum naturæ uidetur. Eudemus cum sese in fugam dedisset, & Cleonymus cum clypeum abiiecisset, timoreque lapsus esset Pyfander, non ueriti sunt neque patrias, nec uxores, nec filios se habere testes timiditatis suæ.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum libidine,

CAP. XXXVIII.

CLearchus scribit Perdices, & Passeres Caturnicas non modò cum uidet foeminas, semen emittere, sed etiam cum earum uocem audiunt: causam esse in animo impressionem, quod ipsum coitus tempore cognosces, si contra eos speculum posueris: Nam ad imaginem suam, quæ inaniter in speculo repræsentatur accurrentes, semen emittunt: eos uocat Caccabas Alcmenes, qui genus cantiunculæ composuit Caccabidum, profitens se id à Perdibus cantare didicisse. Itaque Chamæleon Ponticus dicit antiquos musicam excogitasse ex auibus in solitudine cantantibus. Non omnes tamen Perdices caccabant. Theophrastus in eo opere quod conscripsit de uaria uoce eiusdem generis, Athenis inquit eos caccabare, ulterius autem *πρυβίσην*. Meneles primo libro dicit, Pygmeos cum Perdibus & Gruibus belligerari. In Italia Perdicum

II 4 genus

genus infirmo uolatu utitur, & tenui habitu est. Cirrhei Perdices carnem minime esculentam habent. Bceotiae Perdices propter passionem aut non transeunt in Atticam, aut si transmittunt, uocem mutant, & caccabant. Pariunt ex sese saepe quindecim aut sexdecim oua.

De Perdicum partu.

CAP. XXXIX.

Perdicum foetus intra ouum etiam nunc circumplexione testarum comprehensi, à parentibus sui exclusionem ex ouis minime expectant, sed per se ipsi tanquam fores pulsantes, oua elidunt, & iam foras eminentes seipso impulsu suo impellunt, ouicque etiam nunc tegumento circumuestiti, currunt, atque ex dimidia testae parte, si adhuc tergo adhærescat, seimet expellentes, uelocissime ad cibi inquisitionem prosiliunt, ac postquam pedes extra oui testam posuerunt, statim cursu maxime ualent, ut Anaticularum pulli, primum ut lucem aspiciunt, continuo à partu natant.

De astutia Perdicum.

CAP. XL.

Ex Perdicibus qui uocis contentione & cantu uaces & ad certamen habiles sunt, se minime dignos credunt, qui ad extruendas mensas capiantur: unde fit, quia minus contra uenatores de sua libertate depugnent, ut comprehendantur, sibi praesidentes, quod à caede studiose ad cantus & certamina seruabuntur. Reliqui autem Perdices, & potissimum qui nuncupantur

pantur Cirrhei, sibi conscij, quòd nec ad certamina ualent, neque pulchre cantare sciunt, qui si capiantur, erunt his prandium qui caperint: itaque naturali quadam machinationis commentatione seipsum macie conficiunt: nimirum cum ab omni alia esca, quæ ad pinguitudinem eos perducere queat, se sua sponte abstinent, tum ut ne idonei sint ad hominum mensas, cupide alijs uescantur: cuius rei experientes, his præteritis, aliò uenationem conuertunt. Qui uero hoc ipsum ignorant, eos uel si facultas sit non capiunt, quicumque autem ipsos captos decoxerit, eorumque insuaues carnes expertus fuerit, se iam & tempus & operam cognoscit in his uenandis perdidisse.

De Perdice uenatore.

CAP. XLII.

Perdices recenti aduentu nouum & nondum cicurem eodem modo ineunt, ijdemque suos altiores remunerantur, feros enim & non captos comprehendunt. Producitur & Perdix uenator in capturam, ad illiciendos feros, ante retia propositus, cantum edit eos laceffentem ad pugnam, eosdemque ut ex insidijs in laqueos inserat incitantem, contra cantans: syluestrium dux suum gregem præcurrens, obuiam procedit, cum hoc luctaturus: cicur autem per malitiam semper insidias instruens, pedem refert, se timere simulans: alter uero spe atque animo inflatus, simul & sibi iam uictoriam despondens, impetum facit, sed mox captiuus compage tenetur.

m m

Quòd

Quòd si uenator Perdix, qui ad illecebras uenatorio instrumento asidet, mas sit, cæteri gregales ei ipsi captiuo opem ferre conantur: sin qui positus est in insidijs foemina est, captiuum ipsum omnes ferunt, ut qui libidine incensus, in seruitutem ceciderit. Nec uero illud prætereundum, quando etiam auditu dignum est, si pugnans sit foemina ne mas incidat foeminae quæ sunt extrà illum ex casu in compagem propinquo seruant suo cantu tanquam amatorio quodam retractum.

Quemadmodum suos foetus tuentur Perdices.

C A P.

X L I I.

Perdices cum sunt uicinæ ad pariendum, aream molliter puluere substernunt, atque fruticibus & surculis circumsepiunt. Contextus areæ cauus est, & ad incubandum accommodatus, cum enim puluerem infixerunt, & molle quiddam uelut cubile effecerunt, in idipsum ingrediuntur, post sese desuper fruticum inuolucris occultantes, contra auium rapacitatem, hominumq; insidias in multa pace incubant: non uni loco oua committunt, sed quasi migrantes ea in alium locum important, in magno enim timore sunt, nequando deprehendantur si in eodem loco diu commorentur. Itaque alio loco nidificantes, rursus pullos etiam nunc teneros inuehunt, fouentq; & suis alis tepesciunt, pennisq; tanquam fasciis quibusdam inuoluunt; non eos quidem lauant, sed puluere

pulvere respergentes nitidos efficiunt. Si quem Perdix ingredientem sibiq; insidias & suis molientem conspexerit, ad illius pedes se prouoluens, spem ostendit, sic abiectum se capi posse, tum quidem auceps inclinat se, atque in prædam, quam se putat habere in manibus, incumbit: ille uero sese conuoluens, perdetentim elabitur, cumq; illum à nido auertit, ac abduxit, seq; uanum illius laborem elusisse sentit, magna iam fiducia uenatorem oscitabundū relinquens, euolat, atque ab insidijs tuta, pullos appellat: hi maternam uocem agnoscentes, eò aduolant. Cum ex sese oua pariturus est, occulte latens uspiam maritum fallere conatur, ne eius oua frangat, qui eo ille usque libidinis infania flagrat, ut matrem alendis liberis operam nauare non permittat, adeo Perdix cum genus libidine furit, ut cum sceminae incubaturæ ipsos reliquerint, mares animo inflammato concupiscentes res uenereas, uehementer inter se ira incendantur, mutuaq; uerberatione acerbissime affligantur, uictusq; sceminarum uice uenerem patiantur, turpiq; libidine usque quasi pædicetur, quoad ipse quoque uictor alterius eandem flagitiosam libidinem in uictum exerceat. Perdices aiunt, & Ciconias, & Palumbos uulneri accepto origanum imponentes, ad sanitatem redire, neque hominum ulla medicina uti habere necesse. Septem diebus nidum contextunt, septem consumunt in pariendo, septem pullos nutricantur.

mm : De Per

Perdicum alij caccabant, alij strident, nec eadem ubique uox est, sed uaria, & multiplex: alia Athenis, alia alibi: harum uariarum uocum quæ sint nomina, Theophrastus explicat. In Bœotia & Eubœa idem sonant, ac (ut sic dicam) eiusdem sunt linguæ.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum & Damarum amicitia,

CAP. XLIIII.

Cum Damis Perdices amicitia coniunguntur, & consuetudine deuinciuntur, & tanquam contubernales sunt. Etenim utriq; prope alteros cubant, & simul pascuntur, quorum coitio etsi amore instituta, utrisq; tamen perniciem affert, & breui societate tristiciæ amicitia fruuntur. Nam ad uenationem callidi homines Perdices Damis ad fraudem ponunt, ac rursus eodem modo Damas Perdices.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum magnitudine. CAP. XLV.

Onesicritus Perdices conscripsit in India Anserum magnitudine esse. Nicolaus Damascenus se Antiochiæ Indorum legatos, qui ad Cæsarem Augustum uenissent, ait uidisse, ab ijsq; munera donata fuisse Viperas inusitata magnitudine, fluuiatilē trium cubitorum Testudinem, Perdicem uulture maiorem,

Gillij

De alia Perdicum astutia, & de amore erga pullos.

CAP. XLVI.

Perdices docent pullos cum nondum fugere possunt, ut insectantibus pressi se supinos in terram abijciant, ut etiam gleba pedibus apprehensa aut festucis suum corpus ad uenatorem insidias tegant, ipsi autem eos qui se insequuntur, aliò seducunt, & detrahunt: tum uenatoribus ob oculos uersantes, tandiu sui capiendi spem ostendunt, quos ad à nidis longe eos abduxerunt.

FINIS LIBRI XIII.

mm 3

LIBER DECIMVS

QVINTVS DE VI ET

NATVRA ANIMARVM

L I V M.

De Syroperdice Phrygio. CAP. I.

SYROPERDIX in Antiochia Pisi-
diae lapides exest, & conficit: Perdix
minor est, niger item est, excepto ro-
stro, quod rufum spectatur: non man-
suescit, sed semper perseverat ferus
esse: eius carnes & densiores sunt quam cæterorum,
& suaviorem cibi usum præstant.

GYLLII ACCESSIO.

De Coturnice. CAP. II.

Alexander Myndius, secundo libro de animalibus
abus, Coturnicem inquit fœminam graciliore
collo quam marem esse, necq; nigras partes sub men-
tum subiectas possidere, ingluuiem non magnam
spectari, cor & magnum & tricuspdatum habere. De
eorum procreatione Phanodemus secundo Arthi-
dos scribit in insulam Delum ab Achæis idcirco Orty-
giam nuncupatam, quod eiusmodi uolucres gregas-
tim ex mari proficiscuntur in hanc insulam portuo-
sam. Eudoxus Cnidius, primo libro de circuitu terre,
Phœnices dicit Herculi Coturnices propterea sacrificis
care solitos fuisse, quod Hercules ex Asteria & Ioue
natus

natus, in Libyam profectus, à Typhone interfectus reuixit, cum olfecisset Coturnicem quem Iolaus attulisset: nam eo animali cum uiuebat delectabatur. Coturnicum matricem Alexander Myndius ait esse magnitudine Turturis, cruribus longis, tum eandem tismidam esse. Clearchus Soleus, in eo opere quod inscripsit de dictis mathematicis in Rep. Platonis, Coturnices dicit si coitus tempore speculum ipsis aduersum, & ante hoc ipsum tenticularum insidias posuerint, accurrentes ad Coturnicem in speculo apparentem, in laqueos inseruntur.

De Ciconijs.

CAP. III.

Cliconix ouis suis perniciem molientes, Vespertilioes sapientissime uindicant. Cum hæ itaq; solo suo contactu oua ipsa sterilia efficiant, hoc remedio utuntur Ciconix: Platani folia in nidos suos inferunt, ad quæ accedentes Vespertilioes, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Hirundinibus hoc idem natura largita est, nam cum blattæ earum ouis perniciosæ sint, matres apij folia ante pullos proijciunt, ob idq; ab illis ad pullos accessus fieri nequit. In Polypos si quis rutam iniiciat, immobiles manere in sermone hominum uenit. Serpentem si arundine contingas, à prima plaga nõ se commouet, torporeq; constricta quiescit: si iterum ac tertio plagam inflixeris, colligit ac confirmat sese. Murena que plagam unam accepit, torpescens perstat: si plures inferas, funditus ira inceditur. Piscatores dicunt Pom-
mm 4 lypum

lypum in terram progredi ad oliuæ germen in litto-
re positum.

De Ciconijs, & Herodijs, & Pelecanis.

CAP. IIII.

Magna cura Ciconiæ exacta ætate parentes alūt,
Metli humanis hoc facere legibus nullis iubentur,
sed sola bonitate naturæ ad id impellantur: ijdem pa-
rentes amanter suos foetus curare dicuntur. Cuius rei
hoc testimonium est, quòd pullos qui per ætatem è
nido nondum euolare queunt, cum aliunde ad eos
alendos cibum comparare nequeunt, esculenta quæ
prius ederant, euomunt, atque in educandos foetus
conuertunt, & ad uolandum pullis imperitis duces
sunt, Herodios & Pelecanos similiter facere audio,
pariterq; Ciconias cum Gruibus iniurias frigoris fu-
gientes, mutatione cœli solum uertere, ac rursus hy-
berno tempore exacto, ad patriam sedem remigran-
tes, cum illas, tum has, sicut homines domum, probe
nidos suos recognoscere. Alexander Myndius Cico-
nias scribit exacta ætate decursaq; circum Oceanitis
insulas uolantes, hoc premium pro pietate, quam
gesserint aduersus parentes, assequi, ut ex auibus con-
uertantur in homines: quod existimo confictum, ob
pietatem, & sanctitatem hominum illarū insularum.

De Ciconia quæ beneficij accepti Tarentinæ
mulieri gratiam retulit.

CAP. V.

Gratiam accepti beneficij memoriam ipsæ etiam
bestiæ retinent. Tarentina mulier, nomine Hera-
cleis

cleis, & cæteris in rebus ex maxime raro sceminarum genere fuit, & uero ab omni stupro integrâ castamq; se marito conseruauit: quippe quæ ut uiuentem eum studiose & diligenter coluisset, sic posteaquam è uita excelsisset, se fidissimâ & ab omni libidine continentem humato cõiugi præstans, urbanas commoratio- nes, & domum, in qua mortuum uidisset maritum, adeo male odit, ut præ merore ad sepulchri monu- mentum, ubi sepultura affectus ille esset, miserrime commoraretur. Hæc igitur scemina cum æstiuo anni tempore Ciconijs pullorum suorum uolatum expe- rientibus, unus & infirmissima ætate, & alarum debi- litate delapsus, alterum crus fregisset, eiusmodi casum intuita, se cognito morbo, misericordem pullo præ- buit, nam & uulnus obligauit, & medicamentis & ci- bo potioneq; adhibitis cicatricem obduxit, & ad in- columitatem perduxit, atq; iam ad uolatum confir- matum, è manibus dimisit. Hic admirabili quadã na- turæ intelligentia non ignorans se conseruatae uitæ præmium mulieri debere, anno post cum ad uernum solem fortè apricantē eam, quæ sibi benigne fecerat, perspexisset, demisso atq; humili uolatu proxime ad ipsam profecta, in eius sinum lapidē euomuit, deinde in tecto subsedit. Cuius facti admiratione cõmota He- racleis, dubitabat quid istuc esset. Cum igitur lapidē intus alicubi deposuisset, nocte insequenti somno so- luta, eum fulgere, & radiatâ domum tanq; immisis- facibus ex eo splendere perspexit: ubi uero Ciconiam

nn   compre

comprehēdiffet, & uulneris cicatricē percepiffet, hanc agnouit eam eſſe quā miſeratione cōmota curauiffet.

Quemadmodum Ciconia obtrectatrix eſt.

C A P. VI.

DE Porphyrionis & Canis riualitate, & obtrectatione ſuprà mentionem feci: nunc de Ciconia agam, ea enim etiā riuali inuidia laborare fertur: Nam cum in Crannone Theſſaliæ eximia forma mulier, cui nomen eſſet Alcinoë, à coniuge peregre profecto domi relicta, ſtupri conſuetudinē cum ſeruo quodā feciſſet, hoc quidem ipſum Ciconia intelligens, ſeruilis iniurias in dominū nō ſuſtinuit, quominus quā mox facto impetu eum ſenſu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam ulciſceretur.

De Cuculo.

C A P. VII.

Coccix ſapiens eſt, nam cum ei pullos excludēdi facultas non ſit, tamen machinatio quaedā data eſt, atq; ſolertia ad hanc rem utendi aliena opera. Et enim cum ſibi conſcius ſit ſe neq; incubare, neque ex ouis pullos excludere poſſe, ob frigidā corporis conſtitutionem, nec nidum ad pariendum conſtruit, nec paruulos foetus alit, ſed ubi animaduertit, quando aues ex nido ſuo abſint, eò profectus, in alieno domicilio parit: non tamen in cuiuslibet auis nido, ſed Alaudæ & Luteolæ, quòd non ignoret, ab ijs oua ſuis perſimilia pari ſolere: ſi autem illarū nidos ouorum inanes & uacuos reperit, non eò diuertit, ſed in eos ubi intus oua ſint, atq; ad ea ipſa admifcet ſua,
ſi autem

si autem illarū oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum sua supponit, quæ non ab illarum ouis internoſci poſſunt, ob ſimilitudinem. Iam uero aues quas dixi aliena oua excludūt, pulli uero Cuculi cum ætate procedenti ad uolatum firmi paululum exiſtunt, ſibi conſciꝝ ſe eſſe illegitimos fœtus, ad parentē ſuum euolant, iam ſucceſcentibus pennis alieni deprehendūtur, atqꝫ acerrime uerberantur. Ab ineunte uere ad caniculæ ortum apparent, poſt rariffime cernuntur.

De Gruiſus.

CAP. VIII.

CUm Thraciam Grues relinquunt, defugiendo iniurias frigoris, frequentes congregantur in Ebrum fluuium, lapidemqꝫ pro ſe quæqꝫ deuorat, ut & unde prandere poſſit habeat, & aduerſus incurſiones uentorum firmamentū aſſequatur. In Nilum hyberni illic uictus deſiderio incenſæ, cum proximum eſt, è Thracia ut ſemigrari ingrediātur, ultraqꝫ progrediātur. Grus quæ eſt extremo tempore ætatis aſſeſta, ter circum uniuerſum gregem uolans, diſcedit, ſupremumqꝫ uitæ diem conſicit, quam primo ſepultura reliquæ afficiunt, rectà deinde in Aegyptum iter faciunt: neqꝫ immenſa pelagi ſpatia alarum robore transmittētes uſquam interquieſcunt. Aegyptios ſementem facientes offendunt, & menſæ (ut ita dicam) in armis ciborū redundantia extructæ interueniunt, ac tametſi minus inuitatæ, hoſpitalis tamen menſæ iure fruuntur.

nn : De

GRues in Thracia nascuntur, ubi hyems solet esse
 atrox, & tēpestas perfrigida, idcircoq; eā, quòd
 ibi ortæ sint, amore prosequuntur, in qua æstiuo tem-
 pore patriæ sedis studio captę, ætatem ducūt: medio
 autumnno salutis ergò, frigoris uim non sustinentes,
 tanquam terræ ambitum, cœli mutationem tempo-
 rumq; uarietatem scientia & cognitione comprehen-
 derint, frequentes in Aegyptum, Libyam, ac Aethio-
 piam proficiscuntur. Cum illic hybernium tempus
 traduxerint, lætissimiq; dies ac tranquillissimi illucescere
 cœperint, retro ad Thraciam uersus gradiuntur. Iu-
 neris iam experientes duces ad uolatum constituūt,
 eas natu grandiores uero proximum est ad regen-
 dum extremum agmen deligunt, minores natu me-
 diæ sunt. Secundos uentos & retro flantes obseruari
 norunt: trianguli figuram efficiunt, ut hac forma fa-
 cilius aëra aduersum secent: ex triquetra figura sex-
 angulam aliquando edunt, atque more regis Persarum
 æstiuam ac hybernā conficiunt, cuius homines
 admirabilem sapientiam ad deprehendendam cœli
 commoditatem existimant, illiusq; ultro citroq; sus-
 sis migrationes ad Batana peruagatas predicāt. Cum
 sese ab Aquila impeti perspiciūt, in orbem cōsistunt,
 & cōtractæ in sinum, falcataq; existunt, atq; ordina-
 tim tanq; in aciem structæ, speciē pugnae ostendunt:
 quare Aquila regreditur, eæ autē ad tergum peruos
 lantiū collis & caputibus adnitetes, nonnullā requietē
 labo

laboriosi uolatus capiunt. Itaque laborem facilem efficiunt. In longissimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes somnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum custodiam aduigilant; et ne somno oppressantur, cum operoso labore ac molesto stant, ne se lapillum summa cautione sublimi pede continent, ut si quando somnus obrepserit, edito strepitu ex lapilli casu, expergiscuntur. Lapis quem deuorant, ut eo tanquam saburra firmentur uolantes, auri index est: quem postquam eò ubi habitant se applicauerunt reuolunt. Eas nauta cum uidet gyros agere, subindeque reuolutare in medio maris intelligit, contrarijs uentis impellentibus illas, ab itinere instituto abistere, auium discipulus factus, ad portum renauigat, et nauem incolumem seruat. Earum gubernandi rationem hominibus regendi Resp. doctrinam dedisse ferunt. Earum clangores pluuias accersere fama est, earundemque cerebrum quippiam amatorium habet, utile ad conciliandam mulierum gratiam, si modo bene animaduernerunt, qui hæc primi obserauerunt.

GYLLII ACCESSIO. De eadem CAP. X.

Cum uehementi uento cœlum infestum est, non quemadmodum cum sunt bonæ tempestates falcatæ, sed triquetra uolant, neue circumflante uento, ordo conturbetur, neue etiam funditus de suscepto itinere depellantur. Grues, sicut Cicero ait, cum loca calidiora petentes maria transmittunt, trianguliformam

nn 3 formam

formam efficere: eius autem summo angulo aër ab ijs aduersus pellitur. Deinde sensim ab utroq; latere tanquam remis, ita pennis cursus auium leuatur: basis autem triânguli quam efficiunt Grues, ea tanquam à puppi uentis adiuuatur, eaq; in tergo præuolantium colla & capita reponunt: quod quia ipse dux facere non potest, quia non habet ubi nitatur, reuolat, ut ipse quoq; quiescat: in eius locum succedit ex consequentibus: eaq; uicissitudo in omni cursu conseruatur.

GYLLII ACCESSIO, De eadem. CAP. XI.

ARistophanes Byzantius Grues scribit deuorare lapides, ut cum bene sublimes uolantes, & rectâ ad conficiendum iter attendentes, aspectum ad inferiora impeditum habent, de uia fessæ eos deiciant, & ex lapidum casu percipiant, supra marè an terram subuolent: nam si ad mare lapides deferantur, iter susceptum facere pergunt, sin ad terram decidant, à uolando requiescunt.

De Asteria.

CAP. XII.

AVis nomine Asterias mansuescit in Aegypto, atque adeo præclare humanam uocem intelligit, ut si quis huic conuicium faciens uel appellauerit seruam, ex ea contumelia irascitur: uel eandem ipsam uocauerit pigram, ea sic dolenter tanquam ignobilis tatis & segnicia arguta indignatur.

De Caprimulgo.

CAP. XIII.
Capri

CAprimulgus inter animalia audax est, paruas enim aues aspernatur, fortiterq; audet capras impetere, atque earum uberibus aduolans, lac suggit nec poenas à pastore timet: quin etiam pro saturitate Capris sceleratissimum præmium reddit, eis cæcitatē afferēs, uberisq; lacteos fontes funditus exsiccans.

De coitu, & uisus recuperatione Hirundinum.

CAP.

XIIII.

AVersæ Hirundines coëunt, contrà atque cæteræ aues: cur id faciant causa retrusa est, atque abditata: aliquorum tamen sermone in uulgus peruagatum est, eas sic coire, quòd Tereum regem horreant, nequando latenter irrepens, nouam tragediam efficiat. Hirūdīnibus à natura donum meo iudicio summum tributum est, si acu eorum oculi puncti excæcentur, uisum recipiunt. Quid igitur Tiresiam amplius admiramur (tametsi hic & apud inferos) Homeri testimonio sapientissimum Hirundo, significatione sua pulcherrimi temporis ostendit aduentum: ea hominis studiosa est, cuius contubernalem se esse gaudet: cum ei rursus bonum uidetur, discedit. Homines Homeri lege, hospitalitatis eam tecto recipiūt: qui præcipit, hospitem præsentem esse diligendum, discedere uero uolentem dimittendum.

De iusticia Hirundinis.

CAP. XV.

Iustitiam mater Hirundo aduersus filios suos seruauat, in distributione cibariorum suam cuiq; tribuēs dignitatem: non enim unica tantum cibi uectione

nn 4 omnes

omnes pascit, neque enim posset, cum ea quæ affert pusilla, & pauxillula sint: primum in lucem editum primò pascit: deinde ab illo secundum: tertium, tertio loco partum alit: sicq; deinceps usque ad quintum progreditur. Neque uero amplius quinque ferre in utero atque parere solet. Huius pulli, similiter atq; Canum catuli, tardum uisum accipiunt. Veruntamē eadem mater admota herba quadā uisum eis affert: ac adhuc ex ætatis infirmitate alis hæsitantibus tremebundos, parumq; ad uolandum habiles, è nido ad cibi inquisitionem profert. Huius herbæ homines quamuis compotes fieri summo cupiant opere, nunquam tamen in hac parte eorum studio satisfactum est. Si luti facultas sit, id Hirundo unguibus fert, nidumq; ex eo fingit: sin minus luti facultas ei detur, aqua se conspergit, atque in puluerem se abiciens, alas luto mergit, idq; post alis agglutinatum rostro excutiens, nidificat. Pulchrè etiam intelligit quòd si teneros, ex pennisq; nudos in duris fruticibus pullos requiescere sineret, non ferendis doloribus premerentur: quamobrem in ouium tergo confidens, floccos lanarum euellit, indeq; suis pullis nidum quàm mollissime substernit.

De Hirundine alba,

CAP. XVI.

Aristoteles in Samo ait albam nasci Hirūdinem, cuius oculos si quis pupugerit, statim quidem excæcatur, post uero uisum recipit: & sicut ille dicit, sic acute quemadmodum à principio uidet. Apparēt aliquando

aliquando, sicut dicit Alexander Myndius, albæ Hirundines. Nam in Pyrrhi pueri tabernaculo nidificans Hirundo, rerum actiones quas susciperet, non bene & feliciter euenturas esse significauit. Et item Cyro altera nidum in huius tectis construens, quæ ei male casura essent prænuñciauit. Contra enim Medos profectus, non reuertit ad suos: sed rebus male gestis, de loco quopiam se præcipitem deiecit. Dionysio priori arcem relinquenti nidificantes ibidem reditum præmonstrarunt. Hirundinum genus Dijs penatibus, & Veneri, quæ ipsa quoque numero penatium est, charum esse dicitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Hirundinum mundicia. CAP. XVII.

LYnces ex domesticis sedibus egrediuntur, ut urinam bene penitus occultent. Hirundines docent, paruulos pullos excrementa extra nidos emittere, uicing ad moriendum, se in lutum abijcientes, pullis latebram parant. Hirundinum antequam ex sese pariunt apparatus uidemus, ut ad fundamentorum stabilitatem primum robustiores festucas subiiciunt, deinde debiliores superimponunt: neque angulatum nidum construunt, sed rotundum, quod eiusmodi figura non maiorem modum firmitatem & constantiam habeat, sed & capaciores laxitatem, & minus insidijs patentem. In quodam Mauritanie flumine Hirundines septenum cubitorum sunt, & gulam ad respirandum perforatam habent. Ex animalibus duo, quæ hominum hospitio

oo utuntur,

utuntur, Musca & Hirundo, nulla arte ad hominum tractationem mansuescere possunt: neq; nobis quicquam officij cum quapiam animi grati uel minima significatione compensant. Nam Musca, quòd sibi timeat negotium exhiberi, prehensari perhorret: Hirundo uero sic homini diffidit, ut neq; māsuescieri possit, neq; quicquam non periculi plenum ab homine expectare. Carnem depasci solita, sacras illas Musis canoras Cicadas uenatur, & tandiu hominum hospitio abutitur, dum pullos ex sese pepererit, ac aluerit: deinde ingrata in desertos recessus abstrusa latet: quamobrem Pythagoras minime tecto recipiendam censebat.

De Carulo & Halcedine. CAP. XVIII.

CArulos senectute affectos Alcedines uxores suæ in dorso gestantes circumferunt; mulieres contra maritos ætate prouectos & præclare contemnunt, & per adolefcentibus adijciunt oculos: tum etiam mariti in fœminas admodum adolefcentes Veneris infania feruntur, & uetulas aspernantur, à ratione remotius bestijs ipsis uiuentes.

De Halcionibus. CAP. XIX.

Halciones suam grauiditatem sentientes, nidum ad excipiendos pullos machinantur, ex Belonæ spinis, quas partim rectas, partim ut mulieres ad extrinam eruditæ obliquas intertextunt uinculo quoddam mirifico, & rotundum efficiunt, deinde in mare deferunt, ubi fluitans ab incurfantibus undis earum opus

opus probatur, & partes quas aqua incidens ostēdit nō firmas esse, ita sarcūit, ut neq; si percutiatur saxo, rumpatur, neq; ferro discindatur: os nidi non plane conspicuum & inaccessum, solam illam suscipere potest, neq; per id ipsum quicquam ex mari intro influere potest: ibidemq; undis circumlata, pullos nutrit. Pariente Alcione mare subsistit, pacem & amicitiam inter se habent uenti. Parit uero media hyeme, & tamen cœli temperatio Alcedinibus largitur, eo tempore dies esse tranquillos.

De Ibe.

CAP.

XX.

AEgyptij non ex humano inuento Clysteres se didicisse, sed Ibiū horum ad dericiendas aluos usum sibi, & medicinam docuisse prædicāt: eam cum luna decrescit atq; recrescit cognoscere audio: accretione uiuendi rationem augere, ex decessione diminuerē. Lunæ sacra est, ad lunæ rationem oua fingit, extra Aegyptum nunquam progreditur. Cur ex Aegypto nunquam se commoueat causa Aegyptus est, ubi cœli status uuidus est, & luna omnium maxime stellarum inerrantium humida. Si quis ui atq; impetu eam ab Aegypto exportet, illa quidem ex insidiatoribus ultionem capit, uel cum magna sua perniciē: mortem enim sibi fame consciscens, raptoribus studium in se exportanda extra Aegyptum uanum esse ostendit. Graditur autē magna tarditate: nec eam ocus quispiam ingredi uideat, quā molli gradu, & tardo, more lautarū mulierum, Ibes nigræ anguium

OO 2

uolu

uolucrum cateruas pestilētes intra Aegyptios finis
 & ingredi prohibent, & pro terra sibi amica propus
 gnantes, illud uniuersum agmen interficiūt, atq; con
 sumunt. Aliæ uero Ibes ex Aethiopia Nili alluuiōis
 bus serpentes Aegyptum appetētes conficiunt, corū
 conatibus obuiam euntes: quæ causa prohibet Aegy
 ptios ex accessu serpentiū perire. In Aegypto sacerdo
 tes non omni aqua se aspergunt, sed ea duntaxat, ex
 qua Ibim bibisse credūt: nam planè sciūt hanc nunq̃
 sordidā aquam bibere solitā esse. Illam Ibis etiam
 uim de Aegyptiorū libris accipi: ea nimirū cū in pen
 nas, quæ sub pectus existunt, collū & caput abdide
 rit, cordis figurā exprimere. Eandem Aegyptij ferunt
 ore coire, & parere: ueruntamē ea de re mihi nō facile
 persuadent. Qui Taricheæ bestijs præsumt, Ibis in
 testinū sex & nonaginta cubitorū esse affirmāt. Quod
 idem in Lunę defectione cōprimitur: Iccircoq; oratio
 nis parēti Mercurio eiusmodi auē aiunt in amore esse,
 quia orationis speciem similitudinēq; gerat: nanq;
 eius nigre pennæ cū tacito, & nondū emisso sermone
 cōparari queūt: nec dum uero prolatae orationi: intus
 morum sensuū enūciatrici, candidæ possunt cōferri.
 Apion eam ait longissimæ uitæ esse. Atq; in eam rem
 Hermopolis sacerdotes citat sibi sanè immortalem
 Ibim ostēdisse, quod quidē ipsum huic nō minus pro
 cul à uero abesse uideēt, q̃ ab omni ratione abhorrere
 existimo. Quòd autē calidissima sit natura, propterea
 uel pessimarū rerū conficiētissima uorago est: siquidē
 Serpentes

Serpentes & Scorpios exest, & conficit, atque ex his partim facile & calore, quo permulto abundat, exterrit, & concoquit: partim nullo negotio excrementa excernit, atque expellit: ægritudine perraro afficitur. In quidlibet uel sordidissimum, quamuis immittit rostrum, ut quippiam illic inquirat, ex inquisitione tamen cibi, cum se quieti tradit, cubile lauat, & purgat. In palmis, ad euitandos Feles, nidificat: non enim facile in palma ob eminentem & cutellatum trunci corticem si sæpe repulsi & reiecti, sursum correpere possunt. Iam porrò si pennis Ibis Crocodilus contingatur, immobilis redditur.

De pullis Lucinæ.

CAP. XXI.

Lucinia uisa est, quæ pullos suos cantuunculas doceret, & uersiculos quos imitarentur, traderet: quòd si capiatur iam confirmata ætate, & inclusa asseruetur in cauea, idcirco se & cantu & cibo abstinet, & pro seruitute uenatorem silètio ulciscitur, quia omnium uehementissime auium libertatis retinens est: quarum rerum experientes uiri, iam ætate grandes capere omittunt, & pullos comprehendere student.

Quanta gloriæ cupiditate Luscinia laborat.

CAP. XXII.

Charmidem Massiliensem audio dicentem, non modò musicæ perstudiosam esse Lusciniam, uerum gloriæ etiam cupidam. Cum enim in deserta solitudine sibi tantum canit, tum simplicem cantum & illaboratum edit: cum autem captiua tenetur, & non

oo 3 caret

caret auditoribus, cantum uariat, contendit, remittit, exprimit, obscurat.

GYLLII ACCESSIO. De eadē, CAP. XXIII.

L Vcinia pullos docent canere, ac si qui capiantur adhuc cantandi rudes, interq; homines alantur, ideo peius canunt, quòd ante legitimum tempus à magistris parentibus subducti fuerint: cum igitur aluntur cum parentibus, erudiuntur & discunt, non ob quæstum, sed quòd ex cantu mirificam uoluptatem capiant.

De Lutea & Vireone.

CAP. XXIII.

L Vtea nulla alia re quàm herba, Symphito nuncupata, quæ magna difficultate & reperitur, & effoditur, nidos construit, eosq; uillo & lana substernit. Vireo autem in Luteæ genere mas, uitæ munerum sciens est, simul & aptus ad quiduis discendum, ideoq; & laboris in discendo patiens. Hyeme, nisi est captiuus, non apparet: Aestiuo autem solstitio in lucem nostram prodit, ex oriente Arcturo sydere, eò unde huc uenerat, reuertitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Cincidela.

CAP. XXV.

C Incidela per paruula bestiola, tantum noctu uolans splendescit, & scintillæ speciem similitudinemq; gerit, & tanquam nouus fulgor ad puerorum oculos fulgens infirmas mentes perstringit, & quasi ignescentem personam sustinens, eos in fugam compellit, quocuncq; uolatu procedit, sibi & circumstantibus

tibus uel in densissimis tenebris illucescit. Enimvero intempesta nocte, uel luna ipsa silente, lucis usura fruitur: & tametsi omnibus tenebræ offunduntur, non huic tamen lux eripitur. Quæ in re mihi lupo præstantior uidetur, qui etiam si id temporis quod appellat Homerus Lycophos lucem naturæ munere oculis perceptam habet, tamen sibi soli, non uicinis, lucet.

De Charadrio, siue Galgulo. CAP. XXVI

CHaradrius auis eximio naturæ beneficio affectatur, nam si quis ictericus in eam acerrime intueatur, illa contra sine nictatione ex animo respiciat, sic affectum hominem suo obrutu ad sanitatem reducit.

De aue Cyano. CAP. XXVII.

AVis, cui Cyanus nomen est, natura sua ab hominum consuetudine abhorret, urbanas commotiones odio persequitur, locorum agrestium ubi homines uersari soleant insolens est: eis locis in quibus est ab hominibus solitudo, & montium iugis, & præcipitijs delectatur. Epirum & insulas hominum frequentia habitabiles, haud sanè in amore habet: Scyro, & si qua est eiusmodi alia sterilis, & ab hominibus inops, delectatur.

De Cinclo, quam Motacillam appellare possemus.

CAP. XXVIII.

CInclus uolatilis bestia quod posteriore sui parte debilis sit, ideo suapte natura, & per se dicunt non posse nidum fingere, & construere, sed in alienis parere: eamque ob rem bonorum inopes in rusticorum

004 prouerbio

proverbio Cinclos appellari solere. Hæc semper caudam mouet.

De Cinamomo aue.

CAP. XXIX.

Cinamomum auem auditione accepi ex plantæ gentilis suæ furculis nidus construere, ac nimis rum qui eiusmodi ramulos ambiunt, sacula graui robusto & contentissimo neruo expulsa, magno impetu contra ramos quibus nititur nidus mittere, itaq; rumpuntur, & festucae decidunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Daenadibus auibus.

CAP. XXX.

Aves Daenades nuncupatas Aegyptij ideo ad potantium coronas alligare soliti sunt, ut uellendo, morsitando (sicut Sextus Pompeius ait) & assidue cantitando potantes à dormiendo sustineant.

De Columbīs.

CAP. XXXI.

In urbibus Columbæ cum hominibus frequentes habitant, sæp; ad pedes horum huc & illuc magna mansuetudine & facilitate uersant. In locis autem, ubi ab hominum frequentia solitudo est, propinquitatem hominum minime expectantes, aufugiunt. In multitudine hominum confidentiores sunt, sæp; nihil ibi graue passuras planè sciunt: ubi auceps uenatoriæq; instrumenta uersari uident, non amplius sine summa ibi formidine habitant. Columbas ex auibus maxima esse pudicitia, ab omniq; adulterio castissimas esse percepi: nunquam enim ex societate inter se instituta, neque mas nisi morte ipsa uxoris distrahitur, neque

neq; foemina dissociatur, nisi uidua fuerit. Aristoteles inquit, testis locuples, foemina parturienti mare adesse & cultu omnium officio fungi: saepe etiam foeminam errantem, & uagantem compellere ad nidum: & cum pepererint oua, eas cogere ut incubent: eundemq; pariter cum foemina pullos fouere, pariterq; alere: & primum nutrimentum, ne a cibus abhorreat, exclusis iam pullis, terram saluginosam in os indere: quam ut gustauerint, deinde facillime reliquis cibus uesci queat. Cum rapacibus caeteris auibus coedere deuinciuntur, pacemq; gerunt. Aquilas marinas, & Circos horret. Contra Accipitres quo astu utantur, audire conuenit. Cum eas Accipiter, qui natura sua in sublime ferri potest, persequitur, ea deorsum uersus elabuntur: cum ille in inferiori sede aeris uolat, illae contra sublime feruntur & supra Accipitrem, in sublime impetum facere non ualentem, uolantes, bene sperare incipiunt, fiduciaq; implentur.

De Liuijs Columbis.

CAP. XXXII.

IN India Liuiæ Columbæ uirides pennas habent: ut his primo aspectu, qui sit rudis in scientia auium, Psittacum, non Columbā dicat: earum labra & crura colore Græciæ Perdicibus sunt similia.

De Erycinis Columbis.

CAP. XXXIII.

IN Eryce Siciliae festi dies aguntur, quos Erycini & Siculi omnes profectorios appellant. Cur autem sic appellentur, causam afferunt, quod id temporis

pp Vene

Venerem Indi in Libyam proficisci dicunt: idcirco nullas eo tractu Columbas uideri, nimirum quæ ab euntem uenerantes deam, cum illa peregre profectæ sint: nam Veneri sacrum esse genus Columbarum omnes existimant. Nouem diebus lapsis unam formam insignem ex pelago Libyco spectari reuolantem, quæ non sit quemadmodum reliquæ gregales Liuiæ Columbæ, sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem, quum eam quodam loco purpuream, & auro similem canit. Hanc cæterarum columbarum greges sequuntur, & rursus ex earum reditu Erycini reuersionis dies celebrant.

GYLLII ACCESSIO.

De Columbis.

CAP. XXXIIII.

Vicissim aiunt incubare Columbatium genus, atque omni anni tempore parere. Liuiæ diuersa est à Columba: hæc maior, illa minor est; hæc mansuescit, altera non item. Non prius coeunt, quam foeminam masculus fuerit osculatus, neque enim sine osculo coitum ferre consuevit: ac foeminæ inter se ineunt, cum maribus carent: etsi nihil emittunt, pariunt tamen oua, ex quibus pulli non nascuntur. In sermonem hominum uenit, apud Indos esse Columbas giluo colore. Charon Lampfacenus dicit circa Athonem montem Columbas apparuisse, cum ibi Persarum triremes perierunt. Fascinantium oculos, & rationis expertes bestiarum natura quadam mirabili cauent: Columbæ fascinationis amuletum propulsationemque laurinos ramulos

mulos tenues primum colligunt, deinde ad custodiam pullorum in nidos imponunt: Milui autem, rhamnū: Circi, amaraginē: Turtures, gladiolum: Corui, amerinam: Vpupæ, capillum Veneris: Harpæ, hæderā: Ardeolæ, cancrū: Perdices, harūdinis gramen legunt: Aquilæ, gentilem suum lapidē Aëtitem: hic mulieribus cōmodus, abortibus aduersatur. Cum ad ætatem confirmatam columbus peruenit, ut cum matre Veneris societatem coëat, patrem expellit.

De castitate Palumbium. CAP. XXXV.

Ex auibus castissimi ab omni stupro palumbes: ut enim mas & scemina tanquā nuptijs alligati sunt, mutua consensione adeo ad stabile & certum connubium per summā castimoniā adhærescunt, ut neuter alienum cubile attingat: si autē impudico amore capti ad alienam Venerem libidinis oculos adiecerint, eos reliqui circūsedentes marem quidē mares discerpunt, sceminas uero sceminæ disperdūt. Huiusce etiā modi lex castitatis ad Turtures pertinet, sancta; & synce-
ra permanet, tum etiam ad columbas albas manet, præterquā quòd non utranq; occidunt: nam marem duntaxat perimunt, sceminam uero illius misericordia permoti impunitam atq; inultam in uiduitate reliquam ætatem ducere permittunt.

De amore Cornicis, & eius repugnantia cum Noctua.

CAP. XXXVI.

Amanter mutuā inter se fidem seruant Cornices, cum semel societate inter se coierunt, quam non
pp : temere

temere ac licenter inter se instituunt: quòd si alterutra moriatur, alterã quæ ei superest usq; ad extremũ uitæ diem uiduam permanere, harum rerũ absolute periti dicunt. In nuptijs olim ueteres, audio, post hymenũ Cornicem inuocare solitos fuisse, hocq; concordiaẽ signum dare ijs, qui liberũm quærendorũ gratia conuenissent. Qui uero sedes auium & uolatus obseruare solent, eas inauspicatas aues, captantibus auguria portendere res tristes dicunt. Quibus Noctuaẽ infestissimæ, noctu illarum ouis insidias moliuntur; Cornices contra interdiu eodem modo Noctuarum ouis insidias faciunt, non ignorantes earum oculos ad uidendum de die hebetes esse.

De sepulchro Cornicis apud Aegyptios,

C A P. XXXVII.

AD nuncupatum lacum Mirida in Aegypto, ubi Crocodilon oppidum est, Cornicis sepulchrum ostenditur, cuius causam Aegyptij eam afferũt, quòd cum eorum rex, cui Marres nomen esset, Cornicem ualde cicurẽ haberet, quæ postquã audisset quò uolatus dirigendus, & quænam regio transeunda, & ubi terrarum requiescendum esset, eò regis literas ocys quàm quiuũ nuncius perferret, eam mortuã & sepulchri honore affecit, & cippo ornauit.

G Y L L I I A C C E S S I O.

De eisdem.

C A P. XXXVIII.

PEnelopes castitatem mille Cornices docent præclare contemnendam esse, quarum singule extinccto con

Etō coniuge, non parum diu, imo potius nouem æta-
tes in summa castimonia uiduæ perseuerant uiuere.
Quare mihi quælibet Cornix pulchram Penelopem
continentiæ gloria longe multumq; superare uide-
tur, Cornix cum pullos pascit, alsidue cursitat.

De Coruis.

CAP. XXXIX.

AEgyptij Corui, Nilum accolentes, nauigantibus
quasi supplices esse uidentur, sibi quippiam lar-
giri efflagitantes, quòd eis si quid dono detur, petere
cessantes, nihil molesti amplius sunt: sin autem ho-
rum quæ postularint nihil impetrauerint, in nauis ro-
stro insidentes, insequuntur nautas, funes arrodunt,
ac uincula conscindunt. Corui Libyci sese inclinantes
rostrorum aduncitatem quo ad possunt in uasa intru-
dunt, atque inferunt, quæ homines sitis metu aquæ
compleuerant, ac (ne rumperentur) supra tecta ad fer-
uandum aëris beneficio aquam posuerant, itaque pos-
tione fruuntur. Cum aquam deficere uident, calculos
ore & unguibus apportantes, in uasa inferunt,
atque calculi quidem in fundum detruduntur, ac de-
sident, aqua uero de uasis fundo ex subsidentium oc-
cupatione calculorum alleuata, superiorem uasis ua-
cuitatem replet: qua solerti machinatione Corui aquã
contingentes, potione refertiuntur: non ignorantes,
quæ sunt penitus in media philosophia recõdita atq;
abdita, unum & eundem locum duo corpora capere
non posse. Quantum cum sterili ferax ager differat,
planè noscunt; in uberrimo enim gregatim feruntur,

pp 3 per

per sterilem agrum & infructuosum bini uolare affo-
lent. Fœtus suos nutritos, & ætate procedente fir-
mos, acriter insectantur nidoq; expellunt. Quam-
obrem filij Corniculi deinde ea quæ sunt ad uiuen-
dum necessaria inquirunt, genitoresq; suos mini-
me alunt.

De Corui audacia.

CAP. XL.

CORUUS Aquilæ nihil de animo concedit, quom-
inus quàm hæc audax sit, non enim contra pu-
silla animalia uenire audet, sed & contra Asinos &
Boues pugnat, quorum in ceruicibus confidens, eos
percutit, ac multorum effodit oculos. Cum etiam ro-
busto Aesalone decertat. Si quod animal contra Vul-
pem pugnare animaduernerit, subsidio ei uenit, ami-
citia adductus quæ illi cum Vulpe intercedit, atque
ulciscitur. Maxime omnium auium multos clangor-
es & uarias uoces fundit, nam institutus cum huma-
nam uocem mittit, tum eius locutio alia quædam est
ludentis, alia longe serio agentis. Si enim quod perti-
neat ad Deum agit, hic tibi sacrum quippiam & diui-
nationis plenum loquitur. Et quòd æstiuo tempore
alui relaxatione se laborare plane sciat, idcirco ab hu-
midis cibus se continet.

De sene Coruo.

CAP. XLII.

CORUUS iam ætate affecta cum non pullos alere
potest, seipsum eis cibum præstat, hi autem come-
dunt patrem, unde prouerbiū esse natum ferunt,
Mali Corui malum ouum.

De

De Coruo.

CAP. XLII.

PER æstatem Coruus exarescit siti confectus, cum clamore ultionem testari fama est, cuius causam afferunt, quòd cum ad aquationem eum famulum suum Apollo misisset, ille magna segete inuēta adhuc uiridi, inuestigare uolens granum frumenti, expectās ut maturuisset, mandatum domini neglexit: quam ob rem siccissimo anni tempore siti affectus, suæ moræ dat penas. Hoc fabulæ simile uidetur. Aliud tamē dicitur de Coruo, ob Apollinis reuerentiam, hunc sacrum & Appollinis pedissequum esse dicunt, idcirco diuinationibus præditum fatentur, eiusq; clamori dant operam, qui auium sedes, & clangores, & uolatus ipsarum à dextra ac sinistra cognoscunt. Corui oua audio nigros efficere pilos. Qui capillitium suum adulterat, oportet oleum in ore compressum habeat, nam nisi id fiat, simul cum pilis ei dentes nigri redduntur, uixq; elui possunt.

GYLLII ACCESSIO. De eodē, CAP. XLIII.

Mllo quia est quoddam bellum, sicut Cicero ait, quasi naturale cum Coruo, ideo alter alterius, ubicunq; nactus fuerit, oua frangit.

De Passeribus.

CAP. XLIIII.

Conscientiā uel suæ infirmitatis, uel sui corpusculi cexiguitatis, Passeres in ramorum cacuminibus, modò ab ijs sustineri queant, nidos cōtexunt, sæpeq; numero ea machinatione sibi factas à uenatoribus

pp 4 insidias

insidias declinant: eò sanè ij propter ramí tenuitatem ascendere non queunt.

GYLLII ACCESSIO. De eisdē. CAP. XLV.

Passerēs quòd lasciui sint, idcirco Terpsicles eos, qui Passeribus utuntur, ad res uenereas ait procliuiores fieri. Alexander Myndius duo Passerum genera esse dicit, alterum mansuetum, alterum ferum: eorum foeminas cum cæteris in rebus infirmiores, tum ore esse neq; ualde albo neq; ualde nigro.

De Plateis.

CAP. XLVI.

Pelecanes, quæ alio nomine Plateæ, siue Plataeæ appellantur, fluuiatilibus Conchis se complent, easq; cum stomachi calore concoxerint, euomunt, atque testis iam alui calore diductis, eligunt ex his quæ sunt esculenta. Lari aues, ut Eudemus scribit, sublimis cochleas surripiunt, ac ex alto deijcientes, magnam ad saxa allidunt, itaq; esculenta testis seiunctis eligunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Pelicane, siue Platea.

CAP. XLVII.

Cum ut aliæ aues in locis à terra altis Pelecanes nidum construere possit, ea tamen quadam imprudentia in scrobe, quem in terra facit, oua ex sese parit, quod ipsum non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum circumlinunt, ignemq; succendunt, ea uero fumum aspiciens, aggreditur ignem alis restinguere: ueruntamē ei tantum abest ad extinguendum astutia, ut magis magisque sua tanquam uentilatione

tione incendat, idcircoq; alis exustis capiatur. Iam Aegyptiorum sacerdotes ideo eius carnibus, quòd filiorum causa in uiræ periculum se proñciat, uesci nephas ducunt. Cicero dicit se scriptum legisse, esse auem quandam, quæ Platalea nominaretur, eam sibi cibum quærere aduolantem ad eas aues, quæ se in mari mergerent: quæ cum immerfissent, piscemq; cæpissent, usq; eò premere eorū capita mordicus, dum captum illæ amitterent, id quod ipsa inuaderet. Eademq; hæc auis scribitur Cōchis se solere complere, easq; quū stomachi calore concoxerit euomere, atq; ita eligere ex ijs quæ sunt esculenta.

De Venatrice aue.

CAP. XLVIII.

Merulis affine genus quoddam est uenaticum & captiosum, colore atrum, splendide canorum, recte ex eo uenaticum appellatum, quòd ex auibus multas sui cantus permulsione ad se allicit, & capit: cuius ingenitæ sibi præstantiæ hæc auis non ignara, eo naturæ munere ad se uoluptate & cibo explendam uti uidetur: nam ex sui cantus auditione & belissimas oblectationes habet, & aucupio & uenatione proxime ad se accedentium auicularum exfaturatur. Quòd si quando quisquam hanc captam concluderit in caueam, non modo canere omittit, uerum etiam pro seruitute sua à uenatore pœnas silentio sumens, muta permanet, atque elinguis.

De Turturibus.

CAP. XLIX.

qq Ad

AD hanc rationem aucupantur Turtures, qui absolute perfectèq; earum aucupium tenent, nec longissime ab experimento aberrant, ut saltent, ualdeq; suauiter præclareq; canant, quorum auditu hæc delectantur, saltationisq; conspectu permulcentur, acceduntq; propius, aucupes sensim & pedetentim eò secedunt, ubi retium explicatorum positæ sunt insidiæ, in quas incidentes, capiuntur, captæ primum saltatione & cantuunculis.

De loquacitate Turturis.

CAP. L.

Turturem loquaciorem dicunt, quod non modò toris inexhausta assiduitate uocalis sit, uerum etiam ex posterioribus sui partibus quàm plurimùm, ut ferunt, loquatur. Menander huius prouerbij mentionem facit in comœdia quæ inscribitur Plotius: atq; eandem etiam Demetrius in Dramatico opere, quod Siciliam inscripsit, meminit postica corporis parte clamarè. Qui accurate tenent uim & naturam Turturum, auditum est, albas sæpe apparere, easdemq; cum Venere & Cereri, tum uero Parcisi & Furijs sacras esse.

De Vulpanfere.

CAP. LI.

Recte Vulpanferi nomen inductum est, quod ex Ringenitis naturæ suæ rebus trahit. Cum enim Anseris speciem habet, tum probe cum Vulpe callida improbitate comparari potest: atque etiam si corpore quàm Anser inferior sit, animi tamen robore superior, & ad inuadendum præstantior habetur: ab Aquilæ & Felis & cæterorum hostium suorum iniurijs se

rijs se defendit, & propulſat. Pullos ſuos uehemen-
ter amat, eandemq; operam quàm Perdix in eis tuen-
dis ponit: nam ante ſuos ſcerus ſeſe prouoluens, au-
cupi ſpem ſui capiendi oſtendit: hi uero interea cum
uenator illuditor, elabuntur: quibus fuga elapſis, is
ſeſe alis alleuans diſcedit, ac ſæpe ut pulli facilius elæ-
bantur, capiendum ſe uenatoribus præbet.

De Spino.

CAP. LII.

AD notionem auium periti Spinum auem dicunt
ex ſpinis, ubi uiuit, nomen traxiſſe. Hæc cum
non ſit à muſis auerſa, ſplendide canora eſt. Quòd
ſi, ſicut Ariſtoteles ait, Spini & Sali ſanguinem in eos-
dem uafe permilceas, & ſimul temperes, non coire
nec commiſceri: hunc ſacrum eſſe aiunt genijs, qui
præſunt hominibus itinera ingredientibus. Spini
aues in poſterum longiſſime prouidentes, homini-
bus ad rerum futurarum coniecturam ſapientiores
ſunt. Etenim hyemem futuram præſentiunt, & ni-
uem prænoſcunt, & multa cautione obſeruant, ne ijs
opprimantur: itaque earum acerbitates metuentes,
ranquam ad perfugia, ſic ad loca nemoribus frequen-
tia confugiunt.

De Picomartio.

CAP. LIII.

INcuruato roſtro & adunco eſt Picus martius, quo
Iquercus percutit, unde à Græcis Dryacolaptes ap-
pellatur, hoc eſt quercus percuffor. In ea locum ex-
cauat,

qq 2 cauat,

cauat, in quem tanquam nidum pullos suos imponit: ad nidi instructionem non ferulis inter se connexis eget, neq; ædificatiunculis. Si quis lapide immisso ei foramen obstruxerit, ille ex his coniectura affectus insidias sibi oppositas esse, herbam lapidi contrariam affert, eamq; contra lapidem ponit: lapis uelut offensus, & non facile ferens uim herbæ, exsilit, atq; rursus foramen Pico aperitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Pica.

CAP.

LIIII.

ANte nuncupatum Forum Græcorum tonfor quispiam Romæ in officina, sicut Plutarchus inquit, Picam alebat, quæ uaria & multiplici uoce cum hominum uerba, tum & bestiarum, & organorum sonos nullo coactu reddebat, sed sua sponte sese exercens, nihil relinquebat quod non imitaretur, & pronunciaret. Post uerò elinguis & muta fuit, quàm accidisset illac multis buccinis circumsonantibus diuitem efferi magna frequētia. Quod quidem ipsum non modò magnam nonnullis, qui antea eius uocem libenter audirent, admirationem excitauit, uerum etiam ipsidem ipsis suspicionem attulit, ne qui similiter tondendi artem factitarent, auem ueneno sustulissent. Plurimi etiam idcirco huius aures obscuruisse, simulq; cum auditu uocem amisisse arbitrabantur, quòd buccinatorum sono diu multumq; obstrepitæ fuissent. At neutrum fuit, sed quia animi in seipsum secessione facta, secum meditaretur, & tanq; organum

organum, sic uocem instrueret, atque appararet, ideo miro silentio utebatur: quod ipsum facile declarauit cum postea repente in uocum explanatione sic enituit, ut non amplius ex solitis & pristinis imitationibus, quicquam imitaretur, sed eisdem periodis buccinatorum cantum eloqueretur, & uariorum interualorum percussiones sonorumque numeros exprimeret, ut eius per se conatus ad discendum præstantior, quàm docilitas esset.

De Miluo, & Harpa.

CAP. LV.

Miluus in rapinas faciendas eminentissimus si superior extiterit, carnes è macello rapacissime aufert, ex Olympiæ tamen aris eas nunquam attingit. Harpa auis montana impetens oculos effodit.

De Monedulis.

CAP. LVI.

Monedularum se beneficiarios existimant Thesali, Illyrij, Lemnij, ob eamque rem his uictum urbes publice præbendum esse decretum fecerunt, qui locustarum fruges uastantium oua perderent, earumque sobolem perimerent, unde magna ex parte locustarum multitudo ueluti in nubem coacta minuebatur, frugesque incolumes ad tempestiuitatem perueniebant.

De amore Monedularum in suas gregales, & earum captura.

CAP. LVII.

Svæ nationis aues uehementer Monedulæ amant, quæ quidem res eas sæpe in perniciem inducit: quemadmodum id accidat explicandum. Cum enim

qq 3 quis

quis Monedulas uenaturus est, talia machinatur, ut eas ubi nouerit cibaria inquirere, & in quem locum congregentur perspexerit, ibi pelues olei plenas disponat, curiola belle auicula eò profecta, in uasis labro confidet, & simul sese inclinans, suam ipsius umbram despicit, & quòd existimet aliam se Monedulam uidere, ad eam ipsam festinat descendere, eòq; ut est delapsa, olei crassitudine circumfusa, sine laqueis, sine retibus constricta tenetur. Theopompus Venetos inquit Adriam accolentes cum sementes faciunt, Monedulis farinas oleo temperatas muneri idcirco mittere, ut eos permulceant, & cum ipsis tanquam foedus sanciant, ne sementes refodiant, & grana sparsa legant. Lupus cum hæc uera esse fatetur, tum eosdem addit loros rubros eis proponere, & Monedularum greges extra fines manere, ac nimirum duos aut treis ex urbibus tanquam legatos ad eos mitti solere, exploraturos hospitem multitudinem, qui ut eam perspexerunt, inuitant & reuertuntur, eæ autem inuitatæ gregatim proficiscuntur, ac si offas obiectas comederint, se pacem & foedus habere Veneti intelligunt: sin contempserint, & tanquam uilia non dignentur comedere, indigenæ sibi persuasum habent, illorum contemptum famem ostendere, & tanquam muneribus incorrupti, nec ex obiectis elcis quippiam gustantes, in arationes inuolant, & cum maxima animi acerbitate inuestigantes, semina prædantur.

De

De Anate,

CAP. LVIII.

PRimum ut Anas peperit, parit enim in terra extra aquam, prope aut stagnum, aut paludem, aliumve aquosum locum, statim eius foetus recondita quadam natura & propria aquam prosequitur. Quinetiam Anatum ova Gallinis saepe supponimus, ex quibus pulli orti, primū aluntur ab ijs ut à matribus, à quibus exclusi foris sunt, deinde eas relinquunt, & effugiunt, sequentes quàm primum aquam quasi naturalem domum: præclare enim intelligunt, se cum naturæ non sint ad uolandum aptæ, participes cœli incolas non esse posse: neque terrenæ, cum non sint bestiae, in terra uersari oportere: quocirca à partu statim natatiles ad aquam assiliunt, necque tamen natare discere necesse habent: at tanquam temporis longinquitate eruditas, & sapienter emergunt, & merguntur. Nam cum Aquila in eos ipsos rapiendos inuolat, se intra aquam submersione abduunt, atque infra aquam natando, ex alio loco extra aquam emittunt. Quòd si Aquila illuc quoque incumbat, & insistet, ij iterum demerguntur, atque tandiu sursum deorsum comitant, dum Aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam prædam: tum enim hi deposito hostis suæ metu, ad summam aquam elata rursus natant. Anatum, sicut ait Alexander Mynsius, mas tum maior tum uersicolorior, id quod est cæsum in oculis, paulo minus quàm feminae existit.

De Noctua,

CAP. LIX.

qq 4 Mulie

Mulieribus ueneficia & cantiones exercentibus
 similis est Noctua, captiosum animal. Hęc enim
 capta, suos in primis aucupes sic captionibus suis in
 se elicit, ut eam uelut ludicrum quoddam in humeris
 circumgestent. Noctu quidem uigilat, & uoce quasi
 quibusdam præstigijs ac illecebris aues allicit, easq;
 sibi asidere facit. Interdiu uero alia aucupij indu-
 ctione utitur, auib; illudit, nimirum in aliam atque
 aliam speciem uultum conuertens: quibus aues per-
 adolentes in admirationem raptæ, manere apud
 eam perseuerant, maximo eorum in quæ se formati-
 more perculsæ. Accedenti ad seriam actionem ho-
 mini occurrentem Noctuam inauspicatam significa-
 tionem dare aiunt. Cui quidem rei testimonio fuit
 Pyrrhus Epirotarum rex: cum in illius Argos profi-
 ciscentis hasta quam erectam ferebat, hæc auis sedis-
 set, ei malum auspicium dedit: nam Argos ingressus,
 ualde ingloria atque ignobili morte occubuit. Quare
 mihi Homerus præclare intellexisse uidetur, auem
 hanc mali auspicij esse, cum Diomedij, ad castra Troia-
 norum exploranda proficiscenti, Mineruam facit
 auspicato mittentem Erodium, non Noctuam. In
 Creta noctuam aiunt omnino non nasci, ac si extrin-
 secus importeretur, mori: in eademq; nullam malefis-
 cam bestiam neque gigni, neque aliunde deportatam
 uiuere, quod quidem ipsum si quis uult experiri, ue-
 nenatum animal quodpiam foris assumit, quod pri-
 mum ut hanc terram attigit, statim perit. Itaq; circu-
 latores

latores qui uenantur in Africa serpentes, talia machinantur, ad mouendam hominum admirationem eas mansuefactas circūgestant, & simul ipsis terræ Africæ quantum satis sit ad earum usum comportant, quod ipsum prouident, ne serpētes pereāt, ob eamq; causam cum ad hanc insulam peruenerūt, non prius feras bestias exponunt, quàm terram peregrinam, quam secum portāt, subtrauerint: ex quo fit, ut multitudinem imperitam congregent, atq; stupidam detineant, & tametsi eæ quidem sese incitant, non loco tamen se mouent, neq; ex domestico & uernaculo puluere excedunt. Sin in externum & hosticum solum egrediantur, è uita quoq; exeunt.

De Oride siue Tarda.

CAP. LX.

OTis ex omnibus auis equorū studiosissima censetur, cuius rei hoc testimonio est, quòd cætera animalia uel in pratis, uel in collibus pascētia aspernatur: equum uero ut aspexerit, magno statim cum gaudio ad ipsum aduolans, appropinquare pergit, more hominū equini generis amantissimorum.

GYLLII ACCESSIO. De eadem CAP. LXI.

Xenophō Otides dicit breui uolatu uti, ut si quis celeriter instet, eas capere possit: nam uolāt exiguuo tractu, & celeriter fatigantur, ac nimirū ad hanc rationem comprehenduntur: Cum huiusmodi uolucres omniū quæ homo agit imitari conentur, uenatores contra ipsas stantes, certa quadā re oculos sibi unguunt, præparatis alijs unguentis oculos & cilia cons

rr glutina

glutinantibus, quæ quidem ipsa non ab eis procul in paruis peluibus ponunt: Otides ubi uiderunt uenatores se ungere, hoc idem effingunt, ex pelui uiscum fumentes, quare cito capiuntur. Equo delectantur: Si quis equinam pellem induerit, quotquot uolet uenabitur, nam equorum studio captæ eò accedunt.

De Oto.

CAP.

LXII.

OTus uolucris similis est Noctuæ, præterquam quòd nocturnus non est: secundum aures duas pennulas habet: imitator hominum est, quos saltantes cum imitari conatur, capitur. Quare qui facile decipiuntur, Comici Otos appellant. Qui maxime idoneus est ad eos comprehendendos, saltat, & simul ipsos contra aspicientes ad saltationem inducit, alios à tergo latens uoluptate æmulandi captos comprehendit.

De Vpupa.

CAP.

LXIII.

VPupa auium inimicissima est, & mihi uidetur odio hominum nidum in desertis locis construere, & ne homines ad pullos suos aspirent, luti loco hominis stercore circumlinire, ut intolerabili odoris fœditate homines à nido depellat. Cum autem in parietis diruti & deserti rima uetustate acta huiusmodi auis peperisset, id ipsumque parietis curator animaduertisset, luto rimam expleuit, & obstruxit: ubi Vpupa residiens uidet recessum, & latebram suam clausam, herbam affert, qua ad lutum admota, dissoluitur lutum, & defluit, illa intra caueam ad pullos suos ingreditur, ac

tur: ac si interea ad inquirenda cibaria rursus profecta fuerit, homo ille iterum parietis cauernam obliuens obstruxerit, eadem ipsa herba rimam aperit, quod ipsum tertio ac sæpius facit. Cuius factum parietis curator intelligens, herbam illam è luto aufert, non quidem ad eos usus ad quos Vpupa utebatur, sed ad resignandos thesauros ad eum nihil pertinētes.

Indicam Vpupam duplo maiorē nostra & formosiorē Indorum rex amores & delicias suas circūgestat, & eius uenustatē summa admiratione frequenter intuens, magnam lætitiā uoluptatēq; capit.

De auibus Diomedis. CAP. LXIII.

INsula quædā nomine Diomedea, auibus Diomedis abūdat, hæ hominibus natione barbaris neq; quippiā nocent, neq; eos adeunt: Sin Græcus aduena eò diuerterit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquā manibus, ad prensationem & complexū. Græcos se pertrectantes non refugientes, intrepide se palpari sustinent: in accumbentiū sinu aduolant, uelut ad mensas hospitaes inuitatæ. Vulgò socij Diomedis esse iactantur, qui unā cum eo contra Ilium arma tulerunt. prima eorum natura in auium speciē immutata, etiam nunc se esse Græcos & Græcorum studiosos perseverare. Herodius Ostreorū uoracissimus est, & quemadmodū Cōchas Pelecanes exforbent, sic is Ostrea: testis obducta uorat, & in ea sede, quæ ingluuies appellatur, concalefaciens, tandiu custodit, quoad calore stomachi discluduntur.

rr : duntur.

duntur. Post ubi is ipse diductas senserit restas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet.

De Merope.

CAP. LXV.

Merops auis contrà uolat atq; cæteræ: aliæ enim omnes quasi sursum ad oculos uersus: illa uero retro ad caudam uersus uolat. Et profecto naturam uolatus, admiratione & insolentia pleni, quem facit hoc animal, summopere miror.

De Meropis pietate aduersus parentes suos.

CAP.

LXVI.

Merops eo iustior Ciconijs existimanda est, quòd non in senectute parètes alere differt, sed statim ut per ætatē uolare potest, hoc ipsum exequitur. Iustitia enim & pietate omnibus auibus præstat.

Scopes, quos Theodorus uertit Afionos, saltatione capiuntur.

CAP. LXVII.

Scopes aues, quarum Homerus in Odyssæa mentionem facit, cum eas circum Calypsus antrū uersari scribit, uiri saltandi bene periti tradunt cum saltatione comprehendi, tum genus quoddam saltationis esse, quæ si adhibenda ijs fides sit. Scops appellatur: nam quòd ijs auibus iucundissimū sit quosdam ridicule imitari, ex eo profectum est uerbum *σκώπτειν*, id est, effingere, & non aberrare ab eis imitandis, quos ludicra assimulatione imitatur: omneis aues oris expressione, & articulata uoce longe superat: & quem admodum Psittacus & Pica, sic hominum & aliarum auium uoces exprimit. Minor est quàm Noctua, plumbei co

bei coloris speciem similitudinemq; eius pennæ gerunt, & albis maculis distinguuntur: à supercilijs secundum utraq; tempora due plumæ existunt. Calimachus duo genera ponit, Scopas, & Aiscopas, id est, semper Añiones: quorum alterum uocale sit, alterum mutum. Alexander Myndius dicit, apud Homerum non Scopas per sigma, sed Copas legi oportere. Aiscopes omnibus anni temporibus patent: eæ sane esculentæ non sunt, propter carnis uitium. Scopes aliquando apparent, neque tamen uno aut altero plus die commorantur, quæ esui accommodatæ sunt, & ualde probantur, & differunt à perennibus illis uelocitate, & Turturis & Palumbis similes sunt.

De Horione aue Indica, CAP. LXVIII.

CLitarchus in India scribit uolucrem amatorio affectu flagrantem, nomine Horionem, nasci, magnitudine Herodio similem, rubris cruribus, oculis cæruleis, sic à musica instructam, ut naturæ munere tam suauiter canat, ut ipsas Sirenes læcessere possit.

FINIS LIBRI XV.

LIBER DECIMVS

SEXTVS DE VI ET

NATVRA ANIMARVM

LIVM.

De Pittacis Indicis, & reliquis auibus.

CAP. I.

IN regijs ædibus Indiæ, ubi regum maximus illic regna tenentium ætatem degit, cum alia permulta & magnam hominum admirationem, & nullam comparationem habent, quibus cum sanè nec Memnonia Susa, neq; tota eorum Reip. administratio est conferenda, neque Ecbatanorum magnificentia cum his in comparatione coniungenda est. Etenim illa Persici fastus uanitas, si cum ijs comparentur, uideri possint: tum porrò in hortis Indiæ Pauones & Fasiani mansueti aluntur, & plantæ quidem summa regionum procuratorum cura elaboratæ sunt. Enimuero umbrosa sunt nemora, & passiones arboribus consitæ, & rami sapienti quadam frondatorum colligatione conferti, & contexti: alij enim ex alijs nexi sunt, alij in alios implicati, arbores semper uirentes nulla senectute folia amittunt, ex eisq; partim sunt indigenæ, partim ex alijs locis Indiæ magno studio importatæ, quæ & regionem ornant. Oliuam terra India non gignit, neque aliunde importatam fert. Sunt item aliæ aues ab nexu liberæ, nullaq;

nullaꝫ seruitutis conditione astrictæ, quæ sua spon-
te eò uentitantes, nidos fingunt, & construunt, ubi
etiam Psittaci aluntur, & sursum deorsum, ulro cis-
troꝫ circum regem uersantur. Nec Psittacum idcir-
co Indorum quisquam, & si eorum magna illic multis-
tudo sit, edit: quòd eos sacros putent, & Brachmane
quidem ex auibus plurimi hunc existiment. Quòd
quidem ipsum non abs re se facere profitentur, quòd
solum Psittacus humanam uerborum appellationem
explanata oris expressione, & uocis conformatione
imitando consequatur. Atque etiam in ijs hortis per-
bella stagna sunt manu facta, ubi maxima magnitu-
dine pisces cicures æuum agitant: nec eos quisquam
alius piscatur, quàm regis liberi, qui nondum ex pue-
ris excessere: ij enim in aqua tranquilla, & non peris-
culosa, ludentes, & captant pisces, & uero natare dis-
cunt.

De Psittacis Indicis.

CAP. II.

Quemadmodum pueri erudiuntur, sic ex tribus
Indiæ generibus omnes humanæ uocis usum
addiscunt. In syluis inconditâ uocem cuiusmodi aues
indoctæ edere solent, mittunt: non autem expressum
os & explanatum habent.

GYLLII ACCESSIO.

De Psittacis.

CAP. III.

Qui memoria nostra terras antiquis ignotas per-
agrarunt, mirifica animi solertia in construendo
nido Psittacos esse affirmant. Etenim procerissimam
rr 4 inuesti

inuestigant arborem, tenuibus ramis, & intolerabilibus ad quiduis graue sustinendum, ad quarum cacumina pensilem sarculum alligant, ex quo nidum affabre & callidissimo artificio factum suspendunt, pilæ modo rotundum, sanequàm exiguo ad aditum & exitum relicto foramine. Quod quidem ipsum eos moliri afferunt, ut serpentium insidijs uiam obstruant: non enim ex tam subtilibus ramis pensilem nidum serpentium natio corpore grauis inuadere audet. Græchana insula eiusmodi uolucres procreat, Fasianis multo maiores, eam habentes à cæteris dissimilitudinem, ut uersicoloribus alis sint, & reliquo corpore rubro: ibidemque tanta est eorum multitudo, quanta apud nos cicadarum: ac tanquam nos Cappos, sic eos sagina curatos ad pinguitudinem perducunt, eisdem suauissime uescuntur.

De auibus quæ nascuntur in insulis Caspij maris,

CAP. IIII.

IN maris Caspij insulis cum alias aues nasci ferunt, tum maxime unam ea uel & natura affectam, ut magnitudine quidem uel egregium Anserem superet: pedes autem habeat grui persimiles, dorso sit uehementer rubro, uentre uiridi, collo albo, & disseminatæ maculis croceis distincto, non minus quàm duobus cubita longo, capite itē tenui & longo, rostro nigro, uocem ramis similem mittit,

GYLLII ACCESSIO.

De auibus Ceruorum magnitudine.

CAP. V.
In

IN Struthiophagis aues Ceruorum magnitudine esse dicuntur, quæ ut uolare non possint, certe quam Struthiocameli uelociter currunt, ex uenatoribus partim arcu eas capiunt, partim dextram manum colli pelle Struthionis tectam, similiter ut huiusmodi uolucres collum mouent, sinistra uero semen ex suspensa pera spargentes, alliciunt, atque in conualles detruunt, ibi circumuallatæ comprehenduntur.

Manfucta animalia, quibus animalibus non
confidant.

CAP.

VI.

Hanc etiam uim naturamque animalium non ignorare oportet, aues cicures & domesticas audacter contemnere Equos, Asinos, Boues: ac si cum mansuefactis Elephantis aluntur, non modò eos non timere, uerum per eos etiam ipsos gradi. Iam enim Gallinacei, ut in eorum dorsis confidere audet; Sic magnum eis metum Mustella uel præteriens inijcit, & qui uocem uel mugientium, uel rudentium præclare contemnunt, eius illius clamorem uehementer horrent. Anseres item, & Canes, & magnas Struthiones nihili faciunt. Contra Accipitrem uel multo minimum formidant. Gallorum cantus Leones exterret, metu Basiliscos exanimat, Miluos extimescit. Clangorem quidem aut Aquilarum aut Vulturum facile Columbæ spernunt, non item Circi & marinæ Aquilæ.

De Auimpugna.

CAP.

VII.

SS

Si eius

SI eius belli, quod cum mare committit foemina, uis
 Scutoriam reportet, eius collum uoluptate effertur,
 atque inflatur, tum maximis spiritibus impletur, &
 longo tibiarum tractu graditur.

De Castoridibus.

CAP. VIII.

CAstorides marinæ ad littora & saxa eminentia
 Cululatum diritatis plenum edunt, & grauissime
 rugiunt: earum sonitum quicumq; audierit, non effu-
 giet, quin paulo post excedat è uita.

De Caspia uolucere.

CAP. IX.

Fama quædam uenit in sermonem hominū apud
 Caspios auem procreari magnitudine maximi
 Gallinæ, uersicolore uarietate florentem: atq; audi-
 tione accepi eam supinam uolare, & sub collum ex-
 tensis cruribus subleuare, tum catelli uocem mittere,
 neque in sublime, sed circum terram idcirco uolare,
 quod in altum non queat sese attollere.

De Catreo aue.

CAP. X.

CAtreum auem, ita nuncupatam, cum eximia for-
 mæ pulchritudine Clitarchus ait, tum Pauonis
 magnitudine esse, tum pennarum eius extremitates
 smaragdi similitudinem gerere: ac si alios intuetur:
 eius oculi nescias quo colore sint: sin te aspiciat, pur-
 pureos dices. Quod in aliorum oculis album, in illi-
 us pallidum est: acri atque acuto uidendi sensu præ-
 dita est: Capitis plumæ partim candidulis ocellis,
 partim guttis quibusdam alijs in alias implicatis di-
 stinctæ

stinctæ sunt: Eius pedes Sandaricini, & uox canora, & sicut Luscinæ sic eadē acuta & concisa est. Eam in delicijs maxime omnium auium Indi habent, ut aspectu illius expleri non possunt. Ex oculis facula splendet, lucidissimæ ut flammæ similis sit: tantoq; opere gregatim uolant, ut nubes esse uideantur. Cantandi iuauitas & oris expressio tanta est, ut comparationē nullam habeat, ut crassum sit, Sirenes quasdam alatas eas dicere.

De aue Caspia, uel potius Indica. CAP. XI.

AVis Caspia, uel potius Indica (nam in India etiā nascitur) Anseris magnitudine, & lato quidem, sed tenui capite, cruribus paruis est: uario colore distinguitur, nam eius dorsum purpureum est, uenter maxime coccineus, caput & cutis exalbescunt, uocem caprinam mittit.

De aue quam Indi Celam uocant.

CAP. XII.

AVem in India nasci accepi, magnitudine triplo maiorem Otide, ore permagno, & longis cruribus, absouum quiddam sonare, eiusq; summas alas pallidas, cæteras uero pennas cinericias esse.

De aue quam Indi uocant Cercionem, eam Latini Motacillam appellare possent. CAP. XIII.

IN India auis ad Surni magnitudinem accedens, Iuarijs coloribus picta, nascitur, quæ & humanam uocem effingit, & Psittacis uocalior, & maiore est docilitate & ingenio, non tamen humanum uictum

SS 2 æquo

æquo animo sustinet, sed libertatis desiderio famem potius quàm seruitutem cibis refertam amplectitur. Vrbes quas Alexander in India excitauit, ideo Cersionem appellant, quòd similiter caudam atque Cinclus mouet.

De Indicis auibus Sandaricino colore.

CAP.

XIIII.

Paruularum quarundam auium Indicarum natio in excelsis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Perdicum, Sandaricino colore est: Indi sua lingua Dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, Dicæum: eius steruus si quis milij magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad uesperam morietur: mors suauis somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. Quamobrem summopere Indi id assequi student, ipsum enim malorum obliuionem existimant inducere. Quod quidem ex India muneri missum rex Persarum omnibus rebus antefert, & asseruat, insanabilium malorū remedium, si sumere sit necesse: neque apud Persas quisquam alius quàm rex id habet.

De Meleagridibus.

CAP.

XV.

Histrus in Olerio ait, Meleagrides à nullis auibus quæ unguibus sint uncinatis, uiolari. Clytus Milesius, Aristotelis discipulus, primo libro scribit, Meleagrides ad templum æreum locum palustrem commorantes, suos pullos uel à partu recentes negligere, itaque sacerdotes habere necesse illos curare.

Idemq;

Idemq; affert, tum generosarum auium magnitudine esse, tum paruo & tenui capite, eisq; apicem carneum durum turbinatum ex capite tanquam clauum ligneum eminere, tum auium barbula carere, rostro acuto & maiore quàm pro aue, & collo nigro & crassiore & breuiore quàm auium, præditas esse.

De auibus Memnonis.

CAP. XVI.

TErram Mariandyneam aues aspectu nigras incolere ferunt, quæ figura corporis & forma Accipitribus similes esse uidentur: cæ usu carniuum cum se abstinent, tum in omni uictus ratione se continent, eis enim ad cibum semina satis sunt. Cum autumnus esse cœpit, Ilium gregatim aduolant. Eas autem idcirco Memnonias uocant, quòd rectà ad Memnonis sepulchrum profiscantur: id enim uel etiã nunc à Troadis incolis ad ornamentum Memnonis conditum ibi fuisse dicitur, atq; Memnonis cadauer ex cæde à matre in Susa tantopere decantata exportatum fuisse, ut humatione afficeretur, eiq; dignitate illius exequiarum iusta ei persoluerentur. Aues igitur Memnonis gentiles quotannis eò profiscisci, ibiq; primum in contrarias partes distrahi, deinde pugnam committere, eamq; summa cõtentione tandiu pugnare, dum ex his media pars pereat, altera uictrix discedat. Iam de causis cur hæc accidant philosophari, nec mihi libet, neq; etiam uacuum sum ad scrutanda naturæ abstrusa atque abdita,

De Parnopibus Galatarum.

CAP. XVII.

SS 3 Eudo

EVdoxus ait Galatas, qui ad orientem solem pertinent, eiusmodi facere, quæ si cui credibilia uidentur, fidem adhibeat: sin minus, reiiciat. Cum maximi Parnopum greges, ut nubes esse uideantur, in Galatiæ agros inuolantes, frugibus incommodant, tum Galatæ quibusdam precationibus & obsecrationibus utuntur, simul & sacra conficiunt, quibus aues implorant: eæ autem illorum precibus obsequentes, frequentes ueniunt, & Parnopes perdunt. Ac si quis è Galatis eas ipsas comprehenderit, hoc supplicium in eum ex legibus illius gentis cõstitutum est, ut morte mulctetur. Ac si huic qui eas cæperit ignotum fuerit, aues tantopere offenduntur, ut iterum inuocatae, propter impunitatem illius, non ipsorum precationibus obtemperent.

De Phattage Indica.

CAP. XVIII.

IN Indis nascitur bestia, quæ Crocodili terreni speciem similitudinemq; gerit, magnitudine est Melitenensis canis: eius pellis adeo asperis squammis quibusdam scatet, ut more ferræ æs dissecet, & ferrum exedat & conficiat, eam Indi Phattagen uocant.

GYLLII ACCESSIO.

De Stymphalidibus.

CAP. XIX.

DEsertam Arabum regionem Pausanias aues scribit procreare, nuncupatas Stymphalidas, quæ hominibus non minus immanes, quàm aut Leones sint, aut Pantheræ: nam in eos, qui insidias sibi mouent, inuolantes, rostris uulnerant, atque adeo interficiunt

terficiunt, simul & quod homines gestāt ferrum, perforant: & ad corticeam uestem, quam crassam sibi uenatores accommodant, eiusmodi auium rostra sic adherescunt, tanquam ad uiscum paruularum auicularum alæ. Iam uero ad Gruum magnitudinem accedunt, atque Ibidum similitudinem gerunt, præter rostrum, quod & robustius, & haudquaquam incuruum est.

GYLLII ACCESSIO.

De Tetrace auē.

CAP. XX.

A Pud Athenæum libro nono Dipnosophistarum, hæc de Tetrace legi: Quum quidam, inquit, auis genus esse dixisset, more grammaticorum, qui de omnibus dubijs dicere solent, genus herbæ, genus auis, genus lapidis. Tum Larensius, uir Romanus inquit, uirorum optime, scio Aristophanem, in Auibus, mentionem fecisse Porphyrionis, Pelecanis, & Tetracis. Tum Alexandrum Myndium secundo de auibus, non magnam auem, sed inter paruas commemorasse Tetracem, magnitudine auis frugilegæ, colore figulinæ testæ distinctam, fruges comedere; cum oua pepererit, uoce *τετρακέων*. Epicharmus in Nuptijs Hæbæ: Capientem, ait, Coturnices, Passeres, Galeritas, Purpureas, Tetragas frugilegas. Postquam, inquit, nihil habetis, ut ex silentio intelligo, uobis auem demonstrabo. Ab Imperatore enim præfectus eram Misæ, hanc auem ubi uidi, & sic appellari à Misijs & Pæonibus didici. At Tetracem esse ex dis

SS 4 ctis

ctis Aristophanis recordatus sum. Cum autem existi-
marem dignam auem esse, de qua mentionem Aris-
toteles faceret, tractatum illum eius tot talentis æsti-
matum (nam ipsum octingenta talenta ab Alexan-
dro ex historia animalium accepisse peruagatum est)
legens, non de eiusmodi aue quicquam inueni. Itaq̃
gaudebam me habere Aristophanem, qui recens ab
illius ætate fuit. Ac nimirum cum hæc dixisset, in-
gressus quispiam est, qui in calatho Tetracem ferret:
hæc maximum Gallinaceum magnitudine supera-
bat, & Porphyrionis speciẽ similitudinẽq̃ gerebat,
ac quemadmodum Galli barbularum propendentes, ha-
bebat, eius uox grauis erat. Cum autem floridam &
pulchram auem admirati fuisset, cocta nobis non
multo post allata fuit, cuius carnes magnarum Stru-
thionum non dissimiles sæpe comedimus.

De ætate Apium.

CAP. XXI.

Apium quisquam ætatem ad hũc modum inter-
noscere poterit: quæ anno non excesserunt, ni-
tescunt, oleiẽq̃ similitudinem & speciem gerunt: ue-
tulæ uero & aspectu & tactu horridulæ euadunt, atq̃
ex ætate affecta rugis plenæ uidentur: eæ tamen fin-
gendorum fauorum experientia & industria præcel-
lentiores sunt, ex longitudine nimirum temporis ad
mellis scientiam eruditæ. Eædemq̃ tanta diuinitate
præstât, ut & pluuias, & frigora futura præsentiant: &
quando horum alterum, uel utrumq̃ impendere cõ-
iëcturis assequuntur, non longissime ab aluico uolatu
procedunt

procedunt, sed circum operaria uolantes, ueluti foribus incubant. Ex his rebus alueorum custodes futura augurati, agricolis turbulentæ tempestatis aduentum prædicunt. Longe autem magis frigoris, quam pluuiæ, aut niuis intuêtes sunt. Sæpe uero uento aduersæ uolant, paruulum lapillum pedibus portâtes, quantulus inter uolandum commode gestari possit: itaq; in hunc modum contra uentorū incursionés, & afflatus auræ, ne ex itinere deducantur, eiusmodi firmamentum ac robur sibi machinantur.

De Apibus inertibus. CAP. XXII.

EX Apibus quædam sunt inertes, non tamen moribus fuci sunt, neq; enim fauos corrumpunt, neq; melli insidiantur, sed ex floribus aluntur, ac cum alijs compascentibus ad passionés uolant: tametsi mellis conficiendi & condendi industria carent, non tamen prorsus otiosæ sunt: earum enim quædã aquã Regi, & Apibus uetulis apportant, nam seniores apud Regem ad eius stipationē selectæ permanent: aliæ uero hoc munere funguntur, ut mortuas ex alueo efferât, mundos enim & puros fauos eis esse oportet: mortuã apem intra alueum fauorum non esse patiuntur: aliæ uero ex his nocte excubât, substructionés, non secus ac paruam urbem uigilijs asseruantes.

De ratione ædificandi Apium. CAP. XXIII.

Seniores Cyrum de regia quam in urbe Persarum si pse ædificasset magnam gloriã adeptum fuisse fama celebratū est. Darius lautæ ædificationis substructione,

ctione, quam Suis omnium sermone decantatā stru-
 xerat, efferebatur. Cyrus minor ex hortis, quos pur-
 puræ nitore, & gemmarū fulgore ornatus in Lydia
 sua manu consecuisset, gloria magna cū apud omneis
 Græcos, tum apud Lylandrū Lacedæmoniū, cum is
 in Ly. ad eum uenisset, fuit. Sed hæc plusquā satis
 historici prædicarūt. Apium non item domos, soler-
 tiori ratione ædificatas, scripserunt: cum illi tamen in
 regijs ædificandis permultos uexarunt: apibus uero,
 ut nihil minus molestū, sic solertius nihil esse potest.
 Primum regum cellas eminentiore loco, magna laxi-
 tate amplas ædificant, easq; sepimento tanquā muro
 quodā, ad maiestatem regiam tuendam, circumuallant:
 ac ut ætate & conditione triplices sunt, sic tripartito
 suas cellas diuidūt. Quædam enim summa senectute
 affectæ, regię aulæ uicinæ, proximæ tanquam satel-
 lites sunt: post quas habitant natu minimæ, & quæ
 annum non excefferūt, adolescentiores uero, & ætate
 cōfirmatori, extimæ manent, ut illæ exacta ætate, sa-
 tellites lictoresq; regum sint. Eæ autē quæ ætatis fir-
 mitate robustiores existunt, tanq; murus quispiā illa-
 rum natu minimas sepiāt. Opinio una est, Apium re-
 ges non aculeatos esse: est rursus altera, eos robore
 aculeorum peracutorū armatos esse: nunq; tamen eo
 neq; contra hominē, neq; contra Apes uti, quoniam
 non fas sit tantæ nationis imperatorē malum admit-
 tere. Reliquas autem Apes, harum rerum prudentis-
 simi testantur, in conspectu suorum imperatorū acu-
 leos sum

leos summittere, quasi fasceis, ueluti imperio, potestas
 teq; his cedentes. Iam uero hoc utrūq; in illis regibus
 quispiam admirari possit, siue aculeo careant, ad infe-
 rendam iniuriam, siue quia habentes, ab iniuria acu-
 leos abstinere queant.

De Apium insidiatoribus. CAP. XXXIII.

Hostilem in modum Apibus insidias moliuntur
 pari auiculæ Vespæ, Hirundines, Serpentes,
 Aranei, à quibus omnibus Apes de uita sua incredi-
 liter timent. Apiarij pulicariæ suffimento, aut uiridi
 papauere, locum ante alueos sternendo cum eiusmodi
 animalia ab eis depellunt, tum Vespas hoc modo
 comprehēdunt: ante earum nidos nassam, in quam
 prius paruulam Mænam aut Membradē, cum Chal-
 cide imponi conuenit, appendunt: ea uero sua natu-
 ra edaci esca allectæ, frequētes in nassam incidūt, qui-
 bus nassa comprehensis, non amplius retro regredi li-
 cet, simul & eas aqua cōspersas facilius interimūt, aut
 igni cremant. La certæ item insidias in Apeis faciunt,
 ac terreni Crocodili pestē perniciemq; illis instruunt,
 farina ad ueratrum admista, aut maluæ succo suffusa,
 ante alueos dispersa, gustantibus illis omnibus modo
 commoratis perniciem affert. Aranei ante alueos ad
 lumen accensæ lucernæ, cui uas aqua plenum subie-
 ctum sit, uolitātes, in oleum decidunt, ac sic pereunt,
 alia ratione non facile tolli queunt. Soboles Ranarū
 lutariarum, si quis in earum lacum uerbasci nucisue
 folia injiciat necatur, pari aues gustatu farinæ uino

t t 2 dilutæ

dilutæ, primum ebriæ factæ capite grauantur, deniq; cadunt, & abiectæ uolare non queunt, & facile tolluntur. Hirundo musicæ reuerentia permotis non ab apiarijs occiditur, alioqui ad necandum facilis, satis enim est eas prope alucos nidificare prohibere. Tetro odore non modò Apes offenduntur, sed unguento odorato, tanquam enim puellæ urbanæ & modestæ teterrimū odorem præclare contemnunt, & unguenti suauitatem à se detestantur.

Quod ex Bubus Apes nascuntur. CAP. XXV.

Genus Bubulum plurimas commoditates habet, homines enim ex eo infinitis commodis afficiuntur. Primum cum hominibus Boum societas rei rusticæ, & uectionis uariorū onerum cōmunitas intercedit: deinde lactis ex hoc magna utilitas percipitur, arg exornatur, ac hominū conuentibus epulum copiosissimum præbetur. Bos mortuus generosa quædā res, & dignitatis plena existimanda est, quòd Apes ex illius reliquijs enascuntur, animalis operosissima, fructumq; utilissimū & suauissimū homini comparātia.

De Apibus. CAP. XXVI.

Quædam ex apibus duces appellantur, quædam sirenes, aliæ operariæ, aliæ figulæ. Nicander ait Cephenas fructum afferre, atque in Capadocia mel sine fauis Apes conficere ferunt, idq; ut oleum peritis de pingue esse. In Trapezunte Pontica ex buxo mel nasci accepi, hocq; cum esse odoratu graue, tum eos qui deducti sunt de mente, ad sanitatem restituere, atq; co

atque comitali morbo laborantes sanare. Itemq; in Media mel ex arboribus stillare, ut ait Euripides in Bacchis: in Cithærone dulcis ex ramis guttas manare: in Thracia ex plantis mel nasci dicitur: in Mycono non gignit Apis, quinetiã importata moritur.

De studio Apum erga regem suum.

CAP. XXVII.

Regem suum Apes lenitudine imperij dulcem, & mansuetudine morum suauem, nulloq; spiculo armatum, cum is defugiẽdo ipsas reliquit, accersunt, & fugitiuum à regno insequuntur: ipsum autem sagacissime odorantur, ac nimirum ex eius odore deprehensum, sua sponte moderationis amantes, de fuga in regnum reducunt. Athenienses de ciuitate Pisistratum expulerunt, atque principatu exuerunt. Dionysium Syracusani regno eiecerunt: Alij alios tyrannos iniquos, & regnandi artem, quæ humanitas & subditorum moderatio est, facititare nescientes, ex tyrannide deiecerunt, & omnibus fortunis funditus euerterunt.

De earum rege.

CAP. XXVIII.

Apum Regi curæ est, modũ alijs statuere, ordinẽ afferre: alias enim aquari iubet, alias intus mella fingere, extruere, expolire, suggerere: alias uero ad passionem proficisci, mutationem operarum & uicissitudinem munerum faciunt: prouecta ætate probe ad id delectæ sunt, ut domo se teneant: Rex ipse satis habet illa curare quæ ante dixi, leges nimirum, perinde

tt ; ut

ut summi principes, dicere: quos philosophi uel politici, uel ad moderanda regna aptos esse scribunt. Cæterum munerum operosorum immunitatem habens, ab laborando quiescit. Quòd si migratio potius ad usum sit, quàm mansio, tum Rex pergît emigrare, ac si ab ætate firmus sit, antecedit examen, dux ad proficiscendum, reliquæ eius ductu sequuntur. Sin ætate affectus sit, cæteris Apibus uehitur. Signo dato somnum capiunt, cum tempus est ad quietem proficisci, una quæpiam à rege iubetur somni significationem dare, quæ simul ut ad dormiendum signum sustulit, statim eæ somnum accipere pergunt. Quoad Rex uiuit, tandiu examen pace fruitur, omniq; ordinum perturbatione caret: Fuci suis cellis libenter se continent, seniores suum locum habent, natu minores item suum. Et Rex separatim à reliquis habitat, soboles Apum post manet. Excrementa in locum separatum congeruntur. Rege extincto, omnia perturbantur, & funditus peruertuntur. Fuci in Apum cellis pariunt atq; miscent, omnia deniq; regis defectio-
ne ac inopia pereunt. Tum etiam purè & mundè uiuunt, nullius animalis carnes edunt: neque tamen ad hanc cautionem Pythagore symbolum ijs opus est: satis habent floribus uesci, quòd maxima temperantia sint: libidinem & delicias odio persequuntur, cuius rei testimonio est, quòd unguento delibutum insectantur, & tanquam hostem qui nefarium quip-
piam admiserit, exagitant: à complexu uenereo re-
centem

centem cognoscunt, atque illum sicut hostem infes-
quuntur: fortibus nihil concedunt, neque ab anima-
lium ullo refugiunt. Cum ijs qui sibi molesti non in-
terueniunt, quicq; nec malitiose, nec dolose alueos
adeunt, pacem seruant, foedereq; deuinciuntur. Con-
tra inexpiabile bellum cum interpellantibus & uexa-
tibus gerunt: mellis populator in hostium numero
locoq; ducitur. Vespas acerrime uerberant, eas ali-
quando equum Aristoteles affirmat, non modo for-
tissime inualisse, sed etiam interimisse. Atque inter se
contendunt, & potentiores uincunt debiliores. Eis
nocent Rubetæ, & Ranæ lutariæ, Meropes, Hirus
dines, & Vespæ, quas quicq; uicerit, Cadmeam re-
portat uictoriam: nam ualde afflictus, aculeis disce-
dit uictor, non enim animi robore minus quam acu-
leis armatæ sunt.

Quemadmodum Apes hyeme ex alueis non
se mouent. CAP. XXIX.

HOc quidem ipsum Apum sedulitati & operoso
labori testimonio est, ab occasu Vergiliarum ad
uernum æquinoctium in locis hyberno frigore infe-
stissimis non se ab alueis commouent, sed temporis
desiderio, & frigoris fuga intus manent: reliquo anni
tempore segniciam & otium odio habentes, diligen-
tissime & laboriosissime operantur: nec quispiam ex
tra hyemale tempus, ac morbum, uideat Apem otuari.

De Geometria Apum. CAP. XXX.

tt 4 Geome

Gometriam, figurarum pulchritudinem, fingendi elegantiam, sine arte, sine regulis, sine circino, simul & figuras sexangulas, & sex laterum, & æqualium Apes conficiunt. Cum autem ex sobole alueus Apibus redundat, tanquam maxime urbes hominum multitudine redundantes, sic illæ colonias deducunt. Ingruentis pluuïæ aduētum præsentunt. Cum in fugam se erumpunt, & ab alueo aberrare ceperunt, tum apiarij crepitaculis sonoris concrepant: eæ uero tanquam Sirenibus retrahuntur, atq; adeo in consuetudine domicilia reuoluant.

GYLLII ACCESSIO.

De Apibus.

CAP. XXXI.

Apes solitudine gaudent, hominum autem accessu offenduntur, consuetas passionibus amant, nec libenter loco se movent, ut ad alienas proficiscantur. Cum omnibus ad se appropinquantibus infestæ sint, tum maxime uinum, aut unguentum olentibus, & ueneris libidine flagrantibus.

De Fuco.

CAP. XXXII.

Fucus, qui inter Apes nascitur, de die in mellarias cellas abditus manet, nocte uero cum Apes dormire obseruauerit, eorum opera inuadit, uastatq; alueos. Hoc illæ cum intellexerunt, plurimæ enim Apium dormiunt, nempe defesse, paucae uero excubant. Cum uiderint furem, uerberant eum, modice & leniter, expelluntq; alis, & in exilium projiciunt. Iste uero non ob id corrigitur, sua natura piger, & uorax

uorax est, duobus malis præditus intra fauos se abs-
dit. Vt uero ad pastionem Apes profectæ sunt, ille
rursus opus inuadens, quod suum est, facit, confercit
se melle, & depopulatur thesauros dulcis Apum: eæ
ex pastione redeuntes, cum ei occurrerint, non am-
plius leniter eum uerberant, neq; tanquam essent in
exilium eum eiecturæ, sed asperè aculeis inuadentes,
percutiūt latronē: nec amplius mulctatur increpationi-
bus, sed uoracitatis & gulæ nimie poenas uita per-
soluit. Apiarij hæc dicunt, ac mihi persuadent.

De Musca.

CAP. XXXIII.

Musca, etsi ad omnia audax existit, si tamen in
aquam decidat, nec natare scit, nec ex submer-
sione se seruare quit, si eam humore exanimatam ex-
trahas atque in cinere condas, ad pristinam uitam res-
uiuiscit.

De Asilo & Tabano.

CAP. XXXIII.

ASilum maxime similem Muscæ esse ferūt, robus-
tum, & bene compactum, habere quoq; aculeū
durum & ualidū ex ore appensum, sonumq; tumul-
tuosum edere. Tabanum autem similem uideri Mus-
cæ caninæ, sonum ut Asilo maiorem edere, sic aculeū
minorem possidere.

De Locustis.

CAP. XXXV.

AD Arridophagos desertæ regionis confiniū ac-
colētes maxima macie ac nigrore infuscatos ho-
mines uerno tempore Zephyrus & Libycus uenti ex
deserto maximam Locustarū uim conferunt, Aethio-

uu pes

pes ad fruendas eas assueti in conuallem longe lateq; patentem ex proximis locis materiæ plurimum comportant, ac cum Locustarū tanquā nubes uentis supra uallem feruntur, congestam materiā & concisam antea loci herbā funditus incendunt, Locustæ ingēti fumo suffocatae, paulo ultra uallem ad terrā tanta copia decidunt, omni illi nationi ut abunde suauē uictū sufficiant: eas enim sale conditas, ad uescendum seruant; non enim in omni uita quicquam aliud, neque pecorum carnes quibus carent, comedunt, neque pisces, à mari longe remoti.

De Vespa.

CAP. XXXVI.

Equi cadauer proiectum Vespas gignit: ex huius putrescentis medulla euolant Vespæ, nimirū uos lucris progenies ex equo animali uelocissimo.

Vespæ regno, non tyrannide reguntur.

CAP.

XXXVII.

Sub regnum & potestatem Vespæ etiam subijciuntur: non tamen sicut homines tyrannide tenentur, cuius rei testimonio est, & quòd sine spiculo sunt, & quòd earum principes, quanquā duplo maiore corpore sunt, & mansueti tamen sunt, & qui neq; uolentes, neq; inuiti molestiam exhibere possint. Quis igitur non oderit in Sicilia Dionysios, in Heraclea Clearchum, Apollodorum, Cassandrinorum prædonem. Siquidem hi gladiatorum confidentia regnarunt: Reges uero Vespæ, sine aculeo mansuetudine nituntur.

De actu

De Aculeatarum Vesparum malficia.

CAP. XXXVIII.

ACuleatæ Vespæ illud facere dicuntur, in Vipera-
ram quam mortuâ perspexerint inuolâtes, uene-
no aculeū imbuūt: unde mihi homines, disciplinā nō
eam quidē bonā, ueneno inficiendi sagittas hausisse ui-
dentur: quod quidē ipsum Homerus in Odysea tes-
tatur, cum ait, Venenū quærens, ut iacula ærea obli-
niret. Ac sanè Hercules ut hydræ ueneno iacula tinx-
it, sic Vespæ uiperina acerbitate aculeos afficiunt.

De Cicadis.

CAP. XXXIX.

CAeteræ aues Indiæ os expressum habent, ac ore
ualent ad cantū, moreq; hominū lingua loquun-
tur. Cicadæ non ita, sed mēbranulæ uerberatione lo-
quūtur: Rore uescūtur. A prima luce, donec implean-
tur hominū cōuentu fora, silent: uigore solis progre-
diēte, cantare aggrediunt: & tanq; laboriosi cantores
supra caput mellorum stantes, aures ipsorum, & pas-
torum, uiatorumq; demulcere student. Hoc autem
cantandi studium, solis maribus à natura tributū est:
Cicada foemina muta est, ac more sponsæ, uerecūdæ
silentium sibi conuenire existimat.

De Cicadis Rheginensibus & Locrensibus.

CAP. XL.

RHegini & locri pacem inter se habēt, atq; utrisq;
ad alterorū agros accedere & agriculturionē exer-
cere liberum est. Cicadæ tamen cum ijs non sentiunt:
nam Locrenses in Rhegino agro silent: Rheginæ uis-

uu 2 cissim

cissim Locris mutæ sunt. Huiusce silentij nec ipse causam, nec quisquã alius, nisi ad differendũ sit temere audax, intelligit: sola natura nouit. Fluuij igitur et si inter Rheginos & Locros mediij ripæ non iugeris spatio distant, tamen neutræ transuolant Cicadæ. In Cephalaria fluuius est, qui inter Cicadarum sterilitatem & copiam medius interfluit. In Macedonia etiam Cicadarum genus mutum habetur.

Cicadarum nomina.

CAP. XLI.

Cicadarum genus multiplex à peritis harum rerũ & collectum & nominatũ est. Vnum appellatur ex colore Cinereũ, alterum Membrax, quod quidẽ nomen nescio cur huic generi impositum sit: aliud argutum, aliud Cercopam, aliud Achatiam nuncupãt: tot Cicadarum genera me audisse memini, cui plura ueniunt in mentem, explicet.

De animalibus unũ diem uiuẽtibus.

CAP. XLII.

Animalia Ephemera idcirco sunt appellata, quòd id ætatis uiuũt, ut uno die cursum uite conficiãt, ex fece uini acescenti originem trahunt, aperto dolio ut in lucem suscepta sunt, è uita excedunt, ea facilitate prædita, ut ingredi quidem in uitam natura illis det, malis quidem quibus uita referta est, celerrime liberet, ne nimirum quam partem suarum calumnitarum sentiant. Aristoteles ait bestiolam apud Hypaniũ fluuium, unum diem uiuentem, sub lucem matutinã nasci, post autem ad solis occasum extingui.

DePy

De Pyrausta.

CAP. XLIII.

EX ignis fulgore Pyrausta, quod uehementi afficitur uoluptate, idcirco cum flamma uel maxime uiget, ad lucernas aduolat, atque nonnihil apprehendere uidetur, at enim delapsus uiuus comburitur.

De Pyrigonis.

CAP. XLIIII.

Terra maricq; nasci animalia nihil mirum: nam materia nutrimentum, & natura horum causa est. Ex igni uero generatas bestias uolucres existere, nuncupatas Pyrigonas, & in eo ipso igni uiuere, & alii, hucq; & illuc uolare, hoc admirabilitatem facit. Illud item admirationem excitat, cum extra ignem nutrimentum egrediuntur, & frigidum cœlum attingunt, statim exeunt è uita. Quæ autem causa sit, exigui ut nascantur, contracq; aëre temperato elemento extinguantur, alijs dicendum relinquo.

De Muscis auibus.

CAP. XLV.

Cantu ualent Hirundines, Merulæ, & Cicadarum genus. Scimus etiam Picas loquaces esse, & bombis strepere locustarum nationem, & muscas esse Halcedines, Psittacos. Item auium alias flebili & muliebri, alias acri & contenta uocalitate uti, alias se migrantes de ramo in ramum, tanquam ex priore domo in aliam, occinere: alias in pratis cantantes, tanquam festos dies agere, & uitam (ut ita dicam) floridam & mollem degentes, ueris aduentum canoris omnibus, & lætis acclamationibus excipere. Pica cum alias uoces, tum maxime humanam imitatur:

uu 3 Florus

Florus, equi hinnitum : Salpinx, tubæ sonitum : & Torquilla, obliquam tibiam imitatur. Imbrium guttas Coruus effingere conatur.

De auibus cantum mutantibus, itemq; de marino Lupo & Ceruario terrestri. CAP. XLVI.

L Vscinia colorem & uocem per æstatem in aliam speciem immutat, neque enim sic cantum uariat, distinguit, inflectit, acuit, quemadmodum uerno tempore. Merula æstate quidē canit, at enim hyeme strepit, & quasi uestis mutatione facta, ex nigro colore in ruffum conuertitur. Turdus uere inspicitur muris no colore, æstate uarietate circa collum coloris distinguitur: Et uero pisces ex alio colore in alium mutabiles sunt, ut Turdi, Merulæ, Fucæ, Mænæ. Lupi item ceruarij æstiuo tempore à pilis nudi, hyberno contra hirti efficiuntur.

Quemadmodum plantæ ramus alienæ arbori inseritur opera auium. CAP. XLVII.

V Nius plantæ ramus sæpe innascitur & succrescit alienæ arbori. Causam cur id fiat Theophastrus, abstrusas rerum naturas perscrutatus, affert: Aues enim arborum fructum comedentes, posteaq; in arboribus confidentes, excrementa gerere, semenq; in cauernas delapsum pluuia irrigatum enasci & pullulare, itaq; in oliua ficum, in alijsq; alias ingenerari.

De Arabiorum animalium uarijs coloribus, & de rubri maris Ostreis. CAP. XLVIII.

Arabiorum

ARbiorum animalium uariis color & multiplex, omnem picturam longe multumque superat, neque modo magna animalia & generosa hac permulta colorum uarietate picta, atque ornata sunt, sed etiam ignobilia: etenim Locustae & Serpentes aurei coloris similitudinem speciemque gerunt, tum maris rubri ad Arabiam pertinentis Ostrea huius splendoris expertia haudquaquam sunt: imo uero flammeis illustratus zonis, ea ut diceret uarij coloris temperatione ad Iridis similitudinem accedere: adeo lineis perpetuo ductu aequae inter se distantibus distinguuntur, atque describuntur.

Animalium diuersi soni.

CAP. XLIX.

Quemadmodum homines uariis linguis loquuntur, sic animalibus rationis expertibus natura comparauit ut diuersum quiddam & uarium sonent. Ex hominibus aliter Scythae, aliter Indus loquitur, aliter Graecus. Animalium alia fremunt, alia mugiunt, alia hinniunt, quaedam rudunt, quaedam latrant, alia rugiunt, nonnulla clangunt, aut strident, alia suauiter cantant: sunt etiam quae balbutiant: & sexcenta naturae dona alia alijs animantibus propria existunt.

Quemadmodum aliena hortatione non egent bestiae ad fortitudinem, sicut homines.

CAP.

L.

Homines ut boni uiri sint, hortatione egent, & suasionis oratione plena, quae & metum tollat, & addat animos. Athletae quidem ad stadia hor-

uu 4 tandi

tandi sunt, milites ad arma. Robore non item extrinsecus assumpto bestiae egent, at ex sese potius vires incitant, & semet confirmant, Aper quidem pugnanturus, lapidibus (Homero teste) dentes exacuit. Leone quid ignaue faciat, flagellans semetipsum cauda excitat. Elephanti autem ad certamen ut incendantur, promuscide sese uerberant: neque tamen ad hoc ipsum cuiusquam egent praecipis. Taurus gregis dux, cum ab altero fuerit duce superatus, se in quendam locum ab alijs segregat, & semetipsum non alieno impulsu, sed sua sponte exercet, atque omni contentione cornibus, calcibus, unguibus certat: Cornua quidem in arbores infligit, pedibus puluerem spargit, caeterisque exercitationibus sese accommodat: à uaccis se continet, sicque à uenere abstinet, & libidini suae moderatur: Quemadmodum Ictus palestrita Tarentinus, quem Plato toto certaminum tempore omnis coitus expertem permanisse affirmat. At enim Ictum ratione praeditum, atque Olympiorum cupidum, simul & gloriae sensu affectum, nihil admodum mirum uideri debet, emendatè, & summa corporis castimonia uixisse. Nam ei praemia proposita uidebantur illustria, Pinnus Ismica, Laurus Pythica, Oleaster olympicus: tum uero sperabat se quoad uiueret circumspiciendum esse, & cum è uita excelsisset, magnam laudem ex ea re adepturum. Amoebæum citharcedum accepit uxorem duxisse, omni tamen tempore cum in certaminibus uersaretur, ab ea se abstinuisset. Diogenes, tragiccediarum

gædiarū actor, uniuersum omnino ueneris usum abiecit. Clitomachus Pancratiaſtes Canes ſiquādo complexu uenero iunctos perſpiceret, oculos ab eorum conſpectu remouēs, & totum ſe auertebat: & ſi quod in conuiuio uerbum laſciuum, libidinoſum audiſſet, à conſeſſu exurgens, diſcedebat. Atqui homines ratione ualentes, hæc uel ad queſtum, uel ad gloriā feciſſe, non magnam admirationē habet: At tauro ſuum aduerſarium uincenſi, quæ præconia ò Plato laborum deferuntur: aut quæ decernuntur præmia:

De animalibus quæ in Plutonis hiatum

deijciuntur,

CAP. LI.

Apuđ Arianos Indos hiatus Plutonis eſt, in cuius profundo occultæ cauernæ, & reſſus imenſi, & hominibus incogniti. Quemadmodū autem ſit in tantam altitudinem depreſſus, neq; Indi expliſcant, neq; id cognoſcere admodum laboro: Amplius tria millia diuerſorū animalium Ouium, Caprarum, Boum, eò agunt Indi, ac nimirum ſecundū quietem quicūq; pernicioſæ rei metu percuſus fuerit, maliue auſpicij auem inſpexerit, pro facultatibus ſuis ſe rediens, deijciēda curat animalia, quæ quidem ipſa nec conſtriēta uinculis, ſed ſua ſponte uiam conficiūt, tanquam illecebris quibuſdā alleēta: poſtea uero quàm ad barathri fauces acceſſerūt, non inuita deſiliūt: neq; ſanè poſtquā in hiatum immenſum & cæcum inciderrunt, amplius hominibus comparent: Boum tamen mugitus, & Ouium balatus, Caprarū uox, Equorū

x x

hinni

hinnitus exaudiuntur: ac si quis aures illius faucibus admouerit, diutissimæ eiusmodi audiet, neque enim sanè promiscuus sonus cessat resonare, quòd eò quotidie præcipites bestię aguntur. An ne uero solæ recentes deiectæ exaudiuntur, an etiam ne ex primis quædam, haud equidem scio.

Quemadmodum pinguescunt animalia.

C A P. L I I.

REi pastoritiæ peritos audio, cum ad pinguitudinem uolunt animalia perducere, cornua eis amputare: ad coitum uero procliuiiores Hircos cum efficere student, horum nares & mentum odorato unguento perungere, contraq; eosdem medijs caudis limo alligatis, à uehementi coitus appetitione reprimere. Abortum Equa facit, si paulo uehementius fumantis funiculi odorem extinctæ lucernæ senserit. Itemq; ut ne Canes aufugiant, audio hac machinatione ac solertia retineri: Eorum caudam primum arundine, quæ butyro sit oblita, dimetiuntur: deinde hanc eis ad lambendum concedunt: eo fit, ut postea tanquam ligati permaneant. Vis etiã hæc est Canis, ut eum non latret, qui Mustellæ caudã secum habeat, modò abscessa cauda uiuam dimittat. Aiunt etiã Asinum, si ex eius cauda lapidem appendas, non rudere.

Vbi crebrius abortus fiant.

C A P. L I I I.

IN Austrinis uel regionibus uel tempestatibus partus magis relaxari, atq; adeo excidere, Democritus ait, quam Septentrionibus. Quod quidem ipsum cur fiat,

fiat, causam affert: Quia uentrem ferentibus corpora Austro laxentur, & dissoluantur: idcirco receptaculo dilatato, & longe lateq; diffuso, & male compacto partus errare, & uagari: eosdemq; calefactos huc & illuc dilabi & diffluere, ac iam locis disclusis & remissis facilius excidere. Contrà si tempestas sit frigida, & Septentriones uenti sint, locorum astrictione fecus contrahi, & comprimi, ut de locis dimoueri ac depelli non queant: nec sane dissolutione & laxitate quasi tempestate quati, præsertim cum ab perturbatione conualescant & firmissima sede distringantur, & ut facile ad pariendi tempus durare possint.

Quenam facile capiantur à quibusdam.

CAP.

LIIII.

Nullo negotio Lupi Asinos comprehendunt, & faciliè uita tollunt. Meropibus, Apes: Hirundinibus, Cicadae sunt faciles captu: à Ceruis serpentes expeditè capiuntur, & interficiuntur: Pardalis cursus celeritate cum alia pleraq; assequitur, tum uero maxime Simias assequitur.

Quemadmodum diuersae nationes uario modo bestijs utuntur.

CAP.

LV.

HAec etiam non à cognitione, scientiaq; animalium abhorrent: Scytæ ligni inopia quæ Dijs immolant, eorundem ossibus succensis coquunt. Apud Phryges, si quis aratorem Bouem occiderit, morte mulctatur. Sagarenenses quotannis summa aduersus

XX 2

Miner

Mīneruam obseruantia ei celebrant Camelorum certamen: enimvero uelocissimi apud eos procreantur. Saracori Asinis ad ferenda onera nec utuntur: neque tamen otiosos, sed bellatores habent: & quemadmodum in Equis Græci sedentes, sic Asinis hi bellica pericula excipiunt. Clearchus peripateticus dicit solos de Peloponnēsibus Argiuos certis quibusdā diebus, quos illi sacros agunt, serpentem non interimere. Sin Canis in forum ingreditur, eum interficere. In Thessalia uero is qui uxorem ducturus est, pro nuptijs sacrificans, Equum bellatorem inducit frenatum, & omnibus armis instructum: Deinde sacificatione facta, Equum uxori habenis ducendum tradit. Iam porrò id quam significationem habet, Thessalis explicandum relinquo. Tenedij olim præstantissimam grauidam uaccam alunt, & cum peperit, tanquam sanè puerperæ inseruiunt: Pullum recentem narum coturnis induti immolant: qui eum securi percusserit, lapidatione facta appetitur, atque ad expiandam occisionem in mare fugit.

De inuidis bestijs.

CAP.

LVI.

TRiste esse nomen inuidiæ, omniq; dedecore infame, Euripedes inquit: quod etiam in nonnullis animalibus rationis expertibus habitat, penitusq; inhæret. Stellio enim, ut Theophrastus ait, simulatque senectutem membranā hybernā exiit, eam uorans consumit, ob inuidiam, ex qua laborat aduersus hominem, quòd suam tuniculam planè scit cōtra comitiales

tiales morbos plurimum ualere. Ceruus item non inscius dextrum suum cornu usui magno hominibus esse, hoc ipsum inuidia flagrans ne tanto bono homines fruantur, in terram occultat. Equa pariter non ignorat se unà cum pullo amoris ueneficia parere. Idcirco simulatq; editus pullus est, id agit, ut carunculam in pulli fronte innatam magnitudine caricæ, colore nigro, nuncupatam hippomanes, uoret. Hi autem qui per præstigias & captiones mulieribus illudere solent, uim aiunt quandam alliciendi ad libidinem, atque amatoriam flammam excitandi habere; eamq; ob rem Equa furens inuidia, non homini has præstigias permittit assequi. Vitulus marinus suum coagulum mortalibus inuidēs, ne eo comitiales morbi sanari possint, deuorat.

Quemadmodum bestia quædam sine morsu mortem inferunt.

CAP. LVII.

MEgasthenem audio dicentem, in mari Indico quendam pisciculum nasci, eumq; quoad uiuit, in profundo quidem natantem non apparere, mortuum uero ad summam aquam existere, & fluitare: qui eum contigerit, animi defectionibus primum tentari, deinde obire mortē. In libro de Theriaca Apollodorus ait, eum qui Chersydrum cõculcauerit, etiam si morsus non fuerit, mortem cum uita commutare: quod eius tactus quiddam omnino tabificum habere dicatur: tum ei qui curare & quoquo modo remedium afferre moriēti tentauerit, ex sola eius, qui con-

XX 3 culca

culcavit, tactione pustulas ipsi exoriri. Aristoxenus quodam loco dicit, uirum qui Serpentem quandam interfecisset, nullo morfu ab ea affectum, ex solo tactu uitam amisisse: illiusq; uestē, quam eo tempore cum Serpentem interimebat, gestaret, non ita multo post putruisse. Nicander Amphisbenæ pellem inquit, bacillo circuniectam omnes serpentes pellere.

Quædam bestia postquam attigerunt uenenatum quippiam, acerbiores sunt ad plagas.

CAP.

LVIII.

Non eam uim ad plagas & morsus semper habent animalia, sed sæpe propter causas quasdam morsus acerbitas intenditur. nam gustata Serpente Vespa, longe morfu infestior est. Musca item, cum eiusdi quippiam attigerit, acriores morsus habet, & dolorem maiorem facit. Aspidis morsus si Ranam comederit, insanabilis omnino fit. Canis si incolumis morderit, uulnus quidem infert & dolorem, non tamen pestiferum inurit: si rabiosus plagam inflixerit, perniciem molitur. Primo enim aquæ metū inijcit, deinde ingrauescente rabie in dolorem exardescit, & latrat, denique moritur. Cum autem uestem quam rabidus Canis lacerasset farcinatrix mordicus, ut eam sarciret, tenuisset, in rabiem acta perit. Ieiuni hominis morsus acerbior est, atque ad sanandum difficilior. Scythæ dicuntur ad toxicum, quo sagittas obliniunt, humanum sanguinem admiscere.

Quem

Quemadmodum apud Indos lac dulcescit,

CAP. LIX.

IN India, & maxime in Prasiarum regione, liquido melle pluit: quod in herbas, ac palustrium arundinum comas decidens, mirificas pastiones ouillo & bubulo pecori præstat: quod quidem ipsum à pastoribus eò, ubi dulcis plus roris de cælo delapsum est, agitur: & sic illis pastionibus tanquam epulis iucunde accipitur, pastoresq; uicissim prolixo epulo compensat: nam ex pecore suauissimū lac exprimit, neq; sicut Græci faciunt, mel miscere & temperare habent necesse.

Quænam animalia apud quosdam uenerationem habent.

CAP. LX.

LVpum Delphi colunt: Samij Ouem uenerantur: Lænam Ampraciotæ adorant. Causas autem quamobrem huiusmodi bestias diuini cultus honore prosequantur, non alienum est, explicare. Delphis aurum sacrum furto lectum, direptumq;, & in Parnasso defossū, sicut dicit Polæmon, inuestigauit Lupus Samijs: item aurum furto sublatum Ouis inuenit: Quare Mandrobulus Samius lunoni Ouem consecrauit. Ampraciotæ Lænam, quòd tyrannum suum lacerasset, & distraxisset, idcirco ut suæ libertatis uindicem, summa religione colunt. Milriades treis Equas Olympiæ occisas, sepulturæ honore in Seramico affectit. Euagoras Lacon, idemq; Olympionices Equos ad sepulturam magnifice dedit.

xx 4 • Quæ

Quæ animalia quibus locis non sint. CAP. LXI.

BOeotiae terræ solum Talpis caret: iisdem Leba-
dia non foditur, ac si importentur aliunde, mor-
riuntur: ad eius uicinam Orchomenem permultæ
procreantur, & arua subruunt. In Africa nulli sunt
neque Apri, neque Cerui. In Ponto neque mollia ne-
que testacea, nisi raro & perpauca gignuntur. Vnicor-
nes aues in Aethiopia, & Sues tricornes: itemq; ouil-
lum pecus à lana quidem inops, ueruntamen pilis
Camelorum hirsutum est.

Quemadmodum foeminis mares præstant.

CAP. LXII.

IN rationis expertibus mari prærogatiuum hono-
rem atque præstantiam quandam natura largita
est: mas enim Serpens cristam habet: Gallus item
formæ excellentia illustratur: Ceruus cornibus præ-
stat: Iuba leo antecellit: Cicadarum mas uoce anteit.

De animalibus mutuo inter se odio flagrantibus.

CAP. LXIII.

GAllinaceum ac ignem Leo: Pardalim, Hyena:
Stellionem, Scorpius hostiliter odit. Scorpionem
Torpedo admota, eum comprimit. Draconem Ele-
phantus perhorrescit. Omne iumentum Mustellam
reformidat. Astacus Polypum extimescit. Attage-
nes & Gallinacei inter se inimici grauius sunt. Inimici-
tiae intercedunt Cornici cum Circo. Mutuo uterq; in
alterum odio pelagius Accipiter & Coruus flagrant.
Cum Turture Coruus & Circus insitas inimicitias
gerunt

gerunt: & Turtur uicissim hostili odio ab utroque dissidet. Ciconia non modò magno Vespertilionis odio tenetur, sed hæc etiã illius. Pelecanes de Coturnicis exitio acerbe & crudeliter cogitat: rursus Coturnix ab ea uehementer dissentit. Inimica inter se Testudo & Perdix, Ciconia, crex. Harpa, Herodius, Galerita: cum Lygurino dissidet Turtur: cum Ignaria, Miluus & Coruus hostes sunt. Sirenes Apes dissident cum Circa. Itemq; Circa & Circus non solum genere, sed & natura inter se diuersi sunt.

De amicitia & inimicitia diuersorum animalium.

CAP. LXIIII.

ID summam mihi turpitudinem habere uidetur, quòd non inter se homines amant, cum expertia rationis animalia amicitiam inter se faciant, & retineant: neq; modò ea quæ sunt eiusdem speciei, uerum etiam inter se nihil genere attingentia. Cum enim Capris Oues amicitia coniunctæ sunt: Cum Turture amicitia Columbæ intercedit: Palumbes item & Perdices bene inter se sentiunt: Alcedo & Carulus mutuo inter se amore tenentur: Cornix & Ardeola mutuan inter se amicitiam colunt: Gavia cum Monedula amoris coniunctionem habet: Cum Harpa Miluus amicitiam seruat. Contrà, Cornices & Noctuæ inexpiabili bello dissident: hostes sunt Miluus & Coruus: itemq; Ignaria & Turtur: ac rursus Luteus cum Turture dissidet: Vultures & Aquilæ, Cygni & Dracones hostes inter se sunt.

yy

Diuer

Diuerforū animaliuū repugnantia, CAP. LXV.

Henæ umbra Canes obmutescere facit, Odorū, & unguentorum suauitas Vulturibus mortem affert, Olori autem cicuta perniciem infert, Quātum uero Camelum Equus reformidet, Cyrum & Croesum cognouisse aiunt. Theophrastum audio dicentem, Cretam Lupis & Serpentibus infestissimā esse. Macedonicum uero Olympum à Lupis non adiri solere, Capras item Cephalenidas sex mensibus non bibere, Abidenas autem Oues nullas uideri albas, sed nigras omnes ferunt.

Quæ gentes à minutis animalibus deletæ.

CAP. LXVI.

MVscarum multitudo Megarenses sedibus pepulit, Phaselitas Vespæ fugarunt, Scolopendræ exegerunt Rhoetienses. Antenor in tractatione Creticarum rerum in Rocciorum urbem ait diuino quodā impulsu Apium, quæ uocarentur Chalcocides, examen accessisse, & defixis aculeis molestiam eis exhibuisse: Illos earum impetum non sustinentes solum mutasse.

Quæ animalia sedibus homines expulerunt.

CAP. LXVII.

DE patrijs sedibus quosdam Italiae populos incurfio murium agrestium expulit, atq; in fugā compulit. Quòd sanè sic segetes & plantas, tanquam summa siccitas, aut teterrimum frigus, aliæue tempestas uastarent, radices succidentis. Autoritates Indi
Ranis

Ranis inchoatis & imperfectis, de cœlo lapsis, in aliū lacum demigrare coacti sunt, & quandam nationem Libycam Nomadum, cum alijs rebus felicem, tum lacte abundantem, maximorū Leonum magna multitudo de suis locis depulit.

Ex diuersis animalibus serenitatis pronostica & tempestatum. CAP. LXVIII.

GRues ex mari in mediterranea uolantes, tempestatis atroces minas intelligenti significāt: eadem silentio & quiete uolantes, serenitatem promittunt. Quòd si turbulentè clamant, acerbam tempestatem denunciant. Hoc idem sonans triste Ardea præsignificare existimatur: eademq; ad mare rectà proficiscens, pluuiam portendit. Si noctua pluuiio tempore sit garrula, serenitatem & lætissimos dies prænūciat. Contrà sereno canens tempestatem ostendit. Coruus excitato & uolubili sono crocicans, & alarum plausu se concutiens, tempestates præmonstrat. Rursus si Coruus, Cornix, Graculus, crepusculo uespertino uocales sint, tempestatis aduentum prædicunt. Moredulæ uolantes modò in sublime, modò deorsum uersus, frigus & pluuiam monstrāt. Cum autem aues albæ frequentes conueniunt, multam tempestatem demonstrant. Anates alarum gestu exultantes uehementem uentum prædicunt. Aues ex mari in mediterranea cum impetu uolantes, pluuiam testantur. Rubecula auis stabula circumiciens, & habitata loca
yy : lustrans.

lustrans, ex aduentu tempeſtatis ſe fugere declarat. Gallinacei, cæteraꝫ domesticæ aues, alarum percuffione concrepantes, geſtientes, exultantes, ſtrepentes, tempeſtatem nunciant. Aues lauatiōe utentes, uenti procellas & turbines ſignificant. Quòd ſi cum eſt tempeſtas aliæ in alias uolent, & ultro citroꝫ inter ſe commeent, ſerenum tempus pollicentur. In ſtagna & fluuiorum ripas congregantes, tempeſtatem impendere non ignorant. Contrà marinæ & paluſtres in terram proficiſcētes, plurimam tempeſtatem prænunciant. Terreſtres uero ſi modò ſilentes ſint, ad humidiora loca contendentes, ſerenitatem denunciant. Aegyptij dicunt Orygem caniculæ exortum cognoſcere. Libyci confidenter & fortiter aſſerunt, ſuum caprinum pecus ſimiliter eiufdem ſtellæ exortū præſcire: itemꝫ pluuias præſentire. Nam ut extra caprile proceſſerūt, concitato curſu ad paſtionem accedunt: deinde pabulo expletum ſe in ſtabula domeſtica conuertit, eoꝫ intuens paſcitur, paſtorem, ut ſe feſtinet cogere expectans. Hipparchus tempore Neronis in theatro ſedens, ex caprina pelle quam ſerebat, quòd futuram tempeſtatem prænuntiaſſet, tantam Neronis admirationem mouit, ut ille Bithyniæ in cenſibus gratulatus fuerit, quòd Hipparchum ſuum ciuem haberent. Iam ſi proximum eſt ut pluuat, ad dextram Bos coxæ uertebam inclinatur: ſi ſerenum tempus propè futurum eſt, ad ſiniſtram incuruatur. Præterea ſi mugit, & terram olfacit, pluuiã im

uia impendet: si suprâ quàm consuevit pabulo completur, tempestatem futuram ostendit. Oues fodientes terram pedibus, uidetur tempestatem significare. Capræ dormientes, frequētes eadem monstrāt, Muscæ in aromatis apparētes, pluuiâ præsignificāt. Agni & Hoedi lasciuientes, & inter se saltātes, lætos dies promittūt. Mustellæ & Mures stridētes, uehementē præfagiūt tempestatē. A desertis locis ad habitata refugiētes Lupi, tēpestatis acerbitatē se horrere ostēdūt. Leonis ad frugifera & fructuosa loca profectio siccitatem prænuntiat, lumenta supra consuetudinem exultantia, humidiorē tempestatem præsciunt: hanc eandem si ungulis spargūt, denuntiant. Democritus ait, Sues iactatis manipulis insanientes uentum aut imbrem imminere significare.

Quænam sint quibusdam animalibus mortifera.

CAP. LXIX.

VT symphyto interimitur Aquila, sic Ibis felle Hienæ: allij semine, Sturnus: Charadrius, sulfure: Herinaceus, potamogitone. Iam Circus, Larus, Turtur, Merula, & Vulturū natio, & Scopes, malipunici grano pereunt. Amerinæ flore Atricapilla: Coruus, erucæ semine: unguento Scarabeus occiditur: feræ Capræ adeps, Vpupam interficit: ac si Cornix inciderit in comelæ à Lupo reliquias carnis, moritur: Alaudam, synapis semen, & Gruem hausta uitis lachryma conficit.

Quæ bestię belli causa fuerint.

CAP. LXX.
YY 3 Græcis

GRæcis & Troianis belli causam Helena dedit. Da
 rij uxor, quòd ancillas Atticas, & Ionicas habere
 desideraret, Persis ad bellū Græcis inferēdū argumē
 tū dedit, & Tabella causam attulit Græcis longissimi
 belli gerēdi cū Megarētibus. Magnesios atq; Ephes
 sios Locusta ad bellū excitauit, atq; inflāmauit. Colū
 ba Carnos & Illyricos in bellum cōmisit. Thebani in
 Aegypto de Cane cōtra Romanos pugnasse dicūtur.

De Libycis bestijs scientibus numerare.

C A P. L X X I.

Rationis expertia animalia numerorū rationē te
 nere Eudemus affirmat: quod quidem ipsum Li
 bycorum animalium testimonio, quorum nomen nō
 explicauit, comprobat. Quæ autem dicit hæc sunt,
 quòd cœperint in undecim partes diuidere, & decem
 quidem edere, undecimam autem relinquere: cur
 eam tanquam decumam relinquunt, consideratione
 dignum est, suo ingenio unum & duo & deinceps res
 liquos numeros scire. Mirum igitur uideri debet bru
 ta animalia sua sponte nullo docente numerandi sciē
 tiam percipere, hominem autem rationis participem,
 nisi uehementi cura, assiduo studio, ac nonnunquam
 ne multa quidem uerberatione numerorum uim, cog
 nitionemq; comprehendere posse.

FINIS LIBRI XVI. ET VLTIMI
 DE VI ET NATURA
 ANIMALIUM.

LITERARVM AC HVMANI
OFFICII PERITISSIMO

Domino Iacobo Colino Diui

Ambrosij Abbati Pe

trus Gyllius

S.

VM è tota Gallia atque Italia Mafsi-
liam concursus fieri intellerem, ut
consilia capiant in ea urbe, quæ sic
olim optimatum consilijs regebatur,
ut omnes eius instituta laudare faci-
lius possent, quàm æmulari: Cumq; toto animo &
studio omneis audirem magis in ornandos istius pa-
rietes incumbere, quàm in eam curam & cogitatio-
nem, ut nobilissimæ urbis instauretur uetus discipli-
na, quam non solum Græciæ, sed cunctis gentibus
antiquorum elogia iure anteposuerunt. Tum profes-
cto arbitratus sum me recte facere, si (postea quàm
historiam de Vi & natura animalium à me tuo hor-
tatu susceptam, in lucem retulisset) hoc libello,
quem confecissem, ex ijs quæ de nominibus piscium
obseruassem, partim in Gallico littore, partim Ligu-
stico, ubi tuum nomen non minus præclarum, quàm
mihi aliquando periclitanti salutare inueni, ipsam te
currentem incitarem, ut quemadmodum optimam
principis mentem ad tuenda Parisiensis Gymnasij
recta studia, sua sponte inclinantem, primo impulisti,

yy 4 deinde

deinde aluisti: Sic nunc longo interuallo desertæ
 Mafsiliensium disciplinæ patrociniū susciperes.
 Regem ad optima quæcūq; natum admoneres, ut pro
 dignitate urbis ueterem sedem studiorum reponat,
 antiquum Musarum domiciliū restituat. Quod si
 fortè huic meo consilio magis studioso, quàm sapiens
 ti, iure respondere possis, iam istic inter tot nautas, tot
 piscatores, quibus nihil à musis auersius, non modò
 literarum studiosos nullum curriculum, sed ne se
 dem quidem ullam habere posse: non deerit mihi
 rursus in quo preces apud te exhauriam: nimirum
 mihi ut saltem uelis ad renouanda piscium Mafsilien
 sium nomina adiumento esse: eris autem maxime, si
 interea cum istic uersaris, unumquencūq; ex meis pisci
 bus otiose & considerate animaduertere, atque non
 solum trutina eorum qui de his scripserunt, quorum
 egregium conatum semper laudauī, uerum etiam tui
 grauissimī iudicij æquis ponderibus examinare non
 graueris, nunquid à piscium Latina germanitate in
 terpretandi nomina aberrarim ut me inscitix cum
 huc reuerteris admonere possis. Quod quidē ipsum
 nisi à te acerrime expectarem, nisi metuerem prius
 quam hunc tibi redditum coram cum re præsentī con
 ferre posses, non ipsum tantopere properassem ad te
 præcipitare, ac potius diutius compressissem, quoad
 Oceani Gallica littora, & Hispanica perscrutatus,
 huic & reliquæ tractationi de bestiarum nominibus
 terrenarum, & uolatilium, maturitatem quandam
 afferre

afferre possem ac nimirum iam ut & tecum & cum
 alijs plerisque doctis, qui erunt in isto conuentu, hanc
 totam rem conferrem, istuc reuertissem, si modo sus-
 picari possem pisces tam pontificis studiosos, quàm
 Gallos esse: eosdemque tanta frequentia istuc undique
 concurrere. O si id usu eueniret me auidum specta-
 torem, qui nimirum possem tanto compendio intues-
 ri Tritones, Nereidas, Echneidas, cæterosque
 pisces, quos omnes ut uiderem, facile om-

nia littora obirem. At enim dubi-

to suspiciosam piscium natio-

nem à tot obuallatis ho-

minum gulis pu-

blico confi-

lio in

altum bene

penitus recessu-

ram esse. Bene Vale.

ZZ

PETRI GYLLII

LIBER SVMMARIVS DE GAL
LICIS ET LATINIS NOMI
NIBVS PISCIVM MAS
SILIENSIVM.

De Serris beluis. CAP. I.

SERRAS, beluas marinas, cute aspe
ra tectas, uidi ex eo nomen trahentes,
quòd ferræ speciem similitudinemq̃
quandam gerant. Nam ex fronte os
unum eminent, longum, planum, re
ctum tanquam ensis, in modum ferræ dentatum.

De Cucumere pisce. CAP. II.

CUCUMIS piscis à Plinio dicitur, colore & odore
Cucumeri similis. Sed is magis similis est ei, què
uulgo Peponem uocamus: nisi arbitremur Plinium
peruulgatū Melonem Cucumerem appellare: quod
ipsum simile uero uidetur legenti ea quæ idem scribit
de Cucumeribus.

De Equis beluis. CAP. III.

NAUTA rei piscatorie bene peritus, & cætera quàm
bonus, & à mendacijs alienus, mihi religiose as
firmavit, se beluam uidisse marinā, cuius non modò
caput, sicut Plinius ait, sed etiam pedes Equi speciem
similitudinemq̃ gererent.

De Phyttere. CAP. IIII.
Phyfi

Phyfiterem existimo esse, quem uulgo uocant Calderonē, quod hunc ex omnibus beluis maximā diluuiem aquarū eructare dicunt. Hunc quidem arbitrantur esse quem Malsilienses uocant Mulassum. Equidem ipse cum hunc Mulassum non uiderim, iudicare non audeo Phyfiterem esse.

De Rota.

CAP.

V.

Rota cetaceus piscis, à similitudine rotarum appellatus, quem Malsilienses Molam ex eo uocant, quod Molæ similis sit. Nec tamen, ut Plinius putat, quaternis distinguitur radijs.

De Balena.

CAP.

VI.

Ego Capitoleum arbitror Balenam ex eo potius quàm Orcā esse, quod Græci etiam nunc uocant *φαιδάλω*, quam uulgo appellamus Capitoleū: & quod etiā in Capitoleo, & non in ea, quæ nunc alicubi Balena uocatur, fistula in fronte spectetur. Itaque cum Orca in nullis scriptis (quod iam mihi ueniat in mentem) tradatur habere fistulam in fronte, mihi tam diu apud nonnullas regiones Italiæ peruulgata Balena uidebitur, quoad totam rem melius inquisiero.

De Delphinis.

CAP.

VII.

Cum Delphini Simones appellātur, nomen agnoscunt, & sic appellari mirifice gaudent. Quod quidem ipsum non esse fabulam expertus sum, cum ad Antipolim urbem Prouinciæ Narbonensis nauigarem, & Delphinum uel longinquo interuallo con-

ZZ 2 tenta

tenta uoce Simonem appellarem, confestim ad me propè accessit, ut manibus attingere potuissem. Non parum miror Aristotelem, & Plinium, scribentes infra parte supina Delphinus ora habere. Equidè Delphinum cum in manibus haberem, sole clarius uidi non infra parte supina, sed in rostro Thunni modo scissa ora habere,

De Hippocampis.

CAP. VIII.

Hippocampus Ligures & Mafsilienses uocāt *Caballos marinos*, capite & collo equino & rostro oblongo sunt, & sic ab eorum fronte tanquam equorum coma propendet, & eo loco quo equi iubam habent pilis diffluunt, horum cauda draconis speciem similitudinemq; gerit.

De Phoca.

CAP. IX.

Phocam Latini Vitulum marinum, Mafsilienses uulgo Bouem marinum appellant.

De Attilo Padi.

CAP. X.

Atilum, qui Padum accolunt, uocant *Attinā*, siue *Adenam*, siue *Ladamim*. Plinius hunc ait ad octingentas & mille aliquando libras peruenire: is quem uidi ad sexcentas libras accedebat.

De Thrissa.

CAP. XI.

Nostræ ætatis Græci hanc uocitāt *Phrissam*, corruptè: Romani, *Lacciam*: Mafsilienses, *Halaschiam*: quidam ex eo *Clupeam* esse opinantur, quòd Veneti etiam nunc *Chiepan* appellant.

De Ma

De Marione pisce. CAP. XII.

IN Danubio non modo extrahitur Mario, sed in
 alijs plerisq; fluuijs, quem nunc parua immutatio-
 ne Moronem uulgò appellant.

De Thunnis & Pelamidibus. CAP. XIII.

Piscatores Ligures, & Mafsilienses, aperte mihi
 ostenderunt, ex Pelamidibus nunquã fieri Thun-
 nos, sicut Aristoteles, & Plinius opinantur. Quarum
 rationes reijcio in aliud tempus, cum mihi maius
 otium erit.

De Scombris. CAP. XIII.

SCombrum arbitror esse ex genere Lacertorum.
 Ligures & Neapolitani uocant Lacertum: Mafsili-
 enses Auriolum: Parisienses Macareum.

De Colia. CAP. XV.

Colia, siue Parianus, siue Saxitanus ex Plinio La-
 certorum minimus est: etiam hac ætate à Græcis
 Colios corruptè uocatur: ab ijs qui Niceam incolunt,
 Coguiol corruptè, quasi Colias appellatur.

De Pompilo. CAP. XVI.

Mafsilienses piscatores non hunc ignorantes cor-
 rupte Pampalum uocant.

De Turdis & Merulis. CAP. XVII.

Turdum & Merulam Mafsilienses promiscuè Ro-
 quaudos uocitant: Hispani & Sardi adhuc utri-
 usque nomen latinum retinent.

De Sardinis. CAP. XVIII.

ZZ 3 Sardinæ

Sardinae, quas Trichidas arbitror à Græcis nuncu-
spatas, à minutis ossiculis pili subtilitatem æquan-
tibus, antiquum nomen retinent in Prouincia Nar-
bonensi. Leonides dicit rei marinae peritos betarum
folijs facile capere, huiusmodi enim olere & mirifice
delectantur, & facile comprehenduntur.

De Asilo.

CAP. XIX.

Asilus uexator piscium Scorpij speciem similis
adinemq; gerit, is quem uidi albus erat, & ad pi-
scem Pagrum inhærescebat. Piscatores affirmant ma-
ximos pisceis cõficere posse. Ligures uocāt Prusam.

De Rubellione & Pagro.

CAP. XX.

Inter Rubellionem & Pagrum tanta est similitudo,
ut eadem magnitudine inter se collati, non ab impe-
ritis internoscantur, ut Ligures Rubelliones etiam Pa-
gros imperitè uocent: & tota prouincia Narbonen-
sis atque Hispania Pagellos, quòd Pagri longe maio-
res euadunt. Sed à piscatoribus facile distinguuntur,
nam Pagrus capite est rotondiori, Rubellio longiori:
tum hic tenuiori est habitu, & cauda longiore: ille
crassiori & cauda breuiore. Huius extrema pars ma-
gis attenuatur, illius multum larga & crassa: Pagri
pinnæ in imam uentris partem inflexæ, Rubellionis
uero magis in dorsum eminent. Rubelliones Græci
memoriæ nostræ uocant Lethrinos corruptè, quasi
Erythrinos. Massilienses recte Pagrū, & Græci Phae-
grum adhuc uulgò nominant.

De Chana.

CAP. XXI.
Chana

pagell

CHana, Fuca, Perca similes sunt: Græci etiam hac Cætare, & Veneti uocant Chanen: piscis pelagus est, spinas in dorso robustas & acutas habet, eius labrum inferius & rubet & eminent, exiguis est dentibus & acutis, itemq; aculeatis branchijs. Ad stagnum uulgò Martegam nuncupatum, quosdam pisces etiã nunc Chanadelas nominari auditione accepi. Quod quidem ipsum commemoro, ut harum rerum studio fos admoneam, si quando iter illac faciant animaduertant, an ne recte uulgò appellentur.

De Chromi.

CAP. XXII.

CHromis, Pagrus, Rubellio, Hepatus, Orphus, Anthias, Dentex, Synagris, similes sunt, is lapides in capite habet. Ligures, etsi corruptè, tamen non longe à nominis gentilitate Chro etiam nunc uocant, falso Veneti Coruum.

De Coracino, siue Cornulo.

CAP. XXIII.

Cum piscem, quem Malsilienses uocant Castaneum, à colore castaneæ, piscatori cuiquam ostendissem, dixit in Corsica, unde ille ortus, esset, uocari Cornulum. Cum Neapolitano etiam piscatori demonstrassem, statim respondit, Coracinum Neapoli uulgò nominari, à quorum probando tandiu iudicio me sustinebo, quoad uidero magis similem Coracinum, quem Speusippus, in libro Similium, Melanuri dicit similitudinem gerere.

De Melanuro.

CAP. XXIIII.

ZZ 4 Mela

MElanurum, qui etiam Ophtalmia appellatur, Mafsilienfes Olhadam, hoc est oculatam corruptè: Niceani corruptius Ibladam uocant: Siculi Ochiadam. Plinius unum eundemq; piscem, tanquam diuerfos commemorat: sed hoc idem sepius facit, quòd infinitæ lectionis studiosior, quàm cupidior experiendarum rerum fuerit: ex quo factum est, ut sæpe cõfusam nobis de piscibus reliquerit historiam.

De Umbra.

CAP. XXV.

Umbra nondum apud multas nationes nomen amisit, Græci etiam nunc Scion nuncupant.

De Orpho.

CAP. XXVI.

Orphum Theodorus ausus est conuertere Cernuam, Siculos secutus, Cernham uulgò appellantes. Mafsilienfes Ernham corruptè: Græci etiam nunc Orphum appellant.

De Congro.

CAP. XXVII.

Congrus nomen retinet: soli Mafsilienfes non Mafsilice, sed planè barbarè Phialasum appellant.

De Perca.

CAP. XXVIII.

Perca & marina est, & fluuiatilis; marina inter faxatiles numeratur: Latinum nomen etiam nunc retinet: est branchijs quaternis, duplici ordine, ultima excepta.

De Aurata.

CAP. XXIX.

Aurata suo antiquo nomine adhuc appellatur, ac si amisisset, facile tamen ex aurcis supercilijs recogno

3 plinij

recognosceretur, quam Græci Chrysothrin in hanc ætatem appellant.

De Mugilibus & Capitonibus. CAP. XXX.

MVgiles etiam nunc à Gallis appellantur: Veneti omne Mugilum genus Cephalos uocant: Capitones Mafsilienses Calugos: in sinu Adriatico Capitellos, siue Capistellos à capitis magnitudine. Myzones, siue Myxones Mugilum genus etiam hac ætate Græci Myxones appellant: qui Niceam acco- lunt Massonos nuncupant.

De Sphyrena. CAP. XXXI.

Sphyrenam Pollux Ceftram, Plinius Sudem ap- pellat: Theodorus audax in nouandis nomini- bus, rem ipsam magis quàm Latini sermonis consue- tudinem secutus, Malleum conuertit. Hac etiam ætas- te Græci uocant Sphyrenam: Mafsilienses idcirco pi- scem Iudæum, quòd capitis tempora tanquam cor- nicula emineant, more Iudæorum, qui sic olim Maf- silia induebantur.

De Trutta. CAP. XXXII.

Piscis quem uulgò Truttam appellamus, sine du- bitatione is est, qui ab Aufonio in Mosella Salar his uersibus uocatur:
Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis.

Et infra:

Qui necdum Salmo, nec iam Salar ambiguusq;.

Truttarum duplex est genus, alterū guttis nigris,
alterum purpureis maculosum, Truttæ quæ macu-

A a lis pur

lis purpurefcunt, meliores existimantur. Iam porrò quas Aelianus & Ambrosius Truttas appellant, marinæ sunt, & Amiæ ab alijs scriptoribus nuncupantur, ut ei planè liquebit, qui apud Aelianum pugnam Truttarum cum Delphino eandem esse animaduertet, quam Oppianus Amiarum cum Delphino pulcherrime uersibus explicat.

De Cyprino siue Carpone. CAP. XXXIII.

CYprinus, etsi Plinius & Oppianus eum maris Cnum facere uidentur, tamen Aristoteles, quem sequor, fluuiatilem facit, quarto de historia, cum ait: Aquatilium tamen generi, quos pisces uocamus, data quidem est lingua, sed imperfecta, incertaque: ossea enim, nec absoluta: sed palatum nonnullis carnosum pro lingua est, ut inter fluuiatiles Cyprino, nisi diligenter inspexeris, lingua id esse uideatur. Similiter Dorion lacustrem & fluuiatilem facit, eum Cyprianum nominans: etiam Græci nonnulli hac ætate Cyprinum appellant; utraq; Gallia & Germania corruptè Carponem nuncupant.

De Accipensere. CAP. XXXIII.

OVidius dicit Elopem esse Italicis littoribus incognitum, ex quo Plinio uidentur falli ij, qui eundem Accipenserem existimauerunt. Columella & Aelianus Elopen dicunt non nisi Pamphilio profundo capi. Theodorus secutus Appionem, & Plutarchum, Elopen conuertit Accipenserem: quod ipsum si recte

si recte fecit, miror Aristotelem (qui Elopen uidisse conijcitur ex secundo libro de historia, cum scribit, branchias quaternas utrinque eum simplices, atque etiam fel propinquum iccori habere) omisisse scribere, squammas huic ad os uersas, rem commemoratione dignam, inesse. Archestratus autem inquit, non Elopen, sed Galeon à Græcis Accipenserem appellari.

De Lupo. CAP. XXXV.

LVporum duo genera ex Collumella, alterum sine macula, alterum uarium: ex quo etiam hæc ætate Veneti Vairolum quasi uarium corruptè appellant: littus Ligusticū & Gallicum uocat Lupum, Græci nondum cessant recte appellare Labraca.

De Asello. CAP. XXXVI.

ASellus piscis etiam nunc ab Italis Asinus, à Galis Merlus appellatur: duos in capite lapillos molari figura, & cor in uentre habet. Varro ab Asinino colore sic nuncupari ait. Eius duplex est genus, alterum Callarias minor, quod & Gallarias, & Galleridas uocatur: alterum Bacchus maior, is non nisi in alto capitur. Dorion maiorem uocat Onon, & Gadum, minorem uero Oniscon. Græcus quispiã nauta Mafsiliæ mihi dixit, etiam nunc Gallariam in Græcia appellari: sed mihi non potuit piscem, cum tamen summè ab eo contenderem, repræsentare.

De Melandrinis. CAP. XXXVII.

Aa 2. Pisces

Pisces Sargis aut Melanuris similes, excepto rostro, quod acutius est, paruis dentibus non serratis, sed hominis similibus, optimi cibi, ex Istria Venetias afferuntur, Picij uulgò nuncupati: eos esse arbitror, quos Speusippus Melanderinos appellat, & Melanuro similes esse dicit.

De Mullo,

CAP. XXXVIII.

Mullus à colore mulleorum calceorum, quibus purpurei coloris primo reges Albani, post Patricij usi sunt: is marinus piscis, cum ab alijs, tum maxime à Cicerone Barbatulus uocitatus, nobilitatem habet: Gemina enim barba eius inferius labrum ornatur. Græci etiam nunc recte, seruato nomine antiquo, Triglam: Ligures, & Malsilienses corruptè Trigam, quasi Triglam, corruptius: qui Niceam à Malsiliensibus conditam incolunt, Strilham appellant.

De Sargis.

CAP. XXXIX.

Icesius Melanuro Sargum dicit esse similem, non Idum suum nomen neq; apud Græcos, neq; Malsilienses amisit.

De Garo,

CAP. XL.

Garum ex intestinis piscium, præcipuè Scombrogrum, sale exesis fiebat: ex Garo pisce, ex quo primum conficiebatur, sic nuncupatū. Nostræ ætatis Græci pisciculos falsos uulgò Garos uocant.

De Oataricho,

CAP. XLI.

Oataricha

OAtaricha ex ouis piscium falsis conficiuntur: Vulgò Itali Cauiaria uocant. Græci nostræ ætatis corruptè Botaricha nominant: quæ quidem ipsa inter lautissimos cibos numerantur.

De Fabro.

CAP. XLII.

ZEus, siue Faber figura orbiculata, quem Chalcæa olim Græci uocabant, nunc in templis suspendunt & Christopharon ideo arbitror appellant, quia olim Zeus Iuppiter nuncuparetur. Romani uocant piscem sancti Petri, siue Situlam, Dalmatæ etiam hac ætate Fabrum: qui, cum ex eis percunctarer, cur sic nominarent, mihi pulchre responderunt, se ideo ita nuncupare, quòd omnia instrumenta fabrilia in ipso reperiantur: quòd quidè ipsum statim uerū esse periclitatus sum. Ligures Rotam, Massilienses Truciam, hoc est porcam, quòd dum capitur eum grunnire testentur. Hispani nuncupant Gallum: & quem admodum olim inter lautissimos pisces, sic nūc apud eos numeratur. Quod autem quibusdam modo uideatur Chalcis, modò Galeos, modò Columbus, modò Citharus & Situlus, possem amplissime confutare, nisi amarem eos, qui primi conati sunt huic parti lucem aliquam afferre.

De Salpa.

CAP. XLIII.

SAlpa ubiq; gentium nomen suum retinet, ad pedis magnitudinem accedit, luteis quibusdam lineis à capite ad caudam pertinentibus uariatur. Epicharmus dicit dentata parere.

Aa 3 De

De Apro.

CAP. XLIIII.

A Per pelle est aspera & dura: hunc piscem uidi Venetijs in foro diui Marci conditum in opificis cuiusdam officina pendere. Cum Thraci cuiquam ostendissem, Capriscum dixit à suis nuncupari solere: cumq; huius pictam effigiem Siculis piscatoribus ostendissem, porcum esse affirmarunt.

De Rhombo, & Passere, & Solea, & Vitta,

CAP.

LXV.

Passer & Rhombus corporum duntaxat situ differunt: Si enim Rhombum sic in latus componas ut oculi cœlum suspiciant, & mentum deorsum uersus spectet, pars supina erit dextra: sed si similiter passerem constituas, supina pars erit leua. Rhombus igitur est Passeri similis, sed amplior. Malsilienses, & Ligures Rhombum uocant, Galli posteriores Turbozum: nostræ ætatis Græci nondum antiquum nomen *Ψιττακ* commutarunt. In multis lictoribus Italiæ Passer etiam nunc uulgò appellatur. In Gallia non distinguitur à Solea, quam Plautus & Varro Lingulacam nominant. Græci à bubulæ linguæ similitudine Buglossum appellant, quam hac ætate Romani Soleam uocant: Hispani Lingulacam. iam porrò affines sunt Psetta, Buglossus, Tenia. Ab auis gentis suæ colore nomen duxit Passer: quemadmodum enim uolucris Passer, sic parte supina candidus, pro-na terreus est. Tenia quæ nunc ab Hispanis *Azedia* nuncupatur, Soleæ similis, sed minor ac strictior est.

De

De Myro & Murena. CAP. XLVI.

MYrus non idem est qui Murena, nam hæc quidem uaria & infirmior est; Myrus uero sine maculis, & robustus habetur, colore Laricis arboris. Sexu etiam differunt: hic mas, illa & foemina est, & piscis longus, haud longe anguillæ dissimilis. Murenarum alia colore est subnigro, luteis maculis distincto: alia albo, nigris maculis distincto, oris rictu non aliter quàm Anseres largissimo: ijs foraminibus, quibus Lampetra prædita est, caret: nullasq; habet neque branchias, neque pinnas: integra flexuoso corporis impulsu natat: in arido similiter etiam atq; Serpentes serpit: dentibus maleficam non modò legi, sed etiam expertus sum, cum Malsiliæ illius naturam perferutans, temere lubricum rostrum cepissem, non sine magno dolore uulnus accepi: ubiq; gentium in hunc diem Murena nuncupatur.

De Raia & Leuiria & Asteria. CAP. XLVII.

RAIAM piscem planum & cartilagineum, etiam nostræ ætatis Græci Batin, & Baton ex eo appellant, quòd huius cauda aculeis quibusdam rubi similibus horrescat. Leuiria à Græcis Liobatos nuncupata, à leui cute: maior est quàm Raia: piscatores uocant Bubosam, siue Mucosam, à luto & mucore, quo eius pellis sordida spectatur. Batis Asterias à maculis quas habet in dorso minor est quàm Raia, cute leui. Malsilienses à stellis, hoc est maculis, uocant Miraletum, id est, Speculum paruum: eam uero quæ spi-

Aa 4 nas

nas habet, Caelatam duro nomine appellant.

De Pastinaca,

CAP. XLVIII.

Pastinaca piscis planus cartilagineus, radium digiti, interdum semipedis longitudine, ad similitudinem serræ dentatum, dentibus reflexis, in cauda habet: quo nihil usquam pestilentius mare generat. Ligures uocant Ferrasam: Malsilienses Glorinum: Siculi Bastonacam corruptè, quasi Pastinacam, detracto radio in littore Ligustico ac Gallico comeditur.

De Squatina, & Squatraia,

CAP. XLIX.

Squatina piscis planus & cartilagineus, non tanta amplitudine quanta Raia dilatatur, sed & contractior est, & ut Ranæ palustri eius os ex rostro eminet: non autem infra parte supina, ut maxima pars cartilagineorum, habet: itemq; eiusdem fel in iecore situm est, perindeq; ut Ranam marinam pinnas in lateribus possidet: cute tantopere aspera & dura est, ut ea ligna & eborâ poliantur: cauda item longa in mucronem procedit: simul & similiter ut Polypus colorem mutat: nostræ ætatis Græci & Rhinam & Rhinobaton uocant. Rhinam ut Latini utrumq; Squainam, siue Squadram, hoc est, Squatinam: Malsilienses piscem Angelum appellant, quòd tanquam alas picti Angeli, sic hæc pinnas habet.

De Torpedine.

CAP. L.

Torpedinis piscis plani & cartilaginei torporem meæ manus tactione periclitatus sum: sed haudquaquam mihi manus tantopere obtorpuit, quam scriptores

scriptores decantant. Torpor non modò letalis non est, sed non ita multo post euanescit. Venetijs, Ianuæ, Massiliæ, ac ubique puto gentium comeditur. Massilienses Turpilliam corrupte uocant: Ligures, Tremorizam.

De Boue.

CAP. LI.

BOs, quem Plinius inter planos & Cartilagineos commemorat, ad trecentas aliquando libras accedit. Dalmatæ etiam nostra ætate Bouem uocant. Alius Bos est, inter cetarios numeratus ab Aristotele, quem, etsi nullis est uiribus, tamen eum terroribus homines in periculum adducere, Aelianus, & Oppianus tradunt.

De Aquila.

CAP. LII.

Aquilam piscem planum & Cartilagineum Neapolitani etiam hac ætate uocant Aquilam, similemque Pastinacæ esse dicunt, strictiori tamen corpore esse, & pinnis longioribus, & acutioribus: capite prominentiore, atque ad trecentas sæpe libras accedere: sed nihil affirmo cum solam ex piscatore Neapolitano auditionem acceperim.

De Rana marina.

CAP. LIII.

RAna marina, piscis planus, & cartilagineus est: is, quem uidi ad portum Sabatorum, duos pilos in uertice habebat, longitudine duorum pedum: & hi quidem, tanquam frumentorum summi calami spicam, sic caudam gerebant: ex his pilis Propilatis id nomen duxit, ut Piscatrix appelletur: nam in lu-

B b tum

tum abiecta, sicut lineam piscator, sic hos ante ora sua præterdit, eosdemq; cum piscis comprehendere uult, sensim ad os adducit oris rictu tum immenso est; tum capite ingenti ut mediam corporis partem huius magnitudo occupet: os in rostro est, non infra in parte supina; inferius tamen labrum adeo eminent, & superius contrahitur, ut os in cælum spectare uideatur. Neque modò dentium series solitis locis, uerum in medio etiam palato permultas habet. Eius oculi similiter supra caput ut Squatarum siti sunt, magni & glauci: dorso est duro, & osseo, & nigro: & capite aspero, & durissimo: tota corporis facies Ranae speciem similitudinemq; gerit: & item pinne duæ in ima parte, & in lateribus aliæ duæ: tum aliquot pili in dorso insunt, sed minores quàm ij qui eminent ex capite. Siculi uocant Lamiam: Massilienses Boudroyum, hoc est, Batrachum corruptè: Ligures, Piscem piscatorem: Neapolitani, Piscatricem.

De Squalo.

CAP. LIIII.

Solus Plinius ex latinis Squalum commemorat: Squamosus est, & Barbi piscis speciem similitudinemq; gerit, exceptis pilis, quibus barbibus ornatur. Lacustris & fluuiatilis est: qui accolunt Adriaticum sinum, etiam hac ætate Squalum. Lugdunenses uero Munium uocant.

De Mustellis spinacibus.

CAP. LV.

ACanthiæ Mustelli à spinis, quibus duobus albis eorum dorsum inhorrescit, nuncupati: cor habent

habent pentagonum : squammis carent : aspera sunt
cute : à Mafsiliensibus Agullati nuncupantur, quasi
aculeati,

De Centrînis.

CAP. LVI.

Centrinæ Mustellorum spinacium speciem simi-
litudinemq; gerentes, squâmis carent, & cute sunt
aspera, aculeos habent nigros, alterum in capitis uer-
tice, alterum ad caudam.

De Mustellis leuibus & stellatis.

CAP. LVII.

Mustelli leues & stellares idcirco uocantur, quòd
tanquam stellis quibusdam, sic maculis uarian-
tur : à Mafsiliensibus Gatti algarîj appellantur.

De Echeneide, siue Remora.

CAP. LVIII.

Echneis, à Latinis Remora nuncupata, pisciculus
semipedali longitudine, & quinque digitorum
Crafsitudine, anguillæ speciem similitudinemq; ge-
rit : nigro colore, acuto ore : hunc non uidi, neq; ex
quantumlibet infinitis percunctatus sim, quenquam
piscatorem reperire potui, qui hunc ipsum hac ætate
uiderit.

De Mæna, Smaride, & Boope.

CAP. LIX.

Mæna pisciculus, hyberno tempore candidus,
Mæstiuo cærulea uarietate pictus. Ligures Mæ-
nulam, Mafsilienses Medolam uocant : neq; modo
speciei uerum etiam generis nomē esse ex eo conijcio,
quòd uarium & multiplex est earum genus : aliæ in
utroque latere nigram maculam orbiculatam ha-
bent, quas ij qui Adriaticum sinum accolunt, uulgò

Bb 2 Mænas

Mænas Sclanas appellant: aliæ Leucomenides, hoc est albæ Mænæ, à Græcis Smarides nūcupatæ, quas nostræ ætatis Siculi etiam Smaridas uocant: Malsilienses, Gerres; Neapolitani Cerres, per c. quos Theodorus secutus Smarides Cerros uidetur conuertisse, non Gerres: de quibus Martialis, ueluti uilibus piscibus, ita ait: Fuisse Gerres, aut inutiles Mænas. Theodorus Mænidas, in Aristotele Mænas & Aleces, & Mænidia, id est, Mænas paruulas Aleculas appellat: ut Alecula nomen generis sit, hoc idem latinè significans, quod Græcè: ut Hermolaus putat, Anthracides, hoc est, pisceis qui succensis carbonibus cōmode coqui possint, cuiusmodi sunt Smarides & Mænæ. Equidem ipse generatim pisciculos ignobiles significari ex Columella arbitror, q̄ Aleculas riuales pisciculos, ignobiles uocauit: atq; alios pisceis sale exesos, Areneos nuncupatos, Thrissis similes: itemq; sunt Mænæ Boopes appellatæ, quas Græci adhuc recte Boopas uocant, Ligures, & Malsilienses Bogas corruptè nominant.

De Phycide, siue Fuca.

CAP. LX.

Solus Phycis ex marinis piscibus nidum constructore, atque in eo sub strato parere dicitur: colorem mutat, alio anni tempore candida est, uerno uariatur: idcircoq; Phycis nuncupatur, quòd ex alga nidificat, quam Græci phycon uocāt. Diocles & Speusippus Percam, Chanam, Phycida, similes esse dicunt. Memoria nostræ Græci recte Phycida uocant. Falso Veneti

Veneti quendam piscem Phycum uocant: is enim squammis caret, & paruulæ Palamidis similitudinē gerit: Phycis squamosus est, & saxatilis, trientalis longitudinis. Iam uero Phycida Mafsiliensi piscatori, ex oppido Neapoli oriundo, cum demonstrarem, dixit Neapoli Leprem uocari: ab Hisychio Phycis dicitur etiam appellari Lelepris.

De Hirundine. CAP. LXI.

Hirundo, Coccix, similes sunt. Mafsilienses nominis Græci extremas syllabas adhuc ex antiquitate sua retinentes, Lendolas appellant, quasi Chelidonas. Quatuor cubitis extra summam aquam hunc eminentem in Gallico littore maris interni uidi ad iactum lapidis uolare.

De Coccyge, siue Cuculo. CAP. LXII.

Coccygem Numenius rubrum esse dicit: Mafsilienses eum Gallinam appellant: Neapolitani etiam nunc antiquitatis retinentes, Cœchum: Siculi Cochum corruptè quasi Coccygem. Hunc piscem cum à uoce, quam Coccygis uolucris similem mittit, nomen traxisse non ignorarem, ex piscatoribus percontatus sum, nunquānam uocem mitteret: Responderunt hunc cum se irretitum sentit, quiddam uocale strepere, nihil præterea se obseruasse. Quod quidem ipsum facile credidi. Quicquid enim habent aurium, in quæstum piscium conferentes, ad piscium uoces obsurduerunt.

De Lucerna. CAP. LXIII.

Bb 3 Miluus

Mlluus, siue Lucerna piscis rufus, sine squammis, aspera cuticula, pinnis longis, & tam bene latis, ut multum accedant ad Hirundinis piscis pinnas: & Græci hodie ob eam similitudinem falso Chelidonem uocent. Accolæ Adriatici sinus, etiam nostra ætate antiqui nominis retinentes, Lucernam appellant: Malsilienses Belugam: Romani Caponem. Hunc Plinius Lucernam nuncupari ait, quòd huius lingua per os exerta tranquillis noctibus luceat: sed id omnes pisces negant, & non uero proximum uidetur, ex Aristotelis libro secundo de partibus animalium, atque ex eiusdem Plinij libro nono, cum de Delphinis loquitur, itemq; ex undecimo, ubi ait, pisces linguam explanatam & mobilem non habere. Itaq; si immobilis sit, atque minus explanata, quomodo exerta esse poterit. Fortè potius lucerna appellata fuit, uel quod pinnæ uersicolores noctu fulgorem quædam mittunt, uel quia antiquæ lucernæ speciem similitudinemq; gerit.

De Cornuta.

CAP. LXIIII.

Piscatores Malsilienses mihi narrarunt, se aliquando piscem cæpisse, cuius cauda accederet ad duorum cubitorum longitudinem, largo ore, & duobus cornibus cubiti longitudine fuisse, & ad ducentas libras accessisse, eiusq; nomen ignorasse: equidem ipse ex Plinio arbitrabar Cornutam esse: is enim hunc inter maiores pisces numerat, & cornua ait sesquipedalia habere.

De

De Dracone, & Serpente pisce. CAP. LXV.

QUOD Plinius Draconi, Aristoteles Ophi, hoc est Serpenti marinæ attribuit, cum ait libro nono: Serpens marina colore & corpore Congro proxima est, sed obscurior, atque acrior: hæc si capta dimittatur, foris in harenam rostro quàm primum adacto terebrat subitè; tota: acutiore ore est, quàm terrestris. Plinius libro xxxij, Draconem à Dracunculo distinguit, huncque dicit Graculo similem esse, atque in branchijs ad caudam spectantes aculeos habere, eiusque ictum uenenatum esse. Hunc Dracunculum Aristoteles & Oppianus uocant Draconem, & similiter Plinius ipse, cum inquit libro xxxij: Draco marinus ad spinæ suæ, qua ferit uenenum, impositus prodest. Ab Ephippo uocatur Dracænis: ipsum arbitror esse, quem Ligures, & Mafsilienses, & Plinius ipse alio loco Araneum uocat. Hac ætate Græci Dracænam: Siculi, & Neapolitani, Tragiram appellant, corruptè, quasi Dracenam. Secundum Pastinacam nihil in mari uenenatius: acutissimos in dorso habet aculeos, quos piscatores ab hoc capto statim abscindunt. Magnam admirationem habet, quod multi piscatores mihi testati sunt, eo tempore cum piscium genus amore teneretur se uidisse in uulnere, quod huiusmodi piscis infixisset, pisciculos illius similes generatos esse. Aculeos in branchijs habet ad caudam spectantes. Iam porrò eum qui ab Aristotele Araneus uocatur, nulli Græci autores uenenatum esse tradunt:

Bb 4 hunc

hunc uero omnes scriptores, atque ætatis nostræ piscatores cum à Pastinaca discesserunt, omnium marinarum uenenatissimum esse asseuerant. Serpentes marinas uidi, quarum color ad Congrum accederet, rostrum longum & tenue esset, Anterior corporis pars sexangula, à uentre ad caudam quadrangula pertineret: ab hac longe diuersus est marinus Draco, quem Aelianus alijs piscibus ait reliquo corpore assimilem esse, eius caput, & oculorum magnitudinem terreni Draconis speciem similitudinemq; gerere, magnos enim esse & uenustos: maxillas similitudinem etiam nonnullam cum terrestribus habere: pellem non procul à terrena tactu abesse: simul & uenenatis aculeis esse, quæ omnia pisci Araneo conuenire uidentur. Sed cum Græci incoluerint Italiam, fieri potuit, ut alicubi Plinij temporibus uocaretur Araneus, alicubi Draco.

De Lolligine, & Lollio, & Sepia. CAP. LXVI.

Lolliginem Ligures, atque plerique alij Itali ex eo Calamarium appellant, uel quòd eius corpus calamarij, quo utimur ad scribendum, speciem similitudinemq; gerit: uel quia atramentum habet. A Massiliensibus etiam nunc antiquitatis suæ retinentibus Taute appellatur, quasi Græcè *ταυτίς*. Lollium, qui maior est Lolligine, & pinnas propius accedentes ad extremam caudam habet, Massilienses quasi Latine nuncupant Lollium: ad Sepiæ quidem similitudinem accedit, sed & longior & strictior est: octo pedibus,
ijsq;

ijsq; quàm Polypi minoribus nititur. Sepia, Lolligini similis, quemadmodum Polypus mutat colorem. Cum atramentum mittit, Mafsilienses exiguae cuiusdam uetustatis retinentes uulgò dicunt eam atramentare.

De Polypo & Ofmylo. CAP. LXVII.

EX molliũ genere Polypus octo pedes habet, simplicibus singulos acetabulorum ordinibus plenos, quibus attrahit id ad quod adhæserit, & tam firmiter retinet, ut comprehensum hominem ad terram abijciat: à Lolligine & Sepia hoc differt, quòd eius alueus & paruus, & crura longa sunt: ubiq; ferè gentium uulgò Polypus nominatur. Quis non miretur Polyporum uarietatem? nam horum alius terram odoris sceditatē habet, alius nomine Ofmylus bene olet, & nihil muscosius sensi: quem hac ætate Græci Moschitem appellant: Mafsilienses Muscum, ex ea odoris suauitate, quòd muscum non leuiter non modo uiuus, uerum mortuus etiam oleat. Is qui cum uel occultissimum fert, circumstantes suauissime permulceat: in arcis ad imbuendas grato odore uestes reponitur: gracilioribus est brachijs, quàm cæterorum genus Polyporum. Helidonam genus etiam Polypi nostræ ætatis Græci Halidonā corruptè nominant.

De Barbo fluuiatili pisce. CAP. LXVIII.

BArbus ex eo nomē duxit, quòd similiter ut Mulorum natio barbatulus est: huius enim inferius
Cc labrum

labrum geminis pilis utrinque ornatur. Is etsi piscis est
haudquaquam in uulgo ignotus, tamen in sermone
Latino ignotius esset nihil, nisi Aufonius suo carmine,
quod Mosellam inscripsit, illustrasset:

Tuque per obliqui fauces uexate Saravi,
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis:
Cum defluxisti famæ maioris in amnem
Liberior, laxos exerces Barbe natatus.
Tu melior peiore æuo : tibi contigit omni
Spirantum ex numero non illaudata senectus.

De Alburnis piscibus fluuiatilibus. CAP. LXIX.

Alburnos arbitror esse, quos uulgò Ablos nominamus. Hos ignobiles Aufonius suis uersibus de Mosella in scriptis nobilitauit, cum ait:

Quis non & uirides uolgi solatia Tincas
Norit: & Alburnos prædam puerilibus hamis.

De Orcyno. CAP. LXX.

Malsilienses cetaceum quendam piscem uocant Organam, quem cum uiderim, iudicare non audeo esse Orcynum. Nam Aelianus etiam Orcynum dicit cetaceum esse. Hoc duntaxat dictum uelim, ut diligentiores incitem ad exactiorem inquisitionem.

De Lucio pisce fluuiatili. CAP. LXXI.

Lucius stagna, paludes, fluuios incolit. Galli qui accolunt Lygerim & Sequanam, Brochetum appellant: prouincia Narbonensis Lucium: nec enim sanè

fanè quampiam dubitationem debet afferre, quòd cum ex Aufonio olim nullo in precio esset, nunc inter lautos fluuiatiles censeatur: non enim modo mores, uerum etiam palatum mutauimus. Cui nunc tam parum palatus sapit, ut principem locum inter aues Turdo adiudicet. Quis ex nostris non tantum laetus atq; urbanus, sed etiã agrestis, qui post Accipens ferem, ex omnibus piscibus præcipuam autoritatem Afellis, sicut Plinius, daret. Ego potius Pagris, alijsq; non paucis sapientius attribuerem. Quis modò octo millibus nummùm Mullum piscem emat. Equidem nisi insipiens palati insulsitas me fallit, huic non paucos longe anteponerem.

De Locusta.

CAP. LXXII.

Locusta, Carabos Græcè appellata, Astaci speciẽ similitudinemq; gerit: ex pedibus quos utrinque quinq; dentatos habet, postremi forcipibus arman- tur. Valde miror quosdam etiam doctos scripsisse ex Aristotele Locustis forcipes deesse, cum non semel Aristoteles aliter doceat: eius dorsum quod ad caput pertinet, aculeis horret, quorum duo ferrea duritate tanquam cornua supra oculos eminent, nec minus duri: alij duo infra oculos ad horum tuitionem eriguntur: simul & inter aculeos, tanquam uuæ ex racemo longa radice nitentes, oculi foras eminent: os habet in parte supina, duobus dentibus buccam im- plentibus, munitum: in rostro bina flagella bene

Cc 2 longa

longa prætendit, quorum rostro uicina pars spinis horrida est, cætera caret aculeis: huius cauda crustaceis obducitur uertebis uiolaceis, supinæ partes molli pelle uestiuntur. Locustam memoria nostra nominant Maffiliensēs, & Ligures. Plinius tradit Elephantum locustarum nigrum genus, pedibus quaternis, bifulcis, brachijs duobus, duplici articulo, & forcipibus dentatis. Neapolitani genus quoddam crustatorum etiam nunc Elephantum uulgò nominant: sed hunc ne, an alium appellent, iudicare non possum, cum piscem non uiderim.

De Astaco.

CAP. LXXIII.

Astacus brachia dentata forcipibus habet, nigris maculis distinguitur, dentes huic similiter ut Locustæ, cornua breuiora, tenuioraq; quàm Locustæ: Græci & qui accolunt Adriaticum sinum etiam hæc ætate Astacum uocant. Theodorus in nouandis nominibus audax (secutus non paruam nationē, Cammarum adhuc uulgò nominantem) Cammarū conuertit: Maffiliensēs & Leonem & Astacum, ex Plinio diuersos pisces uno eodemq; nomine Ligombaudos nominant: forcipibus firmiter Astaci & Leones retinent, quicquid comprehenderunt. Cum enim Maffilia permultas Boopes, Manarum genus, & Leones, & Astacos cepissent, nauiculamq; ubi huiusmodi pisces captiui tenebantur, in littus expulsum reliquissent, & Vulpes in eam ipsam ad exedendas Boopes inuasisset, accidit ut hæc in horum forcipes pedem

cammarum

pedem poneret, ex quo totam noctem retenta, mane à pisca toribus capta fuit.

De Leone marino.

CAP. LXXIIII.

Leonem marinum Aelianus scribit locustæ speciem similitudinemque gerere, sed corporis tenuitate, & gracilitate habitus maiori esse, brachiaque habere, tum maxima, tum Cancris similia: cæruleo colore esse, & subnigris maculis distingui. Plerique dum nationes nonnullas etiam nunc Leonem Astacum nominantes sequuntur, arbitratur Leonem esse Astacum. Plinius tamen separatim ab Astaco Leonem tractat: & Athenæus separatius utrumque ab altero distinguit, cum inquit, Astaco Leonem maiorem esse: Malsilienses Ligombaudum appellant. Oppianus inter marinas beluas Leonem quendam numerat.

De Cicadis marinis.

CAP. LXXV.

Est etiam Cicadarum, sicut Aelianus ait, genus marinum, quarum maxima Locustæ parvæ speciem similitudinemque gerit: veruntamen cornua non similiter atque illa magna, nec aculeos habet: huius pinnae terrenarum cicadarum alis similes sunt. Malsilienses tenuis suæ cuiusdam vetustatis retinentes etiam nunc Cicadas nominant.

De Maijs Cancris.

CAP. LXXVI.

Maijs ex Cancrorum genere maximis cauda deest, atque ex utroque latere quinque pedes tenues ualde eminent, forcipibus carentes, exceptis duobus anterioribus ultimis, qui subtilibus forcipibus detati

Cc 3 sunt

sunt : earundemq; os similiter duobus grandibus ut Locustarum dentibus impletur, & tanquam brachio lis quibusdam circummunitur, eiusq; color rubet : corporis figura posterior rotundior, anterior pyrami datior : extremæ partes aculeorum seriæ circumualantur, quorum duo ex fronte tanquam cornua emi nent : crura quibusdam spinulis horrent. Malsiliens es Squinadas nominant: ijdemq; quorum industria in piscatione uersatur, mihi narrarunt, se perraro pis scari solere aliud Cancrorum genus, quorum corpus ut longe minus sit, quàm Maiarum, multo tamē longiores pedes existere : sint ne heracleotici an equites Cancri, dijudicare non queo, cum solam rudem audi tionem acceperim : quod ipsum idcirco adscripsi, ut alios, quibus maius otium est, ad horum inquisitio nem incitarem.

De Squillis.

CAP. LXXVII.

SQUILLAS, Caridas Græci nominant, & nisi forcipe scarerent, Locustarum speciem similitudinemq; ge runt. Harum triplex est genus, Gibbæ, Crangines, & paruæ, quæ ad maiorem magnitudinem nūquam accedunt. Veneti Squillas quosdam uocant paruis Gammaris similes : sed recte nec ne, alijs iudicandum relinquo. Easdem nostræ ætatis Græci etiam nūc Caridas uocant. Athenæus ait, Cammarum quoddam Caridum genus à Romanis nuncupari, idemq; Caridas inquit reliqua corporis parte maius caput habe re, Libellus falso quidem Apicio inscriptus, exiguæ tamen

tamen uetustatis retinens, Squillas & Cammaros testa obductos dicit: cum ex Aristotele sint crustacei generis: secutus Diphilum, & Athenæum, qui non tam religiose crustacea à testaceis distinguunt: quin, nisi mendum sit, aliquando Squillas, Astacos, Locustas, Cancros, Leones Ostracodermos uocent, id est, testa circumclusos: cum tamen ex Aristotele sint Malacostraci, hoc est, *crustra obteçti*. Plinius aliàs Herinaceorum tegmentum uocat crustam, aliàs testam: cum tamen Aristoteles religiose semper Herinaceos inter testaceos numeret.

De Paguris.

CAP. LXXVIII.

E Genere Cancrorum Pagurus leui dorso est, in utraque sede uiuit, & in aridum sæpe procedit: huius pedes breuiores quàm Maiarum: quicquid comprehendunt, strictissime constringunt, idemq; oculos modò recondit, modò profert, ut interdum tanquam cornua extra emineant, interdum intra in testam abditi recedant: neque modò in mari, sed in terram eiectus, uel captiuus contra facessentes sibi negotium pugnant: quod quidem ipsum usu percepi. Cum enim Lazarus Baysius, post præclare obitam antemeridiano tempore legationem, aliquoties me ad littus Adriatici sinus duceret, ut piscium naturas explorarem, cum alia pleracq; periclitabamur, tum puerorum ludicram pugnam cum Paguris forte in sicco repentibus spectabamus: pueros quidem in eorum forcipes festucam inserere: hos uero magno ro-

Cc 4 bore

bore animi hominum multitudinem, qua circumclusi debantur, præclare contemnentes, pertinaciter quicquid arripuissent, retinere: neque uel sæpissime uictos tandiu obistendi finem facere, quoad omnibus uiribus defecti, tanquam homines pugillatione & lustratione certantes, strennue decumbebant. Illic ibidem hos Cancros Porros uocant, quasi Paguros: Malsilienses Carabassos.

De Pinnotere, & Cancelli, & Squilla.

CAP. LXXIX.

MInorum Cancrorum duplex est genus, utrunque cognitum habemus: alterum rotundum, in Conchis quibusdam uiuus inuenitur, ut in pinnis Concharum maximis, id est Pinnother, siue Carcinion nuncupatur: alterum longum, quod etiam Carcinion, id est cancellus, aut Squilla uocatur, neque in Conchis uiuentibus stabulatur, sed principio ex terra ac limo nascitur: post uero Conchulas uacuas subit. Cancellus Aranei speciem similitudinemque gerit, nisi partem ad pectus subiectam Araneis ampliolem habet, & cornicula duo rubra tenuia, sub hæc oculi subditi nunquam ut Cancrorum intro recedunt, sed semper eminent: eius os tanquam capillis quibusdam circummunitur: præterea in cubilibus Spongiarum Aranei similem bestiolam nasci scio, & degere in eodem cubili, modoque aperiendo, modo claudendo pisciculos comprehendere aperit, cum ingredi habet necesse: postea autem quæ est ingressa, claudit & contrahit.

De

Echinus orbiculatus è genere testa obductorum est: undiq; aculeis armatur, quibus pro pedibus ad ingressionem utitur: purpureo colore, & cæruleo, aliâq; colorum uarietate distinguitur, ut si colores durarent, nullam cum gemmis comparisonem haberent: at enim pisce extincto, colores euanescent: eius oua stellæ speciem similitudinemq; gerentia, etsi amaro, non ingrato tamen sapore sunt. Huius triplex genus est, aliud Spatagus, & Brissus appellatur aliud, quod esculentum est: tertium Echinometra quasi Echinorum matrix. Aristoteles dicit Echinometras cæteros magnitudine calicis superare. Plinius Echinometras spinis longissimis, & calcibus minimis descripsit, quod ipsum mihi uero similius uidetur, cum ab aculeis nomen omnes Echini traxerint, rectius nominantur Echinometræ, qui aculeorum proceritate præstant, quam ob magnitudinẽ calicis, ex hoc genere maximi ut uidimus, minimis aculeis sunt: hos Malsilienses uocant Rascaffos. Huiusmodi uidi, qui quoquouersus palmos dirigeres, plusquã duorum essent palmorum crassitudine: alium etiã inspexi calice exiguo, & aculeis digiti longitudinem superantibus, longitudine aculeorũ præstantes: à Siculis Masculi appellantur. Malsilienses uulgò omnes nominant Ericios. Aristoteles semper Herinaceorũ tegmentũ appellat testam. Plinius aliàs crustam, aliàs testam. Qui Aristotelicam disciplinam

Dd profi

profitentur, non modò Georgio Merulæ, qui inter crustacea Echinum numerauit errati ueniam non dabunt, sed qua sunt obseruandi Aristotelis summa religione, Plinium ipsum de negligentia damnabunt.

De Aquatilibus Cochleis. CAP. LXXXI.

Aquatiles Cochleas Græci etiam Strōbos appellant. Theodorus ausus est alio nomine Turbines nominare. Vidi cochleam marinam quæ ad eam magnitudinē accederet, ut tantū uini caperet, quantū piscator exsiccare uno prandio posset: Limaces marinas uulgò Malsilienses nuncupāt: itemq; Cochlon Aristoteles animal testaceum aliud à Limace tradit, quod Theodorus Umbilicum conuertit.

De Pectinibus. CAP. LXXXII.

Pectinum genus sanguinis expers, striatum, id est, pectinatim diuisum, à rugis illis, siue imbricaturis ita nuncupatū: huius generis quidam arbitrātur eas esse, quas uulgò appellant Conchas sancti Iacobi: sed aliæ oceani littoribus Gallicis cognitæ habent, Theodorus Ctenas in Aristotele cum nunc Pectines, nunc Pectunculos cōuertit, eisdem facere uidetur: ueruntamen Plinius à Pectūculis Pectines seiunxit, per paruuli Cancri in Pectinibus nascūtur, quos piscatores simul cum eis, quorū testas incolūt, nasci assauerant.

De Vnguibus, siue Digitis. CAP. LXXXIII.

Vngues seu Digiū è genere testa obductorū, nostræ ætatis Græci, antiquo nomine seruato, etiā nunc Solenas appellant, Qui accolunt Adriaticum sinum,

sinum, Cappas longas nominant. Ex eo digiti appellan-
lantur, quòd speciem similitudinemq; humani digiti
gerant. Ungues item uocantur, quòd eorum testa un-
guibus similis sit. Hic piscis binis conclusa ualuulis
utroq; lateri connexis, manubrij, quod ex cornu ap-
ponitur gladijs, speciem & similitudinē habet. Apuli
ideo uulgò Imbrices appellant, quia quodāmodo im-
bricibus horum testæ similes uidentur. Græce etiam
Auli, & Donaces nominantur.

De Mytulis, & Musculis. CAP. LXXXIIII.

MYes à Theodoro uertuntur Mytuli, sed quā-
m rectē, iudicare nondum audeo. Plautus tamen
Myes in Rudēte Musculos uidetur appellare: & Cor-
nelius Celsus inter ea quæ aluū mouēt, falsamēta pos-
nit Ostrea, Pelorides, Echinos, Musculos, & omnes
ferè Conchulas. Equidē cum Græcis hominibus eos
quos uulgò Veneti uocant Musculos, & Cuniculos
ostenderem, dixerunt esse Mydia, hoc est, Musculos.
Athenæus tradit sua ætate Tellinas à Romanis My-
tulos nominatos fuisse.

De Nerite.

CAP. LXXXV.

Aelianus dicit Cochleam marinam magnitudine
exigua, formæ pulchritudine eximia, eò maris
ubi sordium uacuitas sit, & tranquillitas uigeat, in sa-
xis ad imam maris sedem adhærescētibus, nasci, quæ
Nerite nominetur. Theodorus Natricem cōuertit,
Turbinati generis est, leui testa, ampla, & rotunda.
Qui accolunt sinum Adriaticum etiam nunc Neris

Dd 2 tem

tem appellant. Hispani uocant Caragolum.

De Balanis.

CAP. LXXXVI.

Genus Concharū est quod Græci nostræ ætatis. Gadhuc antiqui nominis retinentes, Balanos uulgò nomināt. Plautus & Columella etiam Balanos à glandiū similitudine, sunt enim leues, ut uidimus: in cauernis saxorū stabulātur. Veneti non rectè Dactylos appellant. Huiuscemodi Conchā, cū piscatoribus Malsiliēsisibus nulla descriptione representare potuerim, ipsius nomen Malsilicum non potui adscribere.

De Tellinis.

CAP. LXXXVII.

Athenus dicit Romanos sua ætate Tellinam nominasse Mytulum. Marcellus, Dioscoridis interpretres, Tellinas opinatur conchulas esse, quas memoria nostra Tellinas Romani uocant. Sed Aristophanes grammaticus Tellinas dicit patellis similes esse, eisdemq; pueros pro cornibus uti solitos fuisse: à quibus longe diuersæ sole clarius uidentur eæ, quæ uulgò Tellinæ nuncupantur.

De Patellis.

CAP. LXXXVIII.

Patellæ, quas Græci Lepadas, etiam hac ætate nominant, Ligures & Malsilienses Patellas uocāt: una Concha clauduntur, earumq; altera pars à testa inops, ad saxa sic adhærescit, ut alieno tegumento se circumcludentes, bivaluæ esse uideantur, aliæ ex alijs nexæ sæpe capiuntur, easq; permultas inter se nexas tanquam examen Apium uidi.

De Purpura.

CAP. LXXXIX.
Purpu

Purpuram Græci hac ætate etiam Porphyram appellunt: Concha est è genere Turbinatorū, clauiculatim intorta, aculeos certis ordinibus dispositos, corpus gradatim Cochleæ in modum ambientes habet. Purpuram diu multumq; considerauī, cum aliam Concham tandiu mordicus premeret, quoad suffocata hisceret. Conficiendi purpurei coloris ratio nem nostri homines ignorare putantur. Olim purpurarum testas confringebant, & carnes ad tincturam condiebant, & aqua dilutas, & sordibus expurgatas, succensis ignibus in lebete coquebāt, harum sanguis ab igne incalescens, fluebat, & efflorescebat, partimq; flauescebat, partim Cyaneo colore fiebat, partim in alium colorem conuertebatur, ac nimirum quicquid imponebatur, commutabatur in illius colorem. Purpuræ tinctura in sole uersari gaudet, à sole enim radiata illuminatur & magis enitescit. Massilienses hanc, & Murices, & Buccinos uocant Bios.

De Murice, & Buccino. CAP. XC.

Ceryx à Plinio Latine Murex, & Buccinum appellatur: Concha est clauiculatim intorta, & turbinata, scabra, sine aculeis, magnitudine purpuris inferior, Buccino turbinato, quo sonus editur, similis, excepto ore rotundo in margine inciso. Ergo eadem erit Buccini descriptio: nam est è genere turbinatorum Concha, sine aculeis, Buccino Concharum generi quo sonus editur similis, nisi rotundo ore differret, in margine inciso; Buccinum enim quo sonus editur,

D d 3 non

non est incisum. Ligures Buccinos nunc uulgò Cornetos nomināt : Massilienses Bios Cornetos : Græci quidam hac ætate Strophilidas : Speusippus dicit similes esse *κέρυκας*, & *πορφύρας* ἢ *σραβιλίδας*, siue *ἀσραβιλίδας* : Dercilus dicit commodos esse ad reddendū sonum.

De Pinna.

CAP. XC I.

Pinna Conchæ genus, in limosis locis uiuit, excelsa sedem nunquam mutat, radice enim nititur, ac si ex eo loco quo nititur & erecta manet reuellatur, amplius uiuere non potest : nostræ memoriæ Græci etiam nunc Pinnam nominant ; Massilienses Nascram : Siculi Lanam Pinnulam ; Neapolitani Peranam appellant : Plinius Pinnis haud dissimiles Peranas Concharum generis circa Pontias insulas frequētissime ait stare, uelut suillo crure longo in harena defixas hiantesq̃. Cicero Pinnam lib. ij. de natura deorum nobilitauit, cum ait : Pinna duabus grandibus patula Conchis, cum parua Squilla quasi societatem coit comparandi cibi : itaque quum pisciculi parui in Concham hiantem innatauerint, tum ad monitu Squillæ Pinna morsu comprimit Conchas : sic dissimilimis bestiolis cōmuniter cibus quæritur.

De Scolopendra.

CAP. XC II.

Scolopendra, quam Theodorus uertit Centipedam à pedum multitudine, quos utrinq̃ permultos habet, terrenæ Scolopendræ speciem similitudinemq̃ gerit : sed huius color magis rubet, pedes numerosiores habet, & graciliores, & magnitudine inferior

rior est, quàm terrestris : hæc quam uidi ad digiti longitudinem & crassitudinem accedebat, Græci Scolis petras corruptè nominant.

De Urtica & Spongia.

CAP. XCIII.

Plinius Urticam & Spongiam numerat inter ^{ξωόφυτα}, hoc est, si quid Theodoro dignum conari audes, Plantanimalia, quæ nec animalium, nec fruticum, sed temperatam ex utroque naturam habent. Urtica tota ex carne constat, nulla clauditur testa: eam Græci hac ætate uulgò uocant Colizanam, quòd pedunculis suis firmiter Polyporum more adhærescit: ac similiter ut terrenæ urticæ eius tactio dolorem inurit. Ligures, & Mafsilienses nondum cessant rectè Urticam appellare. Si Plinius Urticam cognitam habuisset, eius pediculos potius Cirros, quàm frondes dixisset.

De Scyllio canicula.

CAP. XCIII.

Scyllion chartilagineum è genere Galeorum, non in rostro os, sed infra in supina parte dentatum habet. Scyllion ab Aristotele nominatur: iam nunc Græci Scyllopsaron nominant: Mafsilienses, Palum: nonnullæ regiones, Caniculam.

De Ostreis.

CAP. XCV.

Ostreum, penultima quidem breui, Concharum species: longa uero, genus omnium testaceorum est. De uiris non paucis spectatæ fidei accepi Byzantinos Ostrea serere, & corum quasi lac seminare, id ipsum enim in aquam abiectum, ad faxa ima adhærescere, &

Dd 4 Ostrea

Ostrea fieri.

De Tuberibus, & Callis. CAP. XCVI.

Holothuria, quæ & Tethia uocatur, Theodorus uertit Tubera, & Callos, & Vertibula: & Tubera quidem, quòd sic nullis fibris, quemadmodum tubera terrena nitantur: ac Callos, quòd callosa materia tegantur. Iam nunc Græci non græco nomine, sed plusquam barbaro Spherdoclos nuncupant. Ineptius ij, qui accolunt Adriaticum sinum, ex eo Spongias nominant, quia cum premuntur, tanquam Spongiæ, sic aquam foraminibus reddunt. Hoc genus piscium Mafsiliæ in uulgu ignotum à paucis cognoscitur: quidam senes, cum huius descriptionem sub eorum oculos subiecissem, & multum inculcassem, nominarunt Vichonos: ueruntamen propter tempestates hos mihi ostendere non potuerunt.

De Pulmonibus marinis. CAP. XCVII.

Pulmones marini sua sponte nascuntur, cum nant Cirros ex imo, more Polypi, emittunt: quòd autem speciem quandam mulieris uuluae representat, tota idcirco Italia eos turpibus nominibus appellat, ut nulla ratione scriptis honestè mandari queant. Ligures nominant, Capellos marinos: Mafsilienses, Carneos pileos: cum iacent, omaso similes sunt: cum eriguntur, Pulmones uidentur: tanquam uitrum translucent: cum suspenso tenentur, quandam imaginem Polypi gerunt, nisi brachia breuissima & crassa habent: Cum autem eos secuissem, nihil in ea parte quæ

quæ Polypi uentri respondet reperi: ubi uero mem-
bratim dissecuissem, in ijs partibus unde pedes exor-
riuntur, quosdam meatus harenarum plenos uidi.
Adeo omnino lucidi, & tanquam uitrei sunt, ut sine
seccionē interiora omnia uidere possis: ac quanuis flu-
cibus in littus expulsi, nullo negotio capiuntur, ta-
men cum non sint esculenti, à prætereuntibus præ-
clare contemnuntur.

De Stellis marinis. CAP. XCVIII.

Marina Stella, non quod similiter ut Stellatus
galeos maculis quibusdam tanquam stellis ua-
rietur: sed stellæ pictæ quia speciem similitudinē
gerat, ex eo nomen duxit: ut enim stellam pictores
radiatam pingunt, sic hæc quinque pedes, tanquam
radios habet. Huius durum callum cum gladij mu-
crone experiri studerem, uix tandem multa ui mol-
liorem mediam superficiem potui perfringere: nam
radiatorum anguli ad silicem duriciem accedunt, &
non minus ab ictibus inuictos, quàm ferrum ipsum
se præstant. Malsilienses etiam nunc Stellam nomi-
nant. Græcia quemadmodum totius linguæ suæ ne-
gligens est, sic piscium nominum antiquorum nihil
obseruans hunc Scauron appellat.

De Carcharia pisce. CAP. XCIX.

Carchariam marinum piscem omnium canicula-
rum robustissimum & maleficientissimum uidi
Ee Nicææ

Niceæ, & Mafsiliæ: os in roftro non parte fupina habet, multis dentium ordinibus dentatum. Mafsilienfes fuæ antiquitatis retinentes, proprie Lamiam uulgò nominant. Nam Nicander Colophonius, in Linguis, fcribit, Carchariam etiam Lamiam appellari. Magnam admirationem habet id quod mihi Nicenfes teftati funt, fe cum huiufcemodi pifcem ad quatuor millia librarum accedentem cæpiffent, in eiuſdem uentre ſolidum hominem reperiffe. Simile quiddam Mafsilienfes mihi narrarunt, fe aliquando Lamiam comprehendiffe, in eademq; loricatedum hominem inueniffe. Huius dentes ab aliorum canum dentibus diuerſi funt: nam aliorum incurui in partem oris interiorem ſpectant, & teretes funt: Lamia uero lati & pyramidati, mucronem enſium, quibus hac ætate utimur, referunt: pretioſi exiſtimantur, & in argento includuntur. Cum unum ad huius naturam diligentius conſiderandam licitarer, alius quifpiam ad delicias hunc maiore propoſito præmio mihi præripuit.

De Myllo,

CAP.

C.

Nicea non procul à Varo amne in Liguftico litore ſita, pifcem uocat Figon, quem noſtræ ætatis Græci Myllocopion appellât, Oppianus, & Plinius inter pifces numerant Myllon, quem Oppiani commentaria eum interpretantur, quem uulgò nominant Græci Myllocopion. Hunc Mafsiliæ uiderere

dere non potui, an sit Iecorinus, an Myllus, an alius, certi nihil habeo. Hoc duntaxat dixi, ut ex mea inscitia alios exacuam ad diligentiores inquisitionem.

De Mormylo. CAP. CI.

Mormylus marinus piscis in dorso peracutos habet aculeos. Oppianus αἰόλαγ esse scribit: interpres Pictum ore non satis explicatè conuertit. Ouis dius rectè Pictum appellauit: non enim in ore, sed per eius utrunq; latus lineæ nigrae transuersæ à dorso ad uentrem decurrunt: Malsilienses, & Ligures Mormurum: alij non modò literati, sed etiam rudes appellant Mormylum.

De Sphondylis. CAP. CII.

Sphondylos inter Concharum genera Columella Sannumerat. Apuli & Siculi uocant Spondylos. Græci Gaidarupoda, hoc est, pedem asini, quòd asini pedis speciem similitudinemq; gerat. Huius extimæ partes scabrae sunt, intimæ uero leues & candidæ. Duabus Conchis constat, atque ex posteriori parte uertebri quibusdam continetur, unde nomen traxisse opinor. Malsilienses Hostia appellant.

De Testudinibus. CAP. CIII.

Testudinum genus est multiplex, aliud marinum, aliud Lutarium, quod etiam Mus aquatilis appellatur, in dulci aqua uersantes: Aristoteles Omy-

das,

das, siue Emidas appellat marinæ testudines Conchulas petunt, os enim omnium robustissimum habent: oris robore nullum non frangere siue lapidem, siue quiduis aliud possunt.

De Mustella.

CAP. CIIII.

MVstellam aliam ab ea esse quam Perotus prius Lampetram existimauit, Aelianus describit, cum inquit, Mustellā breuis piscis, nullam cum Mustello communitatē habet: nam hic quidem cartilagineus est, & pelagius, & magnitudine præstans, simul & Canis speciē similitudinēq; gerit: Mustellam uero diceres esse Iecorinum. Pupillæ oculorum ad cæruleum colorem accedunt, illius quasi mentū quàm Iecorini maius est, & minus quàm Chremytis: Algas depascitur, & saxatilis est. Massilienses & Ligures Mustellam appellant piscem marinum non è genere longorum, qui sane pinnam in dorso ex pelle molli habet, ad caudam pertinentem: atque alteram in ima corporis parte, similiter cuticula perpetua ad caudam usque constantem. Vidi fluuiatilem piscem, huic omnino similem, quem Lugdunenses uulgò uocant Lotam. Huiusmodi uterq; piscis iuxta brachias utrinq; pinnas habet cuteas, & in labro inferiori unicum filum: uterq; etiam in gutture pinnas quasdam habet, similiter & in utroq; opimus uenter est, & terrænæ Mustellæ ambo similitudinem quandam habent. In utriusq; capite lapillos inueni. Plinius cum inquit, Proxima est his mensa generis duntaxat Mustellarum

stellarum quas mirum dictu inter alpes lacusq; Rhetiae Brigantinus æmulas marinis generat, hoc est, cum sint marinæ, & fluuiatiles, & palustres Mustellæ: solæ illius generis quas lacus Brigantinus gerat, dignitatem habent: nam fluuiatilis lauti cibi est: marinam uero nō boni cibi esse percepi. Mustella quam Aufonius describit huic magis quàm lampetræ similis est, cum ait:

Quæq; per Illyricum per stagna binominis Istri,
Spumarum indicijs caperis Mustella natantum:

In nostrum subuecta fretum: ne lata Mosellæ,
Flumina tam celebri defraudarentur alumno.

Quis te naturæ pinxit color? atra superne
Puncta notant tergum, qua lutea circuit iris,
Lubrica caruleus perducit tergora fucus.

Corporis ad medium fartim pinguescis: at illinc
Usque sub extremam squallet cutis arida caudam.
Hæc quam dixi Lotam squammis caret, & corporis
ad medium fartim pinguescit, lutea iris huius corpus
distinguit, atra puncta superne notant tergum.

De Sargis.

CAP. CV.

SARGUS Canthari piscis speciem similitudinemq;
gerit, neque modò Massilienses, & Ligures, sed
omnes quas obiui regiones, Sargū uulgò nomināt.

De Sparo.

CAP. CVI.

SPARUS pisciculus marinus Auratæ parvæ speciem
similitudinemq; gerit, aurea supercilia excipio:
Massilienses corruptè Sparlum appellant.

Ec 3 De

De Cantharo.

CAP. CVII.

Cantharus piscis marinus Sargo similis: Malsis
Lienfes etiam nunc Cantharum uulgò, Ligures
Tamidum, Græci corruptè Scatarum nominant.

De Acu.

CAP. CVIII.

Belona, siue sicut Dorion ait, Raphis, quam Latini
Acum conuertunt, longus piscis, & tenuis; rostro
longo, & acuto: dorso cæruleo, & uiridi: uentre ar
genteo, ubiq; gentium nomen retinet.

De Aphyæ.

CAP. CIX.

Aphyæ multiplex est genus, alia Encraulos gene
rat. Cum Græco cuiusdam eas, quas Anchoias,
siue Amploias littus Ligusticum & Gallicum nomi
nat, ostendissem: summa asseueratione appellabat
Lycostomos. Aelianus eosdem esse ait Encraulos &
Lycostomos. Aliud genus Aphyæ est, quod ex Mæ
nis, & Mugilibus procreatur. Phalerica Membra
das gignit. Item alia species quã Aristoteles Aphron,
Athenæus & Oppianus Aphritin, quòd ex spuma
maris, non semine nascatur: Nam Aphyæ ortus spu
ma appellata ex terra sabulosa cõstat: quod quidem
genus nullam accretionem habet, nec quicquam gi
gnit. Aphyam Plinius Apuam, Theodorus Apluam
uertit, adeo pusilla est, ut ij, qui Niceam incolunt,
Nonnatam appellent, quasi nõdum natam, id quod
Græcum nomen significat. Ligures testantur piscicu
los perparuulos, quos Ianquetos nominant, effici
Sardinas,

De

De Atherina.

CAP. CX.

Atherina congregatilis pisciculus. Nullus fuit ex Græcis quotquot ostendi (in finitibus enim Ianuæ & Mafsiliæ ostendi) quin statim Atherinam appellaret. Mafsilienses Sanctetos uocant: Theodorus Aristam conuertit. Est aliud Atherinæ genus quod trāsuerfum in uentre habet aculeum, unde arbitror Atherinæ nomen traxisse.

De Dentice.

CAP. CXI.

Synodontes, & Synagrides, Latine Dentices dicuntur: tam similes sunt, ut Ligures, & Mafsilienses utrosque Dentices, contrā Græci, eisdem utrosque Synagrides nominent. Hicceſius dicit Pagrum, Chromin, Anthiam, Synodontem, & Synagridem similes esse.

De Thymo pisce.

CAP. CXII.

Aelianus piscem Thymum, sic nuncupatum, scribit in Ticino flumine Galliæ transalpinæ procreari, cumque ad cubiti magnitudinem accedere, & Lupi, & Mugilis communem & mediam speciem similitudinemque gerere, eiusdemque capti odorem magnam admirationem habere: Non enim ut cæteros pisces pisculentum quendam odorem mittere, imo uero, sicut idem ait, existimares te gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere. Equidem ipse huiusmodi uerbis Aeliani admonitus, cum ad Ticinum peruenissem, ab accolis diligenter etiam atque etiam inquisiui, num quempiam pis-

Ee 4 scem

scem haberent, quem Thymum nominarent. Responderunt, in hoc fluuio sæpe capi solere piscem, quem uulgò Temerum, siue Temelum, hoc est, Latine Thymum nuncuparent: cuius adipem auribus salutarem multi piscatores conditum seruarent, quem suaue quiddam olere testabantur. Ego cum piscatorem ad hunc ipsum capiendū misissem, diemq; unum expectassem, isq; ad uesperam, quoniam ad piscandum tempestas idonea non esset, nihil attulisset, postridie discessi.

De Gladio.

CAP. CXIII.

Gladius à nostræ ætatis Græcis etiam recte Xiphias appellatur: Malsilienses piscem imperatorem nominant, quod gladium ueluti imperatores pisci gerant. Idemq; alium piscem Spatam ex eo appellant, quòd eius cauda gladij speciem similitudinemq; gerat. Itaq; cum audies in prouincia Narbonensi nominare Spatam, non existimes esse, quem Itali Spatam piscem appellant, sed alium hunc, quem modò dixi: eius rostrum leuiter in ensem procedit, non minus durus hic quàm ferrum existit: Dentibus & squammis caret, aspero corio ut natio canum obducitur: quadruplicibus est branchijs: pinnam, ex membrana constantem, in dorso habet: adeo hebetibus aculeis, ut ossicula diceres intertexta. Hunc piscem Galeotem Strabo appellat, quem etiam & Casnem marinum, & Thurionem, & Tomum thuriarum quidam opinantur.

De

De Cinædo. CAP. CXIII.

Plinius dicit Cinædū solum piscem luteum esse. Is quem Mafsilienses Cenudum appellant, quiddā luteum habet, sed & alij pisces, quare nihil iudico.

De Aulopio. CAP. CXV.

Cum suprā in eo opere, quod uerti ex Aeliano, Nicandro, Oppiano, & alijs Græcis nondū conuersis, satis dilucide docuerim, quis sit Aulopios, non hic ibidē rursus repetā. Græci etiam nunc Aulopion uocant. A Neapolitanis de piscatore probo uiro accipi piscem quendam uocari Aulopenā: sed cum hunc non uiderim, neque ille mihi quantilibet propositis præmijs uno toto mense piscem capere potuerit, certi nihil tibi repræsentare possum: hoc tantum adscripsi, ut qui Neapoli uersantur docti, aduertant num recte Aulopenam uulgò nomenclent.

De Siluro, & Glanio diuersis piscibus.

CAP. CXVI.

Aelianus scribit, in Bubasto Aegyptia stagnū esse, ubi cicures permulti Siluri alantur, & exultātes alij in alios saliant, & obiecto ad se nutriēdos pane pascantur: eosdemq; ait etiam in fluminibus procreari, ut in Cydno Ciliciæ fluuius: sed eos quidem minutos prouenire, quòd eius cōfluens nitidus & frigidus sit, quo ipsi non delectātur, sed turbido potius, ac planè limoso gaudent, & pinguescūt: & Pyramus quidem,

Ff atq;

atq; Sarus Cilices fluuij eos longe pleniores ferunt:
 tum Orontes Syrorum amnis: itemq; Ptolemeus flu
 uius, & Apamiēle stagnū maximos generant. Idemq;
 Aelianus cum docet quemadmodū Istrianus Silurus
 capitur, uidetur dentatum significare, cum ait, Hamū
 aslo tauri pulmone instructum ad illiciendū Silurum
 deijcit, & linea ad quam alligatus est hamus, quantū
 satis est, plumbi ad moderandum tractum appendit,
 ubi Silurus bubulæ escæ sensum percepit, statim escā
 appetens, hamum incaute deuorat: quo transfixus,
 ex eo euadere cupiens, omnibus uiribus funem bene
 robustum exagitat, & uexat, & omni uirium conten
 tione in altitudinem deprimit. Aelianus non eosdem
 esse dicit Silurum & Glanium, cum inquit, Glanis
 piscis incola Meandri, & Lyci Asiorum fluminum,
 & Europæi Strimonis, speciem Siluri similitudinēq;
 gerit: ex piscibus suorum foetuum amantissimus est,
 nam simul ac foemina peperit, cura quidem illa de
 partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum
 tuitione exoluitur. At uero mas se assiduū præstans
 custodem, ad conseruationem eorum quæ procrea
 uerit aduigilat, & eos ex omnibus insidijs prohibet:
 atque, sicut Aristoteles inquit, hamum exedere &
 conficere potest. Itemq; Pausanias non hos esse eos
 dem designare uidetur, cum dicit, Feras in perniciem
 hominum non ferunt Græcorum amnes, quemad
 modum Indus, & Nilus: præterea Rhenus, & Istrus,
 Euphrates, & Phasis. Hi enim feras, similes Glanijs,
 hominum

hominum deuoratoribus, in Hermo, & Meandro uersantibus, procreant: excepto colore nigriore, & robore: nam his Glanij inferiores sunt. Athenæus inter pisces Nili Porcos, & Siluros numerat. Non igitur solus Theodorus errat, dum semper Glanium conuertit Silurum: uerum etiam Plinius, cum ait, Silurum marem solum omnium piscium edita custodire oua, sæpe quinquagenis diebus ne absumantur, aperte Siluro attribuit, quæ Aristoteles Glanio propria esse dicit. Cum tamen Plinius sæpe aliàs in commemoratione medicinarum Glanis & Siluri, tanquã diuersos ponat: atque etiam uno eodemq; capite primo medicinas Siluri, deinde Glanis commemorat. Idemq; libro nono dicit, Glanium auersum mordentem hamum non deuorare, sed esca spoliare: Aristoteles contra hunc deuorare. Quamobrem cum in hoc pisce non satis sibi constare Plinium uideam, malo sequi Pausaniam, & Aelianum. Iam si Plinius uerum dicit, cum Silurum hominum & equorum deuoratore facit, aperte liquet Sturionem neque Glanium, neq; Silurum esse, cum horum uterq; dentatus & hamifragus; Sturio uero dentibus careat.

De Chalcide.

CAP.

CXVII.

Chalcidis, quam Ericam mihi uideri Theodorum non recte conuertisse ostenderem, si uel iam mihi otium esset, uel multiũ ad rei notionem interesset. Aristoteles

E f 2 stoteles

stoteles quidem inter fluuiatiles mentionē facit: Op-
 pianus uero marinā facere uidetur: Athenæus Chal-
 cides & Thrissas & Sardinias similes esse dicit: Oppia-
 nus semper in Thrissæ commemoratione etiā Chalcis-
 dis meminit: & similiter Columella, cum inquit, pis-
 cibus in piscinis præberi cōuenit, Tabentes, Halecu-
 las, & salibus exesam Chalcidē putremq; Sardinam.
 Ego nō audeo eas appellare neq; Anchoas, neq; Mes-
 letas, neq; aliā ex ijs quas uulgò uocamus Sardinias:
 sed tandiū meum iudiciū sustinebo, quoad rem me-
 lius inquisiero: neq; ob aliam causam Chalcidis no-
 tionem meā implicatam hic ibidē profiteor, nisi ut si
 mihi maior facultas inquirēdi non permittatur, harū
 rerum studiosos ex mea ignoratione admoneā, & in-
 citem ad exploratoriē notitiā. Cum ex Græculis pis-
 scatoribus percunctarer, quasnam putarent Chalcis-
 das, & tandem quispiā dixisset, à suis ciuibus accolis
 Acheloi fluuij hac ætate Nungrias nuncupari, etiam
 atq; etiā diligenter rogauī, ut mecum ad piscariā profi-
 cisceretur: sed cū ibi nullas inuenissemus, in aliū diem
 rem distulimus: hic interea paucis post diebus, me
 nihil tale cogitante, cum in Græciam reuertisset, in
 pristinam dubitationem reuolutus sum. Verunta-
 men cum sit Thrissis, & Sardinis similis, non esse pos-
 test, ut falsò Merula putat, è genere Rhomborum.

De Scorpione, & Scorpena.

C A P.

CXVIII.

Cum

CVM Scorpio, & Scorpena eiusdem generis sint, multū tamen & colore & bonitate differūt. Nam Scorpio ruffus & pelagius est, Scorpena nigra & littoralis, & cibi suauitate longè Scorpione inferior: quod ipsum non modò ex antiquorū conscriptione accepi, sed certa palati sapientia expertus sum. Iam porrò nonnullæ regiones Italiæ utrumq; Scorpenā appellant: & Græci à uero nomine aberrarūt: nam utruq; Scorpionem appellant: Mafsilienses ut nondum cessant recte Scorpenam appellare, ita parū Mafsilicè Scorpionem uulgò Rascassam nominant. Secundum Pastinacam & Draconem nihil in mari uenenatius: etenim in dorso & branchijs bene acutos & robustos habet aculeos, quos si Sypontinus uidisset, nō à similitudine terrestriū nomē duxisse scripsisset, sed ex eo potius quòd quemadmodum terrenorum aculei, sic horum perniciosi sint, nuncupatos esse.

De Gobionibus.

CAP. CXIX.

GObiorum multiplex est genus, alij palustres, alij saxatiles, uulgò Goatæ uocati, quos Cothonas, sicut Nicander inquit, Siculi appellant: quosdam alios Gobioni saxatili propemodum similes: Aristoteles Cottos nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant.

De Citharo.

CAP. CXX.

Ff 3 Mafsi

MAsilienses cuiusdam piscis, quem unum aut
 alterum in omni uita tantum cepissent, cuiusq;
 nomen ignorarent, mihi formam adumbrate desig-
 narunt, qualem ex Aeliano supra Cithari pi-
 scis descripsimus: eundemq; similiter
 Rhombo similem testati sunt, ut
 Galenus dicit, & Aelianus
 etiam addit Lingu-
 lacæ similitu-
 dinem ge-
 nere.

F I N I S.

Privilegij tenor.

Cavit regia Maiestas, ne quis in hoc amplissimo Francorum regno hanc de animalium uí & natura historiam intra triennium ab hac ædítione, præter nos, imprimat, siue alibi impressas uenundet, sub pœna confiscationis omnium librorum contra hoc editum & mandatum impressorum, & insuper arbitraria: in cuius rei testificationem datum est nobis diploma authenticum, sigillo regio munitum, sicq; subsignatum,

Barrillon.

INDEX ANIMALIVM,

quorum historia in hoc opere
describitur.

TERRESTRIA.

A gnus	pagina 170	Chelydrus	260
Amphisbena	pag. 262	Ciconia	245
Aper	148	Cochlea	216
Aranei	223	Coluber	262
Araneus mus	225	Crocuta	243
Aries	165	Cuniculus	202
Afinus	119	Cynocephalus	172
Aspis	145, 247	Dipsas	260
Basiliscus	247	Dorcas	161
Bifon taurus	115	Dryina	260
Bos, Taurus, Vacca	102	Elephantus, pagina 1.	439
Bubalus	158	Equus	88
Bufo	223	Felis	188, 203
Camelus	138	Formica	217
Camelopardalis	159	Hæmorrhous	261
Campeuermiculus	223	Halce	180
Canis	63	Herinacei	212
Capra	162	Hinnulus	157
Caprae feræ	158	Histrix	172
Catoblepon	175	Hydra	263
Catazonus	177	Hyena	242, 263
Cemas	161	Iaculus serpens	263
Cenchryne	257	Ichneumo	184
Cepus	182	Lacertus	267
Cerastes	257	Leo	40
Cercopithecus	190	Leptis	196
Cervus	150	Lupus, ac luporum genera	119
Chalcida serpens	265	Manticora	175
Chameleon	178	Monoceros	177

Gg

I N D E X

Monops	180, 181	Tharandrus	179
Mulus	135	Tigris	137
Mures	205	Typhlops, siue Typhlena.	263
Mustella	211	Vacca, Taurus, Bos	102
Natrix	262	Vespa	191
Onager	132	Vipera	214, 252, 355, 356
Onocentaurus	134	Vpupa	145
Oryx	129, 170	Vrus	179
Oues	166	Vulpes	191
Pardalis	56	Vulpanfer	145
Parias serpens	265	Vrsus	125
Phalangium	225		
Pœphagi	181	A Q V A T I L I A.	
Porphyrus serpens	266	P iscium diuisio	402
Præster serpens	264	Pisces Nili	403
Rhinoceros	141	Pisces hieropolitani	404
Rubeta rana	215	Piscium coitus	404
Salamandra	268	Piscium partus	405
Satyri	174	Pisces nō omnes muti	405
Scarabeus	217	Piscium sedes diuersæ	406
Scarabeus pilularius	216	Pisces aqua dulci in mari	
Sciurus	212	aluntur	407
Scorpius	226	Pisces fossiles, ac uaria pisciū	
Scythale	264	genera	407
Sepedon serpens	264	Piscium uaria natatio	410
Seps serpens	265	Pisces quomodo in summa	
Serpentes	229	hyeme se tepefaciāt	410
Simia	187	Pisces in feruenti aqua ui-	
Simiuulpa	191	uentes	412
Sphinx	184	Pisces Armeniae	415
Subus	182, 183	Pisces Taprobanae	416
Suillum pecus	145	Accipiter marinus	374
Talpa	203	Acus piscis	319
Taurus, Vacca, Bos	102	Adonis piscis	319
Testudo	214	Actneus	

I N D E X

Aetneus piscis	320	Echius piscis	398
Anguilla	322	Ellopis	317
Antaceorum natura	418	Engraulis, siue Engraulicholus	330
Amia piscis	320, 321	lis	330
Apua	324	Epathus	359
Aries marinus	281	Equi fluuiatilis	331
Armeniae pisces	415	Exocoetus	319
Afellus marinus	324	Fiber	400
Aspurgus	325	Glanis	332
Astacus	381	Glaucus	333
Athia piscis	323	Grus marinus	333
Aulopius	318	Hamerocita	334
Aurata	325	Hieropolitani pisces	404
Balena	270	Hippocampus	336
Callionymus	326, 334	Hirundo marina	374
Cancer cursor	384	Hyena piscis	336
Cancer	385	Hygrophenix piscis	335
Cancelli pisces	385	Iulides pisces	338
Canicula marina	310	Leo marinus	383
Canicula fluuiatilis	310	Lepus marinus	338
Cantharus marinus	377	Locusta marina	382, 343
Capito	326	Lolligo	340
Castor	400	Luna piscis	348
Ceti maximi	270	Lupus marinus	349
Chamae	387	Melanurus	350
Charax	335	Merula marina	351
Cochleae ponticae	388	Mugiles pisces	352
Cicada marina	328	Mullus	354
Citharus	329	Murana	355, 356
Conchae maris rubri	389	Mus marinus	357
Conchae margaritiferae	390	Mustellus piscis	374
Crocodilus	297, 439	Myrion	358
Delphinus	283, 320	Nauta, siue Nautilus piscis	389
Dentiscus	329	scis	388
Draco marinus	330	Nerite	388

I N D E X

Nili pisces	403	Simia marina	367
Orcynus	358	Spongia piscis	399
Orphus	358	Squatina	382
Ostrea	392	Squilla	379
Ouis marina	359	Stella marina	399
Oxyrynchus	359	Taprobanae pisces	416
Pagrus	361	Testudo	395
Pagurus	386	Thymus	368
Pardalis piscis	361	Thynnus	304
Pastinaca	379	Trissa	368
Patellæ	392	Torpedo	336, 368
Pelamis	361	Trachurus	336
Perseus marinus piscis	363	Tritones	277
Phyfa	363	Trocta	370
Physalus	363	Turbo piscis	385
Physeteres	274	Vermis Indicus	401
Pinna	393	Vitulus marinus	371
Polypus	341, 382, 383	Vrtica piscis	312
Pompylus	364	Vulpes marina	374
Purpura piscis	393	Xiphia	375
Raia	379		
Rana piscatrix	378	V O L V C R E S.	
Rana marina	378		
Ranae Seriphiae	413	A ccipiter	434
Ranarum coitus	414	Alcedo avis	474
Rana Aegyptia	414	Anas	495
Remora	365	Anser	443
Rotæ cete	281	Apes	512
Sagittarius piscis	335	Aquila	423
Sargus	315	Asteria	470
Scarus	313	Asylus	521
Scolopendra	312	Attagenes	445
Scombrus	366	Auium pugna	505
Sepia	340, 347	Aues musicae	525
Silurus	307	Aues caspij maris	504
		Aues	

I N D E X

Aues magnitudine ceruicis		Horion auis	501
rum	504	Ibis	475
Auis uenatrix	489	Locusta	521
Caprimulgus	470	Luscinia	477
Carulus auis	474	Lutea	478
Catreus auis	506	Meleagrides aues	508
Cela	507	Memnonis aues	509
Cercion	507	Merops auis	500
Charadrius	479	Miluus	493
Cicada	523	Monedula	493
Ciconia	463	Motacilla	479.507
Cincedula	478	Musca	521
Cinclus	479	Noctua	483.493
Cinamomus auis	480	Otis auis	497
Cyanus auis	479	Otus uolucris	498
Cycnus	442	Palumbes	483
Columbae	480	Parnopes aues	510
Cornix	483	Passer	487
Coruus	485	Passer marinus	439
Coturnix	462	Pauo	450
Cuculus	466	Pelicanes	488
Dacnades aues	480	Perdix	453
Diomedea auis	499	Phattage auis	510
Fucus	520	Pica	492
Galgulus	479	Picus martius	491
Gallus	447	Platea	488
Galinaceus	446	Pyrausta	525
Gallinacei Indici	447	Porphyrio	452
Gallina	449	Psittacus	502
Graculus	447	Scopes aues	500
Gryphs	431	Syroperdix	462
Grues	467	Spinus auis	491
Halciones	474	Stymphalides aues	510
Harpa	493	Struthiocamelus	441
Hirundo	471	Struthio	439

Tabanus	521	Volucris Caspia	506
Tarda auis	497	Vulpanser	490
Tetrax auis	511	Vpupa	498
Turtur	488	Vultur	432
Vespa	522		

REPONENDA IN HISTORIA
animalium, quæ typographos
fefellerant.

In epistola ad regem Francorum pagina 4. uersu 7. lege, ad nouam commentationem. In eadem epistola pagina 5. uersu 14. lege, quam tantam sen. Item pagina 8. uer. 26. lege, eruditus collocutionibus mensarum. In ipso opere pag. 23. uer. 18. lege, sua stirps. Pagina 91. uer. 22. lege, carent pilis in palpebris infer. Pag. ea. uersu 24. Quia pili equi in gena. Pag. 33. uersu 17. lege, afferre studebat. Pagina 36. uersu 15. lege, ille tamen. Pag. ea. uersu 16. lege, sua remittens. Pag. 38. uersu 1. lege, palma meta. Pag. ea. uersu penult. lege, eque deformarit. Pag. 56. uersu 20. lege, modo appropinquat. Pag. 60. uersu 5. partim. Pag. ea. uer. 6. partim. Pag. 64. uersu 4. capite leui. Pag. 81. uersu 2. salutem dicentes, lingua huic med. Pag. 108. uer. 23. Herodotus atq; Aristagoras. Pag. 126. uersu 18. paulatim in cõformationem. Pag. 134. uersu 13. lege, non enim eis quæ procr. Pagina 153. uer. 8. priusquam obducantur. Pag. 158. uer. 22. lege, oculis rauis. Pag. 177. uersu 25. absouam uocem. Pag. 282. uersu 25. Maius ut Neadum. Pag. 198. uer. 3. æstate uero alioris sedis. Pag. 228. uer. 15. ait se non auditione accepisse. Pag. 226. uer. penult. suis flagellis. Pag. 233. uer. 13. pro rara longitudinis. Pagina 239. uer. 23. corpus circumplicans. Pag. 248. uersu 5. Libycã aspudem dicunt sua &c. Pag. 253. uersu 24. Heus mi Tragædi. Pag. 259. uersu 11. adhuc tolerabiliter dolentem. Pag. 270. uersu 11. nō branchijs, sed fistulis. Pag. 279. uer. 16. procliuis. Pagina 291. uer. 9. defaltaret. Pag. 294. uer. 7. uxorum natationem. Pag.

E R R A T A.

Pag. 303. uersu 4. præda aberrarit. Pag. 305. uersu 19. simul ut
 ex specula. Pag. ead. uersu ult. quod speculam. Pag. 314. uersu
 6. De procreatione Apuarū. Pag. 375. uer. 26. Antacæi, per, n.
 Pag. 400. uer. 4. homo accedit. Pag. 409. uersu 25. subito mas-
 rinos fluctus in sublime. Pag. 452. uersu 11. treis annos natus.
 Pag. 457. uer. 8. cupide allijs uescuntur. Pag. 458. uer. 16. pul-
 uerem infuderunt. Pag. 468. uer. 24. natu grandiores, ut uero,
 Pag. 480. uer. 14. morficando. Pag. 488. uer. 20. De pelecane.
 Pag. 495. uersu 5. aquam persequitur. Et uersu 16. erudita, &
 sapienter. Pag. 504. uer. 3. surculum alligant. Pag. 512. uersu 18.
 Apium quispiam ætatem. Pag. 513. uer. 1. circum apiaria uo-
 lantes. Pag. 520. uer. 11. domicilia reuolant. Pag. 519. uer. 22. sed
 reporis desiderio. Pag. 521. uer. 25. Ad Acridophagos. Pagina
 524. uer. 26. apud Hypanin. Pag. 526. uer. 23. excrementa ege-
 rere. Pag. 540. uersu 23. Bithyniæ incensibus. Pag. 548. uer. 20.
 lege, siue Ladanum. Pag. 560. uer. 1. lege, Clauelatā duro no.
 Pag. ea. uersu 7. lege, Glorium. Pag. 563. uersu 24. lege, Men-
 dolam. Pag. 564. uer. 1. lege, Sclauas. Pag. ea. uer. 17. lege, Aræ-
 cos. Pag. 569. uersu 19. lege, ut is qui cum uel &c. Pag.
 571. uersu 24. lege, Massilienses permultas. Pag.
 585. uer. 23. lege, Scauron appellat. Page
 na 591. uersu 4. lege, Tanu-
 dum, Graci
 &c.

...cauduerit lo reg
 ...atouet uenu seu ueniet
 ...ie si q leior de feste santhomas
 ...uat a escalone por ce q la feste
 ...ante nre leguoz estant puel. li
 ...galtu. si q uita a care la uelle de
 ...bien q p nante atouet uenu mo
 ...formet axel crop lo mcl dudio
 ...at q si toll q u fuerit elape. u pou
 ...ine cepeste lordi signit. si fore que
 ...del nel al dwebet al riu aep si q
 ...vetret met gnt ne fuerit pillues.
 ...an uua q estant uenueduo

